

GERMANIAE HISTORICORVM, QVI POST HENRICI IIII IMPERATORIS ÆTATEM TRECENTIS ANNIS SCRIPSERVNT,

Pars altera:

Continens Dominicanorum Colmariensium fastos, Conradum Vecerium de Henrico VII Imp. & M. Alberti Argentinensis Chronicon integrum, à Rudolpho primo, usque ad Caroli quarti obitum, unà cum aliis quibusdam opusculis, nuspiam antehac impressis:

CHRISTIANI VRSTISII BASILIENSIS
fide & industria nunc primùm edita.

Cum rerum & verborum INDICE copiosissimo.

FRANCOFVRDI

Apud heredes Andreæ Wecheli,

MDLXXXV.

Je suis au ued de mort emort.

100

3

AMPLISSIMIS DN. CONSVLIBVS ET SENATORIBVS, CIVITATVM ARGENTINENSIS ET COLMARIENSIS, VIRIS NOBILITATE, pietate & prudentia ornatissimis, dominis suis colendis,

CHRISTIANVS VRSTISIVS MATHEMATICARVM
Professor, ὡς αἰάτῃ καὶ ὡς παζίασιν optat.

QUEMADMODVM in amplissimo hoc immortali Dei theatro, viri nobilitate, prudentia, & pietate spectatissimi, non solum infinita res in abditiis Naturæ penitralibus latentes, quarum modum causasq; nemo mortalium assequi potest, sed & cætera omnia quæ propalam spectari & percipi queunt, admiratione plena sunt, sic ut illorum cognitione & contemplatione hominis animus mirificè pascatur ac delectetur: ita eorum etiam euentuum inspectio & consideratio, quæ ante nostram atatem inter mortales acciderit, ob innumeras vicissitudines quibus hæc vita redundat, liberales mentes incredibili voluptate perfundit. Maxime verò patria historia lectio, quæ maiorum, quibus ortum nostrum debemus, quæ terra cuius gremio fouemur & alimur, quæ Reip. cuius sub umbra requiescimus, res memorandas tradit, sic animos nostros delinīs & retinet, præsertim ubi aliquod vestustatis cognoscenda desiderium antecessit, ut ea nunquam saturari posse videantur. Idq; tantò magis præstat, quò fortioribus ipsa radiis, ad caliginosam ignorantie nubem depellendam, & priscæ ætatis statum ob oculos ponendum, instructa est. Eum profectò robur & as triplex circa peccus habere oportet, quem non maiorum res efficiunt, nec domesticæ antiquitatis cognoscenda desiderium tangit.

Hæc cum ita sint, arbitror, viri amplissimi, intelligere vos, quã obrem duos hosce libros, nunc demum è pulueribus erutos, fastos nempe Colmarienses & M. Albertum Argentinensem, vobis debere existimari, eosdemq; nomini vestro inscribere ausus fuerim: scilicet, quòd eorum auctores, & vestris urbibus ortum nomēnve trahentes, non Germanorum solum sed & specialiter Alsatarum, vestrarumq; Rerump. res plurimas, quæ à Rudolphi Habsburgensis seculo, vsq; ad Caroli quarti decessum, annis amplius centum, contigere, literarum monumentis bona fide commendarunt, quarum notitia, nisi illorum opera conseruata fuisset, dudum obliuione sepulta euaniisset. Cum igitur & alia nationes maiorum suorum egregia facinora disseminare studeant, existimaui non ingratum vobis fore, si videretis esse nonnullos, qui in nostræ gentis antiquitate profærenda & illustranda laboris aliquid impenderent, quig; vestrarum Rerumpubl. scriptores, diuinijs quàm par erat à sineis corrofos, perennes reddere studuissent: nihil dubitans, multos ex ordine vestro Latinæ linguæ vsu instructos, hosce, si non summa, attamen haud aspèrnda classis auctores, attentius q̃ exotericorū historias lecturos esse, deq; rerum ab ipsis traditarū veritate omnium optime iudicare posse. ἔχοντας γὰρ καὶ πρὸς τὰς ἀπὸ τῶν ὀφειλῶν καὶ τῶν ἐν τῇ ἀγαθῇ καὶ κακῇ.

Oro igitur, quòd auctores hos attinet, ut eos vestra clientela nō indignos, & quasi è diuturno exilio reduces factos, pro vestra virtute atque prudentia complectamini. Qui hominū cæcibus agendo magnopere profunt, hos merito colimus: at & iis etiam nihil officij & amoris debemus, qui ut lucubrando atque scribendo perpetuò prodesse possint, adiuuantur. Siquidem sæpe dubitatum video, quid eo beneficio, quòd per negotia agendo atque egregia multa nauādo comparatur, an eo quòd per otium contemplando atque scribendo præstatur, amplius prodesse queamus. Me verò quòd attinet, quanta possum obseruantia à vestra amplitudine contendo, ut hocce consilium meum, quo vos librorum istorum tutores publico testimonio constituere volui, simulq; laborem meum, in iis proferendis & lima anagnostica poliendis insumptum, æqui boniq; consilare dignemini. Deum Opt. & Max. precor, ut vestris Rebus publicis benedicat, & ornamento vobis benignè concessa, clementer adaugeat atq; conseruet. Basileæ Heluetiorum die S. Thomæ apostoli, anno virginie partus M.D.XXCIV.

ET Vetus est illud & omnium etatum assensu comprobatum: Dies diem docet. *Pe* enim id in omnibus vita humana partibus suo modo quotidiana experientia satis comprobatur: ita in eo quoque, res pub. literaria verum esse comperis, quod vel in dies novi ingeniorum satius eduntur, vel edisi quidem & elaborati quodam, sed temporum iniuria, aut hominum imperitia inuidiae tenebris oppressi, in lucem tandem ac vita theatrum producantur. Captiverant hi Colmariensium fasti ante trecentos penè annos, à diligenti quodam monacho ordinis Prædicatorum, eiusdem urbis, operæpretium ducente, memoriam rerum, quæ vel in ea urbe vel circa illo ævo contigissent, inter efflorescentis suæ domus homines conservari, quas illiterati suis studiis & occupationibus intenti, negligere, ac temporum progressu oblivioni mandare solerent. Eos deinde cum suis & huiusmodi fastos (quod ex ipso exemplari haud obscurè animadverti potuit) alij eiusdem instituti & collegij socij locupletare, qui tamen suis quibusdam latebris occultati, in paucorum manus hæcenus deveniunt. Allatus est is mihi liber, edita Basiliensi historia, ab amico, qui eum Dn. Nicolai Briesferi Iurisconsulti, & S. Petri Basiliensis decani, viri antiquitatis Germanicæ peritissimi, & in conquirendis huius generis scriptoribus industrij & solertijs, fuisse testatur. Quem cum percurrissem, euidenter apparuit, eodem etiam Ioannem Stumpfium, in operoso illo rerum Helveticarum volumine contexendo, ante X. L. annos usum esse: nec dubium, hunc illi à Briesfero, ut & alia multa, communicatum fuisse. Effigitur prioris parti, Annalibus nempe, minimi momenti res, nec ullo delectationis aut utilitatis fructu commendabiles, hinc inde aspersæ fuerint, utpote quando pluisset, quando traiectiones visæ, quando porci Colmarienses subulcum lanias sent, & similia: tamen cum de oppidorum, castrorum ac cænobiorum in circum vicina regione ortu & incrementis, alijsq; eo sæculo apud Alsatias gestis, scitu non indigna & utilia, cõplectantur, haud aspernandos esse duxi: præsertim cum & Stumpfio usui esse potuerint, eosq; in probatissimorum auctorum elencho, loco non indignos indicari. Humilibus itaq; & frivolis istis rebus, quæ fastidium parere poterant, resectis, cæteris omnibus, etiam iis quæ vel lenius tantum præstij esse videbantur, retentis, librum in hocce Scriptorum choro comparere volui: quod æquos & candidos omnes boni consulturos esse, confido.

CHRO-

CHRONICI DOMINICA- NORVM COLMARIENSIVM, PARS PRIOR,

*Continens Annales variarum rerum, quæ decimo tertio post Θεοφύλακας
seculo, apud Alsatas maximè contigère.*

Anno Domini M. CC. XI.

Otho Imperator per totam Alemanniam excommunicatur.

M. CC. XII.

10 Passagium extitit puerorum.
Ordines Teutonicorum, Minorum & Prædicatorum oriuntur.

M. CC. XIII.

Regina Vngariæ occisa à comite recitatur.
Lutoldus episcopus Basiliensis obiit.

M. CC. XIII.

Fridericus rex venit ad partes Alemanniæ.

M. CC. XV.

Hæretici comburuntur.

Waltherus electus Basiliensis deponitur ab honore.

20 M. CC. XVI.

Innocentius papa obiit.

Otho Imperator obiit.

Ordo Prædicatorum confirmatur.

M. CC. XVII.

Facta est expeditio transmarina à rege Vngariæ & duce Austriæ.

M. CC. XVIII.

Dux Zeringiæ Bertoldus obiit.

Rex Rudolfus nascitur, Calendis Maij.

M. CC. XIX.

30 Fridericus rex pro imperiali benedictione proficiscitur Romam.
Dux Lotaringiæ cum exercitu Alsatiæ ingreditur.

M. CC. XX.

Circa hunc annum destruxit miles, Curto nomine, turrin capellæ, quæ est in
Ongersheim, & ædificauit castrum ex ea. Eodem anno phreneticus factus est.
Henricus filius Friderici Imperatoris in regem Romanorum declaratur.

M. CC. XXI.

Fulco abbas Morbacensis obiit.

Tartari Vngariam vastauerunt. Beatus Dominicus obiit.

M. CC. XXIII.

40 Henricus episcopus Argentinenfis obiit. Orta est pestilentia pecorum.
Eclipsis Lunæ apparuit.

M. CC. XXVI.

Ludouicus rex Franciæ obiit.

Fundata est sancta Trinitas in Argentina.

M. CC. XXVII.

*Prædicatorum
ordo.*

*Rudolf
Habsburgij
natus.*

*Ongersheim
Alsatiæ su-
perioris.*

Bertoldus episcopus Argentinensis *Berinstein* obtinuit.
Ludouicus comes Turingie iter transmarinum arripuit.

M. CC. XXVIII.

*Bladolitz-
heim auf
der Hart.*

Bertoldus episcopus Argentinensis in *Bladolitzheim* homines imper. deuicit.
Messis terminata fuit ante festum S. Ioannis baptiste.

M. CC. XXIX.

In Argentina Guldin crematur hæreticus. Fuit is vnus de ditionibus & poten-
tioribus ciuibus Argentinensis ciuitatis.

Conradus de *Marburg* prædicat.

M. CC. XXXI.

Ludouicus dux Bauariæ interficitur. Facta est persecutio hæreticorum.

M. CC. XXXII.

S. Wilhelmus miraculis claruit.

Inchoatum est claustrum sororum in Columbaria.

Tantus fuit æstus, quod per Iulium & Augustum oua in sabulo coquerentur.

M. CC. XXXIII.

S. Elisabeta claruit. Episcopus Curienfis occiditur.

Conradus de *Marburg* occiditur. Translatu S. Dominicus.

M. CC. XXXIII.

*Comes in
Pferocisum*

Fridericus comes Phitretarum, à filio suo, dicto *Grimmel*, occiditur.

Hyems frigida vineas extirpauit.

Translatæ sunt sorores ad Basileam, & obtinuerunt ordinem sororum de Co-
lumbaria.

M. CC. XXXV.

Henricus rex accepit pueros à ciuitatibus.

Fridericus Imp. venit Columbariam, in multitudine camelorum.

M. CC. XXXVI.

Vini abundantia fuit, & quartale pro denario dabatur, quod breui post vix xvi
denariis poterat comparari.

M. CC. XXXVII.

Fridericus Imperator Cunradum filium suum in regem Teutoniarum coronauit.
Gregorius IX excommunicauit Fridericum, in cœna Domini.

M. CC. XXXVIII.

Henricus de Thun episcopus Basiliensis obiit.

Coloniensis episcopus obiit: & electus est frater comitis de Hohenstraten.

Intraui ordinem Prædicatorum, natus anno M. CC. XXI.

M. CC. XXXIX.

Tertius motus factus est mense Septembri.

M. CC. XL.

Tartari Vngariam deuastant tribus annis.

M. CC. XLI.

Eclipsis Solis accidit, nonis Octobris.

Gregorius papa obiit, & vacauit sedes per triennium.

M. CC. XLII.

Destructum est castellum Bruccum.

M. CC. XLIII.

Comes Rudolfus de Habispurch miles efficitur.

M. CC. XLIII.

Innocentius papa obiit apud Lugdunum. Bertoldus episcopus Argentin. obiit.

M. CC. XLVI.

Henricus Lantgrauius Turingie in regem eligitur Romanorum.

Pugna fuit in Fräcfurt, die Osualdi: Coradus rex Teutoniarum victus ab episcopis.

Pugna fuit apud Veltschilchi prope Colmariam.

M. CC. XLVII.

Henricus rex obiit. Fridericus dux Austrie occiditur.

Fratres

*Außer de
seipso.*

Fratres Prædicatores de Turego expelluntur tribus annis.

M. CC. XLVIII.

Parmenses obfessi liberantur.

Sorores de Klingental obtinuerunt ordinem.

Rubeacentes Colmarienses vicerunt, & cepērunt multos ex eis.

M. CC. XLIX.

Lutoldus Basil. episcopus obiit, Bertold⁹ succedit. Nicolaus de *Titinsheim* obiit.

*Lutoldus
de Nersche
fuit episcopus
Basil.*

M. CC. L.

Fridericus depositus Imperator obiit.

10 Cunradus filius Friderici, sanctam Crucem oppidum destruxit.

M. CC. LII.

Multitudo pastorum in Francia congregatur.

Frater Hugo Cardinalis, legatus, cantauit primam Missam in area Prædicato-
rum in Argentina.

M. CC. LII.

Occisus est sanctus frater Petrus ordinis Prædicatorum apud Mediolanum.

Dominæ de S. Ioanne * sub-tilia, Colmariam se trāstulerunt. Visi sunt tres soles.

*Paderlini
canonici.*

M. CC. LIII.

Canonizatus est S. Petrus.

20 In Altichilchin inuentæ sunt duæ caluariz habentes spissitudinem duorum di-
gitum.

Sorores ordinis Prædicatorum de *Hülseren* apud Phaphinerum, recesserunt, quæ
modò Klingentalenses dicuntur.

*Hülseren
prope Pfaf-
fenheim
Austria.*

Innocentius papa moritur. Sol videbatur scissus.

M. CC. LIIII.

Rex Cunradus, filius Friderici Imp. obiit: Wilhelmus de Hoiandia succedit.

Ludouicus rex Franciæ rediit de partibus transmarinis.

M. CC. LV.

Frater Bertoldus de ordine Minorum solenniter prædicat.

30 Innocentius papa obiit, Alexander succedit.

Destructum est castrum apud S. Amarinum.

Ædificatum est castrum in valle S. Amarini, ab abbate Theobaldo Morbacensi.

*S. Amari-
nus inter
montes
Vosagi.*

Destructum autem fuit anno 1268.

M. CC. LVI.

Wilhelmus rex morte miserabili interiit, interfectus à Frisonibus.

Fames erat. Dux Bauariz vxorem suam interfecit.

Wilhelmus librum contra Prædicatores scripsit, & omnes religiosos. A papa da-
matur, & igni traditur in die Francisci.

M. CC. LVII.

40 Richardus frater regis Angliæ donis regnum obtinuit Romanorum.

In Brusbach monte Brisgaudiæ inueniebatur argentum in magna quantitate.

M. CC. LVIII.

Combustum est monasterium Basiliense, & magna pars ciuitatis, in vigilia
Martini.

*Summum
templum
Basil.*

Rex Franciæ vincitur à paganis.

M. CC. LIX.

Virtuosus dominus Waltherus de *Horburch* fuit fraudulenter à suis consanguini-
s interfectus, in festo S. Iacobi in messibus.

*Waltherus
Horburch
dominus
proximi
Colmarum*

50 Translate sunt sorores de *Hülseren* in *Berrach* vallem, quæ postea *Elingental*
dicebatur: eò quòd dominus de *Elingin* sororibus fratrum Prædicatorum in reme-
dium animæ suæ liberè contulisset.

M. CC. LX.

Interfecerunt Iudzi in *Wissenburg* puerum.

Dedicata est ecclesia fratrum Prædicatorum in Argentina.

A iij

Henricus episcopus Argentinensis obiit.
Mulier peperit quatuor pueros in Ratshufsen.
Ciuitas Rubeacum exusta est.

M. CC. LXI.

*Ossa Gigantu-
rum.*

Flagellatores Teutoniā transuerunt.
Inuenta fuerunt ossa, quæ videbantur hominum, prope castrum Hertin/ prope
Basileam, magnitudinem & longitudinem nostram triginta pedum excedentia.
Fui Parisius. Fundamentum Chorinostri.

M. CC. LXII.

*Ioannes
Besselman.*

De Argentina fuerunt multi milites interfecti.
Ioannes Scultetus in Columbaria cum multis nobilibus interfectus.
Expugnatum fuit castrum in Wülshusen.
Alia ibidem congelata & caristia frumenti.

M. CC. LXIII.

Canonici Lutenbacenses castrum sibi vicinum per violentiam destruxerunt.
D. Waltherus de Geroltsecke episcopus Argentinensis obiit.

M. CC. LXIII.

Cometes.

Cometa apparuit in oriente, quadraginta diebus, circa Kalen. Augusti, duabus
horis ante ortum Solis. Fuit principio magnus & clarus, comam habens longam & la-
tam, quæ de die in diem cœpit deficere, Soli adiungi, & ad nihilum deuenire.

M. CC. LXV.

Castrum & castellum Buredorf, quidam ex ciuibus tradiderunt comiti de
Habpurch.

Aqua quæ fluit per ciuitatem Basiliensem & dicitur Dirsiß/inundauit, & plu-
rima deuastrauit.

Mappam mundi descripsi in pelles duodecim pergameni.

M. CC. LXVI.

Claustum & villam Luceriam ventus siue turbo pro magna parte destruxit, &
pinnam templi in terram à longe deportauit.

*Achilles
van Al-
stede.*

Frater Achilles quondam Prior, prædicator generalis, incepit crucem ad trans-
marinas partes prædicare.

Scalarij & monachi milites, curiam habuerunt Basileæ.

M. CC. LXVII.

*Conr. Wern-
herus de
Hadstæt.*

Conradus Wernherus de Hadstæt ordinem Teutonicorum ingressus. Cuius
receptioni multi nobiles ex Alsatia interfuerunt, in castro Wülshim.

Ex Alsatia plus quàm quingenti peregrinati sunt in Quadragesima ad partes
transmarinas.

Eclipsis Solis, vigilia Urbani, prædicta à fratre Godfrido Astronomo ordinis
Prædicatorum in Vormatia.

Orta est stella in ortu Solis, pulchra & magna, prope Lunam, ea existente deci-
ma octaua, in mense Iulij xviij, quæ magno impetu progressa de Luna versus Ori-
entem ad medietatem hemisphærij, relinquens post se comam siue nubem albam,
vel nubem incensam, & minorem sequentem, quæ pariter esse desierunt. Annus bo-
nus & in omnibus abundans.

M. CC. LXVIII.

*Hertenberg
propetieris.*

Episcopus Basiliensis expugnauit Hertinberch & Wladolshheim/quæ tunc erant
comitis Rudolphi.

** d. 10 Maij.*

Fui in Vrania, festo Gordiani & Epimachi, cecidit Rifina magna prope villam
Altorsf/ & secum duxit lapidem, qui habebat duodecim pedes in latitudine, & tredec-
im in lōgitudine, quæ ecclesiam & multos penè homines deleuerat cum prædican-
te. Septem autem vacas & arbores multas deuastrauit.

Circa Columbariam non pluit duodecim septimanis, videlicet, à festo Mathie,
vsq; ad festum Septem fratrum, fuitq; calor maximus.

Rhenus creuit adeo quòd omnes pontes destruxit.

M. CC. LXIX.

Comes

Comes Rodolphus de Habspurch & ciues Columbarienses, expugnârunt castrum *Nischenstein* & ceperunt duos dominos castri, dictos *Geselin*. Fecit & in Argentina milites plures. *Reichstein in Alsacia prope Reichen Weir.*

Episcopus Basiliensis emit à comite Gotfrido cognato suo, pro CCLX marcis castrum *Diedertan*.

Ecclesia fororum de sancto Ioanne in Columbaria, consecratur.

M. CC. LXX.

In Than forus fuit pulliculus quatuor pedes habens, ex ouo gallinæ.

Per Basileam transiit quidam *Stochilinus*, qui dicebat se esse *Conradinum*, fi-

10 liū regis *Conradi*, quē *Carolus* frater regis Franciæ cū tribus nobilibus fecit decollari.

Comes *Phitretarum* cepit fratrem suum, nomine *Greuelinum*, & procuratorem suum *Luzardum* de *Stichen* & extorsit ab eis magnam pecuniam.

Comes *Rudolphus* de *Habspurch* & abbas *S. Galli* exercitum magnum congregantes, venerunt in *Strângen* / ut ciuitatem *Basiliensem* tribus diebus obsiderent, sed minime potuerunt.

Domina comitis *Gotfridi*, festo *Margaretæ*, filium peperit.

Eclipses Lunæ in crepusculo, secunda feria post *Palmarum*, & *Kal. Augusti*.

Rex Franciæ cū filio cruce signati, imperfecto opere in *Tunis* pariter perierunt.

Caput *S. Pantalii* episcopi *Basiliensis*, qui cum *S. Vrîula* & sodalibus *Coloniz* fuit decollatus, à viro prouido atq; discreto abbate..... in Basileam delatum, ab *Henrico* episcopo *Basiliensi* receptum est cum magna reuerentia. *Gotfridus comes de Habspurch dominus in Lansfenberg. Caput S. Pantalii.*

Translati sunt ad fratres *Friburgenses* de *Basiliensibus*.

Viri duo religiosi *Arnaldus* & *Tiermarus* in russis cappis venerunt in *Sueuiam*, & quædam contra fidem catholicam differebant. *Dominicus in Friburg.*

M. CC. LXXI.

Episcopus *Argentinenfis* & *Basil. Henricus Mûshusen* obsederunt sex diebus, circa festum apostolorum *Petri & Pauli*. Et frumentum quod vendebarur in principio obsidionis 30 solidis, dabatur circa finem 30 denariis, vel 17 voluntariè. *Mûshusen*

30 Dominus *Henricus* episcopus *Basiliensis* emit à comite *Phitretarum* *Vtrico* & filio eius comitatu *Phitretarum* pro mille marcis, & ab eo in feodum receperunt. *Comitatu Phitretarum feodum ab episcopo Basili.*

Lupi in *Wsholz* plures pueros comederunt.

Fratres *S. Augustini* in *Schmitre* valle, in qua ante paucos annos ciuitas inchoata fuerat, suum Capitulum celebrauerunt. *Grabwiler oppidum districtu Morbacensi.*

Comes *Rud. de Habspurch* posuit exactionem super homines suos aduocatiois, & accepit ab eis x x mille quartalia frumenti.

Milites *Stelliferi* expulsi de *Basilea* hinc inde vagabantur.

Gregorius duodecimus electus in festo *Ægidij*.

Comes *Gotfridus de Laufenberg* obiit.

Comes de *Friburg* obiit.

40 Comes *Rudolfus* combussit monasterium *Grandis vallis*, & plures villas.

De *Nischen* rustici interfecerunt nobilem virum *Wernherum* militem *Basiliensem*, dictum de *Argentina*. *Wernherus de Argentina miles.*

Dominus episcopus *Basiliensis* dedit castrum..... cum quadraginta marcarum redditibus pro castro *Lûffenstein* domino de *Lûffenstein*. *Lûffenstein castrum.*

Mures frumenta deuastant: caristia magna.

M. CC. LXXII.

Tempus nebulosum à xv calendas *Septembris* vsq; *Hilarij*: raro apparuerunt Sol vel Luna. Aura temperata.

Comes *Rudolfus* de *Habspurch* castrū *Lûffenstein* obsedit, & funditus destruxit.

50 Castrum *Werra* reedificatur, contra voluntatem fororum de *Elingental* ab episcopo *Basiliensi* *Henrico*. *Werra castrum Her. cyma Sylua.*

Iohannes miles de *Lansere* à seruis suis occiditur.

In *Wadwir* & vicinis villis lupi plus quam x l. pueros comederunt.

In castro *Wolfach* gallina quotidie penè duo oua posuit, cum duobus vitellis.

Comes *Rudolfus* de *Habspurch* cum exercitu veniens prope *Friburgum*, post *Basil.* *Bellum inter R. Habsburgum & episcopum Basil.*

festum S. Margarethæ homines & messes nimis grauiter deuastrauit. Volens autem ciues de *Nurwenburg* lædere, non potuit: quod dominus Basiliensis affuit eis præsidio festinanter.

Post plures dies episcopus Rhenum transiens, comiti Rudolfo plures villas deuastrauit, plures etiam igne cremauit: cœmeterium *Nichishheim* prorsus deleuit.

Comes Rudolfus congregato exercitu venit prope Basileam, villam ibidem succendit, & prædam Seconium deduxit. Basilienses ipsum insequuti, ipsi nocere minime poterant vel audebant.

Seconium opp. ad Rhenum confl. grat.

Die octaua Laurentij ortus est ignis in domo quadam & totum Seconium præter ecclesiam S. Petri, & domos vicinas quatuor, penitus concremauit. Ipso autem die venit episcopus Basiliensis cum suis, oppidum expugnauit, & omnia quæ in eo reperit demolitus est.

Sitz, enkilch

Castrum *Othmarsheim* ciues Nurwenburgenses igne penitus deleuerunt.

Claustrum *Sickilchen* exercitus comitis Rudolphi igne supposito destruxit.

Gutno & ca nob. mulierum iuxta Neuburgum Brisgaia. Perstratum, nunc S. Iouanni.

Claustrum *Gutno* comes Henricus, frater comitis Friburgensis pro ablutione reddituum suorum penitus deuastrauit.

Suburbium Basiliense prope portam crucis, comes Rudolfus insequente nocte Bartolomeum per flammam deuorauit.

Frigus fuit magnum tribus septimanis, & præcipue tribus diebus ante natiuitatem Domini. Congelabatur enim sacramentum dominici sanguinis ante eleuationem Eucharistiz. Fons congelatus in Sultzmatin, & puteus in Rubiaca. Frigus autem in natiuitate Domini soluebatur.

M. CC. LXXIII.

Vigilia Siluestri, rusticus quidam, Lupus nomine & re, tradidit castrum Werra comiti Rudolfo, & captus fuit in eo dominus de *Hötelshheim* clericus, filius sororis episcopi Basiliensis, & alij multi.

Homines abbatis S. Galli acceperunt comitem Rudolfum in aduocatum.

Obit episcopus Curienfis, quondam frater ordinis Prædicatorum.

Buseheim contra Brisacum.

Episcopus Basiliensis ædificauit castrum in *Bäseheim* / & castrum Marchaleus interficitur.

Basileobissa.

Circa festum S. Dominici fratres Prædicatores perfecerunt suum campanile.

Comes Rudolfus de Habsburg obsedit Basileam tribus diebus cum potentia magna, circa festum S. Margarethæ.

Vallis S. Gregorij a comite Rudolfo deuastratur.

In vigilia S. Laurentij deprædatus est comes Rudolfus villam Clingin, & castrum penè ceperat, & equitauit cum exercitu prope Basileam, & ciues non audebant prohibere eum.

In festo S. Maurij factæ sunt treugæ, usque ad festum S. Galli, inter Basiliensem episcopum, & comitem Rud. de Habsburg.

Comes Rudolfus de Habsburg in regem eligitur Romanorum.

Milites Stelliferi intrauerunt Basileam.

Exercitus comitis Rudolphi, quo Basileam obsidere voluerat, redit ad sua. Episcopus Basiliensis congregationem suam, qua obsidionem prohibere voluit, dimisit.

Sopita est controuersia inter Prædicatores & Minores, propter hæresim quæ orta fuit in Rhetia prope Augustam.

Tempus vindemiarum fuit siccum & amœnum: parum vini creuit, quod vineæ circa natiuitatem Domini frigore perierant.

M. CC. LXXIII.

Rudolfus Basilea honorificè recepit.

Rudolfus rex Romanorum venit Basileam, sabbato ad vespas, in octaua Epiphaniæ, scilicet idibus Ianuarij, G. litera dominicali. Receptus est ab episcopo Basiliensi, præsentibus fratribus Prædicatoribus xlii, fratribus Minoribus xxxvi, saccatibus xlii. & fratribus beatæ Mariæ virginis viii, totaq; multitudine ciuitatis, virorum pariter atq; mulierum. Venit etiam rex cum centum militibus & multis alijs, introduxit Stelliferos, cum magna gloria & honore.

Zafusenses se mutuo necauerunt.

Filix

Filix quatuor Rudolphi, festo Purificationis, missam audierunt in presbyterio fratrum Prædicatorum, & candelas maximas obtulerunt.

Hyems calida fuit valde.

Episcopus Constantiensis obiit in quadragesima.

In cœna Domini natus puer prope *Lauffinberr* habens manus & pedes anseris, & caput monstrosum per omnia.

Dominabus de S. Marco furatæ fuerunt reliquæ à quodam monacho.

Decimo calendas Aprilis fuit pascha Iudæorum.

In clauſtro Interlacensi exoculatus fuit quidam canonicus, à tribus conuerſis.

10 Iuuenis quidam, quod virginem vi cognouit, viuus sepelitur in Columbaria.

*Hinderlep-
penus Hol-
notia.*

Anniverſarium domini Nicolai de *Etinsheim* x v calend. Iunij translata fuerunt ossa eius de clauſtro *Iſſtin* / ad fratres Prædicatores, & ibidem in cœmiterio Basileæ solenniter tumulata.

Basileam venit equus venalis duorum annorum, qui altitudine viros non paucos superabat. Æſtimabatur c c marcis: venditus eſſet c marcis.

Ceræ & mellis copia.

Sorores in *Ettingental* vendiderunt regi Rudolpho, quod dominus de *Ettingin* in *Werra* dederat ad emendum.

Item festo S. Margarete comes Ludouicus de *Freiburgh* / dedit omnia castra sua re-
20 gi Rudolpho, tali conditione, quod pro eo restitueret vniuerſis.

*Lud. comes
Freiburgh
cedit bonis.
Primordia
canonij Clu-
gentis Bas-
leæ.*

In octaua S. Laurentij, G litera dominicali, Luna duodecima, translatae sunt duo-
decim sorores de *Ettingental* / & cœperunt ædificare dormitorium cum lapidibus, ma-
gnum & pulchrum prope Rhenum Basileæ, & intra x i i septimanas, hoc est festo
Martini tectum eius vidimus consummatum.

Rex Rudolfus fecit nouam monetam, imprimens numisma regis coronati.

Henricus episcopus Basiliensis obiit, octaua natiuitatis Mariæ.

Festo S. Martini cœpit vindemia.

Episcopus Argentinensis præcepit aduocato in Rubiaca, vt confiscaret res ecclesię
Marbacensis, & solueret debita, quod abbas & canonici in solutione debitorum non
30 poterant concordare.

Filia regis Rudolphi, duciſſa Bauariæ, peperit filium, circa quartum nonas O-
ctobris.

In episcopatu Basiliensi, in valle Susinga, quæ est prope Monasterium, reperiuntur
capitones sine viscositate: & coniunguntur quatuor episcopatus ibidem.

M. CC. LXXV.

Infra octauam natiuitatis Domini, conuenerunt dux de *Lot* / cancellarius regis
Rudolphi, archidiaconus Basiliensis, electus episcopus, & plures alij in Basilea, præparan-
tes iter ad pontificem Romanum, Gregorium papam, vt rex in Imperatorem con-
40 fecretur.

*Casaris ad
papam lo-
gatus.*

Domus in *Altſch* cecidit, & decem homines interfecit.

Comes Vlricus de Phitreto obiit, vigilia Purificationis.

Infra dominicam Paschæ venit legatus Basileam.

Penuria frumenti fuit Basileæ. Quartale frumenti decem solidis vendebatur.

*Plurimi co-
met in Pſori*

Prior Prædicatorum Basiliensium, festo crucis inuentæ, crucem ad transmarinas
partes prædicauit.

Rudolfus rex in festo pentecostes in *Wirnburch* curiam celebrauit: regem Bohe-
miz secundariò citauit.

*Comentum
imperij Hen-
rici.*

Festo Petri & Pauli Rhenus pontem Basiliensem destruxit, submersis plus minus
50 centum hominibus.

Tertio nonas Augusti, vêtus validissimus, qui vineas & arbores deuastauit, ramos
ad tria millia, puerum cum cunabulo in villa *Sherheim* deportauit.

Rudolfus rex Friburgum obſedit, octauo calend. Septembris.

Pridie nonas Maij, venit Basileam presbyter Cardinalis de Capua, receptus à rege
& episcopo Legato Lombardiz, à clero & totius ciuitatis populo.

*Cardinalis
Capuanus
Basilea.*

*Pontificiu
C. Caesaris
congressus
Lauſanna.*

Pridie nonas Octobris, Gregorius papa venit Lauſannam. Rex Rudolfus venit ad eum feſto Lucæ, cum regina & penè cū liberis ſuis vniuerſis. Rex accepit crucem & regina, & comes Phitretenſis, & comitiſſa, & penè nobiles qui ad curiam papę peruenierant vniuerſi. Rex plus quàm DCCC marcas expenderat in veſtes pretioſas. Papa regi conſuluerat, vt Romam, ad feſtum Pentecoſtes, cum duobus millibus militum veniret, vt eum in Imperatorem Romanorum ſolenniter coronaret.

*Henricus de
ſua Fran-
ciſcani,
epiſcopus
Baſil.*

Papa fratrem Henricum ordinis Minorum in epiſcopum Baſilienſem cōſtituit & conſecrauit Lauſannæ. Eundem legatum Teutoniz ſuper congreganda decima clericorum conſtituit, & vt x i i millia marcarum regi Rudolfo daret, poſtquā montana tranſiret. Cruce ſignatus Papa dixit, vt poſt duos meſes à feſto Purificationis pa-
riter tranſfretarent.

10

Fratres Minores quendam Abbatem Cifterciienſem incarceratione, poeniſq; maximis afflixerunt. Ciftertiens ſeſ Capitulo generali contra ſtatuērunt, ne vllus Minorum recipiatur hoſpicio in clauſtris vel grangiis ſuis, nec Miſſa vel prædicatio eorum audiat.

*Sultz, Bach
Alſatia.*

Caſtellum Sultzbach in valle Gregorij, muris & ſollato cingitur, feſto S. Lucæ. Henricus epiſcopus Baſilienſis venit Baſileam, feſto Dionyſij, à papa Gregorio confirmatus, prandium fecit in domo Prædicatorum. Epiſcopus primam ſuam Miſſam celebrauit & ſynodum.

*Supplicium
falſarij.*

Falſarius monetæ coctus in caldario Columbariæ.

20

M. CC. LXXVI.

Cuntzo Textor de Senhen vixit annis cx, obiit M. CC. LXXVII.

Dux Lotaringiæ victus à comite Gemini pontis: vtrunque ceciderunt multi & equi & homines.

Milites regis Rudolphi aduerſariorum multos ceperunt, plurimos occiderunt in Lombardia prope Mediolanum. Ex captiuis plures decapitati, ignorātibz ſtipendiariis: dolentes ob hoc, diutius ibidem manere noluerunt.

*Auguſtini
ſei Baſilea
miſeſcant.*

Fratres ſancti Auguſtini de Müſshuſen ſe tranſtulerunt ad Baſileam.

Deſtructa fuit domus S. Auguſtini in Müwemburg à populo, rege minime prohibente.

30

Gregorius papa x i i, obiit, infra octauas Epiphaniæ.

Frater Petrus de Tarantaſio, ordinis Prædicatorum, archiepiſcopus Lugdunenſis, in Papam eligitur, Innocentius dictus.

*Innocentius
papa.
Carolus
Rudolfi F.
maſtrus.*

Regina regis Rudolphi filium peperit elegantem in Xcinſelben/ feſto Valentinii: hic breue tempus vixit.

In Turego lupa domeſtica peperit duos lupos ruſos, duos veltres albos, & tres catulos maculoſos generum diuerſorum.

In Olſperc ordinis Cifterciienſis ſoror exiit, quæ ſine potu vndecim annis permaſit.

In Sultz prope Rubeacum decoctus fuit monetarius, ſeruus domini Ioannis de Jungholz.

40

In Lauſenberck gallus magnus ex Italia, ſub cuius ventre gallina tranſibat.

Rex obſedit dominum de Fleckenſtein/ pro eo quod ceperat epiſcopum Spirenſem, pro pecunia quam pro adiutorio promiſerat. Dominus de Fleckenſtein ſe & ſua in regis tradidit poteſtatem.

*Obituſ filio-
rum regij.*

Carolus Rudolſi regis filius, natus feſto Valentinii, hoc anno. Sepultus in medio chori maioris eccleſiæ Baſilienſis: & interſuerunt exequiſ eius omnes religioſi & clerici, minores pariterq; maiores, milites vniuerſi, & ex ciuibz honeſtiores multi: mulieres multæ & regina cum pluribus dominabus. Fuit & feretrum coopertum nobili Baldico, quod eccleſiæ reliquerunt.

50

Frater Emundus, quondam prouincialis Teutoniz Prædicatorum, à rege Rudolfo mittitur ad Curiam, ad occulta negotia pertractanda.

*Porcus ſpi-
noſum ſortis
herinaceni.*

Regina fecit adduci in hortum Prædicatorum in Baſilea porcum ſpinofum, vt viderent in eo Dei mirabilem creaturam.

Pridie calendas Iunij, comes Theobaldus de Phitreto fecit curiam magnam, cui

cui interfuit rex & regina, dux Lotaringiæ, & milites multi.

VII nonas Iunij prædicauit frater Eberhardus, ordinis Prædicatorum in Basilea, & receperunt ab eo ad partes transmarinas multi crucem Domini gloriosam.

In *Kottwilre* soror inclusa tres pueros vno die peperit, & quarto die quartum puerum prioribus addebat. *Secunda mensalis.*

Rex Rudolphus ad Capitulum Prædicatorum Pisis celebratum, misit xxx marcas.

Minores Basileæ capitulum celebrabant, & regina x marcas eis pro seruitio ministravit.

Quarto nonas Augusti visa sunt de dormitorio Prædicatorum lumina multa, per modum pugnantium discurrantia.

In festo Dominici præparauit Rudolphus rex expeditionem suam contra regem Bohemorum.

Fraga, quæ *Hyndber* vocantur, & botros comedi in assumptione beatæ Virginis, & eodem die fructum & flores plures arbores habuerunt.

In castro *Reginsperg* crystallum vidi, quem leuare poteram cum labore.

Adrianus papa moritur: Ioannes papa eligitur.

Nono calendis Octobris, obiit aduocatissa Alsatiz, filia comitis Phitretarum, in castro *Plireberg*, vxor Conradi Wernheri, sepulta in cœmiterio S. Ioannis sub titulo in Columbaria. *Aduocatis, s. Alsatia.*

XV calend. Octob. episcopus Basiliensis venit infirmus de curia Romana, & de familia sua nouem perierunt.

Episcopus Basiliensis visitauit canonicos sancti Leonhardi, de regula sancti Augustini, & vnum ex eis causa correctionis misit ad monasterium Interlacense, secundum ad monasterium Parisiense, tertium verò Bellen, quartum misit Argentinam ad sanctum Arbogastum. Præposito verò nomen mutauit, & Priorem nominauit, & ei Procuratorem adiunxit, sine cuius licentia vel scitu de rebus monasterij nihil poterat ordinare. *Reformatur canobus Leonhardinum Basilea*

In vigilia S. Clementis, infra matutinas Prædicatorum Basileæ, fuit eclipsis Lunæ, quam frater iuuenis eiusdem ordinis prædixit, & fratribus ostendit.

Crastino S. Catharinæ, facta est cōpositio inter regē Bohemiæ & regem Rom.

In *Kinselden* Rhenus opertus extitit glacie, & via paruit cuilibet transeunti. Frigus solum fuit festo Hilarij.

Natiuitas Domini feria sexta fuit. Episcopus Basiliensis cum familia carnes comedit: qui carnes comedere nolebant, habebant pisces magnos.

M. CC. LXXVII.

Regina Teutoniz tempore Quadragesimæ pluribus diebus cum sex tantum dominabus in claustro *Ulingental* morabatur.

Prope Basileā foditur argentū, & ferrum, & plumbū, & aurū inuenitur in aquis.

In montibus vallis *Werræ* frequentauerunt ecclesias in circulis, propter niues, die annunciationis Mariæ.

Post Pascha regina de *Kinselden* proficiscens venit Constantiā, inde Bauariam. Sequebatur aut ipsam Henricus episcopus Basil. circa ascensionem Dñi cū equis lxx. *Regina Rom. in Austriam abiit.*

In *Bowenstern* cornua duo cerui longitudine trium pedum, ex quibus xvi cornua processerunt.

In Vrania nigromanticus quidam cum quibusdam rusticis voluit artem suam exercere pro pecunia. Interim grando vallem maximis lapidibus impetebat. Vnde armata manu montes ascenderunt, & ipsum cum discipulis suis ter violenter de propriis finibus eiecerunt. *Pseudomagus.*

Comes Eberhardus ciuitatem *Friburg* in *Oechland* dedit regi Rudolfo pro tribus millibus marcis: pro qua comes Sabaudie 1x millia dedisset, si Rudolphus rex verere sibi promississet. *Friburgum Neuchomum à Rudolfo emptum.*

In villa Cella puella octauo anno ætatis suæ puerum peperit.

In *Hollwilre*/castro prope *Gulsh* inuenta est caluaria serpentis magni, & lingua eius vulgò *Naterjunge*: datur regi Rudolfo pro clenodio: cuius vis toxicum proderet.

B

Regina Teutoniarum in Vienna recipitur.

In Austria rex Rudolfus nouam exactionem adinuenit, & à quolibet aratro quinque solidos postulauit.

Comitem de Hohenberg cognatum regis dominus Hagineste in regis praesentia vulnerauit.

Noua retia inuenta prope Constantiam, per quae pisces plurimi capiebantur.

Belum Lotaringo illustratum.

Episcopus Metensis & Argentinenfis ducem Lotaringiae impugnant. Dux duodecim currus episcopo Argentinenfi abstulit: postea res composita est.

Episcopus Argentinenfis de ciuibus in Sultu 1 x x x marcas accipiebat, qui antea foribus suis cum mutuo vix 1 x marcas soluebant.

10

Episcopus Colonienfis cum duodecim aliis coniurantes, impugnarunt comitem de Galtich.

Annus in omnibus abundans, excepto lino. Quartale hordei tribus solidis: auenae, octodecim denariis: siligo, quatuor solidis: Triticum, sex solidis.

Viridarum S. Petri Basilien.

Canonici S. Petri Basil. aream, quae sita est ex opposito monasterij S. Petri, plantationibus arborum repleuerunt.

In Sultu quaedam meretrices domesticae à meretricibus syluestribus baculis ex-

(pulsae.

Albertus Magnus lector Coloniae. Clericus vagus Basilicae serpentes capiebat, ad libitum eis utebatur, & mirabilia faciebat.

**procurator i. iud. x. Ioannes et papa magus*

In Senheim Henricus procurator Hospitale pauperum inchoauit.

10

Ioannes papa Magus, in omnibus disciplinis instructus, religiosis infestus, contemnens decreta Concilij generalis, obiit hoc anno.

Nicolaus papa electus est, dictus Caietanus, diu discordantibus Cardinalibus.

M. CC. LXXVIII.

Episcopus Basilienfis & aduocatus Alsatiae cum exercitu ad regem Rudolfum in Austriam perrexerunt, in mense Iulio.

Comes Juliaensis occisus.

XVI calend. Aprilis, interfectus est comes de Galtich in ciuitate quae dicitur Aquisgranum, cum duobus filiis, & ccc militibus, & cum alia familia sua multa.

Rex Bohemiae promisit, se pecuniam magnam Teutoniarum principibus daturum, ut pro se contra regem Rudolfum pro viribus pugnarent.

30

Contra Rudolfum arma ab Otto capta sumpta

Rex Bohemiae x millia militum congregauit, ut regem Rudolfum de Austria finibus extirparet. Sed Domino dante principes exercitus incepterunt fortiter discordare, & sic fuit eorum congregatio dissipata.

Dominus papa excommunicauit omnes aduersarios regis Rudolfi, & ipsum Imperatorem publice nominauit.

Canobium sub telis.

Sorores de sancto Ioanne, ordinis Praedicatorum muro se cinxerunt, cuius altitudo pedes x x noscitur habuisse: & quercus ex qua sedes ecclesiae parabantur dominarum, in circumferentia pedes x x i i i comprehendit.

Ciues ciuitatis quae dicitur Aquisgranum, castrum quoddam cum hominibus ceperunt, ex quibus x v gladiis occiderunt, reliquos vero carceri deputarunt.

40

Horburgen ser dominus.

Dominus de Horbure, filij sororis comitis Phitretarum, cognato suo reconciliatur, & in Alsatiam reuertuntur.

Obiit comes de Werde.

Rusticus quidam de Dillingen candens ferrum portauit nuda manu, sine corporis laesione.

Ottocarus Bohemus in praesentibus, Ecky: huius Galie Leobriana Alsatia.

Rex Bohemiae pugnavit cum rege Romanorum prope Viennam & interfectus est, ipse & cum eo x i i i i millia hominum, ut communiter dicebatur.

Interfectus est dominus de Echerich, & dominus de Apiaco.

Obiit archiepiscopus Cantuariensis, cardinalis, ordinis Praedicatorum.

Obiit frater Probus, prouincialis de ordine Minorum.

50

Dominus papa factus est perpetuus senator Romanus: & Carolus cessit ei, & reliquit ei omnia quae habuerat & spectabant ad Sedem.

Dominus de Gliers vallem Sergio depredat, & tres nobiles interfecit.

Pradicatorum res Coloniae.

Festo Simonis & Iude intrauit conuentus fratrum ordinis Praedicatorum in Colymbariam, in domum suam. Receptus fuit à Canonicis, à dominis S. Ioan. Baptista, & ab

& ab vniuersitate ciuitatis laudabiliter & honestè.

Destructum fuit Zeringen nouiter ædificatum, & turre prope Brisacum, & Coliberc.

Mures fuerunt multæ & annus in omnibus abundans.

Comes Egino de Friburg, ciuibus de Offenbure equos viginti prope portam ciuitatis abstulit. Ciues autem persequentes congressi sunt cum eo, & ex vtraque parte plures vulnera acceperunt.

Comes Phitretarum cepit abbatem de Luxouio.

Episcopus Argentinensis fossato diuisit nouum castrum ab antiquo, in villa Ru- beacensi.

Hyems calida fuit.

In Carinthia tanta fames exitit, vt homines carnes humanas comederent, & fame plurimi perirent.

M. CC. LXXIX.

Hoc anno dominus Sigfridus, dictus de Gundoltzheim venit de domino Rudolfo rege, qui tunc temporis exitit in Vienna, retulitq; de eo prospera cum fortuna.

Scultetus hic Sigfridus ædificauit castrum in Hohenac, in crastino Purificationis, rege Rudolfo permittente. Et tertia die fracta est Columbariensium melior campanarum.

Eodem tempore papalis litera venit in Columbariâ, in qua continebatur, quòd deberet perdisi ludæis, Prior prouincialis Teutonici cum fratribus suis, fidem Catholicam fideliter prædicare.

Post Mathiz venit aduocatus Alsatiz, Conradus Wernherus à rege, qui tunc temporis morabatur in Vienna.

Eodem tempore dabatur in Columbaria siligo pro xvi denariis, hordeû pro xvi denariis, auena pro x den. frumentum pro xxx denariis.

Dominus de Rapoltzstein castrum Hohenac & Minnewiler cognatis suis abstulit fraudulenter, & in Columbariam transferebat.

Magister Rudigerus de Consheim, præpositus Columbariensis, vir diuitiis & scientia clarus, obiit, circa festum Gregorij papæ.

XVIII cal. Maij vineæ & nuces perierunt frigore.

Longitudo hæc sumpta lx vicibus, facit spissitudinem arboris, quæ est in Sigoltzheim supra fontem, prope curiam & capellam S. Mauritij.

Lantfridus de Landisperc suffocatus fuit in tormento Argentinæ, in anniuersario patris sui, qui fuit in præcedenti tricesimo anno in eadem ciuitate, & in eodem die hastiludio interfectus à comite Friburgensi.

Filius regis Rudolphi maior venit in Ensisheim, xiiii calend. Iunij, conuocauitque scultetos ciuitatis, & deliberauit cum eis, quomodo patri suo milites mitterent in armis præparatos.

Conradus de Eichtemberg episcopus Argentinensis castellû Tûrlat per ignem destruxit, & quæ in eo reperit, deportauit.

Dominus de gemino ponte castellum propriû, nomine Copinheim, per ignem deuastauit. Abbatissa de S. Cruce obiit, octauo idus Iunij.

Crastino Barnabæ apostoli cecidit grâdo cum magnis lapidibus, quorum multi habebât magnitudinem ouorum: destruxit quasdam domos latericias, & damnum diuersis locis Alsatiz dedit.

Per ignem Iudæorum consumitur synagoga.

Filius Rudolphi regis Turicensium est pecora deprædatus.

Episcopus Basili. venit à rege ex Austria Basileam, & celebrauit curiâ magnam.

Interficiuntur abbas Heremitarum fulmine, & cum eo plures monachi grauissimè puniuntur.

Eiiciuntur de Columbaria, qui dicebantur Scultetum interficere voluisse: vnus ex iis postea fuit rotatus.

B ij

*Zeringa
proximi Fri-
burgi Bris-
gaia.*

*Castrum
Rubea-
quense.*

*Hohenac
castrum.*

*Insignis ar-
bor.*

*Albertus
Caf. F. En-
sisheimium
Senat.
Dn. lacum
marchionis
Badensium.*

*Ensidem in
Helmetia.*

Wintzenheim.

In *Ongersheim* fuit mulier tabernaria, de qua *Phyſicus* eiecit infra decēnium tres cettas. Cœmeterium inchoatur in *Wingsenheim*.

Interfectus fuit ſculterus, de *Aquiſgrano* in eccleſia cum quodam perfido, à procuratore regis *Rudolſi*: pro eo quòd dominum de *Wilsch* comitem cum ſuis lociſ miſerabiliter occidiſſet.

Dux *Brabantie* cum exercitu magno de voluntate regis *Rudolſi* venit ad terram inferiorem, ibiq; dicebatur caſtra plurima deſtruxiſſe.

Filius Caſarii Friburgiſis inſeſſus.

Infra octauam *Aſſumptionis*, congregauit filius regis *Rudolſi* plus q̃ xx comites & dominos multos, & exercitū magnum, vt deſtrueret ſuburbium *Friburgenſe*, pro eo quòd iuuſſent dominum ſuum comitem *Gebirhardum* de *Friburgo*, qui eo tempore ciuitates imperij pro ſuis viribus impugnabat.

Turckheim, Wiler.

Domini de *Girſperch* in vigilia *S. Matthei Trinitatem* ceperunt, & oppidum *Wiler* per ignem penitus deſtruxerunt.

Frigore hoc anno periēre fructus. *Vindemia* fuit quaſi nulla: vix enim decimam partem vini quam conſueuerunt, protulerunt.

Indultum eſt in eccleſia fratribus Minoribus in ſerico miniſtrare.

Clarifferru plantatio in minore Baſilia.

Eps *Baſil.* ſorores de *S. Clara*, vel ordinis fratrum Minorū, tranſtulit trans *Rhenum* in clauſtrū *Saccitarum*. De *Saccitis* aut̃ quinq; recepit in ordinē Minorū: prouincialē verò eorū fecit præpoſitū apud canonicos *S. Leonhardi*: reliquis aut̃ ſaccitis prout po-

Eps *Baſil.* in eccleſia fratru Prædic. *Baſileæ* clericos conſecrauit. (tuit, prouidebat.

Episcopus *Colonienſis* vicit in prælio dñm de *Spanheim* & cepit quatuor comites.

In ciuitatem *Bernenſem* *Burgundia* aues ciconia nouiter venerunt.

Nidermumſter.

In *Nidira münſter* clauſtro nigrarum monialiū, ſurtim ſublata fuit corona crucifi- vi, cum reliquiis multis. Fur in breui comprehenditur ac ſupplicio condemnatur.

Obiit frater *Otto*, dictus de inferno, frater ordinis Prædicatorū, vir deuotus, Deo ac hominibus dilectus: cui Dominus conſlictum regis *Bohemia* & regis *Teutonia* in ſpiritu oſtendit, & regem *Bohemia* grauiffimē vulneratum.

In *Zabernia* plures quā LIIII homines, muro ſuper eos cadente, perierunt.

Baroniſſa de Kapoliſtein.

Domina de *Kapoliſtein* / dicta de *Probury* / in *Paradiſo* efficitur monialis, prope *Schafuſiam*.

Oppoſuerunt ſe domino *Baſilienſi*, dominus præpoſitus *Maguntinus*, dominus de *Röſtheim* / cum militum multitudine copioſa.

In *Rubiaca* ſoror quædam fuit accuſata, quòd imaginē ceream baptizaſſet. Cum id ipſa negaſſet, ipſam ad campum duxerunt ruſtici, & ipſam ignibus cremaſſent, ſi fratres eam non ex eorum manibus liberaſſent.

M. CC. LXXX.

Interfectus fuit ſculterus *Iohannes* de *Kriſersperch*.

Captus eſt dominus de *Girſperch* / plebanus de *Laglinheim*. Item captus eſt de *Nortgaſſen* / plebanus de *Oſtrin*.

xvi calend. Aprilis, litera dominicali F, dominica, nocte quæ eſt ante feriam ſe- cundam, paſſa eſt Luna eclipſin.

Domini de *Nortgaſſen* ceperunt dominum de *Hunnewilre*.

Columbarienſes ceperunt clericum domini de *Girſperch* / & clericum domini de *Nortgaſſen* / & quatuor de *Sulſmatin*.

Interdictū eccleſiaſti- cū Colma- ria.

Episcopus *Baſiliēſis* venit *Columbariam*, petiuitq; à ciuib; vt clericum ſuum domini de *Nortgaſſen* / ſuæ redderent libertati. Ciues autem ſuis precibus acquieſcere noluerūt. Interdicta igitur ſunt diuina *Colūbarienſibus*, propter captiuitatē clericorū.

Nonis Aprilis fuit episcopus *Argentinenſis* in *Rubiaca* cum c phaleratis equis, & ciuitates imperij cum eo, vt expugnaret dominum de *Lobigaſſe*, propter captiuos *Argentinenſes*. Qui timore coactus ſe captiuum tradidit, & reddidit captiuatos.

XII calend. Maij, conſecrauit dominus *Henricus* episcopus *Baſiliēſis* ordinis fratrum Minorum, chriſma in *Peris* apud *Ciſterciēſes* & clericos regulares.

Dominus de *Kapoliſtein* prædam magnā de episcopatu, de pecoribus & iumentis accepit, & plures homines interfecit.

Dominus de *Kapoliſtein* diſſidauit *Columbarienſes*, & *burgenſes* eorum extério- res quos poterat captiuaui.

Henricus

Inimicitia inter Ra- poliſteinū & Colma- riam.

Henricus episcopus Basiliensis emit propugnaculum, quod est situm prope Rubiacum.

Indulta sunt Columbariensibus diuina, & incœperunt octauo calendas Augusti celebrare.

Dominus Basiliensis iuit in Austriam ad regem cum multis militibus.

Cessauit concursus in *Lebertal* ad sanctum Egidium, & factus est in Argentinam: eò quòd (vt dicebatur) B. Virgo miracula plurima perpetrasset.

Fratribus Prædicatoribus in Columbaria tria altaria sunt consecrata. Fratres iidem apud Turicenses prouinciale Capitulum tenuerunt.

10 Frates Minores laborauerunt vt canonisæ de Seconis mutarentur in *forores* S. Claræ: sed obtinere minime potuerunt.

VII calendas Nouembris fuit terræ motus.

Frater Albertus, ordinis Prædicatorum lector generalis, quondam episcopus Ratiponenſis, philosophus, obiit.

Comes Theobaldus Phitrentensis cepit filium fratris sui.

M. CC. LXXXI.

Soror Helwigis, priorissa fororum in Columbaria de sancto Ioanne, obiit, v. i. idus Februarij.

20 Dominus de *Ochsenstein* filius sororis Rudolphi regis, aduocatus terræ, depositus scultetum Columbariensem Sigfridum, cum multorum læticia quos creditur, perturbasse.

Aqua transiens castellum Sultze, magnum damnum ibidem fecit. In Gebwiltre magna pars montis propter aquam cecidit. Et torrentes per Alſauz môtana in vineis & agris magnum damnum intulerunt.

XII Kal. Martij, frater Reinherus ordinis Prædicatorum, octogesimo anno ætatis & quinquagesimo septimo anno, quibus in ordine laudabiliter vixerat, & quadragesimo tertio quibus sororibus de S. Ioanne præfuerat, & eas verbo & exemplo docuerat, in Domino requieuit.

Guntrannus de Girsperc capitur fraudulenter.

30 Episcopus Argentinensis congregata militum multitudine, domino de Badin quoddam oppidum noſcitur obſediſſe. Episcopus verò Basil. sibi quinquaginta milites in auxilium transmittibat. Plures autem ex eis à Marggrauio capiuntur, propter quod pax eorum pristina reformatur.

Regina Rudolſi regis in Nenna moritur, & aliquot centum equis Basileam ducitur, ibiq; à tribus episcopis, & ducentis mille clericis, & multitudine ciuitatis hominum, in vigilia S. Benedicti, cum gloria maxima ſepelitur.

Filia regis Rudolſi Lombardiam mittitur, à ciuitatibus multis muneribus recipitur, ac filio regis Caroli matrimonio copulatur.

Rex Vngariæ Chriſtianam vxorem repudiauit, Cumanam duxit, Chriſtianis

40 odioſus efficitur, à ſuis capitur, ſed poſtea liberatur.

Dominus Simon Francigena, legatus Franciæ, preſbyter Cardinalis, eligitur in Papam, Martinuſq; nominatur.

Nix in vigilia Purificationis magnæ profunditatis cecidit, quæ homines, animalia ſylueſtria perturbauit, & vſq; ad feſtum S. Gregorij perdurauit.

Dominus de Meienhen caſtrum ſuum quod habuit Meienhen dedit in Argentinensis episcopi poteſtatem, & poſtea recepit illud feudum perpetuum, & episcopus fecit eum Scultetum villæ memoratæ.

Antiquæ mulieres obierunt, ſcilicet comitiſſa de Richenberc, domina de Rapolztſtein, & aliz plures.

50 Confluentini domino ſuo episcopo Treurenſi noluerunt obedire, inſuper eum occidere voluerunt.

Ciues de Prumino præpoſitum ſuum gladiis occiderunt. Regiſq; Franciæ nequiter oppoſuerunt, propter quod ex eis D. L. X. creditur occidiſſe.

Grandomagna cecidit circa Kentzingen, x. v. Kal. Iunij, fecitq; damnum magnum, ouesq; centum vel amplius interfecit.

Dominus de *Gysperch* castrum ædificârunt in monte, qui dicitur sed homines episcopi Argentinensis subito destruxerunt.

Episcopus Argentinensis congregata hominum multitudine dominos de *Napolsstein* si potuisset, libentissimè perturbasset.

Quarto Kal. Augusti, Wernherus dictus *Walch* miles, & Cunradus miles dictus de *Mortgassen* sunt à Columbariensibus interfecti.

Patriarcham Mediolanenses interfecerunt, & cum eo quingentos viros.

Hospitalarij S. Joannis conflictum habebant magnum cum Saracenis in transmarinis partibus, & pauci ex eis, multos Saracenorum ceperunt, & plurimos occiderunt.

10

Multi ignobiles facti milites in Argentina.

Sorores poenitentes de clauistro suo se mutuò turpiter eiecerunt.

Inclusa de *Libilsheim* se transtulit in *Eajntal*.

Mediolanenses de ciuibus, quos eiecerant, quingentos vel amplius occiderunt.

*Friburgum
Brisgova ci-
tissum.*

Nonis Octobris, secunda feria, obsedit rex Rudolfus comitem & ciuitatem *Friburgensem*, cum tribus exercitibus, hominum multitudine copiosa.

Minda fuit fratrum Prædicatorum Capitulum celebratum.

*Adelnhausen
iuxta
Friburgum.*

Exercitus regis Rudolfi destruxit claustrum dominarum de *Adelnhusen* propter quod dedit eis Rex trecentas viginti marcas.

Rex Rudolfus expendit in Columbaria in victualibus infra quindecim dies, 20 mille ducentas marcas.

Hermaphroditus exoculatur in *Brisaco*, quòd violenter voluit cognoscere mulierem.

Comes Sabaudiz regem Rudolfum hostiliter impugnavit. Comes autem de N. comitem Sabaudiz læsit, propter quòd comes regem Rudolfum desuit impugnare.

Quartale frumenti pro septendecim solidis dabatur, quartale vini, pro denariis nouem.

*Landsparg
castrum.*

Festo S. Nicolai *Landsparg* castrum Sculteti de Columbaria, per aduocatum *Alfatiz* & Columbariensis obsidetur, & res eius diripiuntur.

30

Vigilia Simonis & Iudæ, rex Rudolfus in *Napolsstein* cum suis consanguineis pernoctauit.

Omnes piscatores haleces capientes submersi tempestate, sæuissima perierunt.

Interfectus fuit Dominus de *Wienheim* in *Waphinheim*.

M. CC. LXXXII.

*Hartmannus F. regis
in Rheno
submersus.*

Filius Rudolfi regis, Landgravius *Alfatiz* submersus fuit in Rheno, prope *Rinaugiam*, & sepultus fuit in *Basilea* à quatuor episcopis & hominibus multis cum humana gloria copiosa.

Ciues Rubiacenses, cum cæteris hominibus episcopi Argent. deliberauerunt, vt ei amplius non seruirent, nisi sub certa pecuniaz quantitate.

40

*Nix prodis-
grosa.*

Nix intra octauam Epiphaniæ cecidit, tantæ spissitudinis, qualis intra triginta annos in *Alfatiz* finibus non credebatur cecidisse. Plures homines dicebâur in ea frigore periisse.

Papa Martinus renouauit fratribus Minoribus & Prædicatoribus authoritatem confessiones audiendi, pariterq; prædicandi.

Ciues *Mûlnhusenses* mutuò se vulneribus affecerunt.

M. CC. LXXXIII.

Hyems calida fuit.

*Albertus
dux Austrie.*

Rex Rudolfus filium suum ducem Austriæ fecit.

Rex Rudolfus emit ius seu aduocatiâ dominorum de *Lichtenberg* quam habebant super ciuitatem Argentinensem.

50

Episcopus Argentinensis coegit Rubiacenses sibi reddere, quæ dederat eis suæ priuilegia libertatis.

Festo Gregorij frumentum in *Alfatia* floruit.

Eodem festo, episcopus Basiliensis, episcopus Argentinensis & rex Rudolfus adiutor

inter eorum, obsedit **Brusitrus** sex septimanis, & **Melan** castrum cepit ac destruxit, & **Brunnetrus** fuit episcopo Basiliensi cum villis adiacentibus restitutum. *Parrentbrum obsesum.*

Pridie nonas Iunij, interfectus fuit **Friburgi** venerabilis Commendator Teutoniarum ordinis, **Gunttrannus** dictus de **Bisèche**, ab apostata ordinis sui, sculteti **Friburgensis** filio. *Mylen castrum: Omnis apostata persequatur suum ordinem.*

Tres domini de **Napolsstein** filij, viam carnalis ingressi sunt vniuersæ.

Kalendis Iunij, fraga, cerasa, pisa matura in **Alsatia** vendebantur.

Fratres Minores plus quam xxxi virgines, & quasdam viduas congregauerunt, & in claustrum **Alaspach**/quod eis emerunt pro mille trecentis marcis, x v Kal. *Alenspach canonicum prope Reuspergum oppidum.*

10 **Augusti** cum pompa & maxima gloria incluserunt:

Pridie nonas Iunij, obsedit **Rudolfus** rex **Petterlingen**.

Vigilia S. Galli, domini **Richardi** de **Lobigasse**, & plures domus fratrum suorum fuerunt destructæ, seu funditus demolitæ, per suos consanguineos & affines.

Rudolfus rex obsedit **Paterniaci**, & ædificauit circa munitiones & domos, intendens eos cogere per alimentorum penuriam tradere ciuitatem. *Paterniaci Sabaudia comitis opp.*

Circa **Moguntiam** nutrix pueri cuiusdam militis, vendidit eum Iudeis, vt interficerent eum: propter quod nutrix & Iudei plures à Christianis fuerunt turpiter interfecti.

Rudolfus rex circa natiuitatē Domini inter ipsum & comitem **Sabaudie** compositionem fecit. *Pax inter Casarem & Sabaudum.*

Obiit **figulus** in **Stegistatt**/qui primus in **Alsatia** vitro vasa fictilia vestiebat.

Obiit frater **Conradus** **Wernherus** de **Hadistatt**/frater ordinis Teutonici.

M. CC. LXXXIIII.

Rex **Rudolphus** vxorem **Gallicam** duxit, in **Romatico monte**, festo S. **Agathæ**, & necessaria ministravit superuenientibus abundanter. *Casari scilicet nuptia.*

Regina regis **Rudolphi** venit in **Colubariam** in **Carnispruiro**, sc. **Cathedra Petri**, recepta à religiosis fuit, à clericis & militibus & ciuibus communiter gloriose. Ciues dederunt ei expensas pluribus diebus, & insuper pro clenodiis centum libras. *Regina Colmaria.*

Henricus episcopus **Basiliensis** celebravit ordines in **Columbaria**, tertio non.

30 **Mart.** quatuor temporum, & plurimos consecrauit.

Comes **Ebirhardus**, frater episcopi **Constan.** & frater comitis **Gotfridi** de **Lauffs** **fenberch** virtuosus, obiit ante tempus. *Eberhardus comes de Habsburg.*

Rudolfus rex **Alsatiam** & **Mulnhufenses** reconciliauit, & exercitum congregauit vt **Coloniensem** episcopum impugnaret.

Fratres Minores Capitulum generale in **Argentina** celebrarunt. Chorū suum recenter consummatum consecrauerunt, quatuor episcopos ibidem habuerunt, & illic homines plurimi conuenerunt.

Henricus episcopus **Basil.** ordinis fratrum Minorum celebravit ordines in **Columbaria**, in ecclesia fratrum Minorum, x Kalen. Iunij, & habuit in comitatu suo **Æthiopem** indurum vestibus albis, & nanum scilicet **Ritter Conrad**/cuius longitudo ad

40 tres pedes minime poterat peruenire. *Nanus tripedalis.*

Comes de **Friburgo** reconciliatus est cum ciuibus **Friburgensibus**, tali conditione, quod præter redditos quos habebat de ciuitate, singulis annis centum marcas argenti sibi suisq; successoribus darent. Insuper deberent cum antiquorum suorum iura liberè possidere. *Translatio intercomitē Friburg. & oppidanis.*

Fulgur in ecclesia **Stegistatt** in ecclesia sanctæ **Fidei**, tres homines interfecit.

Milites **Alsatie**, in festo S. **Iacobi** ad regem **Teutoniarum** in **Moguntiam** descendunt, vt pro rebus imperij fortiter pugnarent.

Circa **Pragam** **Bohemie** metropolim multi homines fame mortui.

50 In **Alsatia** quartale frumenti pro libra, & quartale vini pro duobus solidis dabatur. *Fames.*

Chorus in **Napolsstein** inchoatus fuit.

Minores emerunt claustrum **Alaspach** sororibus suis pro m. c. c. marcis.

Mel in **Alsatia** finibus pluebat, vnde multi olera seu fructus comedere recusabant. Pestilentia in locis pluribus sequebatur.

Comes montis Beligardi obiit, & episcopatus Basilienſis trecentarum marcarum redditus dereliquit.

*Friſorum
clades.*

Filius domini Wilhelmi regis Romanorum vindicauit ſe de Friſonibus, & interfecit ex eis mille quadringentos viros, & accepit corpus patris ſui de eorum manibus violententer.

*N. de Hohen-
ſtein praefes
Alſatiae.*

Dominus de Hohenſtein aduocatus Alſatiae, ſororibus de S. Ioanne octo vini vaſa violententer abſtulit.

Dominus Conradus Wernherus exuſit dominis de Gyſperc caſtrum, quod nouiter conſtruxerant in monte.

Rex Arragonum & ciues Meſſanae Carolum fratrem regis Franciae de ſuis finibus turpiter expulerunt.

Ordo Prædicatorum in Selecſta chorum ſuum anno præcedenti conſummauit. Iidem fratres ſequenti anno ſedes in choro poſuerunt, & intrauerunt.

*Rhenipon-
tium ſtrua-
tura.*

Obiit mulier, quæ recordabatur, nullum pontem Rheni poſt Conſtantiam tranſuiſſe.

XVII Kal. Decemb. Venus & Mercurius ſimul fuerunt.

Ciues Friburgæſes comiti, domino ſuo, pro modica emenda viginti millia marcarum tradiderunt.

Item comes de Rapreſwir obiit.

Wernherus archiepiscopus Moguntinus obiit, qui mille quingentas marcas ſuis poſteris dereliquit.

Meſſis inchoata fuit, feſto ſanctorum Petri & Pauli. Eodem die Curiam habuit rex Rudolſus in Baſilea cum gloria dominorum.

*Vrbes ad
Rhenum
Caſas do-
mus intrant.*

Rex Rudolſus, circa Iacobi feſtum, ciues Rheni ciuitatum, Wormatiam conuocauit, iuramenta primò facta, ſecundariò per iuramenti vinculum confirmauit.

Rex Arragonum Petrus, principem filium regis Caroli cepit, & ex eis multitudinem hominum interfecit.

Papa Cardinalem legatum in Franciam miſit, qui clericorum ac religioſorum decimam regi Carolo faceret præſentari.

Comes Reinhardus de Nimpelgart / tres de ciuibus ſuis cepit, qui ſe de captiuitate cum x l. librarum millibus redemerunt.

Rex Rud. ciuitatem Herbipolenſem obſidere voluiſſet. Ciues autem ei ſex marcarum argenti millia tradiderunt, quæ eum ab eis fugere coegerunt.

*Caſtra
Waldeck in
Suentia de-
molita.*

Rex Rudolſus circa feſtum S. Martini, quinq; caſtra ſc. Waldecke, prædonum Sueuiae, cum magna potentia dicitur obſediſſe, ea ſubito cepiſſe, & per violentiam deſtruxiſſe.

*Hohenſtein
ciues Alſatiae
praefes.
Echirch.*

Dominus de Hohenſtein aduocatus Alſatiae, caſtrum Echirc potenter obſedit, ſpacio breui temporis expugnauit, & in poteſtatem ſibi propriam deportauit. Ideò vero dicitur expugnari, quia ſuum cognatum, Iohannem de Echirc, qui cōſanguineos ſuos honore ac diuitiis præcellerat, fraudulenter occiderunt.

*Ochſenſtein
caſtrum.*

Poſthæc idem aduocatus Alſatiae, cum episcopi Argentinenſis adiutorio Ochſenſtein caſtrum potenter expugnabat, & funditus euertebat.

Bonum vinum creuit in bona quantitate, ſed non videbatur durabile.

Ante feſtum Clementis fuit aura pulchra, dulcis & amœna, & quaſi ſine pluuia per quatuordecim ſepimanas.

*Prima Mor-
bacenſium
ſedes.*

Feſto S. Catharinae cecidit teſtū Capellæ, quæ ſita eſt ſupra vineta, prope Morbacum, vbi & primitus ſe receperant monachi Morbacenſes, & ad quem locum omnia eorum ſunt priuilegia & dignitates impetrata.

Ciues Columbarienſes regi Rudolſo vno anno librarum xxx millia tranſmiserunt. xv i i Cal. oppoſuerunt ſe Columbarienſes regi Rudolſo, quia tricetiſimam rerum ſuarum ſibi dare noluerunt.

M. CC. LXXXV.

*Gebwiler
oppidum ſu-
periorum Al-
ſatiae.*

Kalendis Aprilis, Abbas Morbacenſis ciuitatem ſuam Gebwiler latenter cepit, & res & eorum corpora in totum conſiſcauit.

Ciuitas Friburgenſis in Orlandin & Bernenſis obedire regi Rudolſo minime voluerunt.

Ciuitas

Civitas Bernensis fuit ab igne penè totaliter deuorata.

Papa Martinus obiit.

Institis anguillis, mortem gustauit in illis,

Assas & coctas martyrisauit eas.

Nonis Maij, ciues Columbarienses regi Rudolfo se primitus opposuerunt, & per ignem **Chernheim** villam & quasdam alias destruxerunt. *Colmarion-
ses Casari se
opponunt.*

Circa festum Pentecostes, ciues de Haginogia, aduocatù terræ, filium sororis regis Rudolfi, de castro quod est in ciuitate turpiter expulerunt, & postea regi seruire minimè voluerunt.

10 Rudolfus rex obsedit Columbarienses, decimo octauo Kal. Iulij, quinq; diebus.

Ciues Columbarienses posuerunt super se c c marcas, duosq; millia marcarum & milites, qui se Columbariensibus non opposuerunt, vel in obsequio eorundem non fideliter adiuerunt, cum ciuibus exactionibus grauabantur. *Colmaria
obsessa, &
ad officium
redacta.*

Episcopus Argentinensis terram ducis Lotharingie pluries intrauit, & eum enormiter spoliauit.

Domini de **Wasselnheim** ceperunt hospitem prædicatorum de **Eginsheim**, & eum ad terram Francie transfulerunt. *(ter.)*

Nocte Nicolai fugerunt captiui, quos Domini de **Wasselnheim** ceperat fraudulè.

De potestate Rodolfi regis fugit Iudæus captiuus, qui ei mille quingentas trade-
20 re promittebat marcas.

Abbas Morbacensis dictus de **Stinebrunne**, obiit circa festum Lucie, qui de-
structor Religionis & dissipator enormis rerum sui Monasterij dicebatur. *Berchtol-
dus Abbas
Morbacensis
natus à dy-
nastia à Stei-
nenbrun.
Zofingen
Ergora op-
pidum.*

Ciues de **Zouingen** Rudolfum regem pro Domino suo acceperunt.

Petrus rex Arragonum mortuus.

Richardus de Lobigasse quosdā milites de Basilea voluit occidere fraudulentè.

Regem Rudolfum filij eius impetebant pro multis millibus marcarum.

Ipe autem de consilio nobilium obligauit eis quasdam Imperij ciuitates.

Moniales Cisterciensis ordinis de clauistro **Hirsin** recesserunt.

M. CC. LXXXVI.

30 Die Pasche quidam ciuium Columbariensium seruos Sculteti vulnerauerunt, & eos in claustrum Minorum per violentiam coegerunt. Propter hoc fuerunt illi ciues eieci de ciuitate, & eorum domus destructa, & eorū res à iudicibus confiscata.

Sorores de S. Ioanne, sub tiliā, ordinis Prædicatorum, contra libertatem Religio-
forum l x marcas dare à ciuibus cogebantur.

Philippi & Iacobi ciues Argent. in aquis & nauibus ludos exerceuerunt, ad spe-
ctaculum verò venientes supra pontem se receperunt, & eo cadente plures miserabi-
liter perierunt. *Cadis dr-
gèina pont
Rheni.*

Rex Rudolfus obsedit oppidum **Lutemburg**, Episcopi Spirensis, aliquot septima-
nis: qui resistere regi non valentes, se regis gratiæ tradiderunt. *Lutemburg
oppidum.*

40 Episcopus Treuerensis obiit.

Capella in **Hugshouen**, rexdificatur à venerabili Abbate, Conrado de **Dietre**,
quæ anno M. C. LXXXVI, fuerat inchoata. Ipsum autem Monasterium fuit inchoa-
tum à Wernhero comite de **Drütsch**, dicto de **Hunningen**, cuius longitudo octo
pedum depicta communium, in eodem monasterio reperitur. *Canobium
Hugsho-
fen in Valle
Wileriana.*

Rex Rudolfus misit Henricum episcopum Basil. ordinis fratrum Minorum, ad
Papam, ad diuersa negotia terminanda. Papa verò Episcopum Basil. Archiepiscopum
Maguntinum, præpositum verò Maguntinum sc. Diuitem, Episcopū Basil. faciebat. *Petrus
Reich, epi-
scopus Bas-
liensis.*

Domini de **Lichtenberg** curiam prope **Lichtenberg** celebrabant, ad quam per
se & per alios plurimos inuitabant.

50 Eodem tempore Legatus à latere domini Papæ missus, cum plenaria potestate
Basileam venit, & dominum Basiliensem in episcopum electum consecrauit.

Turegum exusta est pro tertia parte, propter eorum superbiam: vt per obsequium
Diabolus recitauit. *Tigurnum
conflagrat.*

Henricus episcopus Basiliensis, factus archiepiscopus Moguntinus, receptus est
contra spem à suis subditis gloriose.

*Comes Wir-
tenbergicus
R. regis sup-
plex.*

Rudolfus rex duo castra fortia domini de **Wirtenberch** noscitur obsedisse, & ea in breui tempore intelleximus expugnasse. Ipse etiam dominus de **Wirtenberch** cognatus regis obfessus, de castro descendit, & ad pedes aduolutus, se & sua tradidit in regiam potestatem.

Stutgardia.

Post festum S. Margarete noua de Friderico Imp. peregrini in Alsatiâ retulerunt. Rex Rudolfus obsedit plus quam xx septimanis castellum, quod dicitur **Stutgard**/quod situm est prope **Eßlingen**. Et tædio affectus rex, composuit cum domino de **Wirtenberch** & ad legatum in Spiram venire disposuit festinanter.

*Sorores Pe-
nitentes.*

In die Animarum, venit Legatus Columbariam. Commissæ sunt sorores, quæ dicuntur Pœnitentes, fratribus Prædicatoribus ad regendum.

Legatus Teutoniarum in Metim se transferebat, quia furorem Teutonicorum non immerito metuebat.

Glacies quæ fluxit in Rheno, cxv naues submersit, & villas aliquas deuastauit.

M. CC. LXXXVII.

Legatus, à latere domini Papæ missus, concilium xvi calendis Aprilis celebrare voluisset: sed per appellationem episcopi Colonienfis, & episcopi Tullensis, Probi nomine, ordinis Minorum, fuit totaliter interruptum.

*S. Hippoly-
tum Alsatiæ.*

Xvi calend. Aprilis, dominus de **Napolsstein**/villam S. Hippolyti cum exercitu introiuit, eamq; & ecclesiâ ignibus deuastauit. Clericus de ecclesiâ saltauit, & con-
fractus perijt in instanti.

Honorius papa obiit.

Dominus de **Napolsstein** cum exercitu terram Gallicorum intrauit, & cxv villas exussit, eorum res totaliter deprædatus.

Sexto idus Maij, dominus de Baldecke vxorem duxit: & ciues Columbarienses res domini de **Napolsstein** communiter inuaserunt.

*Napolsstei-
mini & Hor-
burgenfis
inter se di-
mittant.*

Dominus de **Napolsstein** dominum de **Horburch** viriliter impugnavit, atq; ad **Cellisberch** peruenit, vt captiuos sua potentia liberaret. Dominus autem de **Horburch** cum balistariis de **Cellisberch** descendit, eiq; octo equos interfecit, & plus quam vi-
ginti vnum equites vulnerauit.

Portæ fratrum Prædicatorum in Argentina à ciuibus claudebantur: volebant eos cogere, vt suam per omnia facerent voluntatem.

Rudolfus rex **Napolsstein** tribus diebus obsedit, sed ab obsidione recessit: quod eum sui morti tradere voluissent.

Episcopus Probus nomine, ordinis Minorum, fuit excommunicatus in Argentina, in dedicatione ecclesiæ maioris, à Gordiano ordinis fratrum Minorum.

*Pugna pro-
pe Pourren-
tentum,
Gemar.*

Prope **Brunnentrut** fuerunt de hominibus Basiliensis episcopi quidam intercepti, & plus quam duodecim milites captiuati.

Rudolfus rex, cum ciuitatibus vicinis, castrum ligneum in **Gemar**, ad obsiden-
dum castrum **Napolsstein**/noscitur construxisse.

Dominus de **Napolsstein** homines domini **Horburch** & multos de **Sigolsheim** cepit & sine pugna ad propria perducebat, & duo marcarum soluere potuerunt.

*Episcopus
Metensis con-
tra Baren-
sem comitē.*

Episcopus Metensis omnes penè Rheni episcopos, & omnes dominos quos poterat pretio conducebat, & congregauit exercitum magnum, sc. quatuor millium militum & ceterum equos phaleratos. Omni die quinquaginta vasa vini, & septingentas libras Metensis monetæ stipendiariis ministravit, & coegit comitem Barensem eius misericordiam suppliciter inuocare.

Consules Argentinenses ciues suos equos habere bis mille præcepere.

Obiit Cuonradus de **Wirziburch** / in Teutonico multorum bonorum dicta-
minum compilator.

Eclipsis Lunæ fuit, vndecimo Kalendas Nouembris media nocte, & Iris insequenti, seu in crepusculo videbatur.

Abbatissa Seconensis, quæ & procuratrix claustris vallis Mafonis, in dominam claustris montis Romatici sublimatur.

*Episcopus
Basiliensis*

Episcopus Basiliensis terram comitis montis Belgardi potenter intrauit, plurē-
que

que villas deuaſtauit. Comes verò de militibus epiſcopi plus quinquaginta de nobilioribus ac diſtinctionibus captiuauit.

M. CC. LXXXVII.

Expulſit abbas Morbacenſis omnes nobiles de caſtello *Sebwilſe* pro eo quòd ſe mutuo vulnerauerant fraudulentè.

Regis Rudolphi filius, Lantgrauius Alſatiz, cum centum equis in curia ſororum de Columbaria ſubtilia, requieuit.

Vndecimo Kal. Febr. multæ aues prope montem Bilgardis contenerunt, contra ſe pugnaverunt, & plus quàm trecentæ (vt dicebatur à pluribus) perierunt. Similiter & porci domeſtici circa eundem locum plurimi conuenerunt, & ſe mutuis morſibus occiderunt.

Iudæi dederunt regi Rudolpho x x millia marcarum, vt illis de Weſſila & de Popardia iudicaret.

Circa Purificatiõis venit ventus, qui magnam ſyluam ſub Hohinnac radicitus deuaſtauit.

Idem ventus Flandriam Oceano inundauit, ad tria magna miliaria, & plus quàm 1 millia hominum interfecit.

Rex Rudolſus congregauit exercitum, vt obſeſſum caſtrum Maguntinenſi domino archiepiſcopo liberaret.

Obiit frater Henticus, ordinis Minorum, archiepiſcopus Maguntinus, xiiii Kalend. Aprilis.

Kalen. Aprilis, rex Rudolſus epiſcopus Argentinenſis, & ciues Argenti: & domini terræ, in Columbaria pacis fœdera iurauerunt. Inter ciues Argent. & fratres Prædicatores componere voluiſſent.

Regem Rudolſum legatus Franciæ viſitauit.

Circa Kalend. Martij tantum frigus fuit, vt infra Baſileam clauſerit glacies aquas Rheni, & vinum congelabatur in eccleſiis, in calicibus & ampullis.

Dominus Ieronymus cardinalis & prouiſor ordinis Minorum, in papam circa principium medium quadrageſimæ conſecratur.

Vxorem dominus de Baldecke duxit, curiam magnam in Baſilea celebrauit, in qua plus quàm dccc marcas creditur expendiſſe.

XVII Kalend. Maij, nocte perierunt vites.

Iudæa iuuēcula de antiquo Iudæo in Rubiaca quatuor pueros noſcitur peperiſſe.

Dedicata fuit in Wiſſenburſ area fratrum Prædicatorum.

Circa nonas Iunij, obſedit rex Rudolſus Bernenſem Burgundiæ ciuitatem.

Oſtaua Epiphaniæ venit mercator Baſileam, ducens ſecum vinum Græcum ſeu Cypri, deditq; bicarium illius vini pro quinq; ſolidis, quartale pro libra, quod uſq; ad illud tempus fuerat inauditum.

Captus eſt dominus archiepiſcopus Colonienſis.

Rex Rudolſus obſedit montem Beligardi, circa Kalendas Iulij.

VI Idus Iulij, cecidit grando magna, & fecit damnum in diuerſis locis. Et fulgur exuſſit tectum caſtri, quod dicitur der Stein in Kapolſſtein / & tecta in Tûrinchheim deuaſtauit.

Mulier puerum cum quatuor dentibus pariebat.

Rudolſus rex Romanorum terram Gallicorum circa Drunnendrus plus quàm tribus ſeptimanis cum xx millibus hominum deuaſtauit.

Rex Rudolſus ſecundariò Bernenſes dicitur obſediſſe.

Incluſæ de Kagingal / in Amſiſwiltre ſe circa feſtum Omnium ſanctorum tranſtulerunt, & moniales ſe poſtea vocauerunt.

Domini Hermannus de Kapolſſtein / obſedit Hohinnac caſtrum, & per promiſſiones obtinuit fraudulentè. Idem obſedit caſtrum in Minnewire / & cum exiſtentes in eo retinere non poſſent, ſub conditionibus tradiderunt.

M. CC. LXXXIX.

Alſa circa Herſtſtein & alias villas vicinas, circa Epiphaniam domini inundabat.

*Commentum
Eggenfii.*

Episcopus Curienfis à regis Rudolphi filio captiuatur. Rex Rudolfus circa Quadragesimam in Egra ciuitate, prope Bohemiam curiam celebrauit.

Sifridus miles, quondā Scultetus Columb. v. i. cal. Aprilis interficitur, à Sufingo.

Ciues Bernenses obfessi, regi Rudolfo se sub conditione amicali noluerunt tradere.

Quarto Kalen. Maij venit Rudolfus rex Romanorum in Columbariam & duxit secum Camelum animal magnum, trium annorum, altitudinis in consuetz.

*Rudolfus
Colmaria.*

Eodem die venit frater Mumio, magister ordinis Prædicatorum, in Columbariam, festinans ire in Treuirim ad Capitulum generale. Rex verò Rudolfus ob reuerentiam magistrī comedit in domo fratrum Prædicatorum, festo S. Petri martyris & prædicatoris, & fecit eis & dominabus quibusdam & dominis multis conuiuium magnum & bonum, & fratribus prædicatoribus in consuetum.

*Girspersperg
ses profcrip-
tis.*

Eadem die proscriptis dominos de *Girspersperg*/eò quòd occiderunt, Sifridū militem de *Gundolsheim* fraudulentem.

*Ludonicus
de Honberg
comes, occi-
sus.*

Eodem septimana occisus est, comes de *Honberg*/cognatus regis à ciuibus Bernensibus violentem.

Girspersperg castrum à Colmariensibus obsidetur.

Ciuitas Rorwilensis exurit.

Ciues Bernenses cum rege Rudolfo composuerunt, & se in suam potestatem voluntariè tradiderunt.

Grando magna circa Basileā fuit, quæ frumentum, fructus & vineas deuastauit.

Dominus de Baldecke, de procuratione à rege sibi commissā, à regis filio remouetur.

In Treuirim DCC fratres venisse ad Capitulum referuntur, fratrum serui trecē.

Castrum *Ermsbüche*/D. comitis Phitretarū, primo Kal. Maij à dominis..... arripitur fraudulentem.

Rex Angliæ fratribus Prædicatoribus, qui venerunt in Treuirim ad Capitulum generale tribus diebus abundanter necessaria ministravit.

Dochsburg.

Filius regis Rudolphi castrum *Dochsburg*/abbatis S. Galli, creditur expugnasse.

In Lombardia fratres Minores habuerunt Capitulum, & venit illuc papa Nicolaus frater ordinis ipsorum, cum fratribus DCCC.

Papa Nicolaus expellitur de Roma, quia filium Caroli in regem, eis contradicentibus consecrauit, & cum illo pars Papæ: vbi ex utraq; parte plus quàm D numero perierunt.

Episcopus Colonienfis à captiuitate liberatur.

Rex Rudolfus pro triginta libris argenti caueam in Basilea aui Psitraco comparauit.

**forte Lo-
ringou.*

Episcopus Metenfis copit comites ducis de *Uünigen*.

Terræ motus factus vno die quinquies.

*Cenobium
in Ammer-
schWerr.*

Inclusæ in *Ragental* seu in *Amerschwiler* transtulerunt, & ibidem claustrū construxerunt, & eodē anno in Capitulo Treuerensi fratribus Prædicatoribus in Columbaria committuntur. In festo Catharinę primā missam in area propria decantauērūt.

*Nebelring,
facto nobi-
lium.*

Milites Alsatiz, qui parem vestem tribus annis penè tulerant, & se *Nebelring* nominauerant, ad regis præsentiam citantur.

Inclusæ in *Sunthcim* aream in *Gebwiler* centum marcis compararunt.

Sorores sub Tilia tertiam domum claustrī sui perfecērunt magnis expensis.

*Hyems mirè
calida.*

Hyems calida. Herbz, flores, arbores flores & folia ante natiuitatem Domini produxerūt. Venatores tum fraga in Alsatia inuenerunt. Picz cum gallinis ante trium regū protulerunt: vites floruerunt ante Hilarij: arbores folia antiqua retinuerunt, donec recentia prodierunt. Pueri in *Eggenheim* in profuente balneabant.

M. CC. XC.

*Girspersperg
ses profcrip-
tis Casaris
dedunt.*

Rudolfus rex dederat in purificatione suffodientibus castrum *Girspersperg* mille nongentas libras, præter victum. Craistino Agathæ, domini de *Girspersperg*/se & castrū domino aduocato terræ, sine gratia cōmiserunt: sed semī corū sub gratia recipiuntur.

Henricus

Henricus Dux Bauariz, amicus fratrum prædicatorum, obiit.

Rudolfus rex in Thuringia fuit, & in ea magnam dignitatem pretio comparauit.

Fratres Minores in Columbaria Capitulum celebrauerunt, & Domini terræ eis plura seruitia ministrabant.

Dux Alsatiz Rudolfus, filius regis Rudolphi, obiit, & in Praga Bohemorum sepelitur. *Rudolfus Casaris F. mortuus.*

Lector fratrum Minorum de Basilea, fecit capi in Columbaria in Capitulo suo, duas Beginas & duos Beghardos, & in Basilea plures, quos hæreticos reputabat.

30 Episcopus Curienfis obiit.

Comes Eginio Friburgensis, dederat filio suo, filiâ ducis Lotharingæ in vxorem.

Conradus de Lichtenberg episcopus Argentinensis, harum nuptiarû causa magnam Curiam in Argentina celebrauit.

Hyems calida & pluuiosa, æstas frigida & pluuiosa.

In Burgundia prope Losannam cecidit grando magna, cuius lapides duorum vel trium panum magnitudinem superabant. Læsit nouem Ecclesiâs parochiales, & 1 x millia hominum computabantur perijisse. *Grando per totius.*

Canonici de Hanoë se in Rhinagiam transtulerunt.

30 Dominus de Welden congregauit exercitum, venit in Alsatiam, volens in Aurnum domino de Napolststein vineas suas extirpare. Dominus de Napolststein congregato exercitu, dominum de Welden prohibuit.

Inclusæ in Suntheim quarto Kal. Nouembris Gebuiss in claustrum, quod ibidem sibi construxerunt, se transtulerunt.

Rex Rudolphus in Saxonia multa laudabiliter peregit.

Rhenus quater ante nauitatem Domini inundauit.

Soldanus Babylonie Hierusalem & Accon, & omnia Christianorum penè totaliter expugnauit. *Hierosolyma capta.*

Papa Nicolaus misit in adiutorium terræ sanctæ 1 x millia peditum proprijs expensis.

30 Domini de S Ioanne dederunt in Brundisio omni volenti maria transire, ignem & panem & naulum & expensas, quas pro persona sua annus integer requirebat.

Papa Nicolaus regi Anglorum supplicauit atq; mandauit, quatenus crucem ad transmarinas partes tulceret: & vt hoc facere posset decimam omnium Ecclesiarum regni sui, fecit sibi per triennium fideliter ministrari. Hæc eadem faciebat regi Francorum.

In Selestadio construitur ecclesia leproforum.

M. D. XCI.

xviii. Calend. Februarij audita sunt tonitrua: noctu grando magna cecidit, & fulgura multa sæpe micuerunt.

40 Dominus de Napolststein congregato exercitu, dominum de Bergken in munitione paruula capere voluit. Existentes autem in munitione Sermersheim, se viriliter defenderunt, tres occiderunt, & multos vulnerauerunt, eumq; fugere coegerunt.

Eclipsis Lunæ, xv Kal. Martij, ante fratrum prædicatorum apparuit matutinas.

Inuenta fuit in Hadstat manus integra, in modum iurantis, alio corpore putrefacto. Et cum eam secundario sepelire voluissent, guttæ sanguinis emanabant, & propter hoc eam secundario sepelire noluerunt. *Manus perisuri.*

Rex Angliæ omnes Iudæos regno expulit. Cædes Aureliani.

Archiepiscopus Colonienfis excommunicauit omnes ciues & clericos ac religiofos, eod quod cœperant eum in conflictu. *Iudæi Angliæ pulsi.*

70 Thuricenses M. D. Constantienfes M. C. C. Columbarienfes D. marcas, regi Rudolfo dederunt. Columbarienfes præter hæc mille octingentas libras expenderant pro cibarijs & seruitijs dominorum.

Abbas Morbacensis cum monachis suis, vendidit regi Rudolfo Luceriam, pro duobus millibus marcis. *Lucerna à Rudolfo emptæ.*

Gregorij, venit rex Rudolfus Columbariam.

Dominus de Girsperc graubus conditionibus à captiuitate liberatur: castrum totaliter deuastratur.

*Bonifacius
suffraganeus
Basil.*

Bonifacius episcopus Bosoniensis, ordinis heremitarum, prædicatoribus Colmarienſibus, Dominica ante Lætare, festo annunciationis, consecrauit altare beatæ Virginis, versus latus superius: Altare in angulo ecclesiæ beati Petri prædicatoris martyris: altare sancti Augustini.

Maritus filiz Rudolphi regis, mandauit regi Rudolfo, vt quàm statim veniret ad eum Laufannam, & vt indicet dominis Curiam Burgundiæ in Franckfurt: quod factum est.

Deinde vocatur rex ex Fräckfurt ad Laufannâ, vt perficiat negotia domini Papæ. Dum rex Rudolfus esset profecturus ad Principem, maritum filiz suæ, comes Sabaudiz insidias fecit regi, quem interimere volebat.

Rex Rudolfus Curiam celebrauit, non ad suam per omnia voluntatem.

Dominus de *Hunnawilr* à Columbarienſibus interfectus, & de ciuitate plures milites expelluntur.

*Moneta
Rapolſteinica.
Rachenwiler
oppidum.*

Dominus de *Rapolſtein* incepit nouam monetam facere, quæ penè cum denarijs Friburgensibus concordabat.

Dominus de Horbure villam *Nichenwiler* muro circumdedit & muniuit. Columbariam obsedit episcopus Argentinensis, cum xxx millibus pugnatorum, infra octauam natiuitatis Mariæ. Columbariz erant tria millia pugnatorum. Obijt Marggrauis de Miſſen, iuuenis virtuosus.

Creuit vinum nobile.

Gemar.

Hermânus dominus de *Rapolſtein* in Gemar castrum ligneum inchoabat struere. Episcopus Constantiensis opposuit se filio regis Rudolphi, pro rebus quas abstulerat filio Comitis de Laufenberc violentè.

Domini de ordine Teutonicorum in *Waldſtein*, parant se ad prælia, vt res suas à dominis terræ defendant.

*Rudolfus
Caſari mori.*

Consules Columbarienſes dederunt ciuibus suis ligna pro domib. construendis. Rudolfus rex moritur.

M. CC. XCII.

Ciues Columbarienſes præposito Argentinensi, fratri episcopi Argent. de *Stichenberg* fidelitatem & seruitia iurauerunt, & fideliter promiserunt.

Episcopus Metensis obijt.

Scultetus Argentinensis & Zorno cum suis congregati armis inuadere voluerunt familiam *Raginet* & Herbonum, propter verba quædam iniuriosa.

Hyems temperata usq; ad Purificationem: postea inualuit frigus, vt Rhenus Brifac ex utraq; parte pontis esset congelatus, quod equis & bigis posset transiri.

Domini ordinis Teutonicorum, xiii. Cal. Maij, sabbato, exocularunt duos ciues Friburgenses. Iunior Comes cum ciuibus claustrum intrantes, totaliter deuastrarunt.

Adolfus Romanus.

Prima Maij, electores reliqui electionem in Maguntinum tum præsentè transferunt. Maguntinus comitem Adolfum de *Nassow*, cognatum suum, eligit: consentiunt reliqui. Hic statura fuit mediocri, agilis, amabilis, sciens Gallicum, Latinum & Germanicum.

Francfordenses expensas à rege electo petunt. Maguntinus obligauit pro rege castra ac villas, pro xx millibus marcarum. Rex exactionem in Iudæos tentauit, sed non potuit, resistente Sculteto Francfordiano.

Rex liberos matrimonijs elocat.

Equos phaleratos habuerunt, Maguntinus mille quingetos, Treuerensis m. ccc.

Rex Aquigrani coronatur.

*Præsides
imporiales ex
Strag, par-
te Rheni.*

Consilio procuratorum regni, procuratores in officijs retinet. Ottoni de *Stichstein*, nepoti ex sorore regis Rudolphi, Alsatiæ, & quæ ab ea parte Rheni sunt, committit: Comiti à *Raseneinbogen*, quæ ab alia parte Rheni.

Ciuitates fidelitatem præfectis regis Adolphi promittunt.

Scultetus Columbarienſis fidelitatem promittere recusauit: nisi aduocatus Otto de

ro de *Ditsenstein* promittat regis nomine, officium Scultei ad vitam regis: expulsos non reducere: ciuitatem potenter non intrare.

Aduocatus hæc pollicetur, recepta fide, ne ciuitas Columbariensis alteri quam regi Adolfo tradatur.

Rex * Arragonum moritur: deuoluitur regnum ad Imperium.

* *forti, dno
Lorensum.*

Adolfus rex in Imperio omnes controuersias componit: Principes ad expeditionem hortatur. Episcopus Spirensis milites & lxx curus habuit, præter bigas. Coloniensis ducetos milites cum equis phaleratis. Maguntinus copiosam militum multitudinem. Hi cum cæteris iter dirigunt versus Velontium.

*Adolfus
in
Gallia
sedet.*

- 30 Vigilia Ascensionis, Albertus Dux mille quingentis equitibus venit Columbariam. Hermannus de *Kapoltstein*, secundo nonas Iunij, à ciuibus Argentinesibus suis captiuatus, ad preces pauperculæ mulieris.

Dux Austriæ Albertus Turicenses obsidebat.

*Tigurno
obsidetur.*

Puer lxx annorum Colmariz à Iudæis interficitur.

Argentinz vicus pellipariorum per ignem totaliter deuastatur.

Interfectus fuit in Rubiaco, frater Ioannes ordinis Minorum.

Albertus, filius regis Rudolphi, Dux Austriæ, Langrauius Alsatiz, comes de Kiburg, obsedit Turegum potenter sex diebus: postea discessit, & obsedit castrum Nellenburg, quod expugnauit & fregit.

*Nellenburg
castrum.*

- 30 Episcopus Coloniensis reconciliatus ciuibus.

Fratres Minores ecclesiam suam magnis & altis columnis exaltabant.

Fluentes aquas per plateas Argentineses, artifex inuenit.

Reginæ regis Romanorum præsentatus fuit puer nutritus inter lupos: venit illa Brisacum, vigilia omnium Sanctorum.

*Castrum
Plumbar.
riense.*

Dux Lotaringæ castrum in Plummis super balnea construxit, vt defenderet balneantes à malis hominibus.

Aduocatus Alsatiz nomine reginæ singulis diebus expendit duodecim libras, Basiliensis monetæ.

Dominus de *Kapoltstein* accepit à hominibus suis, quintam partem vini, quod creuerat hoc anno: facit ccccl carratas.

- 30 In Hagenoia fuit torneamentum, in quo fuit miles à Scalario interfectus.

*Lusus equo:
fuit Hagenoia.*

Adolfus rex venit Columbariam, ante natiuitatem Domini, anno bisextili b c.

Abbas Peritienensis capitur à suo subdito ordinis conuerso.

Castrum *Ortberg* domino comiti de *Siechtenberg* episcopo Argentinenfi tradebatur. Inuentor ac magister operis, quod in Argentina Bruscam fluere per vicos faciebat, de eo cecidit & expirauit.

Minera auri apud *Heidelberg* inuenitur.

Comes Henricus, frater comitis de Friburg capitur, ac grauiter vulneratur.

Prope Schafusam atq; Basileam fuerunt inuenti lapides pretiosi.

- 40 Obijt venerabilis dominus Rudolphus de Habspurg, episcopus Constantiensis, frater comitis Gotfridi de Laufenberg, & in prandio vitam nescitur finiuisse.

*R. de Habspurg
episcopus
Constantiensis.*

Natus fuit hermaphroditus in valle Keisersberch, id est qui membrum mulieris atq; virilia continebat.

Dominus de Gisperc castrum Froberg furtiuè, expulsis habitantibus, obtinebant.

Eodem tempore, scilicet v Idus Iunij, ædificauit aduocatus terræ, scilicet filius sororis regis Rudolphi, castrum in *Härville*, vt castrum *Ortberg* obsideret.

*Castrum
Scherwiler.*

Ciuis Linhart nomine de Columbaria, in vigilia sancti Ioannis baptizæ, cum octo viris armata manu Inclusorium de Horburc dicitur destruxisse.

*Warwiler
Zukirchen,
Ramstein
prope Seld-
Radium.*

- 50 Castellum *Wattre* & *Züllisheim* in præcedenti anno fuere inchoata.

Castrum *Xamstein* prope Sleicfat fuit inchoatum, à præfecto terræ contra multorum hominum voluntatem.

Iudæi Rubeacenses ob metum episcopi se in Columbariam transtulerunt, & *Canwiren* in *Gebwile* turpiter capiuntur ab abbate Morbacensi.

In Rubiaca fuit interfectus miles dictus Zedelere, xv Calend. Septembris, à dominis de Lobigasse fraudulentè.

In Rheno prope Brisacum submersa fuit naus cum hominibus 1. x. x. Mercatores venientes de Friburgo versus Brisacum, prope villam Alzinache, multa naus atq; multarum genera mortua inuenerunt.

Vigilia assumptionis beatæ Virginis, duæ naues in Rheno, vna prope Argentinam, alia prope Brisacum, cum multis hominibus perierunt.

*Ror. Wila.
Colmaria
Rapoltstein
no tradita.*

Item *Notwilt* exurit, & multæ aues prope Brisacum frigore perierunt. Scultetus Columbariensis vocauit dominum de *Rapoltstein* nocte cum multis hominibus, & ei ciuitatem tradidit.

Dominus Anshelmus de *Rapoltstein* fratrem suum Henricum eiecit de *Rapoltstein*, & cum omnibus suis bonis spoliavit.

10

Ætas calida & sicca, & vinum bonum vt dicebatur generaliter abundauit.

*Colmaria
obfissa.*

Rex Romanorum Adolphus, x. v. 1 Octob. quarta sc. feria, venit *Rapoltswire* cum hominibus multis, & obsedit magna gloria violenter, in vigilia sancti Michaelis Columbariam.

Item *Wiltre* castrum atq; castellum non valentes se defendere, regi se voluntarie tradiderunt.

In vigilia Simonis & Iudæ castrum *Werde* facilliter expugnatur.

*Pena per-
euri Seta
donati.*

De *Rapoltstein* rex Romanorum recedebat, & circumduxit Scultetum Columbariensem in rota residentem, manum cum tribus digitis erectam habentem, ac periurium demonstrantem.

10

Dux Austriæ solennem Curiam fecit circa festum S. Martini in desponsatione filiarum suarum, & talis non fuit nostris temporibus celebrata.

In Lombardia apparuerunt in aëre duo monachi parui, albus & niger, bonam horam se mutuò impugnabant, & postea in vallem & vastam solitudinem descendunt, &c.

M. CC. XCIIII.

Adolphus rex Romanorum in *Landowe*, in natiuitate Domini Curiam celebravit.

x. v. 11 Kal. Februarij venit frigus tantæ fortitudinis, quòd multæ vineæ frigore perierunt: tilia & arbores alia filia fuerunt. Pisces in aquis, aues & homines in syl- uis pariter perierunt.

30

*Abbas in
Perin.
Prædicator-
um in Geb-
Wiler.*

Abbas Perisensis, circa secundum Nonas Martij ab officio remouetur.

Domus fratrum Prædicatorum fuit in *Gebwiltre* recepta, & in Teutonia sex alia fuerunt pariter inchoatæ.

Dux Brabantia obijt, & filius eius miles efficitur, & ciues Colonienfes eum sicut patrem eius, pro Domino receperunt: sed hoc episcopus Colonienfis prout potuit impediuit.

Iudæi Bernenses puerum (vt dicitur) occiderunt.

Caristia magna fuit, & quartale frumenti pro octodecim solidis dabatur, & Sorores de Columbaria plus quàm trecenta quartalia, in vna sua grangia pauperibus erogauerunt, ante festum Mariæ Magdalenz.

40

Venit circa Basileam ventus validus, fulgura, tonitrua, pluuia magnæ, quæ domus destruxerunt, & arbores magnas & fortes radicitus euulserunt.

Circa Pascha quidam de progenie Ursina in ecclesia S. Petri, peregrinos vnde- cim occiderunt.

Decanus Columbariensis circa exaltationem sanctæ Crucis à Sculteto Columbariensi captiuatur.

*Basilea ar-
det.*

In Basilea exustæ fuerunt domus penè sexcentæ, circa exaltationem S. Crucis, & homines ferè quadraginta.

Apostata ordinis fratrum Prædicatorum sorores subtilia de Columbaria spo- liauit.

50

Die S. Leodegarij abstulit Cello castrum Lobeke à suis dominis fraudulenter.

*Missina bel-
lo posita.*

Rex Adolphus circa aduentum Domini terram Missinensem potenter ingressus est. Ciuitas Missina ei se tradidit, castella duodecim expugnauit, totam terram cum magna potentia deuastauit.

Papa

M. CC. XCV.

Papa Celestinus papatum voluntariè resignauit.

Romanorum rex Adolfus expugnata terra Dominorum Missinensium, iter suū versus Alsatiā dirigebat, sed; preparabat ad eundem contra regem Franciæ, ut eum derebus proprijs extirparet.

In Bara villa dæmon castrum Domini Wephimanni militis destruxit.

Rhenus qui longo tempore oppidum Brisacum ab Alsatiā diuiserat: isto anno pro parte ad latus montis se aliud transferabat.

Inundatio cuiusdam aquæ ad oppidum Kinuelsdin, quod est sitū super Rhenum, *Oßperg man-*

- 30 Claustrum dominarum de Oßperg repleuit, Molendinum earum destruxit, lapides *nasseriū.*
& ligna in Rhenum cum magna violentia perducebat.

Item prope Basileam villa fuit *Onerz-* *West prope* *Waldenbur-* *gum sub lu-* *ramonte.*
Onerz- *West prope* *Waldenbur-* *gum sub lu-* *ramonte.*
stabat, ac in valle sita erat, quam aqua transire modica dicebatur. Pars montis in vallem cecidit, aquam obstruxit, quæ paulatim creuit, quod supremam partem Ecclesiæ ab oculis hominum occultauit.

v Kal. Augusti, Fulgur pilos procuratoris Minorum in Brisaco combussit, cor-pore illæso.

Dominus de Oßsenstein cognatus & procurator ducis Austriæ, obsedit & expugnauit Et circa festum Mariæ Magdalenz Zouingen cum magna homi- *Zouingen*
num multitudine dicitur obsedisse. *oppid. Era-*
goria.

In Alsatiæ villa Türrinchen minera plumbi vel argenti reperitur, in qua ante pau- *Turckheim.*
cos annos Gypsum pauperes inuenerunt.

Adolfus rex Roman. circa Kalendas Augusti, cum exercitu magno terram Mis-sinensium secundariò subintrauit.

Tertio nonas Aprilis, fuit in Brisgouia & Alsatiā vehemens terræ motus. *Terramoti-*
us.

In Colmar vno hoc anno mortui pueri DCC septuaginta septem.

Terræ motus in Valezia quatuordecim castra pro parte destruxit, & crucem pin-naculi turris Ecclesiæ maioris deiecit, & in diuersis locis plurima deuastauit.

In Curia montes scissi, petreæ fissæ sunt, plures campanæ pulsauerunt, quinque ca-
30 stra penitus destruxit, plura verò fissa sunt, & domus multæ. Post hunc duos alij mo-tus vna septimana plurimi retulerunt:

Romæ mortalitas magna fuit, & vno die sepulturæ septem episcopi tradebantur.

Mediocris staturæ persona regnum Teutoniarum circumibat, Imperatorem Fride- *Friedrichum*
ricum se suis fidelibus referebat. Hic cum in Eßlingen venisset, à ciuibz capitur, he- *rethicus*
reticus esse probatur, conuincitur & crematur.

Domini de Gyrspurg reconciliati Columbariam in octaua Martini solenniter intrauerunt.

Rex Adolfus in terram Missinensium stipendarios trans mittebat.

In Alsatiæ valle *Albrechtstal,* in vna domo, Mulier peperit vna nocte duos pue-
40 ros, duæ vaccæ, utraq; duos vitulos, catus catulum, canis caniculum, scropha porcel-
los plurimos pariebat.

Quinquaginta fratres ordinis Minorum senes atq; lectores de Ordine pariter re-
cesserunt dicentes, Fratres Minores de ordine S. Francisci simpliciter recessisse.

M. CC. XCVI.

Dominus de Rapoltzstein fuit à captiuitate regis Romanorum post purificationem beatæ Virginis liberatus.

Venerabilis dominus Petrus Basiliensis episcopus obiit, secundo Nonas A-
prilis.

Item venerabilis dominus Probus episcopus Tullensis ordinis Minorum fra-
50 trum obiit.

Filius Marggrauij Thuringiæ venit in Lombardiam, & quædam ciuitates eum
Dominum acceperunt.

Castrum Gyrspurg adiutorio episcopi Argentinensis reedificatur.

Plures Tiliæ à fratre Bertoldo conuerso de Friburgo, sacrista, in Cœmeterio no-
stro plantatæ fideliter referuntur. *Georgij*
reftaurat-
ur.

*Sacerdos
publicè cau-
stratus.*

Circa natiuitatem Domini, fuerunt cuidam clerico in ciuitate Basiliensi virilia, propter quandam iuuenulam, detruncata, & suspensa in medio ciuitatis.

Iudæus in anno præcedenti pro furto in Sulzemat in per pedes suspenditur, qui octo diebus superuixit, & se eleuans super patibulum liberauit, sed præ læsione pedum fugere non poterat.

*Supplicatio-
nes postis
canid.*

Cogente pestilentia atq; mortalitate, Columbarienses Canonici processionem cum reliquijs indixerunt, in vigilia purificationis. Circa tertiam ad ecclesiam homines religiosi ac clerici S. Martini conuenerunt, ac scholares & canonici cum cxx super pellicijs in principio processerunt: Fratres Minores eos sequebatur, cum quadraginta fratribus, deinde fratres Prædicatores hos cū triginta fratribus sequebatur; hos autem fratres domini de Hospitali S. Ioannis, cum decem personis venerandis sequebantur: sed monachi decem S. Benedicti fratres prædicatores præcedebant, & quandoque libitum sequebantur.

Ad regem Romanorum Burgundi venientes suppliciter deprecantes, quatenus à rege Franciæ defenderet, quia eos pro regno Arelatenſe sæpius infestaret. Rex vero promissit, se ante festum Mariæ Magdalene venturum, & eos pro viribus defensurum. Ciuitates vero magnæ Franciæ, vt Remis, Parisius, & aliæ quàm plures portis fortibus & muris altis munierunt, quod vsq; hoc tempus consili, de fortitudine facere contempserunt.

In capite ieiunij, sc. tertio Kal. Martij, interfectus fuit Ioannes miles virtuosus, diues, filius Sifridi Sculteti Columbariensis.

Inchoatum fuit Dormitorium fratrum Prædicatorum in Columbaria.

Diffidauit episcopus Argentinenſis ciues Columbarienses, propter eorum Scultetum dominum de Berchem.

Mulier in Scleciſtat peperit puerum cum duobus capibus, cum dolore.

Rex Bohemiæ filius Ottochari, Curiam..... celebrauit, qualem nunquam aliquis regum, nec Assyrius, nec Salomon creditur celebrasse.

Episcopus Argentinensis obsedit Mersmünſtere ante festum Margarete.

Translata sunt ossa..... miliis de Rubiaca in Columbariam ad fratres Prædicatores.

In Columbaria multa noua vina bona reperiiebantur, in natiuitate S. Mariæ virginis gloriosa.

*Theobaldus
Phitretarum
ſui præf. Ratis
Alſatia.*

Rex Adolſus circa natiuitatem beatæ virginis Mariæ, D. Theobaldum comitem Phitretarum, Alſatiæ inſtituit aduocatum.

Comes Phitretarum descendit ad regem cum multitudine bellatorum.

Dominus de Lichtenberg fuit de Egenheim deprædatus.

Rex Angliæ miſit præcedenti anno regi Romanorum triginta millia marcarum, vt ei armatos viros ad rerum ſuarum mitteret defensores.

Vini Sclitæ

Ama boni vini in Sleziſtat, pro octo denarijs vendebatur.

In decollatione Ioannis Baptiſtæ, venit rex Angliæ in Flandriam, cum quingentis magnis nauibus, cum ſex millibus militum, cum equis dextrarijs, & tulit ſecū multam pecuniam quinque annis exercitui copioſam. Septem enim miliibus marcæ quotidie quinq; annis expendere potuiſſet.

Vas vini dabatur in Alſatia pro Deo, vt vas euacuaretur. Vnum vas Xappes pro vaſe vacuo vendebatur. Pro conſeruatione vini in locis pluribus ſtubæ præparabatur.

*Adolſus
expeſſio in
Flandriam.*

Rex Romanorum venit in adiutorium regi Angliæ cū equis bis mille phaleratis.

Filius Conradi Wernheri de Hadſtat, miles iuuenis, rebus in aduerſis virtuoſus, contra regem Franciæ cum auunculo filio ſuo, comitiſ Phitretarum, armatus proficiſcitur, occiditur ab inimicis, traditus ab amicis.

*Duo reges
inter diuſos
relati.*

Ludouicus rex Fraciæ canonifatur à Bonifacio papa, & feſtū eius celebrari debet in craſtino Bartholomæi. Rex vero Bohemiæ canonifatus dicitur, in anno præcedente.

In Columbaria equus fuit, qui formam in ſe mulieris marisq; comprehendit.

Dominus de Berchem Scultetus Columbarienſis quosdam de ciuibus expulſit violentè.

Domi-

Domino præposito maioris ecclesiæ Constantiensis fratri sc. Comitis Friburgensis, sexaginta marcas in redditibus, quas habuit in Columbaria, per violentiâ auferebat. Comes ex hoc indignatus, plures ex hominibus Imperij cepit, & eorû res & corpora deuastauit. Aduocatus autem terræ comes Phitretarum, iniuriam sibi illatam vindicauit, acceptisq; ciuiibus Columbariensibus, alijsq; hominibus, terrâ comitis Friburgensis potenter ingreditur, & vallem Glotryi & alias villas pro viribus deleuerunt.

*Glottirhal
infra Fro-
burgum.*

x v Kal. Decemb. colligebantur rosæ in Colûbaria, in horto fratrum Prædicatorum, & eodem die cecidit nix magna, & vsq; ad illum diem frigus modicum instabat.

In Moguntia mulier vidua mulierem viduam & eius puerum interfecit, & in
30 Rhenum eorum corpora deportauit: comprehenditur & crematur.

M. CC. XCVIII.

Idibus Februarij Columbarienses armati cum suis, vt res Argentinenfis episcopi deuastarent. Comes Phitretarum aduocatus Imperij veniens eis in adiutorium, cum multis millibus rusticorum. Vallem Sulzmatin & villam Suntheim, & alias villas episcopi, per ignem, & tria Cœmeteria totaliter vastauerunt. Crucem quoq; Sanctam cum propugnaculis expugnabant.

*Episcopo
Argentinen-
senfis arma
illata.*

Friburgenses in Otinlandin hominum decem millia congregauerunt, & vt Bernenses in rebus destruerent, procefferunt. Sed cum distarent à Berna ad vnum miliare, Bernenses intellexerunt, & lætanter ac viriliter occurrerunt. Friburgenses viden-
30 tes Bernenses, timuerunt, & terga vertentes fugerunt, & ea quæ secum attulerunt, reliquerunt. Bernenses multos Friburgensium ceperunt, & aliquos occiderunt.

*Friburgensi-
um victo-
ria. f. 84.*

Dominus Hiltibrandus dapifer de Wappenheim, vir iuuenis, fortis & diues, in exercitu ducis Austriæ, in treugis occiditur fraudulenter, & quinto Kal. Maij in Columbaria apud fratres Prædicatores solenniter sepelitur.

*Hiltibrandus dapifer
de Wappen-
heim.*

Dux Austriæ venit in Brisgaudiam prope Kencingen, ante festum S. Georgij cum Vngarorum Cumanorumq; multitudine, volens ad electionem regis Rom. peruenire, & vt eum deponerent, pro viribus laborare.

*Castra duo-
rum hosti-
um exer-
cituum pro-
pe Kencingen.*

Intelligens hoc Adolfus rex Romanorum cum multo meliore atq; maiore militia, cum multitudine copiosa hominum, ipsum velociter impediuit. Sed cum rex Adolfus ad exercitum Ducis, propter aquam venire non potuisset, castellum Kencingen,
30 à Domino de Vfenberc ad tempus pretio comparauit, vt ad exercitum Ducis posset quando vellet faciliter peruenire. Timens autem dux imperium regis, suis hæc pedibus referebat: Hac nocte me Rinaugiam præcedetis, ego autem ad vos cras veniā festinanter. Sequenti die, circa tertiam, castra propria succendit, & suos pedites sequebatur.

Comes de Hergirsoch procurator Ducis occiditur.

Dominus de Haginche capitur fraudulenter.

Domina de Balchinstein, custos monasterij Sanctæ crucis, audiens regem Adolfum cum armatis in Alsatiam venturum, se cum rebus suis in Columbariā trans-
40 tulit, & reliquias aliquas cum casula serica rufa, carmine hexametro texta, in qua beatus Leo cœmeterium Sanctæ Crucis & ecclesiā, consecrauit, fratribus prædicatoribus sicut suis fidelibus commendauit.

*Cornubium
S. Crucis.*

Comes Phitretarum aduocatus Alsatiz claustrum Sanctæ Crucis destruxit.

Rex Adolfus claustrum S. Marci & Schuarthin deuastauit.

Episcopus verò Argentinenfis claustrum Eschowe dicitur deleuisse.

Ciues Hagenoenses dicuntur penè omnes villas ciuium Argentinenfium deleuisse. Villam de Castineto, riuum de Schlezistar abstulerunt, ipsi autem potenter ingressi Castinetum ignibus cremauerunt. Illi de Castineto de hoc doluerunt, Gallos adiutores suos vocauerunt, & potenter in Rünigisheim perrexerunt, & illud per
50 flammam totaliter deleuerunt. Illi verò de Rünigisheim se congregauerunt, & illis de Castineto reditum præcluserunt, cum eis pugnarunt, & ex vtraq; parte quinque gladio perierunt.

Rex Adolfus quarto Kal. Iunij ab obsidione se Rubiacensium separârunt.

*Adolfus
Alsatia de-
cedit.*

Rex Adolfus ab obsidione Rubeacenfi in festo Barnabæ apostoli recedebat, & se in Eginsheim transferebat.

Post festum Viti & Modesti, i. xvi Kal. Iulij, rex Adolfus ab obsidione castelli *Eginshelm* recedebat.

Adolfus occidit.

Mulier prope Columbariam virum interfecit proprijs armis, secunda die Iulij. Festo sanctorum Processi & Martiniani rex Adolfus interficitur. Sanctam Crucem episcopus expugnauit. Castrum Gerner per ignem deuastatur.

*Argentinen-
seruandem.*

Ante assumptionem beatæ Virginis, venit in Argentinam Albertus rex Romanorum, & recipitur ab episcopo & populo sollemniter & lætanter.

In Vigilia assumptionis Mariæ exuruntur multe domus in Argentina, & maius monasterium Mariæ virginis gloriosæ.

10

Mortalitas magna exiit, & comestio bouum prohibebatur. Plebanus Brisacensis vno die homines xxxii communicauit, decem inunxit, vii flebiliter sepeliuit.

Ostingenti currus atq; bigæ de Columbaria vno die egrediebantur, quando Rubiacum sub Adolfo rege obsidionibus grauabatur.

*Landerck
castrum.*

Castrum Landeck comes Friburgensis atq; ciues pariter obsederunt.

Venerabilis dominus de *Lichtenberg* Argent. episcopus fecerat hoc anno, ante festum S. Michaelis milites, quos omnes vestiuit ad minus triplici vestimento, scilicet tunica pretiosa Surgorum. nobili vario Suchornam cum vario pretioso.

Pridie nonas Decembris, episcopus Argentinensis cum ciuitatibus Regis, cum exercitu terram Phitretarum Comitris intrauerunt.

20

*Conuentum
Imperij No-
ttingbergæ.*

Rex Romanorum in *Nürnberg* Curiam celebravit, circa festum sancti Martini, ad quam duo millia militum peruenerunt.

M. CC. XCIX.

Puer circiter xv annorum, factus frater ordinis Prædicatorum, & in ordine annum & plus quàm dimidium steterat in domo Columbariensis, in die sanctorum Innocentium, de consilio quorundam fratrum Minorum & auxilio eorundem ac Beginarum ipsorum, apostatauit, & se ad ordinem fratrum Minorum transferebat.

*Jo. Liechten-
bergum ad-
uocatum Al-
satiæ.*

N.B.

Octaua Epiphaniæ venit Columbariam Alsatiæ aduocatissa cum pluribus dominabus, & dominus Ioannes de Liechtenberg, filius fratris venerabilis episcopi Argentinensis, aduocatus regis Romanorum super terram Alsatiæ, filius sororis Rudolphi de Habsburg Romanorum regis, de stirpe Ducum Zeringiæ, ferens in capite suo pileum ornatum auro, argento, lapidibus pretiosis, valentem plures marcas argenti: & cingulo circumdatus erat, qui ornatus erat auro, argento, lapidibus pretiosis, qui æstimatione hominum marcas valuit xl.

*Abbas
Morbacensis.*

Obijt abbas Morbacensis, Albertus de *Walchinsten*: successit dominus Bertoldus de *Liebfstein*.

Albertus rex Romanorum in purificatione Curiam celebravit in Franckinfurt, sed in ea nihil consummavit, & propter hoc in tempus aliud protelauit.

Dominus Ioannes de Liechtenberg, filius fratris Argentinensis episcopi, aduocatus terræ Alsatiæ, dominam aduocatissam duci fecit de Alsatiæ, cum apparatu magno, 40 in cutru, quem procurator suus cx libras retulit constitisse.

Dominus de Rinperch filium regis Adolphi de captiuitate firmissima liberauit.

Dominus archiepiscopus Moguntinus in mēsa sedēs & lētus, velociter expirauit.

Hadstæt.

Episcopus Argentinensis exactionem super homines in Rubiaca posuit, & qui præcedenti anno libram dedit, isto anno marcam suo domino præsentauit: & quot libras quilibet anno præcedenti dedit, tot marcas soluere cogeatur. Insuper dominum Conradum *Wernherum* de *Hadstæt* cogeabat, *Hadstæt* & alias res suas sibi voluntariè præsentare.

Quarto Idus Aprilis, interdicta sunt diuina Columbariensibus, quòd noluerunt Basiliensibus iudicibus obedire.

50

Filius regis Adolphi opposuit se domino Archiepiscopo Maguntino, habens adiutores decem Principes, vicinos suos, terræ dominos potiores.

Comes Phitretarum à domino de *Kötelheim* captiuatur.

Rex Rom. Albertus abstulit ciuitatibus Imperij libertatem, quam habebāt ciues, residentes in villis, quòd Dominis suis minimè seruiebant.

Festo

Festo sancti Ioannis Baptistæ Columbarienses cum ciuitatibus Imperij cupientes Dominum de Horburc conculcare

Dominus de *Girsperg* capitur.

Post festum sanctorum Processi & Martiniani, Columbarienses armati, cum Imperij ciuitatibus exiuerunt, vt res Friburgensium deuastrarent.

Bellum inter comitem Friburgensem & ciues Friburgenses.

Interfectus fuit, qui Regi pecuniam deferebat.

*Bellum
Friburgi.*

M. CCC.

Albertus rex Romanorum misit dominum Petrum episcopum Basiliensem Medicum, Romam, vt negotia quædam necessaria procuraret.

xvi Kal. Februarij obiit Domina de Horburc, soror comitis Friburgensis.

*Dominade
Horburg.
Albertus
rex Colma-
riam venit.*

Albertus rex venit in Columbariam, septimo Kalendas Aprilis, receptus fuit solenniter cum religiosis & clero, & ciuibz vniuersis.

Tertio Nonas Iulij, hoc est quinta die, apparuit in crepusculo in Columbaria pluribus viris ac mulieribus sub Luna maiestas Dei, sedentis in cathedra, quasi in iudicio, habens de ore suo ex vtraq; parte gladium euaginaturn procedentem ac populum atrociter iudicantem.

Dominus de *Haginede* castrum *Haginede*, quod antecessores sui construxerunt, pro marcis vendidit, & dignitatem suam in extraneos transferebat.

*Castrum
Hagenede.*

Bonifacius papa, ratione lubilei omnibus venientibus Romam, tanta absolutio-
nis beneficia contulit, quod tantus factus fuit concursus Romam, vt sæpius vna die sint egressi triginta millia hominum, pariterq; ingressi, vt communiter pauperes retulerunt.

*Lubiles pro-
mulgatio.*

M. CCC. I.

Circa Kalendas Iunij, cæpit Albertus rex Roman. infestare archiepiscopum Maguntinum, Coloniensem, Treurensem, adiutoresq; eorum, & destruxit villas, castra, & castra eorum, sine conditione omnium suorum inimicorum. Ciuitatem Bingen obsedit potenter pluribus septimanis, & vsq; ad festum S. Michaelis non poterat expugnare.

*Albertus
electoribus
spiritualib.
infestus.*

Ciues ciuitatis Bingen, sese Alberto regi Rom. septimo & sexto Kal. Octobris, cū Cometa se insipientibus exhiberet, tradiderunt sub conditione.

Præcedenti anno venit de Anglia virgo decora valde, pariterq; facunda dicens: Spiritum sanctum incarnatum in redemptionem mulierum, & baptisauit mulieres, in nomine Patris, Filij, ac sui. Quæ mortua ducta fuit in Mediolanum, ibi & cremata: cuius cineres frater Iohannes de Wilsenbure, ordinis fratrum Prædicatorum, se vidisse pluribus referebat.

*Virgo hanc
in spargens
cremata.*

Iuuenis in Schleisfat in paruo riuo Rheni fuit submersus: is ante modicum temporis virginem violenter deflorauerat.

Plebanus de *Rechinhusen* Canonicus Columbariensis, fuit morte subitanea præoccupatus.

Item Vicarius in *Moltrahusen* fuit lancea perforatus, quod cognouit Beginam, contra parentis & matris ac fratris voluntatem.

Dominus Ioannes miles dictus de Nortgasse, contraxit matrimonium cum iuenucla de *Hadistat*, in festo Lucie, bona vtriusq; voluntate.

Sequenti die decollatus est iuuenis, qui filium noueræ suæ fraudulenter occiderat, & ob hoc sibi ciuitas fuerat interdicta. Vxor verò eius in Rubiaca fuerat commorata. Hæc cum maritum intellexisset in Columbaria captiuatum, periit cum dolore.

In conuersione S. Pauli audita sunt tonitrua, & coruscationes plures, intra matutina fratrum Prædicatorum in Columbaria, videbantur.

Archiepiscopus Moguntinensis, archiepiscopus Colonienſis & archiepiscopus Treurenſis, Alberto regi Romanorum castrum *Ximspurg* post regis recessum obsederunt: quod vt rex intellexit, reuertitur, & episcopi recesserunt.

*Reinsperg
castrum.*

Abbat S. Vrbanus ordinis Cister. naſus abſciſſus à conuerſo ordinis & duobus seruis.

Rex Franciæ fratrem suum Carolum, quem præcedenti anno in adiutorium papæ cum multis militibus armatis transmiserat, simpliciter reuocauit. Papa verò priuilegia domini regis Franciæ, nec non & principum eius cassauit, & totaliter dicitur deleuisse.

In Spira ciues clericos expulerunt.

In Brema ciues cum clero fortiter litigabant.

*Alberti Caf.
conuinx
Columbaria.*

Tertia die post Philippi & Iacobi, venit regina regis Alberti in Columbariam, cum duabus reginis & apparatu magno, & subito recedebat.

Ciues Bituricenses regi Franciæ in cõsiliu, vt dicebatur, decem homines occiderunt. 30

Beata virgo Maria cepit in Horburch/ prope Columbariam, miraculis coruscare.

Nuncij Alberti regis Rom. de Roma venerunt & regi clausas literas portauerunt.

Isto anno fuit generale Capitulum ordinis fratrum Prædicatorum Bononiæ celebratum.

Nocte ascensionis Domini pluit serpentes, qui vocantur Wasserfalb in Columbaria, & quibusdam aliis locis, in magna quantitate.

In Remken castello puer circiter xii annorum interficitur à ludzis.

Steimere ciuis Columbariensis à nobilibus de Hunnewir occiditur.

Vitriman frater scutiariorum in sacco submergitur.

*Ingeni Rhe-
ni exunda-
tio.
Anackheim

Vigilia Osualdi, Rhenus inundauit, pontem Rheni laxit, pontem Brisacensem 20

destruxit, montem *Augga circumdedit, claustrum fororum ordinis Cisterciensis repleuit. Messiem frumenti deuastauit, & maximum damnum in Brisgoia pauperibus inferbat. Argentiniæ Rhenus intrauit cellaria multorum, & vnus ex ciuibus Lucium magnum in suo cellario comprehendit. Basileæ eodem tempore Rhenus equorũ stabula introiuit, & eorum dorsa vndis perfundebat. Homines de Nuremberch in Frburgum nauigio potuerunt peruenire, quod vsq; ad illud tempus fuerat inauditum.

*Sexui in bo-
mone muta-
turi.*

Mulier prope Bernam in villa decem annis viro cohabitauit, & cognoscebat viro non potuit: iudicio spirituali à viro separatur. Romam proficiscens anno iubileo Bononiæ à chirurgo cunnus eius scinditur: egreditur virga virilis, cum testiculis. Domũ reuersa vxorem ducit, opera rustica facit, cum vxore congregitur, legitime & sufficienter. 30

*Conuentus
Prædicatorum.
vni.
NB.*

In natiuitate beatæ virginis capitulum prouinciale fratrum ordinis Prædicatorum fuit in Basilea, fratre Ioanne existente Priore atq; definitore, solenniter celebratum. Ad hoc Capitulum peruenerunt d l x x : ibi fuerunt lectæ literæ magistri Ordinis ipsorum, in quibus hortabatur eos suppliciter, vltro eundem ad Barbaros seu in Græciam. Et non fuit vnus inter eos inuictus, qui hoc vellet facere, ad quod Ordo ipsorum principaliter fuit institutus.

In hoc Capitulo fuerunt conuersi seu Begihardi, hoc est fratres non habentes domicilia, l x x x, in processione mendicantes cibaria.

*Herksheim
opp.*

Castellum Herksheim prope Columbariam construitur.

Circa festum S. Michaelis, obsedit rex Franciæ ciuitatem in Flandria, habuit in exercitu suo l x millia equorum, & hominum multitudinem infinitam. 40

Albertus rex Rom. obsedit domino archiepiscopo Treuerensi ciuitatem, & habuit in exercitu suo quadringentos equos phaleratos, & hominum multitudinem infinitam.

Nono Kal. Februarij & sequenti, perierunt vineæ, & magna pars frumenti, &c. & non fuit frigus ista hyeme, nisi his diebus prænominatis. Nec fuit calor æstate sequenti, nisi duobus diebus, quibus fuerunt duo homines prope Rubiacâ calore nimio suffocati.

Acre vinum atq; debile creuit.

Eodem tempore, circa festum Martini, D. Brogilinus de Geroltsecke, cepit quatuor commendatores, i. magistros domorum hospitalis S. Ioannis, pro eo quod emerunt castrum fratris sui, quod vendere non valebat. 50

In Westhusen carrata vini pro centum libris tali conditione vendebatur, vt vna libra annis singulis solueretur. Eadem carrata data fuit pro viginti libris. Tertia vice fuit data pro vinea, de qua duæ librę denariorum quotannis soluebantur.

Clericus Columbariensis & clericus Basiliensis pro canonicatu diu litigabant. In

hac

hac lite clericus Basil. interficitur. Propter hoc iudices Basil. diuina in Columbaria suspenderunt.

Albertus rex Romanorum circa festum Mar. Magdal. congregauit exercitum in partibus superioribus, & descendit versus Coloniam, deuastauit villas & res episcoporum, inimicorum suorum septendecim septimanis, id est vsq; ad festum Martini, dicens velle procedere versus Holandiam atq; Flandriam, & coegit episcopos componere secum. Rhenus tum apertus est, vt naues ascendere & descendere possent.

Domini de castro Girsperc seniores, iuniores dominos de Girsperch grauiter vulnerauerunt, vnum occiderunt, castrum ceperunt, & plures de castro fugere coegerunt.

10 A festo Thomæ vsq; post Epiphaniam ingens frigus. Die Stephani Bisuntij Dubis fluuius congelatus fuit, & homines glaciem ascenderunt, sub quibus glacies fregit, vt quingenti homines promiscui sexus pariter perierint. Brisaci etiā Rhenus cōgelabatur.

Rhenus, quem rex Albertus aperuerat, vt omnis volens ascendere & descendere, poterat: hunc milites terræ clauserunt, vt nullus mercatorum ausus fuerit in Rheno amplius comparere.

In Spira ciuitate ciuis diues meretrices cōgregauit, habitum eis pœnitentiæ tribuit, & cibaria ministrabat.

M. CCC. III.

Die S. Antonij, capella monachorum de Barhusij ordinis Cisterciensis, quæ nouiter fuerat constructa, dicitur solenniter consecrata in Columbaria.

Ciues Columbarienses iura ac constitutiones plurimas fecerunt, & transgressoribus pœnas pro singulis conscripserunt. Insuper constituerunt, vt quicumq; Deum vel B. virginem Mariam blaphemiis vel verbis turpibus dehonestaret, decem solidos ad fabricā S. Martini dare cogeretur & māsione ciuitatis tribus septimanarū priuaretur.

Ciuis Basil. à domino Thuringo de Ramstein capitur, in castrum eius ducitur, Basil. insequuntur, & ab eis castrum eius velociter expugnatur atq; destruitur, ceperunt item intra decem hebdomadas quinq; castra fortia.

Carolus frater regis Fraciæ rex Siciliæ, rex Arragonū, & rex Fraciæ confederātur.

Frater Nibulungus cōuersus cū seruis, in cœmeterio nostro decē tiliās plātauerunt.

30 In cœna domini rex Franciæ conflictū cum Flandrensibus habuit, & amisit quindecim millia hominum nominatorum, Flandrenses tria millia.

Albertus filius regis Romanorum duxit vxorem comitis de Horngowe.

Capitulum fratrum Minorum (circa Vrbanum) fuit in Columbaria solenniter celebratum. comparuere illic c. l. fratres. Conuersi seu Begihardi triginta, bini & terni in processione per Columbariam transeuntes eleemosynam mendicabant.

Henricus scolaris de Hoshinberth meretrices congregauit, in domum cum magna diligentia clausit, & eis per mendicationem necessaria ministravit. Et vestes lineas albas de filo grosso, & pallia breuiora, pro vestibus induebat. Decem vel viginti, vel plures in vna ciuitate in vnam domum claudebant, & eis necessaria prout potuit ministravit.

40 Festo Pentecostes, fratres ordinis Prædicatorum de Francia, capitulum generale in Bisuntio celebrauerunt, ad quod fratres ccc perueniunt.

Octaua Io. Baptistæ venit venerabilis frater Bernhardus magister ordinis Prædicatorum in Columbariam.

Venerunt nuntij Alberti regis Roman. nuntiantes ei, quod D. papa prædicasset in manifesto, quod esset verus rex Romanorum, & dilectus filius eius.

Rex Arragonum composuit cum papa, & misit ei cathedram auream, & aureum scabellum ei fideliter copulato.

Cardinales de Colonna, qui se ad regem Arragonum contulerāt, ad regem Franciæ se contulerunt.

Tres abbates Cluniacensis, Cisterciensis & Præmonstratensis à rege Franciæ capiuntur, quod noluerunt ei contra papam in suis constitutionibus obedire.

Papa regem Franciæ excommunicauit.

Rex Franciæ parlamentum cum Ioannis Baptistæ dicitur habuisse, in quo significauit, dominum papam in pluribus articulis fidei grauiter excessisse.

*Auftriaci
fieri praefes
in Vincula
consecrati.*

Solennis procurator regis Romanorum, qui à *Ximueden* vsque in *Schlesislag* inclusiue dominabatur, in turrim in *Ensisheim* claudebatur, & rationem de sibi creditis reddere cogebatur.

Hoc anno vinum bonum creuit.

*Zur Sonnen
partij Ba-
fil.
Pax Flan-
driis reddi-
ta.*

Quarta feria post natiuitatem beatæ Virginis, filia ciuis Basiliensis, qui dicitur de *Sole*, cum magna solennitate filio domini de *Eptingen* matrimonio copulatur.

Rex Franciæ composuit cum Flandrensibus: reddidit enim eis Comitem dominum suum, & filium eius, & omnia quæ petebant voluntarius admittebat.

Romæ papa Bonifacius obiit, ante cuius domum rex Frâciæ Ludouicus vexillum suum tribus diebus in signum victoriæ dicitur suspendisse.

Sculterus de villa *Stafröschem* bouem vicini suffurabatur: quod à vicinis non poterat occultari, nec aliquis eorum ausus fuerat propter malitiam hominis reuelare. Quidam autem ex suis ciuibus maioribus Argentinensium occultè reuelauerunt: qui egressi Sculterum ceperunt, & in patibulum suspenderunt.

Archiepiscopus Treuirenſis propter inobedientiam Confluentinorum obsedit eos cum quingentis equis phaleratis, & coëgit eos vi, vt ei in omnibus obedirent.

Capitulum generale fratrum Prædicatorum celebratum Tolozæ.

Episcopus Colonienſis obiit.

*Herckheim
ad Idam.*

Domini de Girsperc castrum suum episcopo Argentinensi tradiderunt.

*Vom Hauß
ingenus Al-
fala.*

Domini de *Hadistat* castrum *Herinſein* obsederunt, & villam igni tradiderunt.

Papa Benedictus post Pascha de Roma se ad ciuitatem Perusium transferebat.

Dominus de Domo, ... & domini de *Hadistat*, militibus de *Lobigasse* suas possessiones cum potentia destruxerunt. Idem domini castrum *Hagincete* noctu cum scalis obtinuerunt, & totaliter succenderunt.

*Albertus
Colmaria.*

Rex Albertus venit in Columbariam, circa festum Viti, & ab eis petijt marcas quadringentas.

Flandrenſes dominum de *Henigowe* & episcopum Traiectensem cepisse, plurimi retulerunt.

Albertus rex Romanorum mandauit militibus *Alſatiæ*, vt in Columbariam venirent, & eum post festum Viti in armis expediti sequerentur.

Venerabilem episcopum Basiliensem cepit Comes Montisfortis, causam rationabilem non habens.

Girsperc.

Domini de Girsperc castrum suum Girsperc domino Henrico de *Xapoltſtein* tradiderunt tali conditione seu pacto, vt eis castrum quod dicitur *der Stein*, seu *Lapis*, in suam potestatem traderet, & omnes res & redditus in alios redditus transmutaret.

*Æſtus
feruent.*

Annus hic calidus fuit admodum sine pluuia: molendinis aquæ deficiebant, hinc frumentum vile, panis carè vendebatur. Botri maturi in vigilia sancti Ioannis in *Alſatia* videbantur.

Vir senex iuenculam vxorem suam in *Xapoltſtwe* noſcitur occidiſſe. Mater prope *Turegum* filium occidit, quia eam cognoscere reculauit.

Rhenus ob immodicum calorem tantæ paruitatis erat, vt in pluribus locis inter *Basileam* & *Argentinam* posset transuadari.

Albertus rex Romanorum Bohemiam cum maxima armatorum multitudine potenter intrauit, ad montes auri & argenti peruenit, & inde imperfecto negotio ad propria remeauit.

Rex Bohemiæ maiore multitudine armatorum in ciuitatibus mansit, & cum rege Romanorum congredi non audebat.

Hyems diu durauit, vt stramen ouibus & alijs pecoribus comedendum præberetur.

Rhenus naues oneratas præ nimia paruitate portare non valebat.

Rex Romanorum Comitem de *Wirtinberg* dicitur obsediſſe.

F I N I S.

CHRO-

CHRONICI DOMINICA- NORVM COLMARIENSIVM, P A R S A L T E R A ,

Continens vberiore narrationem rerum aliquot memorabilium,
quarum in Annalibus concisa mentio fit.

Rudolfi Habspurgensis ante adeptam regiam dignitatem res gesta.

10 **C**OMES Albertus de Habspurch/ de vxore sua liberos genuit..... Filia vna nuptui traditur comiti de Cussaberg/ altera in claustrum dominarum de Adelnhusen prope Friburgum, ordinis fratrum Prædicatorum, collocatur, in quo vitam suam laudabiliter contummauit. Vnum filium clericum fecit, eiq; beneficia plurima contulit, sed iuuenis de hoc seculo migravit. Duobus dignitatem dominiumq; commisit, & ipse cum familia sua ad transmarinas partes trāsmeauit. Frater comitis Rudolfi Longobardiam intrauit, ibiq; capitur, & vitam suam in captiuitate miserabiliter finiuit. Comes Rudolfus se solum sentiens in dignitate constitutum, vidensq; vicinos suos comites diuitiis abundare: se autem respectu aliorum in paupertate constitutum: cogitauit quomodo posset diuitias 20 comprehendere temporales. Considerans etiam quod res magnas per preces aut iustitiam subito comprehendere non valeret, deliberauit intra se, quod vicinos suos vellet præliis impugnare.

Natus est autem de progenie ducis Zeringiz, anno M.C.C.XVIII, ... Cal. Maij, eodem scilicet anno, quo dux Zeringiz viam carnis ingreditur vniuersæ. Erat hic vir longus corpore, habens in longitudine septem pedes, gracilis, paruam habens caput, pallidam faciem atq; longum nasum, paucos habebat crines. Vir in cibo potu & in alijs moderatus: vir sapiens & prudens, & cum maximis diuitiis in summa tamen semper extitit paupertate. Multos habuit filios & filias, quos omnes constituit in magnas diuitias & honores.

30 **I**n temporibus vixit iuuenis, dictus de Luffenstein/ nobilis, diues, habes castrum quoddam in quo plurimum confidebat. Huius res comes Rudolfus libenter habuisset, si eas comprehendere potuisset. Occasione igitur arrepta cepit iuuenem oppugnare. Sed cum eum vincere per potentiam non valuisset, pacem cum eo fraudulenter fecit, & per quosdam suos familiares insidias ei posuit, & hi eum turpiter occiderunt.

Post hæc cepit impugnare comitem Gotfridum de Lauffinberck/ puerum viruosum, filium auunculi sui, eiq; villas plurimas deuastauit. Comes verò Gotfridus mane cum ciuibus suis de Lauffinberck/ Bruccum castellum adiit, apertumq; reperit, potenter intrauit, & omnia quæ ibi reperit, in castellū Lauffinberck cum gaudio trāsferrebat. Multi viri cum mulieribus corporibus tantum euaserunt.

40 **C**OMES de Riburt filiam comitis de Sabaudia duxit vxorem. Videns autem se ex ea filios non habere posse, dignitates suas episcopo Argentinensi tradidit, tali conditione (vt quidam dixerunt) quod comitissa quasdam res liberè possidere deberet ad tempus vitæ suæ, & postea dignitates ad episcoporum Argentinensium posteros deuenire. Mortuo verò comite de Riburt/ comes Rudolfus omnes penè res & di-

*NR.
Propaganda
dia Rud.
Habspurg.*

*Tuffenstein
natus baro
interceptus.*

*Anno 1242.
Bruck oppo-
ditum E. gois
prope Habspurgum.*

*Hartmannus
senior co-
mes de Riburt.*

1244.

*Rudolfus
nepos erat
Hartmanni
comitis & fo-
rora.
Comitis
Toggy, &
Barones de
Regensterg.*

gnitates per violentiam obtinuit: cum verus tamen hæres esse à pluribus negaretur.

Erant in superioribus partibus nobiles Domini liberæ conditionis, filij sororis episcopi Basiliensis Henrici, qui ciues Thuricenses & comitem Rudolfum aliosq; vicinos suos (vt eis videbatur) sæpius turbauerant. Eo tempore Comes Rudolfus quibusdam hominibus de Lombardia venientibus ducatum præstitit, vt possent in Alsatiam peruenire. Hi cum prope dominium istorum Dominorum peruenissent, ipsis omnia quæ attulerat, abstulerunt. Comes Rudolfus super hoc indignatus, ciues Thuricenses atq; alios amicos & vicinos induxit, vt contra Dominos de Tokinbure iuauerent, quod vellent eos fideliter vindicare. Qui gauisi, magnum sibi adiutorium promiserunt. Comes verò congregato exercitu castrum Vzinberc violentè obfedit, & res eorum alias deuastrauit. Domini de Tokinbure se vt poterant defenderunt, & multis septimanis viriliter tenuerunt. Et cum multa mala passi fuissent, tandem eis victualia defecerunt, & castrò derelicto cum corporibus recesserunt. Comes Rudolfus habito castrò, destruxit.

*Prænob.
gum Toggy
rum demo-
litum.*

Post mortem Imperatoris Friderici, imperij res, quas quilibet dominorum poterat, confiscauit. Obtinuit autem Comes Rudolfus de Habspurc Brisacum, & per tempus aliquod in sua tenuit potestate. Henricus episcopus Basiliensis dixit Comiti Rudolfo, quod Brisacum suum deberet esse, eò quod iure hæreditario possedisset. Comes verò dixit, si vellet ei dare M marcas argenti pro iure suo, promitteret castrum & castellum tradere in episcopi potestatem. Episcopus verò dedit DCCCC 10 marcas, & sic obtinuit ciuitatem, quam habuit vsq; ad electionem Rudolfi in regem Romanorum.

*Causa belli
inter Rud.
comitem &
episcopum
Basil.*

Cum autem interim comes Rudolfus episcopum Basiliensem indebitè molesteret, episcopus Basil. accessito comite Rudolfo, dixit: Cognate, à vexatione mea quiesce, & tibi centum marcas argenti voluntariè ministrabo. Comes per illum annum voluntariè quiescebat. Sequenti anno comes Rudolfus episcopum cæpit secundariò perturbare: iterum dedit centum marcas, vt eum amplius non vexaret: & iterum à vexatione secundariò desistebat. Tercio anno petijt comes R. ducentas marcas, eò quod indigeret: erat enim multis debitis obligatus. Episcopus dixit: Verecundor 30 esse de cætero tributarius.

*Bladolitz-
heim auff
der Hart.
anno 1262.*

Post hæc cæpit comes Rud. episcopum Basiliensem cognatum suum quantum potuit impugnare. Episcopus verò cum ciuibus Basiliensibus villam Bladosheim, quæ sita est prope Rhenum, quæ tunc nouiter munita erat fossato atq; propugnaculis, potenter intrauit, & omnia quæ in eo fuerant, deuastrauit.

*Hertiberg
prope Her-
tenster
Rhenum &
Hercynium
nomen.*

Post hæc comes Rudolfus dominos de Tokinbure, filios sororis episcopi Basiliensis obfedit, & efficaciter impugnauit. Episcopus ex aduersum in odium comitis Rudolfi castrum Hertimberg, nouiter constructum & bene consummatum, euertebat. Deinde castrum Rinsfelden, quod inexpugnabile videbatur, violentè obtinuit, & traxit in propriam potestatem.

*Sacconium
oppidum ad
Rhenū igne
fortuito cō-
sumitur,
anno 1272.*

Castellum, quod Seconis dicitur, quod tunc erat de dominio comitis Rudolfi, 40 ignis, casu superueniens, exceptis duabus vel tribus domibus, deuastrauit. Eorum enim peccatis exigentibus hoc eis creditur accidisse. Sanctus enim Fridolinus locum illum vsq; ad illud tempus custodierat, quod nullus dominorum eos enormiter poterat infestare. Ciues verò loci illius non confidentes in domino suo S. Fridolino, pontem lapideum, quem ipse construxerat, destruxerunt, prædas pauperum innocentium introduxerunt, & comestationibus & luxurijs insitebant. His & similibus peccauerunt, ideo perierunt. Indignationem enim suam S. Fridolinus duobus annis ante destructionem loci, pulsationibus quas faciebat in capsa, qua eius reliquæ quiescunt, pluribus & multis vicibus ostendebat. Custos etiam ecclesiæ, domina de Gliers conditionis liberæ, solennis receptrix fratrum Minorum atq; Prædicatorum 50 & pauperum aliorum, dixit: S. Fridolinum filiabus suis Canonissis suis in fornibus apparuisse, & indignationem suam sæpius ostendisse. Frater Hospitalis custos ecclesiæ S. Fridolini, qui in ecclesia semper iacuit eamq; custodiuit, infra duos annos sæpius eum se retulit audiuisse.

Loco hoc destructo per ignem, venit venerabilis dominus Henricus Basiliensis episco-

episcopus & domos lapideas ac muros ciuitatis in locis multis deiecit, & omnia quæ ibidem reperit, deportauit.

Reliquia S. Fridolini.

Venerabilis domina abbatissa, de genere comitum Phitretarum, post exustionem castelli, in claustrum & castellum rediit, reliquias sancti Fridolini reperit & accepit. Post hæc consilium iniit cum Canonissis suis, quid facere deberet, de reliquiis S. Fridolini. Tunc Canonissæ dixerunt: Si transtulerimus reliquias S. Fridolini ad locum solennem, scilicet in Basileam, tunc per violentiam episcopus & canonici retinebunt. Si autem fratribus Minoribus vel Prædicatoribus, vel aliis religiosis dederimus ad seruandum, ab illis episcopus auferet violenter. His consideratis dixerunt: Demus reliquias S. Fridolini alicui vicinorum dominorum, qui claustro nostro aliquo fidelitatis vinculo astrictus teneatur. Commiserunt igitur comiti de Habsburg, qui eas in honestam cameram collocauit: insuper in ea noctis tenebras lumine decorauit. Quæ cum per breue tempus ibidem fuissent, indignationem suam ceperunt per pulsationem suam, familiæ demonstrare. Audiens hoc abbatissa, in Loufinbere ad Canonissarum collegium trāsferēbat. Sed cum & ibi per tempus aliquod fuissent, indignationem suam per pulsationem suam Canonissis suis intimabat. Tunc Canonissæ cum suis reliquiis ad claustrum proprium redierunt.

Eodem tempore comes Rudolfus vt infestaret dominum Basiliensem Rhenum transire non poterat: vnde naues quas in curru ducere poterat, fabricari fecit. Et quādo voluit cum ipsis Rhenum transiit, & hominibus episcopi superueniens improuisè eos sæpius grauiter infestauit: & post in eisdem nauibus per Rhenum rediens, eas ad tutiora loca in curribus perducebat. Videns comes Rudolfus, quòd per potentiam episcopo Henrico resistere nō valeret: militibus & ciuibus episcopi occultè dona tribuit & promisit. Milites episcopi comitem occultè & episcopum contempserunt. Intelligens hæc episcopus, cum propriis suis comitem inuadere non audebat. Sciens hæc comes Rudolfus vias suas sine timore, quòd voluit, dirigebat.

Comes autem cum Basileam quadam vice pertransisset, intelligens hoc Marscalcus magister ciuium, ciues conuocauit, comitem Rudolfum prosequi faciebat. Ipse verò Marscalcus cum paucis persequitur fugientem, & cum quasi solus ad inimicos peruenisset, eum comprehenderunt, & velociter occiderunt. Post hæc liberè quòd voluit, perrexit, quòd ciues Basilienses, propter infidelitatem suorum, eum inuadere non audebant.

Comes Basiliensis occisus.

Comes Rudolfus exercitum congregauit, veniensq; Basileam collē Binningen ascendit: & Basileam obsedit, & ibi cum exercitu quinque dies cum potentia morabatur. Episcopus verò cum ciuibus eum depellere nō audebat, q. ciues, quos amicos habuit, inimicos maximos reputauit. Verùm postea comes Rudolfus milites congregauit, obsidere Basileam ex alia parte Rheni volens, vt gloriæ suæ potentiam secundariò demonstraret. Cum autem plus quàm CCC milites congregasset in Brisgaudia, & cum prope Basileam potenter transitum facere voluisset, plures ex eis periculo se committere noluerunt. Comes verò se periculo commisit, cum CCC militibus prope Basileam pertransiit, prædam secum tulit, & viam quam cœperat, adimpleuit. Basilienses eum insequuntur, sed eum comprehendere non valebant.

Basilea obsessa.

Anno Domini M. CC. LXXI II, venit in Basileam nuncius quidā, ab electoribus missus, dicens, se allaturum regem omnibus. Hic cum à Basilea ad comitē Rudolfum venisset, dixit: Electores vobis significant, quòd si volueritis filias vestras nuptui dare talibus dominis, in regem vos eligent Romanorum. Qui respondit: Hæc & quæcunq; alia implebo. Tunc literas electionis & confirmationis omnibus patefecit. Rex his visis, suis omnibus dixit: Pacem cum omnibus habete, & omnes captiuos restituite pristinæ libertatē. His auditis atque visis, domini inuicem loquebantur: Viuat rex, & postea honorem regium sibi tribuerunt. Deinde cū vxore, filiis & filiabus ad Rhenum perrexit, & cum in Rinueldiam veniebat, ciues eum velut regem cum magno gaudio receperunt, & castrum atq; castellum sibi liberè tradiderūt. Postea venit in Basileam, & illi eum laudabiliter receperūt. Post hæc venit Nurnburg & Brisacum, & illi eum honorificè receperunt, & necessaria tradiderunt.

Rudolfus rex Romanorum reuocatur.

Nurnburg & Brisacum ad Rhenum.

Has ciuitates & castella, dominus Henricus Basiliensis episcopus precio sibi com-

parauerat, vel per obsidionem obtinuerat, quæ etiam episcopo liberè seruiebant, & comitem Rudolphum, quantum poterant, impugnabant. De hac mutatione venerabilis dominus episcopus Basiliensis Henricus in tantum doluit, quod (vt dicebatur) mortis periculum incurrit. Omnes enim inimicos & persequutores regis Deus (vt dicebatur) de hoc seculo paulatim subtrahebat.

De electione & inauguratione Rudolphi regis Romanorum.

*Somnium
baronis de
Klingen.*

DOMINVS de Clingen, vir liberæ conditionis, personatus, diues & deuotus: vidit principes & electores imperij congregatos & dicentes: Quicumq; ex nobis hanc coronam leuare poterit, rex ab omnibus habebitur. Singulis autem se probantibus, nullus eorum leuare potuit eam. Tandem Rudolfus de Habsburg comes, coronam potenter eleuauit, seq; coronauit. Visionem hanc euentus subsequens approbauit: eligitur enim in crastino Michaelis, anno M. CC. LXXXIII. Tum igitur captiuos omnes, etiam perpetuo carceri deputatos, pristina restituit libertati. Venit Maguntiam: hic præsentantur ei Regalia, quæ prædecessores reges magna pecunia non poterant obtinere. Hinc Aquisgranum. Multitudinem hominum strata publica vsq; ad tria milliaria vix commodè recipiebant. Occurrunt dux Bauariæ, Saxoniz & alij cum xx millibus equitum. Panis modicus duobus denariis vendebatur, sextarius auenæ pro decem Colonienfibus.

*Anna de
Hohenberg
Sueua, vxor
Rud. regis.*

Vxor Rudolphi, filia Burchardi de Hohenberg, quando rex misit pro ea, domum regebat in Brucce, descendit per Rhenum, & venit in Buken, ad viros religiosos, prouidos & honestos, de domo Teutonica: à quibus honorifice recipitur, necessariis abundanter administratis. Ciues Rinsfeldenses eò communiter occurrerunt, & xenia plurima detulerunt: promittentes, se ei pro posse rebus & corpore in omnibus obedire.

Basileam venit, quarto idus Octobris: magno comitatu recipitur à ciuibus, canonicis & omnibus religiosis, cum reliquijs & magna reuerentia. Dantur ei expensæ & xenia multa. Descendit multis nauibus ad regem, vt cum ipso coronaretur. Columnarienses duodecim vasa vini optimi, Argentinenfes sexaginta, & nauem magnam plenam frumento, obtulerunt. Ciuitates imperij omnes reginam honorificè suscipiunt, munera & xenia offerentes.

*Inaugura-
tio regis
Rudolphi.*

In vigilia omnium Sanctorum Rudolfus rex coronatur: & tum spatio horæ apparuit nubes candida, in modum crucis formata, quæ postea in ruborem sanguinis est transformata. Cum principes hoc regi retulissent, dixit Rudolfus: Si Dominus mihi vitam prosperitatemq; dederit, transmarinas partes adibo, & pro peccatis meis maximis sanguinem meum consecrabo domino Iesu Christo.

De quibusdam Rudolphi regis liberis.

ANNO M. CC. LXXVI, puer quinq; annorum filius Rudolphi regis, acutis febribus laborabat, sed statim restitutus est sanitati. Hic iusserat vestes pauperibus elargiri, & baldicum cuidam inclusæ.

Eodem anno vxor Rudolphi filium peperit in Rinsfeldia: episcopum Constantiensis cognatum regis, vt eundem baptizaret, vocauit. Episcopus igitur Constantiensis sabbato paschæ missam celebrauit, & baptismum benedixit. Frater Hartmannus socius Prioris Prædicatorum Basiliensium Euangelium, *Et exulset iam, &c.* decantauit. Episcopus puerum baptizauit. Alexander lector prædicatorum Constantiensium de sacro fonte leuauit. Frater Henricus alter leuantium fuit, qui & reginæ medicus & amicus extitit. Puer hic paucis septimanis postea obiit, sepultus in choro Basiliensis ecclesiæ. Exequijs interfuerant omnes clerici & religiosi, milites, ciues honestiores, familia reginæ penè cum mulieribus vniuersis. Feretrum cooperatum fuit baldichino, quod ecclesiæ reliquerunt.

*Carolus
Habsburgi-
sis infans.*

*Regis Ottocari ortus, adolescentia, regni primordia,
coniugia.*

ANNO

ANNO M.C.C.XXX, rex Bohemiz Ottocarus, cuius auus dux fuerat, in regem sublimatur. Hic ex vno parente Teutonicus fuit. Huius vxor cum puerum concepisset, somnium habuit, se lupum pro puero concepisse. Hic lupus terram Bohemiz sibi subiugauit, ac terras vicinas sua potentia deuorauit. Hunc lupum deinde leo superueniens, suis vnguibus dirupit, ac bona eius occupauit.

Natus est postmodum regi Bohemiz filius, quem tenerrime dilexit. Hic erat iuuenis pulcher, fusco colore, statura mediocriter longa, pectore magno, ore amplo, fortis, sapiens, eloquentia sapientes & Philosophos præcellens. Huic pater vxorem dedit, & Marchionem in Merhen constituit. Hic iuuenis regnum patris affectans, patrem tandem regno excedere coegit. Pater auxilio Marchionum Brandeburgensium & Misnensium ciuitatem..... & filium cum exercitu obsederunt. Filius ex ciuitate fugit, & regnum post hæc patri reliquit. Post hæc multiplicati sunt in Bohemia Teutonici: per hos rex ingentes diuitias collegit, ex auri & argenti fodinis.

Ottocarus
nascitur.

Mortuo hoc rege, filius regnum occupauit, Teutones expellit, nobiles impugnat, vicinos subiugat. Hinc factus inuis multis, fideles famulos paucos habebat. Huius vxor absque liberis mortua est. Rex ter dispensationem obtinuit à papa, vt matrimonium contraheret cum sorore Margareta, regina quondam Teutoniz, moniali in claustro fratrum Prædicatorum apud Treuerim. Paucis annis post per hanc Austriam possedit. Cum liberos ex ea non haberet, petiit ab episcopis licentiam cum alia contrahendi. Cui episcopi responderunt: *Quos Deus coniunxit homo ne separet.* Rex ei ciuitatem.... cum redditibus assignauit, in qua regina quasi vidua relidebat, ac paucis annis postea mortua est. Rex Cumanii cuiusdam duxit vxorem, cum qua multos filios & filias procreauit. Rex de vxoribus suis multas terras habuit: turres plenas auro & argento collegisse, ac hostes ferè omnes vicisse dicebatur.

Ottocarus
regnum Bo-
hemiz occu-
pat.

Ortus & progressus belligèsti à Rudolfo Casare contra Ottocarium Bohemiarum regem.

30 **R**UDOLFO rege à ciuitatibus suscepto, & in Teutonia pace facta, nobiles qui erant de regis Bohemiz ditione, gauisi sunt multum, sperantes à regis Bohemiz dominio liberari. Extunc literas & nuntios miserunt regi Romanorum, rogantes suppliciter, vt ad preces ipsorum veniat, quia terras ad imperium spectantes, quas rex Bohemiz per violentiam possidet, velint sui dominio subiugare.

Audiens hæc Bohemiz rex timuit valde, & concilio congregato, principes literatos conuocauit, sc. Archiepiscopos, Episcopos, Præpositos, Abbates & Priores. Cum igitur ad præsentiam sui conuenissent, dixit: Intelleximus nuper, q. comes Rudolphus de Habispurch dicat, se fore regem Romanorum, & dicit, se velle terras nostras, quas multiplici iure possidemus, in propriam retrahere potestatem. Hæc sustinere non debemus, insuper nobis cederet in maximum detrimentum. Rogo dilectionem vestram, quatenus in fidelitatem iuramento firmetis, & vt omnes meos aduersarios de nostris finibus, pro viribus vestris expellatis.

Ottocarus
contra Ru-
dolphum se
munit.

Tunc omnes pariter dixerunt: Quicquid domino regi placuerit, faciemus. Tunc rex dixit: Iurate ergo mihi fidelitatem: tunc omnes iurauerunt. Insuper ei pueros suos obides tradiderunt.

Rudolphus rex, cum literas nobilium Bohemiz vidisset: subito eis in adiutorium venisset, si Rheni regiones relinquere potuisset. Cum autem rex propter literas ad terram Bohemiz se transferre minime potuisset: quidam ex ipsis personaliter in Alsatiam peruenerunt, regem suppliciter deprecantes, vt ad terras regis Bohemiz non differat venire, eò quod sibi regiones suas restituent vniuersas.

Rudolfus à
nobilibus
Bohemiz
excitatur.

50 Rudolphus rex Romanorum inclinatus precibus dominorum, rogauit omnes personaliter milites, quos rogare poterat, insuper omnibus suis præcepit, vt armati secum venire non differant, quia terras alias oportet eum subito visitare. Multi sibi bona promiserunt, sed soluere minime potuerunt. Rex terram suam cum paucis exiuit, sed de die in diem plures milites acquisiuit. Cum autem Moguntiam

*Rudolfi en-
peditis ad
occupandas
imperijs ter-
ras.*

venisset, dixit ad eum Dominus de Clingin: Domine, quis est custos vestri thesauri? Respondit rex, non habeo thesaurum, nec pecuniam quam quinque solidos debilis monetæ. Tum dixit ei dominus de Clingin: Quomodo ergo vultis exercitui providere? Respondit ei rex: Sicut mihi dominus semper providit, sic & in hoc itinere Dominus poterit providere. Lætanter rex processit, & in extrema semper extitit paupertate. Processit sine contradictione, & quæ spectabant ad imperium ei voluntariè tradebantur. Castella, munitiones, fora, quorumcumque fuerint, quæ se defendere non poterunt, ditioni suæ se voluntariè tradiderunt.

Rex autem Bohemiarum non credebat, quòd rex Rudolphus auderet vel posset sine contradictione terras Austriarum devastare. Si enim rex Bohemiarum aduentum regis Romanorum veraciter timuisset, pontes aquarum, altitudines viarum, facillime cum paucis hominibus conclusisset, quo aduentum regis diutissimè distulisset. Cum autem rex Romanorum ad ducem Bavarie filium suum pervenisset, ab eo reverenter suscipitur, & ei suisque necessaria abundanter & voluntariè ministrantur. Composuit etiam rex Romanorum cum dominis diversis, ut ipsorum permitterent terras liberè pertransire.

Cum hæc ad aures regis pervenissent Bohemiarum, doluit multum: congregatque exercitu, venit ad regem Teutoniæ prope Viennam, ut eum de suis finibus extirparet, sed non poterat: quia regis Bohemiarum congregatio ex una parte Danubij morabatur: regis autem exercitus Romanorum ex alia parte Danubij requieuit.

*Bohemi con-
silia Cas-
trum Austria
arcendi.*

Rex Bohemiarum totam suam fiduciam in civitatem quæ Nuenburg dicitur, posuerat, eò quòd inexpugnabilis videretur. Est enim civitas in monte posita, forti muro, turribus multis, circumdata. In hanc Bohemos multos ad custodiendam miserat, eisque victualia plurima ministrabat. Ordinaverat & rex, ut si Viennæ civitas impugnaretur à rege Romanorum, quòd civitas Nuenburg ei in omnibus necessaria ministraret. Si civis Viennenses se traderent regi Romanorum, quòd rex eos per civitatem Nuenburg atrociter impugnaret. Cogitauerat enim rex Bohemiarum per ipsam totam terram Austriæ possidere.

*Castrum
Viennense.*

Rex Bohemiarum quatuor munitiones, quæ circa muros erant civitatis Viennensis munire propugnaculis cepit, & castrum novum fortissimum, quod ædificaverat, in medio civitatis. Coegit & ex tunc Burgenles, milites, nobiles & Barones pueros sibi dare obsoles, & castra fortissima cum armis suis, in suam tradere potestatem. Misit insuper Bohemos milites armatos in civitates Austræ, & victualia misit ipsis abundanter, ut si contingeret Rudolphum regem civitates aliquas obsidere, civis se non possent excusare, quoniam civitates suas si vellent ab impugnantibus conservare. Præceteris aut civitatem, quæ dicitur Novum castrum, victualibus multis muniuit, eò quòd Viennam & alias civitates ex ipsa pascere voluisset. Præcepit etiam ne aliquis Rudolphum regem Romanorum dominum vel regem in suo dominio nominaret. Præcepit & fratribus Prædicatoribus ne celebrarent in sua potestate provinciale Capitulum.

*Vienna à
Rudolfo ob-
sessa anno
1276.*

Rudolphus rex Romanorum cum duobus millibus equorum phaleratorum Baviarum veniens, tali conditione se confederavit duci Bavarie, ut filius ducis filiam regis duceret in uxorem: & filia ducis, filio regis matrimonio iungeretur. Quo factò tradita fuit regi terra magna, & adiuncti sunt ei milites mille cum equis phaleratis. Post hæc cepit eius exercitus militibus augmentari, aditque rex civitatem Viennensem & obsedit tam potenter, ut ex una parte civitatis nullus ingredi vel egredi sine sua licentia commodè posuisset.

Rex verò Bohemiarum equitibus viginti millibus congregatis, exercitum suum contra regem Romanorum ex alia parte Danubij direxit, ut eum de suis finibus extirparet. Milites autem Bohemiarum regis, propter nimium timorem contra Teutonicos bellare, nullis voluerunt regis iussionibus obedire. Rex Bohemiarum suis confidere non audebat, quòd longo tempore nobilium patres, fratres, consanguineos & affines vi sue fraudulentæ pro viribus occidebat, vel ipsos de Bohemiis finibus

bus extirpabat. Exercitus autem Regis Romanorum cum exercitu regis Bohemiz libentissimè dimicasset, si cum in loco competente comprehendere potuisset.

Rege Romanorum Viennam diebus pluribus obsidente: misit rex Bohemiz, episcopum de Vlmize, cum equis phaleratis multis, vt Bohemis Nuenburch ciuitas assignaretur, ne à Bauariz regi Romanorum traderetur. Festinauit igitur episcopus cum suis propter diuersos timores, quòd vno die miliaria quatuordecim cucurrerunt, & ob hoc ipsi multi nobiles equi perierunt. Dux Bauariz senior cum hæc à fide dignis audiisset, Rudolfum regem Romanorum adiit, & hæc sibi cum gaudio reuolauit. Dixit etiam regi: domine, rogo quatenus mihi milites trecentos assignetis, quòd insidias episcopo de Vlmize in .f. sylua disposui collocare: spero enim ab ipsis aliqd habiturum. Cui rex dixit, accipe quod vis, & de istis ordina sapienter. Tunc dux acceptis militibus trecentis Rheni, quibus præ aliis melius confidebat, in syluam prope ciuitatem Nuenburch collocauit, & eos prout melius poterat, occultauit. Episcopus autem sibi insidias politas intellexit, Bohemisq; ciuitatem custodiendam tradidit: & acceptis multis ex ciuibus, qui sibi suisq; ducatum præberent, insidias occultè per deuia fugiens, ad amicos saluus noscitur deuenisse.

Dux autem in insidiis vsque ad horam nonam creditur permanisse, & suos fame grauissima puniuisse. Tunc milites duci dixerunt: Vt quid hic fame morimur? Mittatur explorator, qui de statu ciuitatis & episcopi nobis possit aliquid reuelare. Tunc dux cuidam militi dixit: Ad ciuitatem tanquam amicus subito perge & secreta quæ poteris inuestiga. Explorator ad ciuitatem subito veniens, statum hominum ciuitatisque requirens: reuersus retulit, dicens: episcopus ciuitatem Bohemis commisit, ciuesque secum duxit, & ad propria remeauit. Consternatus dux militibus suis dixit: Quid ergo faciemus? spe enim nostra frustrati sumus. Tunc diuersi diuersa consilia tradiderunt. Vnus autem ex illis dixit: Domine, viam nostram dirigamus ad ciuitatem, & amicos nos esse simulemus: fortè recipient nos vt amicos, & sic poterimus comprehendere ciuitatem. Dux militi dixit: Bonum consilium dedisti, nec vnquam improbis operibus defecisti.

Post hæc quidam ex sapientibus suis dixit: Domine, primò duo milites præmittantur, post eos quatuor, post quos decem, postea quadraginta, & hi omnes ciues & amicos se regis Bohemiz protendentur. Post hos exercitus subito sequatur, vt si primi ciuitatem fuerint ingressi, per consequens ingredi liberam exercitus habeat potestatem. Sicut deliberauerunt, ita omnia perfecerunt. Appropinquantibus autem primi nuntij ciuitati, clara voce pariter cantauerunt. Bohemi custodes ciuitatis, cum vocè cantantium audiisset, gaudio replebantur: suspicabantur enim ciues & amicos suos cum lætitia rediisse. Pontes demittuntur, portæ referantur, pacificè salutantur, & ingredi liberè permittuntur. Quatuor autem milites sequentes benignissimè receperunt, quia prospera de suis ciuibus retulerunt. Milites autem decem qui quatuor sequebantur, suspecti custodibus habebantur, & portas aperire, sicut cæteris præcedentibus noluerunt. Tum hi decem Bohemis custodibus verbis mendacibus referebant: Nos de vestris sumus, & episcopum de Vlmice cum ciuibus ad tua loca deduximus, & nunc ad propria remeamus. Tunc custodes portas aperuerunt, & intrare liberè permiserunt. Milites hi prædicti festinanter intrare noluerunt, sed in porta permanentes, custodes verbis fallacibus deceperunt, donec quadraginta frequentes ad ciuitatis moenia peruenerant. Decem milites prædicti, cum nos adesse vidissent: custodes portæ euaginati gladiis inuasert, & de porta fugere eegerunt. Custodes portam reliquerunt, & ad hospitia sua fugientes, se suæque saluare cupientes, ciuitatem captam omnibus nuntiabant. Quinquaginta milites prædicti ciuitatis portas violentè tenuerunt, & ducem cum exercitu suo superuenientem, liberè intrare permiserunt. Cum sic dux ciuitatem tam potenter fuisset ingressus, & ipsam cum suis obtinuisset: cepit per præconem hæc ciuibus nuntiare: *Nulli malum ex cinibus in rebus vel corpore vel familiaribus inferitur. Bohemitarum aduersarii nostri in custodiam publicam perducantur.* Post hæc viri mulieresq;

militibus ducis Bohemos in domibus suis absconditos, ostenderunt, & captiuitati publicæ tradiderunt. Factum id anno M. C. C. LXXVII.

Expugnata ciuitate hac, venit ad eam rex cum exercitu suo, prædia diuisit, & quatuordecim diebus de rebus regis Bohemiæ, quas in ciuitatem deduxerat, exercitui suo rex necessaria tribuit abundanter.

*Vienna in
potestatem
Rudolphi
concedit.
Anno 1277.*

Per hanc ciuitatem obfessa fuit ciuitas Viennensis, quod regi Bohemiæ non poterant commodè subuenire, nec rex poterat Viennenses a regis Romanorum dominio liberare. Viennensibus sic in periculo constitutis, quid facere possent ignorauerunt. Postea verò deliberatione facta, cum rege Romanorum composuerunt, & ciuitatem suo dominio tradiderunt, insuper ab eis fuit donis magnis honoratus. Cum sic Viennenses à suo domino recessissent, & regem Romanorum pro domino recepissent: mox à rege Bohemorum pueros, quos obsides sibi dederant, petierunt. Rex autem reddere pueros contradixit. Tunc Viennenses exercitu congregato, regis Bohemiæ terminos intrauerunt, & expugnatis munitionibus & ciuitatibus pluribus ad propria redierunt. Videns autem rex Bohemiæ, quod non posset regi Romanorum resistere, humiliavit se, & commisit se gratiæ suæ. Principes autem reges sub his conditionibus concordabantur. Debebat rex Bohemorum filiam suam filio regis Rudolphi matrimonio copulare: Regalia sua sicut deceret, ab ipso recipere, & trecentos milites cum equis phaleratis in exercitu regis ducere quando vellet.

*Articuli pa-
cisi inter Ru-
dolphum &
Otto-carum
reges.*

Rex Bohemiæ multis militibus, equis, vestibus deauratis, gemmisque decoratus se præparauit, ut Regalia statim à rege suscipere Romanorum. Hæc cum principes Rudolphi regis intellexissent: regi cum gaudio retulerunt: Domine præparate vos, sicut decet regem, vestibus pretiosis. Tunc rex dixit: Rex Bohemiæ griseum vestem meam sæpius derisit, nunc autem ipsum mea vestis grisea deridebit. Dein Notario suo dixit, Da pallium tuum mihi, ut rex Bohemiæ meam derideat paupertatem. Adueniente rege Bohemorum, dixit rex Romanorum militibus suis: Armis vestris induimini, dextarios vestros loricare, & ad bellum ut melius poteritis præparate, utramque partem viæ, per quam rex venturus est, processionaliter occupate, & armorum Teutonicorum gloriam barbaris nationibus ostendite.

*Bohemi
Austriam
cedit.*

Hæc sic ad regis voluntatem præparatis, venit rex Bohemiæ, cum vestibus deauratis, & gloria regia fulgente; procidit ad pedes regis Romanorum, humiliter ab eo sua Regalia mendicauit. Insuper & centum millium marcarum redditus, & quadraginta millium marcarum, quas Austriæ dux habuerat, & rex Bohemiæ de regina Margareta possederat, resignauit. Tunc rex Romanorum regi Bohemiæ regnum, nec non & Regalia concessit, & se amicum suum intimum omnibus astantibus intimaui. Rege Romanorum hæc faciente, indutus veste grisea, despectus & humilis apparebat, & in tripode residebat.

*Ottocarus
insurgendi
fidem mu-
nat. 1278.*

Post paucas septimanas poenituit regem Bohemorum, quod se subdiderat regi Romanorum. Vidit enim rex Bohemiæ, quod rex Rudolphus multa possederat bonorum, & tamen in summa semper extitit paupertate. Propter hæc & alia rex Bohemiæ filiam suam, quam filio regis Rudolphi matrimonio copulauerat, monialem fecit, & in claustrum dominarum ordinis Minorum solenniter collocauit. Post hæc rex Bohemorum congregauit occultè decem millia dominorum, volens occultè regem comprehendere Romanorum. Deus autem mirabiliter hæc impediuit. Cœperunt inter se congregati milites discordare, se mutuo capere, plagisque maximis vulnerare. His ita gestis, rex Bohemiæ manifestè regem Rudolphum diffidauit, congregauit exercitum magnum, voluit cum rege congredi Romanorum, vel in ciuitate cum ciuibus obfidere, vel ipsum de finibus Austriæ turpiter extirpare.

Videns etiam rex Bohemiæ, quod regem Rudolphum nec dolo nec sapientia, nec potentia vincere potuisset, muneribus vincere cupiebat. Misit enim rex Bohemorum quibusdam militibus Austriæ pecuniam magnam, ut in bello relinquerent regem Romanorum: vel si posset, ipsum consiliis suis impedirent. Promisit & fedecum militibus, mille marcas argenti, si sibi regem Rudolphum viuum, vel vulneribus læsum, vel mortuum præsentarent. Misit & Yngariz militibus pecuniam, ne ipsum

ipsum impugnarent, vel debiliter infestarent. Hoc & rei postmodum euentus probauit. Misit & promissit etiam dominis Episcopis, Comitibus, Baronibus prope Rhenum constitutis, vt in adiutorium regis Rudolphi minimè peruenirent, vel ipsum pro suis viribus impugnarent. Quod quidam pro suis viribus fecerunt, & amplius fecissent, si rex in aliquo defecisset. Vnde & in adiutorium regi Rudolpho tantum milites ducenti numero venèrunt.

Hæcaudians rex Romanorum mandauit principibus suis, regi scilicet Vngariæ duci Saxoniz, duci Bauariæ, militibus multis, episcopo Basiliensi, & filio suo Alfatiz Lantgrauio, episcopis diuersis, & omnibus quibus confidebat, domino de Baldeck, quatenus cum omnibus armatis, quibus possent in adiutorium sibi subitò peruenirent. Dixit enim: Si circa festum natiuitatis beatæ Mariæ non veneritis, poterit mihi in maximum cedere detrimentum. Rex Vagariæ regem Rudolphum clementer exaudiuit, & ad ciuitatem Viennensem, cum quatuordecim millibus hominum venit, ad prælium præparatis. Ex Austriæ partibus congregauerat rex Romanorum milites multos, cum dextrariis phaleratis. Habebat insuper ciuitatem Viennensem cum multis ad bellum præparatis. Sed in his omnibus rex minime confidebat, nec cum eis ausus fuit, cum rege Bohemiz dimicare. Sperabat enim filium suum venturum cum multis militibus, qui per se res & corpora periculo commisisset. Cum autem ad sibi determinatum terminum milites prædicti venire non potuissent: turbatur rex Romanorum supra modum. Erat enim intra se desolatus, consilio & auxilio destitutus. Præterea ciues Viennenses ad regem venerunt, dicentes: Domine vestri vos dereliquerunt, ne habetis homines, per quos regi Bohemiz resistere valeatis. Rogamus vos quatenus nobis Dominum nos eligere permittatis, ne nos cum vestra familia pereamus. Tunc rex eos suppliciter deprecatur, dicens: Tempus adhuc modicum sustinete, vt videamus quid facere debeamus. Ex tunc iussit castrum fideliter custodiri. Insuper seruis suis, minoribus pariterque maioribus, ne quis alicui ciuium qualibet occasione, vel superbè, vel contumaciter responderet: possèt enim hoc omnibus nobis euenire, in rerum & corporum detrimentum.

Rege Rudolpho sic in periculo constituto: congregauit Henricus episcopus Basiliensis, ordinis fratrum Minorum, vir sapiens atque discretus, & regi Rudolpho fidelissimus amicus: Et dominus Conradus Wernherus aduocatus Alfatiz, dictus de Hadistat, exercitum centum militum optimè præparatis cum dextrariis phaleratis. Hi duo domini militibus suis congregatis in Basilea coniunguntur. De Basilea verò in Sueuiam pariter proficiscuntur, ibique comes de cum centum militibus equos phaleratos habentes, adiungitur, & iter cœptum pariter perrexerunt. Milites isti sic in itinere constituti, dominos plurimos timuerunt, vnde & pluribus diebus in armis grauibz permanserunt.

Cum autem venissent Viennam ad regem Teutoniz, gaudiis est gaudio magno. Interrogauit rex, quare filius suus in eorum societate non venisset: responderunt ei: Filius vester cum 500 militibus est in procinctu veniendi. Comes verò Phirretensis, & comes Montis pilgardi sunt in veniendo, cum multis militibus optimè præparatis. In secreto verò regi contraria his omnibus referebant. Dixeruntq; nec filius vester, nec aliquis amicorum vestrorum subitò vobis poterit in vestris necessitatibus subuenire. Debetis igitur deliberare, quid facere debeatis. Tunc respondit eis dicens: placet vt vno die quiescat, & ad bellum postea procedatis: sufficit mihi quòd vos habeo, cum stodes capitis mei. In Deo meo confido, qui me miraculosè ad hanc gloriam noscitur elegisse, & in ea mirabiliùs confortasse: qui etiam nunc me per gratiam suam (vt spe- ro) mirabiliter adiuuabit.

His dictis suis retulerunt: Ad bellum omnes vos in crastinum præparate, quia cum familia regis Bohemiz, nos oportet fortiter dimicare. Tunc tota familia regis Rudolphi cucurrit ad Confessores, debita sua scribebant, inimicitias remittebant, & ad communicandum prout fidelius poterant, præparabant. Periculum enim mortis videbatur omnibus imminere. Exercitus regis Rud. alba cruce desuper vtebatur: sed Bohemiz regis exercitus crucè viridè deferebat. Rex Teutoniz pro suis & pro se

*Rudolfus
auxilia cor-
rogat.*

*Episcopus
Basiliensis
munitum ad-
struam
abit.*

*Rudolfus
fortunam
prælio tem-
randam
statuit.*

fuerat in timore maximo. Rex verò Bohemiz certus de victoria fuit, vnde dixit: Si quis mihi veraciter regē Rud. cum suis Danubium transmississe, nuntiārit, pecuniam viginti marcarum, voluntariē propinare. Tertia die post aduentum Basil. episcopi, sc. in vigilia S. Bartholomæi, B. litera dominicali, egressus est rex Rud. Viennam, cum exercitu suo, cum rege Bohemiz prælium commissurus. Rex autem Bohemiz cum exercitu suo prope ciuitatem venerat Viennensem.

*Prælium
inter
duos reges.*

Bohemiz rex exercitum suum, in plures partes, sed in tres diuiserat principales. Habuit enim multa millia peditum Cumanorum. Secundum habuit exercitum equitum & hominum diuersorum: tertium habuit exercitum equorum phaleratorum, & militum circiter nongentorum. Rex Rudolfus similiter in tres partes suum exercitum diuidebat. Habuit Vngariz regem cum quindecim millibus Vngarum. Rex Vngariz puer 18 annorum extitit, & ad prælium non peruenit, quia rex Rud. ipsum noluit interesse. Episcopus Basil. sedens in dextrario phalerato decentissimo, armis indurus, ad bellum libentissimè processisset, si voluntas regia permisisset. Rudolphus rex libenter vidisset, quòd Vngari cum Cumanis congressi fuissent: sed eos ipsi inuadere minimè voluerunt. Secundum rex Rudolfus exercitum habebat, & hunc aduersus exercitum regis Bohemiz dirigebat. Exercitus autem regis Bohemiz fortior erat, & eos retrocedere faciebat. Videns Rudolfus suos deficere, tertium quem habebat exercitum, sc. trecentos milites, habentes equos phaleratos, in quibus etiam maxime confidebat, contra regem Bohemiz dirigebat, & magis in Domino, quam propriis viribus confidebat. Rex Bohemiz videns regem Rudolfum contra se venientem, solus aduersarios atrociter aggrediens, multos percussionibus suis grauissimis affligebat: trecenti verò milites custodes regis, ipsum pro suis viribus adiuuabant. Tandem rex Bohemiz fessus, ab ignobili capitur, & armis propriis spoliatur. Tum rex sic ductus ducitur. miles quidam insequitur eum, dicens: ecce rex, qui fratrem meum turpiter interfecit. Licet igitur factum, extractoq; gladio, regem in facie perforauit. Qui autem regem Bohemiz ceperat, doluit vehementer, & ipsum libentissimè defendisset, si suis viribus potuisset.

*Officiarii
interficiunt.*

Rex Rudolfus contra suos aduersarios fortissimè dimicauit, tandem vir fortis veniens, regem percussionibus affligebat, sed cum vincere non posset, equum regis lancea perforauit. Tum rex & equus pariter ceciderunt. Rex in terra iacens omni solatio destitutus, clypeum suum super se posuit, ne subito sub pedibus equorum turpiter moreretur. Post transitum caballorum, quidam volens eum à mortis periculo liberare, de terra prout potuit eleuauit. Tunc rex dixit, equum mihi velociter præparare: quem protinus ascendit, & suorum auxilium fortiter inuocauit. Venerunt autem ad eum de suis circiter 50. cum his igitur rex à latere exercitum regis Bohemiz subintravit, atq; in duas partes diuisit, & posteriorem partem fortiter impugnavit. Anterior pars exercitus Bohemorum clamauerunt, *fugiant, fugiant*, exercitum Rudolfi decipere cupientes: sed quantò plus illi clamoribus instabant, tantò magis Teutonici percussionibus eos infestabant. Posteriorem partem Rudolfus rex fortiter impugnabat, qui tandem timore territi fugerunt. Illis autem terga vertentibus, Vngari subsequuntur, pugnantes impugnant, fugientes sequuntur, capiunt & occidunt: communiter dicebatur, quod in illo prælio 14000 occubuerint.

*Bohemorum
clades.*

Rex Rudolfus cum suis in loco prælij permanebat, donec omnes eum securum de victoria referebant. Rex Bohemiz eodem die moritur, & intestinis eius expositis, corpus reliquum cum sale, in fratrum Minorum monasterium collocatur. Mortuus enim fuit in excommunicatione papæ, propter hoc non poterat in cœmiterio sepeliri. Fuerunt in exercitu regis Romanorum debiles homines, clerici, monachi, diuersarum religionum conuersi, qui se in quoddam colliculum receperunt, finem certaminis expectantes, Dominum pro suis hominibus deprecantes. Hi consideratae sunt, quòd in exercitu regis Bohemorum splendor & calor maximus extitit armorum. Sed exercitum regis Rudolfi quocunq; declinabat, semper nubes frigida protegebat. Ex hoc præsumebant, quod exercitus regis Rudolfi adiutorio Domini debuit præuallere. Acta sunt hæc prope Viennam, in campo dicto, *Gansersfeld*, anno 1278, circa horam sextam, in vigilia Bartholomæi.

Mortuo

Mortuo rege Bohemorum, intrauit rex Rudolfus terram Morauiz, volens eam totaliter deuastare. Ciuitates communi consilio regem Rud. pro domino receperunt, & infra mensem, se & sua commiserunt, & fidelitatem iuramento firmissime promiserunt. Regina Bohemiz cum Rud. rege ita composuit, quòd filius reginz filiam regis Rud. duceret vxorem, quod factum est, intra octauas S. Francisci.

*Otiocari fl.
lini à Rodol
fo in generu
adictum.*

In loco occisorum fector tantus exiit, vt plures vel infirmi, vel mortui existerint, in ea villa habitantes. Dæmonum præterea vel spirituum illusiones multos horribiliter terruerunt. Aduocatus Alsatiæ retulit, quòd venatores ceruum magnum insectantes, venerunt ad Heremitam, qui x i i annis in solitudine cum vxore & liberis vixit. Hic venatoribus retulit, se vidisse animal à cingulo mulieris imaginem habens, quod dixit, Teutonia intra tres septimanas habebit regem, qui regnabit x v annis.

De morte regina Romanorum Rudolphi coniugis.

ANNO Domini M. CC. LXXXI, regina Rudolphi regis corpit grauitèr infirmari. Propter quod accersit consiliarium confessorumq; sibi, inquiens: Mortis periculum sentio mihi breuiter imminere. Rogo igitur vos, quomodo corpus & animam ad cælum & ad paradysum Domini dirigatis. Qui dixit, omnes amicos vestros, omnes diuitias huius seculi, omnemq; gloriam mundi de corde vestro, quantum potestis, à vestra memoria repellatis, ac Deo & hominibus satisfacere promittatis. Quæ dixit: libentissimè faciam. Post hæc Testamentum condidit, & elegit in Basilea, in maiore ecclesia ecclesiasticam sepulturam. Delegit autem locum prænominatum, eò quòd rex Rudolfus antecessoresq; sui Basiliensem ecclesiam sæpius damnificassent, ac eius Episcopos perturbassent. Ordinauit enim in testamento (vt quidam dixerunt) quòd redditus duarum præbendarum Monasterio darentur, vt sic Deo & hominibus satisfaceret.

*Contulit ec-
clesia Basl.
intra parro-
chialis in
Angl. &
Zeuingen
Basl. dæmo-
ni.*

Post hæc regina moritur, exenteratur, & vèter eius sabulo & cineribus impletur: facies eius Balsamo linitur, totumq; corpus panno cereo circumdatur, ac sericis vestimentis induitur pretiosis. Caput eius albo serico peplatur, & corona sibi superponitur deaurata. Post hæc in arcam ex fago peroptimè factam, supina, manibus super pectus positis, imponitur, & ferreo clauditur instrumento: His expletis, in Basileam cū equis x l ducitur, & (vt credebatur) cum pecunia copiosa. Fuerunt in comitatu suo fratres Prædicatores duo, Minorum duo, & dominæ quas tres currus ducere potuerunt. Adiunxerunt autem se eis homines circiter quadringenti.

Rex autem mandauerat episcopo Basiliensi, vt reginam defunctam solenniter sepeliret. Episcopus clericos regulares & seculares inuitauit Basileam. Conuenerunt igitur mille ducenti, qui omnes candelas in manibus habebant, & reginz in processione cum ornatu pretioso solenniter occurrunt, & ad maius monasterium pertulerunt. Tribus episcopis ibidem diuina celebrantibus, reginz corpus in tumba positum erigitur, & omnibus præsentibus ostenditur, & post Missam deponitur & cum fletu nobilium sepelitur. Hoc retulerunt qui reginz gloriam quæsiuerunt. Episcopus clericos omnes ad prandium inuitauit, & necessaria ministravit.

*Augustaliu
funeris exe-
quia Basi-
lea.*

*De Waltheri Rösselmanni sculseti Colmariensis parentibus
& incrementis.*

WALTHERVS Rösselmann cerdo in villa Lürincheim filium habuit Ioannem Rösselmann. Hic hospitio paterno non contentus, ad scultetum Columbariensem se transtulit, cui fideliter seruebat. Ea amoto, secundo & tertio seruebat, & interdum sub iudicio præsidebat. Hic officium sculteti desiderans, modo quo potuit, obtinebat. In officio suos exaltabat, alios suppressibat. Cùm pauperes diutius id sustinere non possent, ab solutionem communiter procurabant. Huic substituitur dominus de Rastumhausen vir pius, deuotus & æquus. Io. Rösselmann depositus, in Ensisheim ad comitem Rudolphum de Habsburg se transtulit, ei seruicis. Laborabat quomodo posset Colmariam tradere in potestatem comitis de Habsburg.

*De Rastum
hausen e-
questres fa-
milias . pua
adfectum.*

*Iohannes
Kösselmann
proder Col-
marienses.*

Post paucos annos dixit comiti: Domine, mitite pro consobrino vestro comite Gotfrido de Lauffinberc & suis militibus, & venite vna ad Columbariam, & ego poterit vos intromittam. De inimicis nostris post hæc pro libito faciemus. Cōsēsit comes. Iohannes Kösselmann amicis suis circum Columbariam commisit, ut cū armis adiret, &c. Iohannes in vas vacuum se abscondit, Columbariam clam ingreditur, in curiam Decani fertur. Sequenti die circa diluculum, comitem Rudolphum cum suis, clam quibusdā iuuantibus, intromisit. Aduersarij Iohannis intelligentes hæc, aufugiunt, relictis omnibus quæ habebant, videlicet, scultetus, dominus de Xarinsfus sen/milites septem, ciues decem, quorum quilibet ditior erat Iohanne. Horum bona confiscabat & diuidebat. Et in hac gloria Iohannes pluribus annis apparebat.

*Idem occi-
ditur.*

Anno m.c.c.l.xii, Dominus de Winegk, filius sororis domini de Horburc, cum multis militibus & terræ nobilibus, consentientibus multis ciuibus, Columbariensem ciuitatem intrare per potentiam voluit. Scultetus hæc intelligens, eis in dextrario occurrit festinanter: hunc apprehensum in porta Steinenbruka atrociter occidit. Con sanguinei sui hæc intelligentes, statim egressi plus quā viginti nobiles occiderunt.

Post annos duodecim, Rudolphus comes de Habspure in regem eligitur Romanorum. Hic Waltherum, filium Iohannis Kösselman / scultetum in Columbaria fecit Othonem de Ochsenstein / nepotem ex sorore sua, Rudolphus aduocatum Alfatiz præposuit. Sed scultetus & aduocatus terræ non per omnia concordabant. Aduocatus iubente rege, vel saltem connuente, exactiones plurimas faciebat: scultetus & populus inuitē soluebant. Rex Rudolphus indignatus, militibus stipatus, Columbariam proficiscitur, scultetum depositurus. Scultetus præmonitus ciuitatem clausit, nec regem ingredi permisit.

*Columbaria à
Rudolfo ob-
sessa. Anno
1285.*

Rex Columbariam potenter obsedit. Regi nunciatur, Fridericum quendam Imperatorem in partibus inferioribus affectare regnum. Rex sibi timens, obsidionem Columbariensem soluit, & cum exercitu descendens, Fridericum cepit & igne cremavit. Inde ad obsidionem Columbariensem secundo perrexit, & ipsos cum conditionibus quibusdam ad gratiam suscepit. Scultetum Waltherū rex deposuit, & Stameheim scultetū præposuit, & eos maximis exactionibus turbauit. Stameheim scultetus in Columbaria residere non poterat: filiamstro suo officium committit, & diuersa turbatio in Columbaria quiescebat.

*Waltheri
Kösselmanni
ferocia.*

Rege Rudolfo mortuo, Waltherus Kösselman / quondam scultetus, in summa paupertate constitutus, conduxit duodecim seruos vagos & inopes, cibum & vestes ministrans, per hos insidiaturus sculteto Stameheim. Intelligens id scultetus, declinauit. Waltherus Kösselman consilio decani & aliorum amicorum, officium sculteti per violentiam occupat. Post hæc dominum de Hunnewilre / militem honestum, iuuenem, diuitem, bene parentatum, & filium eius iuuenem, sine occasione & causa, contra Deum, homines & iustitiam interfecit, eius res diripuit, plus quā ccc marcas inter suos distribuit. Dominos milites de Norgassen / Sligich & dominum Ruslarium ciuitatem exire compulit, & res eorum confiscavit: regi se opposuit, & Columbariam Anshelmo de Rapolsstein tradidit.

Bellum in Anshelmo Rapolssteinj dominum.

DOMINVS de Rapolsstein carnalem fratrem liberosq; fratris noscitur habuisse, qui cum eo dominium debuissent iure hæreditario possidere. His hæreditatem dare noluit, sed de dominio, quantum potuit, extirpauit. Is dominus de Rapolsstein regem adit Rudolphum cognatum suum, eiq; factam à fratre iniuriam flebiliter reuolauit. Rex his auditis dominum de Rapolsstein vocauit, eumq; rogauit, ut liberis fratrum suorum, nec non & fratri de hæreditate paterna propriam tribueret portionem. Tunc dominus de Rapolsstein domino regi taliter respondit: Si fratri meo liberisq; fratrum meorum hæreditatem diuiderem, inops ac pauper & sine dominio remanerem. Hoc enim facere nolo, nec in hoc alicuius precibus acquiescere.

His completis, dixit rex domino de Baldeche, suo fidelissimo procuratori, quatenus assumptis ciuibus Columbariensibus & Keiserpergensibus, & aliis vicinis ciuitatum

tatum ciuibus, Rapolztstein fideliter obsideret. Hoc fideliter adimpleuit. Accepit enim ciues prænominatos, & Rapolztstein obiēdit: villam Bercheim per ignem destruxit: segetes & agros depopulatus est, & vineas aliquas extirpauit. Videns autem quod ciues cum non fideliter adiuuarent, ab obsidione post triduum recedebat.

Timens autem dominus de Rapolztstein regem, dominos vicinos suos adiit, eosq; suppliciter rogauit, vt nec eum nec suos propter aliquem infestarent. Hoc autem quidam de consilio regis amicabiliter admiserunt. Dominus de Horburc eius precibus acquiescere reculauit. Dominus de Rapolztstein de hoc fuit grauiter indignatus. Dominum de Horburc hostiliter impugnavit, & eius villas, quas poterat, exurebat. Super hoc rex fuit indignatus, in Alsatiā personaliter venit, & Rapolztstein potenter cum indigenis obsidebat. Septem autem de adiutoribus regis, vt dicebatur, eum morti tradere voluissent. Ordinum enim sic fuerat, vt regi dicebatur, quod pecuniæ quatuor bobonibus datæ fuissent, vt tentoria siue exercitus in quatuor partibus incendiissent. Hinc autem strepitu facto, rex de obsidione subitò recessit, & se ab Alsatiā separauit. Ordinauit autem quod ciuitates in Cellinberg haberent equites 1., qui impedirent, ne aliqui domino de Rapolztstein aliqua victualia seu necessaria ministrarent. Post hæc mandauit rex eidem domino, vt ciuitates Alsatiæ congregaret, & in villa Gerner castrum ligneum fabricaret. Ipse autem intra octauam Petri & Pauli ciuitates congregauit, & castrum (vt sibi imperatum) inchoauit, & in breui tempore consummauit. Consummato castrō milites ibi reliquerunt, & ad propria redierunt. Acta sunt hæc anno Domini, M. CC. LXXXVII.

Dominus de Rapolztstein intra Calendas Augusti, Galliam intrauit, ibiq; ad domino de Blanchiberg cognato suo, pedites & equites accommodauit, nocte prope villam Sigolzheim perducebat, & ibi eos in diuersis locis pro insidijs collocauit. Mane autē facti greges villæ pauci acceperunt, & velociter abierunt. Villani autem prædam insequuti, liberare pecora voluerunt. Igitur homines domini de Rapolztstein de insidijs egressi fuerunt, eosq; comprehenderunt, & eorum plus quàm cxxx ad propria perduxerunt. Homines de Horburc videntes prædam magnam, paucos homines ducentes, sine deliberatione prædam liberare volentes, similiter capiuntur, & cum alijs deducuntur.

Rudolfi regis quedam apud Moguntiam acta.

ANNO M. CC. LXXXVIII, rege Rudolfo existente Moguntiz, frigus veniebat in ortu Solis, atq; frigus ipsum immodicè molestaui. Vidit igitur ex opposito domus in qua iacuit pistrinum multis viuis carbonib. abundare. Induit se rex sola tunica carbonibus viuis velociter visitauit. Hospita ignorans ipsum esse regem, sibi loquebatur in spiritu vehemēti, dicens: Milites non debere ad mulieres pauperculas declinare. Dominus rex mulieri dicens humiliter loquebatur: O Domine nolite propter meam præsentiam turbati: sum enim antiquus miles, & omnia mea in seruitio vilissimi Rudolphi consumpsi, & contra bona promissa me patitur indigere. Mulier dixit: Sequimini regem Rudolfum vilissimum, qui totam terram destruxit, & omnes pauperes deuorauit? Hæc meritò vos mala & alia comprehendunt. Rex domine dixit: Quæ mala vobis fecit? Mulier turpissimè regem vituperans atq; maledicens, cum magna cordis amaritudine respondebat: Ego & omnes pistoros ciuitatis huius præter duos, per eum depauperati sumus, quod temporibus nostris ad diuitias quondam habitas non possumus peruenire. Post hæc mulier dixit: Domine, recedatis: quia hic nos in nostris occupationibus retardatis. Rex autem propter verba mulieris recedere recusat. De hoc mulier indignata, vas aquæ sustulit, prunas perfudit, & antiqui militis seu regis vestem enormiter deturpauit. Rex igitur fugit, & ad suum hospitium festinauit.

Rex igitur cum sederet ad mensam, dapifer sibi caput porci cum multis apponebat. Memor igitur rex beneficiorum quæ pistrinx ei conulerat, ei retribuere cupiebat. Aduocans rex hospitam dixit ei: Hanc scutellam cum carnibus & quartale vini recipias, & vicinæ vestræ de antiquo milite deferatis. Agit enim ei gratias, quod apud suos carbonibus de mane fuerat calefactus. His igitur peractis, recitauit rex qualiter

pistrix eum vituperauerat, atque maledixerat, & ad risum omnes magnum concitauit. Pistrix autem intellexit, quod rex fuerat quem vituperauerat, ultra modum doluit: regem adiit, & ut sibi remitteret illatam illi iniuriam, suppliciter deprecatur. Rex autem remittere, nisi prius eum vituperaret, sicut prius fecerat in occulto, non volebat. Hoc mulier fecit, & domini sui voluntatem fideliter adimpleuit, & ad risum plurimos prouocauit.

Retulit frater Alradus, prior fratrum Argentinenſium. In Alſatia dicebatur, quod Iudæi conqueſti fuiſſent regi Rudolfo, quod Chriſtiani plus x l. Iudeos ſine cauſa turpiter occidiſſent. Chriſtiani autem conqueſti fuerunt de Iudæis, quod ſeruum atque Chriſtianum in die paſceue in cellario, occultè atq; Chriſtianis ignorantibus, occidiſſent. Iudæi regi Rudolfo, ut eis de illis de Weſela atq; Popardia iuſticiam faceret, & eos à periculo liberaret mortis, & ipſorum Rabbi, id eſt ſupremum magiſtrum, cui ſchola Iudzorum & honores diuinos impendere videbantur, quem rex captiuauera-¹⁰ t à captiuitate carceris liberaret, viginti ſibi millia marcarum promiſerunt.

Rex Iudzorum petitionem exaudiuit, Iudzum captiuum libertati reſtituit, illos de Weſela atq; Popardia in marciſ bis mille condemnauit, & eos à mortis periculo liberauit. Inſuper fecit rex dominum Archiepiſcopum Moguntinum ſolemniter prædicare, quod Chriſtiani Iudæis iniuriam maximam intuliſſent, & quod bonus Wer-²⁰ nherus, qui à Iudæis occiſus communiter dicebatur, qui pro diuino à quibuſdam Chriſtianis ſimplicibus colebatur, deberet igne cremari, & cinis corporis eius in ven-²⁰ tum diſpergi, & ad nihilum diſſipari. In hac prædicatione domini Archiepiſcopi plus quam quingenti Iudei in armis ſederunt, ut ſi aliquis Chriſtianus in contrarium dicere voluiſſet, ipſum eum ſuis gladijs occidiſſent.

*Proditio urbis Colmarienſis, & eiſdem per Adolſum Caſa-
rem recuperatio.*

A N N O M. CC. XCIII, quarto Idus Septembris, Scultetus Columbarienſis ignorantibus Senatoribus & ciuibus, Anſhelmum de Rapolzſtein aduocat, eiq; ciuitatem tradit, intromiſſis multis armatis, ac in cœmeterium ductis. Ciui-³⁰ bus dormientibus compulſantur campanæ: concurrunt ciues ad cœmeterium: pedites armatos inueniunt: terrentur: quid faciant ignorant. Ciues omnes per præconem vocantur, dicentes: A deſt nobis amicus noſter, D. Anſhelmus de Rapolzſtein, volens nos corpore & rebus iuuare. Intellexit enim quod inimici noſtri vellent nos grauiter per-³⁰ turbare. Venit igitur, ut ipſe nobis & nos ei fidelitatem iuramento firmemus. Subiunxit: Leuate manus veſtras & iurate, quod & fecerunt.

Videns dominus de Rapolzſtein paucos fidelitatem iuraſſe, magiſtris Zunſtatum præcipit, ut ſuos ſingulos ad ſingula loca vocarent: à quibus ſingulis petunt fide-⁴⁰ liter iurari: quod multi fecerunt inuiti. Expelluntur qui id facere recuſant, milites Ruſtarius & domini de Nortgaſſen, & ex ciuibus plures diuites & honeſti.

Rex Adolſus reginam Briſacum mittit: ipſe cum exercitu verſus Coloniã pro-⁴⁰ fiſciſcitur. Ciues Columbarienſes, dominica, vigilia exaltationis Crucis in montana egreſſi, vinum ſuum nondum maturum colligunt. Dominus de Rapolzſtein villam *Türckheim* prædatur, pecoraq; abigit in domicilium ſuum *Wilre*. Columbarienſes cum gaudio reuertuntur, & ſe præparant, quod ampliora colligant, & ſibi proſpiciant. Rex Adolſus hæc audiens, Aduocatum præmittit. Hic in *Sletſtat* plurimis homini-⁵⁰ bus ſecum aſſumptis, vallem *Urbis*, quæ ſub caſtro *Hohenac* eſt, ingreditur, villas domini de Rapolzſtein ſuccendit, homines capit, pecora tollit, cum gaudio redit. In *Wingenheim* & *Ongersheim* exitum Columbarienſium præſtolatur. Columbarienſes egredi non audebant. Rex cum exercitu *Rapperſchuil* obſedit, vineas deſtruit ac domos. Poſt dies decem Columbariam verſus proſiſciſcitur, molendina-⁵⁰ rum fluuium deriuat aliò, ſingula deuultat, præter leproſorium. Ciues vallis *S. Gregorij* ad *Wilre* pergunt, vinum colligunt, & ad propria deducunt. Columbarienſes licet obſeſſi, ex vernaculis viginti mittunt *Wilrenſibus* ſubſidio. Ciues *Gregorianæ* vallis ſecundò veniunt ad *Wilre*, quos incautos *Wilrenſes* & Columbarienſes ob-⁵⁰ ruunt,

*Adolſus
Colmariam
recupera-
turus proſi-
ciſciſcitur,
Urbis Vallis.*

ruunt, occidunt & capiunt. Aduocatus terræ dominum de *Berckheim*, cum d hominibus contra *Wilrensis* mittit. Dominus de *Berckheim* vallem *S. Gregorij* ingressus, duas machinas magnas, lapides proijcientes: & Cattum, videlicet instrumentum quo turres destruuntur, accepit, *Wilre* obsedit, paucis diebus obtinuit castrum, & castellum funditus euerit. Hinc cum eiusdem machinis ad *Gemet* profectus, quod ex prima obsidione relictum fuit, penitus deuastauit.

Adolfo regi cum Principibus supradictis, comitibus, nobilib. liberæ conditionis, militibus suis dominis seruientibus, ex exercitu in obsidione sex septimanarū, vix decem homines morte naturali obierunt, etiam vix decē à persequutoribus interfecti.

10 Colonienſis tentorium, x l in latitudinem, centum pedes in longitudinem habuit, & c c equos phalatos. Maguntinus, Spirensis, & Basiliensis episcopi in eodem exercitu fuerunt, quod singulis annis habet x x millia marcarum argenti. Comes Burgundia feuda sua ab eo recepit, seruitiumq; suum obulit. Cui rex respondit: iam opus auxilio non habere, sed cum fuerit opus, se eius auxilia petiturum. Dux Austria in auxilium à rege vocatus, respondit: Si principes in obsidione defecerint, mihi significato, & ego veniens obsidebo quamcumq; volueritis ciuitatem.

Vnus exercitus regis *Gemar* obsidebat. Secundus exercitus, videlicet, episcopus Basiliensis & Comes *Phirretarum*, vnā partem ciuitatis *Columbaria* obsidebant. Tertius autem, episcopi & principes supradicti. Hi diuitijs, gloria & honore ceteris antecellebant. In obsidione hac regis exercitus bonis omnibus abundabat. Annus fuit calidus & siccus, vinum optimum. Basilienses exercitui quæq; bona & necessaria ministrabant.

Columbarienſes vinum & bladum sufficientia habebant. Quartale frumenti vendebatur septem solidis: sed quartale farinae pro libra, ob aquam molendinorum aliò deriuatam. Pauperes in mortarijs frumentum triuerunt, alij in molendinis specierum: alij rotis molendinorū homines adhibuerunt, & circumire cogeabant. Duas molas molentes habebant monachi de *Peris*, quarum vna *Sculteto*, altera domino de *Rapoltstein* seruiebat: sed nec his farinam necessariam potuerunt ministrare. Vtebatur dominus de *Rapoltstein* singulis diebus x l i quartalibus. Hic sex fratribus Prædicatoribus secum conclusis panem albū pro sex denarijs quotidie ministrabat. Co-

30 sta autem circumferentia hanc longitudinem comprehendit.

Solenne tentorium rex non erexit, nec prandia nec cœnas solennes faciebat: tantum x l i vasa vini & alia dominis quotidie ministrabat. Captus est dapifer hæc referens in equo, *Marscalcus* quoq; regis, & nobilis quidam interfectus.

Tres ciues pauperes defectum diutius ferre nolentes, dixerunt: Propter Deum & iustitiam periculo nos committamus, & ciuitatē ad verum Dominum transferamus. Consilium charis & fidei indicarunt, qui omnes approbarunt. Significant hoc regi, qui gausus auxilium promisit. Ex ciuibus ditioribus multi pauperibus con-

40 senserunt. Hi omnes regi significant, vt per balistarios suos cogat exire *Columbarienſes*, prouocando. Cum autem domini ciuitatis fuerint egressi, claudemus portas, & dominos vobis commitemus, ac deinde in ciuitatem vos mittemus sine periculo. Rex, vt ciues consuluerunt, fecit: sed dominus de *Rapoltstein* & *Scultetus* præmoniti, ciuitatem egredi noluerunt.

Secundò mandatur regi, quòd domum circa diem proponerent incendere: & hominibus currentibus ad ignem, regem intrare permitterent violenter: sed nec id successit. Audiens hoc episcopus *Argentinenſis*, venit cum c c militibus, volens fideliter iuuare *Columbarienſes*. Cumq; senatores de his deliberarent: venit communis ciuitatis, clamans: Nolumus plures homines introduci.

Dixerunt pauperes sumptis armis: Ad cœmiterium conueniamus, & quod decretum fuerit, faciamus. Hoc facto, dixerunt: Clauēs portarum accipiamus, & cum diligentia conseruemus. Decanus & *Scultetus* responderunt: Clauēs, cum volueritis, præsentabimus: volentes populi voluntatem impedire. Vulgus verbis eorum non acquieuit, & ad portas vrbis subito corruerunt, clauēs à portarum cu-

*Copia regis
Adolfi Col-
mariam ob-
sidentis.*

*Seditio plo-
bis Colmar.
contra præ-
mores vrbis
detinentes.*

stodibus petierunt. Claves à custodibus perterritis subito exhibentur.

Habitis clauibus, ad Curiam, in qua morabatur dominus de *Lichtenberg*, subito conuenerunt, violenter portas aperiunt, & dominum quærunt. Hic turbam armatorum videns, ad dominum de *Rapoltstein* declinauit, recitans quæ viderat & acciderant. Ambo perterriti ad fratres Minores diuertunt, consilium ab eis quærunt, quid agendum existat. Hi verò eis consulere nequiuerunt. Dominus de *Lichtenberg* cum decem viris, per mutum ciuitatis quali nudus euasit.

Post paucos dies cum x l. equitaturis ad *Rapoltstein* venit, volens eos fideliter adiuuare. Ciues verò non crediderunt ei per omnia, sed claves fidelibus mandabant, neminem ingredi velegredi libere voluerunt. Dominus de *Lichtenberg* timens, ciues *Rapperschwilre* idem facturos quod *Columbarienses*, recessit ab eis, nec amplius eos iuuare voluit. Dominus de *Rapoltstein* in domo Minorum se continuit, & in quibusdam angulis latitauit.

Ciues *Columbarienses*, cum Dominos in Curijs non inuenerunt, arma & equos abstulerunt. Serui dominorum aufugiunt, atque quò possunt sese abscondunt. Seruos inuentos ciues comprehendunt, ac in vincula conijciunt. Scultetus & filius cum quærentibus circumibant. Cui amicus quispiam dixit: Recedite de via, priusquam satellites regis vos comprehendant: statimq; recesserunt. Dominus de *Rapoltstein* vix tandem à quærentibus inuenitur, capitur & custoditur.

*Colmaria
Adolfus tra-
ditur.*

Capto domino de *Rapoltstein*, claves portarum per honestum ciuem, dictum *Rebman*, cum ciuitatis dominio ad regem transmiserunt. Quare gausi sunt interni & externi, ac vniuersus regis exercitus. Dominus episcopus *Argentinen*sis turbatus, ad suos se transtulit festinanter.

*Rösselman-
num e fuga
retrahunt.*

Ipsa nocte, dominum de *Rapoltstein* & cæteros captos ciues, Regi, id petenti, transmittunt. Non tradito Sculteto, indignatus Rex, per præconem proclamari iussit: Centum libras habiturum, qui Scultetum præsentaret. Timens valde Scultetus, pauperis vestem induit, clam ciuitatem egreditur, quatuor eum præcedentibus, vel sequentibus: vergens versus munitiones domini *Argentinen*sis. Viam nouerat optime, & *Egesheim* castellum in oculis habuit. Dum vsq; ad tertiam horam in syluis & deuijs aberrasset, occurrit ei mulier. Hæc duobus viris præsentem esse Scultetum ostendit. Hi gausi, eum ceperunt, Regi præsentandum. Sed milites episcopi *Basilien*sis violenter Scultetum eripiunt, & in castrum *Schwarsenburg* transferunt. Hi duo viri regem adiuti, obuio cuidam dixerunt, quid acciderit. Hic illicò Regi nunciat: cui Rex equum pro munere confert. Post hæc prædicti duo ciues Regi deferunt quid acciderit: regisque iussu à procuratore centum libras recipiunt.

*Perfidi Ros-
selmannus
pena.*

Ab episcopo *Basilien*si Scultetum Rex postulat: Episcopus dare recusat, irregularitatis timore. Promittit Rex animam Sculteti à corpore non separare.

Rex Scultetum vilibus personis committit, iubet vt rotæ imponatur, & perticæ imposita in castris & ciuitatibus erigatur, ac sic circumducatur, vt ab omni populo videatur: post vesperam deponatur, & custodiat in cippo. Martyrium rotæ requiem reputabat. Custodes eum multis contumelijs affecerunt: ex eorum cyphis eum bibere noluerunt.

Rex bigam misit, vt Scultetum ad se deducerent: vestimenta Sculteti & rotam bigæ imposuerunt, & eum ad bigam ligatum currere post eam coegerunt. Manum eius in modum iurantium ad stipitem ligauerunt, vt significarent, eum sæpius peierasse.

Pater huius dictus est *Ioannes Rösselman*, etiam Scultetus *Columbarien*sis. Auus eius dictus est *Waltherus Rösselman*, de quibus supra.

*Anselmus
Rapoltstein-
nis boni
omnibus
inultatur.*

Rex cum exercitu ad *Gemar* proficiscitur: dominus de *Rapoltstein* & alij capti vnà ducuntur, iudiciū expectatur, precibus dominorum iudiciū differtur. Res domini de *Rapoltstein* in tres partes diuiduntur: quarum vna domino *Henrico*, altera

altera filio fratris, tertiam ipse in suam traheret potestatem. Ob id hæredes omne ius in Gemere & hæreditatem in regiam potestatem tradiderunt.

Infra octauam sancti Martini, dominus de Rapoltstein, in equo catenatus, & triginta vel amplius serui, duobus curribus ligati, ducebantur. Cum dominus de Rapoltstein Columbariam transiret, fletu & eiulatu cordis dolorem & amaritudinem indicabat. Ducuntur Brisacum, hinc in castrum Sueuiz Acheln.

Hic matrem habuit filiam comitis de Froburg, patrem cognatum domini de *Parmes & liberos Anselmi Rapoltstein.* *24.* *Conobium Paradisi.*
Wlandenberg, virum pulchrum, largum, mitem, benignum, omni laude dignum: hic iuuenis moritur. Mater fuit longa corpore, facie pulchra, crine candido, voce *10* dulci, amabili, decora. Hæc cum bonis suis se ad claustrum Minorum prope *Eschaf-* *husen* transtulit, vitam ibidem cum sacris virginibus consummauit. Filiam habuit vnicam, filios quinq; elegantes. Primus dominio malè præfuit: secundus verò pius: tertius iste Anshelmus præsidebat.

Habebat plerunque triginta balistarios, homines tyrannos, quibus vicinos suos grauitè lædebat. Recepit enim homines ære grauatos alieno, & in malitia obstinatos, dicens, quòd seruus habens animam, nequaquam sibi seruire posset. Ob id Deus abstulit ei corpus, res, gloriam & honorem. c c c annis in redditibus habebat, & tamen suos magnis exactionibus grauabat. A subditis quartam partem vini auferebat. Fratrem suum Henricum & filium fratris sui, de legiimis possessionibus expulit. *30* Hoc vnum bene gessit, quòd claustrum sancti Ioannis in *Underlin-* *den* fideliter defendit, quòd pater eius multis bonis, & iure patronatus sancti Martini, donauerat. Sororem suam in eodem claustro existentem, exaudiuit in omnibus.

Quid Adolphus recuperata Colmaria porrò in Alsatia egeris.

R E G E negotijs circa Columbariam completis, viam suam versus Gemer & *Her-* *stein* dirigere volente: occurrerunt ei ciues Argentinenses, ipsum suppliciter deprecantes, vt faceret pacem iuramento generaliter confirmari. Ad hæc Rex dicitur respondisse: Quando locum vestrum præcessi, hoc vos rogau: sed vos pacem habere nullatenus voluistis. Nunc igitur vos defendite, si potestis. Secundam petitionem *30* porrexerunt, dicentes: Domine Rex, rogamus vt castellum *Herstein* non obsideatis, quia nobis in maximum cederet detrimentum. Rex super hoc deliberato consilio respondit: Dominus in *Herstein* me diffidauit, res Imperij prout potuit, impugnauit: hunc & ego teneor impugnare. Vos verò in rebus non impugnabo: dummodò res inimici mei de vestris limitibus extirpetis. Ciues regi responderunt: Muros ciuitatis *Erstein*, pro satisfactione funditus euertemus. Rex respondit, Per hoc mihi non est satisfactum, quia volo corpus inimici mei, res, & omnia quæ possidet in regiam trahere potestatem. Ciues Argentinenses super his deliberauerunt, & quid sibi responderent inuenire minimè potuerunt.

40 Quidam de Consiliarijs confidentes in sua multitudine ac potentia, cæteris dixerunt: Opponamus nos ei, & possumus eum faciliter de nostris finibus extirpare. Ad hæc Sculterus: Ego explorando castra Regis fideliter circumui, & vt mihi videtur, inueni plus quàm mille dextrarios, equis minoribus minimè computatis. Habet insuper Rex singulis septimanis atque mensibus de ciuitatibus homines multos, & si placuerit pauciores. Claudet insuper Rex Rhenum per principes quos habet, vt ad nos nihil poterit peruenire. Insuper claudet vias nobis, quòd commodè non poterimus ingredi vel egredi ciuitatem. Præterea, si exercitus regis requieuit prope *Her-* *stein*, nos singulis diebus visitabit, & quicquid extra muros fuerit, totaliter deuastabit. Et vt mihi videtur, si obfessi rectè fuerimus, infra breue tempus in ciuitate ne *50* tercia pars pauperum remanebit. Sed si multò pauciores haberet, quàm habeat, & potenter nos obsidere non posset. Hæc mala & maiora nobis faceret, possessiones nostras alienis traderet, & nos sine pugna penè nostris omnibus defraudaret. Præterea Rubiacam cum paucis hominibus obsideret, & illa propter homicidium militis Zedellarij nouiter factum in ea, sibi traderetur, & sic ciuitatem cum suis fautori-

bus obtineret, & fautores episcopi Argentinensis deleret. Sic Rubiacam in perpetuum retineret.

Cum hæc & his similia ponderassent ciues Argentinenses, fideliter consuluerant Domino, quod veniam à rege quæreretur & obtineretur: quia si non faceret, tota sua progenies de terra breuiter deleteretur. Venerabilis D. Conradus de Sichtenberg episcopus Argentinensis in arcto positus, Dominum de Sichtenberg & comitem de Werde vocauit, & cum eis ad pedes regis humiliter se prostravit, ab eo veniam cum gratia postulauit. Rex misericordia plenus eos hilariter exaudivit. Iniunxit autem rex domino præposito, dicto de Sichtenberg, & comiti de Werde, quod secum in expensis proprijs pergerent, donec ampliorem gratiam ab eo ac Principibus obtinerent. Hoc facto, Rex ac Principes, ac ciuitatum rectores pacem pro viribus se facturos, iuramento fideliter firmauerunt.

Causa funesti belli inter Gallie & Angliæ reges: in quo Cesar Adolphus Anglorum partes sequutus est.

Rex Franciæ filiam suam filio regis Angliæ desponsauit, & ei pecuniam multam & ciuitatem maritimam magnam atque bonam, cum adiacentibus sibi dedit, quando eam filio regis matrimonio copulauit. Cum iuuenis iuenculam per tempus aliquod habuisset, iuencula viam carnis ingreditur, liberi post matrem breuiter sequentur & pater hæres efficitur paruulorum. Ciues verò ciuitatis quam rex Franciæ filio regis Angliæ cum filia tradiderat, ægrè tulerunt esse sub Anglis. Rogauerunt igitur regem Franciæ, ut dominium ciuitatis supra memoratæ, quantocumque per euitationem ad se redire faceret, quia vellent ei in solutione pecuniæ pro posse suo voluntariè subuenire.

Audiens hæc rex Franciæ, regi Angliæ mandauit, ut ciuitatem memoratam, pro qua dare sibi vellet pecuniam competentem, sibi redderet. Gaudius rex Angliæ dedit regi Franciæ ciuitatem, sub certa pecuniæ quantitate. Rex Franciæ cum ciuitatem traxisset in propriam potestatem, regi Angliæ promissa soluere recusauit. De hoc Angliæ rex indignatus, regem Franciæ annis pluribus infestauit.

*Regnum
Arelatense
à Franciæ
occupatum.*

Circa idem tempus rex Arelatenfis sine hæreditibus moritur, & hæreditas ad regnum deuoluitur Romanorum. Rudolphus tunc temporis Rex exiit Romanorum, qui propter nimias occupationes, quas habuit in Teutonia, ad regnum Arelatense non poterat prouenire, ut illud in propriam potestatem traheret. Intelligens hæc rex Franciæ, mandauit Baronibus, quibus rex regnum Arelatense commiserat custodiendum, ut sibi Regnum in potestatem suam darent, alioquin totum Regnum cum armatis hominibus deuastaret. Custodes Arelatenfis regni regem Franciæ suppliciter rogauerunt, quatenus Regnum non suum deleteret. Vellent enim voluntatem suam regi Romanorum demandare, & quod Regnum contra voluntatem regis Franciæ non possent per tempus aliquod retinere, quia posset Regnum cum armatis hominibus facilliter deuastare. Cum hæc & his similia custodes regni Arelatenfis, regi Romanorum demandassent: scripsit eis, quod se defenderent vel componerent sicut possent, quia secundum temporis statum, non posset eis in aliquo subuenire. Hæc audientes Arelatenfis regni custodes, regnum regi tradiderunt, tali conditione seu pacto, ut regi Romanorum regnum redderet, vel cum eo pacificè componeret, temporibus opportunitis. Rex autem Franciæ, accepto regno, filiam cum eo matrimonio copulauit.

*Pedus inter
Adolphum
Cesarem &
Henricum
Angliæ re-
gem anno
1296.*

Audiens rex Angliæ, quod rex Franciæ regnum Arelatense regi Romanorum subtraxisset atque filiz tradidisset: mandauit regi Romanorum Adolfo, quod si vellet eum iuuare, quod ciuitatem quam sibi rex Franciæ subtraxerat, recuperaret: vellet eum, ut Arelatense regnum recuperaret, cum propria persona, cum hominibus, cum pecunia fideliter adiuuare. Audiens hæc rex Romanorum, gaudius Angliæ regi mandauit, quod eum vellet fideliter adiuuare. Insuper mandauit, quod

quòd homines multos habere posset, si eis victualia ministraret. Tunc Rex Angliæ misit regi Romanorum x x x millia Marcarum (vt retulit qui vidit) vt hominibus armatis necessaria ministraret. Acta sunt hæc anno Domini m. cc. x c v i.

Eo tempore rex Franciæ comitem Brabantæ & cæteros adiutores regis Angliæ, pro viribus impugnauit, & magna suis intulit inimicis. Veneruntq; nudi bubunes, & agros benè seminatos euertuerunt, & semina destruxerunt, & eos propter eorum multitudinem nullus poterat impedire.

10 Auditis his rex Angliæ transfretauit, & ad partes nostras, id est, in Brabantiam ad adiuuandum suos adiutores, in die decollat. S. Ioannis baptistæ, cum quingentis nauibus magnis, & sex millibus militum noscitur peruenisse. Tulit & pecuniam multis hominibus copiosam. Tulit enim secum septem millia librarum singulis diebus, quinq; annis exercitui ministrandam.

Cumq; rex Romanorum pecuniam regis Angliæ accepisset, misit de Alsatia in ciuitatem milites probos, qui Gallicorum insultu pro posse impedirent. Cumq; septimanis aliquot fideliter laborassent, & impetum Gallorum fideliter impedissent: ciues eos odisse cœperunt, quia filias & vxores carnaliter dilexerunt. Ciues de communi consilio regi Franciæ mandauerunt, quòd si vellent eos de inimicis suis, id est, 20 hospitibus, quos rex Romanorum in ciuitatem suam ob tuitionem collocauerat, liberare, interficere vellent eos, eisq; interfectis ciuitatem suam in ipsius tradere potestatem. Rex Franciæ respondit: Facite quod dicitis, & vestram voluntatem in omnibus adimplebo. Tunc ciues dixerunt: Domine, tali die milites vestros ad nostram ciuitatem dirigatis, & nos hospites nostros ad vos exire faciemus, & ipsis captiuitatis vel interfectis, ad nostram ciuitatem veniatis, & eam in potestatem vestram dabimus. Ciues vt præordinauerunt, per omnia compleuerunt.

In hac interfectione occisus est Dominus Theobaldus, miles iuuenis, virtuosus, filius filix Comitris Phirretarum, & filius Conradi Wernheri de Hadstat, cum alijs 30 gloriosis.

Post hæc Franciæ ciuitati nouos præpositos atq; magistratus præfecit, eisq; dicebat: Omnes maiores huius ciuitatis, mihi non sua dederunt, & Dominum suum spoliauerunt, morte digni sunt: mihi quoq; cras idem facient. Vnde perfidos capiat, rēq; eorum confiscetis, eosq; de medio tollatis, & ciuitatem funditus euertatis, & regis voluntatem subito compleuerunt.

Proditores etiam hosti inuasi.

Rex Romanorum volens adiuuare regem Anglorum, in Alsatiā perrexit, D. Theobaldum 40 Theobaldum Comitem Phirretarum aduocatum terræ constituit, & ad inferiores partes descendere festinabat. Cum autem in Seleciſtat peruenisset, dicebatur ei, quòd episcopus Argentinensis insidias sibi posuisset, & quòd regem Franciæ iuuare vellent: per partes episcopi descendere non audebat, sed se in Brisacum transtulit, & in nauicū paucis descendit, in Germisheim peruenit, & sic de manibus episcopi se defendit.

Theobaldus Comes in Episcopo Gallico in Alsatiā Casarem.

His gestis, mandauit rex comiti Phirretarum aduocato terræ, vt regem Franciæ fideliter impugnaret, quia & ipse in inferioribus partibus eum vellent impugnare, quod & fideliter adimpleuit. Congregauit enim exercitum magnum, perrexit ad Gallos, & eos atrociter infestauit. Cognati sui venerunt, eumq; suppliciter rogauerunt, vt eos a suis proprietatibus non deleteret, insuper quinque millia librarum Tullensium porrexerunt. Ipse eorum precibus acquieuit, & ad propria re-dijt festinanter.

Adalſus Comes Gallos infestat.

Rex Romanorum cum de Alsatia peruenisset ad terram inferiorem, congregauit exercitum, vt cū rege Angliæ terrā regis Franciæ pro virib. demoliretur. Audiens hæc Papa, compaſſus hominibus, timēs eorum occisionē, misit duos Legatos & Magistrū

Pax inter reges Romani facij Pontifici antiochiarum conſiliata.

ordinis fratrum Prædicatorum, & Magistrum ordinis Minorum, ad Reges suprà memoratos, ut inter eos ad tempus facerent pacem, vel simpliciter concordarent. Cardinales cum duobus Magistris Ordinum litem regum, quibusdam nobilibus commiserunt, ut ipsi infra annum compositionem amicabilem inuenirent, quam Papa postea confirmauit.

Præfati Imperialis Alsatie res gesta.

ANNO M. CC. XCVII, Comes Friburgensis cepit ante festum sancti Martini plus quam XL colonos imperij fraudulentè, diuites & honestos. Ex his fame quosdam perire sine omni gratia faciebat. Ex hoc aduocatus Alsatie comes Phirretarum, ciuitatibus Imperij mandauit, quatenus ad ipsum prope Brisacum peruenirent, imperij pauperes vindicare, & res comitis Friburgensis pro viribus deuastare. Qui circa festum Martini plures villas fortes, quas exercitus nullus vnquam inuaserat, intrauerunt, & fodinas argenti destruxerunt, & cultores eorum coegerunt. Ad Friburgenses venerunt, sed eos lædere noluerunt, quòd cum ipsis pacem habere fideliter promiserunt.

ANNO M. CC. XCVIII, circa purificationem pauperes quinq; mercatores Argentinenfes Hagenoiam transuerunt, quos ciues ceperunt, & Argentinenfibus reddere noluerunt. De consilio autem episcopi Conradi de Lichtenberg Hagenoiam obsidere firmiter proponebant. Deliberatione super hoc facta, misit episcopus Argentinenfis Columbariensibus literas, continentes, quòd ciues Argentinenfes Hagenoiam obsidere proponerent: propterea quòd ciues eorum cœpissent, & eos reddere noluisent. Ego verò quia fidelitatem eis seruare promisi, non eos audeo relinquere in hac parte, nec propter hoc volo imperialem inuadere potestatem. Columbariensis episcopo mandauerunt: Amici vestri fuimus, semper sumus, & esse volumus, in nullo vos lædere cupientes. Si autem Dominus noster vos lædere, & nos in adiutorium suum vocare voluerit, ipsum adiuuabimus diligenter, vestram super hoc indignationem minimè formidantes.

*Hagenoia
ab Argentinenfibus ob-
fessa.*

Ciues Argentinenfes v Idus Februarij, ut obsiderent Hagenoiam, communitè exiuerunt, & prima nocte in via media pernoctabant. Sequenti die cum hominum multitudine peruenerunt. Cum igitur ciuitate paucis diebus obsedissent, & duo per ignem suburbia deleuissent, & aliquot homines occidissent: tunc quidam de Hagenoia multitudinem ciuium Argentinenfium intrauerunt, & quosdam vulnerauerunt, aliquos occiderunt, & ad propria redierunt.

*Episcopi
Argent. superiores de
ciues & a.
flata.
Sultzmat.*

*Domus Teu-
tonica in
Suntheim.
Suntheim crux
oppidum.*

Audiens hæc comes Phirretarum, Imperij ciuitates conuocauit, & villas cum vallibus Argentinenfis episcopi cum multis millibus deuastauit. Vallem Sultzmartin igni tradidit. Festo Valentini etiam Burggrauis castrum suum in eius tradidit potestatem. Cœmeterium in Geblißwire destruxit, & vinum ex vasis effudit, & cœmeteria Morßuire & Chilishofen destruxit. Ciues verò in *Eginsheim* suburbium suum proprium eusserunt. Suburbium rubeum Rubiacense deleuit, & villam *Suntheim*, & domum dominorum Teutonicorum, scilicet hospitium aduocati Imperij, bubones incenderunt, & à suis defendere non valebant. Post hæc ad Sanctam Crucem perrexerunt, syluam præciderunt, & castrum cum multitudine hominum obsiderunt. Post Triburium turrin ligneam altam fecerunt, & ad fossatum cum violentia pettraxerunt, videntes interiores, quòd castrum defendere non valerent, castrum cum quibusdam conditionibus voluntariè tradiderunt. Post hæc episcopus Argentinenfis intellexit in Rodisheim ortam seditionem, venit cum hominibus ad vnam portam, & vna partium tradidit sibi ciuitatem.

*De reprobatione Adolphi Cesaris, & electione Alberti Habsburgensis ducis
Austrie in regem Romanorum.*

QUIDAM ex principibus electorum Regis, scilicet, archiepiscopus Maguntinus, dux Saxonie, & dux de Brandeburg, videntes quòd Adolphus rex Romanorum nollet

nollet regnum secundum eorum regere voluntatem, taliter sibi mutuo loquebantur. Adolfus rex pauper est in rebus pariter & amicis: stultus est: regnum sub eo breuiter deficiet, in diuitijs & honore. Tunc vnus eorum dixit: Necessè est eius solutio procuratur. Alter dixit: mittamus Duci Austriæ defectus regis, rogantes, vt ad curiam nuntios mittat, literas nostras cum defectibus regis secum deferat, eius absolutionem promoueat diligenter. Dicatur etiam Duci, quod vt rex noster efficiatur, omnes in eum pariter consentimus. Tertius dixit: Sanum hoc consilium subito compleatur. Principes hi duci Austriæ voluntatem suam subito transmiserunt. Dux Austriæ literis his ac nuntijs visis, gauisus est valde.

10 Post hæc misit dux Austriæ cognato suo domino comiti de Hegirloch literas ac nuntios, mandans sibi, quatenus ad ipsum veniret festinanter. Comes Albertus cognatus Ducis voluntatem eius voluntarius adimpleuit. Comes Albertus cum ad ducis præsentiam peruenisset, dicebat: Ecce domine, adsum, quid placet vobis, faciam? Qui dixit: Cognate ecce xv i millia marcarum pecuniam suscipias, Romam velociter pergas, & literas principum electorum regis, quas pro regis electione Papæ transmittunt, vt sigillentur, promoueas diligenter. Is Romam adiit, iussuq; complēuit: Papæ Cardinalibusq; causam pro qua venerat, recitauit. Qui (vt dixit) literas quasdam tradiderunt, & ad propria pergere permiserunt. Tenorem literarum omnis homo simpliciter ignorauit. Hæ literæ Papæ, supradictis electoribus regis subito
20 transmittuntur.

Principes his visis literis Papæ, conuenerunt, & colloquium seu Curiam in festo sanctorum Philippi & Iacobi pro regni negotijs edixerunt, & regem Adolfum, & duccm specialiter vocauerunt.

Audiens hæc Adolfus rex, nuntios misit ad Curiam, vt literas ducis Austriæ seu principum electorum regis irritas facerent aut delerent. Cum nuntij regis ad Curiam peruenissent, & Papæ regis negotia reuelassent, taliter respondit: Neque dux Austriæ neque principes ad petitiones quas portexerunt à me literas poterant impetrare. Si autem literas aliquas obtinuerunt, hoc per me non fecerunt: quia hoc die me penitus ignorare, & verbis meis credatis, dicatisq; securè Regi, vt veniat ad me, & ipsum in Cæsarem confectabo. Auditis his, nuntij regis ad propria redierunt.

Comes Albertus de Haigerloch, cognatus ducis Austriæ, cum literas obtentis in Curia Duci demonstrasset, & eisdem postea principibus, electoribus regis tradidisset, ciuitatibus quæ sunt in Sueuia damna multipliciter inferebat. Quod cum per tempus sustinuisset, & defendere minimè potuissent, conuenerunt & coniurauerunt, fidelitatem sibi mutuam promittentes. Post hæc simul egressi, castellum quoddam pariter obsederunt, violenter obtinuerunt, & totaliter destruxerunt. Post hæc ciuitates audaces effectæ, res Comitum viriliter impugnabant, expugnatisq; quatuor castellis, funditus euerterunt, & eum de rebus proprijs fugere coegerunt.

Dux Austriæ vocatus, cum infinita multitudine Vngarorum & Cumanorum
40 venit, qui omnes pugnare cum sagittis & arcubus consueuerant. Habuit secum Austriales, qui armis ferreis utebantur. Igitur rex Adolfus contra ducem Austriæ cum magna multitudine venientem, in occursum currit, cum hominum armata multipudine copiosa. Armati reputantur qui galeas ferreas in capitibus habebant, & qui Wambasia, id est, tunicam spissam ex lino & stuppa vel veteribus pannis confutam, & desuper camisiâ ferream, id est vestem ex circulis ferreis contextam, per quæ nulla sagitta arcus poterat hominem vulnerare. Ex his armatis centum, inermes mille lædi potuerunt. Habebat & multos qui habebant dextrarios, id est, equos
50 magnos, qui inter equos communes quasi Bucephalus Alexandri inter alios eminebant. Hi equi cooperiti fuerunt cooperarijs ferreis, id est, veste ex circulis ferreis connexa. Assessores dextrariorum habebant loricas ferreas, habebant & caligas, manipulos ferreos, & in capitibus galeas ferreas splendidas & ornatas, & alia multa, quæ me tædedit enarrare.

Exercitus Regis inuadere Ducis exercitum voluntariè voluisset, si locorum opportunitas affuisset. Dux fugiendo ab Vlma, vsq; Waldishut regis exercitum dereliquit, & Rex eum persequi desistebat.

Post hæc significauit dux Austriæ Principibus electorib. qui colloquium condixerant festo Philippi & Iacobi prope Franckinfurt, quòd ad id propter impetum regis Romanorum non posset commodè peruenire. Quapropter rogauit, vt hoc in alteram transferrent. In hoc subito consenserunt, quia & tribus vicibus transtulerunt.

Exeunte duce Austriæ terram suam, venit ad eum dux Buariz, eiq; amicitia ter dixit: Socer meus petiuit à me, quatenus eum in necessitatibus cum suis fideliter adiuuarem. Ego verò, vt me decuit, exaudiui. Rogo igitur quatenus me in hoc casu habeatis excusatum. Dux dixit: Frater mi, adiutores habeo multos, vnde fac sicut tibi videbitur expedire. Audiens hæc Comes Albertus cognatus ducum, dixit confanguineo: Scias cognate, quia focerum, me contradicente, non poteris visitare. Si verò focerum tuum visitaueris, tibi validè contradicam. Dux Buariz plus quàm ccc milites habens, ad focerum suum Adolfum regem Romanorum versus Alsatiam declinauit. Occurrit autem ei cognatus suus, Comes Albertus de Hegirloch, cum militibus multis, & Ducem cognatum suum capere nitebatur? Milites verò ducis eum fideliter defenderunt. Post longam concertationem, comes Albertus læsus de dextrario cecidit. Videntes rustici suum dominum cecidisse: ad ipsum conuenerunt, multos dextrarios confoderunt, vt dominum suum à mortis periculo liberarent. Milites videntes se dextrarios amisisse, subito conuenerunt, rusticos gladijs inuaserunt, & penè ccc occiderunt, plurimos vulnerauerunt: reliqui perterriti, ducè Buariz pergere, quòd voluit, liberè permiserunt. Comes verò Albertus de Hegirloch obiit cum cæteris interfectis.

Comitis Albertus de Hegirloch factum.

Cùm dux Austriæ in Waldishut oppidum peruenisset, rex Adolfus declinauit in Alsatiam, volens duci viam præcludere descendenti. Dux audiens regem Adolfum in Alsatiam descendisse, in Friburgum & ipse subito declinauit. Ciues autem Friburgenſes ipsum intrare ciuitatem cum armatis hominibus renuerunt. Adolfus rex intelligens, ducem Friburgum peruenisse, castellum Kencingen perrexit, Duci descendenti viam obstruſurus. Dux intelligens in Kencingen se regem tranſtulisse: descendit & ipse, ac sua tentoria prope regis tentoria collocauit. Exercitus sibi mutuo loquebantur, sed ad se peruenire, propter aquæ tranſitum, non valebant. Regis exercitus penuriam panis interdum patiebatur, quia ciuitas Brisacensis & Columbarienſis pinſere panem sufficientem exercitui non valebat.

Adolfus Austriam tranſitum prohibere conatus. Kencinga oppid.

Hilibrandus de Bap penheim.

Hilibrandus dapifer de Bapinſheim, vir iuuenis, fortis, nobilis ac diues de exercitu Regis, fratrem visitans in treugis de exercitu ducis, occiditur fauldenrer, circa Kalendas Maij: per Prædicatores in Columbariam ducitur, & apud eisdem ſolenniter ſepelitur. Dominus de Berchſheim, & dominus de Haginſſ, ductores bigarum ſedecim, quæ exercitui neceſſaria portabant, ab inimicis ſuperuenientibus capiuntur.

Albertus fuga ſibi conſulit.

Cum rex Adolfus cum grandi exercitu penè diebus quatuordecim prope Kencingen quieuiſſet, nihilq; eſſet notabile perpetratū: emit à domino de Wiſſenberch caſtellum Kencingen, obligans ei vallem S. Gregorij, cum caſtro Wiſſenſperg, vt poſſet habere liberum aditum ad ducis exercitum venienti. Audiens dux, treugas ratione componendi petijt, & vnus dici inducias impetrauit. Dux circa principium noctis illius, cum militibus ſuis verſus Rinaugiam declinauit, & ipſos alij ſilenter & velociſſeque abierunt. Ducis tabernaculis ſuccenſus, quidam ex miliubus regis, ducis pauperes perſequi voluiſſent, ſed alij diſſuaſerunt, quia in treugis & pacis tempore reſeſſerant. Inſuper dicebant: Hac nocte ducis milites quieuerunt, & nos cum ad eos laſſi & diſperſi venerimus, ſine labore capient vniuerſos. Poſt hæc in Argentinam dux peruenit.

Albertus Austriacum, rex Rom. Moguntia diſignatum.

Vigilia natiuitatis Ioannis Baptiſtæ, cycli Lunaris vii, tres electores regis Romanorum, Moguntinus, Brandeburgenſis & Saxo, Moguntia conuenerunt, campanas compulſauerunt, populū conuocauerūt, quædam quæ fecerant, quædā facienda fideliter retulerunt. Aſcenderunt igitur in eccleſiam, facies ſuas veritèſ ad altare, manus ſuas eleuauerūt, per Deum viuente iurauerunt: quod cū ante ſex annos regnū Rege

Rege caruerit Romanorum, nos electores tres, ex parte nostra, & ex parte reliquorum Electorum, qui in nos eligendi vota sua transfulerunt, iurè ac canonicè Adol-
 10 fum de Nassowe, tunc non cognoscentes meliorem, in regem elegimus Romano-
 rum. Post electionem suam Adolfus rex sapienter se tenuit, electoribus atq; pruden-
 tibus acquieuit. Post breue tempus sapientum consilia spreuit, iuuenum consilijs ac-
 quieuit, & regenda minimè terminauit: diuitias per se non habuit, nec amicos, qui
 cum vellent fideliter iuuare. Electores videntes hos defectus regis, & plus quàm vi-
 ginti alios: papæ significauerunt, rogantes, quatenus ipsum nobis dare auctoritatem
 absoluedi, & alium confirmandi vellet. (Id obtinuerant, vt à pluribus dicebatur:
 10 nuncij verò Adolphi regis dixerunt, quòd his Papa simpliciter contradixerit.) Aucto-
 ritate igitur nobis commissà, Adolfum regem insufficientem inuenientes, absolui-
 mus eum à regiminis dignitate, & dominum Albertum ducem Austriæ, in domi-
 num & regem eligimus Romanorum, & potestate nobis tradita similiter confirma-
 mus, & *Te Deum laudamus* solenniter cantauerunt. Cumq; Dux præfens non adef-
 set, extra ciuitatem ad tabernacula perrexerunt, & ibi pannum pretiosum supra e-
 quum proiecerunt, regemq; desuper sedere præceperunt, & *Te Deum laudamus* cum
 magna lætitia cantauerunt.

Ciuitatum ciues hunc regem deriserunt, & ei nullatenus patère voluerunt, eiq;
 vendere necessaria tenuerunt: regem Adolfum pro rege tenuerunt, & ei necessaria
 20 præbuerunt, fidemq; ad ipsius obitum vsq; tenuerunt. Post mortem Adolphi regis, ci-
 uitates Albertum ducem Austriæ electum regem à principibus, subito pro suo domi-
 no receperunt, & in omnibus paruerunt.

Dux Argentinæ exercitum suum pro magna parte proprijs pauerat expensis, ibiq;
 septimanis circiter quinq; quieuerat: quia neq; ad dextram neq; ad sinistram com-
 modè poterat declinare. Post hæc cum paucis ad archiepiscopum Moguntinum de-
 scenderat, & exercitus eius eum, sicut potuit, sequebatur. Audiens rex, Ducem cum
 paucis Moguntiam peruenisse, Rubeacensem reliquit obsidionem, in Brisaco Rhe-
 num transiuit, & ad inferiores partes venire, quantum plus potuit, festinauit.

Cum Albertus dux Austriæ de Argentina recessisset, duxit secum triginta naues
 30 bonis quibusq; oneratas, quas ibi si non obtinuisset, in inferioribus partibus obtinere
 minimè potuisset. Ciuitates enim sibi necessaria vendere noluerunt. Obsedit au-
 tem dux Alcinache castellum, illiq; se sub conditione tradiderunt, vt si infra octo dies
 non liberarentur, vt in potestatem Ducis liberè transferrentur. Hæc intelligens,
 descendit, vt obsessos restitueret pristinae libertati. Tanta autem fuit in Ducis exerci-
 tu caristia, quòd panis vix valens denarium, pro sex denarijs vendebatur. Rex prope
 Alcinache sua tentoria collocauit. Tantæ autem potentæ ac multitudinis exercitus
 regis exitit, vt Ducis exercitum facile vicisset, si eum sui dolosi (vt dicebatur) consi-
 liarij permisissent.

Octaua sancti Ioannis baptistæ, archiepiscopus Moguntinus & dux Austriæ in
 40 penuria fuerunt, quia ciuitates imperij eis necessaria vendere noluerunt. Tunc ad in-
 uicem dixerunt: aliquantulum fugiamus, vt inimicos vincere valeamus. Tunc ar-
 chiepiscopus suos armare se fecit ad dimidium miliare, ibiq; Ducis exercitum expe-
 ctare. Dux verò suis dicebat: Præparate vos ad pugnandum atque ad recedendum.
 Cumq; se præparassent, recesserunt atq; tabernacula succenderunt. Dux processit à
 loco, quo tentoria fixerat, ad dimidium miliare, volens ibi cum exercitu regis dimit-
 care. Videns exercitus regis castra Ducis succensa: consiliarij subito venerunt, Du-
 cis gesta, secundum quod apparuerunt, fideliter retulerunt, dicentes: Dominus ar-
 chiepiscopus cum suo comitatu hodie mane de Ducis exercitu recedebat: nunc dux,
 sicut fecit in Kencingen, idem quoque facere disponit, & animam suam atq; suorum
 50 cogitat à mortis periculo liberare.

*Adolfus Al-
 bertum Ar-
 gentina pro-
 gressum im-
 sequitur.*

Rex credens consiliarijs infidelibus, tanquam fidelibus acquieuit, suis arma
 sumi præcepit, fugientes persequi fideliter adhortatur. Rex cum paucis primus præ-
 paratus ad prælium, Ducem persequitur confidenter. Dux videns regem cum pau-
 cis venientem, securus de victoria, dicebat: Exercitus meus in tres partes di-
 uidatur, & Regis exercitus ad medium mei venire, sine obstaculo permittatur.

Cum autem in nostra peruenit, à nostris circumdetur, & rex in primis capitur, vel velociter occidatur, equi inimicorum lanceis perfodiantur, afflores eorum sine latione corporum capiuntur. Sicut Dux suis dixit faciendum, sic omnia fideliter perferunt.

Ad bellum Dux cum signo peregrino processit, proprium verò suum pluribus committebat. Rex verò cum signo proprio dimicauit, malens sub signo proprio capi vel occidi, quam inimicis tradere sanguinem innocentum. Cum Rex cum suis ad Ducis exercitum peruenisset, & Ducis exercitum in tres partes diuisum, & ad præliandum non fugiendum considerasset, dixit cum sequentibus cum dolore: Væ; amici nostri, iud potius inimici manibus inimicorum nostrorum sine misericordia nos tradiderunt. Si enim fugiamus, omnes perditum sumus: si verò pugnaverimus, quis rei euentus eueniat, penitus ignoramus. Tunc dixit filio suo: Recede à me, quia inimici mei non me viuere patientur. Tunc filius dixit: Pater, quocumque perrexeris, ero tecum, in mortem pariter & ad vitam. Rex cum signis regis atque vexillo regis, cum militibus melioribus quos secū habuit, ad vexillum Ducis sine pugna & obitaculo peruenierunt. Occurrit primò regi ferens insignia Ducis, quem ferociter aggreditur, & velociter interfecit. Occurrit & alter Regi, qui per interfectionem regis magnam pecuniam deferuisset: hic gladio Regem petens, in ipsum irruit vehementer. Cum hoc Rex diutius dimicat, tandem verò ipsum vulnerauit: qui de equo cecidit, & equorum pedibus conculcatur. Post hæc regem plures pariter inuaserunt, à quibus 20 omnibus, ut homo desperatus, viriliter se defendebat. Tandem equus regis in anterioribus pedibus vulneratur: tum rex & equus pariter ceciderunt. Post hæc rex percutitur atque vulneratur, & sic in Domino requieuit. Dux tuis præcepit, quòd præter regem nullus hominum læderetur, sed tantum equi mortis supplicio traderentur: quòd fuerunt fideliter exequuti. Interfecti fuerunt duo millia, triginta quinq; ut quidam retulerunt. Alij dixerunt, quòd equorum interfectorum fuerint tria millia computata. Ex hominibus occisi fuerunt centum, & non amplius computati. Excoriati fuerunt ipso die omnes equi, ut plurimi retulerunt.

Adolfus Cæsar in acie cecidit, Genente Alberto.

De nonnullis ab Alberto Cæsare gestis.

30

Conuentum imperialis Norimbergæ.

ANNO M. CC. XCVIII, rex Romanorum Albertus, in octaua Martini, in Nuremberg Curiam solennem celebrauit, ibique regina more debito coronatur, & penè omnes Electores præsentem extiterunt. Ibi dignitas cuiuslibet domini coram Rege solenniter recitatur, & quilibet dominorum Regi in officio suo, sicut debuit, ministravit. Rex verò Bohemus cum pretiosissima veste & equo, qui ad mille marcas æstimabatur, sedens, in cypho aureo sibi porrexit. Audiens rex Albertus, quòd pater suus Rudolphus rex in die anniuersaria sua, ut eius haberetur memoria, minimè contulisset: contulit eis L. librarum redditus, ut in altari, quod in ecclesia eorum construxerat, quotidie Missam dicerent aut cantarent.

Bellum comitatus Hollandie cum suis.

Anno M. CCC, Comes de Holandia, vir iuuenis & fortis, habens in matrimonio sibi coniunctam iuuenulam nobilem & facundam, ad mensam pariter sederunt hilares & iocundi. Hic toxicò perierunt pariter innocentes. Horum Comitatus vsurpauit Comes Hanogogix velociter & potenter. Hæc audiens Albertus rex Romanorum, mandauit comiti Hanogogix, quòd has res contra iustitiam possedisset, & eas dari sibi liberè, postulabat. Comes hæc facere simpliciter recusabat. His rex Albertus auditis, exercitum cōgregauit, & Comitem obsidere velociter cogitauit. Cum rex prope Coloniam cum exercitu peruenisset: quidam cum interficere voluerunt. Hæc quidam ex consanguineis regis intelligentes, statim mitterunt ei nuntium: Nisi ad nos ante prandium veneris, in prandio morieris. Hæc rex cum audisset, ascendit dextrarium & fugit velociter ad cognatos. Pauci autem ex suis, quos rex vocauit, velociter lequebantur. Postquam ad suos peruenit, fuerunt insidiæ patefactæ. 50

His sic gestis, vocauit rex suos, eisq; dicebat: Ad terram meam redire dispono & quòd eò perueniam, mihi consulite. Qui dixerunt: cum multitudine militum potestis terram vestrorum inimicorum velociter pertransire. Rex militibus dicebat: Præparate

parate ergo vos, me ad meos cum potentia perducendum. Qui dixerunt: Domine, deficiunt nobis expensæ, & id eò vobiscum pergere non valemus. Rex dicebat: dabo vobis mille quingentas marcas, vt me ad propria perducatis. Milites dixerunt: voluntariè faciemus. Ascenderunt milites dextrarios suos, & regem ad suos cum lætitia perduxerunt: quò cum peruenisset, dedit militibus pecuniam quam promissit.

Cum regi visum fuisset, quòd Rhenū potenter teneret, & se confirmatū crederet: mandauit archiepiscopo Moguntino, archiepiscopo Colonienſi, atq; cæteris accipientibus telonium supra Rhenum, ne incurrerent in indignationem regis maiestatis. Episcopi regi responderunt: telonia nostra longo tēpore debitè accepimus, & antecessores nostri longo tēpore receperunt, & eos reges Romanorū minime turbarunt. Vnde & nos hæc telonia nolumus voluntariè resignare. Rex his auditis, significauit Papæ, quòd domini archiepiscopi supra Rhenū fluuium per telonium iniustas exactiones facerent, & totam terram grauiter perturbarent. Episcopos papa corrigere tardauit. Rex tamen quomodo eps suis corrigeret, cogitauit, & de consilio suorum eos diffidauit. Non post multum temporis Rex in Moguntia corā quibusdam Principibus super futuris grauaminibus solenniter appellauit.

Eodem tempore filij fororis Regis & ducis Bauariæ, scilicet Rudolfus & Otto, litigabant inter se pro dominio, & seniori iuniorem de paternis possessionibus expulsi violentè. Tunc iunior se contulit ad Regem Romanorū, senior verò concesserat ducem, vt se archiepiscopo Moguntino. Iunior rogauit regem Roman. vt cum secundum iusticiam promoueret. Dixit ei Rex: accipe tuos amicos, egoque mitam tibi de meis hominibus, & fratris obſideas ciuitatem: atq; hanc Regis voluntatem iunior adimpleuit. Cumque dux Otto ciuitatem diebus pluribus obſediſſet, nec dominus archiepiscopus liberare eam potuiſſet: venit rex Romanorū, ciuitatem potenter obſedit, & obtinuit violenter. Cumque Dux multas munitiones perdidisset, & liberare eam minime valuisset, tunc regi res & corpus simpliciter conferebat. Rex verò inter fratres, vt placuit, diuidebat. Existens autem in obſidione rex, res domini archiepiscopi Moguntini potenter inuasit, & dicebatur multas ciuitates & villas in cinerem redeſſiſſe.

Post hæc acceptis illorum Ducum hominibus, ad ciuitatem quæ dicitur Bingi, cum lætitia se transferebant. Quam cum obſediſſent, miſit eis rex Franciæ Gallicos multos, qui ciuitatem viriliter impugnabant: tamen inter omnes nationes Alſatæ laudabilis faciebant. Erat hæc ciuitas munita valde: habebat enim ex vna parte aquam, id est Rhenum, per quem naues magnæ sine periculo non poterant pertransire. Habebat ex altera parte aquam magnam, quæ sine nauibus, sine periculo non poterat pertransiri. In tertia parte ſui habuit caſtrum forte, in Lapide ſitum, quod nō poterat ſubſodi nec expugnari, ſine laboribus maximis & expenſis. In quarta parte habebat ſoſſam profundam, murum fortem & altum, portam & terram quæ non poterat faciliter expugnari. Habebat homines fortes, quinq; Comites & electos eorum, qui exercitati fuerant in prælijs, & alios quingentos, qui ſi in campo plano fuiſſent, & circa ſe ſepem habuiſſent, ab infinita hominū multitudine ſeſe diutius deſendiſſent. Rex habebat homines nimios, ita vt antiqui patres dicerent: nunquam viſiſſe eos ralem & tantam militiam congregatam. Seruorum autem pauperum, qui dicuntur bubij, tanta fuit multitudo, quòd regi dicebant: Domine, date nobis res in ciuitate, & vobis eam trademus ſine læſione ac detrimento in veſtram poteſtatē. Rex hoc renuit facere, vt res inimicorum ſuorum ad libitum deuſtaret.

Expugnauit rex hanc ciuitatem per duo vaſa concaua, quæ faciebant artifices ſapientes: Vnum vaſ Catuus vocabatur, aliud Cancer. Erant hæc vaſa longa, quadrata, demiſſa, ex omni parte laterum clauſa. Verſus terram nullum munimen habebat, ſed verſus cælum de tabulis fortibus & ſpiſſis teſtum, machinarum lapides minime metuebat. Per duo vaſa hæc fuiſſe ciuitas faciliter expugnata. Cattus leue vaſ erat, & faciliter trahebatur. Cum hoc vaſ ad ciuitatem fuiſſet perductum, ſigna quædam pro pedibus ſibi fecerunt, vt ad murum per ſoſſatam poſſent faciliter peruenire. Cum ad murum perueniſſent, iuuenes de ciuitate egreſſi Catto pedes ſucciderunt, & in ſoſſatam cadere coegerunt. De hoc rex fuit non modicum perturbatus.

*Albertus
Principes
Rheni ſole-
mni grandi
arguit.*

*Diffidium
inter fra-
tres Bana-
ria ducet.*

*Albertus
Moguntinū
ſubſe petri.
Bingo opp.*

*Cattus &
cancer in-
ſtrumenta
bellica.*

**ſerri ligna
ant ſigna.*

*Cancer Ro-
manus d.
viii.*

Post hæc Cancerum ad ciuitatem perduxerunt. Fuit cancer instrumentum mā-
gnum, forte, pariter & ponderosum. In eo erat trabs magna, pariter longa, in vna
parte grossa, in altera parte parua. In grossiori parte siue in capite, fuit ferro forti cir-
cumdata, & in fronte ipsius Canceri fortissimè colligata. Trabs hæc super quædam in-
strumenta iacuit, quòd faciliter moueretur. Hic Cancer cum ad murum peruenisset,
oc̃to in circulos qui in trabe erāt, funes immisissent, ex paucis idibus pro magna par-
te cadere coegerunt. Vno etiam istu turrim tetigerunt, & in tantum læserunt, quòd
ruinam fortissimè minabatur. Hospites videntes murum cecidisse, timuerunt: pro-
pter omnes machinas & instrumenta quæ fecerant ad defendendum ciuitatem, velo-
citer deseruerunt, & in castrum se cum festinantia receperūt. Post hæc ciues se cum 1b
paucis conditionibus tradiderunt, quod & circa principium libenter fecissent, si eis
hospites permisissent. Cum obsessa ciuitas fuisset, Scultetus hospitibus dixerat: Vos
domini, quid oportet nos facere? Melius esset vres & corpora possideamus, quàm vt
cum nostris omnibus pariter pereamus. Tunc hospites pariter irruerant & cum mi-
serabiliter occiderant.

Fuerunt equi phalerati seu dextrarii seu militum, præter aliorum hominum
M. M. C. C. in hoc exercitu numerati. Hominū tanta fuit multitudo, quòd non poterant
computari. Obsessa est hæc ciuitas Bingin ex parte Rheni, quia totus Rhenus reple-
tus nauibus erat, & via paruit transeuntibus. Fuit & obsessa ex parte altera, qui etiam
eos grauiter infestabant. Ex parte terræ fuerunt obsessi per Caitum atq; Cancerum, 2b
quia solus Cancer quingentos homines occupabat.

Anno M. C. C. C. 11, rex misit solennes nuntios ad Papam, scilicet episcopum Tuf-
lensem atque suum Cancellarium, cum magnis expensis, qui ante festum sancti Io-
annis baptistæ cum literis clausis redierunt, quæ statim lectæ non sunt, quia rex cum
suis legere timuerunt.

Circa festum Mariæ Magdalenz, Albertus rex cum hominibus Austriæ, Batiariæ,
Vngariæ, Bohemiæ & superioris Rheni hominibus Coloniam perrexit, & res triū
archiepiscoporum, & aliorum episcoporum suorum aduersariorum ad libitum de-
uastauit. Dixit enim se Holandiam atq; Flandriam breuiter perueniturū. Inimici re-
gis plurimū vexati, cum rege composuerunt, & homines cum nauibus Rhenum 3b
ascendere ac descendere liberè permiserunt.

*Monachi,
nobili Ba-
fil. familia.*

Nuntij regis Alberti, quos superiore anno ad Papam Romam miserat, nempe
duo milites & tertius miles clericus, in lure plurimū versatus, circa Purificationem
redierunt, & ad Reginæ præsentiam peruenerunt. Regina verò vnum ex eis, Mona-
chum militem, festinanter ad regem transmisit, rogans suppliciter, quatenus subito
dignaretur ad eius præsentiam venire. Hoc rex subito adimpleuit.

Venerunt nuntij regis Romanorum infra octauam Ioannis baptistæ Colum-
bariam, dicentes, quod Papa in consistorio coram pluribus millibus hominum di-
xisset, quòd rex Romanorum esset verus, & in gratia sua: & quando veniret, sicut
rex teneretur, vellet eum consecrare in Cæsarem.

F I N I S.

C O N.

63

CONRADI VECERII, RE- GII SECRETARII, DE REBUS GESTIS IMPERATORIS HENRICI VII, LIBELLVS.

10 **H**ISTORIAM quisquis aggreditur scribere, eam maxime virtutem
taciè polliceri videtur, uti fide niasur assertio: pusillumque interest, mu-
nus ne cōmemorandis res gestas, integritatis sua cōscius, ultrò quis suscipiat,
an publicandorum potestatem actorum Caesaris permissu nanciscatur. Atq,
cō magis, quod hunc quum seligis Princeps, non illud agit, ut bonum gra-
uemq, velis efficere (quis enim pr̄ter immortalem Deum cuiquā probita-
tem conferat?) sed quo veracem videri iniunctione mandatis testetur. At
historicus ut primum res memorandas commendare posteritati decreuerit: primum omnium
de moribus suis ipse videtur iudicium facere, seq̄, eum promittere, qui & fideliter & accuratè
cogitata prompturus sit. Has res ego mecum etiā atq, etiam reputans, quamquam non ignora-
bam propensiorē illico fore lectorem ad carpenda quaque recentia, quàm comprobanda: spe-
rare tamen capisieri posse, ut quum singularem regem describendi causa assumptum cognouis-
set, in stitutum nostrum boni consuleret. Namque & res digna videbantur, quae referrentur in
litteras, & extabas qui ante nos id fecisset nemo, quod equidem nouerim. Tum necessitudo pa-
20 tria me vel maxime impulit, nō ea quidem, ut Principis nostri facta plus a quo pr̄dicarem: sed
quae apud varias sparsim gentes & barbarū linguā, & per partes legi compereram, in corpus li-
bri cuiuspiam Latini possem redigere, omni interim soli natalis affectione seposita: alioquin nec
veterum cuiusquam acceptanda esset industria: qui quum regum res maximū voluminibus po-
steritati tradere, eorum ipsorum tamen quos perscribebant & clientēs & populares habeban-
tur: adeo quae ex officio gerimus, ab ijs quae sorte priuatimq, sunt, distinguuntur. Nunc ad in-
ceptum redeo.

30 **V**I maiores imperatori Henrico, aut omnino parentes fuerint, quā-
uis curiosa vestigatione cognoscere non potui: sed & vxor illi quae cu-
iasque fuerit, iidem prope in ambiguo est. Ipse, quod constat, Luce-
burgiae comitarum hereditate obtinuit. Romam profectus, & Bal-
duino fratri Treuirensis ecclesiae archiepiscopatum confecit, & sum-
mis antistitibus ac bono cuique, sapientiae & comitatis ingens argumentum edidit.
Fuit autem olim Luceburgiae Treuironum portio, idque ut credam, propinquitatē
locorum adducor. Hanc postmodum Henricus Romano adnotam imperio, Du-
catiae dignitatis insignib. exornauit. Situs eius ab Arduennae syluae termino, qua-
tenus hodie appellationem obtinet, ad Mosellam fluiuium, cuius amnis, Burdega-
lensis Aufonius carmine satis prolixè meminit, finitimarum ditionum his limitibus
cingitur: Gallico, Lotaringo, Metensi, Treuirico, Iuliaceno, Leodio. Oppida non
40 amplius nouem: maior quondam numerus. Sed eum & pia (ut aiunt) Henrici libe-
ralitas, tribus municipijs Sareburgo, Vitelliaco &.... Treuironum maximo tem-
plo donatis, & Gallica bella coarctarunt. Gens potiore ex parte Germanica: regione
tamen Galliam spectante, eius quoque nationis moribus linguaque vtens. Haec de
Henrici origine patriaque, tametsi pauilla, tenuitatem confesso premittere placuit.

Quamquam non me praeterit, circumferri iam pridem libellum vernacula lin-
gua conscriptum, de foeminae Melyssinae praestigijs, octauo quoque die pubetenus
in anguem commutari solitae, quam inter maiores Septimi nostri connumerare
nitūtur. Eum ut nec approbare, ita nec refellere animus est. Cur enim nō veneficia
fieri posse concesserim, dum sit radantur ut veneficia. Quis enim non illa fascina le-
50 gens obstupefcit, neque tamen protinus tanquam confecta repudiet?

*Scylla venit, mediaque tenuis descenderat aluo,
Cum sua fœdari latrantibus inguina monstris
Aspicit: ac primo non credens corporis illas
Esse sui partes refugit ——— Et
Cerbercos rictus pro partibus inuenit illas.*

*Reginæ
Lucebur-
gensis ebo-
graphia.*

*Melissina
de Luce-
burgensi
propagata.*

*Ouid. Me-
tamorph. 14.*

Virg. AEn. Sed à fabulante Poeta eos versus exaratos obijcies? Historiam accipe.

4.

*Hac se carminibus promittit solvere mentes
Quas velis, aut alijs duras immittere curas,
Sistere aquam fluij, & vertere sidera retrò:
Noluit nosq; ciet manes: mugire videbis
Sub pedibus terram, & descendere montibus ornos.*

Alius quoque eiusdem professionis scriptor, hunc in modum cecinit:

Lucanus 6.

*Mens hausti nullas fumie polluta veneni,
Incantata perit.*

Libet & testimonium, quanquam non admodum diffinitum, vnius è nostris fa- 10
pienibus asserere in medium. *Hac vel falsa sunt*, inquit diuus pater Augustinus, *vel iam*
August. 16. *inuistata, ut merito non credantur. Firmissime tamen credendum est, omnipotentem Deum*
de cecit. *omnia posse facere quae voluerit, siue indicando siue prestando: nec demones aliquid operari se-*
Dei. *cundum naturae suae potentiam (quia & ipsa angelica creatura est, licet propior sit vitio, mali-*
gna) nisi quod ille permiserit, cuius iudicia occulta sunt multa, iniusta nulla. Nec sanè demones
natura creant, si aliquid tale faciunt, sed specie tenus, quae à Deo vera sunt creata, commutant,
&c. Quid? an non consonantia, de ortu maximorum quondam Principum alio-

Melafina in
quarundam
familiarum
insignibus.

Confusa de
hystoria Me-
lufina.

Philippi
Galliae regis
in Pontifi-
cum ordinem.

Columnen-
ses.

rum, traduntur? Alexandrum nempe Macedonem, complexu Olympiae matris
draconisque, genitum, ideoque appellatum fuisse Hammonem? Scipionem Afri-
canum & diuum Augustum eiusdem superstitionis interuentu conceptos? Quin & 20
in oceani Gallici insula quadam; nouè Gallicenas illas fuisse, tradunt auctores, cum
alijs artibus praeditas, tum vertendi se in quas formas liberet. Quibus ex locis ortam
fuisse Melysinam, non est absurda coniectatio. Sed de his alias. Certè praenobiles
tumes in Gallijs, tum apud inferiores Germanos scio familias, & patris nostrae defe-
rentes praenomen, & in galeato imaginum apice (cuius stemmatis diligentissima ac
minimè perfunctoria cura fuit veteribus) id monstru, cuppae balneatoriae insidens.
Sed & turrim ingentem medio ciuitatis nostrae sitam, paulò supra ætatem nostram
bona ex parte prolapsam vetustate comperi, in qua vanitatè illam fuisse peractam,
fama per manus traditur. Postremò Carolum felicissimum seculi nostri Principem
nondum pubescentem, quum de nuptiarum foedere cum Renata, Ludouici Gallo- 30
rum regis filia ineundo, tractaretur (quanquam illi largae potestas erat è subiectis alijs
gentibus titulum assumendi) totis tamen tabulis haud alia quàm Lucenburgiae ap-
pellatione fuisse denotatum, non in minima gloria posuerim, vsque adeò, ut nisi alijs
vitijs supradictum opusculum laboraret, quippe in quo parum verisimilia referuntur,
interdum aduersa, nonnunquam dissonantia, non difficile fidem mihi faceret.
Enimuerò quò commodius ad ipsius Henrici res nostra feratur oratio, & rectum
visum est & necessarium, pauca prius de statu temporum illorum supra repetere.

Anno à Christo saluatore genito, M. CCCII, Francorum rex Philippus, cognom-
mento pulcher, graue aduersum pontificem maximum Bonifacium octauum con-
ceperat odium, tum Gibellinae factionis studiosiorem existimans, tum quod fidem 40
temerè prauaricatum contenderet. Promississe enim sibi paucis ante annis, cum alia
quædam, tum de summa Romani imperij potestate ab Germanis ad Gallos tradu-
cenda, atq; adeò Carolum fratrem diserte fuisse in conuentus nominatum, cui id de-
cus primum assignaretur. Hæc videlicet pollicita nunc cecidisse ad nihilum, Alber-
to Austriaco Teutonico principe palam nuper decretis eius comprobato.

Eas rex causas grauius secum considerans, rationem irarum exequendarum perquir-
rit. Neq; difficilis mox via Bonifacij irritandi inuenta. Columna gens Romæ opibus
& clientelis insignis; Octauo inter comitiorum arcana, suffragij iure ne legeretur ob-
stiterat. Itaq; eis quoq; Bonifacius, per speciem expilati thesauri ecclesiae, effecerat, ut
& ædes & suburbana familiarum publicè dirueretur, & qui eorum Cardinales iam essent, 50
venerando collegio excederet. Interea Stephanus ex e gente profugus in Gallia agi-
tans, idoneus Philippo visus est, per quæ initia malorum fierent. Corpus comiter hu-
maneq; haberi, liberaliusq; quàm fortuna exulantiū est. Ad hoc Philippus ne quid
impotentiae prætermitteret, sacerdotales Galliarum titulos à pontificibus antea pro de-
cretis, proq; more sanctæ matris ecclesiae componi solitos, ipse ordinare citra cōsen-
sum præfidis Romani statuit.

Quæ

Quæ ubi summus antistes intelligit, grauissimè tulit iniuriam pessimi exempli, id quod erat, existimans, si vel antecessorum rectè cõstituta temerè rescindere nentur, vel autoritatè pontificiâ laicus princeps prophanasset. Augebatur indignitas ipsius Bonifacij, supra quam dici potest ambitiosa magnitudine animi, & contumeliarum insolentis. Itaque quo partes suæ iustiores vulgo nosceretur, lege potius agere quam armis instituit. Prælatos Gallicos maiores conuenire Româ vniuersos iubet, ad publicam synodum celebrandam. Hi ne regno decederent, Philippî prohibitione intercluduntur. Quibus rebus ad Octauum delatis, increpatur rex primum per literas, deinde quum castigationem contumaciæ paruipenderet, sacrorum participatione

Gallus à Pontifice excommunicatus.

10 arceatur. Neque eo minus prælatis regni ipsè Lutetiam accersitis, causam quoque suam approbare nititur.

Pontifex ne nullam non rationem coercendi Pulchri tentaret, Flandrorum partes tueri aggreditur. Ea tum gens, quod superbius imperatum sibi diceret, Gallicum iugum detrectabat. Cum superis quoque Germanis amicitiam interiorem coniungit, iussu Alberto quibuscunque posset viribus, fines Belgarum quatenus Philippi iuris essent, incurtare.

Pontifex Gallo hostes conciliat.

Sed nihil ea Gallum à consilio dimouerunt. Missi clanculùm in Italiam qui Campanos, si qui forsàn priuatas ob iras infensi essent Antistiti, corruptos autò traherent in sententiam, cæteraque comprehendendi eius idonea maturè appararent. 20 Neque euentus infando commento defuit, Anaginæ agens pontifex, à Sarra Columnio duce Gallicæ multitudinis non prouiso irruente, summa luce circumuenitur, liberæque custodiæ traditum, oppidani immodicè (ut æquum erat) funesto scelere conturbati, triduo demum elapso, receptis animis exemerunt. Ipse Romam regressus, dum vindictæ modos altius inuestigat, morbum, ut creditur, ex ægitudine nactus, interijt.

Gallus Pontifici iussu ducis struit.

Vndecimus Benedictus Octauum, Clemens quintus Benedictum, munere summi pontificatus insequitur. Reuerandum Gothonem quoad priuatus erat, appellabant Burdegalensem Archisciaminem. Is enim variantibus nonnihil patrum sententijs, inter alios duos Puthro ab suarum partium Cardinalibus nominatus ex- 30 titaret; quem rex quoniam id temporis plurimum poterat, si ita sedisset, solenniter nuncuparet. Philippus in speratâ dignationis lætitiæ gestiens, Reuerandum accersit, in suæque manu papalia Comitia, prolatis epistolis Cardinalium, reposita edocet; exterum postolata quædam sex capitib. comprehensa, recipi sibi prius quàm res confici posset, oportere. Gotho nihil minus quàm quæ iactabantur, vel speras, vel cogitans, illudique sibi existimâs, cunctari primum: ubi serio agere principem comperit, actis in præsens gratijs, capita se regis petitionis præstiturum promittit. Data acceptaque fide placita curantur. Raymundum cardinalis Gallici duodecim summum ecclesiæ Romanæ sacerdotem in gratiam regis consalutant: Italicos statim patres, ut idem facere vellent, epistolis, nunciisque celerrimis adhortati. Gotho ut primum 40 quæ ab rege acta de se fuerant, Italis quoque probari cognouit, fenatum statim Cardineum vniuersum, regesque Transalpinos aliquot conuenire Lugdunum iubet, ad peragenda inaugurandi solennia. Id edictum tamen prælatis Ausoniz non perinde arderet, pontificiam aulam trans Alpes concessuram gementibus: coiere tamen in ciuitatem designatam non infrequentes: ibi declaratus ex more maximæ ecclesiæ Christianorum episcopus, quintique Clementis appellationem sortitus, mox Philippum censuris (namque id primum postulatorum caput extiterat) quibus innexum à Bonifacio diximus, exoluit, reliqua promissorum tempestiuè se effecturum affirmans.

Benedictum XI.

Clemens V. in pontifici electus.

Clemens Lugduni inauguratus.

Sed nec ea Philippus posthabenda ratus, Pictauos, in cõuentum accersito Clemente, de cæteris desiderij sui partibus referri iussit medium. Summa petitio erat, de abolenda in perpetuû memoria Bonifacij. Neque prætextu caruit flagitatio impudens, articulis quadraginta ingenio caudicorum excogitatis, quibus Octauî mores, præter alia facinora de hæretica impietate suggillabantur. Hic vero hære ætatuæque Clemens, quid nam consilij in re tam inexplicabili caperet. Namque inde occurrebant Sacramenti interuentu firmata promissio: huic innocentia Bonifacij, qui ut

neque forsan infons prorsus criminum haberetur; ita non vllum extare de obiecto admissio iudicium: quin exemplis; decretis, constitutionibusque declaratum abundè reliquisset, quanto studio, quantaque fide gubernacula culminis apostolici procurasset.

*Cardinalis
Pratenfis
Pontificis
cōsiliarius.*

Sollicito inter has curas Quinto, opportune Nicolaus cardinalis Pratenfis interuenit: cui, quod arbitrer omnium arcanorum haberetur, nudatur ordine omnia. Is, vt erat ingenio ad subita etiam quæque moderanda dexterrimo, primùm confirmato pontificis animo, scire se quid potissimum illi consilij profuturum speraret, affirmat: regias in primis spes ali diffimulanter augeri que placere, tum doceri cupidū principem, quo magis rata fiant: quæ ad Bonifacij cineres attinent, videri futurum consultius, si tanta res non nisi publici consilij senatusconsulto firmetur. Quam sententiam vbi Gallus approbauerit, sedem conuentui Viennam inter Allobroges deligat, aliamve ciuitatem quampiam & liberam, & ad excedendum regijs finibus opportunam. Placuit Quinto cardinalis suggestio. Itaque de voluntate Philippi Viennam maximo Christianorum conuentui edicto, Octauoque de opposita impietate exsententia patrum absolutio, ipse ibi paucos commoratus dies Auenionem in Roberti regis prouinciam sese contulit. Nunc tandem ad Henricum nostrum deflectat oratio.

*Henrici re-
rum pri-
moris.*

Anno à Christo M. CCCV III. rege Romanorum Alberto per insidias nepotis occiso; nuntiatum est, principes, quorū legendi Cæsar isus est, de sufficiens Imperatore parum conuenturos. Philippus discordiam Germanorum cæptis suis optimè conducturam existimans, secretiorum modo consiliorum arbitros coire iussos, de noua dispositione interrogat. Venisse aliquando tempus suo quoque seculo exornandi regni Gallici: Sextum antea postulatorum caput, quod ad eum diem consultò noluisse Clementi prodere, id verò nunc expromere statuisse, de Carolo fratre substituendo in imperium, deque ea dignitate per senatusconsultum in perpetuum transponenda in Galliam. Esse Clementem iam pridem in potestate, posseque rem & iure & exemplo nixam facile transigi. Cui enim fiat iniuria, si vacantis imperij permutetur conditio: Idem fecisse pontifices olim alios. Denique fatorum seriem conuenire cum eiusmodi proposito, vt quemadmodū principatus ille de Græcis quondam in Francos, sicut ei videbatur, deq; ea gente ad Italos, ac postremum ad Theutones translatus crederetur, ita rursus ad Francorum posteritatem remigret. Mouit vniuersos proceres relatio regia, laudatoque nobilitandi Gallorum regni desiderio, de consilij sententia decretum fit, & vt Philippus & Carolus primo quoque tempore ante etiam quam Germani irent in suffragium, Clementem numerofo comitatu adeant, rumore quidem disperso, quasi ad persequendam Bonifacij criminationem veniant: reuera autem vt protinus quam Auenionem inierint, pontificem de sexta & ad id tempus ignota petitione commonefaciant. Eam occultationem nihil fuisse aliud, quam de Imperatorio apice publicè transponendo in Celtas. Abdere verò rem placuisse eatenus, quam apud Bonifacium quoque tentauissent, vt ne viuum regnantemque Albertum affecisse videretur iniuria. Nec repugnaturum Clementem quantumuis audaci flagitationi, videlicet iam instructo exercitu verius quam famulatio territur. Edicto per vniuersam ditionem dimisso, generosi clientes ad regium iter apparati conueniunt, equitum sex milia fuisse tradunt.

*Cardinalis
Pratenfis
consilium
de Galli-
catis es-
tinguendis.*

Enimverò sicuti rectè institutis diuinus fauor arridet, ita improbe consulta iuxta Sexti Pythagorici sententiam, funestus insequitur exitus. Permanauit certè ad Pontificem quamuis laticantis conciliabuli astutia. Quare denuo accessito Pratense, intimorum (vt diximus) omnium socio, ac iam ante exolo Philippum ob insectationem Bonifacianæ memoriæ; quæ si tolleretur è medio, & acta quoque illius, in quibus Cardinalatus censebatur, quem Octauus illi contulerat, conuulsum iri verebatur, nouam huiusmodi ambiguitatem aperit. Ille ad innatam sapientiam versus, quam maximis itineribus, inquit, & antequam Gallicæ petitionis mentio in senatu fiat, nunciandū in Germania censeo, de successore quammaximè maturè surrogando. Quū Clemens, quē igitur præcipuum crederet tantæq; successioni idoneum quæsiuisset; Pratenfis, ecclesiarū ne libertatis respectu, an studio Gibellinarum artium,

partium, an consuetudinis in vrbe quondam institutæ memor, Henricum (ait) Luceburgiæ comitem nulli Germaniæ principum cedere arbitror, siue religionem, siue fidem, seu certè magnitudinem animi spectaueris. Neque dubium, si eo celsitudinis benignitate tua prouectus fuerit, nulla non re vel pontificijs ebtemperaturum iussis, vel immunitatem ecclesiæ propugnaturum. Sanè clanculum & dissimulante cuncta fieri oportet, ne si publico senatu in patrumque conspectu cecigita retexeris, qui cardinales Philippo studet, proditis illico rebus, vota nostra conturbent. Itaque quas ipse literas dabis in Alemanniam, pusilla modò formula placet obsignari, quasi non scriptas de rebus grauissimis. Ego seorsum prolixas de tota re alias exarabo. ^{Henrici VII. electio.}

¹⁰ Iuuit assertionem Cardineam Henrici quoque integritatis gloria, quam ex rebus fortiter probeq; gestis fama iam pridem exorta, ad Clementem quoque pertulerat. Delatis ad Germanos epistolis, req; intellecta, Comitiorum solennia maturantur, valuerè que adeò pontificiæ Cardinalisq; literæ (qui & illud adiecerat, nisi bonis consilijs protinus obsecundarent, Cæsarei fastigij apicem, iure ne an iniuria, relicto Rheno transiturum in Galliam) sed & maxime spectata virtus Henrici profuit, vti cunctorum suffragijs, ac ne vno quidem repugnante, Romani regni scepra florenti iuueni deferrentur. Autores habeo Luceburgi transacta fuisse comitia. Quod ascribendum putavi magis, ne ignorauisse eam rem crederet, quàm vt morem locumq; verustum tam tumultuario præsertim tempore prætermissem, existimarem. Ille vt ^{Henrici VII. electio.}

²⁰ contra opinionem hominum per Celtas, perque comitatum pontificis renunciatus rex fuit: Pulchellus qui iam festinabar compellare Clementem, illusum se animaduertens, domum irritus spei repetijt, nunquam postea bene de eo pontifice sentiens.

Luceburgius, qui nihil minus quàm Cæsarea gubernacula sibi credendo cogitauerat, omnium primum gratias immortalì Deo lectoribúsq; agendas cœsui. Mox ad ea quæ & tempus & res & maleuolorum conatus ferebant conuersus, mittit in oram Narbonensem, qui a Clemente postulent, vti ratam sibi facere surrogationem pro more dignaretur. Principes legationis, Sabaudix comes (nomen vt in plerisque sequentibus non traditur) & Guido Namurcæus, Flandri comitis frater, ambo ex ^{Henrici VII. electio. Rex à pontifice comprobata.}

³⁰ propinquis regijs: hi à Clemente, totòque cœtu Cardineo comiter humanèque habitì, mense Aprili, comprobationem actorem in Germania, causa cognita impetrarunt. Decretum vti è cardinalibus Pratenfis & Fliscus prima quaque occasione in Italiam proficisci maturaret gentibúque cis alpes habitantibus, apostolica vice præciperent, ne quid impedimenti morarumque, quo minus potestas nouo regi petendæ vrbis foret, astruerent, quin obedienter atque hospitaliter aduentum illius curarent excipere. Sunt qui legem adiectam fuisse probationi affirmet, vt intra primum biennium ad motus Italiæ compescendos, Romam solita expeditione properaret, simul ipse summus Imperatorij nominis fasces acciperet, quum tres proximè antecedentes principes eum honorem prætermisisse constaret.

Sabaudio reuerso, voluntatèque Clementina perpecta, conuentus Aquisgranum indicitur. ^{Henrici VII. prima coronatio.} Coiere anno insequente ad id concilium inter alios proceres dux Brabantix, comes Flandriæ & comes Raynaldus. Ibi peractis solennibus, generoso vertici regium diadema archiepiscopus Agrippinæ, more maiorum, ad octauum idus Ianuarij, imposuit. Quem diem & constitutiones ecclesiæ celebrari ob memoriam Magorum iusserunt, & tum publica lætitia celebriorem reddidit.

Anno à Christo genito M. C. C. C. I. X, ad diem v. idus Maij, cælum ardere visum, discurrente flammæ vortice è plaga Boreali in Meridiem. Quo typo aduentum ^{Prodigium.} Henrici portendi, Italorum multi crediderunt.

Interea Carolus Siciliæ rex secūdus, Gallicæ originis, cis fretum regnans, rebus humanis excelsit. Plures huic filij, nempe maior natu Carolus, Martellus cognomine, & Robertus. Martellus viuo etiam dum patre, mortem (sed filio relicto) obijt. ^{Robertus Sicilia rex.} Qua in specie, exq; factò ipso, larga disputandi materia lreconsultis est nata: Nepos ne antecedere iure possit patrum in successione auita. Sed & responsis prudentum & pontificia pronuntiatione quadam Robertus annixus, compendium hæreditatis obtinuit, paternaq; nece comperta, mox Auenionem properat. Ibi nullis non modis Clementis amicitia comparata, adeò promouit, vt & rex vtriusque appellaretur Si-

cillæ, & quicquid præterea alieni æris patri, auctoque per belli quondam tempora ecclesia Romana crediderat, illi ferretur acceptum: summa aureorum sex milia superauisse putatur. Tantis beneficijs Robertus se obnoxius sentiens, actis ad tempus gratijs, operam curamque Clementi omnem gratitudinis ostendendæ pensandæque dignationis detulit. Hic Quintus qui Luceburgium, vt supra tetigimus, paulò ante regem Romanum declarauerat, siue suspectam habens Henrici potentiam, siue contractæ amicitie Vasconico more pertæsus, Siculum Romandiolæ comitem facit. Eamque Robertus provinciam Gilberto Zantillio Vice comiti demandauit. Quæ res perpulchram Gibellinis Imperatorij iugi detrectandi potestatem tribuit, vel tantula rebellandi occasione gestiuentibus.

*Clementis
inconstan-
tia erga Ca-
sarem.*

*Henricum I.
rubicam ex-
peditionem
vident.*

Luceburgius nihil eorum negligendum ratus, quæ ad amplitudinem Augusti principatus pertinent, summa ope annisus est, vt quam celerrime documentum aliquod præberet, quantus & quam propensus sibi esset animus pontificis dignitatis excolendæ. Dimisso edicto per provincias, vt quisquis nobilium Augustale beneficium obtineret, die constituto vellet adesse, solennemque processionem, Romanæ mitræ capiendæ causa, pro conditione, proque consuetudine sua curaret exornandam. Ipse vniuersa Germania Joanni filio demandata, cum non adeò grandi comitatu iter ingressus, alpiibusque propinquans, Lausani constitit, reliquam exercitus partem opperiens. Eo mox legationes ex Italia salutandi causa certatim occurrunt. At Guelphorum factio in Hetruria, cis alpinæque degentium, quam semper ante hac Teutonicæ felicitati aduersatam constat, in multo maximum metu incidit, & fama numerosi exercitus, & reliquæ Italice prioniore consensu. Præcipue verò Florentini, inter spem metumque ancipites, hostiliter ne an deditione fortissimum docem exciperent. Præualuit tamen sententia, vt potius quam abiecta formidine agèdum censentium. Itaque quo vel conturbaretur inauguratio, vel lentius certè succederet, conscripta per totam ciuitatem iuuentute, accitisque militibus alijs voluntarijs, præsidium haud contemnendum efficiunt. Ad hoc pecuniam, frumentum cæteraque res comparant, vel stipendio, vel obsidioni necessarias. Denique fœdus cum Siculo Roberto, ciuitatibusque Hetruscis ac cisalpinis aliquot faciunt. Pisanoꝝ longe diuersa sententia, hi quo sese Gibellinarum partium, atque ad eò Casari nominis quam maximè studiosos Henrico in ipso Italia ingressu cōprobarent, donum regi aureorum milia x l. submiserunt.

*Florentinoꝝ
vñ rebelles.*

*Henricum
Lausanna
in Italiam
monet.*

Eo veluti viatico præditus (quippe cuius ærarium, vt veris agamus, virtute esset quàm nummis instructius) Septembris exitu mouit è Lausano, superatoque monte perquam arduo, Senisum vocant accolæ, Taurinum est inuectus. Illinc decimo die quàm accesserat, Insubres ingreditur, ibi quoque magno apparatu acceptus, Astensum dissidia haud exilia summa cura composuit. Constabat id temporis regius comitatus equitum duobus milibus, quum residuum perinde expectaretur. Mansit itaque apud Astam toto bimestri atque amplius, & reliquam, vt diximus, copiarum partem opperiens, & de incunda Insubrium ciuitate cōsultas. Gnidottus Turritus sapientia atque opibus clarus, genti ea tempestate præerat. Is audito in primis aduentu, vereri cœpit, ne diuersæ factionis pars (Gibellini erant violentia illius acti in exilium) occasione Germani aduentantis in recuperanda dignitate veretur. Itaque præsidium ad vrbs suæ tutelam comparat duorum milium atque amplius. Ipsi fœdus atque hospitium erat cum toto Guelphorum genere, per Italiam agentium. Sed & operâ dabat quibuscunque poterat artibus, ne mœnibus reciperetur Heinricus, Gibellinæ scilicet factionis patronum, vt paulò ante scripsimus, futurum metuens. Neque tamen obtinere potuit, quin bona ciuitatis pars regis amator, simul cardinalis Fliscus, tum legatus Apostolicus, Clementinæque mandata conficere cupiens, Luceburgium vltro inuiterent. Rex Romanus, dolentibus Gnidotti oculis, pridie Mediolanum Dominici natalis inuehitur, dièque sequente octauo, Antistes eius diœceseos, in Ambrosij beatissimi delubro mysterijs vacantis, Henrici verticem secunda corona redimittit. Augustus quoque quam vnâ secum aduexerat, idem honor habitus. Assuere solennibus omnium ferè Italicæ legati, Gibellinarum modo partium, ita vt Flentini duntaxat oratores desiderarentur. Insubrium quoque interim discordiâ quanta fieri potuit cura

*Gnidottus
Turritus
Mediolanum
profugus.*

*Casari Mo-
diolani co-
ronam.*

cura sedauit, ad eò vt & Maphæū Vicecomitē cum sodalibus, & ciuitatis Archiflaminem, cæterosq; proſcriptos, reductaret in vrbe. Eò tum quoq; legau frequentes ciuitatum Italiz gratulatum accedunt, ita vt tota paſſim Autonia, Bononiam excipio, & Paduam, vicarij Auguſtales dimitterentur, acciperenturq; comites.

Inter hæc Gnidottus exoſus felicitatem Maphæi, quibuſcunq; rationibus poterat, vindicare priſcam fortunā molitur. Ac in ſapientia Vicecomitis inſauſtis cæpiſ fuiſſet occurſum (namq; rem omnē ordine primoribus regiz aulæ expoſuit) maximus in ciuitate tumultus exiſtiſſet, non partibus modò noxiis, ſed & formidoloſus Principi, qui iam ſecurior, bonā exercitus partē per finitima loca neglectū diſperſerat. Sunt qui dicant, Maphæum quò certius animū Turritū pernoſceret, ſimulaſſe ſocietatem partium accuſauſſeq; multis modis ſupercilium Cæſarum, quod id genus Reipub. principatum no mine, ſeruitutem re ipſa præſerret. Satiſ eſſe æquabilem libertatē omnib. viribus propugnare, quā ingenuos ac fortes animos Germanico iugo ſupponere. Reciperet modò animā, ſeq; in priſcā præſecturā ipſe reponeret, nec detrectaturū populū ne nūc quoq; gubernacula quondā ſibi cognita. Hiſ atq; cuiſcemodī dictis peruiſū Gnidottū cuncta ſimpliciter crediſſe, promiſiſſeq; Maphæo, & vaſro aduerſario & reſtituto in gratiam, quem impenſe cauendū eſſe, veteri docemur adagio. Illū, Gnidotto prodito, ſabulā omnem denarrauiſſe Septimo. Neq; de fuiſſe impiz criminationi fidem, ita vt die dicta, Turritōq; adeſſe iuſſo, cognitio pareretur. Sed is iudicio conſiliorum intellecto, furtim ad Guelphos tranſijt.

Maphæi Vicecomiti Mediolani caſidat.

Gnidottus ad Gueſſos Mediolani auſugit.

Cremona rebellat.

Idem diebus Cremona, Gnidotti exactione comperta, ſimul Florentinorum adducta inſtinctu, rebellis Henrico efficitur, ſed & qui Brixianorum Gibellini erant, ſuccēſſibus Imperatoris auditis, Guelphos vrbe exegerunt. Idē Parmæ factū. Quibus rebus Cæſar cognitis, mittit qui eas quoq; rixas conſopirēt, exulibus reductis in patriā. Sed breui poſt tēpore Guelphica pars, Felſineorū Florentinorumq; conſiſa præſidio, Brixia Gibellinos inuicem depulit, ex profeſſoq; hoſtis Imperatori efficitur.

Anno à Chriſto genito MCCCXI, menſe Aprili, Imperator Henricus obſeſſa iamdiu Cremona, Genuenſem epiſcopum, cognatione ſibi deuinctum, cum turmis ad Patauinos coerendos mittit, quos à Bononiēſibus ſtetiſſe diximus. Ab eo Vicentia, quæ Paduani iuris erat, bello capiūtur. Præſidium in arce conſiſtens, fuga dilapſum. Ea viſtoria ipſos quoque Patauinos metu vſque adeo perculit, vt ſuppliciter ſeſe fidei in primis tradiderint, aureorum milia centum ob contumaciam pendere, Cæſareūq; præſectum recipere iuſſi. Idem Antiſtes profeſtus Venetiā, tributum pro veteri conſuetudine poſtulauit. Appulſo honor ingens habitus, adnumeraſq; in tiam Romanā, talenta Veneta mille. Eadem in ciuitate ipſum inſigne conſectum, ſolido ex auro, coronam varijs maximiq; precij gemmis adornātibus: ſellam quoq; argenteam, auroq; circumlirā, fabricatā ibi tradunt.

Patauini Cæſariſe dedunt.

Imperiale didemaſellum.

Cremona deſtro.

Interea ſedente ad Cremonam Henrico, obſeſſi, qui parum muniti erant ad obſidionem ferendam, ſimul Archiepiſcopi Rauennatis interuentu, ſeſe ſub conditione tributi pendendi, vltro dediderūt. Eidem mandatum Antiſtiti, muros ciuitatis caſtellaq; demoliri.

Brixia obſid.

Cæſar Cremonenſi bello perfectō, ad Brixiam quoque circumſidendam feſtinat, non aliā pari inſtructus exercitu: qui parciſſimē numerant, equeſtrium Germanorum validæ armaturæ ſex milia fuiſſe tradunt. Namque vt rumor per tranſalpinaſ quaſq; provincias de Mediolano, cæteriſq; ciuitatibus ſubiugatis increbuit, vix dici poteſt, quanta & quā ſida multitudo militū certatim adflueret, pars emerendi ſtipendij ſtudio: cæteri amore vncti regis adducti. Pre certo creditur Henricum, ſi in primis abſtiſſet, relicta Brixia proceſſiſſet in Hetruriā, nō Thuſcos modò, qui recētis defectionis ſibi conſcij, iram iuſtiſſimi vindicis formidabant, ſed & quantā apertē non intereſt, partē Italiz ſub iugum miſſurum: quippe qui parum prouiſi eſſent contra obſidionē, quorumq; nutarent iam animi, iuſticia clementiaq; noui regis, impulſi. Sed is dum ciſalpinæ pertinaciūſ imminet, maiorum rerum occaſionem prætermiſit. Ad eò vincere maximos duces promptius ſcire compertum eſt, quā vt iſtoria. Quippe virtus attenuata periculis, nullam non in partem de prouidendo circumſpectat: eadem rebus ſublata ſecundis, ſecuraq; ſui, quæ futura ſunt negligit.

Occaſionem negliſſim.

*Henricus
vñ Guelphum
fœdus ad
uersum Ca-
sarem.*

Eodem anno ciuitates Hetruscæ, Guelpharum partium, Florentia, Bononia, Senz, Luca, Pistorium, fœdus inter se aduersum Henricum faciunt. Florentini præsidium equitum Hispani generis cccc, quos à Roberto acceperant, misere Bononiam, iidemque Senam & Lucam, si forte ea regione Germanus statuisset incedere. Sed & quicquid Gibellinorum in ciuitatibus Guelphis versabatur, exactum.

*Walramus
Casari fœ-
deris parti.*

Sub hæc perstante Cæsare in obsidenda Brixia, variaz vtrinque clades acceptæ: inter ceteros autem proceres, & frater regis & equitum magister Walramus, magnæ indolis, istu sagittæ percussus interiit. Corpus apud diuum Barnabam conditur, quod templum nōdum ciuitate clausum fuisse, Iacobus philosophus in supplemento autor est. Eo infortunio, sublatis paulò ante Cæsarianorum animos resedisse, ob eimij iuuenis necem, Brixiani credentes, frequentius iam incautiūsq; excursare coeperunt. Etenim die quodam licentius euagantes, intercepti, fusi fugatique sunt. Cæsorum numerus ducenti. Capti ex ciuitatis primoribus quadraginta, inter quos Galeatius, cognomento Brusatus, obsessorum tribunus. Is quia fidem regi non multò ante datam infregerat, quadrigarum violentia, diuersam in partem miserum distrahentium corpus, perfidiæ pœnas exsoluit. Cæteri captiuorum securi percussi. Nihilò magis proficiente ad euincendam contumaciam exemplo seueri supplicij, quin hostes cælesti quoq; fauore adiuti videbantur, strue cadauerum odorēque diurni exercitus incubantis, corrupto aere, ita vt plurimi Theutonum varios in morbos inciderint, cogerenturque aut miseri è vita excedere, aut inglorij, neq; id

*Luem in Ca-
sari castris.*

*Guidoniū
Namurci
obitu.*

citra discrimen, repetere patriam. Procerum ea extinctorum tabe præcipuus Guido Namurceus, cuius supra meminimus, Flandrorum quōdam tribunus in Curtracensi prælio, atq; ob id rerum gestarum claritate spectatus: Quam ob luem magna purpuratorum pars Heinrichum de soluēda obsidione sollicitat. Illo magis intolerabilem ac minime perseueraturam necessitatem hostium, quam laborem exercitus obseruant: quare decedere non nisi compos voti statuit. Quibus rebus intellectis, obcessi effecti supplices, Cardinalis quoque Flisci auxilio veniam consequuti, ad diem xv kalendarum Octobrium, fidei Principis sese dederunt. Rex ciuitate potius, murisque protinus ac turribus demoliri iussis, tributum aureorum viginti millium, præterea obsides centum, quos ex omni ciuium multitudine selegisset, belli iure imperat. Magno stetit ea victoria, nempe vix quarta exercitus parte superstiti.

*Brixia de-
datur.*

*Cæsar per
Longobar-
diam præsi-
dei consti-
tuit.*

Cremonam hinc vt redijt, incepit consultare de componendis rebus in posterum. Placuit ordinata Longobardia, præsidibūsq; per ciuitates impositis, Ligures petere, Mediolanum, vt diximus, procurante Maphæo, Veronam comite Scalari, Parmam Giliberto Corregio, Pascarino Bonoposo Mantuam. Quæ res parum salutaris postea ciuibz extitit: quos præfectos legum seruandarum causa in præsens præposuerat, superbè, auarèque postmodum imperantibus. At illis & in primis occupatio, & aureolorum copia, vt in perpetuum confirmarentur, quæ temporis causa concessa fuerant, effecerunt Guelphorum ciuitates vbi aduentare Heinrichum accipiunt, obsideri iussis itineribus Ligurum, remorari transitum illius conabantur.

*Cæsar Ge-
nuam per-
uenit.*

*Augusta
mori.*

*Cæsar Pisas
aduicitur.*

Iisdē diebus Clemens de repetenda vrbe Romanā ab Heinricho compellatus per literas, ipse consilio ecclesiæ generali distentus, Præfensi Cardinali petendæ Italiz inaugurandiue regis, singulari mandato negotium impartitum.

Cæsar ad diem vndecimum Calendarum Octobrium, maximo apparatu Genuam est inuectus: Principem dominumque solenni more appellantibus: mox componendæ discordiæ ratio habita. Itaque Opicino Spinulæ socijsq; impridem exultantibus confecta restituit: Quæ res ingentem illi dilectionem ciuium pepererunt. Ipsi milia aureorum dono data centum, regiæ verò coniugi viginti: Ea quum insequente mense grauior ægrotare cepisset, res humanas reliquit. Elata tumulataq; solennem inter pompam apud beatissimi Francisci coenobium, pudicitiz singularis religionisq; spectatæ femina.

Anno à Christo genito mcccxi, ad diē quartum calendarum Martij, Genua profectus Henricus classe trirremium triginta, Pisas aduehit. Quæ ciuitas nullo non genere apparatus eo vel exquisitissimo regem accepit dominum quoque inter pub-
licas

blicas acclamationes cōsalutans. Censebatur tū in primis exercitus mille quingentis
trāsalpinis equitib. Præcipui Germanicorū p̄bcerū, archiepiscop⁹ Treuirorū Balde-
uinus, cuius supra mentimur, episcopus Eburonū, frater Barri comitis, ē p̄pinquis
regijs: dux Bauarus, comes Sabaudus, vterq; ē p̄pinquis regijs, comes Forelli, Guido
Viennēsis Delphini frater, Hēricus Flandrorū comitis fili⁹, comes Viennē, præfectus
prætorio, quem nostri Aulæ magistrū appellant, vir maximi in re militari nominis.

*Catalop
Procerum
exercitu
saru.*

Eodē anno, mēse Aprili, Robertus Siculus, cuius supra mentio est habita, de Ro-
mano Henrici itinere certior factus, quū nulla aliunde facessendi regis extraret occa-
sio, simul ita facere ab Vr̄sina factione iussus, Ioannē fratrem mittit ad Vr̄bē cū equitū
sexcentorū præsidio: literis subinde scriptis ad ciuitates Hettrurię Guelpharū partium,
de summittendis opportunē Romam auxilijs. Ricardo Lunensi comiti, quē Ro-
bertus Thufcis impulerat, datum negotium, Latij mare in eundi, idq; cum phai-
lange petitum duorum millium sexcentorum. Hi ad diem xvi calendarū Iunij Ro-
mam peruecti, Vrsinos conueniunt, moxq; de sentētia consilij, Capitolium, Hadria-
ni molem, ac Vaticanum armatis infederunt: Petro Sabaudō senatore vr̄bis conie-
cto in vincula: Columniis alijsq; Cæsarianarum partium Lateranum; Mariam ma-
iorem, amphitheatrum, Rocundam, sanctamq; Sabinam occupantibus.

*Henrici in-
sidia idē
tur.*

Inter hæc Pīfīs Henricus equitib. bis mille & hoc amplius cōspicatus, rectā per
Thufcos Romā cōtendit: Viterbiū abiq; negotio capit, ibiq; dies aliquot constitit,
occasione inuadēdi Vaticanū expectās. Postquā tēpus idoneū visum est per rumpendis
insidijs, Viterbio promouet, occurrentesq; Vrsinos leuib. prælijs verit in fugā: simul
popularibus in ciuitate rem strepue gerentibus, ante diem calendarum Iunij, vr̄bem
visenda pompa introit, proximusq; de expugnandis Roberti clientum reliquijs cōsul-
tat. Itaq; missis, qui singula factionis præsidia deturbarent, pro certo creditur, quic-
quid ibi Apulorū Ibericorumq; fuerat, depulsurū, nisi prælio quodā, 6 & 20 Maij die
cōmisso, cum alijs Ducum quidā, tum Leodiōrum occubuisse episcopus. Hūcenim
p̄fractis (is erat ardor hominis) viarū custodijs, in castellū Anglicū properantē, Ro-
bertini Floralē ex arē p̄ obliquū progressi, circumueniūt, fugāt, funduntq; Cæsaria-
norū qui capti occisiue fuerāt, numerus milliu duorū traditur. Eburonum, quē iam
ante dicebamus, antistitem, in equū ab victore captū, vehentemq; Hispanus quispiā
cōspicatus, cuius paulō ante fratrē Alemāni cōfecerat, cū nō aliā fraternē necis vltio-
nē euenturā speraret, letali percussus vulnere, vt paucis post dieb. moreretur effecit.
Eius interitu principis, qui & virtute & auctoritate eminuisse in regia, longē maxi-
mus pauor Cæsarianos inuasit, Robertinis econtrariō lætitiā tristi casu afferente.

*Henrici Ro-
mā mones.*

*Leodiensi
episcopo
mori.*

Porro Luceburgius, ne tēpus omne vr̄banis rixis attereret, statuit absoluerē res,
quarum causa potissimū vr̄bē petiuerat. Itaq; de sentētia Cardinalium, cōuentu in
Lateranū, ad diem Sextiliū calend. indicto, Ostiēsiq; Flisco & Arnolddo Cēsareas in-
fulas sacro capiti imponētibus, quod felix faustumq; sit, prægrādi apparatu, singu-
lariq; spectantiū gaudio, Augusti nomē apicemq; fastigij imperialis accepit. Peracta
inauguratione, Bauarus cum parte procerum perfunctum se officio comitadi exilti-
mans, assumpto comœatu in Germaniam abiit. Ipse Tybur paucis post diebus con-
cedens, multa ibi veneratione incolarum exceptus, Pīfas repetit.

*Augusti
inaugura-
tio.*

Guelphicæ ciuitates Hettruriæ, vbi quæ Romę acta fuerant, deq; principe dece-
dente intelligunt, iter illius rursum intercludere nitebantur. Ac verū ne parum in-
structi copioso agmini minūs resistere valeant, socios in Vr̄be degentes perlitteras
cōmonefaciunt, vt & nouum amplecterentur consiliū, & operare mox in Thu-
scos maturarent. Interim Cæsar Gallia repetita per agrū Petrusinum exercitu infesto
p̄greditur, cunctaq; ferro atq; igne deuastat, Castellionē vi capit, Cortonæ, Aretiq;
reuerenter occursum venient, portæq; apertæ: inde crebris cū Guelphica gente præ-
liis feliciter gestis, variisque Florentinorum castellis euersis, agrisque vastatis, inopia
pabuli proficisci cōpellitur. Ad eum Bonatiano in prædio (id loco vocabulum) agen-
tem, legati à rege Siciliæ Friderico mari deportati, donum aureorum millia viginti
adferunt, foedus amicitiamque petentes. Postulatis eorum assensum.

*Cæsar Ro-
mā discedit.*

*Fridericum
Dragonem
rex cū Ca-
sare sedem
sue.*

Postquam Cæsar Pīfas accessit, legibusque cohercere hostes aggressus, quos
bello persequutus fuerat, & asperrima edicta in Thufcos Roberti partium promul-

*Robertus
Apulorum
sesterni
rem.*

gavit, & suos inuicem clientes pulchris beneficijs deuinctiores effecit. Quippe Spinula, cuius supra mentio est habita, Marchionique Montisferrati, cum alia dignationum genera, tum ius monetæ cudendæ tribuit: tum de Roberto castigando tractatum. Causa cognita, deque consilij sententia ob læsam maiestatem Romani imperij, paterno illum regno provincialique Comitatu excidisse pronuntians. Quæ decreta postmodum defuncto Henrico, Pontifex maximus Ioannes xxi pro potestate rescidit: estq; ea res in publica monumenta redacta.

*Cæsar Apu-
lum hostem
bello perse-
que statuit.*

Sub idem tempus Henricus Fländer magister equitum Cæsaris, Pisanum agrum cum turmis circumuagari cœpit, arcemq; fortissimam Petram sanctam, Florentinis & Lucenlibus suspectantibus, expugnauit.

Imperator nihil actum ratus verbosis sententijs, nisi facta consequerentur, ad hoc Hetrusco bello finem commodissime posse imponi, si ducem caputq; damnandæ audaciæ contudisset, trajicere in Campaniam ad ipsum Robertum armis perdomandum statuit. Idco vt ante diximus, cum Friderico fœdere, missisq; in Germaniam, qui supplementum legionum conscriberent, placuit: vi die constituta expeditam classem in Ligustico sinu explicaret. Numerus Cæsariani exercitus ad armatorum quatuor millia traditur. Accessit eo & Genuensium classis, triremium septuaginta, à Friderico quoq; Arragone triremibus quinquaginta submissis. Pisas Cæsar nonis Augusti decessit: quo die Fridericū quoq; Messana Rhegium traiecit: postea compertum est: eamq; ciuitatem expugnauisse, cum oppidis aliquot aliis.

*Henrici VII.
decessum.*

** Al. purga
reg.*

Henricus iter per Hetruriam faciens, vbi ad Montem apertum accessit (id nomen loco tribuere accolæ) ægrotare manifestò incipit: tamen si iam inde à reliquis Pisis initia morbi irrepentis animaduuerat. Sed ipse qua erat integritate animiq; magnitudine, ne die dicta temerè abfuisse crederetur, fidei quàm valetudinis rationem habere maluit. Inter medicamenta autem balneæ Maceratanz indicatæ fuere. Itaq; eo loci profectus, procuratoque de Medicorū sententiâ corpore, sese Bonocouentum contulit: ibi mox ingrauescente malo; excessit è vitâ, ad diem nonum calendarum septembrium, diuo apostolo Bartholomæo celebrem, anno quàm imperium accepisset, quinto, mense octauo. Defuncto Cæsare, id quod fieri in funere magnorum Ducum assolet, luctus incredibilis omnem comitatum percudit. Itaque familiarum defecti Principe, pars Teutonicos lares repetiit, cæteri regium corpus protinus Pisas, vt viuius iussisset, singulari fide ciuitatis adductus, deportarunt: ibi quoque non à locis modo, sed ab oppidanis quoq; maiorem in modum defletus; solenni atq; exquisitissima pompa effertur.

*Henrici for-
mido.*

Vitam instantissimi Principis, qua acceperamus (vt puto) traditione narraui-
mus, quem non Italia modò, nullis neq; aduersis frangi potuisse, neq; secundis effe-
ri, manifestò cognouerat: sed & barbaros latitias inuidi Ducis extincti obtinuit. Qui
eo viuo nihil prorsus rerū nouarum tētare ausi, defuncto, cuncta per Italiā (vt postea
constitit) miscuerunt. Neq; Pisanis cæterisq; optimatibus dubium erat, nisi matura-
tus fuisset interitus; regnum Roberto bello ablaturum; quippe cui perexiles essent
ad propugnandum copiz: ita vt ne signa quidem crederetur collaturus, quin cogni-
to mox Imperatoris aduentu, nauigio aduolaturum Narbonam. Quòd si Campaniæ
obtinendæ facultatem dii tribuissent, infinitum esset, quantum ille rex & opportuni-
tate comætuum & innata virtute moliri efficereq; potuerit.

Fridericus, cui fœdus cum Imperatore percussum paulò supra tradidimus, me-
dio agens alto, vt excessisse Cæsarem è rebus humanis accipit, ingenti videlicet mo-
lestia animi consternatur: eratq; ea constantia Henriciq; amore, vt quoniam videre
vium nequiuera, extinctum saltem contemplari exoptaret. Itaque Pisas non ob a-
liam rem nauigans, prolatum corpus regium inter vberes lacrymas conueneratus,
recondi difficile passus est, cōstantissimi ducis amicitia immaturè sibi deplorans ad-
emptam. Sed & Pisanus populus Henrici imitatus iudicium, què ille sociū sibi dele-
gerat, hic Principē sortiri decreuit, vltro ei ciuitatis delato imperio. Cæterum Fride-
ricus satius existimās parta defendere, quàm nouis implicari, simul aliā sibi esse ratio-
nem quàm Lucenburgio fuerat, tuendi patrimonij successionē autā aduentitiz ciui-
tatis procuratori, actis gratiis duxit præferendā. Pari cautela Sabaudus Henricusq;
quorum

quorum ante meminimus, vñ, delatas sibi quoq; ciuitatis habenas modeste recularunt: ita vt tam pertinaci repugnatione Principum, Pisanos suspicio metusq; haud exilis inceserit. Veteranorum Cæsaris pars multò maxima Germaniam repetiit: reliqui voluntarij nomina Pisano præsidio tribuerunt. Summa eius reipub. in subsidij maiorum Principũ, ad Vgutionem Faiolam delata est. Is & imperatoris ante nomi-

*Hugo de
Bachock
comes.*

ne præfuerat Genuæ, & magnas postmodum res pro partibus Gibellinorũ patrauit. Florentini non imperatoris modò, priusquã obiret, exulumq; formidine, sed & seditione interna pullulante, coacti imperiũ ciuitatis Roberto publicè detulerũt. Ac ne libertati vetustę noua immutatio noxia fortè fieret, legē adiiciũt, vt ne supra quin-
 10 quennij potestas cõcessa teneretur. Idẽ ferè reliquę ciuitates Hetruriz Guelphę fecerunt: ita vt euidenter appareret, eo iam necessitatũ Henrici perseverantia redactos aduersarios, vti intra paucissimos dies subiugũ mitti potuerint. Atq; iam olim variis experimētis cognitũ est, cũ aliis in reb. humanis, tum in bello primas obtinere partes fortunę ludibriũ. Ita magnus Alexander, tentato veriũs orbe terrarũ quàm domito, sed cuiã rerũ vniuersitas propter felicitatē cęptorũ destinaretur, in ipsis iuuentę pri-
 20 mordijs excessit ē medio. Sic Hannibal Cannẽsi victoria nobilitator quàm prudentior, occasionē capiendę vrbis prætermisit. Scipiones in Hispania duo medijs rebus, medijsq; annis res humanas reliquere. Patrũ quoq; nostrorũ ætate, Amatoris capto Byzãtio Hydrunteq; direpto, omnẽ sibi iam despodẽ Italiã, intercipitur. Nuper verò Britanniz regem Henricũ, captis duab. validissimis ciuitatib. Galliz, perterritiq; ac cõsternatis absq; dubitatione hostibus, sapientia non vita destituit. Qui aut cæcus dictus est, aut certẽ, si tantã opportunitatem providebat, neq; tamẽ suę fortunę obse-
 30 quebatur, excors. Hos (vt dixi) casus inter fortuita reponebat antiquitas: nos ad Deũ opt. max. publico consensu deferimus, è cuius æquissimo arbitrio quicquid rerum humanarum vel sit vel dicitur, sumit originem.

*Fortuna lu-
dibrium.*

Varia de genere mortis opinio. Nonnulli venenũ malũ niueo libello inditũ asse-
 rũt, quod p ineffabilia mysteria cõmutatũ quotannis moriturq; libamus. Monachos Prædicatorũ ordinis, quib. ille ministris vtebatur in sacrificijs, horrẽdi facinoris extitisse auctores, eãq; rē Beneuẽtus Imolẽsis, seculi ei, in literas retulit. Fuisse tamẽ post-
 30 ea ex ea familia, Cartusieñsis in Fasciculo tradit, qui re delata ad Põtificem maximũ, decretũ causa cognita impetrarint, quo innoxius eius veneficij Ordo vniuersus pronuntiatus fuerit. Dominicani qui Luceburgi agunt, hoc amplius, cœnobij sui aucto-
 rem nõ alium citat quàm Henricũ: neq; ergo fieri potuisse, vt tantũ scelus in tam bene meritum perpetratũ existerit. Nobis potius in medio relinquere placet disputa-
 tionem funestam, quàm de infandę audaciz fama, certam proferre sententiam.

*Opinio de
morte Hen-
rici VII.*

F I N I S.

HENRICI VII IMPERATORIS, AD IOANNEM DE
Elnbogen/cœnobij Waldassensis in Nariscis, abbatem, epistola.

40 **H**ENRICVS Dei gratia Romanorum Imperator semper Augustus: venerabili Abbati
 Waldassensis, Cisterciensis ordinis, deuoto suo ac dilecto, gratiam suam & omne bonum.
 Magnus dominus & laudabilis valde, in excelsõ Diuinitatis sua solio residens, Imperiũ suum
 (quod pro meriti eius inter nationes diuersas, quasi cam gentib. à suo Creatore degeneratibus,
 vacillabat) transire voluit ad Romanos, vt illic præires Imperialis excellẽtia thronus, vbi erat
 sacerdotalis sedes & apostolica affutur: ita quod in eodem loco summi Pontificis & Imperato-
 ris auctoritas reniteret. Nouissimũ quippe tẽporibus, illo translatõ in Germanos, postquã plures
 Principes ad ipsum vocatos imperium, quorũ quidã ipsius Imperij assumpserẽ diadema, quidam
 non: diuina cooperante clementia, per eos ad quos spectat, in Romanorum regẽ, suorum impera-
 50 torem, risẽ & cõcorditer electi, proposuimus ad Vrbẽ, pro coronationis nostrę suscipiendũ solen-
 nijs proficisci. Ac sanctissimũ in Christo patrem dominum Clementem summum Pontificẽ re-
 quisimus, vt ad Vrbem accedens, præfata solennia nobis ibidẽ tradere dignaretur. Quicũ ex
 certis causis, iuxta nostrũ immẽsum desiderium interesse nequirit: ne dicta coronatio ob sui ab-
 sentiam impediti valeret, venerabilibus patribus, dominis Arnolde S. sedis apostolicę legato,
 Leonharde Albanẽsi, & Nicolao Hostiensis ac Velutrensis episcopis, ac Francisco S. Lucia. nec non
 Luca, S. Maria in via lata diaconis Cardinalibus, commisit in hac parte plenariẽ vices suas,

cum clausula, ut si non omnes his exequendis interesse valerent, quatuor, tres, duo, vel vnus eorum, dicta coronationis nostra negotium expediret.

Verum dictis Leonhardo & Francisco de hac luce subtractis, per dictos dominos cardinales superstitres, die festo beatorum Petri & Pauli apostolorum (quem ad hoc vs poteramus, virtute dicta comissionis, elegimus) in ecclesia S. Ioannis Lateranensis, praesente Archiepiscopo, Episcoporum, Abbatum & aliorum praelatorum ac ecclesiasticorum ordinum Vrbi, Ducum, Comitum, Baronum, nobilium ac Rom. populū, in numerosa caeterua, oleo sacro vincti fuimus, nec non imperiali diademate coronati, ac alijs debitis ac consuetis solennijs insigniti. Hac autē deuotionis tuae volumus iniungere, vs de nostris felicibus successibus valeas exultare. Datum Roma, quarto kalendatum Iulij, regni nostri anno quarto, Imperij vero anno primo.

10

AVCTORIS INCERTI FRAGMENTVM HISTORICVM, M. ALBERTI ARGENTINENSIS CHRONICO in manuscriptis Codicibus praefixum.

ANNO ab incarnatione Domini DCXXI, Dagebertus rex monarchia in trib. regnis, Burgundionum, Austrasiorum, superiorum Francorum sagaciter accepit, fuitq; rex fortissimus, enutritor Francorum seuerissimus in iudicijs, & ecclesiarum largitor, pacem in cuncto regno suo statuit.

In multis regnis rumor eius perfonuit: timorē vniuersis regnis per circuitū incussit, pacificus & quietus regnū obtinuit Francorum: sancto Arnulfo Metensi episcopo, Pipino duce & Erchinoldo maiore domus vtriusq; consiliariis: nimio amore iustitiae flagrauit. Cuius temporibus, Dageberti scilicet regis Francorum, vsq; ad annū quo Carolus cognomēto Magnus ex Frācigenis primus imperator Romanorum factus, & per annos circiter CLXI, fuerunt quindecim Imperatores Romanorum, quorum nomina haec sunt. Heraclius, Constantinus, Heracleonas, Cōstans, Constantinus, Iustinianus, Leontius, Abimar, Philippus, Artemius qui & Anastasius, Theodosius, Leo, Constantinus cum Irene. Hinc Romanum imperium ad Frācos commigravit.

S. Osualdus rex.

ANNO Domini DCXLI, in Britānia sanctus Osualdus rex piissimus, cū regnum Anglorum & Britonum CX circiter annis strenuē administrasset, contra Pendannum regem pugnans, occubuit, & plurimis post mortem miraculis claruit.

Gerruda illustris Ger-
ga.

ANNO Domini DCXVI, Gerruda virgo, filia Pipini ducis, soror Grimoaldi, Niuelensis cenobii mater, virtutibus claruit. Huius soror Begga & ipsa religiosa, Angiso, sancti Arnulfi filio, nupsit. Sanctus quoq; Arnulfus, cum esset in iuuentute Dux, genuit Angisum ducē: Angisus de Begga vxore genuit Pipinum ducē, qui maior dominus regni Francorum erat. Pipinus genuit Carolū seniore, & ducē & maiore dominus regni Francorum. Carolus genuit Carolū mannū & Carolū regē, postea imperatore cognomēto Magnū, vt in sequentibus planius dicitur. Et haec est genealogia Caroli Magni.

Caroli Magni genealogia.

S. Arbogastus & Florentinus.

ANNO Domini DCLXIII, in Orientis partibus Constantinus huius hominis quartus imperator Romanis imperat. cuius temporibus Constantinopolis septennio obsessa, neotamen est capta. Sub eodem Constantino floruit beatus Nicolaus archiepiscopus, qui postea apud Myream sub Iustiniano minore Imperatore, anno dominicae incarnationis DCLXXII, migravit ad dominum. Eodem tempore beatus Arbogastus exiit, qui filium Dageberti a morte suscitauit: & Florentius, qui filium eiusdem regis a demonio vexatam liberauit, Argentinæ vicissim succedentes episcopi, claruerunt.

ANNO Domini DCLXXII, Dagebertus rex obiit, & filij eius duo regno substituantur. Sigebertus cū Pipino duce & maiore domus regis, Austrasiam: Clodoueus minor cum Nanthilde matre & Erchinoldo maiore domus regis, Franciam & Burgundiam accepit. Sigebertus rex Austri, Pipino duce defuncto, Grimoaldū filium eiusdem maiorem domus statuit. Decedente verō tempore defuncto Sigeberto rege, Grimoaldus filium eius paruulum, nomine Dagēbertum totondit, & in Scotiam ad peregrinandum direxit, filium suum in regno constituens. Franci hoc valde indignantes, Grimoaldum capiunt, & ad condemnandum regi Francorum Clodoueo offerunt.

offerunt. Qui in Parisius ciuitate carceri mancipatus, vt erat dignus morte, quod in dominum suum exerceat, valido cruciatu finiuit vitam.

Per idem tempus concidit regnum Francorum casibus pestiferis. Fuit namq; rex Clodoueus omni spurcitiz deditus, fornicarius & illufor fœminarum, gulæ & ebrietati intentus. De morte huius & fine nihil historia dignum recolit. Cui vicissim filij eius Lotharius, Hildericus, Theodoricus in regno successerunt. Erchinoldo igitur defuncto, Lotharius qui tunc regnabat, Ebroinum maiorem domus constituit. Qui ob nimia scelera sua à Francis accusatus, ab Hilderico, qui fratri in regno successerat, in Luxouio monasterio Burgundiz recluditur, & Leudesius, quem Germani
 10 Luthericum vocant, filius Erchinoldi, consilio Leodegarii Augustudonenfis episcopi maior domus palatij constituitur.

Rex igitur Hildericus cum per aliquot annos regnasset, à pestiferis conspiratoribus in aula, cum vxore sua prægnante, peremptus est. Leudesius verò & Luthericus cum Franciz & Germaniz principib. fratrem eius Theodericum regem constituunt, suffragantibus sibi Didone Pictauiensi episcopo, Leodegario Augustudonenfi episcopo & Gerino Pictauiensi comite fratre eius.

Igitur Ebroinus de Luxouio egressus, & apostata factus, Theodericum regem & Leudesium persequutus, regales thesauros apprehendit, & quoscunque insidiatos suos reperit, crudeli morte damnauit. Postea in Germaniam cum suis, quasi
 20 pacis sub obtentu, pro Leudesio transmisit, vt eius auxilio in gratiam regni peruenire potuisset, dispositis ei in itinere insidijs. Ille verò, licet cum omnimodis habuisset eum suspectum, tamen pro pace restauranda iter aggressus est. Cumque ad loca insidiarum peruenisset, Ebroinus cum suis ex improviso confurgens, Leudesio cum aliquantis militibus occiso, ipse principatum regni violenter inuasit, & cum conspiratoribus suis Leodegarium episcopum captiuium interemit, Didonem episcopum auunculum eius exilio damnauit. Leudesius namque cum maior domus esset, duxerat vxorem de prosapia sancti Sigismundi regis Burgundiz, genuitque ex ea Athicum seu Adalricum, qui patre adhuc superstiti, & Hilderico regnante, vxorem duxerat Bertrindam nomine, filiam sororis sancti Leodegarii, sororem videlicet
 30 reginz. Ob hanc causam consanguinitatis à præfato rege ducatum Germaniz adeptus est, habuitque sedem in villa regia Ehenheim / & in castro quod Hohenburg nominatur: genuitque filiam à natiuitate cæcam, nomine Odiliam, quæ à sancto Herhardo Ratisponensi episcopo, & Hildolfo Treuerensi baptizata, in sacro fonte visum recepit.

*Ebroini pater
 fides & monaster.*

*Sedes ducatus
 in Alemānia.
 Odilia illius
 sancti virgo.*

Ebroinus igitur dum Francos crudeliter opprimeret, ab Ermenfrido occisus est, & Waranto maior domus à Theodorico constituitur. Quo defuncto, Franci in diuersa tendentes, vacillabant, & Berecharium quendam statura pusillum, sapientia ignobilem, consilio inutilem, maiorem domus palatij oberrantes statuerunt.

Pipinus igitur dux, filius Angisi, nepos sancti Arnulfi, decedentibus regibus,
 40 qui iam dudum dominabantur in Austria, terram sibi vendicauerat: & confurgens commoto hoste quàm plurimo contra Theodericum regem & Berecharium aciem dirigit: illisque inter se decertantibus, Theodoricus rex vnà cum Berechario terga vertit, Pipinus victor exitit, & Berecharius ab inimicis suis peremptus est. Post hæc Pipinus dux, Theodorico annuente, cepit esse in principali regimine maior domus: qui multa bella gessit cōtra Rapotonē gentilem, contra Sueuos, & quam plurimas gentes.

Theodorico decedente, Clodoueus filius eius regnauit, post quem Hildebertus, deinde Dagebertus. Pipinus itaque dum principatum palatij sub prædictis regibus annis xxxvii egregie administrasset, mortuus est, anno ab incarnatione Do-
 50 mini dcccxiii.

Eius temporib. duo Angli presbyteri Ewaldi, dum Saxonibus prædicarēt, martyrio coronati & miraculis declarati ab ipso Coloniz tumulati sunt, anno domini dcccxiiii. Sequenti anno sanctus Willebrodus à Sergio papa archiepiscopus ordinatus, genti Frisonum prædicans, virtutibus floruit.

s. Willebrodus.

Igitur Pipino mortuo, Franci Raginfredum in principatum, maiorem pa-

latij elegerunt: qui, Dageberto rege mortuo, cum Francis Daniele[m] quendam clericum cæsar[is] capitis crescente, in regnum statuit, atque Hilpericum nuncupauit. Eodem tempore Carolus dux, filius Pipini, in Austria semel & iterum exercitu commoto contra Hilpericum regem, & Raginfredum maiorem domus, pro principatu decertantibus, Hilpericus cum Raginfredo terga vertit: Carolus victor exiit. Deinde Hilperico mortuo Theodericus ei successit. Quo mortuo, Hildericus regnauit, qui confusus & in monasterium iussu Stephani papæ reclusus est, ut in sequentibus planius dicitur.

Carolus igitur dux victrici manu maior domus palatij effectus est; Raginfredo deposito: cuius regiminis quarto anno, qui est à natiuitate Domini DCCXVII, 19 Sarraceni Constantinopolim obsidentes, tandem diuino auxilio fame, peste & ferro repelluntur.

B. Bonifacius primus Mogunt. archiepiscopus. Sequenti anno sanctus Bonifacius à Gregorio papa Moguntiz archiepiscopus ordinatus est, quamuis antea Moguntini episcopi suffraganei fuerint Wormatiensium episcoporum: & auctoritate apostolica duos in sua parochia episcopatus fecit, Wurzburgensem scilicet, cui sanctum Burchardum, & Eistetenensem cui Willebaldum cõprouinciales primos episcopos ordinauit. Hic etiam Fuldense cœnobium in saltu Bochania construxit, vbi postea cum Frefonibus prædicaret, martyrij coronam adeptus, anno Domini DCCLIII sepultus est.

Anno dominicæ incarnationis DCCXIII, corpus sancti Augustini Hipponensis episcopi de Sardinia in Italiam à Luprando rege Longobardorum translatum est Ticinum. Sequenti anno sanctus Pirminius in Augia in insula serpentes fugauit, & cœnobialem vitam ibi instituens, Ethonem postea Argentinensem episcopum, qui etiam Ettenheim cœnobium construxit, pro se abbatem constituit, ipseque Alsatiam, Alemanniam atque Bauariam, alia constructurus cœnobia, petit, quorum nomina hæc sunt: Althabe/Phewers [Fauarias] Wurbach/ Schuttere/ Engenbach/ Swaraze/ Wissenburg/ Horenbach/ Worsmanster/ Nuwltre.

Anno dominicæ incarnationis DCCXXI, Beda presbyter natione Anglicus, doctor eximius migravit ad Dominum.

Pipinus maior domus rex Francorum. Carolus igitur dux & maior domus regni Francorum, postquam Alemanniam, Bauariam & totam prouinciam Teutonicorum subegit regno Francorum, genuit Carolomannum & Pipinum: qui diuiso post obitum eius patris regno Francorum maiores domus præfuerunt: regibus tamen in Francia, sed parua dignitate, regnântibus. Igitur Pipinus missis Romam legatis Zachariam papam de regno Francorum & ignauis eius regibus consuluit: cuius auctoritate & non multo post iussu Stephani pontificis Romani, Hilderico, qui tunc temporis regimen Francorum tenebat, deposito, atque in monasterium detruso: Pipinus maior domus, rex Francorum electus, & Sueslionis, à sancto Bonifacio Moguntinensi archiepiscopo vnctus est, anno domini DCCCLI.

Regni Merouingorum ex-terminatio. Gens namque Merouingorum, de qua Franci reges creati sibi soliti erant, vique ad hæc tēpora durauit: quæ licet in Hilderico finita posset videri, tamen iamdudum nullius vigoris erat, nec quidquam in se clarum, præter inane regis vocabulum, præ se ferebat. Nam opes & potentia regni penes palatij præfectos, qui maiores domus dicebantur, & ad quos summa imperij pertinebat, tenebantur: neque regi aliud relinquebatur, quam ut regio tantum nomine contentus, crine profuso, barba submissa folio resideret, ac speciem dominantis effingeret, Legatos vndecunque venientes audiret, eisque abeuntibus, responsa, quæ erat doctus, vel etiam iussus, ex sua velut potestate redderet: cum præter inutile regis nomen & precarium vitæ stipendium, quod ei præfectus aulae (prout videbatur) exhibebat, nil aliud proprii possideret, quam vnâ præparui redditus villâ, in qua domû, & ex qua famulos sibi ministrâtes atque obsequiû præbentes paucæ numerositatis, habebat. Quocumq; eundû erat, carpentibus iunctis & bubulco rustico more agente, trahebatur. Sic ad palatium, sic ad publicum populi sui conuentû, qui annuatim ob regni vtilitatem celebrabatur, ire, sic domû redire solebat. At regni administratione & omnia quæ vel domi vel foris agenda vel disponenda erant, præfectus aulae procurabat.

Quo

Quo officio tunc cum Hildericus deponeretur, Pipinus iam velut hæreditario iure fungebatur, qui honor non alijs dari consueuerat quàm his, qui claritate generis & opum magnitudine cæteris eminebant. Hunc cum Pipinus ab auo & patre sibi & fratri Carlomanno relictum, summa concordia diuisum, sex annis sub regem memorato tenuisset: Carlomannus amore conuersationis contemplatiuz succensus, operosa temporalis regni administratione relicta, in monte Cassino optata quiete perfruitur.

Pipinus autem per auctoritatem Romani pontificis ex præfecto palatij rex constitutus, cum per aliquot annos Francis solus imperaret: Stephanus papa pro auxilio contra Haistulphum Longobardorum regem poscendo, ad eum in Franciam venit, & filios eius Carolum, ob virtutum & meritorum quantitatem cognomento Magnum, & Carlomannum Parisius reges inuaxit, anno Domini DCCLIII.

*S. Othmar.
r. m.*

Anno Domini DCCLIX, sanctus Othmarus, qui cellæ sancti Galli primus abbas constitutus, XL annis præerat, à Warino & Ruthardo, consensu Sidonij Constantiensis episcopi, iniquè damnatus, in *Hemistein* relegatus, migravit ad Dominum.

Eodem anno Waifarivs tyrannidem in Aquitania exercuit: cui resistens Pipinus rex, Vasconiam seu Aquitaniam inuasit, & tyrannum iniuste vsurpata sub sacramento reddere coegit.

Finito Aquitanico bello, quod per continuos nouem annos gerebatur, Pipinus xvi anno regni sui apud Parisios obiit: superstitibus filiis Carolo magno, & Carlomanno, ad quos successio regni diuino nutu peruenerat. Franci igitur facto generali conuentu, ambos sibi reges constituunt, ea conditione, vt totum regni corpus ex æquo partitentur. Carlomannus post administratum communiter biennio regnum, morbo decessit, & Carolus, fratre defuncto, consensu omnium Francorum rex constituitur: qui Hildegardam de gente Suaborum præcipuè nobilitatis sceminam, in matrimonium accepit, & tres ex ea filios genuit, quorum vnus nomine patris sui Carolus, alter Pipinus, qui postea factus est rex super Italiam, tertius verò vocabatur Ludeuicus, qui fuit rex super Aquitaniam. Liberalibus disciplinis & mundanis legibus instruebat eos, & cum primò ætas patiebatur, more Francorum equitare, armis ac venationibus exerceri fecit. Tres etiam de Hildegarda filias habuit, scilicet Rudrudem, Bertam, & Gisclam.

*Carolus magnus
Pipinus
F. rex.*

Carolus igitur dum per xxxiii annos sub nomine regis circumquaque fortia gessit bella, Romam venit propter Leonem papam, qui à Romanis lingua præcis & excæcatus in Saxoniam ad eum perductus fuerat: vbi Leonem de ciuillatis & non probatis criminibus sacramento purgatum, sed suæ restituit, ac temerarios iuxta leges Romanas capitali sententia addixit: sed precibus eiusdem papæ vita concessa, in exilium eos relegauit. Itaque cum tanti tamque famosi viri pertotum orbem terrarum fidei probitatis ve fama volauit: Romani potentissimum Romanum imperium, imò & papæ electionem sibi præscripserunt. Igitur precibus beati Leonis papæ & Principum regni, omniumque primatum admonitus, tam Dei quàm hominum voluntati consentiens, cum magno vniuersalis cleri plebisque tripudio, in die natalis Domini nostri Iesu Christi, anno incarnationis eius dcc primo, ante altare beati Petri apostoli, Romæ a Leone papa consecratus & vnctus est Carolus Imperator, ipso papa coronam auream capiti eius imponente, in iubilo cordis & oris Romano clero & populo acclamante: *Carolo Augusto à Deo coronato magno & pacifico Imperatori, VITA ET VICTORIA.*

*Carolus M.
Occidentis
imperator
creatus.*

Sciendum est, quod primus omnium Regum vel Imperatorum post Christi natiuitatem, Carolus vnctus est: bis equidem, primò in Francia cum fratre suo Carlomanno adhuc puer in regem: deinde Romæ, in Imperatorè. Ex eo reges & Imperatores, more antiqui Dei populi, vngi cœperunt. Notandū etiā quòd huius nominis tertius Valentinianus, sub quo beatus Augustin⁹ Hipponësis doctor obiit, nouissimus Augustorū fuit in vrbe Roma: post quē Hesperiu cecidit regnū: & nemo creatus est Romæ Augustus, per annos circiter cccxlviii, vsq; ad Carolū magnū: ipse enim primus post Valentinianū Romæ imperator augustus extitit. Post quem Romanum

*Mos Sanguis
dirigit.
NB.*

Aquisgra-
num sedes
imperialis.

imperiū cis mare Francorū regib. administrandū, cum Cæsaris imperatoris Augusti nomine cōmissum est; vsq; quo deficiente in Francia & lassescēte regio stemmate, Romanū imperiū à Teutonicis Principib. administratū est, vsq; in hodiernū diē. Hęc ciuitas Roma cōdita est à Romulo annis D X I X post Troiæ excidium: à conditione verò inclytæ vrbs vsq; ad incarnationem Domini fuerunt anni D C C L I I.

Carolus factus Imperator, Galliarū fines adiit, & locū qui Aquis, ob aquarū calidarū adoptionē, traxit vocabulū, solito more venādī causā aggressus est, & pplexione syluarū & errore viarū à sociis separatus, thermas calidorū fontū & palatia inibi reperit, quę quondā Granus, vnus de Romanis principibus, frater Neronis & Agrippę, cōstruxerat: quę lōga vetustate deserta ac demolita, frutetis quoq; ac veprib. occu-
pata, pede equi quo sedit, inter saltus riuos aquarū calidarū percipit & reperit. In quo loco sub titulo & honore beatę Dei genitricis Marię, fundauit ecclesiā miri decoris, quā auro & argento, & vario ornatu soli, æris, cācellis quoq; & ianuis, magnificē & mirificē adornauit. Ad cuius etiā foundationis structurā cū columnas & marmora aliunde habere nō posset, Roma, Rauenna ac Treueri deuchenda curauit, nullū laborē ac sumum recusans. Cōsecrationem verò eiūsdē basilicę quanta solennitate episcoporum & pręlatorū, quāta totius regni & imperij primatū & principum numerositate celebrauerit, adscito etiā beato Leone, sanctę Romanę sedis pręsule, series gestorum principalū manifestē dictauit. Illius namq; ecclesię celeberrima dedicatio, sub pręsentia metropolitanorū & episcoporum numero C C L X V, excepta innumerabili mul-
titudine Ducū, Marchionum, Comitū, baronū, tā Italiz quām Saxoniz, tā Bauariz quām Alemāniz, & vtriusq; Frācię, ab omnib. est gloriosissimē solennifata. Illic igitur domino apostolico & omnib. prędictis nobilib. & egregiis personis cōgregatis, Imperator meruit ab omnib. obtinere pro nimia deuotione, quā erga ipsū locū & matrē Christi habebat, vt in tēplo eodē sedes vñtionis regię locaretur, & locus regalis, & caput Galliz trans Alpes haberetur, & in ipsa sede reges successores & hęres regni initiarētur, & sic initiati iure dehinc imperialem benedictionē Romę à domino apostolico, sine vlla interdictione, planiūs assequerētur. Cōfirmatum & sancitū est à domino apostolico Leone, & à Carolo Romanoīū imperatore semper augusto, quatenus ratū & incōuulsum hoc statutū & decretū maneat, vt Aquisgrani sedes regni trās Alpes habeatur, sitq; caput omniū ciuitatum & prouinciarum Galliz. Ac-
quieuerūt vniuersi voluntati Imperatoris, qui ad hoc solēne dedicationis ex diuersis regnis, cōfluxerant, ac bonū & acceptū corā Deo & hominib. apostolici & imperatoris decretū astruxerunt, & omniū graduum episcoporum, abbatum quoq; banno corroborari hanc petitionem vniuersi acclamauerunt. Quā strenuē Deo dilectus imperator materialis gladij cingulo militiz pręcinctus, laboriosum onus sustinuerit, qui scire desiderat, in catalogo virorum fortium & in Chronicis eiūsdem inueniet: tamen pauca bellorum eius insignia adnotemus.

Christiani
Iherosoly-
mā oppressi.

Interim igitur dū bellū ageret cōtra Godefridū regē Nortimannorū, apud Ierusalem inter Christianos & paganos discordia orta est ad eō magna, quod Patriarcha, vir perfectissimę religionis, de ciuitate vi expulsus, ad imperatorem Constantinum & filium eius Leonem, qui tunc temporis illis partib. imperabat, Constantinopolim fugiendo, cum aliis Christianis peruenerit, & ei lacrymabiliter, quę & quāta sibi sint illata, & qualiter sepulcrum Domini & sancta loca gentes inordinatē tractent, quod vniuersi Christi fidelibus deberet esse dōlendū, enarrauit.

Imperator igitur hostes sanctę ecclesię refrenandos, sociū itineris adsciuit Carolū magnū, literis ei cum muneribus insignibus directis. Quib. ille receptis, intellexit iam se à Deo ad hoc negotium pręlectū esse, & iam vsq; ad Orientales famā suę probitatis transuolasse. Hinc gaudio gauisus est valde: sed oppidō, quod Dominicū sepulcrum à paganis, erat obsessum, cōdolens, lacrymari cępit. Qui statim cōsilio habito, per totum Francorū regnum edictō citissimē imperat, vt omnis quicunq; ad sese defendendū arma possent deferre, tam senes quā iuuenes, secum pugnaturi in paganos versus Orientales plagas inuitabiliter satagant. Alioquin quicunq; huius edicti mandata non peregerit, ipse in vita sua & filij eius similiter, ex regis decreto, de capite quatuor nummos, quasi serui soluant.

Quid

Quid ultra? cateruatim vndique populis circumfluentibus maiorem exercitum quam antea habuisset, breui spatio congregauit. Itaque in nomine Domini profectus, tandem cum exercitu suo Constantinopolim longo itinere fatigatus, peruenit. Postea verò fugatis quocunque paganis, ad celsam urbem, quæ vexilla crucis viuificæ, Christi- que passionis retinet monumenta, lætus & supplex aduentans, patriarchæ totique Christicolæ plebi cuncta prospera, Deo opitulante, solidauit. His itaque gestis imperator Constantinum licentiam repatriandi Carolus magnus subrogauit, acceptis ab eo dignis ac sacrosanctis pignoribus, sanctorum, scilicet, de spinæ corona Domini octo spinas, cum roboris parte, vnum de clauis Domini & de sancta cruce, & sudarium Domini, & sanctæ Deigenitricis camisiam, & cinctorium vnde puerum Iesum in cunis cinxerunt, brachium senis Simeonis & alia multa: quæ omnia Deo dilectus Carolus post reditum suum Aquilgrani, cum multorum religiosorum virorū comitatu diligentissimè recondidit.

*Caroli Mag.
Hierosoly-
mitana ex-
peditio.*

Itaque magnus imperator Carolus postquam multis laboribus diuersa orbis regna innumerasque vrbes à mari vsque ad mare, diuinis munitus subsidij, inuincibili suæ potentie brachio subiugauit, & ab infidelium potestate liberauit, Christiano imperio subdidit. Tanto igitur sudore ac graui fatigatus labore, vt requiem sibi daret, nec amplius bellū inire proposuit. Et ecce per visum nocte intuitus est in cælo quandam viam quasi stellatam, incipientem à mari Frisiz, & tendentem inter terrā Teutonicam & Italianam, inter Galliam & Aquitaniam, rectissimè trāsēuntem per Vasconiam, Basculamque & Nauarriam atque Hispaniam vsque Galliciam, vbi corpus beati Iacobi tunc temporis latebat incognitum. Hęc igitur cum Carolus per singulas penè noctes conspiceret: apparuit ei beatus Iacobus, admonens, vt ad expugnandam perfidiam & visitandam memoriam eius in Galliciam proficisci deberet: & post eum omnes populi, à mari vsque ad mare peregrinantes, & delictorum suorum veniam implorantes, illuc ituri essent, à temporibus suis vsque ad finem seculi. Quibus im-
30 rator excitatus & monitus, atque promissione apostolica fretus, coadunatis exercitibus multis, expugnare gentes Hispaniæ & Galliciæ aggressus est. Tunc prece ad Dominum & sanctum Iacobum fusa, muri contracti funditus corruerunt, sicut legitur
35 diuinitus factum de muris Iericho. Itaque Sarracenos, qui baptizari voluerunt ad vitam seruauit, eosque qui renuerunt, gladio feriendis tradidit. His auditis, ceteri Sarraceni inuidiissimo Carolo vbique sese in deditionem tradebant, obuiamque ei tributa mittebant, & vrbes ultro reddebant: totaque gens in Galicia valida & robusta, armis abiectis Imperatorem Carolum honorificè & pacificè recepit. Deinde Carolus visitato beati Iacobi sepulchro, accessit ad petram limitarem, & infixit in mari lanceam suam, agens Deo gratias & sancto Iacobo, qui huc vsque duxisset, dicens: quòd ulterius ire non posset.

*Caroli Sar-
racenos in
Hispania
perdomat.*

Reuerso demum in Galliam Carolo magno, quidam rex Africæ, nomine Agi-olandus cum exercitu terram Hispaniæ sibi subiugauit, interfectis vniuersis, eiecitque
40 de oppidis & vrbibus Christianis custodibus, quos ad custodiendam terram reliquerat. His auditis, Carolus cum magno exercitu rursus proficiscitur in Hispaniam, reperitque Agiolandum in amœno prato, super fluuiū quod vocatur Teia, vbi postea basilica beatorum martyrum Facundij & Primitiui ab ipso nescitur fabricata. Appropinquantibus autem Christianorū exercitibus, mandauit Agiolandus Carolo optio-
50 nem pugnandi secundum velle suum, vel viginti contra viginti, vel x l. contra quadraginta, vel centum contra centum, vel mille aduersus mille, vel vnū contra vnum, vel duos contra duos decertantibus. Interea missi sunt à Carolo centum contra centū Agiolandi milites, & interfecti sunt Sarraceni. Deinde misit Agiolandus ducentos contra ducentos Caroli milites, & statim occisi sunt Mauri. Iterum misit Agiolan-
55 dus duo millia contra duo millia, e quibus alia pars occisa est, alia terga vertit. Tertia verò die iecit sortes Agiolandus secretò, in quibus cognouit Caroli detrimentum, & mandauit ei, vt ad pugnam plenariam contra eum die sequenti veniret: quod ab vtraque parte concessum est. Tunc astiterunt quidam ex Christianis, qui sero ante diem belli arma sua bellica studiose præparantes, hastas suas in terram fixerunt, erectas ante castra, scilicet in pratis iuxta præfatum flumen; quas summo mane corticibus & fron-

*Caroli con-
stitutum cum
rege Agio-
lando.*

dibus inuenerunt vestitas: hi scilicet, qui in acie proxima palmam martyrij pro fide Christi erant accepturi. Vnde vltra quàm dici fas est, admirantes, tantumq; miraculum diuinæ gratiæ & meritis fideique imperatoris adscribentes, absiderunt prope terram: quarum radices, quæ in terra remanserunt, ex se postea magna nemora, quæ adhuc in eodem loco apparent, genuerunt. Erant autem multæ ex hactis fraxineæ. Die autem sequenti commissa est contra hostes pugna, in qua occisa sunt Christianorum x l millia, & dux Milo de Angularis, Rotlandi genitor, ibidem martyrij palmam est adeptus, cum his, quarum hactæ (vt dictum est) fronderunt. Sed & Caroli equus in eadem pugna interemptus est.

Tunc Imperator constantior permanens, cum duobus millibus Christianorum peditum & ipse pedes, cum se inter innumera hostium millia cernebat circumuallatum, euaginato gladio multos Sarracenorum trucidauit. Die verò aduersa perascente, tam Christiani quàm Sarraceni in castra reuertuntur. Altera verò die Agiolandus in fugam versus, in Legionensium fines secessit, & triumphator Carolus in Galliam remeavit: vbi rursus multis congregatis de imperij viscibus, videlicet cxxiiii millibus, Hispaniam ingreditur, & cum Agioloando cōgressus, ipsum & omnes suos prostrauit: & cuncta rite disponens, victor ad propria rediit.

Hæc bella & multò plura rex & Imperator potentissimus per annos x lvi in diuersis terrarum partibus summa providentia atq; felicitate gessit. Omnibus itaq; Carolus in pace & tranquillitate compositis, coronato filio suo Ludeuico, & commisso ei totius regni negotio, cū more solito Aquisgrani hyemaret, febre valida correptus decubuit, & in senectute bona viam vniuersæ carnis ingressus est, v. cal. Ianuarij, ætatis suæ anno lxxi i, regni autè xlvii, subactæq; Italiæ xliii: ex quo Imperator & augustus appellatus est, decimoquarto incarnationis verbi Dei mccc. xiiii, & in ecclesia Aquisgrani honorificè sepultus quiescit.

Anno dominicæ incarnationis dccc. lxxviii, Hildegart regina vxor eius obiit. Eodem anno Bertha mater eius, quæ apud eum in magno honore senuerat, vita decessit, & apud maritum suum Pipinum Parisiis sepelitur.

Anno regni Caroli magni xlii, obiit Pipinus filius eius rex Italiæ. Sequenti anno Carolus primogenitus eius vita decessit. Solus Ludeuicus ad regni gubernacula remansit. Rudrudis filiarum eius primogenita defuncta est prius quàm ipse obiret. Hæc Constantino filio Irenes desponsata erat, Grecorum imperatori. Hic Constantinus huius nominis sextus cum matre Irene imperium in Orientis partibus accepit, anno dominicæ incarnationis, dccc. lxxiiii. Eodem anno homo quidā fodiens in longis Thraciæ muris, inuenit lapideam arcem: quā cum expugnasset, reperit virū iacentem, & conglutinas arcæ literas, continentes hæc. *Christus nascetur ex Virgine Maria, & credo in eum. Sub Constantino Irene imperatoribus o Soli iterum me videbis.* Unde cognoscere possumus, nullo tempore defuisse fideles spiritu Dei plenos.

Anno Domini dccc. xix, corpus sancti Marci euangelistæ, sub nomine Valentis martyris Ratholdus Veronensis episcopus à Duce Venetiæ impetrauit, & cum corpore sancti Genesij martyris in Augiam insulam attulit.

Anno Domini dccc. lxi, Tregandus Treuerensis archiepiscopus, Lothario regi & Gunthero Coloniensi archiepiscopo cōsentiens in electione Tieburgæ vxoris, eiusdē Lotharij falso accusatæ. Imò definitū est in synodo, ad hæc machinandū collecta, quod ipsa confessa fuisset, semetipsam fratris germani incestuoso pollutam fuisse concubitu. Hanc falsam infamiam Lotharius his episcopis cōposuerat, cupiens hoc modo reginam abjicere, & Waldradam, sororem Guntheri Coloniensis archiepiscopi, quā ipse adulescens concubinam habuerat, in regnum assumere. Quod cum iudicio episcoporum adeptus fuisset: sequenti anno Thregandus & Guntherus à papa Nicolao Romam, pro his causis, euocati sunt, ibique omni ecclesiastica dignitate priuati & depositi sunt, & Lotharius excommunicatus est.

Mortuo Nicolao papa, Adrianus ei successit: ad quem cum Lotharius rex Romam venisset, & opulante fratre Ludeuico Imperatore, pro Waldradæ concubinæ suæ matrimonio satis egisset, nihil profuit. Ea quidem conditio ei dabatur, vt si innocens esset de adulterio, fiducialiter corpus Domini perciperet: sin verò, illud nullatenus acci-

nus accipere præsumeret. Sed ille temerarius acceffit, & cum suis complicibus inevitabile iudicium sibi suoque regno, heu nimium demens, percepit. Nam tanta claudis præsumptionem hanc diuinitus subsequuta est, vt eiusdem Lotharij regno tota virtus ac nobilitas non peste, sed hostili gladio deleta esse videretur. Itaq; cum rediret domum, Placentiæ perijt, fautoresq; sceleris omnes penè in itinere periere, regnumque eius rex Galliz Carolus, patruus eius, inuast.

Anno domini DCCC. LXXX, Carlomannus rex Bauariz, apud villam Oettingen obiit. Tercio anno Ludouicus frater eius rex Germaniz, abique hærede decessit. Itaq; frater ipforum Carolus rex Alemanniz Romam veniens, vna cum regina

*Carolus
Crassus
imp.*

Richarda imperiali vñctione à papa coronatur, anno Domini DCCC. LXXXI.

Anno Domini DCCC. LXXXVII, Richarda imperatrix adulterij vitio cum Liutwardo Vercellensi episcopo inculcata, diuino iudicio se ab omni vxorum coniunctione integram & virginem approbavit, quauis iam XII annis in coniugio imperatoris apparuit: moxque ab Imperatore separata, in Andelabe, cœnobium virginum à se constructum, secessit, ibiq; Deo seruens, virgo regina permansit. Imperator autem ab omnibus deferitur, & Arnolfus, fratrìs sui Carlomanni filius, rex eligitur. Itaque Imperator Carolus iam priuatus deuotè Deo seruens (vt quidam dicunt) à suis strangulatus obiit: anno Domini DCCC. LXXXVIII.

Ando Cœnobium dicitur.

Anno domini DCCCC. XXIII, sanctus Valericus Augustz factus est episcopus.

10 scopus.

Anno domini DCCCC. XLIX, Lothario rege Italiæ mortuo, Berengerus regnum eius inuasit, viduamq; eius Adelheidem, Rudolfi regis Burgundiæ filiam, multis iniuriis afflixit. Sequenti anno Otto rex Italiani petijt, sibiq; eam subiecit, & expulso Berengero, dominam Adelheidem liberauit.

Anno domini DCCCC. LII, Otto rex cum filio suo Ludolpho Italiani intrauit, & regales nuptiæ cum Adelheide vidua Papæ celebrantur. Postea priuignus regis, Exilietus dux, filius Adelheidis reginz, qui pro excessibus, regia maiestate læsa, profectus & exul factus erat, per plures annos & post infinitos labores exilij sui, Imperatori reconciliari meruit.

*Otto prius
imp.*

30 Anno Domini DCCCC. LXI, Otto rex filium suum Ottonem ex Adelheide, regem eligi fecit, & ipse cum exercitu Italiani petijt, accepturus imperialem coronam. Sequenti anno Otto rex Romam venit, repugnantem subegit, ordinari se à Ioanne papa Imperatorem exegit. Otto imperator factus Ioannem papam pro scelerib; suis arguens, minime cum corrigere potuit.

NS.

Anno DCCCC. LXIII, imperator natalem Domini Papæ moratus, itorum Romam venit, pro sceleribus Ioannis papæ diiudicandis. Sed eodem Ioanne papa imperatorem in Campaniam fugiente, in locum eius à Romanis & imperatore vis venerabilis Leo ordinatus est. Sequenti anno Romani Leonem papam expellunt, mortuoque Ioanne papa priore, Benedictus nolente imperatore ordinatur. Igitur Roma ab Imperatore obiecta est, & tanta fame oppressa, vt sextarius futuri veniret xxx denarijs. Non multo post dedita vrbe, traditoque Benedicto, Imperator papam Leonem restituit, & Romanos ei fidem per sacramenta promittere coegit.

*Imperator
papam con-
stituit.*

Vsq; ad hæc tempora Roma sæpius capta est. Primò capta est à conditione sua, anno CCC. XXXV, nec vnquam postea similem passa est ruinam: cuius destructio- nis causæ hic fuit. Galli senones, duce Breuno, exercitu copioso freti, totis viribus Romanam contenderunt. Hos dirè irruentes Fabius consul cū exercitu excepit, nec tamè obstitit: imò hostilis ille impetus Romanos quasi aridas segetes succidit, strauit, & transiuit vrbe destructa & incensa. Secundo Roma capta est, à conditione sua anno M. C. LXIII, ab Alarico rege Gothorum, sub Honorio imperatore. Tercio capta est Roma, à conditione sua, anno M. C. CX, à Genserico rege Africæ, sub Maximo imperatore. Odazer rex Torcilingorum & Rugorum, per uasa Italia Romam capit quarta iam vice, à conditione sua anno M. C. XXX, & Augule imperatore exiliato, ipse Romæ tyrannicè regnat. Exinde res Romanæ & omnis imperij status apud Constantinopolim solummodo esse cœpit: Hesperia ferè omni

*Præter Romam clades & occupatio-
nes.*

& Lybia barbaris addita. Histemporebus Theodoricus rex Italiz Zenoni imperatori, qui tunc in Orientis partibus apud Constantinopolim Romanū apicem gubernabat, cum suis Gothis militauit. Qui missus ab imperatore eodem, Odakarū Romæ obfedit, caput, & interemit, anno dominicæ incarnationis cccc. x, & ipse Romam consensu Zenonis & Occidentis imperiū xxx annis obtinuit. Hic Romæ, Rauen-
 niz, Veronæ, & alibi, per singula quæq; regia habitacula construxit: qui etiam Arri-
 anis fauit, occisis Boethio poeta, Symmacho patricio & Ioanna papa. Iste est Theo-
 doricus, de quo Teutonica extant carmina, filius Dietuari, de quo etiam Gregorius
 in dialogo scribit. ¶ Quinta vice ab incarnatione Domini d. x. l. v, sub Iustiniano
 imperatore, Totila rex Gothorum transpadanorum Romam petijt, eamq; obsidio-
 nibus circumcludit. Quæ tantam famis penuriam passa est, vt præ magnitudine ino-
 piz, natorum suorum carnes comedere vellent. Fessis nimirum Romanis, nec valen-
 tibus se tueri, Totila rex urbem ingressus est, quæ tamen citò per Narsem eunuchum
 & cubicularium Imperatoris recuperata est, & liberata à Gothis, ipsis penè omnibus
 ad internecionem deletis, & Totila rege eorum interfecto. ¶ Sexta vice à conditio-
 ne sua obfessa & capta est Roma, anno Domini dccc. l. x. iiii, ab Ottone magno
 imperatore, vt supra dictū est. Qui decus tanti nominis; scilicet Imperatoris, à Fran-
 cigenis in Teutonicos primus magnanimiter tranfuexit.

Mirandum est, eandem ciuitatem, sc. Romam, toties captam, nec tamē deletam,
 nec seruituti vllatenus additam: quod in summis & præcipuis regnis non ita conti-
 git. Nam Ninuien & Babylon, & Alexandria, & Persepolis aliquando numerosissi-
 mis imperabāt, postea tributa pendebant. Romā verò etiam interdum irrupta, semper
 tamen libera: si plerumque humiliata, semper tamen domina. Sed de his dicta suf-
 ficiant.

Anno domini dcccc. lxxi, sanctus Vdalricus episcopus infirmus, Adalbero-
 ni, sororis suæ filio, episcopatum impetrauit. Itaq; synodo apud Ingelneheim ab epi-
 scopis collecta, beatus Vdalricus episcopus & Adalbero transgressionis Canonum
 accusantur: sed causa sua dicta & excusata, absoluti discesserunt.

Anno domini dcccc. lxxiii, Otto magnus imperator subito mortuus apud
 Parthenopolim, id est *Medegeburch*, vbi episcopatu fecerat, sepultus est: & filius eius 30
 Otto, cognomento Mirabilis, regnavit pro eo. Imperatrix verò Adelheidis post ip-
 sum sanctè & regiliose viuens longo tempore, multa contulit ecclesiis de regali mu-
 nificencia: & ad vltimum super litus Rheni fluminis nobile cœnobium construxit,
 dictum nomine Schlfæ, & illud prædij & alijs opibus ditauit, vbi & ipsa postea mo-
 riens quieuit. Eodem anno, Adalbero futurus (vt sperabatur) Augustenensis episcopus,
 obiit. Ipso etiā anno sanctus Vdalricus migravit ad Dominum; anno ætatis suæ
 lxxxiii, episcopatus l. Sequenti anno sanctus Cunradus Constantiensis episco-
 pus de hac vita decessit.

Anno domini dcccc. xc. i, Otto rex peragrata Italia, venit in montem Garga-
 ni, & cognouit à referentibus, angelorum obsequia nocturno tempore ibi esse, nec 40
 vllum mortalium velint interesse. Cuius causæ noticiam cum disposuisset curiosius
 indagare, apostolicum conuenit super hac re primum. Cui cum apostolicis consi-
 lium suum indidisset, sibi minus placere illum angelicis ministerijs interesse: paru-
 pendit consilium Papæ, & eo ignorante proficiscitur in montem Gargani. Vbi dum
 pernoctaret, inter cætera quæ cognouit sanctorum mysteria, veniā consequutus est
 angelorum. Quod temerè sacratum locum introierat, tantum ab angelis prostratus,
 pro quodam iudicio, quod perfecisse debuerat, nec fecit: pro negligentijs transuer-
 beratus est. Deinde sanctus Michael iussit eū Romam remeare, statuto sibi die, quo
 eum vellet inuifere. Sicq; cruentatus rex Romam repedauit, & Benedicto papæ cun-
 cta à se visa retexuit. Igitur rex valido languore tactus, vita decessit, & ab archangelo 50
 receptus, superis est sociatus, anno domini dcccc. xc. iiii, cuius exequiæ per a-
 postolicum condigno honore celebratz, in porticu sancti Petri sepelitur: pro quo fi-
 lius eius Otto adhuc puer regnavit.

Anno domini dcccc. xc. v, Henricus dux Bauariz, frater Ottonis magni, obiit,
 cuius ducatum filius eius Henricus obtinuit.

Anno

Anno domini DCCCC. XCVII, Bruno, filius Ottonis ducis Alemanniz Romæ papa electus & ordinatus, Gregorius quintus vocatur. Otto subactis rebellibus in Italia, Romam veniens à Gregorio papa imperialem accepit vñctionem.

Anno domini M. II, Otto imperator obiit, & Aquis sepelitur, pro quo Henricus dux Bauariz rex electus est Eodem anno Leo papa, qui & Bruno de castro Egenfheim, natus est.

*Henricum
sanctum
Aug.*

Anno Domini M. VII, Henricus rex summo studio apud castrum suum, Babenberg dictum, nobilem construxit episcopatum, in honore sancti Georgij martyris.

Anno Domini M. XIIII, Henricus rex imperiali benedictione, à Benedicto papa octauo coronatur.

Anno domini M. XV, monasterium sanctæ Mariæ virginis in Argentina surgit primò à fundatione sua.

Anno domini M. XIIII, Henricus imperator absq; filijs obiit, quia coniunx sua Kunegundis virgo permanit, apud Babenberg episcopatum ambo sepeliuntur: & Conradus de Guebelingen in regem vñctus est, & anno domini M. XXVII, à Iohanne papa decimo octauo Romæ in imperatorem coronatur.

*Conradum
aliquem
Rom. rex.*

Anno domini M. XXVII, Wernharius Argentinenfis episcopus primus obiit, & Wilhelmus succedit.

Anno domini M. XXXI, monasterium sancti Thomæ apostoli in Argentina, à Wilhelmo consecratur, & sancti Petri ab eodem inchoatur.

Anno domini M. XLV, dedicatum est monasterium Hohenburg, in honore beatae Mariæ virginis à venerabili Brunone, Leucorum, id est Tullensium episcopo, postea apostolico.

*Hohenburg
monasterium
dictum.*

Anno domini M. XLVII, Wilhelmus Argentinenfis episcopus obiit: cui Hetzel successit.

Anno domini M. LXXVII, Bertoldus dux Carinthiorum, qui & Zeringen, vir catholicus, obiit.

Anno domini M. LXXX, Wernharius Argentinenfis episcopus secundus obiit, cui Otto schismaticus successit. Eodem tempore in Alemannia tria monasteria primò instituta, egregiè pollebant: sancti Blasij in nigra sylua, sancti Aurelij in Hirsaugia, sancti Saluatoris in Schafhusen, quod nauium domus dicitur. Wilhelmus etiam Hirsaugiensis abbas in causa S. Petri feruentissimus, eo tempore plura monasteria vñque quaque ex integro construxit: sancti Georgij in Nigra sylua, alterum sancti Gregorij, item aliud ad Duplicem aquam prope Danubiū, item aliud in loco qui Kamberg dicitur: aliud quoque monasteriū in Rheni fluminis ripa, Petershusen dictum, quæ omnia regularibus disciplinis instruit.

*Conradus
centurio è
Hirsaugia
natus.*

Anno domini M. LXXXVII, sanctus Nicolaus archiepiscopus à Miret in Barensem ciuitatem translatus est.

Anno domini M. XC, fundata est Margbach ecclesia sancti Augustini, à militari & illustri viro Burchardo de Gebelsuilre, cuius adiutor & cooperator fidelissimus magister Manegoldus de Lutenbach exiit. In sequenti anno in Teutonicis partibus caro cum sanguine pluit, & bufones cum piscibus celo ceciderunt, & sanguis de panibus fluere videbatur.

*Margbach
canob. s. p.
priorum ab-
satus.*

Anno domini M. CXI, principes Alemanniz, ad defensionem sanctæ matris ecclesiæ, vnanimiter conuenerunt, sibi que ad hoc negotium exequendum fratrem Gebehardi Constantiensis episcopi, Bertoldum de Zeringen, ducem totius Sueuiz constituerunt, qui nondum ducatum aliquem habuit, etsi iam dudum nomen Ducis habere consueuerat. Hic præterito anno in proprio allodio Brisgauiæ Friburg ciuitatem inchoauit.

*Friburgum
Brisgauiæ
conditum.*

Anno domini M. CXIII, Bertholdus dux Alemanniz, qui & de Zeringen, cœnobium monachorum in honore sancti Petri in Nigra sylua construxit, quod postea frater eius Gebehardus Constantiensis episcopus consecrauit.

*Monast. S.
Petri.*

Anno domini M. CXIX, Ierusalem à gente Francorum, & à duce Godefrido capitur, & multa laudabiliter ibidem peraguntur. Eodè anno inchoatur Cisterciensis ordo, & per multas prouincias mundi dilatur.

Anno domini M. c, facta est fames incomparabilis & mortalitas horribilis. Otto quoque Argentinensis schismaticus de Ierosolymitano itinere reuersus, sed de schismate (vt putabatur) non emendatus; diem clausit extremum: cui Baldeuinus, sex tantum victurus hebdomadas, successit. Cui eodem anno Cuno successit.

Anno domini M. cxxii, Bertoldus dux de Zeringen Mollesheim occiditur.

Anno domini M. cxxiii, Cuno Argentinensis episcopus de sede pellitur: cui Bruno episcopus supraponitur.

Anno domini M. cxxv, Henricus imperator iunior, in ordine Imperatorum quartus, regum verò quintus, apud Traiectum rebus humanis exemptus in ciuitate Spira patribus suis appositus est. Huius sororem Agnetem pater suus Henricus imperator cuidam Friderico de castro Stauffen, ob opem sibi ferendam, in matrimonio tradiderat, eiq; ducatum Alemanniz dederat, quem Bertoldus de Zeringen ex nobilissimis optimatibus regni prius possidendum acceperat, vt superius dictum est. Fridericus igitur dux Sueuorū & gener imperatoris factus, Bertoldum pacē petere coegit. Conditio autem pacis talis fuit: vt Bertoldus ducatum exstercaret, sic tamen vt Turegum nobilissimum Sueuicū oppidum, à manu Imperatoris ei tenendum remaneret. Quidam totam Teutonicam terram Alemanniam dictam putant, omnesque Teutonicos Alemannos vocare solent. Sed illa tantum prouincia, id est Sueuia, à Lemanno fluuiū vocatur Alemannia: populiq; eam inhabitantes solummodo vocantur Alemanni.

Bertoldus igitur quanuis in hoc negotio Imperatori cesserit, tamen strenuissimus ac fortissimus fuit: qui vacuum ex hinc nomen Ducis gerens, id quasi hæreditarium posteris reliquit. Hic Bertoldus postea Mollesheim occisus est. Omnes enim vsque ad præsentem diem Duces dicti sunt, nullum ducatum habentes, soloq; nomine sine re participant. Nisi quis ducatum esse dicat comitatum inter Iuram & montem Iouis, quē post mortē Wilhelmi comitis, filius suus Cunradus ab Imperatore Lothario suscepit: vel à ducatu Carentano, quē nunquam habuerit, Ducis eos nomine honorandos contendat: in alijs tamen rerū & honoris non parua pollentes magnificentia.

Fridericus autem ducatum Alemanniz sine contradictione habuit, & ex nobilissima compare sua Agnete duos filios habuit, Fridericum ducē & Cunradum postea regem ac post multa virtutum insignia diem vltimum claudens, in proprio fundo Lorchehumatus est.

Henricus verò imperator iunior, sororē suam Agnetē viduam, Leopaldo marchioni Orientali, id est Osteriche, in vxorem dedit, quæ ei quatuor filios & tres filias peperit. Leopaldum ducem Bauariz, Henricum ducem Austriz, Cunradum Salzenburgensem archiepiscopū, Ottonem Frisingensem episcopū, Gertrudem ducissam Bohemiz, Bertā ducissam Polonorū, & Itam marchionissam de Monteferrato. Fridericus igitur dux Alemannorum, frater Cunradi postea regis, duxit filiam Henricum ducis Noricorum, id est Bauarorum, nomine Iuditham vxorem, genuitq; ex ea Fridericū postea Imperatorē, & Iuditham, quæ Marthæo Lotharingorū duci nupsit.

Henricus iste Noricorum dux erat natione Alemannus, ex antiqua & nobilissima Welphorum familia originē trahens, ac per hoc multas possessiones ex ea parte quæ Pyrenæos montes attingit Alemannia, iure hæreditario habens. Hic Henricus duos filios habuit, scilicet, Henricum, Welphonem & Iuditham filiam, vt supra dictū est de ipsa. Vnus filiorum id est Henricus patri in possessione & in ducatu Noricorū successit, qui etiam Gertrudem filiam Lotharij regis cum ducatu Saxoniz acceperat, vxorem duxit. Alter filius id est Welpho, fuit princeps Sardiniz, dux Spoleti, marchio Tuscie. Sed vnde digressi sumus reuertamur.

Henrico imperatore defuncto, vt dictum est, Lotharius dux Saxonum in regem eligitur. Anno domini M. cxxviii, Lotharius rex ab Innocentio papa Romæ in Lateranensi monasterio consecratur in Imperatorem.

Eodem anno constructum est monasterium, quod vocatur Nouum castrum, in fundo Reinaldi Comitis de Luzzelnburg, & cepit crescere in personis & rebus, & religione, ad laudem Iesu Christi.

Eodem anno, quarto nonas Augusti, Sol obscuratus est, sexta hora diei, & tenebræ factæ sunt.

Anno

*Alemannia
pars Germaniæ
antiqua.*

Duces Zeringiæ.

*Lotharius
Imp.*

Anno domini M. C. X. X., facta est pugna inter Gebhardum Argentinensem episcopum & Fridericum ducem Alemanniae apud *Güngenheim*. Eodem anno combustum est maius monasterium Argentinense primò.

Anno domini M. C. X. X. V. I. I., Lotharius Imperator obiit: cui Cunradus frater *Cunradus Imperatoris* Friderici ducis Alemanniae, contra quorundam principum voluntatem in regno succedit.

Anno domini M. C. X. L., combustum est monasterium Argentinense secundò. Sequenti anno Gebhardus episcopus obiit: cui Burchardus successit.

Anno domini M. C. X. L. I. I., Rogerius rex Siciliae classes in Græciam destinavit, præfectoribus eis ducibus strenuis & navali prælio gnaris. Qui maxima ibi præda direpta, opifices etiam qui sericos pannos texere solent, obignominiam Imperatoris illius, suisque principis gloriam, captivos deducunt: quos Rogerius in Panormitano Siciliae metropoli collocans, artem illam texendi suos edocere præcepit. Et exhinc prædicta ars illa prius à Græcis tantum inter Christianos habita, Romanis cepit parere ingeniis. *Aripanni serici texendi in Italia.*

Anno domini M. C. X. L. V. I. I., facta est expeditio Ierusalem secunda, sub Cunrado rege Romanorum, Ludouico rege Francorum, Bernhardoque abbate Claraualensi.

Anno domini M. C. L., combustum est monasterium Argentinense tertio. Eodem anno obiit Henricus filius Cunradi regis, quem pater ante expeditionem Ierosolymitanam per electionem principum regem ordinaverat, habens adhuc filium alium *Fridericum nomine.*

Anno domini M. C. L. I. I., Cunradus rex obiit: cui fratris sui filius Fridericus dux Alemanniae, in regno successit. *Fridericus Barbarossa Imperatoris.*

Anno domini M. C. L. V. I. I., monasterium in Nouo castro consecratur, sub glorioso Friderico Imperatore, anno imperij eius sexto, in prædio Reinoldi comitis, quarto nonas Maij, à reuerendis episcopis Burkardo Argentinensis & Henrico Trecentis ecclesiae, in honore sanctae Crucis, & beatæ Mariæ virginis.

Anno domini M. C. L. X. I., Mediolanum à Friderico Imperatore capitur & destruitur. Eodem anno Horburg à comite Hugone de Dagesburg destruitur. Ipso anno Burcardus Argentinensis episcopus obiit, cui Rudolfus successit. *Horburg Alsatiae.*

Anno domini M. C. L. X. X., beatus Thomas Cantuariensis archiepiscopus martyrium est passus.

Anno domini M. C. L. X. V. I., combustum est monasterium Argentinense quartò.

Anno domini M. C. L. X. V. I. I., facta est cædes magna in Lagelnheim iuxta Colubariam, Cunone de Horburg & Egelolfo de Vrselingen inter se præliantibus.

Anno domini M. C. L. X. X. I., factum est Concilium magnum sub Alexandro papa, in quo fuerunt ferè quingenti episcopi & abbates, aliique religiosi innumerabiles: in quo Bremensis archiepiscopus, Rudolfus Argentinensis, Ludouicus Basiliensis & Metensis episcopi deponuntur. Inchoabatur hoc Concilium, v. calend. Martij, & terminatum est circa finem Aprilis. *Synodus Romana.*

Eodem anno Cunradus in vigilia Thomæ apostoli Argentinensis episcopus eligitur, qui proximo anno eodem die sepeliebatur, & Henricus cathedræ præficitur.

Anno domini M. C. L. X. X., dedicata est maior ecclesia inferioris monasterij apud Hohenburg, in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ, à Montuano apostolicæ sedis legato.

Anno domini M. C. L. X. X. V., quidam Astronomicus Toletanus, nomine Ioannes, misit literas per omnes mundi partes, asserens, proximo sequenti anno circa mensem Septembrem omnes planetas debere conuenire in vnum domicilium, & ventum qui omne penè domicilium destructurus esset, venturum, & mortalitatem & famem, & multa alia incommoda futura, & finem mundi, & aduentum Antichristi instare: & in hoc omnes Astronomicos aliosque Philosophos, & magos, tam Christianorum quàm gentilium & Iudæorum concordare. Vnde maximus timor multos inuasit, ita ut quidam fecerint sibi subterraneas domos: & per multas ecclesias ieiunia & processiones & letaniae fiebant. Sed ut probaretur sapientia mundi huius stultitiam esse apud Deum, prædicto tempore magna aëris serenitas & tranquillitas fuit, & nihil eorum quæ prædicta fuerunt, euenit.

Astrologum metu paucorum reddens.

Ipso anno castrum Brisfachie à rege Henrico initiatur.

Anno domini M. C L X X V I, erat hyems calida, ita quòd in Decēbri & Ianuario multæ arbores florent, in quibus circa Februarium pyra, quantitate in modum auellanae, magna conspiciebantur. Sed proximè sequenti anno, scilicet anno domini M. C L X X V I I, circa Martium magna aëris inclementia & asperitas algoris veniens, ferè vsq; ad calend. Iunij durauit, ita quod in Pentecoste, videlicet in medio Maio, nix magna cecidit, & ferè omnia poma perierunt.

Eodem anno Argentina in mense prædicto ex magna parte incendio vastata est.

Anno domini M. C X C. beatæ memoriæ Henricus Argentinensis episcopus, in annunciatione S. Mariæ virginis, die Paschæ, ex hac luce migravit, cui Cunradus successit. Postea anno domini M. C X C I I, idem Cunradus episcopus Argentinensis capitur à quibusdam ministerialibus eiusdem ciuitatis.

*Friderici 1
obitus.*

Anno domini M. C X C, Imp. Fridericus assumpsit characterem crucis, & per terram, non per mare, cum magna multitudine ad liberationem terræ sanctæ processit. Et cum esset in Armenia obiit in quadam aqua, quæ vocatur Ferrum, submersus, & Antiochiæ sepultus.

*Henricus 6
Rom. rex.*

Eodem anno rex Henricus, filius Friderici Imp. huius cum exercitu in Italiâ profectus est, tum pro imperiali benedictione, tum pro regni Apuliæ susceptione.

Anno domini M. C X C I, Clemens papa obiit: cui Celestinus, qui & Iacinctus successit, consecratus die paschæ: qui etiam Imp. Henricum secunda feria paschæ vnanimi omnium Romanorum consensu consecrauit.

Eodem anno Fridericus dux Alemanniæ, frater Imperatoris, in obsidione Acharon obiit, & in domo Teutonicorum sepultus est. Pro quo Cunradus frater eius ducatum Sueuiæ accepit.

Anno dñi M. C X C V I I, cum Imp. circa Augustum in quodā nemore, in quo fontes erant frigidissimi, venationis delectaretur exercitio, in quo etiam maximus calor per diem & tale frigus, quod terram gelu & pruina cōstringeret fuit per noctem: quadam nocte tactus frigore, circa festum B. Sixti cepit infirmari. Quamobrem iussit ad se vsq; Messinam ciuitatem, quæ duabus diebus ab illo distabat loco, deferri: vbi diarrhœa infirmitate laborans, & in bona confessione & cordis contritione, pridie ante festum S. Michaelis, de hoc seculo migravit.

*Schisma in
impero.*

Anno domini M. C X C V I I, Philippus dux Sueuiæ, frater Henrici prædicti, apud Grandenfurt, ab vna parte principum electus est in regem. Alia autē pars principum filium Henrici, quondam ducis Saxonie, nomine Ottonem, qui comes fuit Pictauiæ, regem fecerunt, atq; Colonie eum in regem vnixerunt. Audiens autem Philippus regis Ottonis electionem, trecentos milites cum multis aliis scutiferis Aquisgrani misit, vt & regem Ottonem ab ingressu ciuitatis arcerent, & sibi ciuitatem & sedem regni seruarent. Sed Otto rex cum suis adiutoribus ipsam ciuitatem obsedit, & in tempore messis cepit, atq; in sedem regni triduo sedit, ipsamq; ciuitatem fidelibus suis custodiendam commisit. Interim Philippus exercitum colligens, Alsatiam petiit, omne frumentum in messe pessundedit, Mollesheim expugnado cremauit, solo cœmiterio in deditionem recepto. Haldenburg præsidium cepit, cœmiterium Epiaci confregit, omnesq; homines Argent. episcopi, & comitis de Tagesburg, qui erant assentanci Ottonis regis, & totam inferiorem Alsatiam incendio & rapina vastauit. Inde procedēs, curiam Maguntie cum suis fautoribus, in assumptione B. Mariæ habuit, vbi à pluribus principibus solenniter electus, à Treuirensi episcopo, qui iam relicto alio etiam hunc elegerat, vnā cum Tarētano archiepiscopo, qui loco Magūtinenfis archiepiscopi accitus erat, inunctus est. Ad eandem curiam Philippus rex Ottocarum ducem Bohemie regem fecit, datis sibi & vxori suæ coronis.

*Bohemia
regni titulo
decorata.*

In ipso tempore Constantia imperatrix in Sicilia defuncta est, & filius Fridericus post multos labores ibidem cœpit regnare.

*Philippus
rex episcopo
Argent. in-
festo.*

Anno M. C X C I X, rex Philippus iterum collecto exercitu, tēpore messis Alsatiam petiit, & omne frumentum pessundedit, aduersas domos in Rubiaco cōfregit: multa præsidia Argent. episcopi & comitis Alberti destruxit, ipsamq; ciuitatē obsedit. Tandem mediantibus Bertoldo duce de Zeringen, & aliis multis principibus, talis compositio

positio pacis inter regem & episcopum Argentinensem facta est : quòd beneficia quæ pater & frater suus ab episcopo tenuerunt, omnimodè libera dimitterent, & episcopus ei ad retinenda regni gubernacula pro posse faueret.

Inde expeditione facta, exercitum versus Aquilgrani mouit, atq; Mosellam fluitum transiit: sed inde infecto negotio rediit, obstantibus sibi Ottone rege & fautoribus suis. Habuit præterea magnum cõuentum principum apud Babenberg, vbi multi episcopi & Salzbürgensis archiepiscopus affuit, vbi ipse cum episcopis ossa S. Henrici & S. Kunegundis leuauerunt, sicut ab Innocentio papa canonisati fuerant, & pluribus miraculis prius coruscauerant.

- 30 Contigit eo tempore res miranda, & nostris temporibus valde inaudita, apud Rhetiz Augustam. Nam quædam mulier dum communicare deberet, corpus dominicum in ore seruauit, quod postea cera circumdedit, & apud se domi retinuit, nescio quid tali machinatione tentatura. Postea poenitentia ducta, ad quandam presbyterum religiosum & bonæ famæ accessit, & ei peccatum suum indicauit: qui nullam ei poenitentiam iniungere voluit, quin prius corpus Domini redderet, quod apud se malè domi habuit. Abiit illa & Dominicum corpus, vt erat in cera, presbytero*. Qui assumptis secum multis aliis fidelibus, honorificè illud recepit, & apertis ceram, inuenit corpus illud Dominicum & panem mysticum in veram carnis sanguinisq; muratam esse substantiam. Ad cuius rei nouitatem non tam de propinquis regionibus, quàm de longinquis partibus terræ multitudo maxima confluit, & multa ibi Dominus miracula in laudem nominis sui operatur.

In eodem anno ante natiuitatem Domini, combustum est monasterium Hohenburg.

Anno domini M. C. C. Otto comes, frater Philippi regis, in bona confessione & longa ægrotudine apud Bisuntium defungitur.

Anno domini M. C. C. I, præclarissimus princeps Philippus rursus exercitum colligens, Mosellam transiit, Coloniam obsedit, Brunonem episcopum cepit, & sic ciuitatem & totam prouinciam ad deditionem coëgit. Postea Aquilgrani veniens cum multis Principibus in sede, vnà cum regina, regni sedit, ac deinde prosperè ad propria rediit.

Anno M. C. C. II, Cunradus episcopus Argentinensis obiit: cui Henricus de Veringen successit. Hic religiosè cepit viuere, & guerras & prælia declinare.

Ipso tempore cum sedes Moguntinensis esset in errore, vix à domino Apostolico licentiam ordinationis suæ impetrauit. Tandem vt Senonensis archiepiscopus ipsum consecraret, vix obtinuit, anno domini M. C. C. VII. Qui in Pentecoste in Argentina celebrans ordines, xv i calend. Iulij fere quingentos clericos ordinauit & consecrauit: summa verò sacerdotum C. I. I. I. extitit. Ipsa die Christianissimus rex Philippus in vrbe viuit cum principibus suis.

- Anno domini M. C. C. VIII, cum piissimus rex Philippus in procinctu itineris esset eundi in Saxoniam, vt diutina ibi finem accipere deberet, atque Babenberg venisset, & militum collectionem expectaret, ibiq; venam incidisset, & cum quibusdam regni fidelibus in secreto loco palatij quiesceret: Palatinus de Witelzbach, qui lubricus erat & multorum nobilium homicida, veniens, sicut diu dolum in corde conceperat, introitus petiit & impetrauit, spatha extracta quasi ioculator ludum simulans, nacta opportunitate regem circa ceruicem percussit, & statim fugere cepit: & de idu illo vitam finiuit. Corpus eiusdem ibidem humatur, sed postea reuoluto tempore à Friderico rege Spiram ad sepulturam regiam ossa deportantur, ac gloriosè ibi tumulantur. Marchalcus verò de Cathalin illum persequens, apud quandam grangiam sitam apud Danubium occidit, & caput eius in aquam proiecit. Regina verò audita ipsius morte, & sentiens vnicum solatium in eo (quia peregrina erat) perdidisse, & cum esset prægnans, dolorem dolori cumulans, ad Stoup castrum deducta est cum festinatione, vbi post modicum tempus abortum fecit, & sic vitam cum foetu finiuit, & ad monasterium Lorche deportatur, & ibi gloriosè sepelitur. Paulatim verò longa concertatio de regni electione quieuit.

Anno domini M. C. C. IX, Otto rex pro imperiali benedictione tempore messium

Romam proficiscitur, qui etiam ab Innocentio papa in Imperatorem consecratus iuramento prius præstito, quod terram & bona sancti Petri, quæ sui antecessores vsque ad id temporis contra iustitiam tenuisse videbantur, Romanæ ecclesiæ libera dimitteret.

Anno domini M. CC. X., Imperator non sano vsus consilio rupit fœdus iuramenti quod fecerat cum Papa & Romanis, occupando & vendicando sibi bona sancti Petri contra pactum. Vnde à Papa sæpius admonitus & correptus, desistere contempsit, & ob hoc meritam excommunicationis sententiam incurrit.

Eodem anno Otto Imperator profectus ab Italia transit in Apuliam, ut terras illas, quas hæreditario iure possidebat Fridericus, filius Henrici quondam Imp. sibi subiugaret, ipsumque Fridericum persequi & exterminare intendebat, prauo vsus consilio, quia si statim post coronationem repatriasset, omnia in prosperum sibi celsissent.

Otto Caesar
excommunicatus.

Anno domini M. CC. XI., mandante papa per totam Alemanniam promulgari cepit sententia excommunicationis lata in Ottonem. Omni autem tempore Ottonis per totum regnum Alemanniarum summa pax & securitas fuit, ita ut omnes mirarentur, quod etiam in absentia eius, dum esset in Sicilia, tanta pax esse potuit in terra.

Thuringia
bellum inferitur.

Anno domini M. CC. XII., Otto Imperator ab Apulia & Italia reuersus est ad partes Teutoniarum, celebrauitque curiam apud Franckenfurt, & circa messes coadunato exercitu, mouit expeditionem in Thuringiam, aduersus Hermannum Lantgrauium sibi aduersantem: ubi etiam expugnauit & destruxit duas munitiones satis munitas, scilicet Rorenberg & Saltzungen: & inde progrediens, obsedit oppidum Wizenfe, quod similiter expugnauit vsque ad arcem. Ibi tunc primum cepit haberi vsus instrumenti bellici, quod vulgo *Trybock* appellari solet.

Nugatoria
expeditio.

Ipsometempore facta est nugatoria quedam expeditio, paruis & stultis hominibus sine aliqua discretione signum crucis arripientibus, curiositatis causa potius quam salutis. Pergebant autem de utroque sexu pueri & puellæ, non solum minores sed adulti etiam, nuptæ cum virginibus, euntes vacua crumena, non solum per totam Alemanniam, sed etiam per partes Galliarum & Burgundiarum: nec retineri villo modo poterant à parentibus & amicis, quin totis conatibus iter illud arripere, in tantum ut passim per villas & agros, relictis instrumentis suis, & his quæ tunc præ manibus habebant, transuentibus se fociabant. Et sicut ad tales nouitates sæpe & de facili credula turba sumus, multi quidem arbitrati sunt, hoc non de leuitate mentis, sed per diuinam inspirationem fieri, & ex quadam pietate. Vnde & subueniebant eis in expensis, victum & necessaria ministrantes. Clericis autem & quibusdam aliis, quibus erat mens sanior, contradicentibus, & iter illud vanum & inutile iudicantibus, vehementer laici resistebant, dicentes: clericos esse incredulos, ipsosque propter inuidiam & auaritiam huic facto se opponere magis, quam propter veritatem & iustitiam. Sed quoniam omne negotium quod sine libramine rationis & sine vigore consilij fuerit inchoatum, non bonum sortitur exitum: postquam hæc stolidi multitudo peruenit ad partes Italiae, diffusi sunt & dispersi per ciuitates & oppida, quorum multi ab indigenis terræ detenti sunt in seruis & ancillis. Alij dicuntur venisse ad mare, qui seducti à nautis & marinariis, transuectique ad alias partes terrarum remotas. Reliqui verò peruenientes Romam, cum viderent quod non poterant habere processum, vtpote nulla fulti auctoritate, tandem laborem suum cognouerunt esse friuolum & inanem: & tamen à voto crucis minime fuerunt absoluti, præter pueros, infra annos discretionis existentes, & eos, quos senium deprimebat. Sic ergo decepti & confusi, redire coeperunt: & qui prius gregatim & per turmas suas, & nunquam sine cantu celestium transire solebant per terras, modo singillatim & in silentio, nudipedes & famelici redeuntes, facti sunt omnibus in derisum: quia plurimæ virgines raptæ sunt, & florem pudicitiae suæ amiserunt. Redeamus nunc ad Historiam de Ottone.

Videns igitur Papa pertinaciam Ottonis, quem prius in omnibus fouerat, & in altum sublimauerat, cum neque pro absolutione nec pro compositione aliqua laboraret, misit in Siciliam, & eduxit inde Fridericum, supra præmemoratum Henrici quondam Imperatoris filium, & literas suas direxit vniuersis terrarum principibus, quibus dedit in mandatis, ut eundem Fridericum loco regis susciperent & manerent, & in

& in omnibus ei astarent, sibiq; transcunti per terras quicq; suo loco conductum honorificè præberent: quod & factum est.

Comperiens ergo Otto Friderici aduentum, desistens ab impugnatione Lantgrauij, proficiscitur obuiam aduersario. Qui dum in partibus Sueviæ conuenissent, Otto cum suis cedere compulsus est, & prævalere non potuit: quia pro tenacitate sua multum reliquerant. Qui secedens inde reuersus est in Saxoniæ, conducentibus cum quibusdam terræ nobilibus. Fridericus autem obfesso & dedito sibi castro Hagenowe, quod adhuc tenebant fideles Ottonis, veniebat de ciuitate in ciuitatem, & receperunt eum, & in breui obtinuit terram. Idem Fridericus iam duxerat vxorem, 70 reginam Arragonum, de qua genuit filium, nomine Heinricum, postea regem.

Anno domini M. CCXIII, Fridericus curiam Aquigrani in festo Blacobi habuit, vbi de consensu principum locatus est in sedem regni. *Fridericus, Casar.*

Anno domini M. CCXV, celebrata est sancta & vniuersalis synodus Romæ, in ecclesia Saluatoris, quæ Constantiniana vocatur, mense Nouembri, præfidente domino Innocentio papa, pontificatus eius anno. XV, in qua fuerunt episcopi CCCXV. Inter quos extiterunt de præcipuis Patriarchis duo, videlicet Constantinopolitanus & Ierosolymitanus. Antiochenus autem graui languore detentus, venire non potuit: sed misit pro se vicarium Anteradenum episcopum. Alexandrinus verò sub Sarracenum dominio constitutus, fecit quod potuit, mittens pro se diaconum germanum 10 suum. Primates autem & metropolitani LXXXII, cæterum Abbates & Priores ultra DCC. Procuratorum archiepiscoporum, eporum, abbatum, priorum, capellanorum absentium non fuit numerus comprehensus. Legatorum verò regis Siciliæ, in Romanum Imperatorem electi, Imperatoris Constantinopolitani, regis Franciæ, regis Angliæ, regis Vngariæ, regis Ierosolymitani, regis Cyprî, regis Arragonum, nec non aliorum principum ac magnatum, ciuitatum etiam aliorumque locorum, ingens fuit multitudo.

Ante tempora huius Concilij ferè triennio, disponente Deo, hæretici, qui peruerso dogmate latenter seducunt fideles ecclesiæ, comprehensi sunt in ciuitate Argentina. Producti verò cum negarent hæresin, iudicio ferri candentis ad legitimum terminum referuntur, quorum numerus fuit LXXX vel amplius de vtroque sexu, & pauci quidem ex eis innocentes apparuerunt. Reliqui omnes coram ecclesia conuicti, per adustionem manuum damnati sunt, & incendio perierunt.

Anno domini M. CCXVI, Innocentius papa obiit: cui Honorius successit.

Eodem quoq; tempore Otto Imperator obiit.

Anno domini M. CCXIX, Fridericus rex pro imperiali benedictione Romam proficiscitur, vbi ab Honorio papa, circa festum beate Cecilie, in Imperatorem consecratur & inungitur.

Anno domini M. CCXXI, Henricus filius Imperatoris admodum puer, quasi decennis, per Ottonem Wirzeburgensem episcopum, cuius tutelæ deputatus fuerat, à patre de consensu principum in regem electus, copulata sibi vxore filia ducis 40 Austriæ, ex qua duos filios habuit, cum ipso duce & Saltzeburgensi archiepiscopo, & aliis multis principibus gloriosè in sede Aquigrani est inthronisatus, vnâ cum regina. Ipse quoque Imperator Fridericus, mortua vxore sua regina Arragonum, matre prædicti Henrici, postea duxit vxorem filiam regis Ierosolymitani, de qua suscepit filium, nomine Cunradum, postea regem.

Anno domini M. CCXXII, de terra Persarum exercitus magnus valde & fortis egressus de finibus suis, per adiacentes sibi prouincias transitum fecit, qui dicebantur fuisse homines magnæ proceritatis & stature horribilis: quod tamen non credimus. Sed quia de causa egressi fuerint, vel quid egerint, ignoramus: in breui reuersi 70 sunt ad propria. Dicebant tamen quidam, quòd versus Coloniam vellent ire, & tres magos de gente eorum natos ibidem accipere. Vnum tamè scimus, quòd Iudæorum gens super eodem rumore ingenti lætitia exultabant, & vehementer sibi applaudebant, nescio quid de futura libertate sua ex hoc peruenire sibi sperantes: vnde & regem multitudine illius filium Dauid appellabant.

Anno domini M. CCXXIII, orta est pestilentia maxima pecorum & iumentorum

rum, incipiens (vt dicebatur) ab Vngaria & per omnes prouincias interiacentes trās-
iens, vsq; ad nos, quæ etiam durauit amplius quàm per triennium.

Ipsò anno Henricus episcopus Argentinensis obiit: cui Bertoldus successit. Hic
cùm esset iuuenis, sano semper vtens consilio, in omnibus agendis suis seniores se
gessit in opere, quantum ad augmentum suæ ecclesiæ: quam suis temporibus plus dita-
uit, quàm omnes sui antecessores, & quocunque se vertebat prosperis successibus pol-
lebat, & monasteria in suo episcopio sita, satis humanè & sine magno grauamine
protexit & fouis, atque suis rebus contentus fuit: & idcirco gloriosum nomen sibi ac-
quisiuit.

Anno domini M.CCXXVI, fundata est domus apud Argentinam in hono- 10
re sanctæ Trinitatis, à Wernhero Marschalco, non sine graui impensâ Mar-
bacensis.

Anno domini M.CCXXVII, Bertoldus Argentinensis episcopus completo fe-
rè vno mense in obsidione castri Bernstein, tandem expugnavit & obtinuit illud.

Anno domini M.CCXXVIII, dissensio grauis orta est, inter Bertoldum de Te-
cke Argentinensem episcopum, & cognatos ipsius comites de Pfirt, quæ dum magis
ac magis inualeceret, tota ferè prouincia vsque ad triennium incendiis & rapinis af-
flicta est penitus & vastata. Igitur episcopus cum multas sustinuisset iniurias sui & suo-
rum, tandem collecto exercitu, ipse & comes Albertus de Habesburg, qui simili mo-
do damnificatus erat in multis, parauerunt se ad resistendum. Nihilominus & Phir- 20
retenses freti auxilio & fauore regaliū ciuitatum, & habentes secum in auxilio co-
mitem Egenonem de Friburg, contrahentes magnam copiam armatorum, occur-
serunt eis inter Bladtoltzheim & Hirtzefeld, & facta congressione, in fugam
versati sunt comites de Pfirt & eorum adiutores, relinquentes ibi spolia castrorum pluri-
ma in papilionibus, in vestibus, in armatura, in animalibus: quæ omnia sublata
sunt à parte aduersa: plures ibi mutilati & vulnerati, plurimi captiuati sunt. Ex hoc
autem Phirretenses & ciuitates regis tantum pudorem & rerum amissionem non fe-
rentes, commoti sunt ira vehementi, cum etiam regis indignatio super hoc accensa
fussset, & augmentato postmodum exercitu, sequenti videlicet anno, villas episcopi
plurimas incendio concremantes depopulati sunt. 30

*Bellum in-
ter episcopum
Argent. &
præsidentem
Alsatiæ.*

*Pugna aus-
der Hard.*

Anno domini M.CCXXIX, prænuntiatus est à quodam magistro Toletano,
qui dicebatur Andreas, & à quibusdam prædicatum est in tectis, quòd post septem
annos venturi essent venti turbini, tantæ vehementiæ, qui ædificium omne destrua-
nt & subuertant, & multas ciuitates terræmotu ruituras, & eclipsin Solis futu-
ram: corruptionem quoque aëris & exinde mortalitatem hominum, & alia quæ-
dam inaudita mortalibus. Hoc idem vaticinium plenius scriptum reperies, in
his eiusdem Chronicis, si retro perquiras, ante annos ferme quadraginta qua-
tuor.

Anno domini M.CCXXX, reconciliati sunt rex Henricus & episcopus Argenti-
nensis, & pace reddita siluit & quieuit terra à tumultu bellorum. 40

Anno domini M.CCXXXI, facta est persecutio contra hæreticos, hostes fi-
dei, veritatis inimicos, quorum multitudo magna latitabat in populo Dei, in ciui-
tatibus, oppidis, & villis, subuerterentes & in errorem mittentes quos poterant de ec-
clesia. Quorum plures comprehensi, & in præsentia cleri & populi conuicti fue-
runt, & inter cætera nefandi erroris sui flagitia confessi sunt, quòd etiam ab esu
carnium in Quadragesima non abstinèrent, & quòd annualem censum transmi-
tere solebant Mediolanum, vbi diuersarum hæresium primatus agebatur.

Eodem anno Ludouicus dux Bavariz interfectus obiit. Fuit autem transfixus
culterello præacuto, quem nos possumus appellare sicam, à quadam persona (vt dice-
batur) vili & ignobili, quales mittere solet quidam potens, qui dicitur senex de Mon- 50
tania. Comprehensus autem interfectore, cum multis suppliciis torquerent eum &
cogerent ad confitendum, cuius instinctu vel iussu tantum facinus attentare præ-
sumpsisset, nihil ab eo poterant extorquere: & sic per omnia laniatus & discer-
ptus periit.

Anno domini M.CCXXXIII, frater Cunradus de Margburg, per multa tem-
pora

pora crucis prædicator, à malignis hominibus interfectus est.

Ipsis temporibus Elisabeth provincialis cōmissa Turingiæ, filia regis Vngariæ, *S. Elisabeth.* vxor quondam Ludouici Langrauij, qui in itinere crucis apud Brundisium vita decessit, mulier sancta & religiosa, post mortem mariti signis & miraculis clarescere cœpit.

Anno domini M. CCCCXV, cūm Fridericus Imperator esset in Italia, & cum aliquo tempore mansisset ibidem, filius suus Henricus rex patri suo se opposuit. *Henrici regis obitus.* Fridericus reuersus in Alemanniam circa festum Iohannis baptistæ, filium Henricum captiuaui, & eum in Apuliam transmisit vinculatum, ibiq; in captiuitate mortuus est & sepultus, anno domini M. CCCCXVI.

Imperator & episcopus Argentinensis circa initium Quadragesimæ, pacificè conuenerunt de feodo, super quo prius longo tempore inter eos contentio vertebatur.

Eodem tempore apud Fuldense monasterium Iudæi quosdam pueros Christianos, in quodam molendino, vt ex eis sanguinem elicerent ad suum remedium, peremerunt. Vnde ciues eiusdem ciuitatis multos ex Iudæis occiderunt. Sed cūm puerorum corpora in castrum Hagenowe delata, & ibidem venerabiliter tumulata fuissent: Imperator tumultum, qui tunc contra Iudæos ortus est, aliter sedare non valens, multos viros potentes, magnos & literatos ex diuersis partibus conuocans, diligenter à sapientibus inquisiuit, vtrum sicut fama communis habet, Iudæi Christianum sanguinem in parascue necessarium haberent: firmiter proponens, si hoc ei de vero constaret, vniuersos imperij sui Iudæos fore perimendos. Verūm quia nihil certi super hoc experiri poterat, seueritas imperialis propositi, accepta tamen à Iudæis magna pecunia, acquieuit.

Anno domini M. CCCCXVII, Imperator profectus est in Austriam, cui ministeriales ducis de marchia Stirensi se tradiderunt. Inde venit ad ciuitatem Viennæ, quæ similiter ipsius dominio se subiecit: vbi etiam Cunradum filium suum, de vxore transmarina genitum, eligi fecit in regem, quem elegerunt archiepiscopus Moguntinus & Treuerensis, & rex Bohemæ, & dux Bauariæ, qui & Palatinus comes Rheni, consentientibus cæteris qui aderant, tamen paucis, & relicto ibi præsidio militum, rediit ad partes Rheni.

Anno domini M. CCCCXVIII, Henricus comes provincialis Alsatix decedens sine hærede, feoda plurima quæ tenebat ab imperio & episcopatu & ab aliis ad dominium suæ proprietatis sunt reuocata, quia frater eius in ipsis feodis nihil iuris habebat, & vxori eius nihil aliud remansit nisi pauca prædia quæ eiusdem erant: quæ paucio tempore post enixa est filium.

Hic Fridericus postposito iuramento quod fecerat Innocentio papæ, vsurpauit sibi bona ecclesiæ, & tenuit ea violenter vsq; ad papam Greg. à quo fuit excommunicatus: sed facta compositione, absolutus fuit. Transactoque breui tempore, compositionem violauit, vsurpando sibi bona ecclesiæ, & tenuit ea violenter, vsque ad mortem Honorij & Celestini papæ, per auxilium ciuium Romanorum, qui eum contra Apostolicum fouebant. Cūm autem infra discordiam Innocentius papa quartus electus & exaltatus fuisset, & in vrbe Roma non posset resistere Friderico, transfudit se occultè in ciuitatem Ianuensem. Ianua recedens, venit in ciuitatem Lugdunensem, ibiq; conuocatis Cardinalibus, & multis pontificibus & prælatis ecclesiarum, præfixit & statuit Concilium, & citauit Fridericum, vt in Concilio compareret, super obiectis coram principibus responsurus. Qui non comparuit, sed responsales pro se transmisit minus sufficientes. Innocentius autem papa celebrato Concilio, medianibus patriarchis Antiochiæ & Aquileiensis, Imperatori Constantinopolitano & multis maioribus ecclesiæ, recitauit damna & grauamina, excessus plurimos & crimina Friderici: & lata sententia excommunicauit eum, & priuauit eum imperio & omni honore.

Principes verò Alemanniæ, scilicet archiepiscopus Moguntinus, & Coloniensis & Treuerensis, cum cæteris episcopis, Argentinensis, Metensi, Spirensi & aliis,

*Contra Fri-
dericum
nomini rex
eligitur.*

elegerunt apud Herbipolim, Henricum Lantgrauium Turingiz in regem. Electione verò facta, idem rex præfixit principibus curiam solennem apud *Grandensfurt*. Cum autem Fridericus depositus Imperator filium suum Cunradum regem in Alemannia haberet: ille curiam præfixam in *Grandensfurt* præuenire cupiens, & impedire volens, collegit magnum exercitum, & venit ad cāpos apud *Grandensfurt*. Henricus verò rex qui curiam præfixit, cum episcopis & fautoribus ecclesiz collegit etiam magnum exercitum & insequēbatur Cunradum regem vsq; ad eosdem campos, ibique facta est pugna & maximus confictus inter prædictos duos reges, in festo B. Oualdi, & Deus dedit victoriam ecclesiz & regi Henrico. Cunradus autem rex fugiēs, amisit multos milites & maxima bona, & imposuit Suevis, qui cum eo venerant, & cum ipsis multis amissis fugerant, quòd ipsi eum infideliter prodidissent. Sueui proinde ira moti, conspirauerunt cum ecclesia & rege Henrico, mouentes bellum in regem Cunradum & suos fautores per Sueuiam, & circa Danubium & Mogum & vbique.

Episcopus verò Argentinenfis, nomine Henricus de Stahlecke, obsedit in Alsatia munitiones, oppida & castra, quæ Fridericus & filius suus possidebant: & expugnauit firmissima & nobilissima duo castra..... & *Kronenburg*/ quæ funditus destruxit, & alia munita castra igne consumpsit. Fautores verò eiusdem episcopi expugnauerunt ex altera parte Rheni nobile castrum *Mulberg* / & castrum *Husen* & multa oppida. Posthæc expugnauit idem episcopus castrum *Ortenberg* / & subiugauit sibi oppidum *Offenburg* / & *Rinigerthal* & *Gengenbach*.

Cunradus autem rex, filius Friderici, videns, quòd non poterat resistere fautoribus ecclesiz, duxit filiam ducis Bauariz, spe consilij & auxilij: sed parum profuit ei, quia Sueui fugauerunt eum de ciuitate in ciuitatem, & cum rege Henrico obsederunt ciuitatem Vlmam in Sueuia, sed non expugnauerunt: propter magnum frigus & defectum pabuli oportebat eos recedere de ciuitate. Rex autem Henricus ab Vlmâ recedens, venit in Turingiam, & mortuus est, anno ab incarnatione domini M.CCXLVII, & non regnauit per annum vnum.

Mortuo verò Henrico rege, Innocentius papa pro alio rege laborabat, & inter principes non inuenit aliquem, qui se de regno vellet intromittere cōtra Fridericum & filium suum Cunradum. Tandem dux Brabantiz, filium sororis suæ, *Wilhelmum* comitem Holandiz, domino papæ & episcopis Alemanniz præsentauit. Quem episcopi elegerunt in regem apud Coloniam, promittentes ei iuramento præstito, rebus & personis fideliter assistere. Qui cū episcopis, comitibus & nobilibus obsedit *Aquisgranum* & firmissimum castrum *Werde* in fluuiò Rheni, & *Ingelshcim*: quæ omnia sibi subiugauit. Colonia, Moguntia & Argentina ecclesiz assistebant: sed *Wormatia*, *Spira*, & aliz ciuitates & oppida Rheni, Sueviz & Bauariz, & Metis, fauebant Friderico & filio suo sub vinculo excommunicationis: & eorum fauore Cunradus natus Friderici tenuit bellum contra ecclesiam, & terram aduersariorum suorum deuastauit incendio & rapina, vsq; ad mortem patris sui Friderici.

*Fridericus
mortuus.*

Anno domini M.CCL, Fridericus Imperator cū post suam ab imperio depositionem inter ciuitates Lombardiz Parmam, tanquam magis exosam sibi, forti manu obsideret: à legato domini papæ & à Parmensibus est deuictus, & amissis thesauris suis & rebus aliis in Apuliam rediens, ibi graui infirmitate correptus, defunctus est.

Anno domini M.CCLI, Cunradus rex filius Friderici, vt mortuo patre Siciliz regnum susceperet, per mare in Apuliam deuenit, & capta Neapoli, muros illius funditus destruxit. Sed cum sequenti anno introitus sui in Apuliam infirmari cœpisset, clystere, quod à Medicis iudicabatur ad salutem, veneno mixto inulit sibi mortem. Post hæc *Wilhelmus* rex à Frisonibus occisus est.

*Richardus
Anglus Con-
rado Fri-
derici F. oppo-
situs.*

Hæc audiens episcopus Colonienfis, ad Angliam perrexit, & inde duxit *Richardum* ducem Cornubiæ, quem ipse & episcopus Moguntinenfis elegerunt in regem: quibus dedit multam pecuniam, & cæteris episcopis Alemanniz & nobilibus terræ. Et cū adhuc opulentus esset in diuitiis, vehēbatur per principes Alemanniz ad singulas ciuitates & oppida imperij super fluuium Rheni: & ab omnibus ciuitatibus, ob reuerentiam principum qui cum eo aderant, honorificè est receptus. Cū autem

Richardus

Richardus rex peruenisset vsq; ad ciuitatem Bafileam, defecit ei substantia: tunc reliquerunt eum principes Alemanniz solùm, dicentes: quòd eum non dilexerunt propter personam, sed ratione substantiæ, & dederunt ei libellum repudij, & per aliam viam reuersus est in regionem suam: cuius regis memoria cum sonitu periit. Tunc vacauit regnum Romanorum, annis xxxi , vsq; ad tempora domini Rudolphi Deigratia Romanorum regis.

Vacante autem regno prædicto, Cunradinus, Cunradi regis filius, filij Imperatoris Friderici, pollens diuitiis & honore, adhuc adolescens de morte patris sui Cunradi, & aui sui Friderici Imperatoris dolens, cùm esset infra dies luctus, consilio vsus suorũ,
 10 volens & patrem & auum vlcisci, licet esset teneris sub annis collegit exercitum magnum, venit in Italiam, volens inuadere regnum Siciliæ, quod ad eum ex successione hæreditaria asseruit pertinere, tempore Clementis papæ quarti. Hoc audiens Carolus, qui tunc ex donatione Apostolica sibi assumpsit regni Siciliæ gubernacula gubernanda, collegit vice versa exercitum, & inito cum proceribus, qui cum eo aderant, consilio, qualiter & quomodo ipsi Cunradino & suis resistere posset. Fauore tamen & auxilio domini Clementis papæ cõgregati sunt, ac acies hinc inde ordinate, aggressi sunt conflictum & bellum magnum, & facta est cædes magna hominum, & obtinuit prima facie fide Cunradinus & sui victoriam. Et cum Teutonici insistentes spolio, fugarent aduersarios, adhuc Cunradino existente in tentoriis, superuenit quedam
 20 acies Caroli, Cunradinum captiuare conantes: & cum se desolatum vidit, fugiebat. Demum captus & capite truncatus est, anno Domini M. cclxxviii , de cuius morte tota dolet Germania.

*Cunradinus
Sicilia hære-
dus factum.*

Cùm autem regnum Romanorum vacaret à tempore Richardi regis, qui Romani imperij (licet profecisset modicum) assumpsit gubernacula gubernanda, & nullus Alemanniz principum, propter metum aliquorum Alemanniz, sibi Romani regni regimen assumere vellet, qui partem Imperatoris & suorum contra ecclesiam fovebant: & mediotempore in partibus Alemanniz & aliarum circumiacentium per diuersos spoliatores viarũ & nobiles ipsius terræ fuerint insolentiæ perpetratæ quamplurimæ, tempore Gregorij papæ decimi, apud quem per diuersos Alemanniz nobiles & alios transeuntes sæpe & sæpius querimonia super tanta importunitate vertebatur: inito consilio præcepit principibus Alemanniz electoribus duntaxat, vt de Romanorum rege, sicut sua ab antiqua & approbata consuetudine intererat, prouideret,
 30 infra tempus eis ad hoc de papa Gregorio statuto: aliàs ipse de consensu Cardinalium, Romani imperij prouidere vellet desolationi.

Mandato autem Apostolico viso ab ipsis principibus & recepto, conuenerunt apud Franckenfurt, de electione Romanorum regis tractaturi. Qui vtique se electores diuersis inter se tractatibus & diuerticulis habitis, non poterant de electione concordare, reducentes sibi inuicem memoria vniuersorum nobilium per omnem gyrum Alemanniz regionis. Qualiter autem vltimò concordabant in dominum

40 Rudolphum comitem de Habesburg, eligendum in Romanorum regem, in sequenti opusculo patebit.

F I N I S.

M. ALBERTI ARGENTINENSIS CHRONICON
INTEGRVM, CONTINENS HISTORIARVM
SERIEM, A RVDOLFO PRIMO HABSPVRGENSI,
vsq; ad Caroli quarti Imperatoris obitum, id est an-
num Dominicæ incarnationis
M.CCC.LXXVIII.

*Adiectus est eiusdem (ut videtur) Alberti Commentarius, de Bertoldi, è
comitibus Bucheckianis, episcopi Argentinensis rebus gestis,
Ludouico quarto imperij habenas
moderante.*

Omnia iam primùm typis euulgata.

CVM Albertus de Argentina historias Germanicas illius seculi, quod Rudolphi Habsburgensis electionem & Caroli quarti mortē intercessit, sincera fide literarū aternitati commendari, resq; multas ab aliis vel iniactas, vel nō tā plenē tractatas scripserit: equidem sepius fortunam eius miseratus sum, quia cū non nisi membris truncatū ac toto penē corpore tabidū, in hominum conspectū prodire passa esset. Quod, n. istius lucubrationis fragmentū in publicū abierat, id infinitis pene verborum & sententiarū mendis adeo corruptū erat, ut quāplurimis locis sensus nullus, quibusdam etiā falsus & deprauatus inesset, atq; ideo velut ex angue & putre corpus, contēptula laborari. Cuspinianum certē, vtrū in historiarum rep. clarissimum, hæcce boni auctoris mancas pagellas non magni fecisse constat: unde & lectorē cautum esse iubet, ne his nimium fidendo in errorē agatur. Ac sanē sateri debeo, me illius ductū, in historia Basiliensi alicubi quāquam in re non vsq; adeo magni momenti impegisse. Verumenimvero q̄ scriptor hic ad dōs permāsit, eiq; tantum non fides derogata sit, cum certē n. auum non sua culpa contraxit, sed temporum & vetustatis inuidia, quæ exemplaria longos vitia per annos, tantū non aboleuerat. Neg. n. cuiquā dubium esse potest, auctorem illum quo antehac habitu comparui, ex veteri codice lacero, aut squalore & carie corroso vel oblitterato, transcriptū esse: qui si hāc iniuriā nō perensisset, maiore & fide & dignitate polluisset. Cuspin. equidē duo se M. Alberti antiqua exēplaria natū esse memorat: unū quod præ vetustate vix legi potuerit: alterū, à priore diuersum, fenestratū atq; mancū.

Latatus igitur sum, cū liber is totus ac integer, quantumvis à recentiore quodam transcriptus, in manus meas incidisset: quanquam primo intuitu (eo quod nullum auctoris nomen præferret) Albertum esse ignorarim. Nec dissideo, quin alij quoq; patrie amantes, quando cum suis temporis historias, si non eleganter & ornate, verē tamen atq; sincere, tradidisse animaduertent, voluptatem inde fructuosam sint percepturi, atq; cum aliis mediæ ætatis scriptoribus fide neutiquam inferiorum habituri. Contulit aut prædictū huius scriptoris apographum, cū vetusto & membranis codice, quem (vtrū reor) bibliotheca canob. N. ouientensis seu Ebersheimensis, sit in Alsatia, in insula Ilke fluminis, conseruaret. Eum clariss. vir, D. Ioannes Pistorius, Marchionum Badensium & Hochbergensium medicus, amicus optimus, iuuandi mei instituti causā, Carolf-burgo ad me perferri curauit. Is codex meo per omnia ferē consentiebat, nisi quod principium libri, de comitum Habsburgensium de Romana gente origine (quam sanē opinionem & alij quoque docti non satis verisimilem censent) in meo desiderabatur, huius verbus incipiente. Rudolphus comes de Habsburg, cū esset apud Fridericum Imp. &c. Eo autem prorsus erant similes, quod vterq; continuo orationis filo nullis argumentis (ut in impresso fragmento) inter se insertis, descriptus erat. prætermisū vtrinq; nonnullis quæ in eodem fragmento leguntur. Hæc tamen audacius eicere nolui, sed ut quæ in manuscriptis codicibus nō extant, à reliquo cōtextu dignoscantur, ab initio signo ad calcem verò signo notata esse duxi. Deniq; in vtroq; exēplari antecedeat Fragmentū historicum, à Dagoberto Franc. rege, vsq; ad Rudolphi tempora, quibus Albertus historiam inchoat, deductū: sequebatur verò cōmentarius ille de rebus gestis Bertoldi episcopi Argent. quibus tractatibus ego quoq; auctorem huncce vestitum in theatrū exire volui.

Porrò quod ad auctorem, dubitatio aliquando incidit, num is, de Basiliensium rebus tā multa referens, è vetusta & equestri illa vrbe nostra familia ortum duceret, quæ cognomine de Argentina, ante CCC annos floruit, & aliquot dignitate & muneribus insignes viros produxit. De quorum numero fuisse equestri baltheo decorati, Albertus de Argentina, circa annum 1236, in vrbe Basil. imperij aduocatus, & Wernherus anno 1263 ciuium magister, quorum hic (ut Colmarienses fasti memorant) à Richeimēsisbus rusticis postea occisus fuit. Item Ludonicus, anno 1318 summi templi mysta seu canonicus. Verum eas mihi nebulas discussis, locus in historia Ludonici quarti, quo scribit, se ab episcopo Argentinensi Auinionem ailegatum fuisse, ut & eum pontifici Romano excusaret, eiq; Ludonici decretum per omnē Germaniam promulgatum, afferret, quo palam astruebat, pontifici in exauctorando Casare nil iurū esse, &c. Inde conicio, fuisse hunc Albertum episcopo Argentinensi familiarem, fortē Doctorem (quod magistri nomen insinuat) aut sacerdotem: cuiusmodi plures Argentina habuit, qui res eius vrbis & episcopatus literis ad posteros transfuderūt. Quales sunt Fridericus Clofnerus qui historiam à Rudolpho Habsburgensi, vsq; ad annum salutis 1362 perduxit: & Iacobus Kozelshofus qui res Argentinensium ab vrbe origine vsque ad principium seculi à nato Christo decimi quarti, collegit.

M. ALBERTI ARGENTI-
NENSIS CHRONICON INTEGRVM, A RV-
DOLPHO HABSPVRGENSI, ADVSQUE CAROLI
*quarti Imperatoris obitum, id est annum dominica
incarnationis, M. CCC. LXXVIII.*

RUDOLPHVS comes de Habsburg ex antiquis progeni-
toribus ab vrbe Roma traxit originem. Olim namque ^{*Stirpa Habs-*}
duobus fratribus, propter potētis Romani occisionem, ^{*burgis*}
eliminatis ab Vrbe: pater eorū nobilior Romanus, dans ^{*erens.*}
cuilibet eorum immēsam pecuniam, ipsos iussit in par-
tes abire remotas. Qui se in superiori Alemannia re-
ceperunt. Antiquior autem ad emptionem prædiorum
& munitionum, iunior verò ad habendam vasallorum
multitudinem contendebat. Patre autem in Vrbe exis-
tente post aliquot annos cū intellexisset, filios cum
pace stare in Alemannia, ipsos visitabat. Et cū vidisset
lenioris empta prædia, eius prudentiam nimium commendauit. Requirens autem à
10 optimè armatis ad munitionem pertinentibus, & ab eo infeodatis, venire ad mōtem,
vbi castrum Habesburg est collocatum, illuc patrem traducens, illam fortium mul-
titudinem, quos & omnes eorum posteros masculini sexus suos & posteritatis suæ fi-
deles vasallos illis consentientibus patri, probauit. Quo viso, pater in illius animosa no-
bilitate gauisus, reuersus ad Vrbem, magnum thesaurum destinauit eidem. Ex quibus
duobus fratribus omnes de Habesburg postea processerunt.

Rudolfus verò cū esset apud Fridericum Imperatorem secundum in Lombar-
dia, qui & ipsum Rudolfum leuauit de sacro fonte: Astronomus Imperatoris ipsi Ru-
dolfo, quamuis iuueni frequenter assurgens, ipsum præ cæteris cunctis spectabilibus
& clarissimis honorauit. Sciscitatus autem à Cæsare Astronomus, cur illi iuueni præ
30 cæteris tantum exhiberet honorem: respondit, quòd ad eum imperij honor & princi-
pis potestas in posterum deueniret. Turbato ex hoc Cæsare, & iuueni illi indignanti,
Astronomus dixit: Non indignemini ei, quia anteq̃ incipiat eius dominium, ex vobis;
qui iam decem habeis filios, & ex eis qui succedat in imperio penitus nullus erit. Ve-
rum Rudolfus abinde recessit, propter imperatoris indignationem.

Malè autem succedente principi, deposito ab Innocentio quarto, & dolis clerici ^{*Cæsares con-*}
præualentibus contra eum, ipsosq̃ tandem in regno suo Siciliæ in Panormo defuncto: ^{*tra Frideri-*}
principes Germaniæ, virtute translationis ad ipsos factæ ex morte Ottonis tertij Im- ^{*cum & electi.*}
peratoris, Richardum regem Angliæ in clytum in regem Romanorū eligere decre-
uerunt: qui regi Franciæ inuidens, illico eidem quandam ciuitatem obsedit, & in ob-
40 sidione iaculo est occisus: statimq̃ postea electo per principes Lanigrauius Turingiæ,
deinde Wilhelmo comite Holandiæ, qui Rhenum ascendens Brisacum venerat, &
descendens Frisiā inuaserat, ipse inibi est occisus. Sic post Fridericum imperium re-
gnumq̃ Romanorum xxx annis vacauit. Richardus enim & Wilhelmus, quia non
durauerūt in regno, non fuisse censentur, & ambo caruerunt benedictione imperiali.

Sicilia regnum ad Gallos translatum, Anno 1165.

Innocentius autem papa quartus, qui Fridericum deposuit, Carolum Martellum comitem Prouinciæ, fratrem scilicet regis Franciæ, constituit Siciliæ regem: contra quem Cunradinus nepos Friderici ex Cunrado filio suo, veniens in Italiam cum duce Austriæ, & magna multitudine Germanorum, cum Carolo iniuit conflictum: victoq; per Germanos Caroli exercitu & fugato, Germani prædam fugientium infuentes, Cunradinum cum duce & paucissimis reliquerunt. Quod videns Carolus, qui se in montem cum magna parte exercitus sui receperat, ut videret recessus Germanorum: Cunradinum quasi desolatum inuasit. Quo cum duce & quibusdam aliis capto, indeq; abducto, exercitus eius dispersus ob prædam, miserabiliter fugatus est & occisus. Scripsit autem Carolus Clementi tum papæ existenti, quid faciendum esset de Cunradino capto. Qui rescripsit eidem, quia ei fauebat: *Vita Cunradini, mors Caroli: mors Cunradini, vita Caroli.* Quo scripto viso, statim Carolus Cunradinum cum duce Austriæ & cæteris decollauit.

Cunradinus Sueviae dux capite multatus 1167.

Petrus Arragonensis Siciliae occisus pater.

Quod Petrus rex Arragonum, Cunradini proauunculus ægrè ferens, habitis machinationibus occultis cum incolis insulæ Siciliæ, per mare potenter insulam ingressus, occisus Francigenis, & fugato Carolo, insulam Siciliæ occupauit: quam eius posteritas postea tenuit, & eius abnepotes hodie detinent sine lite. Carolus autem Neapolim & reliquam partem quæ est citra mare, vnâ cum comitatu prouinciæ, cum posteris suis quicquid possedit, semper resistendo Germanis: sub quo Guelforû, de parte ecclesiæ: & Gibellinorum, de parte imperij sunt nomina inchoata.

Erat autem mater Caroli, filia regis Castellæ, cuius regni arma sunt, castra: regni autem Franciæ, lilia. De quo Carolo, antequam mater eius regi Franciæ nuberet, prophetizatum dicitur in hæc verba: *Castra floribus continguntur, & ex equa equus generabitur generosus, qui pugnabit contra pullos Aquilarum, & præualebit eis.* Papa autem Alexander contra Petrum Arragoniæ ac filios & regna eius in tantum processit, quod multis annis in regnis eius nunquam sunt celebrata diuina, etiam nominantes eum regem, damnando. Qui Petrus rex in senio duos filios suos, vnum Arragoniæ, alium Siciliæ reges constituens, sibi huiusmodi titulum adscripsit: *Petrus Arragonensis natus, pater duorum regum, dominus maris & miles imperterritus.* Tandem sedes Apostolica cum vltro reuocasset processum, iuuenes qui in eisdem regnis tempore interdicti successerant, vel succreuerant, ante non visam celebrationem diuinorum deriderunt: propter quod post multa tempora Bonifacius papa octauus decretalem *Alma* condebat.

NB. Franciscani & Dominici hunc locum auferunt.

Post Fridericum creuit potentia & superbia sedis Apostolicæ, ac Minorû & Prædicatorum, quos eo quod Fridericum & suos detestabantur, ipsa sedes apostolica præcunctis Ordinibus priuilegiis exaltauit in tantum, quod nunc ipsa sedes & clerus vix defendantur ab illis.

In diebus illis Henricus de Stahellegge, episcopus Argentinensis, quem Imperator forsan viuens læserat, *Kronenburg, Haldenburg, Illewickersheim,* & quædam alia castra Imperij demoliiuit.

Creuit autem Rudolfus de Habsburg temporibus prædictis, astutia & honore: qui cum litem duram haberet cum abbate sancti Galli, & duæ lites aliæ sibi etiam successerent, venit ad domum abbatis, qui eum persequeretur odio capitali, sedens ad mensam eius edentis, inscius & non vocatus. Abbas verò miratus, ipsum honorifice & grater receptit. Facto sic simul prandio, illico in tantum sunt amici effecti, nullo se interponente, quod abbas cum exercitu, ad inuadendum alios comes aduersarios, in auxilium cum eo perrexit. Dixit enim comes ad suos: Quicumq; tres lites habet, duas si poterit reformet: hoc est consilium meum.

Cum autem quadam vice idem comes, animo quædam inuadendi, in *Ensfelheim* seruitores congregaret paulatim, & illis panem de siligine, & vinum durissimum ministraret, quidamq; milites ex illis, panem album & bonum vinum super mensam comitis emerent sibi ipsis: comes leuata mensa illos milites licentiauit secretè, dicens: se non indigere ipsorum. Illis verò causam licentiæ quærentibus, ipsos quod non contentabantur iis, quibus meliores contentarentur, arguendo confudit.

Soror Rud. Habsburgensis filia.

Habuit autem comes de Kussenberg sororem ipsius Rudolphi: quo defuncto sine liberis,

liberis, eadem soror Ottoni de Ochsenstein data est in vxore: ex qua domini de Ochsenstein & Strasberg postmodum prodierunt.

Obiit autem antiquus comes de Kiburg, ipsius Rudolphi auunculus, solam relinquens filiam, quam ipsi recommisit, qui eam Eberhardo, filio patris sui, dedit in vxorem, retinens sibi dominium in Kiburg/Winterthur/Dieffenhofen, Baden/Wellingen/Xrowe/Friburgum Vchlandia, & quædam alia: assignans tandem eidem patrueli, postquam aliquandiu cum duce Burgundiæ auunculo suo morabatur superius dominium, quod fover eius à matre sua, sorore ducis Zeringie habuit, sc. Burgdorff, Thune/& alia, quæ illius posteritas hodie tenet. Alia verò ipse Rodolfus suæ posteritati reliquit. Ipse verò patruelis & eius posteritas deinceps nō de Habsburg, sed de Kiburg sunt vocati, eò quòd illud dominium aliud præcessit, tēpore, diuitiis & honore.

Erat autem antiquum castrum Kiburg olim in Brisgaugia, ex opposito nūc castrum Friburgensis, cumq; olim dux Zeringie à sororio suo comite de Kiburg precibus obtinuisset, vt annueret ducem facere domum venationis in monte castrum Friburgensis: vxor territa dixit marito comiti: Bene dixit frater meus, quòd domum venationis ibi facere velit, quia venabitur & expellet vos per ipsam domum de partibus istis, & omni honore: quod & breuiter postea factum est.

Mortuo autē tempore Friderici, Berchtoldo duce Zeringie, anno M.C.C.XVII, calendis Maij: vni sororio de Kiburg cessit illud dominium in Burgunden: alteri Egenoni cum barba, comiti de Frach, cessit inferius dominium. Quo mortuo, cum reliquisset duos filios, scilicet Chunradum seniore, cui cessit dominium in Brisgaugia: & Egenonem, cui cessit dominium in Sueuia, à quo comites de Furstenberg processerunt. Chunradus verò comes Friburgensis moriens, reliquit duos filios: Egenonem seniore, cui cessit dominium Friburgense: & Henricum, cui cessit Neuenburg & Badenweiler. Qui Henricus cum Neuenburg venisset, animo recipiendi in crastino ab hominibus fidelitatem: in sero sub macellis cuiusdam burgensis vxorem stuprauit, propter quod Neuenburgenses illi fidelitatem facere renuerunt.

Erat autem in diebus illis partialitas inter nobiles Basilienses, hodieq; durans, inter Plitacos & Stelliferos, quæ ex eo sumpsit originem. Cum olim milites Basilienses ad torneamenta hastiludia, vel parlamenta alia cum multitudine egredierentur, & diceretur: Qui sunt isti? Tum dicebatur: *Scalarij & Monachi Basilienses*, qui erant excellentiores. De quo alij commoti, consilio habito, fecerunt vexillum alba stellæ magnæ in rubeo campo, quod in Torneamentis & alibi efferebant: sub quo signo erant progenies de Eptingen, Vicedomini, Ysheim, Kraffen, Reichen, Pfaffen, aliqui de Ramstein, Am Rorimarck: postea dicti de Neuenstein, Macerell, Frick, & plures alij. Alij verò fecerunt viridem Plitacum in albo campo: ij erant Scalarij, Monachi, de Rheno, Marschalci, Camerarij, & multi alij, qui semper in ciuitate Stelliferos præcesserunt. Erant autem omnes comites & nobiles vicini, de alterutra partium earundem. Omnes enim de progenie Nouicæstri am See, marchiones de Hochberg & domini de Rotelen fuerunt Plitaci. Comites verò de Habsburg & de Pfirt, item Henricus cui cessit Neuenburg & Badenweiler supradictus, fuerunt Stelliferi.

Orta autem briga inter Henricum comitem de Badenweiler & Neuenburgenses, cum pro domino receptare nolentes, cui Henrico Rodolfus de Habsburg pro viribus assistebat: quidam incolæ oppidi dicti Wibre & plures alij, clam pro Henrico episcopo Basiliensi, de Nouo castro dicto, miserunt, qui veniens media nocte, intromissus, castrum Neuenburg iuxta portam superiore, quod comes tenebat, confregit. Erat autem idem episcopus filius Vlrici comitis Noui castri: qui Vlricus moriens reliquit fratrem, qui habuit Nouum castrum & dominia Gallica: ipse verò habuit comitatum Noui castri & dominia Teutonica. Qui Vlricus reliquit quatuor filios antiquos, de Nidowe, de Strasberg, de Arburg & Henricum episcopum prædictum. Ille reliquit multas filias, das dominis de Tockenbourg, de Valckenstein, de Rotelen, de Regensperg, de Grandisone, ex quibus multæ progenies processerunt.

Inualuit autem bellum contra Neuenburgenses in tantum, quod pluribus annis nec agri, nec vineæ, imò nec vnus hortus, culti fuerunt: multisq; occisis & captis, vltra quinquaginta pedibus sunt truncati. Ipsi verò auxilio episcopi oppidum Bladenburg.

doltzheim, prædicti Rodolphi, item túrrim in *Ostmarshheim*, destruxerunt. Nobiles autem oppidi, dicti *Sermenizer*, & alij cum comite existentes, nimis læserunt Burgenſes, quibus duo fortalitia in *Ougheim* & caſtrum *Gerneck*, item vnum caſtrum *Froſchbach*, per comitem ædificatum iuxta Rhenum prope *Bantzheim*, vbi tunc alueus Rheni fuerat, demolita fuerunt.

Multa etiam alia acciderunt, quod durauit vſq; ad creationem Rudolphi, in regem promoti, qui tandem conquerentibus illis de ſtupro, oppidum ad ius regni Romani recepit, ſinens tamen, quod comes per ſe captos excoriaret ad vnguem. Insuper rex decimam partem omnium bonorum oppidanorum recepit, quam comiti assignauit.

*Wernerus a
Falkſſen
archiep. Mo
guntinus
Rudolphi pro
motor.*

In diebus illis, electo Wernhero archiepiscopo Maguntino ad Urbem pro confirmatione proficisci volente, Rudolphus comes prædictus per electum literis rogatus, ipsum ab Argentina vſq; ad Alpes euntem, eoq; feliciter confirmato redeuntem conduxit. Qui archiepiscopus grates ſibi agens, optauit vt nunquam moreretur, niſi comiti de tanto officio reſpondiſſet. Itaq; Maguntinus feliciter procedens & proſpere ad eccleſiam ſuam eſt reuerſus. Quod poſtea fecit idem episcopus, qui pro creatione regis Romanorum principis quorum intererat ad oppidum Frankfurt conuocauit. Interea accidit, quod Pſitaci Baſilienſes Stelliferos expulerunt: propter quod Rudolphus comes congregatis ſuis amicis, cum Stelliferis & eorum fautoribus iuxta capellam Binningen Baſileam obſedit. Congregatis autem principibus electoribus in Frankfurt, rege Bohemiz dempto, & inter ſe de periculo diutina vacationis Imperij, & de perditione iuris principum inuicem conquerentibus, ac de perſona eligenda, quæ imperio expediret, tractantibus: Maguntinus Rudolphi comitis de Habsburg magnanimitatem ac ſapientiam commendauit: multisq; aliis potentibus nominatis, Maguntinus aſſerens, ſapientiam & ſtrenuitatem diuitiis & potentia eſſe præferendas, pro Rudolpho comite inſtitit: Colonienſem quoq; & Treuerenſem ad id ipſum inducens. Dux autem Bauariz, qui clariffimam vxorem ſuam, ex patre duci Brabantiz, & ex matre de Hollandia natam, ob falſam adulterij ſuſpicionem decollauerat, pater poſt Ludouici quarti principis, conuocans Burggrauium de Norinberg præſentem, qui & ipſius Rudolphi extitit conſobrinus, ait illi: Si Rudolphus præſatus promoueretur in regem, quomodo eſſem ab eius læſione ſecurus? Habet ne aliquam filiam, quam mihi daret in vxorem? Et illo aſſerente, quod Rudolphus ſex haberet filias, & de danda ſibi vna, ſub omnium bonorum ſuorum hypotheca duci cauente, dux annuit Maguntino. Quod audientes, dux Saxoniz, & Marchio Brandenburgienſis, qui & ipſi non habebant vxores, receptis cautionibus de dandis ſibi Rudolphi filiabus, ſimiliter conſenſerunt, ſicq; concorditer eſt electus, anno domini M. C. C. LXXIII, XIII idicæ calendæ Octobris.

*Rudolphi
Habsburgen
ſi Rom. rex
1273.*

Burggravius autem de Nurinberg acceptis de electione principum literis, Baſileam ad Rudolphi exercitum properauit, & venit ibi repente in media nocte: & excitato comite, dixit ſibi, quod eſſet rex nouus electus. Ille credens ſe deludi, cõtra Burggrauium commouebatur. Ille verò dixit: Abſit quod vos deludam, valentiſſimum dominorum: & ſibi expoſuit ſeriem rei geſtæ. Rex verò audiens, filias ſuas nupturas tantis principibus, & de proſperitate ſua dignè gauiſus, Burggrauium in ciuitatem Baſileam ad episcopum & ad Pſitacos eius inimicos, pro amica reformatione direxit. Audiens autem episcopus, quod erat factum, ſe percutiens ad frõtem, dixit: Sede fortiter dñe Deus, vel locum occupabit Rudolphus tuũ. Ambæ igitur partes cũ magnatibus illarum partium, cũ rege & regina Alberti ſore comitis de Hohenberg, Aquifgranum pro ipſorum coronatione, egregiè ſunt profeſti, rebus per omnia bene geſtis.

*Rudolphi Caſarum liberi,
eorumq;
progenies.*

Ex his itaq; tribus filiabus multi duces Bauariz, Saxoniz, & Marchiones de Brandenburg proceſſerunt. Dedit quoq; rex vnã filiarum Carolo tertio, nepoti Caroli Martelli prædicti regis Siciliz, ex qua reges Vngariz, Clementia regina Franciæ & mater Delphinorũ, & Andreas rex Siciliz, proceſſerunt. Non dico rex inſulæ Siciliz, quam ſemper Arragonij tenuerunt. Habuit autem & rex à prædicta vxore de Hohenberg, tres filios, Albertum Rudolphum & Hartmannum: qui Hartmãnus poſtea prope Rhinaw in Rheno ſubmerſus, Baſileæ cum matre prædicta & adhuc vno filio paruo lo, in choro maioris eccleſiæ Baſilienſis ſunt ſepulti. Tempore autem electionis regis, iuerat

Iuerat Albertus ad comitem Tirolis, ad recipiendam Elisabet filiā suam. Et intelligens comes electionem regis, Alberto filiam illicō copulauit. Erat autem ipsa Elisabet soror quondā Chunradini ex matre, quæ defuncto Chunrado rege recepit comitē Tirolis. Vacauerunt autem imperio à tēpore occisionis Chunradini: ducatus Auftrix, Stirix, & Carinthiæ. Rex autē de ducatu Carinthiæ, quē aliās ipse comes occupauit, recepta ab eodem magna pecunia, inuestiuit eundem, qui postea non comes, sed dux Carinthiæ vocabatur.

Ducatum autem Auftrix quem occupauit Ottocharus rex Bohemix, cōtulit Alberto & Rudolfo filiis suis, & veniens cum exercitu, est in Vienna ciuitate Auftrix ca-
 10 pitali receptus: habitisq; multis tractatibus, Ottocharus qui Bohemiam, Auftriā, Morauiam, & quasi Hungariam, & totam quasi terram vsq; ad Prussiam, & vsq; ad mare, tenuit, à rege sua feuda recepit. Venit autem ad regem cum ineffabili pompa & ostensione potentix & diuitiarum. Rex autem longus & gracilis statura valde, aquilum habens nasum, indutus grisea rusticali tunica, cum alto galero, in cōmuni strata sedens, Ottocharum indutum pretiosissimē, genu flexū, more regio inuestiuit de feudis. De quo indignatus Ottocharus, & per vxorem suam, quæ Polona extitit, durē tentus, pro eo quod le in tantum subiecit, cēpit regem infestare & Auftriam occupare.

Obierat autem diebus illis prædictus H. de Nouocastro, episcopus Basiliensis, cuius gesta (qualiter tempore prædecessoris sui Berchtoldus de Pfirt, administrator episcopi
 10 scopus fuit, & illo defuncto, quasi sine electione, sed solo Capituli cōsensu, non audentis contradicere, episcopatum tenuit, quamuis quasi illiteratus: qualiter quadam vice citatus per papam personaliter, nūcium post magnum honorem sibi exhibitum, coēgit quasi, vt papam ad eundem diem coram eodem episcopo citaret, ad castrum suum Birsfecke: qualiter tunc comes Ferretarum, ex quadam indignatione suorum, quandam permutationem terræ suæ fecit cum episcopo, ad munitionem & vallem Telschberg, & ob hæc sui in eum iracundē irruentes, pro eo quod eos infideliter alienauerit, ipsum facti pœnitentem, cūm vidisset tātum suorum dolorem, coēgerint quasi ad rescissionem contractus: & quod castrū *Zouger & aduocatiā in Sergowe,
 30 pter rescissionem permutationis, in feudum recepit: qualiter duo milites de Butenheim, ea quæ ab ecclesia Basiliensi habuerunt à prædicto comite de Habsburg in feudum recognouerunt, & episcopus postea in præsentia regis eisdem dixit: Vos alienastis vos à beata virgine, & ego vos ab ea tollo, Sathanæ committendos: qualiter postea quilibet eorum alter alteri suam cognouit vxorem, qualiter postea Landsfer regi vendiderunt, & in rebus & in personis perierunt, ita quod nullus est superstes ex eis, & alia ipsius episcopi acta) causa breuitatis relinquo.

Erat autē in diebus illis quidā frater Henricus de Isena Sueuus, de ordine Minor. fi-
 40 lius fabri, lector domus Moguntinæ, Theologus & Nigromanticus, qui dum quadam vice dæmonem cuidam bonæ mulieri in specie vini diu cohabitantem, per characteres eiecisset: dæmon non valens ultra illam accedere, dixit dæmon: Ab initio meæ ruinæ solitus eram cohabitare mulieribus, nunquam dilectiorem habui: nunquam ergo desistam, quin illum qui te mihi abstulit in eam alitudinem perducam, qua obliuiscatur penitus Dei sui. Hic Henricus cum pro Petro diuitius Canonico Basili. & præposito ecclesiæ Moguntinensis, pro episcopatu Basiliensis iuisset ad papam, papa sibi, videlicet Henrico, non illi, de episcopatu prouidit. Hic regi familiarissimus
 est effectus.

Rex autem congregato forti exercitu, Bohemiam contra Ottocharum est profectus, cum quo ipse Basiliensis episcopus cū c. dextrariis iuit in propria persona. Trans-
 euntes autem sylvam Bohemix per inuales, quasi fugientes, damna plurima sunt
 50 perperissi. Episcopus autem Basiliensis tenens extremam exercitus custodiam, inuales iterum venientes inuasit, qui in amnem fugientes more solito, transire credebant. Episcopus verò personaliter in flumen profiliens, quem sui sequebantur, cepit eos, quos nudos ligans super equis secum duxit ita diu, quousq; fuerunt à mulcarum corrosionē perempti: nec amplius à talibus fuerunt infestati. Dicebatur autem de magna multitudine inimicorum latitantium in sylua. Quod cū rex dixisset episcopo: statim

episcopus procurauit, quod ducēti galeati ultra flumen iuxta regis exercitum processerunt. Querenti autē regi, qui essent illi galeati & ignoti, episcopus respondit: pro vobis sunt illi. Rex habens tādū de illis, rogauit episcopū vt abiret: qui iubente epō abierūt.

Cesar Bohemum occurrit

Venit autem Ottocharus cum exercitu innumerabili contra regem. Rex autē non in signis regalibus, sed in armis non signatis & rubiginosis prodiit in cōflictum. Venit autem quidā Valens ad regem, cupiens ab eo donum, eo animo vt sibi seruiet. Quod cum rex renueret, venit ad Ottocharū: & illius dono recepto, promisit regē, quātūmcūq; se abscondentem, positurum ad terram. Videns Ottocharus exercitum regis, & quod eum (quod credidisset) vitare nolebat, accessit dictum Zewusch Bohemum potentem, cuius fratris filiam ipse Ottocharus dolosē cognouit, & patrem eius in turri igne occidit, dicens illi, quod ignosceret, si quid vnquam mali egerit contra ipsum, vt perpetuo diraret eundem. Ille verō respondit, quod pro eo fideliter pugnare non posset: segregans se cum Ottocharo cum electis duobus millibus Bohemorum.

Rudolfus de Rheno & quos Basil.

Appropinquantibus autem timorose & paulatim exercitibus ad cōflictum, Rudolfus de Rheno miles Basiliensis, sonora voce cātauit, quod per ambos exercitus audiebatur: *Domina sancta Maria, domina sancta*, quod tempore Litaniz rustici cantant. Præordinauerat autem Henricus marchio de Hochberg, quod quandoquē ipse tempore cōflictus acclamarēt, *ipsi fugiunt, fugiunt*, idiplum ceteri etiam acclamarēt: quod & factum est, per quod territi sunt Bohemi. Henricus quoq; Schorlin Sueuus, episcopi Basil. seruitor, habēs equum indomitum, pressurā bormis seu aciei exercitus regis sufferre nō valens, tacto equo cum calcaribus, primus Bohemos inuasit. Dixitq; rex: Tempus est vt ille iuuetur. Initoq; cōflictū, prædictus Valens, qui donū ab Ottocharo recepit, cognoscens regem quamuis absconditum per scapulas procliuēs, occiso equo regis, regem prostrauit in terrā. Quo Valēte ab aliis occiso, cum seruitores regis pro illius erectione se occupare vellent, dixit rex: non curetis de me, non est vis de vno homine, sed progredimini ad cōflictum, & iuuetis alios. Illi dimisso rege prostrato, trudentes & progredientes viriliter, Ottocharum occiderunt: imō eo capto, ipsum finito cōflictū quidam Bohemus occidit, cuius relicta prædictus Zewusch postea recepit vxorem, quem Wenceslaus rex, Ottochari filius, postea decollauit. Reliquit enim Ottocharus filiū & filiā, quibus Romanus rex prædictus Rudolfus suos liberos

Ottocharus prælo & dū & occisus 1278.

copulauit, dans Wenceslao vnam filiarum suarum, & forori eius filium suum Rudolphum, cui forori dominium de Kiburg quod ipse rex sibi retinuerat, morgnitico iure donauit. Rudolfus verō dux postea moriens vnicum filium Ioannem ducem, Alberti regis occisorem, reliquit. Wenceslaus verō rex Bohemix absq; briga viuens quietē & sine armis in lecto moriēs, filium & duas filias ex prædicta vxore reliquit. Filius factus rex per traditionem clam in lecto occisus est. Vnam filiarum habuit Héricus dux Karinthiz, quem pro rege receperunt Bohemi: qui tamen propter infestationes Alberti regis, qui & ipse filium suum Rudolphum primogenitum ibi regem cōstituerat, possessionem pacificam habere nequiuit. Aliam verō filiam Wenceslai, diu postea occisi, successiue Adolpho & Alberto regibus, & creato Heinricho comite de Lutzelburg Romanorum Imperatore, recepit in vxorem, & regnum Bohemorum cum ea, Ioannes filius Imperatoris eiusdem. Occiso itaq; Ottocharo, Rudolphus rex in Austriam pergens, diu quousq; omnia bene disposuit, permansit in Vienna.

Prælo & dū & occisus 1278.

Erat autem quidam potēs comes Vngarus, nomine Vwan, qui regem & Austriam plurimū infestauit, pluries pacta inita inter ipsos infringens. Pro quo rex verbis pacificis misit in dolo, & cum venisset Viennam, timorq; magnus irruisset super eum, accedens mensam, bibit de cypho regis, dicens: Modō sum securus, quia bibi cum probiore viuentē in hoc mundo. Verum statim post mensam arreptus, sub glacie est submersus. Videns autem quidam de Liele magister militum regalis curie arreptionem, irruit in gladium suum pro illius comitis defensione. Rege verō dicente: desiste, quid ad te: ipse videns perfidiam regis, mœrens quieuit. Quidam verō miles probissimus, qui eundem comitem iubente rege illuc conduxerat, videns quæ fiebant per se impediri non posse, quasi amens factus, postea præ verecundia latitauit.

Cum autē in Vienna nocte famuli eum pro vino spoliarentur, & resistentes vulnerarentur: Fridericus comes de Liningen, qui cum rege erat, quadā nocte, assumēs Grucm

Gruem militem suum dictum *Kranich* personaliter cum milite solo iuit pro viho, circuiens vndiq; cum cantharo tanquam garcio, omnes ribaldos in eum irruentes occidit, & omnibus illis amputatis capitibus, *Kranich* miles cuiuslibet caput posuit super ventrem occisi. Manè autem factò, plures ciuium filij occisi reperti sunt in plateis, & magnus clamor factus est per ciues coram rege, de occisione filiorum suorum, ipso in ciuitate stante. Quis autem fecisset, nemo sciuit. Progrediente autem rege ad *Missam*, & sequente eum *Friderico* comite, viderunt vnum in strata occisum, non tamen caput supra ventrem habentem: & clam dicente *Friderico* ad Gruem, se illi non rectè fecisse: rex audiens duorum colloquium, tacuit. Sed post in camera sua querens à *Friderico* & audiens ab eo facti seriem, ipsum commendauit: de cuius *Friderici* confortini regis gestis nobilibus, integra historia opus esset. De *Viuiano* etiam ciue *Basil.* *so* *focero* prædicti *Schorlin*, quanta in prædicto conflictu peregerit, & de mirabilibus factis eius, ad præsens relinquo.

Reliquit autem rex cum filio suo duce *Alberto* multos *Sueuorum* in *Vienna*, quorum vnus scil. de *Walsee* liberi postea propter eorum virtutem constantiæ ditissimi sunt effecti: ita quòd, qui per pedes venerant in *Austriam*, finaliter decem milia marcarum redditus habuerunt. *Incrementa dominorum de Walsee.*

Veniente autem rege *Nurenberg*, *Henricus Schorlin*, filiam hospitii sui speciosissimam, violenter corrupit & stuprauit. Cum aut populus commotus, à rege propter hoc iudicium postulare: rex diu protrahens, cum se nemo interponeret, tandem dixit commotus: de isto iudicabo, & in hoc loco iudicans, quàm diu vixero iudicabo. Perterriti autem nobiles & populus ciuitatis, videntes quanta ille affectione diligebatur à rege, *Henrico Schorlin* puellam in coniugem legitimam copulabat, & ducentas marcas argenti eis dabat, & sic clamor contra *Henricum* cessabat. *Henrici Schorlin facinus.*

Rediens autem rex ad *Rhenum* cum episcopo *Basil.* castrum & oppidum *Brunndrut*, quod comes montis *Biligardi* tenuit, quod antiquitus fuisse dicebatur ecclesie *Basil.* obfedit. Quo tum victo, ecclesia *Basil.* deinde quietè possedit. Construxit etiam ipse episcopus de auxilio regis castrum *Goldenfels*, vltra *Brunndrut*, in territorio *Gall.* *1183.* *Goldenfels.* *so* *super* oppidum *Biele*, terrà vsq; ad *Biele* in sua potestate teneret, prædictus episcopus castrum *Schlossberg* ædificas, illam terram per duas leucas ecclesie suæ dominio attrahebat. Itè in valle *S. Immerij* castrum forte *Arguel* ædificans, inibi meatum *Gallicorum* præcluserat. *Schlossberg. Arguel.*

Idem episcopus post multos bonos actus & strenuos, & viles ecclesie *Basilienfi*, ad *Maguntinum* archiepiscopatum promotor, *Petrum Diuitis*, mediante fauore *Papæ*, ad ecclesiam *Basiliensem* promouit. *Ex episcopo Basilienfi elector Moguntinus.* *1186.*

Rex autem nullum motum habens ad *Italiam*, forsitan quia vidit cæteris multis malè successisse: misit prædictum *Henricum* episcopum *Basiliensem*, cum membranis sigillo suo sigillatis, ad ciuitatem *Romanam*, qui ibidem sedi *Apostolicæ Romanodiolam* & quædam alia, in damnum graue imperij dedit: ibi habitis quibusdam tractatibus nomine regio sigillauit. ** alij Cumanam.*

Ipse quoq; *Henricus* factus archiepiscopus strenuè multa peregit: volensq; visitare episcopatum *Constantiensem*, *Rudolfus* de *Habsburg* episcopus *Constantiensis*, filius patris regis, sibi restitit. Quibus ambobus postea corà rege constitutis, & instante archiepiscopo pro visitatione: episcopo verò dicente, modicum esse episcopatum suum & pauperem: illo verò dicente, se bene scire qualis esset: episcopus respondit: Bene credo, quia soleis vestris sæpius percurristis eum, quàm ego vnquam potuerim equitare. Vltimò tamen dixit rex, eum admitti debere & admissus fuit ad visitationem. Fuerunt autem tres fratres de *Habsburg*, filij patris regis, sc. *Rudolfus* episcopus *Constant.* *Gottfridus* dominus in *Lauffenberg*, & *Eberhardus* qui dicebatur de *Kiburg*. *Scomma in archiepiscopo. Franciscanum castrum.* *50* *Habuit* autem archiepiscopus maiorem affectionem ad milites quàm ad clerum. Vnde quadam vice habens festum, cum clerici citius quàm milites sederent ad mensam, dixit archiepiscopus: bini & bini milites recipiant vnum clericum pro puluinari. Vnde & super eius morientis sepulchrum scripsit quidam versus,

*Nudipes Antistes non curat Clerum vbiq; stes:
Dum non in cælis stes vbiq; stes.*

Indicta autem curia Coloniz per regem, & adducto per eum genere suo, duce Bauariz, in die hastiludij progrediuntur centum milites, ad hastiludium parati, omnes ducentes mulierem decapitatum in armis, in despectum ducis Bauariz. Quod videns rex, & ducem de accessu suo arguens, curia dimissa recessit.

*Constituti
proximi
Bernam
1139.*

Rex quoque postea oppidum *Petterlingen* situm versus Lausannam obsedit, & oppidum *Murten*, de manibus comitis Sabaudiz eruens, ad regnum retraxit. Rex quoque Bernam sibi rebellantem obsidens, & euincere non valens, sed quotidiana lite infestans: tandem Rudolphum filium suum clam cum quadringentis equitibus misit, qui se ponens in insidiis, quosdam abductores pecorum solito more præmisit: quos illi insequentes vsq; ad locum insidiarum, capti sunt & occisi. Ipsi verò Ludouicum comitem de Honberg, patrem valentissimi Wernhariz, primum aggredientium cupidibus recipientes, necarunt: sicq; Berna regi est reformata.

*Offendisti
derisus cro-
magni.*

Cumq; etiam rebellantem sibi Columbariam obsedisset, quidam verò quondam Imp. Friderico simillimus, in inferioribus Rheni partibus seipsum Fridericum fingens, ac Barones & ciuitates sibi aggregas, vsq; Wetzlar venisset: rex pertimiscens, admissa cū Columbariensibus concordia, cū gente descendens, ac se illū velle tanq; Imp. venerari fingens, ipsum apprehensum quæsiuit vnde venisset, & quis esset, & eum cremauit.

Dicitur quoque, quod cum rex Fraciz illis diebus monasterium S. Dionysij, quod imperio pertinebat, nimis grauaret, & pluries à rege Rudolfo rogatus nō desisteret: tādē rege scribente Franco inter singula, quod desisteret, alioquin in partibus suis ipsum visitaret, per vires & viros, quos sibi felix Germania germinauit: Francus se nolens inbrigare cum illo, à grauaminibus cessauit & quieuit.

*Rudolfus
Burgundus
bello petiit
pro episcopo
Basili.*

In diebus illis cum Petrus Basiliensis episcopus habens litem cum Gallicis vicinis, succubuisset in conflictu, militum præsertim Basiliensium magna multitudo captiuata: rex Rudolphus pro illorum recuperatione veniens, Bisuntium potenter obsedit: vbi manicas wambasij sui fractas, cum nouis peciis reparans, dedit exemplum aliis ita faciendi. Dux autem Burgundiz cum omni quasi potentia Gallicorum, cum exercitu maximo se posuit contra regis exercitum, ne regi victualia possent afferri: ita quod vno die regis exercitus in victu defectum maximum est perpeßus. Videns autem rex rapas in campo, rapam vnā rasam comedit. Quod videntes alij, admirati de eo, omnes quodammodo rapis sunt saturati.

Rex autem retrocedens ad Gallicorum exercitum in valle positum iuxta ripam, in montem desuper se recepit, ita quod vnus exercitus in alterum posset respicere: & in sero tractans cum satrapis suis, de ineundo mane conflictu, cum quidam ex eis miraretur, ad dens, de quo viuere vellent: rex ipsum inanem habere curam, respondit dicens: Si ipsos vicerimus, victualibus eorum vescemur: si nos vicerint, cum nobiles sint, dabunt victum captiuis. Ipsiq; sic tractantibus, nox accessit.

Erat autem tumultuosum murmur in exercitibus, vt moris est. Et ecce quidam de Suitia, quorum rex mille ducentos habuit, soliti currere in montanis, descendentes montem, intruerunt in castra Theobaldi comitis Ferretarum, qui fuit adiutor in acie Gallicorum, & aliquibus occisis, ipsius spolia deferendo, & plurima laniando: ita quod in valle facta est commotio clamorosa. Gallicis quoque tractantibus de præcludendo regi discessu, cum arbitrarētur, se propter eorum multitudinē, & quia non erat aptus descensus ad eos, securos à conflictu: quidam ex eis dixit, Nosco regē talem, etsi deberet manibus & pedibus repere, nos inuadet. Sicq; timentes, diluculo solennes ad regem pro concordia nuntios destinarunt. Cumq; rex aliud nollat, nisi ante omnia captiuis liberē restitutus: dux & maiores Burgundiz se Basileam corporaliter præsentarunt, ibi de concordia tractantes. Vassalli imperij quoque præstita fidelitate, sunt de regalibus inuestiti. Dicitur etiam, regem in ipso exercitu dixisse, se in qualibet mundi parte cum electis quatuor galeatorum, & quadraginta peditum armorum de Alemannia millibus, stare inuictum: æstimans, hos omnem multitudinem aggressuros.

*Theobaldus
comes in
Pfr.*

Mortua autem domina Anna de Hohenberg regina, & in choro ecclesiz Basiliensis cum duobus filiis sepulta: rex filiam sororis regis Francie in senio iuuenem recepit vxorem, quæ tamen post mortem regis rediit satis egens.

*Casarius
ennda nu-
pina.*

¶ Rex autem Rudolphus cum Anna de Hohenberg, sorore Alberti de Hohenberg,

berg, habuit tres filios: inter alios Rudolphum, Albertum & Hartmannum. Qui Hartmannus apud *Reynow*, in Rheno perijt, & cū matre & paruulo fratre Cárolo in choro Basiliensis ecclesie est sepultus. Item habuit sex filias, quarum vnā habuit dux Bauarię superioris, alterā dux Bauarię inferioris, tertiam dux Saxonię: quartā dux Vratislaur: quo defuncto, recepit Marchionem in Brandenburg. quintā habuit rex Wenceslaus Bohemię, filius Ottochari, per ipsum Rudolphum regem occisi: sextā habuit Carolus primogenitus regis Sicilię siue Apulię.

Ex Rudolfo filiorum primogenito & sorore Wenceslai, descendit Ioannes Bohemię dux, occisor prædicti Alberti.

- 10 Ex Alberto, qui habebat Elisabeth, filiam comitis Tirolis, antequam pater promoueretur in regem, quem comitem ipse rex postmodum ducē Carinthię creauit, creati sunt: 1. Rudolfus primogenitus, qui factus est rex Bohemię, & filiam regis Francię ducēs, sine liberis est defunctus. 2. Item Fridericus, in Romanorum regem in discordia electus & coronatus: quia ex filia regis Arragonū sola relicta filia, quę postea comiti * Carinthię data est, sine liberis est defunctus. 3. Item dux Leopoldus strenuissimus, qui relicto duobus filiabus, ex filia comitis Sabaudię, quarū vna postea data est duci de *Sueinix* Silesię, alia domino de Cusin Francię, sine aliis liberis defunctus. 4. Item Otto dux, ex filia ducis Bauarię inferioris duos relinquens filios, Fridericum & Leopoldum, qui mortui sunt sine liberis. 5. Item * dux Aultriz, qui ex filia comitis * Ferretarum habet filios & filias: quorum Rudolfus primogenitus habet filiam Caroli Imper. & Bohemię regis. 6. Item Agnes, ducens Andreā regem Vngarię, sine liberis est defuncta: quę hodierno die ducit vitam sanctā & beatā. 7. Item * ducissa Lottingēsis, ex qua Rudolfus filius, & Rudolfus nepos, & domina de Chabilone sunt nati. 8. Item Catharina desponsata Henrico Imp. eoq; defuncto duci nupta Calabrig, filio regis Ruperti Sicilię, sine liberis est defuncta. 9. Item * comitissa de OEttingen.

Ex filia Rudolfi regis in inferiori Bauaria.†

- Ex superiore Bauaria nati sunt, Rudolfus primogenitus, dux & palatinus Rheni, Ludouicus Romanorum Imperator quartus, & Lantgrauia Hassię. Ex Rudolfo, & Metza filia Adolphi regis Romanorum, eius coniuge, descenderunt: Adolfus, Rudolfus & Rupertus minor, quem Arneſtum nominant, cuius mater fuit de OEttingen & de Wittenberg: qui Arneſtus filiam regis Sicilię duxit vxorem. Ex Rudolfo & filia ducis Carinthię, descendit vxor Romanorum & Bohemię regis. Ex Ludouico Imperatore descenderunt: ex Polona, Ludouicus & Stephanus filij, & marchionissa de Missen: ex Holanda autem, descenderunt Romerius marchio Brandenburgēsis, Wilhelmus comes Hollandię, & Albertus, & duę filię, quarum vnā habet frater regis Vngarię, aliam Mastus dominus Veronenſis. Ex Ludouico primogenito marchione in Brandenburg & filia regis Dacię, descendit filia nupta regi Norwegię: ex filia verò ducis Carinthię, ablata Ioanni Bohemi propter impotentiam, nati sunt filij & filię. Ex Stephano & filia regis Sicilię, & postea ex filia Burggrauij de Nureberg, multi filij & filię sunt creati. Ex marchionissa Missenensi plures filij & filię creati sunt.

Ex Saxona, Rudolfi regis filia, plures Saxonię duces sunt creati.

Ex ducissa Vratislaur, postea marchionissa in Brandenburg, Volmarus & quidam alij Marchiones nati sunt.

Ex regina Bohemię, ipsius Rudolfi regis filia, & ex Wenceslao rege, descenderunt, Wenceslaus filius, qui rex factus sine liberis est defunctus. Item duę filię, quarū vnā habuit Henricus dux Carinthię, ex qua descenderunt duę filię: aliam habuit Ioannes rex Bohemię & marchio Morauię, vnde Carolus Imperator descendit. Ex Carolo Romanorum Imperatore, & sorore regis Francię, descenderunt duę filię: vna regina Vngarię, quę sine liberis est defuncta, alia ducissa Aultriz.

- 30 Ex regina Sicilię ipsius Rudolfi filia, descenderunt Carolus successor patris etiam rex Sicilię, sed per patrem Rupertum & per papā electus, & de adiutorio Alberti regis Romanorum auunculi sui Hungarię rex creatus. Item Delphina, ex qua duo Delphini filij sunt nati. Item Clementia regina Francię, quę absq; liberis est defuncta. Ex Carolo rege Hungarię prædicto descenderunt, nūc Carolus primogenitus, rex Hungarię: item Andreas rex Sicilię, iugulatus per Iohannā vxorem & patruelē suā.

*De animoso & probo comite Alberto de Haigerloch & Hohenberg, qui dicebatur
esse vnus de XII pugilibus.*

*Comitum
de Hurnin-
gen distiones
Alfatice.*

ALBERTVS comes de Hohenberg & de Haigerloch, frater prædictæ reginæ, dominæ Annæ, duos comitatus habuit antiquos valde, scilicet *Haigerloch & Hohenberg*: & siti sunt in corde Sueviæ, & dicebantur comites de Hurmingen, & illi comites fuerunt potentes in Sueuia & Alfatia. In Ellatia habuerunt castrum, quod dicitur *Ortenberg*, & magnas villas & totam vallem quæ dicitur *Albrechts thal*: cum omnibus pertinentiis. In qua valle duo domini & fratres de Hurmingen, quorum vnus fuit laicus, construxerunt claustrum solenne ordinis sancti Benedicti, in honorem sancti Michaelis, & procurauerunt eximi ab omnibus exactionibus & muneribus quibuscunque, à Sixto papa: excepto quoddam annuatim debent præsentare ad cameram papæ vnum marmotinum, hoc est, denarium aureum, qui bene noscitur in Curia, & est minoris valoris, quam paruulus florenus de Florentia. Nomen claustrum, Latine Hugonis curia, Teutonice *Hugeshofen*. Prædicti verò duo domini ambo mortui sunt, & in dicto claustro sepulti, vbi corpora eorum hodierna die requiescunt. Quod dominium Albertus comes postea dedit Rudolfo de Habsburg, in dotem dominæ Annæ, prædictæ sororis suæ.

*Hugeshofen
monasterium.*

*Marmoti-
nus marmoti.*

Albertus verò prædictus multa bona fecit tempore suo, & laudabilia. Fuit bellicosus, animosus & probus: & cantatum fuit à quodam magistro, qui dicebatur *Kumier*, quoddam idem Albertus esset sustentaculum Romani imperij totius Sueviæ. Qui Albertus fuit occisus in proprio comitatu suo, per quendam ducem Bavariz, iuxta castrum Lintherten, pessimè derelictus à seruatoribus suis: quorum progenies hodie prædicto domino est nota, qui fugitiuè recesserunt à domino suo, sicut canes quibus alligantur vesicæ, quibus impositæ sunt fabæ. Progenies fugientium dicuntur, *die Lemmer von Wittingen*, & duxerunt agnum per ista. Et sicut legitur, quoddam vna ouis interfecit totum gregem: ita dominus eorum interfectus fuit per fugam ipsorum. Vtinam fuissent lupi rapaces, qui deuorassent corpora eorum.

*Familia Ho-
henbergensi.*

** forte Nur-
tingen.*

Ex prædicto Alberto descenderunt, Albertus & Rudolfus. Albertus dicebatur *Köschmann*, Rudolfo existit Albertus mortuus est. Rudolfus multa & laudabilia fecit: & potentior Sueviæ fuit, qui tunc vixit. Et habuit tres comitatus, scilicet *Rottenburg, Haigerloch, Hohenberg*, exceptis pluribus munitioibus, *Horwe, Nordlingen, Wersch, der Busch, Buggingen*. Obledit etiam Rudolfus Eberhardum de Wirtenberg, & filium suum Viricum vnicum, cum machinis & aliis instrumentis, cum quibus castra & munitiones inuaduntur, & duo sibi castra destruxit, & cum obledit pluribus septimanis cum magnis expensis: quorum vnum dicebatur *Hoheneck*, aliud verò *Pfullentz*, & *Grauenwiler* ita destruxit, quoddam domini de Wirtenberg nunquam audebant eum depellere de loco.

Ex Rudolfo & domina de Werdenberg descenderunt Albertus, Rudolfus, Hugo, Henricus, & vna filia. Albertus missus fuit in Constantiam per patrem suum Rudolfum causa studij, vbi stetit honorificè pluribus annis, & multum profecit in artibus: factus est canonicus maioris ecclesiæ, & rector cuiusdam ecclesiæ in Austria quæ dicitur *Rupach*, & rector trium ecclesiarum in Sueuia, quarum pater eius fuit patronus. Postea missus fuit Parisios, vbi stetit pluribus annis cum magnis sumptibus, & profecit in magnum clericum: & legebat iura ad tempus multis audientibus. Postea licentiatu fuit in Decretis, non causa dominij, sed causa veræ scientiæ. Postea rediens in patriam, receptus est in canonicum Argentinensem. Mortuo autem domino Rudolfo episcopo Constantiensis, electus est in episcopum; sed in discordia non habuit processum, quia maiori pars Capituli & burgenfes erant contra eum, qui timebant potentiam patris.

Postea factus est Cancellarius domini Ludouici Imperatoris, & eius aduocatus prouincialis totius Ellatiæ, in cuius seruitio multa peregit, & in solennibus negotiis missus fuit per Imperatorem in Franciam, tunc in Prouinciam ad papam, modò ad regem

regem Angliæ, tunc ad ducem Austriæ. Postea videns Imperatorem esse pigrum, & non multum promotum ab eo, transtulit se Auinionem, ibi diu stetit per longum tempus, vbi prouisum fuit sibi de episcopatu Herbipolensi, à papa Clemente sexto: sed non obtinuit, propter potentiam illius de *Hohenloh*, concorditer electi à toto Capitulo. Post mortem domini de *O Etingen*, qui fuit famosior physicus mundi, papa Clemens sextus prouidit prædicto domino Alberto de episcopatu Frisingensi, quem potenter & sine impedimento tenet. Qui fuit virtutibus plenus, sociabilis, affabilis, largus, sed minus humilis, quia nimia humilitas parit contemptum.

Rudolfus secundogenitus fuit probus, virilis, sed crapulosus. Ex quo & domina sua de Nassowe, descendit vnus filius, qui sepultus est in collegio Ehingeni, iuxta *Ehingen op-
pidum.* Neccarum, quod pater ipsius construxit.

Hugo verò tertio genitus, animosus, bellicosus, mitis, virtuosus, sociabilis & audax, non curans de futuris contingentibus, sed excessit in multiloquio, contra dogma Catonis:

Virtutem primam esse putat compescere linguam.

& Aristotelis: *Quàm speciosum est & honestum in homine, abstinere à multiloquio?* A quo & filia Ferretarum comitis, descendit filius.

Henricus verò quartogenitus, animosus, bellicosus & prodigalissimus erga seruitores suos, ita quòd omnes munitiones & villas eis distribuit, exceptis paucis villis & vna munitione optima super Danubio quā tenuit, scilicet *Syrdingen* vel *Neumem Hohenberg*. Qui dominus Henricus occisus fuit, & cum eo optima iudicia Sueuiæ, in episcopatu Curienfi, per dominos de Bellmont & adiutores eorum, in montanis. Qui sepultus fuit honorificè in claustro quod dicitur *Salmanfwiler*, anno Domini, M. CCC. LII.

*Quedam fabula de quodam notario Alberti comitis de
Hohenberg.*

FVIT quidam notarius domini Alberti comitis de Hohenberg, qui dicebatur *Cappadocier*, sociabilis, curiosus & subtilis, non curans pecuniam, qui fuit rector cuiusdam ecclesiæ in Schera, nomine *Tieringen*. Rex verò Rudolfus libentissimè confabulabatur cum eo, in cuius curia frequenter morabatur propter dominum suum, cuius sororem rex habuit in vxorem. Quadam vice rex indixit curiam principibus in *Franckfurt*, Cappadocier veniens à longè, & vadens ad Cancellariam, inuenit mensam paratam, & Cancellarium & notarios splendide prædentes. Sedit verò & ipse ad mensam. & pauca cibaria dabantur sibi, licet magnam haberet famem: & superius in mensa erant magnæ scutellæ, impletæ optimis cibariis. Ipse verò vocauit vnum de seruis suis, & dixit ad eum: Redeas ad modicum tempus, & voca me festinanter, & dicas quòd dominus meus miserit pro me. Ille verò interim circumuoluit secretè mensale, & sine rotæ calcaris sui fortiter firmavit. Seruus verò intrauit, & festinanter vocauit dominum suum. Ille surgens festinanter & mensale cum omnibus ferculis & scyphis traxit in terram, & exiuit ad dominum suum. Rex verò percipiens, quæ fuit ab eo dicens: Quid modò fecisti? Ille respondit: Dum veni ad mensam Cancellarij & notarij vestri, habuerunt fercula diuersa, & dabatur mihi quod sanæ mentis & corpore infirmus bene comedissem: tunc egi quòd ipsos mecum oportuit ieiunare. Rex verò ridens, respondit: optimè fecisti. Ille verò postea gratulanter & honorificè tractatus fuit à Cancellario & omnibus notariis regis.

Item, quæ situs fuit à rege, si haberet ecclesiam bonam. Ille respondit, fortem & bonam ecclesiam habere, & bonas campanas, sed quòd dominus suus nimis frequenter acciperet sibi fructus ecclesiæ. Quod rex audiens, promisit se acturum, quòd dominus permitteret fructus cum ecclesia.

Alia fabula de eodem.

ITEM, Rex quadam die erat in Vlma, vbi oleum nucum erat in earissimo foro. Cappadocier dixit, dominum suum habere plures arbores nucū in comitatibus suis,

quàm in tota Elſatia & tota Weſtaugia : idq; iurando affirmauit coram multis dominis, & aliis. Aliqui credebant eum mentiri, & dixerunt regi. Rex verò vocauit Cappadocię, & dixit: Quid dicis de arboribus nucum ſororij mei? Reſpondit: Ego dico, & dixi per iuramentum dominum meum plures habere arbores nucum, quam in tota Elſatia & Weſtaugia ſunt: ſed ſunt coryli, quę ſunt arbores nuceſ proferentes, ſi non magnas, tamen paruas. Rex ridens dixit: Sicut te dimitto, ita te inuenio. Multa talia fecit prædictus.

Paſſio.

Alia fabula de quodam milite, qui dicebatur Iacobus Müller de Thurego.

RVDOLPHVS comes de Habsburg fuit inimicus capitalis Iacobi dicti Müller, militis Turicenſis, antequam fuit electus in regem. Cui quadam vice obuians, cum nullo modo poſſet effugere manus comitis, ſapiens fuit, & ſeſtinanter deſcendit equum, & proiecit gladium ſuum in terram, & extraxit braccam, & ſedit in viam quaſi merdando. Comes verò & ſeruitores ſui venerunt, vehementer exeuginando gladios ſuos, volentes eum occidere. Ille verò extenſis manibus clamauit comiti: Non decet dominationi & honeſtati veſtrę occidere merdantem: detis mihi pacem quouſque attraham braccam. Comes reſpondit: Sit ita. Ille verò dixit: Tunc bracca mea nunquam plus veniet ad culum meum. Comes verò hoc audiens, furore repletus, reſceſſit ab eo, & idem poſtea factus eſt ſeruator eius ſpecialis.

De morte & ſepultura Henrici, dicti Grauntenlob / magni dictatoris.

Fabula de rege Rudolphi.

ANNO domini M.CCC.XVI, in vigilia ſancti Andreę, ſepultus eſt Henricus dictus Grauntenlob / in Maguntia, in ambitu maioris eccleſię, iuxta ſcalas honorificę valde: qui deportatus fuit à mulieribus ab hoſpicio vſq; ad locum ſepulturę, & lamentationes & querelę maximę auditę fuerunt ab eis, propter laudes infinitas, quas impoſuit omni generi ſceminio in dictaminibus ſuis. Tanta etiam ibi copia fuit vini fuſa in ſepulchrum ſuum, quòd circumfluebat per totum ambitum eccleſię. Cantica cantorum dictauit Teutonicę, quę vulgariter dicuntur Unſer Graunten Lied / & multa alia bona.

Fabula alia.

Rex quadam vice tranſiens pontem Turegi, cum vidiffet ſtantem quendam ſenem ſanguineum, cum canorum multitudine pilorum, dixit ad quendam conſabulantem ſibi: O quot bonos dies in vita ſua peregiſſe potuit ille canus? Quod audiens ille, dixit ſuauius: Domine, fallimini, quia nunquam habui bonum diem. Quod quaſi audiens rex, quę ſuiſt ab illo, quid factum fuiſſet ab eo? Reſpondit & dixit: Se egentem in iuuentute vetulam, deformem mulierem ratione pecunię & diuitiarum recepiſſe vxorem, cum qua diu viuente iracunda, ipſumq; præ timore aliarum mulierum corrodẽtem, dixit, ſe ſic vitam miſerabilem peregiſſe. Qua, ipſo iam ſene facto, deſuncta, illico aliam iuniorem recepi, nec illi in lecto complacere poſſum, vitam cum ea rixofam & duriorẽ peregi. De quo rex in riſum eſt prouocatus.

Dicitur autem, quòd cum diues quidã mercator, ſagacior præ omnibus in mercatura, ſemper gerens negotia ſua veriſimiliter pro vtiliori, continuẽ deſeciſſet: quadã vice eum rogauit rex, quatenus, ſi vellent recipere eum pro ſocio mercaturę, & conſilium ſuum ſequi. Quo annuente, quilibet eorum poſuit centum marcas. Dixit autem rex: Volo omnino, quòd Argentinę emptas haleces traducas Coloniam, & ibi vina emptã reducas Argentinam. Cui coſilio ille ſocius, quamuis nimis & meritò territus, acquieuit. Erat autem eo tempore Argentinę tanta multitudo halecum, quòd quaſi pro nihilo vendebantur: & cum veniſſet Coloniam, accidit quoddam pẽriculum in lacu, vbi haleces piſcantur, quòd non erat ſpes illo anno de halecibus capiendis, ita qd mercator valde in halecibus lucrabatur. Accidit autem quòd tanta multitudo vini deſcenderat per Rhenum ad partes inferiores, quòd vina leuiori ſoro & precio vendebantur Coloniz, quàm in Alſatia. Vina itaq; tunc ſuper curribus Argentinã ducens (cum interim vinę repentina geliditate perirent) illa pretio vendidit triplicato: ita quòd rex & ipſe maximẽ ſunt lucrati. Dixit ergo rex: Oportet quandoq; contraria, non ſemper lucra veriſimilia inchoare.

Furti aſſuſa indagatio.

Venit autem quadam vice quidam mercator clam ad regem in Nurenberg / indicans

dicans regi, quòd hospiti ibidem noto & famulo commiserit ducentas marcas argenti ad conseruandum, quas hospes se recepisse negabat. Rex autem sciscitans, in qualis sacco esset argentum mercatorem abscondit. Venientibus autem ciuibus, & inter illos hospite ad alloquendum regem, rex alloquens iocosè hospitem sibi notum, vidēs eum pulchram valde habere mitram in capite, sicut tūc moris erat: dixit rex, se oportere mitram eandem habere: & ipsam extraxit de capite illius. De quo hospes ridens, gaudebat. Proposito autem sermone ciuium, rex pro consilio intrauit cameram, & clam quendam de ciuitate cum mitra pro interfectu misit ad vxorem hospitis, quòd ipsa hospiti talē saccum cum argento illico destinaret. Quod cum illa fecisset, nūcius ille regi præsentaui argentum. Quo ostenso mercatori, & illo dicente suum esse: rex abscondit argento, & vocato ad se hospite solo, ei querelam exposuit mercatoris. Quo negante praeiudicē, mercatore verò asserente instabat: rex producto sacco hospitem nimis territum de fraude conuicit. Redditoq; mercatori argento, hospitem praeiudicem in substantia bonorum multauit.

Rex quadā vice à Henrico marchione de Hochberg, qui parçē dicebatur vesci, quid comederet, requisit. Quo respondente, quòd & ipse & sui comederent vnum pulmentum cum carnibus, & ipse & vxor eius vnum caponem, & qui plus habere vellet, acciperet alibi: rex respondit, Verè non malè comedis, si sic facis.

Deficiente tandem rege prae senio, & dicentibus sibi Medicis, quòd vltra certos dies durare nequiret, ipse dixit: Eamus Spiram ad alios reges inibi in maiori ecclesia sepultos. Et manēs in oppido Gernersheim iuxta Spira, ibiq; moriens Spiram ductus, & in sepulchro regali honorificè est sepultus: anno regni eius xviii, cuius epitaphium in silice superposito sculptum, tale est.

ANNO DOMINI, M.CC.LXCI, PRIDIE CALEND. OCTOBRIIS,
OBIIT RUDOLFVS DE HABSPVRG, ROMANORVM REX.

Mortuo itaq; Rudolfo, & veniente Alberto duce Austriz filio eius (pro quo eligendo principes Electores miserant) cum magnis expensis vsque Hagenow: Adolfus comes de Nassauwe in regem Romanorum à principibus Alemanniz concorditer electus: à quo idem Albertus de feodis suis, praeferim ducatu Austriz, inuestitus, in Austriam est reuersus. A quo duce cum postea missis legatis rex peteret, filio suo ducis filiam copulari: dux respondit: Se, si posset ex filia sua facere principem, hoc facturum. Vel, quòd rex filiam suam vni ex filiis ducis coniungeret, quem se principem facturum promitteret. Ex quibus & aliis inter regem & ducem odium est subortum. Rex autem Metzam filiam suam Rudolfo duci Bauariz Palatino in vxorem copulauit, qui ex ea genuit tres filios: Adolfum, Rudolphum, & Rupertum. Intoxicatus autem dux Albertus in Austria, & diu per pedes suspensus, oculum perdens euasit.

Isdem temporibus Bonifacius papa octauus Columnnēs persequebatur ad vngue, Cardinalibus de Columna depositis, aliisq; plurimum molestatis. Fouens autem rex Franciz Columnnenses, papam persequebatur odio capitali: propterea quòd papa in odium Frāci regem diligebat Adolfum. Rex autem Angliz propter antiquam dominiorum guerram, cupiens aggredi Francum, centum millia marcarum argēti pro auxilio sibi promisso, sed nō praeſtito, Adolfo principi destinauit: qui rex Rom. infideliter agens, se non disposuit ad bellum, sed à marchione Misſenēſi, nepote olim Friderici Imp. ex filia, odio habente filium suum, eūdem Marchionatum emit, & tempore breui possedit, exceptis quibusdam munitionibus: quia filius Marchionis, Fridericus nomine, eiecto principe, occupauit eundem. Princeps autem Misſiniam potenter ingressus, crudelia multa peregīt. Vnum enim castrum vincens, c. l. qui domino suo castrum manu tenuerant, decollauit.

Cuono autem de Dersheim miles, praeses principis in Alsatia elatus, infestans C. de Lichtenberg episcopum & etiam ciues Argent. cōtra eos principē incitauit. Illi aut oppidū Cunonis Gernersheim, destruxerūt, & post obitū regis idem ep̄s castrū Cray Cunoni destruens, lapides quadros ad constructionem oppidi Lichtenberg traduxit.

Princeps autem Columbariam, quae sibi fidelitatem fecerat, rebellātem, obsedit: cui inter alios aderant episcopus Basil. & comes Ferretarum. Multi autem baronum,

K

*H. marchio
Hochberg
ſit.*

*Rud. regis
obitus 1291.*

*Adolfus rex
Rom. renun-
ciatus.*

*Albertus
Austriacum
quo oculo
capit.*

*Marchionatus
Misſina
ab Adolfo
emptus.*

*Sermersb.
opp. Alsatia.*

*Colmaria &
Casareob-
fessa. 1193.*

scilicet de Liechtenberg & Rapoltsstein, & alij episcopi Argentinensis consanguinei, in oppido existentes, cum per quosdam plebeios porta de nocte aperiretur principi, effugerunt, & fugientium multi sunt comprehensi, inter quos Anshelmus de Rapoltsstein vix decollationem euasit. Captum etiam Waltherum scultetum Columbariz, & Ioannem filium eius per episcopum Basiliensem, rex omnino eos habere volens, sed eis propter officium episcopi vitam reseruans, patrem omni die longo tempore fecit ligari super rotam erecta manu, in signum perfidie, & per vias & ciuitates ante se duci, & tandem in turri seruari: vbi patre extincto, filius post mortem regis est liberatus.

*Albertus
Austrius
contra Adol-
fium arma
cepit.*

Intenderat autem princeps facere brigam duci Austriæ: propter quod multi Australium superbiebant contra ducem. Dixerat enim dux: Si dominus meus Romanorum rex stipendiarius est Anglici factus, & ego minore dedecore stipendiarius ero Franci. Plures autem electorum principum & specialiter Gerhardus Moguntinus, principem ipsis æstimantem ingratum, duci, quod veniret ad Rhenum, nuntios & literas destinârunt. Dux autem timens se à rege in Austria visitari, allata secum pecunia, partes Rheni & Sueuiz est ingressus: malens in partibus consanguineorum suorum potius regi litem inferre, quam in Austria visitari. Rex autem ascendens, Cunradus de Liechtenberg episcopum Argent. duci fauentem, in Rubiaco oppido diu potèter obsedit.

Fuerant autem quatuor duces Bauariæ fratruales, Rudolfus & Ludouicus fratres, superioris: Stephanus & Otto inferioris Bauariæ duces. Veniente autem Ortone in auxilium regis, Albertus strenuissimus comes de Hohenberg in Sueuia ei obsta- culum ponens, ab eo est in conflictu occisus.

Cum dux Austriæ veniens de Sueuia cum exercitu, iuxta oppidum Kentzingen castrametaret, rex in Rubiaco eundem locum accessit. Cumque propter flumen Eltzâ exercitus se mutuò inuadere non possent, oppidumque regi aperiretur: dux cum hostili exercitu Sueuorum & Rhenensium equitum descendens, Moguntiam venit, ibique à quibusdam principibus quasi congregatis, regemque tanquam inuicem Reipublicæ & imperij destructorem destituentibus, in Romanorum regem est electus. Cumque regi Adolfo post eum descendenti, adesse nimiam multitudinem populi assistentis sentiret, se doluit descendisse, & ascendens iuxta montem *Dornsparg*, prope Wormatiam, expectauit. Rex autem feruens, metuensque Australem aufugere, non expectatum peditem exercitu suo, cum equitibus suis celeriter sequebatur. Argutus autem à suis, dicentibus, aciem equitum esse minus fortem, noluit assentire. Aspiciens autem exercitum ducis, quem credidit non mansurum, dixit: Verum dixistis, nostrum exercitum nimis breuem esse. Illis verò dicentibus, modò neglectum esse, inierunt conflictum. Erat enim rex animosus valde. Australes autem habito consilio, exercitum suum declinauerant, vt acies regis obuium haberet solem. Ipsique aggrediètibz, multisque hinc inde occisis & præ calore extinctis, inter quos Otto dominus de Ochsenstein vexillifer Alberti, & Ludouicus Monachi, pater valentis Petri custodis Lutenbacensis, cum aliis, caloribus sunt extincti. Rex ipsum Albertum aggrediens dixit: Non euadetis, sed hic imperium dimittetis. Ille verò dicens, hoc est in potestate Dei, regem iuxta oculum vulnerauit gladio. Prostratus autem rex in terram per comites syluestres & alios quos læserat, per quendam armigerum descendentem de equo leuata regi galea, modico in collo vulnere est occisus. Quod videns dux, nullum amplius occidi, sed capi præcepit. Sicque Adolfus, cum octo annis regnasset, nolens expectare suos, stultitiæ furia est occisus, & in monasterio *Frowensfeld*, ad quod præsentem Alberto venerunt, est sepultus. De quo scripti sunt versus.

*Adolfus Ca-
sar in consp-
ctu occisus.
An. 1198.*

Anno milleno, precentis bis minus annis

In Iulii mense rex Adolfus ruit ense

Per manus Austrani, Processi & Martiniani.

*Albertus
Austrius
ven Roman.*

Viſto autem regis exercitu, cum rex per garciones spoliatus, omnino nudus iaceret, Moguntinus scilicet Gerhardus de Eppenstein occisi consanguineus, & machinator facti, videns regem, fleuit, dicens: cor validissimum periiſſe. Dux autem timens eundem G. Moguntinum variare promissa sua, dixit ei: A me non recedatis, meo negotio non perfectio.

Occiso itaque Adolfo, Albertus dux Austriæ occisor, ab omnibus principibus est electus,

electus, & Aquisgrani solenniter est coronatus. Quem papa Bonifacius diu odio prosequens, & læsæ maiestatis criminæ reum dicens, tandem similiter in odiū regis Franciæ approbavit. Quem Albertum cum papa contra regem Fraciæ instigare vellet, ille se hoc non facturum, nisi sibi & hæredibus suis regnum & imperium confirmaretur per sedem, respondit. Quod si hoc sibi fieret, aut se Francum expulsum de regno, aut se per hoc moriturum, promisit. Noluit enim in hæredum destructionem se tanto periculo exponere, pro incerto. De quo cum multum tractaretur per Sedem, tandem in contrarium refedit consilium. Recēfuerunt enim, quantum à tempore promotionis Rudolphi regis patris sui illa fuerit progenies exaltata in servitutē redigi se timen-
 10 tes. Dixit ei papa: Non fiet vivente ista Isabel: denotans Elizabet reginam, quæ ex matre soror exitit Chunradini.

Hic Bonifacius alludens suo tempori, centesimum annum statuit Iubileum, quod ante eum nunq̃ aliquis attentavit: in quo, sc. millesimo trecētesimo, Romā multitudo maxima Chrifticolarū confluebat. Hunc Bonifacium Colūnenfes de auxilio Franci Anagninæ captiurū, qui tētus, necdū illos absolvere voluit: imò amplius maledixit, & præ ira manus corrodes, tandē liberatur per Rom. Egrediens de Anagnia, cōversus ad eā dixit: Si nō meminerō tui, obliuioni detur dextera mea. Verū breuiter expirauit.

Hic est Bonifacius, de quo dicitur, q̃ Cælestino prædecessori suo, viro utiq; sancto, de quo Curia doluit se in lucris non proficere, per longam cannam loquebatur ad le-
 20 ctum, *Cælestine cede, Cælestine cede*: quo etiam cedente, & Bonifacio tanquam certissimo creato, tamen populus adhuc Cælestinū venerabatur vt papā. Bonifacius hoc sub excōmunicationis pœna prohibens, constitutionē edidit, quo papam posse renunciare papatui declarauit: quia multi asserentes contrariū, eum papam negabant. Hic condidit sextum Decretalium, in quo claritate & venustate dictionis omnes qui vnquam in iure scripserant, antecessit. Edidit etiam constitutionem *Super cathedram*, grauem Minoribus & Prædicatoribus. Quo mortuo, Benedictus x i successor, qui fuit Prædi-
 30 cator, fecit constitutionem, *Inter cunctas*, per quam reuocauit aliam. Quo etiam sub Alberto rege mortuo, creatus est Clemens v Vasco, qui constitutionem *Super cathedram* renouauit. Ex tunc curia fuit à Roma translata: primò enim fuit in Burdegali,
 30 postea super Rhodanum. hic concurret cum Heinrico Imperatore.

Iste Albertus rex monoculus, potens in regno Alemanniæ, & inibi filiis suis omnia quæ potuit attrahens, partes alias non curauit. Habuit. n. sex filios: Rudolphum primo-
 genitum, qui cum relicta, secunda scilicet vxore Wencelai regis Bohemiæ (filio eiusdem regis mortuo) contrahēs, & rex Bohemiæ effectus, sine liberis est defunctus. Fuit aut eadem relicta de Polonia: prior. n. vxor foror fuit Alberti regis. Item habuit Fridericum, elegantem, formosum & fortē: Leopoldum bellicosum & prudentē, Henricū, Albertū & Ottonē. Vnam filiarū suarum Andreæ regi Vngariæ copulauit: cuius Andreæ pater olim de regno Vngariæ eiectus, Venetiis filiā ditissimi ciuis ducens, ex ea hunc Andreā genuit. Qui veniēs ad curiā huius Alberti adhuc ducis Austriæ, & rece-
 40 ptus in regē Vngariæ, petiit Alberti filiam. Quod cum dux renueret, dicens, eū mercatoris filium: ipse Vngarus Viennam in omni parte obsedit, & ad dandū sibi filiā ducem coëgit, dans filiæ Presburg & multas alias munitiones iure morgantico: cuius fratres postea Henrico & Friderico ducibus Austriæ, Carolus rex Vngariæ ab ipsīs Presburg extorsit. Quo Andrea sine liberis defuncto, relicta in loco occisionis patris, sc. Königsfelden vitā cœlibem diu duxit. Item aliam filiā nomine Elsam dedit duci Lotaringiæ, quæ ex eo ducem Rudolphum Lotaringiæ procreauit. Tertiā filiā dedit Woldemaro marchioni Brandenburgensi: quo mortuo sine liberis, ipsam dedit duci in Presla Poloniæ. Item relictam comitis de Strasberg, sororem Ottonis de *Ochsenstein*, consobrinam regis, ipse rex Albertus dedit Rudolfo marchioni de Baden. Item vnam filia-
 50 rum eiusdem relicta Rudolfo iuniori de Baden, senioris filio, & aliam Walthero domino de *Horburg* matrimonio copulauit: quæ filiz sine liberis obierunt.

Hic Albertus cum magna potentia descendens, comitatus Holandiæ & Selandiæ, qui vacauerunt imperio, & quos comes de Henegowe occupauerat, apprehendere volens, præmonitus à fratruele sua de Kiburg, vxore comitis de Cleuen, quòd omnes inferiores principes contra eum conuenerant: sic quod infecto negotio est reuersus.

K ij

Carolo, nepos Alberti ex sorore, rex Hungariae.

Mortuo autem (ut praescribitur) Andrea rege Hungariae, & Ottone duce inferioris Bauariae recepto in regem, & postea per magnates regni capto, & commissio custodire comitis Transsylvetris, & per uxorem eiusdem comitis absentis, consanguineam ipsius Ottonis liberato, & ad Prussiam, deinde Bauariam remisso: mortuoq; illis diebus Carolone rege Siciliae, ac Carolone quarto filio regni haerede, per Robertum patrum suum regni occupatore excluso, ac regno Hungariae (ut praemittitur) vacante, eidemq; Caroloni quarto, filio sororis regis Alberti, ad instigationem Roberti, de regno Hungariae per papam prouiso: Albertus rex eundem nepotem in regnum Hungariae traducens, ipsum potentem effecit: quae eius potentia postea pluribus liberis Alberti regis in perniciem conuersa est. Ipse namq; Carolo strenue se tenens, eiectionis pluribus magnatibus 10 regni, potentissimus est effectus. Accepit autem filiam regis Cracouiae, filiam sororis regis Lithuaniae gentilis, in uxorem. Quae uxor quadam vice, volente quodam ipsum regem interficere sedentem in mensa, per gladium: ipsa manibus suis protegens caput regis, tres digitos amisit. Ille autem malefactor per quandam repente fuit occisus.

Elisabetta Bohemae, uxor Rudolphi ducis, obiit 1301.

Alberto autem in regem electo, vixit adhuc relicta olim Rudolphi ducis Austriae, fratris Alberti: qua morante tunc in Brugga, misit frater eius Wenceslaus rex Bohemiae pro ea, volens eam copulare regi Hungariae: quae cum filio suo duce Iohanne veniens in Bohemiam, inibi est defuncta, anno M. CCC. I. Rex autem Albertus omnino volens rehabere Ioannem fratrualem suum, ipsum sibi remissum cum filiis suis, quousq; tandem ab ipso est occisus, enutrit.

Albertus regnum Bohemiae occupauit.

Orta autem discordia inter Albertum regem & Wenceslaum Bohemum, super quibusdam terris: Albertus cum tribus millibus galeatorum de Sueuia & Rheno, & cum 1. millibus Hungarorum & aliorum, Bohemiam potenter ingressus, eam decem septimanis ignis incendio deuastauit, sed nullam munitionem euicit. Quo egresso, mortuoq; postea Wenceslao, & post eum filio suo, vix per annum in Bohemia regnante, in lecto fraudulenter occiso, dictoq; Rudolfo, filio Alberti, facto rege inibi, sine plebe defuncto, ac Henrico duce Carinthiae genero Wenceslai & auunculo Alberti, sibi Bohemiae regnum ascribente, sed non possidente: iterum Albertus rex animo obtinendi idem regnum, Bohemiam cum potentia est ingressus. Sed Baronibus regni terram pro iunioris filia Wenceslai tenentibus, rex infecto negotio est reuersus: qui iterum 30 postea paratus ingredi Bohemiam, morte est praeventus.

Albertus ad Rhenum bello petiit.

Idem autem Albertus factus rex, tenensq; quasdam munitiones in Misena, quas & Adolphus tenuerat, misso exercitu & capitaneo in Misenam, animo capiendi Marchionatus, initoque conflictu, Fredericus Marchio victo regis exercitu, obtinuit terram suam. Anno etiam ipsius Alberti regis regni quarto orta est inuidia inter praedictum Gerlacum Maguntinum & nonnullos principes contra regem, ac Moguntino, Treuerensi, Coloniensi & Rodolfo Palatino, filio sororis regis coniurantibus contra regem: ipse rex cum robore descendens, primo Palatinum inualit, *Wissenloch* & quendam alia destruendo eidem, postea Moguntinum infestans. Qui conuocato Coloniensi ad quoddam castrum suum, cum eum iuxta conspirationem adiuuare non curauerit, ipsum voluit captiuasse, si non per quosdam probos (asserentes, hoc dedecus esse, quod in domo sua, postquam cibum suum comedisset, hoc faceret) fuisset auersus. Sicq; principibus non ausis sibi inuicem assistere, vel resistere regi, rex post multas oppressiones alias, oppidum Pinguam obsedit & expugnauit, sed castrum non obtinuit, & terram *Ringowe, Altwil, Gissenheim, Ostringen, Nudersheim*, &c. per incedum deuastauit: sed tandem multorum precibus deuictus, eundem Moguntinum sibi sufficienter cauentem, ad gratiam reassumpsit.

Bellum Friburgense.

Alberto rege facto, Ego comes de Friburg, habens sororem Chunradi de Liechtenberg, episcopi Argent. ad subiiciendum sibi Friburgenses conabatur. Et orta lite inter eos, rex aliquandiu in fauorem episcopi Friburgum obsedit. Ciues autem castrum Friburgense machinis deturbarunt. Veniens autem episcopus ad deuastandum Friburgenses illisq; exeuntibus, inierunt conflictum: multisq; Friburgensium occisis, quidam carnifex episcopum super dextrario in rubea Wambasia circumeuntem, & exercitum suum ad pugnandum incitantem, cuspide perforauit. Quo occiso, comes & sui per ciues postea continue debilitati sunt & depressi. Post Conradum, frater eius Friburgensis

dericus p[re]positus Argent. valentissimus in armis, in literatura nullus, ad amicorum inst[itu]tias, quasi inuirus, in episcopum est promotus. Quo (postquam annis aliquot ecclesiam suam viriliter rexit) defuncto: rex Albertus, Ioannem episcopum Eistetensem cancellarium suum, illegitimè natum, pro episcopatu Argent. obtinendo, Ioanni de Ochsenstein scholastico Argentinensi, confobriño regis, ad Romanam curiam destinavit. Papa autem nō Scholastico, sed eidem Cancellario de episcopatu Argent. prouidit. Quem rex tanquam suum manu tenuit, & vix à scholastici amicis defendit: episcopo multa pro illis faciente & magna donante. Hic Ioannes in structuris & emptio[n]ibus benefecit ecclesiæ, & postea filiis regis, præterquam in fine Bauaro, adhæsit.

- 10 Rex quoq[ue] in principio creationis suæ, cum Chunrado de Ochsenstein episcopo, *Theobaldus Phierretarum comes.* Theobaldū comitem Ferretarum inuasit, eius terram vastando. Qui comes, dando filiā suam Ottoni de Ochsenstein, regi reformatur. Aliā filiā dedit Valrico de Wittenberg comiti: ex quibus duabus nūc dñi de Wittenberg & Ochsenstein, puenerūt.

Mortuo aut Petro Diuitis episcopo Basil. Petrus de Treuri physicus per Sedem in episcopum est p[ro]m[ot]us. Prædictus Petrus diuitis cū esset de parte Stelliferorū Basil. omnes suos & suas P[ro]uitas copulauit. Hic ordinauit, q[ui] cum vno a[n]no Basileæ P[ro]uitacus magister esset ciuium, eodem anno Stellifer esset Zunstarū magister: & anno sequenti econuerso: & q[ui] tot milites & tot probi ciues in Consiliū de vna parte, sicut de reliqua, fumerentur. Qui episcopus cū quadam vice quedā in consilio Basil. peteret: Ioānes de

- Arguel, cui plebs adhæsit, contradicens, ab ep[iscop]o dicente: ego faciā tibi erui oculos tuos, illa vice de loco Cōsulū est expulsus. Cui ēt ciui de Arguel Petrus Sclarij senior, miles valētissimus, in cōsilio sibi resistenti, respōdit: nescis q[ui]n vna domo paterfam. & serosa morentur, sed aliter & aliter teneātur? De huius Sclarij cōmendatione integra historia opus esset.

Hic Petrus de Treuri episcopus multa bona fecit ecclesiæ Basil. & magna fecisset, si non inibi molestatus fuisset. A Hartungo. n. monachi canonico Basiliensi alapa est percussus. Hunc Hartungum monachi consilii & armis strenuū, qui regi & Rudolfo patri suo feruenter adhæsit, ipse rex Albertus post multas preces, personaliter Capitulum ingrediēs, vix ad canonicatum promouit: regemq[ue] iratū honorare nolebant, nisi pro tribus peteret: qui eorū largitate tres p[ro]mouens cōmendauit.

- 30 Ep[iscop]s quoq[ue] in Suecia per comitē Mōisfortis captus, nō p[er] regē, sed p[er] pecuniā liberatur. *Anno 1303. Petrus monachus archiepiscopus Moguntinus.* Habuit rex tractatū emendi oppidū *Liesal* à comite de *Honberg*. Comes aut obmisso rege, veditit & tradidit idem oppidum eidem episcopo & ecclesiæ Basil. quæ hodie tenet illud. Ex quo rex contra episcopum, Capitulum, ecclesiam & ciuitatem Basiliensem cōmotus fuit odio capitali. Idem aut Petrus, occasione artis medicæ, in archiep[iscop] Mogunt. postmodum Otto de Grādifone Gallicus in ep[iscop]m Basil. per sedē sunt p[ro]moti.

Hic Otto episcopus cum rex ipsum nollet de suis regalibus inuestire, & aliās esset infestus eidē: quadam vice rege existēte Basileæ in curia monachorū, in mōte S. Petri, assumptis seruitoribus suis, accessit regē, ac genu flexus coram eo, per Hugonē ad Solum, scientē Gallicum, per regē se petit inuestiri. Rex n. Gallicū, episcopus verò Teutonicum nesciuerunt. Venit aut episcopus eo animo, q[ui] si eū renuissset inuestire, q[ui] eum

- 40 voluit occidisse. Petente ergo Hugone in Teutonico à rege, ep[iscop]m humiliter inuestiri: *Basil. episcopus et andax consilium.* rege verò respondente vulgariter: quid vellet iste scholaris? episcopus non intelligens dictū regis, sed credens eū recusasse preces suas iratus dixit: *Qui dicit? qui dicit?* in Gallico. Hugo verò videns furia episcopi (erat. n. iuuenis & animosus) mansuete dixit episcopo in Gallico: Domine, dominus noster rex dicit, quod eras libenter velit vos inuestire, & omnia facere, ad quæ ecclesiæ Basiliensi tenetur. Et episcopus inclinans se, dixit, *Grammer si, & recessit.* Rex vidēs motum episcopi, post recessum episcopi illico recessit, non ingrediens amplius Basileam, sed contra illos durius est incensus.

Eo tempore progenies *Zerkinden, Vorgassen, de Rapere, de Lorrach, de Schouwēberg, Pincerna,* Basileæ fouebant episcopum. Rex autem castrum *Fierstenstein,* Wernheri & Ioannis de *Rapere*, per suos obsedit.

Ioannes aut dux fratruelis regis, quem rex in curia sua cū filiis suis nutruit, asserens munitiones dominij de Kiburg ad se spectare, tanquā matri suæ per Rudolphum regem olim morgaritico iure donatū, libenter habuisset sua: instans feruenter, vt sibi saltem munitiones aliquas assignasset. Ad quod cum rex induci nequiret, & insuper multos

Ioannes dux Austria capitali odio in patrum accensus.

Baronum bonis suis & iuribus spoliaret, instante frequenter regina, ut liberos suos sibi commendatos haberet, ac ipsius Ioannis prodigaliteratē nimiam accusante: tandem ipse Ioannes dux, cum baronibus Rudolfo de *Wart*, *Walthero de Eschibach*, & *Vdaltico de Palma*, regem interficere cogitauit.

Ascendente autem regina versus *Rinsfeldam*, cum iuxta minorem *Basileam* venisset, exiit ad eam currens *Otto episcopus Basil.* iuxta cursum, eius gratiam pro rege placando implorans: & dicente *Cutrado Monachi* milite *Basiliensi* ad vectores currus, quod percuiterent equos, illisq; percutientibus, episcopus luto fuit perfusus. Crastino autem rege existente apud locum suum *Balnearum*, ac *Ioanne episcopo Argen.* rogante regem, ut prædicto duci de munitionibus suis aliquid assignaret: rege verò respondente, quod vellet ipsi duci committere centū galeatos in expeditionem regis versus *Bohemiā*, & post reuersionem vellet sibi aliqua assignare, hocq; per epm ad ducē perlato: dux dicens, se nihil habere, & cōmissionem genis sibi faciendā esse onerosā, epō respondit: se mortē & suorū ablationē ad patia iudicare. *Waltherus* quoq; de *Eschibach*, cum a rege sibi ablata repeteret, dicens: se regis consanguineū, & patrem suum in seruitio regis occisum: nec proficeret, q; pariter ipsū posset submergere, dixit regi. Prædentibus autē illis, cum rege eiusq; filiis: rex cuiuslibet filiorum & *Ioāni duci* unum crinile rosarum posuit super caput. Dux autem *Hens*, suum crinile posuit super menfam: ipseq; & sui consortes prænominati comedere noluerunt in mensa.

*Albertus
Cas. ad Ru-
sam flumen
occiditur,
1308.*

Cum aut post prandium rex vellet equitare ad reginā in *Rinsfeldā*, venissetq; ad flumen *Rufam*: *Ioannes dux* & sui, primi in naui ascēderunt, quē ibi vnica erat. Sequēti autē vice transeunte rege & equitante per sara, sicut in more habuit, colloquente sibi dicto de *Casteln*, milite: accefferunt *Ioannes dux* & sui, primusq; *Rudol. de Wart* dixit: Quam diu istud cadauer equitare permittimus? ac *Rulassingen* famulo eius frenum equi regis apprehēdente: *Ioan. dux* cultrū extrahens, collo regis infixit. *Rudol.* verò de *Wart* regem gladio perforauit: *Vdalticus* verò de *Palma* faciē & caput gladio diuisit. *Waltherus* verò de *Eschibach*, licet regem factō non læserit, interfuit tamen. Sic *Albertus Rom.* rex potens, filius *Rudolfi* regis, in terra sua, anno domini *M. CCC. VIII.* cal. Maij, in meridie anno regni sui decimo, est occisus. In quo loco occisionis solenne monasterium *Königsfeld*, ordinis Minorū, est constructum, in quo rex primò sepultus, *Spiram* postea est translatus, in quo etiam loco plures filiorum suorum sepulti sunt.

*Königsfeld
monasterium
Argen.
Perussarū
Casarū fa-
ta.*

Occisores autē fugati, primò venerunt in castrum *Frobürg*: dolo autem elusi per comitem de *Nidow* dominum castri, postea sunt dispersi. De *Palma*. n. miles fortis diu *Basileę* in domo Conuersarū latitans, tandem obiit: in vita sua castro suo *Alipuren* obfesso per *Lupoldum* regis filium, & victo: in quo decapitati sunt quinquaginta. Castra verò *Schnabelberg* & alii bonis *Waltheri* de *Eschibach* destructis, ipse in terra comitis de *Wirtenberg* pastor pecorū est effectus: post annos 35 in morte se pandens, honorifice est sepultus. De *Wart* verò, postq̃ in castro *Valckenstein* aliquandiu latitasset, volēs ire ad sedem Apost. veniens ad illam oppidū *Theobaldi* comitis de *Blamont*, pādente cū histriōne comiti & vxori suæ, quę fuit de *Veringē*, illaq; cū lacrymis dicēte: absit q; is euadar, qui dominū & cōsanguineū meum interfecit: per ipsum comitē fuit captus, cū famulo suo *Rulassingen*, recepta pro eo pecunia duci *Lupoldo* sunt assignati. Vnde & mercator dictus est: idem comes. *Rulassingen* iuxta *Ensisheim* est positus super rotā. *Rud. de Wart* verò, iuxta locū occisionis regis ductus ad iudiciū, cū non daretur ei aduocatus pro se loquēs, primò negās occidisse regē, obtulit se duello. Secūdō dixit, in eo nullū fuisse crimen cōmissum, qui occidendo dñm suū *Adolfum Rom.* regē, reus læsæ maiest. fuisset. Sed ex quo ipsi occisores fuerunt per sententiā *Henrici Imp.* dānati, quādo ipse *Henr.* in regem *Rom.* fuerat creatus, ut ferebatur: sententiātū fuit, nulla alia sententiā contra ipsum *Rud. de Wart* opus esse, nec suas defensionē esse attendendas. Sicq; ligatus ad caudā equi, tractusq; ad locum supplicij, fractis dorso & mēbris, flexus est super rotā. Eius vxor de *Palma* veniens nōstū sub rotā, prostrata ad terram ad modū crucifixi in oratione permanfit. Ille verò interrogatus, si suam vellet vxorē adesse: respōdit super rotā, quod non, quia pari modo in vxoris cōpassione atq; in propria pateretur. Quę relicta, multis annis postea *Basileę* beatissimā duxit vitam. *Ioannes* verò dux post multas occultationes, tandem in formā *Beghardi* veniens *Pi-*

las,

fas, ab Imp. Henrico inibi captus, & post Imperatoris mortem pluribus annis ibi tentus, tandem mortuus inibi honorifice est sepultus. Occiso aut regem, cum obsessi in *Furstenstein* se mane voluissent captos dedisse, in crepusculo noctis veniens nuncius, in vertice montis clamās: Domine de *Raperg*, rex est occisus. Eoq; audito, et exercitus, qui & de hoc ipso antemediū noctis nunciū habuerat, tertius, summo mane recessit.

Obsessi aut venientes Basileā, contra Monachos mouebantur: ac dissensionē facta, & Nicolao ad pueros per Petrū Scalarij vulnerato, ac rumore facto in populo: Otto eps Basil. apprehendens panerium ciuiū, curiam Monachorū ad S. Petrū accessit, & ingressus omnis populus, Monachis & corū liberis per muros & celo acas fugatis, omnia pretiosa domus tollens, quinquaginta plaustra vini effundens, non quieuit, quousque omnia sunt destructa. Congregati aut multi amicorū super castro Basileq; descendentes animo subueniendi illis, fugati à plebe, ingressiq; domū Rubi leonis, insequēte plebe per recta discurrere, & de tecto Siebelini ad tectū ad Clauē vltra viā saltare coacti sunt. Cessante aut furia populi, collectisq; viribus Scalariorū & Monachorū, prædictæ progenies non credentes se vltra mensem excludi, iurantes egredi per duo miliaria à ciuitate Basil. ad gratiā consuli, annis 14 exulā runt. Eps aut Otto, qui initio occisionis regis bene potuisset agere facta sua, recepta pecunia cū regina & ceteris liberis cōcordauit.

Orta autem dissensionē inter episcopum & Theobaldum comitem Ferretatum, & episcopo cum ciuitate volente egredi in terram comitis: comes munitionem *Blumberg* propriam, in feudum recipiens ab episcopo, reformatur eidem.

Mortuo autem Othone episcopo, Gerhardus de Wippen, ex matre de Grandifone, per Clementem papam v. Basiliensī ecclesiæ est præfectus.

Occiso itaq; Alberto rege, Hainricus comes de Lutzelburg, strenuus & acer, eodē anno in festo omnium Sanctorū, à principibus concorditer in Franckfurt est electus, & Aquigrani insequēti anno in Epiphania coronatus. Ascendens aut Rhenuū, cūm venisset Spiram, venit Eberhardus comes de Wittenberg cū c. equis in magna superbia, qui cū de multa tyrannide in homines imperij commissa, non concordaret, à rege indignanter recessit: propter quod idem comes postea ad mandatum regis in Italia existentis, p. Cun. de Winsperg præsidem regis, ciuitatē Esslingam & reliquas ciuitates Sueuiz adeo est destructus, quod sibi vix tres ex omnibus suis munitionibus remanserunt: quem de castro Asperg obsessum, cū multo tremore fugiētem, Hesso Marchio de Baden in oppido Besickheim recepit, vbi in turri latitabat vsq; ad mortem Imperatoris. Qui comes depauperatus, cūm concepisset Imper. gratiam in Italia quæsiuisset, postea mortuo Imp. paulatim reuixit.

Venientibus aut nunciis Argēt. ad regem ac proponentibus, se per dños suos Argentinenses, pro gratia regis & priuilegiōrū innouatione transmissos: nec Spitz nec Argent. ab ipso responsum habebant. Ascendens aut versus Columbariā ad regē, edocti à quodā secretario regis, dixerūt ei: ciues vestri Argent. hoc petunt. Quos rex, dicens, se ante non intellexisse quorū fuissent nuncij, cūm dominos Argent. nominassent, fauorabiliter exaudiuit. Ascēdens aut homagia & fidelitatē dominorū & ciuitatū capiens, cūm nō abundaret, cōcepit in Italiā proficisci: & veniens iterum Spiram, Fridericum ducē Austriæ, Alberti regis occisi filium, post plures tractatus & tentationes, si possent Alberti liberi ab Austria separari (dicente cōsilio regis, quinq; reges propter ducatū Austriæ occisos, ac Friderico respondente: & iste, si carere noluerit, poterit esse sextus) tandē de ipso ducatū & aliis dominiis quæ pendent ab imperio, eum inuestiuit: addito, q. duces regi vltra montes cūm ducentis galeatis seruirent. Delato autem corpore Alberti regis nauigio Spitz: rex obuiam pergens funeri ad Rhenum, reginam Vngarię, occisi filiam, sub brachiis in ciuitatem traduxit, sed omnino voluit corpus Adolphi regis inibi similiter sepeliri. Quo allato vno die sic Albertum & Adolphum Rom. reges occisos: Henricus rex Spitz in sepulchris regis sepeliuit, Alberto in vxoris olim Friderici Imp. Adolpho verò in eiusdem filiz sepulchris, sepultis.

Audito aut eo tēpore, q. Elfa puella circiter viginti annorum, grādis & bruna, olim Wenceslai regis Bohemiæ filia, nepis Rod. regis, Iohanni, filio Henrici regis, annorū circiter x. nuptui, & cum ea ipso Iohanni regnum Bohemię traderetur, eaq; Spiram cū excellētī decentia veniente, ac principe propter falsam suspiciōē fornicationis

illi copulare filium dubitare: illa moræ anxia, cum causam protractionis omnino scire vellet, & à suis causam suspicionis difficulter audisset, dixit: Absit q. dominus rex filium suum mihi deneget ex hac causa, quia virginitatem meam per aspectum corporis comprobabo. Examinata ergo per honestas matronas, & reperta virgo, fuit filio regis sollemniter copulata. Quos coniuges Petrus de Treuiri, archiepiscopus Mogun. Bohemiam traducens, Pragæ in regem & reginam, prout antiquitus ad Moguntinū pertinet, coronauit. Solennitas aut nuptiarum Spiræ, paratis sedibus, propter cōtentionē antiquam Mogutini & Colonienfis, quorū quilibet ad dextrā principis federe voluit, est turbata.

*Commentus
imperialis
Spiræ.*

Māsit verò ibi rex sex hebdomadibus cum principibus electoribus & aliis principibus & ciuitatum nunciis, de suo transitu & de præstādis seruitiis in Italiam, disponendū, vbi & ad eum venerant Mathæus Mediolani & Theobaldus Brixie magnates, & plurimi Lombardorum. Prædictum Theobaldum Brixiensem inibi militauit.

*Henricus in
Italiam ex-
podest.*

Post hæc rex patriam suam Lutzelburg accedens, & cum dominis terræ illius & amicis de auxilio tractans, cum vxore sua, filia ducis Brabantie, ac fratribus suis, Balduino videlicet archiepiscopo Treuerēsi, ac Walramo de Lutzelburg milite egregio, ascendens, per terram comitis Sabaudie, qui sororem reginæ habuit in vxorem, Lombardiam viriliter est ingressus. Ingressi sunt autem cum eo, Lupoldus Austrie, Rudolfus Bavarie duces, archiepiscopus Treuirensis, Leodienfis, Basiliensis, & plures alij episcopi, comes Sabaudie, comes Flandrie, multiq. alij comites, & omnium quasi totius Alemannie stipendiarij ciuitatum. Et veniens Astam, post receptionem suam de eis dubitans, meliores ex eis secum Mediolanum perduxit. Receptus est autem pacifice Mediolani per Guidonem de Turri Guelfum, dominum ciuitatis habentē, credidit enim eum citò recessurum. Misit autē rex pro melioribus in tota Italia, de vtraq. parte Gibellinorum & Guelforum, tentans, si quo modo posset inter eos cōcordiam ordinare. At illis post magnam deliberationem dicentibus, hoc impossibile esse: rex desistens, illos negotio imperfecto reliquit.

*Guido de
Turri dyna-
sta Medio-
lanensis.*

*Mediolanen-
sium in Ca-
sarem con-
spiratio.
1310.*

Videns autem Guido, regem diu & potenter in Mediolano morari, & de traditione & nece regis & suorum per se & suos cogitans: quendam de Sodomia damnatum educere decreuerant ad cremandum, vt Alemannis egredientibus ad videndū, clausis portis regem occiderent desolatum. Et irruentibus illis cum populo ad palatium regis: primi fratres Teutonici S. Marie, signati armis & vexillo ordinis, qui decreuerant non exire cum cremando, cum quibusdam aliis, irruentem populum viriliter inuaserunt: defensoq. palatio regis, ad portam vbi iacuit Lupoldus dux Austrie cum ducentis galeatis, cum magno labore properantes, proiecta in vicū vaforum & alia obstacula, remouerunt, ictusq. lancearum & lapidum de domibus sustinentes, & violenter aperta porta: cum dux & alij ad regis palatium peruissent, ad mandatum regis Guidonem & suos inuadentes, nemini pepercerunt. Illoq. extra ciuitatem fugato, suisq. occisis, cum comes Sabaudie, qui fuit Guelfus, conquestus esset regi, quod Teutonici illos sine misericordia occidissent: rex respondit, quod ipsos in pecuniam noluerunt ralliare. Quibus victis & eiectis, rex de Mediolanensibus pro sua disposuit voluntate: Matthæum Vicecomitem ponendo ministrum, qui & liberi sui etiam post mortem Cæsaris, illius terræ dominium tenuerunt: rexq. postea Gibellinis adhæsit.

*Wernherus
de Honberg
comes.*

Wernherus autem comes de Honberg, relictus in Lōbardia à rege, quot & quantas incredibiles habuerit victorias, & quā felicitate nomine Imperatoris triumpharit, integra historia non caperet.

*Brixia ob-
sidio.*

Postea rex obsidendi animo ad Cremonam transiit, qui eū & suos missos renuerant receptare. Territi autem Cremonenses, ferendo funes in collis, obuiam ibant regi. Habita igitur Cremona, & multis aliis ciuitatibus Lōbardie, Brixiam obsidentem inuenit: quam cum Mediolanensibus, Veronensibus & aliis ciuitatibus, suaq. militia, per integram ætatem potenter obsedit: vbi Walramus frater regis iaculo est occisus. Huius obsidionis & exercitus multitudinem fortorem & pestilentiam esse factam, quid opus est narrare: Cum multe ciuitates ibidem quasi cum domicilio residerent, vt hac gradientes per dua millaria fortorem senserint. Exercitus ambitus habebat tria millaria: nec erat numerus captiuorū, & continuē occisorum, nec vnquā mors cōmunior videbatur. Omnes aut Guelfi eidem ciuitati in hominibus & victualibus auxilium præbuerunt.

Habebant

Habebarit autem intrinseci pro se montem, contiguum ciuitati. Et ecce quodam die mane ascendens montem virilis regis exercitus, vicit multitudinem ascendentium ex aduerso, in quo conflictu, Theobaldus, Brixie dominiū tenens, auctor huius belli, quem rex Spire militauerat, letaliter est vulneratus. Allato autem eo regi, rex cum in tuendo cognoscens, mirabiliter est gauisus. Cum autem ille ope Medicorum curari non posset, ut durius puniretur, per quatuor tauros membratim est laniatus, & quælibet partium postea super rotam, & caput versus portam ciuitatis lancea figebatur. Quæritus autem ille adhuc viuens, cur tantum nefas attentauerit contra regem? respondit: Se regis superbiam ferre non potuisse. Intrinseci autem videntes quæ fiebant de illo, captiuorum de exercitu regis magnum numerum iuxta mœnia suspederunt: Obtentio autem monte ab extrinsecis, tandem illi deficientes se & ciuitatem regis gratia obtulerunt, funes ferentes in collis. Rex autem demolita porta & parte muri, ingressus est, vltra murum.

Post hæc circa hyemem Ianuam profectus cum regina, honorificè est receptus: vbi Beatrix regina moriens, sepulta est ad Minores. Ibi pluribus mensibus rex permansens, postea iuit Pisas. Pisas autem mensibus aliquot manente eo, Ioannem ducem Austrie, occisorem Alberti regis, clam venientem de papa & volentem regis gratiam quærere, captum in hospitio per quendam de *Salab*, intuitu ducum Austrie, commisit Pisanis. Antea enim ipsius Alberti damnauerat occisores. Qui diu ibidem honorificè tentus, in captiuitate diem clausit extremum.

Venerunt autem subinde nuncij solennes Romanorum pro rege. Erat autem ingressus Italiam de assensu & approbatione Clementis papæ quinti, qui & ei Hostiensis episcopus, cum tribus aliis Cardinalibus, pro impendendis vñtionis & confirmationis insignibus, destinauit. Rex igitur properauit ad Urbem, quem Robertus rex Apulie, tenens Romam, nifus est impedire, pro eo, quod rex cum, per nuntios suos Mediolani inuestituram feudorum petentem, inuestire distulit, quousque veniret ad Urbem.

Stephanus verò de Columna & sui potentiores Laterani tenebant vnam turrinam super pontem Tyberis: alijs enim tenuerant Vrsini, qui quasi omnes adhærebant Roberto regi. Misit autem Robertus Ioannē fratrem suum cum magna gente, ad obstruendum iter regi: qui ad fractionē pontis regi parati machinis & alijs, quàm plurimum laborauerat, quibus in hoc Stephanus resistebat. Veniente autem rege, gens Roberti retrocessit ad S. Petrum. Rex autem in vigilia Pentecostes pontem transiens, multos fecit milites. Guelfi enim ex turri quam habebant super pontem, in regem & suos instar grandinis direxerunt sagittas. Laterani autem honorificè est receptus: & super castris, quod Militia dicitur, manens, quasi quotidie ex parte Roberti & fautorum suorum multas pugnas pariter & conflictus sustinuit.

Misit autem pro, quinquaginta melioribus in Lateranum, qui & pro eo miserant, petens ab eis, ut sibi sua vrbs fortalitia aperirent. Qui cum se difficiles redderent, alij qui verò prætendentes fingerent, se esse Roberti vasallos: rex ab ipsi discedens, eos fecit includi, quousq; sibi & liberos in obsides, & fortalitia assignarent, turrinq; prædictam illico assignarunt. Sicq; nunc Capitolium, nunc hac nunc illac contratas habentes, continuè pugnarunt, quousq; totaliter occuparūt Lateranum. Occisus autem in eiusmodi pugnis quadam vice episcopo Leodiensi, regis consanguineo, & abbate Wissenburgenſi, cum Henricus dictus de Blanckenberg id regi flendo nunciaret: rex ipsum redire cum fletu ad sinum matris dicebat.

Differentibus aut Cardinalibus, quorum vnus obierat coronationem regis, & deprehēso quodam cum literis papalibus, quibus ipsi Cardinalibus papa regis coronationem interdixerat, eisdemq; destructis ex persuasione Hostiensis, qui & Gibellinus fuit, & Stephani de Columna: multitudo Romanorum irruit in palatium regis. Et requirente rege, quid vellent? Illi se velle occidere voratores dixerunt, qui stipendia militum deuorarent: & sic terrii Cardinales, regi in ecclesia sancti Ioannis, calendis Augusti, vñtionis & coronationis Imperialis insignia impenderunt (erant autem alba omnia eius indumenta, cum equo albo) præstito per eum iuramento, secundum formā, quam Imp. coronandi ecclesie Romanæ præstare solent. Postea aut nūquam

*Henrici Cas.
coniunx
Gemma mo-
ritur, 1311.
Ducem Ioan-
nem petens
vñ Alberro,
mors.*

*Henricus
Romanus
Gon-
nit.*

*Vallia & co-
ronatio im-
perialis 1312*

assurrexit Cardinalibus, sicut antè, nec quèquam in suâ mēsam locabat. Perituit aut papam, videntem eius potentiam ac rancorem inter Robertum & ipsū principem: imò & inter Philippum regem Franciæ, & ipsū regem. Turbavit enim Francum, q ipse rex se in scribendo præposuit: ipsiq; tres papa, Robertus & Philippus in eius exterminium cogitabant. Cæsar aut ab Vrbe recedens, inibi reliquit Hugonē de Buchegge comitem, cum trecentis galeatis: qui cum Stephano prædicto viriliter se tenēs, & frequenter cū Guelfis conflixerit, vrbe S. Petri, quā Cæsar habere non potuit, acquisiuit.

Hugo de
Buchegg,
comes.

Cæsar aut Florentiam, habētē vltra centum millia armatorum (omnes. n. Guelfi illuc subsidium destinārant) cum pauca gente obsedit. Infirmus aut factus aliquantulum, in villam vicinam sub monte, caussa melioris aëris collocavit, & ascendentes inimici in montem, vexarunt Cæsarem lapidibus & sagittis. Et dicēte Cæsare: Ah quòd neminem habeo cui hæc cordi existant: multi ascendentes de turba Cæsar, difficulter è monte inimicos fugarunt, interficiendo ducētos, & vltra. Decrescente aut turba Cæsar, misit pro relictis in Vrbe, & sic Hugo de Buchegge cum relictis Romæ, vrbe Stephano cōmissa, ad Cæsarē pperauit, in itinere duobus conflietibus feliciter triumphādo: plures enim q ipsi fuerāt in obsidione Florentiæ, Cæsari præsentari captiuos.

Rupertus
Apulus à
Cæsare ho-
stis declara-
tus.

Post hæc Cæsar Pisas rediens, citato inibi Roberto rege, & habitis processibus dobitis, in eum tanquam in maiestatis læsæ reum, ac proditorem & hostem imperij, priuationis omnium dominiorum & decapitationis, si vnquam veniret in imperij fines, sententiam promulgauit. Quam sententiam Clemens papa post mortem Cæsar, re- uocauit, prout notatur in Clem. *de re iudicata. c. pastoralis cura.*

Conuenit autem Cæsar cum rege Sicilia, de danda filia sua filio Siculi: & disposuit se iturum Neapolim, & in partes illas. Rex quoq; Robertus disposuit recedere de regno Cæsare veniente, & in provinciam se transferre. Decreuit aut Cæsar, se Apuliam & terram Roberti, Siculo commissurum. Præceperat etiam omnibus ciuitatibus, episcopis, & aliis magnatibus Alemanniæ, vt transmitterent nouam gentem, quæ iam erat in itinere veniendi. Venerat etiam mater Imper. filia comitis Flandriæ cum filia Siculo danda, vsq; Basileam, ad Cæsarem profectura. Ducebatur etiam domina Catharina soror ducum Austriæ quondā Alberti Rom. regis filia, Imperatori nuptura. Præmiserat etiam Cæsar prædictum comitem de Blanckenberg ad Vrbe, sibi apud S. Petrum domicilium paraturū: & venit Cæsar cū exercitu suo iuxta Senas, aliquot dies, ad Senensium sibi rebellium terram ignis incendio deustando, & captos ex eis in arboribus suspendendo. Et in assumptionis virginis Marię vigilia, decantata coram eo Missa, eoq; per quendam Prædicatorem cōmunicato, post missam cœpit illico infirmari. Dicebatur enim q ipse Prædicator venenum sub vngue digiti tenens absconsum, post cōmunionem potui Cæsar, immisisset, & illico discessisset. Cū aut consuleretur Cæsari, q Pisas reuerteretur, ipse se in seruitio domini esse, & non retrocessurū respondit, & procedens, cū venisset ad villam quæ dicitur Bonconuent, progredi vltra nequiuuit: sed in die B. Bartholomęi decessit, quē exercitus Pisas reduxit, vbi cum ineffabili lamentatione est honorificè sepultus, anno domini M. C. C. X. III. Sicq; heu perit columna magnanimitatis & iusticiæ ac flos germinis Germanorum.

In synani
Cæsari teni
cum misce-
tur. 1313.

Pisani autem cum magnates Cæsar, repatriantes secum retinere non possent: multi tamen militares de exercitu remanserunt cum illis. Et facta est briga magna inter Robertum regem capitaneum Gelforū, & Pisanos, vt & facto postea per annum conflietū ante montem Catinum, vbi omnis pars Gelforum conuenerat, Pisani cum Alemannis vicerunt: & occisi sunt in die illa multa milia Gelforum: & cecidit Ioānes princeps, frater regis Roberti. Super quē sedens comes Niger Pisanus, miles factus est super eum. A tempore. n. quondā Chunradini, nullus de progenie eorundem comitū militari voluit, nisi in bello vbi fieret vindicta in stirpe quæ Chunradinum occidit.

Fridericus
dux Austria
ad regnum
aspiciens.

Mortuo itaq; Hainrico Imp. & vocatis principibus in Frācfurt, Fridericus dux Austria, filius Alberti regis, & nepos Rudolphi regis, pro regno laborabat. Cui Petrus Treuerensis, Mogunt. & olim episcopus Basiliens. quem Albertus quondam rex lēserat, & Balduinus Treuerensis, & Ioannes Bohemus, se opponunt. Fridericus autem Australis alloquitur Rudolphum & Ludouicum duces Bauariæ, Palatinos Rheni, exhibens se ad assistendum eis. At illi æstimantes se tanto negotio impotentes, se Friderici serui-

seruitio astrinxerunt. Dux quoq; Saxoniz, & Voldemarus, Marchio Brandeburgensis, Friderico adhaeserunt. Hi enim laici omnes & vxor Bohemi, fuerunt quondam regis Rudolphi nepotes. Item Hainricus de Virnenberg Colonienfis, acto inter alios tractatu fecit, quodd filia fratris sui comitis de Virnenberg copulata fuit Hainrico duci Austriaz, fratri Friderici; similiter adhaesit eidem.

Veniente autem Friderico cū forti exercitu valde, & castrametante iuxta Franckfurt apud Saxenhausen: Petrus Moguntinus naues afferens, victualia iuxta Moguntia abstulit Friderico. Exercitus autem Moguntini, Treuerensis & Bohemi, se ex inferiori parte Mogani collocauit. Inductus est autem dux Ludouicus Bauariz iunior, qui & aliaz Friderico praualluit in conflictu, quodd contra eum eligi se permisit: quia in promissione facta Friderico, ipse Ludouicus intelligebatur exceptus. Inductus est etiam N. miles Goldemari Brandeburgensis, habens ab eo mandatum sufficiens in genere eligendi, Ludouicum elegit contra domini voluntatem. Electi sunt igitur in discordia, in die beati Lucz Euangelistz, anno domini M. CCC. XLIIII, Fridericus dux Austriaz, ab archiepiscopo Coloniesi, à Rudolpho Bauaro, Palatino Rheri, & à duce Saxoniz: Ludouicus verò, à Petro Moguntinenfi, Balduino Treueresi archiepiscopis, Wolde-
Fridericus & Ludouicus, cui in discordia Caesares electi 1314.

maro Marchione, & Ioanne rege Bohemiz: necij principes conuenerant, sed quisq; in suo exercitu, per se vel per procuratorem elegit, & in suis exercitibus publicarunt. Fridericus autem Australis prae fame recedere est coactus, multiq; dextrarij in ascensu manserunt in via.

Ludouicus itaq; Aquisgrani à Moguntino & Treuerensi, in loco quo debuit, sed non à quo debuit: Fridericus verò in Bunna à Colonienfe, à quo debuit, sed non in loco in quo debuit, coronati sunt. Adhaeserunt autem Ludouico ciuitates inferiores Rheni, vsq; Seltz: Friderico autem, Seltz, & superiores regni ciuitates, exceptis Berna & Solodora, quaz neutrum curabant. Descendit autem Lupoldus dux Austriaz frater Friderici cum grandi exercitu Spirā, contra Ludouicum: vbi Ludouicus cessit de campo in cœmeterium Iudæorum. Lupoldus autem villas Spirensum & aliorum inibi aduersariorum comburens, ascendit. Trāsiuit post hæc ipse Lupoldus iuxta Augustam, flumen Lech, & in superiori Bauaria multa, & inter alia oppidum Landspetg per se victum, ignis incendio deuastauit.

Indicta est autem Basilez curia in festo Pentecostes sollemnissima per Australes, vbi inter Fridericum electum & filiam regis Arragonum, & Lupoldum & filiarum comitis Sabaudiz, nuptiz celebrantur. Ibi quot & quanta hastiludia, etiam torniamenta, Austriarū principum nuptia Basilez habita 1315. peracta sunt, quis enarraret: Vbi comes de Katzenellenbogen, per dictum Grat de Gebwibe militem hastiludio prostratus, cum maxima poenitentia moriens, cum magno fletu mulierum Basiliensium, ad Rhenum est deductus. Monstrabantur ibi sanctuariorum insignia, quaz regum dicuntur, scilicet lancea, clauus, pars crucis Saluatoris, corona, gladius Caroli, & alia, per quendam Cisterciensem: & cecidit machina, prae multitudine hominum, vbi plurimi sunt oppressi. Cecidit & tempore hastiludij alia machina, vbi læte sunt plurimz dominarum, & multa clenodia subtrahita. Vbi Ioannes de Clingenbergh, prateritis & presentibus, & postea xxx annis cōtinuatis, valentissimus militum censebatur.

Obsedit autem Lupoldus Solodorum, & ad recognoscendum fratrem suum pro rege coegit. Ascenditq; cum magno exercitu versus Suiciam, volens fratri villas illas, quaz sunt de iure Imperij, subiugare. Et cum Ottho comes de Strasberg cum vno exercitu ex parte ducis ingrederetur, per vallem *Vnderwalden*, artans eam partem, ac declinare volens ad ducem, & ascendente ducis exercitu magno ex alia parte montium: ecce descendit populus Suiciz cum impetu per cliuum montis quendam, & læsus ibi atq; sine misericordia interfectis melioribus nobilibus, qui præcesserant, ducem cum exercitu suo lamentantem fugauerunt. Et Ottho de Strasberg intelligens, per cliuum montis, per quem descenderant pedites, festinanter ascendit: ex quo læsus intrinsecus, postea breuiter est sepultus. Perierunt autem ibi mille quingenti. Sicq; valles illaz post adhuc stant inuictæ.

Celebrauit autem Clemens papa quintus post mortem H. Cesaris concilium Viennense, reuocans sententiam Imp. contra Robertum regem prolixam: & eidem sancto

Concilium Viennense contra Henricum Caf.

Inperatorii periculum impinxit, multas faciens constitutiones, quas non publicauit, morte præuentus. Obiit autem Burdegala, ubi curiam habuit: cuius thesaurum eius patruus occupauit. Vacauit autem curia plus quam per annum.

*Ioannes 22
papa.*

Post hæc Cardinales congregati Auinionem, per Robertum regem inclusi, Iacobum episcopum Caturicensem, ipsius regis olim cancellarium, elegerunt in Papam, anno domini M. C. C. C. X. V. mense Augusto: & vocatus est Ioannes X. X. I. qui constitutiones Clementis publicauit & sanctum Ludouicum ordinis Minorum, prædicti Roberti fratrem Martilæ sepultum, canonizauit: episcopum Caturicensem ex quadam suspitione fortilegij in papam facti, degradatum, excoriari fecit, & in omnibus fuit Roberto.

Postea Fridericus & Ludouicus electi Roman. reges cum magnis exercitibus in Sueuia iuxta Esslingen, pro regno quod uterq; habere conabatur, conuenerunt, ubi in fluuio Neccaro non ex proposito, sed casu, adauquantibus equos hinc inde abeuntes, & adiuquantibus utriq; suos paulatim, magna est facta strages utriusq; multiq; nobiles utriusq; capti. Vbi & Wernherus comes de Honberg est captus, Neccarusq; sanguineus videbatur, propter occisionem equorum.

*Lusus conu-
stus ad a-
quam Helne-
sticam.*

Indixitq; Lupoldus dux curiam in Baden, in terra sua: ad quam quanta multitudo nobilium confluxerit, quantaq; hastiludiorum solennia sint peracta, de machinis spectaculorum, de X. I. candelabris, & candelarum magnitudine & longitudine, quatum vnâ m. vix X. I. viri portabant, & multis aliis, quis enarrabit? Ibiq; soror domini ducum Austriæ, Ludouico seniori de OEtingen est coniuncta, quæ antè ex sorore comitis de Wittenberg habuit filium & filiam: qui Ludouicus ante fuit secretarius Ludouici electi, & seruitor: postea eum persequabatur ad vnguem.

*Austriarum
hostes ex-
pediunt
contra Lu-
dovicum
Bavarium.*

Lupoldus quoq; dux iterum cum grandi exercitu versus Spiram descendit, aduersantium villas comburendo, & cum ascendisset, dimissa gente sua, illico sibi nunciatur, Ludouicum ascendere cum magno equitatu feroci. Ipse Lupoldus dilapsa gente sua, nuncios misit, ad comitem Vdalricum Ferretarum & Ioannem episcopum Argent. repente descendit: qui duo cum suis populis ad Broscam flumen (ab Occidente versus Orientem fluens in Argentinam) se cum magno tremore locarunt. Et venit super Bruscâ Ludouicus electus, cum Treuerensi, Bohemo, gente Maguntini, & aliis, cum quatuor millibus galeatorum electis. In nocte autem comes Ferretarum de Brusca versus *Mollheim*, præ timore recessit. Manè autem reuersus ad Bruscâ, populi, quos aduersarij quodam modo comediscent: illi asserentes, se nolle cum rusticis pugnare, Bruscâ iuxta Argentinam transibant, se iuxta *Thoroltzheim* collocantes, tam diu cõsistere differendo, quoad Lupoldus gens magna equitum & peditum affluebat. Argentinensium autem pars vna, scilicet Zornonum Friderico: alia verò, scilicet Mulnheimensium Ludouico fauebat. Et cum Argentinenses prius Fridericum receperant, nunc in transitu Ludouicum multis cum armatis ingredientem & citò egredientem, more regio in maiori ecclesia receperunt, qui & ipse eorum priuilegia confirmauit, anno domini, M. C. C. C. X. de mense Augusto.

*Partium
hostes ex-
pediunt pro
pe Argenti-
nam.*

Fridericus autem cum in Austria de congregatione Ludouici intellexisset, cum paucis spadonibus cursu velocissimo properauit ad Rhenum. Veniensq; Rinaugiam, intellecto discrimine fratris, properauit ad ipsum, & appropinquans aciei Ludouici, quâ credebatur esse Lupoldi, retrocedentes per aliam viam ad aciem Lupoldi venerunt: qui amplectens fratrem præ gaudio, fleuit amarè, dicens: O domine, quàm diu & in quanto periculo me dimisistis: & distabant acies in plano campo ad iniuicem, non ad quartam partem miliaris, paratæ ad conflictum. Gens autem Lupoldi abductis equis se parauit ad pugnam, clamaturq; fuit sub pœna capitis, ne quis calcaria retineret: gausi, sunt de Friderici aduentu. Dicto autem in acie Ludouici, de aduentu Friderici, missus est miles cum conductu de acie Ludouici ad tentandum, de pugna ad aciem Lupoldi. Prætenderant enim inferiores, se nolle conficere cum Lupoldo: quia eo victo, finem negocij quod ad Fridericum non haberent. Adducto autem milite corâ Friderico, dixit Fridericus militi: Dicite auunculo meo, me hinc ad conflictum paratum, & tempus esse vestræ nostræ guerræ, imperij fidelibus faciamus. Et cum iam superiores, in angustia & tremore cõstitui fuisset, eò q. inferiores nobilissimâ habentes militiâ, euaginati iam gladiis istos

se istos simulauerant inuasuros: ecce reuersi sunt ultra Bruscam, quantocys poterat descendentes, quos isti per biduum sunt sequuti.

Eisdem temporibus, anno M. CCC. XXI, mense Iulio, obiit *Woldemari* *Brandenburgensis obitus* *1319.* Woldemarus Marchio Brandenburgensis absq; liberis, Marchionatus dispositione ad Imperium deuoluta, fuitq; cum magna lamentatione manifestè sepultus, quem postea ad 28 annos viuere dixerunt. De quo Marchionatu Ludouicus princeps postea Ludouico, filio suo primogenito, prouidit, de quibus infra dicitur.

Eisdem temporibus, Gerhardo de Senar episcopo Constantienſi mortuo, & electis in discordia in Curia Romana litigantibus, H. de Rlingenbergh præposito, & H. *30* de Werdenberg canonicis Constantiensibus, iidemq; per sententiam debenter excludi, & spes esset de Mathia custode Monasterij Morbacensis, ordinis S. Benedicti, Basiliensis diocesis, fratre Hugonis comitis de Buchegge, seruitoris Roberti regis Siciliæ, post exclusionem electorum promouendo: ecce moritur Petrus archiepiscopus Moguntinensis. Quo intellecto in Curia, Ioannes Papa, ad preces prædicti Roberti regis Siciliæ, obseruita prædicti Hugonis, eidem Mathiæ de Buchegge, dilecto etiam ducibus Austriæ, de Moguntinensi archiepiscopatu prouidit. Qui deicendens primò Spiram, à clero honorificè receptus, cum processione & crucibus venit Moguntiam, honorificè quoq; ibi receptus, qui ipsam ecclesiam quinque annis potentissimè gubernauit, cui in magnanimitate & virtutibus similis tunc non est uisus.

30 Exclusis autem dictis electis, Rudolphus de Monteforti per ipsum Papam ad Constantienſem ecclesiam est promotus, cui etiam vacans monasteriū S. Galli committitur. Sed eo tam diu assistente Ludouico, idem monasterium ad preces Hugonis de Buchegge, collocatum est N. de Bonstetten, auunculo Berengarii de Landenberg, qui se fecit extra cæmeterium sepeliri. *Rudolfus Montfortis episcopus Constantiensis.*

Mortuo Basileæ illis diebus Valrico, vnico comite Ferretarum, absque filiis, & Comitatu pro maiori parte ad ecclesiam Basiliensem deuoluto, iamq; in ipsius comitatu populus aduentum Basiliensis episcopi expectaret: ecce Iohanna comitis filia cum dominio traditur duci Alberto: & post multa discrimina, post submersionem Montanam, nuncij plures literas legentes, post expugnationem aliquam castrorum *30* per chabilonem factam, de episcopatu litigante cum commissione Basiliensis, post multos processus, tandem cessit Hartungus dispensatione super beneficijs, & pro re-cepis obrenta.

Egressus est autem de Austria sub anno M. CCC. XXI, Fridericus electus cum gente magna in Bauariam, ad quem Lupoldus frater eius cum DCCC galeatis de Sueuia properauit. Ludouicus autem cum exercitu suo, antequam fratres conuenire possent, aciem suam ad inuadendum Fridericum direxit. Lupoldus autem iuxta Monacum Bauriæ Iſeram transiens, se satis ambiguè committens fortunæ, Ludouici exercitum sequebatur repente. Quod Ludouicus intelligens, recessit de campo, munitionibus se committens. Sicq; Fridericus & Lupoldus conuenientes (quod non pos-
40 se fieri credebatur) mirabiliter sunt gauisi, terramq; Ludouici superiorem Bauariam decem hebdomadis ignis incendio, omniq; iniquitudine vastauerunt.

Post hæc miserunt Australes Heinricum fratrem ipsum cum exercitu, in fauorem Papæ Ioannis Brixiam in subsidium partis Gelfæ: qui cum inibi aliquandiu stetisset, non multum viriliter agens, concordatus cum Cane Veronenſi aduersario, clam comportauerat pro conductu: & simulans se cum exercitu suo quosdam Gibelinos inuolauerat, repente recessit, & in Austriam est reuersus.

Ingressi sunt itaq; iterum superiorem Bauariam sub anno Domini M. CCC. XXXII, de mense Septembri, Fridericus & Henricus Australes, cum duobus millibus & ducentis galeatis, & quatuor milibus Hungarorum & gentiliū sagittariorum, missis sibi a rege Hungariæ, & de Sueuia Lupoldus frater eorum cum DCCC galeatis electis. Tardante autem se Lupoldo in vastatione terræ Wilhelmi comitis de Mōteforti, qui tunc Ludouico adhæsit, cui aderant Ioannes rex Bohemiæ & Balduinus archiepiscopus Treuerensis cum exercitu suo, scilicet mille D galeatis, & cum XXXM peditum ad Friderici exercitum declinauit, vexillum cōflictus committens comiti de Schlüs-
50 selberg. Ipse autem in eo Ludouicus duodecimus in armis blueis, cum albis cruci-

bus, ne cognosceretur, absq; signis regijs apparebat. Non enim dubitauit, se si vinces-
 retur, occidi. Aderant etiam sibi Ludouicus Burggrauus de Nurnberg, duo de Oe-
 tingén, Wilhelmus de Monteforti, multiq; Comites & Barones. Cumq; venissent ad
 flumen paruum, quod eorum exercitus diuidebat, sagittarij Australis ipsum adeo in-
 festabant, quòd ad castrum suum vicinum situm super ipso flumine, scilicet *Wassers-
 burg*, declinauit, manè transeuntes ibidem. Intellecto autem quòd Bauari transiuis-
 sent, & consulentibus pluribus quòd Fridericus paulatim discederet versùs iter Lu-
 poldi declinando: ipse Fridericus animosus nimis, omnino se disposuit ad conflictum
 in armis regijs contra suorum consilium procedendo, & præmisit aciem quingento-
 rum galeatorum, quam sequebantur cum vexillo acies octingentorum galeatorum. 10
 Postremò ipse in acie octingentorum processit, & progredientibus ad conflictum,
 fractoq; vexillo Bauari, acriterq; certantibus Australibus, & præsertim Friderico ma-
 nu sua, qui valentior in pugna reputatus est inter omnes, cedenteq; acie Bauarorum,
 ita quòd Australis vicisse credebatur omnino: ecce equites Bauari reuocantes pede-
 stre qui cesserat, ac se terræ committentes, cum illis reuersi sunt ad conflictum. Post
 hæc venit Burggrauus de Nurenberg cum acie equitum, cum clamore: & fugienti-
 bus sagittarijs Australibus, multisq; cum illis, captoq; Heinrico Australi, ac deiecto
 Australium vexillo, eisq; pro maiori parte terga vertentibus, & valentioribus captis,
 tandem armiger quidā Fridericum desolatum à suis, equo etiam eius perforato, eoq;
 se demittente ad terram, capere volens, nec eum cognoscens, quæ situs fuit ab illo, cu- 20
 ius esset seruitor. Quo respondente, quòd Burggrauij: Fridericus fecit Burggrauum
 aduocari, cui gladium porrexerit, & eius gratiæ se commisit, qui eum certificatus de vi-
 ta, Bauaro præsentauit. Salutante autem eum Bauaro, & dicente: Auuncule, liben-
 ter videmus vos. Ille autem consternatus animo, non respondit. Licet autem multi
 consuluerint, quòd in signum victoriæ per noctem in campo manerent: Ludouicus
 tamen timens aciem Lupoldi recessit. Lupoldus hoc intelligens, dolenter recessit,
 miratus, quòd rex Romanorum in discordia captus, non esset occisus. Et factus est
 conflictus in die sancti Michaelis, quo quinquaginta anni fuerant, quòd auus ambo-
 rum, Rudolphus de Habsburg, in regem electus est Romanorum, & postea Austrā-
 les in potentia decreuerunt.

*Fridericum
 rex in con-
 flitu à Lu-
 douico ca-
 ptum.*

Habuit autem Ludouicus quendam Martinum monachum deuotum & humi-
 lem, postea factū sacerdotem, qui sibi multa futura prædixit. Hic ante mediū annum,
 Fridericum ante diem Michaelis finitum captiuandum prædixit, curiam suam in va-
 lore centum marcarum cuiusdam de Monaco, paciscenti in contrarium, ad certā sum-
 mam pecuniæ obligans super eo: & in die sancti Michaelis, alter, inuito Martino, &
 continuo dicente, Vos aliud audietis, curiam per iudicium occupauit: quæ sibi, com-
 perta veritate, est restituta: ipseq; Martinus pecuniam acquisitam iussus est recipere.

Heinricus quoq; Australis captus regis Bohemiæ, restitutus ipsi regi quibusdam
 munitionibus Morauiz, quas Australes occupauerant, liberatus: Fridericus verò in
 castro Trausnitz Ludouici fortissimo detinetur, multiq; Australium, præsertim de 40
 Walsce, durè tenti in magnis sunt pecunijs talliati.

*Altera in
 Ludouico
 partem trās-
 iit.*

Ciuitates autem Ellstæ, Columbaria, *Schletstat/ Ehenheim/ Rosheim/ Hag-
 notre*, quæ Friderico adhæserat, territæ, Albertum Humelionem de *Lichtenberg* mi-
 litem Sueuum, in aduocatum Ludouici nomine receperunt. Ioannes quoq; episcopus
 Argentinensis conuenit cum eis, de non assistendo alicui eorundē. Marchiones
 verò de Baden perseverantes in Lupoldo, oppidū *Seltz* Imperiale eis obligatum per
 Fridericum, ingressi, infestationes plurimas pariebantur. Lupoldus autē veniens Ba-
 sileam, militiam conuocauit. Congregati verò sunt nobiles vtriusq; sexus, qui Lupol-
 dum chorifare & iocundari quantum poterant compulerunt: at ille fecit omnia absq;
 risu. Misit autem 1. galeatos in Ensisheim, qui Columbarienses cum inquietudine in- 50
 festaret, quos post hæc in Seltz destinauit: qui ciuitates & Bauaros spolijs & incendijs
 infestantes, inibi potenter sunt obsessi. Lupoldus autē gentem in nauibus traducens,
 quamuis respectu obfidiū minimā, liberauit obsessos, & contra suorū consilium,
 suadentium eum tuius vltra Rhenum reuerti, per Ellsauum est reuersus, vndiq; cum
 incendio prætereundo. Argutus autem ab Argentinensib. damnificatis per incendia,
 malè

malè in se actum esse, & ob hoc se huiusmodi incendia non obmissurum respondit. Verecundantes autem Bauari, quòd ob tam paucam gentem recesserant de obsidione, scripserunt Lupoldo: qui iam versus Apri-Monasterium ascenderat, se cum eo, si eos expectaret per biduum, pugnaturus: quos cum biduo expectasset, ascendit.

Post hæc Eberhardus de Wirtemberg, castrum Richtenberg, quod Marchiones de Baden tenebant, potenter obsedit. Matthias Maguntinus cum magna gente subuenit eidem.

- Inuenit autem Lupoldus tunc temporis expertum nigromanticum, cum quo de educatione Friderici tractauit. Confidentibus autem ipsis duobus solis in camera bene
 10 firmata, Lupoldo, & magistro faciente characteres suos: ecce venit dæmon stans coram eis, in specie viatoris, habentis calceos corruptos, & pileum in capite, oculosque lippos. Cui Lupoldus ait, Nostis me? at ille ait: Benè nosco te, & quæsitis aliquibus, iniunctoq; sibi, quòd absq; omni periculo deduceret Fridericum à captiuitate: Dæmone respondente, quòd sic eum educeret, dummodo ei consentiret, nimis territus est Lupoldus. Dæmonq; veniens ad castrum Traufznit in specie scholaris cuiusdam, in partibus Ergouiz, habentis pannum circumuolutum per collum, ac si in eo panes portare vellet, dixitq; Friderico: Ingredere hunc pannum, & ducam te ad tuum fratrem Lupoldum. Quo respondente, quis esset? & illo dicente, Non cura, si ingrederis, securè te ducam: Fridericus factò crucis signo, & inuocato Christi nomine, dæmonem profugauit, dicens custodibus suis, quòd per aliquas reliquias vel preces à dæmone se custodirent, quod & factum est diligenter. Qui postea liberatus, videns scholarem dixit: Hic fuit dæmon, qui voluit me eduxisse.

- Eo tempore mortuo Mathæo Mediolanensium domino, relictis Galeatio, Ioanne, Marco, Luca, & Stephano filijs, & Galeatio seniore dominium occupante, cum Papæ Ioannis mandatis pluribus paruisset, tandem eo non desistente, parere contempsit: qui citatus personaliter, etiam de articulis fidei responsum, non comparsens, excommunicatus, post annum de hæresi est damnatus. Hic à Ludouico electo Romanorum rege, cum Fridericum cepisset, regimen Mediolanense assumpsit. Conglutinatis autem Papa, Franco & Lupoldo: Papa Ludouicum super eo, quòd nondum ap-
 30 probatus per sedem apostolicam, iura Imperij administraret, & Galeatium hæreticum foueret, Auinionem citauit, & non comparentem excommunicauit, & post annum similiter de hæresi condemnauit (contra quos tamen processus Ludouicus electus ex quibusdam causis rationabilibus appellauit, ipsamq; appellationē eidem Papæ intimaui) priuationis iuris electionis, ducatus sui & dominiorum, & alijs pluribus in eum, & filios, & fautores eius, successiuè sententijs promulgatis: quas Lupoldus vndiq; vbi potuit in odium Ludouici procurauerat promulgari.

- Conuenerant autem Francus & Lupoldus in Bare, vbi multa, & præsentim contra Ludouicum tractauerunt, papa eis annuente. Conuenerunt & principes ecclesiastici, nuncij Papæ & Franci, ac Lupoldus in Rens, prope Confluentiam, ac solī ducti
 40 super Rhenum in naui, diu tractauerunt de Franco in Imperatorem promouendo. Sed per fratrem Berchtoldum de Buchegg, Commendatorem domus Teutonicorū in Confluentia, fratrem domini Matthiæ Moguntinensis archiepiscopi principaliter extitit impeditū: de quo eum secretarijs Papæ Ioan. decanus Moguntinensis detulit, quod ipsum post mortem Matthiæ Maguntini, ab ipsius fratris Berchtoldi prouisione retraxit. Reuersæ sunt autem prædictæ ciuitates Alsatiæ à Ludouico ad Lupoldū, nomine fratris sui Friderici captiui, & creuit potentia Lupoldi. Qui aliquoties scribens Franco vel Papæ, tali titulo vtebatur: LUPOLDVS Dei gratia, Austria, Styria, Carinthia & Morauie dux: dominus Carniole & portus Neonis, Comes in Habsburg & in Kiburg, ac Lantgrauius superioris Alsatiæ.

- Obledit autem eo tempore Ludouicus oppidum Bургowe, ducis Lupoldi, tempore hyemali, quo Dux in illa parte eum impedire posse nullatenus credebatur. Scripsit autē dux Burchardo de Ellerbach, ministro suo, quòd se viriliter teneret, quia eū infra dies XIIII liberaret, & repente veniens cum gente forti, cum illis ignorantibus appropinquaret, Ludouicus tardè intelligens, dimissis ex præto, ne eum insequeretur Burchardus, machinis & castris euasit.

*Fridericum
ē custodia
liberatur.*

Tractabatur autem ſæpe de liberatione Friderici: & impediēte liberatione eius, quod Dux inſignia ſanctuariorum Imperij, lanceā videlicet & alia, noluit reſignare. Dicentibusq; ſuis, quod frater ſuus eſſet eius captiuus: Dux prænoſcēs aſtutiam Ludouici, dixit tractatoribus: Ecce ne hoc mihi impingat ſi vobis, dabo vobis ea inſignia, & ſcio quod nec adhuc prout tractatiſtis compoſitionem, fratrem meum reha-
bebo. Quod etiam cum factum eſſet, Lupoldus Ludouicum adeo inſeſtauit: quod tandem Ludouicus cum Friderico, communicāte eos ambos poſt Miſſam vno Car-
tuſienſi, eorum confefſore, & ſeruare pacta iurantibus, latenter conuenit. Emiſſo au-
tem Friderico, & ſeruante pacta, Lupoldus vſq; ad mortem ſuam reſtitit Ludouico.

*Hippoly-
tus Aſſatus
oppidum.*

Obſedit autem Lupoldus oppidum S. Hippolyti, Lantgrauij Elſatiz, ſeruitoris Lu-
douici, qui ipſi Lupoldo, ſæpe Veneris cauſa Argentinam eunū, dicebatur inſidias po-
ſuiſſe. Ipſe Lupoldus muros deſtruens funditū, villam tenebat. Quamuis autem me-
dici ſibi prædixerint, quod cum labores necarent, non deſtitit ab expeditione, ſed cum
exercitu deſcendens Spiram obſedit. Spira reuerſus, Argentinæ in curia dominorū
de Ochſenſtein decumbens & inſaniens, abſq; pœnitentia diem clauſit extremum.

*Ludouicus
in Italiam
mouet, 1327*

Iuerat autem illis diebus Ludouicus in Lombardiam, quem Galeatius dominus
Mediolanenſis ſumptuoſe deduxit, quem tamen poſt magnam ſibi datā pecuniam,
Romam quali captiuatum traduxit, Wilhelmo de Monte forti Mediolanum com-
mittens: quod non Imperij, ſed facta ſua agens, & pecuniam ad partes tranſmittens,
Imperium negligebat: propter quod, quamuis æſtimaretur in virilibus geſtis valen-
tior huius mundi, non tamen exitit ibi nimum commendatus.

*Ludouici
coronatio,
anno 1328.*

Fuit autem Ludouicus Mediolani in eccleſia S. Ambroſij, à Ioanne archiepiſco-
po Mediolanenſi, in feſto Pentecoſtes, cum Margareta vxore ſua, anno regni ſui xiii,
corona ferrea coronatus: & poſt hæc Romam veniēs à Romano clero & populo gau-
denter & comiter eſt receptus, ac xviii die Ianuarij, qua cantatur, *Omnia terra*, anno
regni ſui xiiii, ex parte totius Romani populi, per Senatores, præſedum vrbis &
cancellarium populi Romani, omnibus nobilibus acclamantibus, in eccleſia S. Petri,
cum ipſa coniuge, Imperiali exitit diademate inſignitus. Prætenderant enim vrbi-
ci, hoc eis competere, Papa etiam nolente: præſertim cum Senatores prius Papā requiſi-
uerant, vt ad vrbeſe ſe transferret. Ludouicus etiam Ioanni Papæ pro tunc crimen
leſæ maiestatis & hæreſim impingebat.

*Petrus de
Corbano
Antipapa
creatus.*

Poſt hæc Petrus de Corbatio fratrem Minorem in ſummum Pontificem, quan-
tum in eis eſt, creauerunt, & ob hoc multis creatis Cardinalibus & Episcopis, per illos
magnum in eccleſia Dei ſcandalum eſt ſubortum.

Ipſe autem Ludouicus habitis tractatibus cum rege Siciliæ, terram Roberti regis,
ſc. Apuliam, ingredi intendebat. Robertus quoq; collectis omnibus terram illā relin-
quere, ſi Cæſar acceleraret, & in Prouinciā intenderat ſe transferre. At ipſe Cæſar
ſegnus tanto tempore, ſtetit otioſus in vrbe, quod quali omnia expendebat. Quadam
autem vice veniēs idem Princeps * in vrbe ad caſtellum, in quo olim Conradinus di-
cebatur decapitatus, ipſum funditū demoliuit.

Mortuis autem inſclitis principibus Lupoldo, Henrico & tandem Friderico du-
cibus Auſtralibus, & in Rünigſelt monaſterio, vbi pater eorum Albertus rex fuit, ſe-
pultis: Ludouicus in Alemanniam eſt reuerſus. Dicebatur autē tunc temporis, quod
quidam miles Friderico quiddam ad comedendum dederit, per quod cum in ſui fa-
uorem inclinaret, per quod à pediculis mundari non valens, paulatim defecit. Et hi
omnes quanquam valentiſſimi fuerunt, ſine mafculis filijs ſunt defuncti.

Ludouico autem egrediente de vrbe, cum Wilhelmo de Monte forti, Azzonem,
ſilium Galeatii, ſecum in Lombardia regnare permiſerat, poſt eorū egreſſum quic-
quid potuit occupauit, & nil in partibus illis remanſit.

*Ioannis Bo-
hemia regis
profeſſio
Italica, 1330*

In diebus illis poſt egreſſum Ludouici Principis de Italia, viuente Ioanne Papa, Io-
annes rex Bohemiæ cum conſenſu Principis ingreſſus eſt Italiam, & diuini bi manēs,
quondam Henrici de Lutzelburg Imperatoris. Qui inibi viriliter ſe tenuit, & con-
ſtanter ſe tenens, ac ſe ſucceſſorem Imperatoris & pacificatorem Italiz ſcribens, Pa-
pæ & Imperatori complacere cupiens, & ambobus diſplicens, obligata Luca cum ve-
recun-

recundia reuerſus eſt, nulla ſibi vel Principi in Italia parte relicta.

Erat autem in diebus illis Bononiæ legatus Papæ, Bertrandus de Pogeto, Hoſti-
enſis epiſcopus, dominium ciuitatis durè tenens, crudeliter multis occiſis: qui Bono-
niam muro circumdans, & ſibi fortiſſimum caſtrum inibi conſtruens, multaq; mala
peragens, cui quamuis Guelfiſſimo ipſe rex Bohemiæ familiaris extitit: tandem per
rumorem populi viſto repente caſtro & funditus demolito, turpiter eſt fugatus.

*Caſtrum
Bononiæ.*

Habuit autem rex Bohemiæ duos filios, quorum maior Carolus nomine, qui
marchio Morauiz nominabatur, habuit ſororem Philippi regis Franciæ in vxorem.
Minor verò habuit filiam M. ducis Carinthiæ. Habuit & duas filias, quarum vnā
habuit Ioannes primogenitus regis Franciæ: aliam Henricus dux Bauariæ. Et ecce
mortuo duce Carinthiæ ſine filio, ſola ipſius regis Bohemiæ nutu relicta, cū ipſe
rex ſine omni briga crederet in ipſo ducatu filium ſucceſſurum: Ludouicus princeps
de ipſo ducatu duces Auſtriæ, filios ſororis ipſius, quondam ducis Carinthiæ, inueſti-
uit: filio autem regis Bohemiæ comitatus Tirolis remanſit. Ex quo ipſe rex contra
principem mouebatur odio capitali: iuramento affirmans publicè, ſe nunquam re-
formaturum eidem: Papam etiam, regem Franciæ, & Henricum ducem Bauariæ,
item reges Hungariæ & Cracouiæ incitans contra ipſum.

*Ioannis Bo-
hemie regi-
proles.*

*Ducem
Carinthia
ad domum
Auſtriacæ,
anno 1331.*

Papa autem Ioannes de militari progenie natus, ditans fratris & ſorum ſuarum
filios & nepotes diuitijs & honoribus, anno pontificatus ſui xix moriens, reliquit So-
di decies ſepties centum millia florenorum, anno M. CCC. XXXI. Erat autem

*Ioannis 22
Papa deſeſ-
ſus, 1334.*

quidam vicinus epiſcopus Romæ, in via cundi ad Curiam Auinionenſem ad papam,
cui in nocte mortis Papæ in ſomno apparuit quidam dicens: *Papam queris? non eſt.* Et
poſt puſillum: *Vis videre Papam, ecce iſte eſt,* monſtrata ſibi perſona magna incognita.
Qui procedens in itinere, audiuit de morte Papæ Ioannis. Viens autem Auinio-
nem, iuit in conſiſtorium: ingredientiſſe diligenter inſpiciens ſingulos Cardinales. Et
cū non vidiffet perſonam ſibi monſtratam, queſiuit à quodam, numquid omnes
Cardinales ingreſſi fuiſſent: Et reſponſo accepto, quòd omnes, excepto Cardinali
Blanco, ordinis Ciſterciienſis, illum queſiuit in domo ipſius, ipſumq; inſpiciẽs faciem
perpendit monſtratam, ſibiq; ſoli in camera ſua dixit: Pater, vos eſtis papa futurus. De
quo cū ille riſiſſet (nulla enim fuit ſpes promotionis eius, cū eſſet humilior & pau-
perior inter omnes) epiſcopus expoſito ſibi ſomnio adiecit: Pater, ille qui mihi mon-
ſtrauit faciem veſtram, introduxit me ad ſtabulum immundiſſimum, ſtercoribus
plenum, vbi vidi arcam marmoream albiſſimam, ſed vacuam. Vos eſtis illa arca,
quam debetis in officio veſtro implere virtutibus & ſignis. Et o paſtor & ſtabularie,
Curiam & ſedem apoſtolatus, iam immundiſſimum ſtabulum, ab auaritijs & ſum-
ptuarijs ſtercoribus expurgate, vobiſq; ſancſtam Romanam eccleſiam & vrbeſ re-
commiſſas habete.

N.B.

Et ecce in electione à tot cardinalibus quaſi inſcijs, ſub altercatione electus exti-
tit: *Ego N. nomino illum: qui ſi eſſe non poterit, nomino Blancum,* quòd repertum eſt à

*Benedictus
12 Papa.*

duabus partibus nominatum, dictuſq; Benedictus xii. Itaque ſtatim pro reforma-
tione eccleſiæ S. Petri in vrbe l. milia expendit florenorum. Et ſic vt à Ioanne Papa
diſcrepabat in ſtatura (ille enim fuit pallidus ſtatura & voce puſillus: iſte in corpore
maximus, facie ſanguineus, & voce ſonorus) ita & in moribus diſcrepabant. Ille ad
magnificandum & ditandum conſanguineos, ad regnandum nobilibus, & exaudi-
endis eorum petitionibus, ad veſtiendum annuatim plus quàm l. xxx comites & milites
intendeſſet: iſte de talibus non curauit. Dixit enim: Abſit, quòd rex Franciæ, ſi per cō-
ſanguineos meos ſuper me dicaretur, me ſicut prædeceſſorem meum ad ſua queſuis
vota coartaret. Fuit enim ex Tholoſa regis Franciæ, filius piſtoris, Theologorum ſum-
mus, ſed nullus in iure, quem inter omnes à longiſſimis temporibus iuſtiſſimum æſti-
mabant, cui & ante ſuam mortem quidam ſanctus homo, ſe pro eo captiuum tradẽs,
quòd illo anno moreretur, prædixit, quòd & factum eſt.

Huic Benediſto in principio creationis ſuæ Philippus rex Franciæ mittens lega-
tos, audacter, quaſi nihil ſibi denegare auderet, petijt inaudita: inter alia ſcilicet, vt ſi-
lium ſuum primogenitum, gēnerum regis Bohemiæ, faceret regem Viennæ: quòd ſe
faceret vicarium Italiæ: quòd ſibi per totam Chriſtianitatem daret decimam deci-

*Regis Gal-
liæ ad nouū
Pontificem
legatus.*

marum per decennium: & sibi daret totum ecclesie thesaurum in subsidium terrarum sanctarum. De quo ipse & cardinales tertii, se reformare cum Ludouico Romanorum principe decreuerunt.

*Ludouicus
Casam poun-
tificatam do-
cui depreca-
tur 1335.*

Quid Ludouicus princeps ex scriptis quorundam familiarium suorum, quos in curia Papae semper habuit, qui & hoc ex Cardinalibus certissime intellexerant, intelligens: statim Papae & collegio nuncios & literas humillimas destinauit, qui nuncios à Papa & fratribus edocti, qualiter & sub qua forma redire deberent, & sub quibus articulis absolutionem & gratiam petere: iterum à Principe, cum illis articulis & mandatis sufficientissimis sunt reuersi. Inter quos duo erant comites de Otingen, & praepositus Augustensis, & Marquardus de Randecke canonicus Augustensis R. Bambergensis, postea per Papam eiusdem ecclesiae praepositus effectus: & magister Vdalricus protonotarius Principis, decretista. Et proposito in publico consistorio, per praedictum de Randecke ex parte Principis humillime, super petitione absolutionis & restitutionis, facundo sermone, de quo omnes qui aderant mirabantur: Papa gratiosissime respondens, dixit: Se & fratres suos de hoc, quod nobilis ramus ecclesiae Alemanniae, qui se in persona domini Ludouici, laedi per ecclesiam aestimans, iam ab arbore ecclesiae separati ceperat, eidem arbori cum tam magno honore sedis redintegretur, plurimum gratulari: multum commendans Alemanniam, & dominum Ludouicum, quem nobiliorem mundi dicebat: conquerens regi Italiae per tyrannos, ac regnum Armeniae capi à Paganiis, cuius principes tempore Ioannis Papae & suo Christianorum implorabant auxilium, ac terram sanctam propter Imperatoris carentiam occupari: vnde merito dixit absolutionem eidem impertiri se debere, quod & dari crastino sperabatur.

*Pontifex à
Casam re-
conciliatio-
ne auersus.*

Verum praedictus rex Franciae, & rex Siciliae, seu Apuliae, omnes quasi Cardinales à proposito auerterant praconcepto. Venerant enim ad impediendum factum ad Curiam, duo archiepiscopi, duo episcopi, & duo comites, ex parte regis Franciae, & totidem ex parte regis Roberti: proponentes erroneum esse, tantum haereticarum praepone re dominis eorum ecclesiae fidelissimis: Papamque cauere debere, ne fautor haereticorum diceretur. Papa vero dicente: Quid volunt domini vestri, quod non sit Imperium: illis vero proterue dicentibus: Pater non impingatis hoc dominis nostris, vel nobis, quod non dicimus. quia contra imperium non loquimur, sed contra personam Ludouici damnatam. Cumque dicerent, Ludouicum multa contra ecclesiam fecisse, Papa dixit: Imò nos fecimus contra eum: ipse enim cum baculo venisset ad pedes praedecessoris nostri, si voluisset, sed ipse noluit eum recipere: & quicquid ille fecit, quasi prouocatus fecit. Quantumcumque autem Papa assereret, se meliora pacta ab ipso Ludouico, pro praedictis regibus, eorum regnis & posteris extrahaturum, quam si eum in turri tenerent: penitus nil profecit. Rex Franciae etiam in terra sua vndique bona & redditus Cardinalium interdixit & occupauit. Scripserant etiam illis diebus ad Curiam, Ioannes rex Bohemiae, & Henricus dux Bavariae, gener eius, quod de auxilio Hungariae & Cracouiae regum & aliorum, alium vellent constituere regem Romanorum potenter. Et sic Cardinales Papam pro tunc ab absolutione principis retraxerunt, dicentes: cum sui in partibus suis vellent eum destituere, inconsultum esse sedi, si propter impotentem & inopem tot Principes offenseret. Sic dato alio termino deliberationis, nuncios principis infecto negotio sunt reuersi.

*Austrig
Bauari à
cuius regis
bello in cas-
sum petiti.*

Erecc illis diebus Carolus rex Hungariae, filius fratris praedicti Roberti regis, terram ducum Austriae, tunc fautorum Principis, ingressus, ipsam multis hebdomadis potenter vastauit. Praedicti autem Bohemiae & Cracouiae reges, & H. dux Bavariae, terram principis Bauariam superiorem ingredi intendebant. Princeps autem gentem inuictissimam congregans terram Henrici ducis inferiorem Bauariam ingressus est, cum septem millibus galeatis, illam xv. hebdomadis deuastando. Rex autem Hungariae audiens tam forte exercitum adesse Principi, ab Austria sine mora recessit, aduentum eius etiam in Hungaria pertimescens. Alij vero tres, quamuis magnam haberet gentem, expectare Principem in campo non audebant. Veniens autem dux Austriae ad Principem, exercitum eius in Bohemiam ducere nitebatur. Exercitus vero diu in campo saeuigans, se grauem reddebat, itaque hinc inde exercitus sunt reuersi. Dicebatur autem, quod exercitus Principis, quadiu habuisset victum, in omni parte mundi inuictus. Gloriabatur autem Papa Benedictus ab exercitu Principis, cum sibi referebatur, dicens ad Cardinales:

nales: Isti dicunt eum esse destitutum (notando principem Ludouicum) sed quis adhuc ingressus est locum suum?

Obidentibus quoq; oppidis Imperialibus ad mandatum Ludouici, oppidum *Reisersberg*, regi Bohemiz obligatum: conuentum est: quod nisi rex Bohemiz infra certum tempus ipsos liberare posset, Ludouico ex tunc obedirent. Rege verò Bohemiz eos non liberante: Ludouicus ad ius imperij oppida *Reisersberg* / *Lärzheim* / *Münster* / castrum *Wistoberg*, prius per se obligata Bohemo, retraxit.

*Casus Bohemiz
pignora
sua alia
ita oppida
eripit.*

Misit autem Papa solennem legatum ad Ludouicū, episcopum Magalonensem, qui mores & motū Principis erga ecclesiam indagaret. Præstendebat etiā Papa occupationem archiepiscopatus Maguntinensis per Balduinum Treuerensem archiepiscopum postulatum per capitulū ecclesię Moguntinensis factā, & exclusionē Henrici de Virnenberg archiepiscopi sedis Moguntinę prouisi, reformationi obstare. Volensq; procedere contra Treuerensem, & Treuerensis cū H. prouiso concordatus, archiepiscopatū Moguntinensem, quē potenter tenuit, Capitulo resignauit. Capitulū verò, præsertim magister Ioānes *Underchoff*, Decanus sedis, pūsus, adherētes Imperatori, prædictū Henricum archiepiscopū, ligantem se, primò principi, retentis in manib. Capituli sex castris, & abiuratis per eū ne variare posset, sc. *Oppenheim* / *Bingel* / *Eruels* / *Starckenberg* / *Loenstein* & *Wilttenberg*, concorditer receperūt, qui & postea seruēter Ludouico adhaesit. Rex quoq; Ioannes Bohemiz videns se non proficere, se cū Principe reformauit, homagiū præstando eidem. Daraq; certa pecunia eidē Bohemo per Austrālē, in recompensam ducatus Carinthiæ, cū Australi concordati sunt Hungarus & Bohemus. Quancūq; autem Benedictus Papa ad absolutionem Principis niteretur: in prædictis tamen Franciæ & Apulię regibus, & quasi omnib. Cardinalibus, seductis per eos, assensum habere nequiuit. Vnde tandem legatis Principis sepe ad Curiam uenientibus, quibus & legati regis Franciæ plures in Curia verecundias inferebant, in tantū, quod nullū poterant habere finem: respondit, asserens, sibi hoc non à homine, sed à S. spiritu inspiratū. Et creditur habuisse reformationē in animo, non cū tanto honore & cōmodo prædicti regis & sedis, sed cū eorū detrimento & scādalo processurā: quod & ipsius regis discrimina subscripta demonstrant. Et ex tunc Papa, qui ab initio quasi mortem non curans, ea quæ gessit in animo, patefecit, motum suū didicit occultare.

*Henricus
comes à Vir
nenburg archiepi
scopo Mogun
tina.*

In diebus illis Spirię conuenientibus Principe, Henrico Moguntinensi de Virnenburg archiepiscopo, itē Argentinensi, Augustensi, Eistetteni, Spirensi, Curienti, & quibsdā alijs episcopis prouincię Maguntinæ, conuocatis, missisq; per eos literis & nuncijs, scilicet episcopo Curiensi & Gerlaco comite de Nassau ad Papā, pro absolutione Principis: & deliberato per eos, si Papa noller, q. iterum cōuenire deberent, & deliberare, quid faciendū esset de eo. Cū Papa Benedictus nuncios recepisset benignē, in autē nuncijs flens quasi conquereretur, q. ad Principem esset inclinatus, & quod rex Franciæ sibi scripserit certis literis, si Bavarum sine eius voluntate absolueret, peiora sibi fierent, quā Papæ Bonifacio à suis prædecessoribus essent facta: nuncijsq; ad rogatum Papæ, per Delphinum per montana sunt vsq; Laufannam perducti.

*Alia Casu
ria ad Pon
tificem lega
to, à Cōuen
to Spirensi,
1336.*

Eduardus autem rex Angliæ valentissimus, renouato contra Philippū prædictum regem Franciæ odio antiquo prætendens, se verum regni hæredē, habitis tractatibus cum Flandrensibus, duce Brabantiz, comitibus Hollandiz, Geltrix, Iuliacensi, Montium, & alijs inferiorum partium magnatibus, qualiter posset ipsum Francū inuadere, cogitauit. Quamuis autē iidem principes Aquilonis ipsum Francum ipsis grauē, exosum haberēt: cū tamen omnes quasi eius essent vasalli, nisi ab Imperatore mouerentur, cuius essent homines ligij, inuadendi eū cum honore occasionem aliquam non habebant. Et ecce rex Angliæ cum reuerentia accedens Principem in villa Rens, super Rhenum sibi factū homagio, colligauit se eidem. Princeps verò ipsum regem, datus super eo literis Imperialibus, generalem Vicarium per Germaniam & Teutoniā deputauit. Scripsit quoq; literas Princeps regi Franciæ, quem Philippum de Valesio nominauit, quod ab occupatione terrarū Imperij desisteret, ac fidei Imperij Eduardo regi Angliæ, principi suo dilecto super querelis suis iustitiam faceret coram ipso principe: alioquin cū ipse Philippus feuda quæ teneret ab Imperio, nō recognouisset sicut rex Angliæ, ipū Eduardo assistere cogetetur in quantum iustitia persuaderet, & diffidare Philippum. Quo diffidato, & monitis inferioribus Principibus, ut assi-

*Anglus cum
Casare ad
uersum Gab
les fœdas
pangem.*

N.B.

sterent imperio, vt tenerentur: omnes iidem principes sunt regi Angliæ colligati. De qua diffidatione Papa Benedictus, ea intellecta, multum iocundabatur.

Dedit autem rex Angliæ Ludouico principi 1 x x x milia aureorum, & in duplo tantum, vt cum eo cum magno exercitu terram accederet Franciæ, quod eidem promisit. Fuit autem rex Angliæ recens, & paratus Franciam visitare: sed ex persuasione & astutia Principis, simulantis se illico progredi, non iuerunt. Rex autem Franciæ timens eorum aduentum, se in finibus regni sui versus Flandriam posuit, cum xxx milibus galeatis, decem hebdomadis eorum expectans aduentum, nunquam in aliqua parte terram inimicorum attingens, sed quolibet die duos florenos pro quolibet galeato expendens, exceptis equorum perditionibus, & alijs damnis, ita quod brigarum 19

*Anglus Gal
liam infesto
exercitumpe-
nit, 1337.*

Sequenti autem anno rex Angliæ se simulans non iturum in Franciam, cum duodecim galeatorum milibus est ingressus, terramq; ipsam per x l. miliaria in circuitu ignis incendio, & alijs crudeliter vastauit, multasq; munitiones non bene fortes funditus demoliiuit: Ludouico Marchione de Brandenburg filio Imperatoris, qui tunc eidem regi cum centum galeatis aderat, in ipso exercitu cum incendiarijs regē continuē precedente. A Parisijs autem ipsius Angli exercitus minus vna diezta distabat, quem Francus cum x x x equitum milibus, & omni sua multitudine aggredi non audebat. Et cum ipse Anglus conflictum diebus aliquot expectasset, tandem præ carentia victualium illæsus recessit.

Tertio autem anno, rex Angliæ cum omni potentia Flandrensiū, & præscriptorum Aquilonis principum se parans, Principi Ludouico pecuniam sibi promissam aliquot diebus post terminum statutum in oppidum Frankfurt destinauit, desiderans eum secum propria in persona transire. Princeps autem prætendens lapsum termini, & pactum partium de amittēdo iam datam pecuniam, cum liberatione promissi, nisi intra terminum præfixum pecunia solueretur: pecuniam remisit eandem: prætendens etiam se non cum quingentis galeatis, prout rex exegerat, sed cum duobus milibus sub expensis regis, prout conuetum asseruit, & prout deceret Principem, transiturem: sicq; conquerēte rege de ipso Principe secundum quoddam, secundum alios ipsi occulte in vnum concordantibus, princeps cum magno vituperio, Alemannorum in partibus remansit. Anglus verò cum prædictis principibus & Flandrensi- 30
bus ciuitatem Tornacensem regis Franciæ pluribus mensibus potēter obsedit. Francus verò se ponens in vicino, cum maxima hominum multitudine, Angli exercitum non inuasit. Habuit enim Anglus, exceptis equitibus, ter centum millia pedum armatorum. Et post multa discrimina, relicta quondam comitis Hollandiæ Monialis, foror Franci, mater comitis Hollandiæ, socrus Ludouici principis, Angli & comitis Iuliacensis de vno exercitu in alium sæpe transiens, treugas ad triennium inter Francum & Anglum & eorum consortes, cum difficultate maxima ordinauit. Dixit autem Papa Benedictus de Franco: Ille pacem noluit, & elongabitur ab eo.

*Inducia in-
ter Anglos
& Gallos.*

*Cæsar Gallo
reconcilia-
tur.*

Post hæc misit Francus nuncium & literas Imperatrici, filiz sororis suæ, quā dom- 40
inam Alemanniæ scripsit, vt inter ipsum & Principem concordiam, si posset, ordinaret, & sibi nuncium, de quo princeps consideret, de concordia attentanda destinaret. Et missis hinc inde pluries nuncijs & literis inter Principem & Francum interpositis iuramentis, & cōfēctis literis, liga perpetua est firmata: in qua ipse Francus Principem cum sede apostolica reformare iurauit. Et sic Princeps per Francum, & in tota Francia, post hæc & Parisijs scriptus est & nominatus Imperator. Cum autem consiliarij Franci propter processus apostolicos anxij, dubitarent, dicebant nuncijs principis: Si estis in proposito nostro, quod processus non ligent, bene consulistis domino nostro: sin aliter, tradidistis eūdem. Et sic Princeps commissionem Vicariatus factam regi Angliæ, in parlamento publico & literatoriè reuocauit. 50

Missisq; interim sæpius nuncijs Imperatoris, vnā cum legatis & literis Franci, ad Papam, pro reformatione Principis, Papa Benedictus nunquam Ludouicum principem ad arbitrium Franci, nunc hereticum, nunc Christianissimum haberi debere, respondit: Et protrahēdo varijs occasionib. negotio: Francus (vt credebatur) quod nolisset, simulauit se velle: Benedictus verò, quod voluisset, simulauit se nolle.

Inter-

Interim conuenientes in villa Rens super Rhenum Imperator & Principes electores, confectis desuper literis & iuramentis præstitis, quod Imperium & eius iura contra omnes, nullo excepto, manu tenerent, & ad ipsum omnes quos possent, arctarent, nulla absolutione vel quauis occasione obstante, firmarunt. Post hæc Ludouicus princeps, anno Domini M. CCC. XXXVIII, regni sui XXXIII, imperij verò XI, die octaua mensis Augusti, in Franckfurt vocata Curia, decretum quoddam, de consilio quorundam fratrum Minorum, confectum, sub sigillo suo magno, edidit: in quo & inter alia declarauit, processum quondam domini Ioannis Papæ nullos: & quod Papa non possit contra Imperatorem talia attentare, cum iurisdictiones sint distinctæ, ianuis suæ Curia affigebat, cum iuriū approbatione: vbi & præcepit per principes inuadere prædicatores. Quorum copiam & coniurationis principium cum Papæ tulissim, exponendo, episcopum Argentinensem non posse plus resistere Principi suo, quod minus ab eo Regalia, faciendo homagium, recognoscat: ipse visus durè loqui de Principe, cum à me audiuisset benignum sermonem, suum principem plus extulisse, quam si ei centum millia marcarum dedisset, Papa vltra modum ridens dixit: O vult ergo beneficio malum reddere. Ex quo risu apparuit, quod ex corde verborum duritia non processit.

Decretum imperiale contra pontificem, iussu in Casarem datur, 1338.

M. Albertum de se ipso.

Cesar infestum Bauiam perit, 1339.

Obijt autem Henricus dux Bauariae, gener Ioannis Bohemi, relinquens filium parvulum: quo breuiter mortuo, Princeps totam eius terram, scilicet inferiorem Bauiam, excepta parte, in qua matri Henrici relictus usufructus ad tempus vitæ, illico occupauit: quod non solum Bohemus, sed & Austriales ægrè tulerunt. Duo enim filij quondam Ottonis ducis Austriæ, qui fuerant filij sororis prædicti Henrici Bauariæ, ad terram aspirabant eandem. Rex autem Cracouiae, qui prædictam relictam etiam non visam, marito viuentis amauit, assumpto sibi Bohemo patre, causa videndi ipsam, in Bauariam est profectus, quam inuenerat infirmantem. Ingressi autem pater, rogauit eam, ut aduenam Cracouium, eam diligenter, salutare benignè. De quo Cracouio quasi gentili illa probissima valde territa, cum eum salutasset, se vertens ad parietem, nullo verbo dicto amplius, expirauit, cuius terram Princeps similiter occupauit. Histriones autem quidam, super prædictorum nece Bauarorum, intoxicationis fraudem Principi impingebant.

Eo autem tempore quo Princeps & Anglus amicitiam contraxerant, ut præfertur, actum est quod filia pulcherrima nouennis Angli, quæ ob hoc Monacum missa fuerat, & diu ibi morabatur nuptui dari deberet Friderico, filio quondam Ottonis ducis Austriæ, cui Princeps de pecunia sibi per Anglum data, dare debuisset XL millia florenorum. Quam cum non daret, nec Fridericus eam traduceret, Anglus filiam reassumpsit, de quo cum improperaretur, Australibus iterum missis ab Austria in Angliam nuncijs, de eisdem nuptijs est tractatum. Actum etiã fuerat, quod filia principis nubere deberet Lupoldo Australi, eiusdem Ottonis filio iuueni: verum illi duo fratres vnus post alterum obierunt.

Item eo tempore duces Austriæ obierunt, ita quod de Australibus nemo remansit, nec Albertus arthritide in manibus & pedibus contractus, qui ex Ioanna de Phirt coniuge sua Rudolphum filium parvulum habuit, qui cum non crederetur eius contracti filius, ipse tamen Albertus suum fecit filium esse & sermonibus prædicari. Cum autem Ludouicus princeps aspirare ad ducatum Austriæ diceretur: idem Albertus ac Carolus marchio Morauiae Bohemus, de prædicto Rudolpho puero & filia Marchionis sponsalia contraxerunt.

Rudolphum dux Austriæ.

Cum autem Rupertus rex Siciliæ imò Apuliz non haberet filium, misit ad Carolum regem Hungariæ, fratruelum suum, ut sibi vnum de filijs suis destinareret, post se dominia sua obrenturum, recognoscens se eundem Carolum supplantasse. Misso itaque Andrea Hungari filio, Robertus ei neptem suam ex filio copulauit. Mortuo autem eodem Carolo quarto Hungaro, successit ei filius primogenitus Carolus quintus: idemque Carolus quintus rex Hungariæ filiam Caroli marchionis Morauiae duxit in uxorem. Obierat autem sine liberis masculis, vxor Ludouici marchionis de Brandenburg, primogeniti Principis, quæ fuit filia regis Daciæ.

Andreas regis Hungariæ filius, in ipso regni Apulie vocatus.

Cumque Ioannes comes Tyrolis, filius Bohemi impotens, uxorem suam semifratruam plurimum molestaret, inter alia eius mordèdo mammillas, illa cum Baronibus suis habitis occultis tractatibus, cecito Bohemo de comitatu, prædictum Ludouicum Marchionem de facto in maritum recepit. Sicque Ludouicus princeps, filium Ioannis

Comitatus Tyrolis ad Brandeburgicum, Casarem filium.

regis Bohemiz, vxore & dominio spoliavit, inconsumtum & horribile facinus attentando. Filium namq; ad hoc maleficii genus induxit inuitum, quodd videlicet vxore sui consanguinei in tertio gradu, non separatam ab vilo iudice ecclesiz, ipsamq; suam consanguineam non vxorem, sed mœcham traduxit. Præterit autem Princeps, se iuste illum à comitatu cieicisse, de quo (vt tenebatur, & tibi per regem Bohemiz patrem promissum asseruit, sub cautione rehabendi ciuitatem Egram, quod non fieret) nunquam se à Principe petierit inuestiri. O idolorum seruus auaritia, quæ tantos principes confudisti, ex quibus iterum inter Bohemos & Principem & filios tuos non immerito liuor edax, & odia suscitatur.

Progredior autem ad gesta sub Clemente Papa sexto, ad aliqua quæ sub Benedi- 10
cto gesta sunt, reuersurus.

Mortuo namq; Ruperto Siciliæ rege, & prædicto Andrea fratre Hungari regnum comitatumq; Prouinciz, & omnia Roberti dominia obtinente, eoq; apud Papam Clementem pro coronatione laborante: Papa sibi cardinale dare nifus est, curatorem: quod ille potens nimium, vilipendit. Cardinalis quoq; Petragoricensis (ex cuius sorore olim Ioannes, frater Roberti regis, reliquit filium principem Taranti, pro eodem principe in consistorio allegauit: ipsum tanquam vna linea Ruperto proximior, quam fuerat Andreas, in dominijs præferendum) coronationem plurimum impediuit. Cumq; ipse Andreas eadem dominia annis aliquot tenuisset, tandè missis Papæ, per regem Hungariz, fratrem Andreæ, octoginta milibus florenorum, pro coronatione Andreæ, cum crederet coronari debere: nocte Neapoli, cum ipse Andreas 20
in camera sua iam ingredi vellet lectum, quidam vocantes eum, dicebant, tibi de fratre tuo nuncios destinatos. Quos cum in crastinum expectare iuberet, & illi pro eius egressu instarent, vxor Andreæ ipsum egredi incitauit. Quo egressu de camera, illi mittentes laqueum in collum regis Andreæ, ipsum crudeliter iugularunt, ipsum etiam præcipitantes de muro. Nutrix autem eius, quam de Hungaria secum adduxerat, quæ frequenter reginæ aderat, de mora reuersionis Andreæ auxiata, egressa cameram, cum neminem inuenisset, prospiciens per fenestram, videbatur tibi videre regem in terra iacentem, ac territa dicens, Domine: ac repente descendens, ipsum reperit iugulatum. De quo crimine non solum vxor & princeps Taranus, sed & Pa- 30
pa & aliqui Cardinalium tenebantur suspecti. Factum est autem hoc facinus, anno Domini, M. CCC. XLV. Sed quid ex hoc sequutum sit, referuans, regredior ad priora.

*Andreas
Apulia rex
dolose per-
emptus
1345.*

*Nota re-
gressum ad
priora.*

*Delphini
Viennenses.*

** al. natini-
tate.*

Temporibus prædictis erant duo fratres Delphini Viennenses, nepotes Caroli tertij regis Apuliz, ex filia, & pronepotes quondam Rudolphi Romanorum regis: quorum iunior Humbertus nomine, ducens filiam sororis Roberti regis, fratris prædicti Caroli, cum ipso Roberto Neapoli morabatur. Socer autem prædicti Humberti, quem vxor eius clam receperat, Comes Nouellus à * nouitate est dictus. Orta est autem briga durissima inter Delphinum seniore, & Aimonem comitem Sabaudiz, & tempore Ioannis Papæ multis annis durans: actandem Delphino pro iaculum in 40
cuiusdam castri prædicti Comitibus obsidione occiso, Humbertus frater eius dominium Delphinatus nanciscens, ita Aimoni comiti reformabatur, quodd pro maiori cautela quilibet eorum vasallus alterius est effectus, sicq; inter eos briga cessauit. Hic Humbertus benè literatus, liberis carens, faciem quali muliebrem habens, plus sermonibus & studijs, quam militiz insisterat. Hunc Benedictus Papa diligens, statim promotus Curiam suam Auinionem dedit eidem. Et quia Papa regi Franciz exosus erat, multum in Delphini defensione confidit. Cum autem Papa quandam terram Delphini, vicinam Curiz, ab eo emisset, si sine liberis decederet, ad Romanam sedem deuoluendam, pro quinque millibus florenorum, ipsiq; Delphino pro vita sua castrum pontis Sorgiz assignasset, recepta pecunia: homines terræ illius cum consentire nollent, 50
distracto contractu pecunia Delphino ferè tota remansit.

Misit autem rex Franciz pro Delphino: qui cum bona fide ad Curiam regis venisset, quidam eum salutans in transitu, dixit ei: Facite quicquid petetur à vobis, vel perpetuo estis tentus. Ductus autem Delphinus ad cameram regis, in præsentia consilij audiuit à rege: Auuncule, cupio quodd recipias pecuniam, & sis seruitor
meus,

meus, annuus omnibus factis meis. Ad quod respondit Delphinus: Domine, cum sitis consanguineus & promotor meus, alias in omnibus vobis consentirem: ex quo ergo largitatem vestram mihi ostenditis, feruenter in omnibus vobis astringar. Rex autem grates ei referens, & annuos redditus eidem promittens, dixit: Cum intendam villam Viennensem citra Rhodanum circumdare muro, rogo quod tibi placeat: Cui ille: Non solum illud, sed quicquid volueritis placeat. Delphino itaque euadente, rex illico ex opposito Viennæ ciuitatem construxit, turrin in ponte ponendo, quod ante præ Delphinis aggredi non audebat.

Post hæc idem rex cum auxilio archiepiscopi Viennensis attrahere conabatur Viennam. Veniens autem Delphinus, archiepiscopum expulit. Transeuntes autē ministri regis, dixerūt Delphino. Domine, factum archiepiscopi est factū regis. Quibus ille: Satis habet agere rex vester, vehementer abite: & sic dolus regis est impeditus. Post hæc tempore Clementis Papæ sexti, cuius & regis Franciæ vnum cor erat, actum est, quod terra Delphini post mortem eius liberis carētis, pro multa pecunia data & promissa, ad regem deuolui deberet: quæ tamen terra quasi tota ab Imperio detinetur.

Villa Viennensis Galles.

Delphinum, regno Gallia alio tribuitur.

Temporibus prædictis rex Lithuaniz gentilis, iuuenis & recens, tempore ipsius Clementis, fratres Teutonicos sanctæ Mariæ in Prussia & Liouonia plurimum infestauit, multa Christianorum millia occidendo, & conuersos ad fidem reducendo in perfidiam. Venerunt autem Magistro Ordinis, sequenti anno, scilicet sub anno Domini M. CCC. XLV, in subsidium, reges Hungariæ, Bohemiæ, Marchio Morauiz filius Bohemi, comes Holandiar, & multi dominorum. Sed propter desidiā Magistrī, de eis dissidentis, cum venissent in terram Lithuaniz, & diceretur regem Lithuaniz in Prussiam ex alia parte ingressum, reuersi sunt, & infesto negotio discesserunt. Ob quam desidiā depositio Magistrō, alter virilis est substitutus.

Eisdem diebus comes Holandiar, iuuenis & recens, qui fuit frater Imperatricis & reginz Angliæ, gener ducis Brabantiz, reuersus à Prussia, ciuitatem Vtrich longo tempore cum innumerabilibus expensis, in odium Frisonum, potenter obsedit. Quibus sibi cum quibusdam pactis reformatis: postea Frisiam ingrediens, à Frisonibus est occisus: cuius relictam postea ad septem annos accepit filius Ioannis regis Bohemiæ, comes de Lûgelburg in vxorem. Sicque eodem anno Domini, M. CCC. XLV, ante autumnum comes Holandiar, & Andreas rex Apuliz perierunt.

Tractum inferum.

Wilhelmus Holandia comes innotuit, 1347

Eo tempore gentiles, scilicet Turci, qui & ante regnum Armeniz ad perfidiam coegerant, & terras Christianorum, scilicet Cyprum insulam, Rhodon Hospitalariorum, & alias vicinias cœperunt viriliter infestare. Quibus Veneti, rex Cyprī, Hospitalarij & alij Christianicolæ restiterunt: quibus etiam Delphinus cum cccc cooperis equis, quasi sub nomine Papæ, in subsidium transfretauit: qui prædictum regem Andream Apuliz, consobrinum suum, in itinere iugulatum inuenit.

Tempore Benedicti Papæ, anno Domini M. CCC. XXXV, sabbato quo cantatur *Charitas*, cum Berchtoldus episcopus Argentinensis monuisset omnes Rectores ecclesiæ, & alios ad sacerdotium allectos, vt ad sacros ordines ascenderet, & ob hoc conspirantibus contra eum, cum Gebhardo de Friburg præposito, Conrado de Rirchthel thesaurario, & quasi toto clero appellatibus: inter episcopum & clerum graue scandalum est subortum.

Mortuo Gebhardo præposito Argentinensi, ac Ioanne de Lichtenberg, & Vrico de Signowe, filio sororis prædicti Berchtoldi episcopi, in discordia ad preposituram electis, & Vrico per episcopum, Ioanne verò postea per H. archiepiscopū Moguntinū in discordia confirmatis, C. de Rirchthel & pluribus alijs prelatis habentibus rancorem contra episcopū: ecce ipse episcopus in villa *Hafelach*, circa mediā noctem per Rodolphū de Hohenstein, & suos complices familiares, C. de Rirchthel & Io. de Lichtenberg, fuit captus, & primò ad castrū *Waldecke*, & postea ad castrū *Rirchthel* adductus honorifice, sed tuissimè est detentus, & eductus fuit nudo corpore, anno Domini M. CCC. XXXVII, quinto Non. Septemb. Quod intelligēs Papa Benedictus, illico Ioanni Sen episcopo Basiliensi, Argentinensi ecclesiæ administrationē cōmisit, quia fuerat filius sororis eiusdem Berchtoldi episcopi, & contra captiuatores prædictos, per excommunicationis sententiam processit.

Berchtoldus Argentinensis episcopus captus fuit, 1337.

Veniit autem iisdem temporib. Argentinā Albertus dux Austriæ, episcopi cōsederatus

de Aquisgrano in peregrinatione, cuius intentio tunc fuerat ad obsidendum *Nimys* re, & alias munitiones Ioannis de *Lichtenberg*, & Sigismundi fratris sui, propter captiuationem prædictam: quæ obfessio fuerat obmissa, quia asseruerunt prædictum C. de *Rirfel* fore principale huius facti. Tandem cum ipse episcopus xvi hebdomadis fuisset captiuatus, post multos tractatus amicorum suorum, sub multis cautionibus, fideiussoribus, & obsidibus, ac varijs pactis extitit liberatus, & cum C. de *Rirfel* concordatus.

*Moguntina
prouincia
episcopi pro
Ludouico
apud Pont.
intercedit.*

Veniente autem illis temporibus Ludouico principe Columbariam, Argentinensis & Basiliensis episcopi ipsum cum magna multitudine accesserunt, & qualiter circa episcopum Argentinensem actum fuisset, eidem enarrauerunt. Ille autem similans se dolere, ad attrahendum eos suo seruitio insistebat. Argentinensis autem episcopus congregationem episcoporum prouinciæ Moguntinæ persuasit. Quibus sic Spiræ congregatis, ac Henrico archiepiscopo Moguntino sedis Apostolicæ prouiso, qui & ipse principi se colligauerat, ad inducendum in id ipsum Argentinensem plurimum laborante: communi consilio missi sunt, Vlricus episcopus Curienfis, & Gerlacus comes de Nassowe, ex parte episcoporum Moguntinensis prouinciæ, ad Papam & Cardinales, pro reformatione principis Ludouici laborantes, quibus papa Benedictus, præ timore regis Franciæ annuere non audebat, sicq; infecto negotio celeriter ad partes suas sunt reuerfi.

Cum autem Princeps & Moguntinus prædictum Berchtoldum episcopum Argentinensem ad concordandum cum ipsis, & ad recognoscendum sua Regalia à dicto principe, precibus, muneribus vel minis inducere nequiuissent, ipsi principes asserentes ipsum episcopum dixisse: Si nuntij prædicti infecto negotio à Papa reuenterenuer, se velle concordare cum illis, quod tamen ipse episcopus negauit, & quod ipsi se pro liberatione episcopi, fideiussores & obsides constituerunt, & quod eos liberare nollet: ligæ pacis generalis Rheni inferioris acriter sunt conquesti, de quo instrumentum publicum produxerunt contra ipsum.

*Papa Gregor
Argentinensem
sem Casari
homagium
prestare.*

Præmiserat autem illis temporibus episcopus Argentinensis Papæ & Cardinalibus nuntios, & literas pro consilio & auxilio, vel quod sibi indulgeretur, quod posset principi homagium exhibere, cum non præsumeret se posse finaliter reluctari. Papa autem dicens, illum coronam Imperialem non à Papa recepisse, respondit, quod si in huiusmodi consentiret homagium, per hoc posset Romanæ ecclesiæ præiudicium generari, & quod ipse episcopus in resistendo illi, sine iactura ecclesiæ suæ faceret posse suum. Licet autem multi Cardinalium ad subueniendum episcopo feruenter instarent, Papa paruipendens factum dixit, Isti vellent, quod faceret perire istum bonum hominem, quem scio reluctari non posse.

*Nam Ar
gentinensis
officium
facit.*

Tandem cum Argentinenses & terra *Mundat* per aduocatum Principis, propter rebellionem episcopi Argentinensis, damnificati fuissent: ecce Argentinenses inito consilio, episcopum nisi concordaret cum principe, diffidârunt. Tunc episcopus in expensis exhaustus, à suis derelictus, metuensq; se à suis oppidis excludi, propter fauorem Argentinensium anxius, licet paulò antè in capitulo suo respondens consulis Argentinensibus dixit, Potius se velle reuerti in Ordinem suum Teutonicum, quàm Ludouico principi homagium exhibere: de communi consilio omnium suorum fidelium, Spiram principem accedens, scrupulum conscientie obmittens, sibi homagium fecit, & regalium suorum ab eo, tanquam Imperatore, inuestituram accepit: protestans in Principis præsentia, eo consentiente, quod nō minus domino suo Papæ vellet in omnibus obedire: protestans etiam ante accessum, in præsentia multorum Comitum & Baronum, quod huiusmodi homagium faceret non voluntarius, sed coactus. Sicq; in choro maioris ecclesiæ Spirensis, cum Principe & Moguntino Missis audiuit. Papa autem ob hoc episcopum Argentinensem pro excommunicatione non habuit, nec eò minus causas delegandas ei scienter commisit.

*Clemens 6,
Pontifex.
1342.*

Obijt autem feliciter Benedictus Papa, octauo anno pontificatus sui, scilicet anno Domini, m. ccc. xlii, de mense Maij, & inclusis Cardinalibus per Seneschal- cum prouinciæ, statim electus est, Petrus Rogerij, ordinis S. Benedicti, Cardinalis, qui fuit Rotomagensis archiepiscopus, progenie militaris, qui nominatus est Clemens sextus.

sextus. Statim ergo vt electus est Petrus, sermonem faciens, & grates Deo referens, qualiter primò in diuitem Abbatem, postea in meliorem episcopatum, tertio in optimum archiepiscopatum Franciæ promotus fuerit, & has dignitates omnes grauibz reliquerit sarcinis debitorū grauatas, & postea ad Cardinalatum, & postremo ad summam hanc dignitatem peruenerit, nutu diuino, eò quòd priora eum nutrire nequiuorant, per ordinem enarrauit. Hic ab antecessoris sui moribus multum distans, mulierum, honorum & potentie cupidus, ac suorum auidus promotor, ac seipsum & Curia de Simonia diffamans, ipse Francus Franco feruenter adhæsit. Tempore quoq; coronationis suæ, primogenito Franci, qui cum duce Burgundie auunculo suo aderat, magnam pecuniæ summam erogauit. Qui filius Franci, gener Bohemi, intrans Consistorium, pro rege Alemanniæ rogauit, sed in dolo.

*Curia pa-
pali simo-
nia nomi-
ne diffamata.*

Hic Papa cum arma progeniei suæ haberent quinque rosas contra morem antecessorum, totidem rosas poni fecit in Bulla. Qui cum adhuc esset Roromagensis, Partijis in præsentia Franci & Bohemi, publicum sermonem faciens, ipsos contra principem, quem nominauit Baurum, animauit: interpretans nomen baurus, id est, *ne sciens tergere barbam*, quia tantam dixit esse sceditatem oris sui, quod ipsam abijcere non valeret. Hic omnes ecclesias mundi per petitiones in immensum grauauit. Et cum quæreretur, an pauperes clerici bene examinari deberent: respondit, quòd montes & colles ipsos examinassent. Cui Papæ rex Angliæ de consilio cleri & populi Angliæ rescripsit, quòd

in concessionibus huius, quas ipse Papa faceret, præsertim aduenis, qui thesauros ecclesiarum deferrent, & in prouisiones prælaturarum, nullatenus consenseret: quia cum olim reges Angliæ ecclesiarum patroni de consensu sedis Apostolicæ capitulis cõcesserint electionem, si Papa pacta huiusmodi non seruaret, res in pristinam reuerteretur naturam. Simulauit autem Papa se reformationem principis affectare: missisq; iterum atq; iterum nuncijs per Principem ad Papam & ad regem Franciæ, illosq; literis & nuncijs intercedente pro ipso, sed vt videbatur in dolo: legati verbis diu tenui, finem habere nõ valentes, infecto negotio sunt reuersi. Papa autem munitionem literis ostijs ecclesiæ Auinionensis affixit, contra principem, vt vsq; ad certum diem satisfaceret Deo & ecclesiæ, & ab occupatione iurium Imperij desisteret, & plura alia faceret sub grauium

*Cæsar à Põ-
stificem con-
macta da-
mnamus.*

comminatione penarum. In quo termino, in Cõsistorio, & craftino similiter, Latine & Teutonice clamari fecit, si aliquis adesset pro Ludouico de Bauaria: nemine tamẽ comparente. Et licet contra eum intendisset acriter procedere: tamen ipsum Ludouicum reputauit solummodo contumacem. Scripsit etiam princeps Franco, cum certum esset Papam ad nutum suum regi, si quid contra se fieret, hoc à Franco haberet, & secusum hoc se regeret: & ipse princeps literas Franci principibus ostendebat. Vnde pro tunc Francus scripsit Papæ, quòd nullatenus procederet contra Ludouicũ. Missisq; iterum per principem literis & nuncijs ad Curiam & ad Francũ, ad sciendum causam impediementi reformationis, cum ipse paratus esset omnia facere quæ sibi iniungerentur à Papa: datoq; responso per Francum, quod diceretur per Papam, quòd non peteret eo modo gratiam, quo deberet. Nuncijsq; (prout in mandatis habebant) dicentibus, quòd daretur eis forma Procuratorij, Papæ placens, secundum quam, qualiscunq; esset, se petiuros, dicebant. Conceptumq; est procuratorium turpissimum & rigidissimum, quod non credebant Ludouicũ sigillaturum, etiam si caput fuisset. Dabatur enim in eo potestas, Humberto Delphino, auunculo principis, item Augustenis & Babenbergensibus ecclesiarum præpositis, item M. Vlrico cancellario suo, in solidum confitendi omnes errores & hæreses. Item resignandi imperium, nec resumendi, nisi hoc fieret de gratia Papæ, & se ac filios suos, ac bona, ac statũ suum in manus & voluntatẽ Papæ ponendi, & multa insolita faciendi. Verum Princeps mandatum huiusmodi non solum sigillauit, sed etiam corã tabellione, misso per Papam, se seruaturum, nec reuocaturum iurauit. De quo Papa ipse & Collegium mirabantur, dicentes intra se: iste homo diffidentia est perplexus. Illisq; quatuor procuratoribus iuxta formam mandati iurantibus, ac pro articulis iniunctionis & pœnitentiæ denuò instantibus, nec sine articulis abire volentibus: tandem Papa de consilio Collegij, articulos quos principem facere voluit, qui non tangebant personam eius, sed statum Imperij, assignauit. Quibus articulis principi præsentatis, ipse eorum copiam vniuersis

*Indigna
Pontificis
postulata
Ludouico
proposita.*
1343.

Principibus, præsertim Electoribus & magnis ciuitatibus destinauit, omnes principes & ciuitates & oppida totius Alemanniæ ad Parlamentum publicum super eiusmodi facto in Fränckfort conuocando. Electores autem Principes, & inferiorum partium magnates, octo diebus ante huiusmodi terminum Coloniz conuenerunt, huiusmodi articulis se opponere concorditer decernentes.

*Capita re-
conciliatio-
nis à Ponti-
ficis distata,
imperij de-
creta repu-
diantur,
1344.*

Conuenientibus autem in Franckfurt principum & magnatum & ciuitatum, & oppidorum imperialium nuntijs, scilicet sub anno Domini M. CCC. XLIII, de mense Septembri, & querente Principe de ciuitatibus Aquensi, Augustensi & Vberlingensi & alijs, si adessent: & dicto quod sic, & auscultantibus omnibus: Magister Wigkerus protonotarius archiepiscopi Treuerensis iussus per Principem, sic incepit. Gratiosè Domine, Domini nostri Principes, Electores, & alij Imperij fideles, pridem Coloniz congregati, recensentes articulos reformationis vestræ, quos Papa requirit, & in quibus intentio apostolicæ sedis resedit, concorditer decreuerant, illos articulos in perniciem & destructionem Imperij esse cōceptos: & quod nec vos, nec ipsi, virtute iuramenti imperio præstiti, annuere valeatis, & quod ipsi nuncios & literas dirigere velint, Papæ & collegio, vt ab his desistant. Quod si nolint, iam aliū terminum in Rens super Rhenum, ad octo dies statuerunt, vbi vobiscum deliberare volunt, qualiter in euentu tali huiusmodi conatibus resistatur.

Quo dicto pro illum finito, quæsiuit ipse protonotarius à Moguntino præfente, & à legatis aliorum principum. si ita esset in facto: illisq; respondentibus; ita esse: dixit Princeps nuncijs ciuitatū: Vos audistis decretum & consilium principum. Vos igitur nuncij exite, nobisq; vestram deliberationem referte. Illiq; exeuntes, diuq; deliberantes, ad principes rediēre, & per ciuem Moguntinū de mandato omnium taliter responderunt. Domine (notando Principē) Ciuitates aduerterunt, qualiter Papa cum articulis ad læsionem Imperij nititur. Et cū ciuitates non possint stare nisi cū Imperio, & imperij læsio earū sit destructio: si dominus Papa in talibus persistere veller, nos inopes omnibus vijs, quas cogitauerunt domini principes Imperij, ad manutenendū iura, honorem & integritatem Imperij, erimus obedire & manu tenere parati. Et querente illo ciue à nuncijs, si ita esset, omnibusq; nuncijs dicentibus, quod sic: Princeps grates multiplices referens, ait illis: Post octo dies ego & principes conueniemus in Rens super Rhenum, & auunculus noster Carolus marchio Morauiz, & deliberationem nostram cum vobis scripserimus, circa honorem nostrum & Imperij (vt confidimus) faciatis: qui hoc facere concorditer promiserunt.

*Littera ordi-
num impe-
rij ad Pon-
tificem.*

Post hæc conuenientibus Principibus in Rens, & de scribendo Papæ conferentibus: Princeps & Bohemus cum filio suo, cū super læsionibus illis factis concordare non possent, in inuidia discesserunt. Nuncij autem principū cum Papæ contradictionem articulorum referrent, nec tractandi de aliquo mandatum haberent: Papa cogitans se delusum, maiore dolo & inuidia contra Principem mouebatur, cum Bohemo & filio, ac Treuerensium eorum patruo, ad perpetuum Principis & liberorum suorum extremum cogitando, qui conceptus biennio parturiens, fecit abortum.

*Bellum in-
ter Angli-
as & Francia
reges reu-
ditur, 1346.*

Post hæc Eduardus Anglus Papæ & Collegio scribens, se Franciæ & Angliæ regem, ac dominum Hiberniæ, qualiter Philippus de Valesio occupator regni Franciæ, ipsi Anglo iure hereditario tanq; proximiori in gradu debito, pacem & treugas ab ipso Anglo dolosè per Sedem quasi extortas, infregerit, in hominibus & in rebus: nonnullos Angli fideles occidendo, aliquas terras, quas tempore treugæ iniitè possederat, spoliando: cum tamen actū fuerit, quod quilibet ipsorum & fideles eorū in ea possessione qua tunc fuerant, manere deberent, & q; ipse Philippus & sedes Apostolica sæpe per ipsum Anglū requisiti super reformatione attentatorū, aliud non fecerint, nisi q; legati Sedis, Cardinales videlicet, vel ad auertendū fideles Angli ab eius seruitio nitentur, & sic pacē, quam Philippus non seruauerat, nec Sedes reformari iuxta pmissum procurauerat, ipse Anglus obseruare nō posset, sed se & suos defendere cogeretur. Philippus sic diffidando, statim cū magno exercitu Flandriēs expugnabat, comitēq; Flandriæ, quia ea q; ab imperio tenuit, recognouit se à Philippo tenere, à terra Flāndriæ eiecit.

*L. Caesaris
exco-
muni-
cator ad Pon-*

Eodem tempore, anno Domini M. CCC. XLVI, in cœna Domini, Clemens papa contra Ludouicum principē crudelissimū faciens sermonē, cōtra ipsū durissimè proce-

procedens, & eos processus Papæ Ioannis innouans, ipsum hæreticum & schismaticū declarauit, in processu pœnas iuris hæreticorū, & omnes maledictiones antiquas inferendo: in quo etiam monuit Principes Electores, vt Regem eligerent idoneum in Imperatorem, promouendum infra certum tempus expressum, ne Ecclesia diu aduocato careat: alioquin circa hoc sedes Apostolica cogitaret.

Illis etiam temporibus Papa Clemens, H. de Vinnenberg archiepiscopū Moguntinensem deposuit, Gerlacum filium Ger. Comitis de Nassawe, nepotem quondam Adolphi regis, circa vigesimum annū agentem, in archiepiscopū promouendo. Causa autem depositionis fuit, q̄ adhæserat & fauebat Principi, propter quod excommunicatus fuerat, & in excommunicatione animo indurato pluribus annis perseuerauerat. Idem namq; H. archiepiscopus, cū antē habuisset litem, cum Roberto ducē Bauariz, filio quondam Rudolphi fratris Principis, propter castrum & oppidū *Wintheim*, an der Bergstrassen, & iisdem diebus litem haberet cum marchione Mittenēli, filiastro Principis, & lis ducis & archiepiscopi in principem compromissa fuisset, qui in Frankfurt partibus terminum statuit, ac partes, cū mutuo cum armata gente inibi conuenire niderentur, ac Princeps circa quatuor millia galeatorū ibi conuocasset: Robertus dux videns, se non posse inibi dominari, cum paucis veniens, & se deprehēdi suspicans, repente recessit. Propter quod Princeps Moguntino adiudicauit petita, ducem in multis condemnando expensis. Post hæc Roberto ducē se cum patruo reformante, & iterum per Principem partibus termino statuto: Princeps (q̄ *Wintheim* pro certa pecunia, pro qua obligatum dicebatur archiepiscopatu Maguntino, eidem duci per Moguntinū restitui deberet, decreuit: de quo Moguntinus cōmorus, *Wintheim* cum omni iure suo Capitulo resignauit, dicens: se sine illis compromittere nequiuisset. Ex tunc quæsiuit se absolui à Papa: sed cū Papa eū nimis attingere vellet, non solum contra Ludouicum principem, sed etiam contra iura Imperij: nunciij eius infecto negotio sunt reuersi, ipsēq; se cum Duce & Principe reformauit, propter quæ depositus est per Sedem, vt supra.

Eisdem diebus B. episcopus Argentinensis per Papā est absolutus præstato iuramento, quod eidem Ludouico de cætero non assistat, nisi fuerit cum ecclesia reformatus.

Eisdem diebus Ioannes rex Bohemiz, & Carolus marchio Morauiz filius eius, fuerunt in Curia, de oppressione Ludouici principis, & promotione Caroli cogitantes. Antea autem idem Carolus in Curia existens, in odium Heinrichi Moguntini, Pragensis episcopi, subditū Moguntinensī, promoueri in archiepiscopū procurauit, & duos episcopatus in Bohemia sibi subijci, & à Moguntinensis ecclesie ditione absolui, & eidem Pragensi ius coronandi regē Bohemię, quod antea habuit Moguntinus, concedi: iurans, idioma Bohemicū à Germanico distinguere. De quo postea argutus Ioānes rex Bohemiz, pater eius, Principibus, q̄ sine scitu eius factū esset, iurauit.

Post hæc prouisus Moguntinus Gerlacus de Nassawe, ad villam Rens super Rhenum, ad feriam quartam post Margaretæ, sub anno Domini M. CCC. XLVI, volens apostolico mandato obedire, quantum in eo fuit, ad eligendū Regem, principes conuocauit: vbi conuenientes Balduinus de *Lügelburg* Treuerēsis, Walderamus de Iuliaco Colonienfis, itē Gerlacus de Nassawe nouiter prouisus Moguntinēsis, archiepiscopi, itē Rudolfus dux Saxoniz, & Ioannes rex Bohemiz, & impetium diu vacasse decernentes, prædictū Carolum marchionē Morauiz in regem elegerunt Romanum. Pro quo facto, prædicti Colonienfis & dux Saxoniz magna pecunia sunt corrupti.

Intenderat autem idem electus in instanti ire Aquisgranum pro coronatione, quā Colonienfis ei niebatur impendere: cui tamen Aquisgranē, quantum in eis fuerat intenderant resistere. Imperatrix autem tunc in Holandia scripsit Ludouico principi, q̄ per gentem suam posset resistere Carolo, ne posset Aquisgranū venire. Occiso enim a Frisonibus anno priore comite Wilhelmo Holandiz sine liberis, cū Imperatrix esset senior sororū eius (regina enim Angliz & comitissa Iuliacenfis iuniores fuerūt) gentes autem Wilhelmi occisi, Imperatricem & vnum de filijs suis accipere in dominos decreuerunt. Transcenderat autem in hyeme Imperatrix cum vno filio suo nouenni per Lotharingiam & Franciam, & primò veniens *Brinnegome*, inibi est recepta: ita tamen quod de redditibus terrarum nihil reciperet in vsus suos quouq; occisi omnia debita essent persoluta. Promouit autem rex Franciz Imperatricem, nepotem

istis repetita.

Moguntinam Casari faciens officio primo.

Episcopus Pragensis archiepiscopatu ibi dignitate donatur.

Carolus & Carolus Ludouici Casari veniens.

Holandia comitatus ad Imperatricem donatur.

suam forsan non amore Principis, sed quia terras per Anglum timuit occupari. Anxius autem princeps, qui tunc steterat in terra sua Bavaria, propter diuinam vxoris absentiam, cum misisset pro illa, gentes autem illæ vellēt habere seniore filium Imperatricis pro domino: Princeps Wilhelmum filium suum misit ad terram illam, cum Comite de Katzenelnbogen, post quem idem filius spadonem more garconis equitabat: timor enim erat, propter litem prædictam ipsum deprehendi in via.

*Episcopus
Leodiensis
contraxit
suos infeli-
citer demen-
tas.*

Cum autem Carolus electus, ad coronationem iuisse debuisset, eodem mense Iulij episcopus Leodiensis, propter quædam homicidia & iniurias clero allatas, ciuitatē Leodiensem obsedit, volens ibi ad condemnandum illos pro tribunali sedere, ad quem episcopum tanquam confanguineum & adiutorem suum, idem Carolus properauit, & pater eius. Habuit autem episcopus secum circa septem milia galeatorum. Aderant enim sibi rex Bohemiz, & Carolus filius eius, item comes Marchiz, & frater eius. Item Marchio Iuliacensis, Comes Montium, dominus de Walslebenburg, & alij multi Barones. Miserant autem quædam ciuitates vicinæ populo Leodiensi x l milia peditum armatorum, qui se posuerunt in locum iudicii, qui sunt extra muros ciuitatis, se circumvallantes, ne ibidem episcopus posset præsidere. Cum autem extra locum illum episcopus præsidere niteretur, habitisque inter partes tractantibus, volenteque populo Leodiensi restituere clerum in personis & rebus, & super iniuria ad arbitrium meliorum episcoporum adiutorum satisfacere: episcopo autem contra consilium suorum omnino præsidere volente: ecce quidam ribaldi de populo impetum facientes in aciem equitum, qui versus stratum, ubi popularibus patebat exitus, fuerant ordinati, eosdem equites ad ingressum per eandem stratum ad populū prouocarunt. & ingredientibus circa quinti gentis galeatis, occisisque in impetu multis de populo non armatis: populo verò armato in equites impetum faciente, multisque occisis, & præcipue domino de Walslebenburg valentissimo, quingenti ingressi, cum alij non sequerentur, eò prout poterant euaserunt, toraque acies episcopi statim confusa recessit. Iuliacensis autem marchio in loco libentissime permanisset.

*Anglus in-
festo exercitu
in Galliam
inuasit.*

Venientibus autem Ioanne rege Bohemiz & Carolo filio suo Treuerim, statim venerunt noua, de transitu regis Angliæ in terram Franciæ, Francusque Bohemos pro adiutorio deprecatur: qui illico in Franciam sunt profecti. Anglus autem Normandiam partem Franciæ ingrediens, cum aliquibus egregijs victis ciuitatibus, alijs verò modicis omnino destructis, spoliisque in Angliam destinatis, terram illam per x milia in circuitu ignis incendio deuastauit. Post hæc ad ciuitatem Parisiensem ad unum miliare transiuit, ibique multis diebus glorians, multaque vastans, non audente Philippo cum longè maiori gente Parisios egredi contra ipsum, tandem præ defectu victualium recessit: versusque ciuitatem Ambianensem descendit. Egrediebatur autem Philippus, sequens eum cum gente innumerabili equitum & peditum, ad quatuor diuitas, & ubi Anglus præcedente nocte tacuit, se posuit Francus sequenti nocte. Sentiens autem Anglus illos sequentes, vno die eò velocius quandam syluam transiuit, manē iuxta syluam quasi absconditus se ad conflictum disponens. Transiens autem Francus cum exercitu suo, cum credidisset Anglum ad vnā diuitam transiisse, ecce reperit eum ad conflictum paratum. Anglus enim omnes equos suos cum Garconibus a se iuxta syluam collocans, pedestribus se commisit, curribus se circumdans, ne equites Franci alibi quàm in cornu anteriori inuadere eum possent, ante se & milites suos præmittens triginta millia sagittariorum. Francus autem præmisit x millia sagittariorum, & gentem innumerabilem c c c millium peditum, ac paneria fratris sui Comitis, item Comitis Flandriæ, ducis Lotaringiæ, & aliorum, post illos ponens Bohemos & Alemannos. Nolebat enim honorem progrediendi dare Alemannis. Ita se Franci crediderunt securos: manens ipse Francus cum exercitu suo circa xv i millium equitum.

*Gallorum
clades ad
Cresiacum*

Congradientibus autem primis ad conflictum, circa meridiem, sabbato post Bartholomæi apostoli, anno Domini m. ccc. xlv i, diuque certantibus, sagittariisque Franci terga vertentibus, ac cum populo fugientibus: tota Franci acies fugam dedit, eo reclamante, diuque cum paucis manente. Diu autē in certamine remanserant Alemanni, ita quod multa millia hominum sunt occisa. Ceciderunt inter alios Ioannes rex Bohemiz, qui cecus fuerat, & se ad conflictum per Henricum Monachi de Basilea, & H. de Clingenberg milites, fecit adduci: Rudolphus dux Lotaringiæ, comes Flandriæ, comes

mes de Bleis nepos Franci, Comes de *Salmis*, dictus de *Rosbach*, H. de *Ratsamhusen*, Henricus monachi de Basilea, H. de *Clingenbergh*, & alij plures electi.

Anglus autem post recessum inimicorum, videns Ioannem regem Bohemię oc-
cisum, dolens super eum dixit: Alter lectus regem Bohemię deceret, quā sic iacere
in terra: celebratūq; sollemnissimē exequijs eius, ipsum in *Ungelburg* cum XII dextra-
rijs, habentib. arma Bohemię deorsum versā, transmisit. Doluit autē Anglus de Ale-
mannis dicens: Et bene hi in mortē cum Franco pergunt, qui eos odio p̄lequitur, nec
eis quicq; largitur: & ego eos diligens, largitus sum eidem. Carolus autem cum armis
Imperialibus fugiens de conflictu cū alijs, cū à Franco aliquid peteret, saltem pro
Alemannorū expensū, qui sibi in adiutorium venissent, nihil dedit eidem. Dicebatur
autē, q. Francus magnā pecuniā dederit Ioanni Bohemo regi pro stipendio Alemā-
norū quos adduxerat: quā ille eis non assignans, sed eam sibi retinuit, & Colonien-
si archiepiscopo pro coronatione Caroli filij sui destinavit. Filius autem Franci, ac dux
Burgundię, existentes in Vasconia cū viginti millibus, in obsidione cuiusdā munitio-
nis, optimē per Comitē de Herbe, capitaneū Angli victā treugas fecerunt cū Comi-
te animo subueniendi Franco: sed anteq; eō venerunt, Francus victus est, ut p̄fertur.

Eiecerat autem Francus Robertum comitem Atrebatensem, sororiū & consan-
guineum suum de Comitatu, pro eo quod dixerat, se scire iuuenem, quem secum te-
nuit, Anglus, fuisse filium quondam Caroli regis Francię, & ob quā dā alia: conferens
comitatum duci Burgundię, cuius sororem habet Francus. Qui Robertus Anglo fer-
uenter adhæsit. Anglus autem post victoriā rediens ad mare, obuiam inuenit Re-
ginam, quæ cum viualibus transfretarat, & cum gente.

Obiit autem Anglus ciuitatem *Kalis* maritimā, habentem portum propin-
quiorē versū Angliā, ex qua damna plurima est perpeſsus, quæ est de Comitatu
Atrebatensi prædicto, & duci Burgundię est subiecta.

Licet autem ab antiquo inter Anglos & Francos super terra Vasconiz lis fuerit
immortalis, causam tamen specialem discordiæ horum Philippi & Eduardi super regno
Franciæ, digrediens à materia, duxi breuiter exprimendam.

Olim Philippus Pulcher, rex Franciæ, qui regnauit tempore Clementis Papæ
quinti & Heinrici Imperatoris, quicq; omnes Iudæos à terra sua expulit, corū thesauris
retentis: ordinem quoq; Templariorum, propter eorum potentiam & diuitias, pro
quibus aspirauit, confectis in eos quibusdā turpibus, ab ipso Papa destrui procurauit,
quorum domus & bona Hospitalarijs Hierosolymitanis sunt vnita, fecitq; idem Papa
quosdam fratres eiusdem ordinis Templariorum, ad instinctum Franci igne crema-
ri, per quod tamen fratres Hierosolymitani modicū profecerunt. Qui Philippus ha-
buit fratrem Carolum, huius Philippi de Valesio regis patrem. Item habuit tres filios,
Ludouicum, Philippū & Carolum: quorum primus & tertius de Burgundia sorores
duas habuerunt vxores. Habuit etiam ipse Rex filiam reginam Angliæ, matrem præ-
dicti Eduardi. Hæc post natiuitatem Eduardi veniens ad Philippum patrem, Eduar-
dum maritum suum de Sodomia deferens, ipsum de patris auxilio captiuauit, & vsq;
ad mortem tenuit captiuatum. Quo defuncto, hic Eduardus præclarus regnans, ma-
trem captiuauit, & detinuit captiuam: multosq; qui in necem patris conspirasse pro-
pter adulteram Reginam dicebantur, occidit. Hæc Angliā antequam discederet à cu-
ria patris, nedū maritum de Sodomia, sed & tres vxores fratrum suorum de trium mi-
litum adulterio accusauit, nec cessauit, nisi decollatis vxoribus, militibus exco-
ratione extinctis. Ludouici quoq; vxore extincta, idem Clementiam filiam Caroli tertij re-
gis Siciliæ neptem quondā Rudolphi Romanorum regis, duxit vxorem. Quibus Lu-
douico & Philippo, post mortem patris successiuē regnauit, & sine prole defun-
ctis, cū iam Carolus frater eorum regnaret: venit ad eum ducissa Burgundiæ, ma-
ter vxoris eius captæ, timens huic similiter mortis periculū imminere, dicens eis: Pec-
caui domine, iungens vobis matrimonio filiam meam, quā pater vester de sacro fon-
te leuauit. Et adducens Ducissā quosdam testes repertos ad Clementem Papā quin-
tum, gaudente rege, diuortij per Papam fieri procurauit. Regij, Carolo, filia quon-
dam Heinrici Imperatoris, soror prædicti regis Bohemię, ex tunc data est in vxorem,
quæ formosa valde, omnes alias virtutibus & moribus mulieres antecessit. Transiens

autem quadam vice Rex, & Robertus Atribatenſis Comes, cauſa venationis iuxta caſtrum, in quo prior vxor morabatur captiua, miſſa familia ſua in ſyluam, ipſe Rex & Comes ſunt caſtrum ingreſſi. Illa autem exiſtens in lotionem capitis, fugiente familia, viſo Rege, ſe in modum crucifixi ad pedes Regis proſtrauit: timuit enim ex aliqua deſolatione clam Regem iratu veniſſe. Erat autem pulchra & amabilis valde. Rex autem eleuans ipſam, egreſſo Comite, eam repente cognoscens, receſſit: ex quo illa imprægnata, ſoli nunciavit Comiti, rogans, vt ipſe virtute ſua vitæ mulieris & partus inſidias præcaueret: quæ pariens maſculum, clam eo ſubtracto, alienum ſubmiſit. Verus autē filius ex ordinatione Comitis, ad amitam ſuam, prædictam reginam Angliæ eſt tranſmiſſus, quæ cum clam delicatè nutriuit: putatiuus autem filius breuiter expirauit. Dicebatur enim, Carolum patrum, prædictorum trium filiorum curam, quali regni, gerentem, ad regnum aſpirariſſe, & ob hoc filiorum regis mortem petiſſe. Mortuo autē eodem Carolo, & poſt eum Carolo rege ex vxore ſua de Lûſelburg nulla prole relicta, ecce hic Philippus, antiqui Caroli filius, ſibi regnum uſurpat: qui omnes reges Franciæ à tempore Caroli Magni diuitijs & potentia antecceſſit.

Mortuo autem Eduardo Anglo in captiuitate, eiſq; Eduardo ſuccedente præclaro, filiumq; Caroli auunculi ſui ſecum habente, victoq; per eum rege Scotorum: idem Anglus cum prædicto Philippo litem pro regno viriliter eſt ingreſſus, non prætendēs tam auunculi filium propter ſententiam Papæ: quàm ſe prædicto vltimo regi Carolo proximiorē hæredem: cum Francia à nullo haberi dicatur in feodum, quamuis contra nullus per ſcæminam lineam in regnum ſucceſſiſſe dicatûr.

Prædicto anno XLVI, Albertus dux Auriæ emens à Ioanne de Strauſſen oppidum Münſter Briſgauriæ S. Ruperti, caſtrum Eſcharffenſtein, quod à duce tenebatur in feudum, ſub Striburg, caſtrum cum oppido confregerat, aſſerens ſibi obligata, nec tempore ſtatuto redempta.

Anglo illis temporibus in obſidione occupato, rex Scotorū ex inſtructione Franci, latente, vt creditur, Angliam eſt ingreſſus. Anglus munitis ſcriptis Anglis: qui ingrediente rege Scotorum, occiſa omni ſua gente, ipſum ceperunt.

*Caroli 4. in
aſſignatio,
Bonna facta.*

Eiſdem temporibus, ſcilicet anno Domini M. CCC. XLVI, Dominica ante feſtum Martini, Papa in Conſiſtorio publico prædictū Carolum in Romanorum regem ſolenniter approbavit: quem cū Aqueſnes & Colonienſes non recepiſſent, in Bonna ab archiepiſcopo Coloniēſi, dominica ante Andree, exitit coronatus, & ab ipſo Coloniēſi, Treuerenſi, Gerlacus de Naſſaw prouilius Moguntinus, archiepiſcopi: item Monaſterienſis, Metenſis, Leodienſis & Virdunentis epſcopi, de ſuis regalibus ſunt inueſtiti. Propter quod Papa ſciens ſibi aduerſari Ludouicum principē & Vngarum, cum Mediolanenſi, antiquo hoſte ſedis apoſtolice, amicitia ligam firmavit.

Prædicto anno XLVI, menſe Iulio, Carolus rex Hungariæ de iugulatione fratris dolens, cum magno exercitu, ſc. LXX millium equitum, Aquileiam eſt ingreſſus, Patriarcham coercens, ingrediendi Apuliam viā quærens. Intromiſit autem ſe deſenſioni Rhodis ciuitatis maritime, quā olim Veneti obfederant, cupiens ibi portum maris habere. Et cū diu rex in terra, Veneti verò circa ipſarum ciuitatē iaciſſent in mari: Venetorum exercitus latenter de montanis egrediens, magnam occidit multitudinē Hungarorum (triumphauerant enim Veneti cum domino Mediolanenſi & Veronenſibus, ita quod potentes fuerunt) ſic quod Hungarus iuuenis & inexpertus litium, fruſtratus propoſito ſuo & negotio, Vngariam eſt ingreſſus: Veneti autem ciuitatem vicerunt. Papa enim ſciens ſibi aduerſari Ludouicum principem Vngarum, cum Mediolanenſi antiquo hoſte ſcædus amicitia ligauit.

Eodem Iulij menſe Ludouicus princeps cum Ludouico & Stephano filijs ſuis, Comitatum Tirolis ingreſſus, in Trideto, quod ſibi & filio ratione ipſius Comitatus ſub eſſe credidit, ſicut antè cum Vngaro & Maſtino Veronenſi habere colloquium nitebatur. Epſcopus autem Tridentinus ad preces regis Bohemiæ ſedis prouilius, aſſumpta ſibi gente Mediolanenſi, Tridentinos à prædicti Ludouici Marchionis deuotione retraxit, & cuſtoditis montanis, ne illi conuenire poſſent, impediuit.

Licet autem ſcriberetur Principi, de prædictis principibus Electoribus, quod ad eligendum regem terminū ſtauiſſent, credere hoc noluit, de archiepiſcopo Treuerenſi & du-

& duce Saxoniz, quia ipsum elegerant, quousq; veritatem percepit. Et veniens in Sueuiâ, sibi Comites & Barones quos potuit, attraxit, Marchioniq; Missensi filiastro suo, (cuius vxor relictis pluribus liberis, eodẽ anno obiit, qui filiaſter in lite, quã cum Moguntino habuit, de Principe conquerebatur) magnam, vt contra eum non eſſet, pecuniã assignauit. Conuocatis quoq; ciuitatibus Spiræ, ipſas cõcorditer repert in ſua deuotione ſeruentes: ita quod nec vna earũ, Rhebi, Sueuiæ, vel Franconia, electionem Caroli aut proceſſus Papæ curauit, nec quiſq; illarũ partiũ, aliquos contra Principẽ publicare proceſſus audebat. Baſiliẽſes tantũ, libet ratione epiſcopi ſui, & ppeniei Monachorũ inibi præualentiũ & Caroloni fauentiũ, ipſum receptare crederetur: videtes

Verbes Impediri in ſacilitate Lutouici conſtante.

10 uſi tantam aliarũ ciuitatum concordia, ſe adhæſuros Principi firmiũ alijs dectuerũt.

Reuerſa autem Imperatrix de Holandia in menſe Nouembri, anno prædicto, relictõ inibi Wilhelmo filio, à Principe cũ gaudio in Franckfort eſt recepta, q̃ ſimul trãſiẽre Monacũ. Venerunt aut cum ipſa ſolẽnes nuncij Angli in *Grand'enfurt*, Principẽ & Anglum colligare quẽrentes, cum quibus Princeps cum pleno colligandi mandato, Robertum ducem Bauariæ, filium fratris ſui, Wolframum de *Heſſenburg*, magiſtrum ordinis Teutonicorũ per Alemãniam, & Lud. Comitẽ de *Otingen*, deſtinauit.

Carolus autem electus latenter per Elſatiam & Sueuiam tranſiuit, & ad terram Bohemiæ properauit, vbi honorificẽ eſt receptus. Poſtea de menſe Februarij anno Domini xlvii, ipſe Carolus electus, cum Carolo rege Hungariæ genero ſuo, & cũ

20 Alberto Aſtrali colloquium habuerunt in Vienna. Quibus ſimul euntibus in Preſburg eiufdem Vngari, Ludouicus princeps ſtatim in Vienna colloquium ſecretiſſimum habuit cum Aſtrali prædicto. Bohemus autem veniens Tridentum, pro re habendo Comitatu Tirolis, de auxilio Mediolanenſium inſtituit. Luerat autẽ marchio Brandenburgẽſis Pruſſiam contra gentiles, cuius vxor caſtrum Tirolis omnibus neceſſarijs muniuit ad annũ. Engelmarus autem miles, potens in comitatu, qui & ipſum tradidit Marchioni, tractatus habuit hinc inde. Marchio autem intelligens hoc, illico eſt reuerſus. Bohemus autem cũ oppidum Meron, & alia plurima vicifſer, veniente Principe cum magno exercitu, victa per ſe comburens, reuerſus eſt Tridentum, Princeps quoq; ſimiliter eſt reuerſus, quia maxima fuit caritiſtia vtrobique. Ludouicus 30 autem Marchio, ipſeq; Bohemus, in ipſo Comitatu multis menſibus ſe inuicem infeſtarunt. Bohemus quoq; cui etiam adhæſit epiſcopus Curienſis, aliquas munitiones per ſe victas, Mediolanenſi pro multa pecunia obligauit.

Temporibus prædictis, de menſe Aprili, domini de *Weſterburg* & de *Yſenburg*, habitantes in terra ex oppoſito ciuitati Conſluentiz, vltra Rhenum, archiepiſcopum Treuirenſem & ſuos, in fauorem Principis, diffidarunt, pro eo quod elegerant Carolonem, contra electionem Principis, literam huiusmodi diffidationis ad Bopardiam mittentes. Conſuentini autem Treuirenſi attinentes, cum exercitu Rhenum tranſeuntes, quoddam caſtrũ, quod erat cõmune, tam Treuerenſi, quàm domino de *Weſterburg*, pro domino ſuo ſolo apprehendere voluerunt. Illi autem Domini habentes

Treuerenſis Ludouico inſeſſus bel ſenatur.

40 latenter multitudinẽ armatorũ, irruentes in illos, ducentos occiderũt & captiuarunt. Receperat autẽ Treuerenſis in Treueri ciuitate de Carolone electo, nuntios cũ literis, qualiter plures munitiones comitatus Tirolis vicerit, de quib. cum fidelibus ſuis gratulans, eſt gauſus. Et ecce venerũt ſibi noua de ſtrage prædicta, ob quã ſe abſcondẽs, collapſus animo eſt perplexus. Eo tempore de conſilio Principis & voluntate H. de Virnenberg archiepiſcopi Moguntini, assignatis, eidem redditibus mille marcarum, commiſſa eſt adminiſtratio Moguntinenſis tribus Canoniciſ de Capitulo, quibus & Princeps auxilium iuramento promiſit, & ortum eſt ſchiſma magnũ: iudicibus Gerlaci prouiſi archiepiſcopi conſtitutis in ciuitate Moguntina abſoluentibus ligata per iudices H. depoſiti in Altauilla conſtitutis: proceſſusque apoſtolici pro Gerlaco prouiſo directi, per aliquos Moguntinos oſtijs eccleſiæ Moguntinæ aſſigebantur, affixos ſemper aliqui tollebant. Clerus quoq; diuiſus, qui H. adhærebat & obediēbat, cœpit paulatim adhærere Gerlaco. Marchio quoq; Miſſenſis & Lantgrauius Haſſiẽ in partibus Thuringiæ multũ inſeſtauerant archiepiſcopum, Principe non eũ defendente, alijs occupato. Erfordenſes verò Gerlaco adhæſerunt verbo, ſed non facto. Marchio quoq; Miſenẽſis oppidũ *Salſach*, ipſe verò & comes de *Heſſenberg* caſtrũ

Contentis de archiepiſcopatu Moguntino.

Musburg, Lanigrauius verò Hassiz oppidum Nāwstat, munitiones Maguntinæ ecclesiæ, pro se habendi animo, occupauerunt: prædicti enim Marchio & Comes, quilibet se eorum filiū & filiam, alterius filio & filiz, matrimonialiter copulārunt.

Eodem tempore, de mense Septembri, Conradus de Kirckel, præpositus ecclesiæ Spirensis, & Canonicus Maguntinus **** à Principe, & H. Moguntino, se solus, volentibus alijs duob. sibi coelectis, de administratione ecclesiæ Moguntinensis intromisit, cui munitiones & gentes obediuerunt. Hic statim omnes redditus præposituræ maioris ecclesiæ Moguntinensis abstulit Ioanni de Columna Cardinali, qui ut præpositus eam tenuit, redditusq; omnium prælatorum, Henrico non obediendum, occupauit. Hic treugas inter Principem & suos, specialiter de Westerbürg & Ysenburg, 10 & inter Treuerenses, vsq; ad festum natiuitatis Ioannis Baptistæ ordinauit, omnia gentes strenuè & prudenter.

Carolus Bohemus Bauariam occupauit, 1347.

Bellum Leodiense.

Eodem anno Domini M. CCC. XLVII, in principio mensis Iulij, gens Caroli Bohemi ingrediēs Bauariam inferiorem, cum duobus millibus galeatorum, multas ibidem villas combussit, multis barbarica feritate occisis, & pluribus captiuatis contra quos Princeps pro custodia terræ multos ibi destinauit armatos.

Eodem mense congregante archiepiscopo Treuerensi exercitum animo inuadendi dominos de Westerbürg & de Ysenburg: ecce populus Leodiensis expugnās quoddam castrū episcopi Leodiensis, custodes castrī euicti decapitauit, nobiles & plebeios. Propter quod episcopus Leodiensis de adiutorio Treuerensis, ducis Brabantiz, & aliorum terræ magnatum, volens obsidere Leodium, populis illius & aliarum plurium ciuitatum, quæ illis in adiutorium aduenerant, egredientibus ciuitatem contra eos, confligens, eis terga vertentibus x millia occidit ex illis: Dominus enim de Walckenberg, frater priori anno ibidem occisus, & Comes Montium, nemini pepercerunt, sicq; episcopus Leodiensis de populo Leodiensi disposuit ut volebat.

Iacobus Laurentij tribunus Romanus.

Eodem tempore quidam Iacobus Laurentij, notarius prudens & facundus, plebeius, Romæ in tribunal electus, scelera vindicans, ac omnem iurisdictionem vrbis exercens, vnum de Vrfinis decapitauit, Columnenses ab vrbe exterminans. Papa de histurbato arguente Romanos, idē tribunus Clementi Papæ scripsit, q. nisi infra annum rediret ad urbem, & ibidem resideret, se cum Romanis aliū Papam creaturum. 30

Occiso autem priori anno Comite Flandriz in conflictu, Flandrenses filium eius honorifice receperunt, sibiq; filiam regis Angliæ desponsantes. Ille autem opportunitate capta, ad Francum redijt, dicens: Se nolle ducere illius filiam, qui sibi patrem occidisset. Flandrenses autem marchionē Iuliacensem in fauorem Angli, & filiz, in Capitaneum receperunt. Misit autē Anglus pro duce Geldriz, filio sororis suæ, qui filiā ducis Brabantiz pmisit ducere in vxorē, sibi iuueni non audenti contradicere, filiam eiusdem marchionis Iuliacensis desponsans. Verū ipse dux Gelriz & comes Flandriz cum filiabus ducis Brabantiz matrimonium contraxerunt. Idemq; dux Brabantiz duobus filijs suis, primogenito scilicet, filiam Ioannis ducis Normanniæ, primogeniti Franci: secundo verò, filiam ducis de Bourbon, sororem relictæ Bohemi, in matrimonio copulauit. Direxit autem Anglus gentem in Scotiam pro disponendis rebus regis capti, sororij ipsius Angli, quibus se quibusdam terrigenis opponentibus de instinctu Franci, multi iterum capti sunt & occisi.

Anglus Cælerum occupat.

Perseuerante autem Anglo in obsidione Kales ferè per annum & nolente eam recipere ad gratiam quoquo modo: strinxerat enim eam in tantum, quòd nec introitus nec exitus patebat. Ad eam tandē Francus (qui interdum per se, interdum per Ioannem filium suum pluries congregauit exercitus, sed Angli exercitum non accessit) in principio Augusti appropinquauit exercitus Angli & Flandrensiū ad vnā leucam. Quapropter etiam nolente Anglo, Flandrenses Cales ad gratiam receperunt, & forenses & intrinsecos Angli gratiæ commiserunt. Quod cernens Francus 50 per tres leucas illico retrocessit. Anglus autem ciectis incolis & occupatis thesauris, ciuitatem Cales rexit per Anglos. Data sunt autem ei tam per Sedem Apostolicam, quàm per Franci terram lxxx millia marcarum argenti, quòd inducias vsq; ad festum natiuitatis beati Ioannis Baptistæ ex tunc concessit, ira quòd in statu, quo nunc fuerunt, quilibet remaneret.

Eodem

Eodem anno m. ccc. xlvii, de mense Septembri, cum ingressi fuissent Stephanus, filius Ludouici Principis, & omnes ciuitates Sueuiz cum eo iuxta Zolre, animo inuadendi Barones, quorū octodecim priori anno in Eberndorff ducis de Deete cōturauerant, & qui Carolum electum dicebantur fouere: oppidum Hechingen comitis de Zolre vacuum inuenerunt, quod quibusdam pactis initis nō fregerunt. Volentibus autē eis obsidere oppidum Sultz, Waltheri de Beroltseete, seruitoris & cōsanguinei Comitum de Wirtemberg, iidem comites quamuis essent praesides Principis, assentes hęc sine eorum cōsilio inchoata, restiterunt, quibus & eidem Walthero tanta affluxit nobilium multitudo in auxilium, quōd ciuitates Sueuiz recesserunt de campo.

Erant autē duo fratres habentes munitionem iuxta sylum Bohemię, principis seruitores, nominati Rammerouwer, quorū iunior dicens, sibi principem nil dare, Caroloni Bohemię se obtinuit. Princeps verō seniore innoctem capiens, decollauit.

Eo tempore Ioanna ducissa Austrię veniens Alsatiā, se Argentinensi, Basiliensi & Constantiensi episcopis, item Thuricensibus & Bernensibus colligauit, & cū Ottone de Ochsenstein, quōd resignauit Thanne & Seisheim, de quibus Berchtoldus episcopus Argentinensis ipsam inuestiuit, amicabiliter comportauit: quz in reditu ad Austriam Ludouicum principem visitans, ab eo honorificē est recepta.

Eo tempore Humbertus Delphini, qui per annum steterat inter Curtos, defuncta sibi vxore, nepte quondam Rupertū regis ex sorore, insecō negotio est reuersus. Papa enim iuxta promissum suum, nec thesaurū nec gentem misit eodem. Rex enim Curtorum, cūm uenisset Delphinus in terram suam, in quamdam ciuitatē fortem per Christianos obtentam, ex quo nomine ecclesię venerat, suspicatus eum magnam habiturum sequelā, treugas fecit cum eo, animo visitandi personam: & intelligens q̄ absq; Alemannis uenerit, nec ex facto imperij cernebat muliebrē personam, ipsūmq; paruipendens recessit, & magis ex aduentu eius animosus factus est.

Eodem anno princeps Ludouicus in uenatione uersi, in syluis iuxta Monacum, paralyti percussus de equo corruens, expirauit, anno Domini m. ccc. xlvii, quinto Idus Octobris, anno regni sui xxxi i finito minus octo diebus, Imperij verō xix.

Egressus est itaq; de Bohemiā, cum magno equitatu, in Bauariam, animo inuadēdi terram Ludouici Principis, Carolus rex Bohemię, electus in regem Romanorum, filius quondam Ioannis regis Bohemię, nepos quondam Henrici de Lūselburg Romanorum Imperatoris: itē pronepos ex filia & nepte Rudolphi de Habsburg, Romanorum regis: itē nepos ex filia quondam Wenceslai Bohemorū regis, proneposq; Ioannis ducis Brabatię, sororius Philippi regis Francię: cuiusq; Philippi primogenitus Ioānes dux Normadię ipse Caroli est sororius: ipse Carolus fover Caroli regis Hungarię, foverq; Rudolphi ducis Austrię: & ueniens in terrā ipsius Ludouici Bauarię, intellecta morte Principis, Ratisponam perrexit, ubi tanquam rex Romanorum illico successit.

Deinde ueniens Nurnberg, ac grauib; factis promissionibus Burggrauio ibidem, quem euadere non potuit, in Nurnberg est receptus. Miserunt autem Eberhardus & Ulrichus fratres, comites de Wirtemberg, secretarios suos singulos ad regem, & ad Ludouicum marchionem in Brandenburg, quærentes, cuius eorum se seruitio obligarent: & reuertentibus secretariis prius ad regem missis, ipsi comites cautione recepta de lxx millibus florenorū, eius se seruitio astrinxerunt. De quo alij secretarij à Marchione uenientes, & pactum de centum millibus florenorum afferentes, comites plurimū sunt commoti. Duoq; fratres de Hohenstose, vnus Bambergensis episcopus, alter Herbipolensem tenens episcopatum contra Albertum de Hohenberg, Sedis apostolicę prouisum, similiter se regis seruitio astrinxerunt.

Interea Berchtoldus episcopus Argentinensis, conuenientibus Argentinæ Ciuitatibus & Baronibus ligz Alsatię, ipsius regis commendationi insistent, ac se eum manu tenturum affirmans, cūm & omnes de Liechtenberg sibi fauerent, ciuitates Alsatię, timentes infringi ligam paci, quasi inuitos ad eius obedientiam inclinauit, scđque Argentinę etiam honorificē est receptus, ipsū episcopum in gradibus ecclesię, indutus regalibus insignibus, habens coronam auream in capite, & pomum & sceptrum in manibus, de suis regalibus, præstato sibi homagio, solenniter inuestiuit.

Ludouicus
Caf. Caroli
fauores
persequen-
tur.
Eberndorff,
Hechingen,
Sultz.

Kamm-
ron Werth-
genni.

Tann.
Seisheim.

Curti.

Ludouici
imp. obitus.

Caroli 4
parentela.

Caroli 4. Lu-
douici imp.
successor.

Argentina
totiq; Alsa-
tia suā fidem
Caroli con-
cedit, 1348.

non acceptandam esse per Regem, sed occultandam, & pro alia forma Papæ scribendum. Sed quia timor erat Basilienses non iuratos Regi, nisi reformarentur diuina, reſcriptū oportuit exhiberi. Cū autem ciues nec errores vellent fateri, nec ſecundū formam iurare, clerus autem quaſi pœnitens quoddam ceſſauit, etſi non tam occaſionem quæretet celebrandi, animo nunq̃ mandata ſimilia receptandi: ecce comparuerunt Magiſtri & Conſules Baſilienſes coram Rege, & prædictis Epiſcopis & multis de Capitulo Baſilienſi: coram quibus Chunradus de *Weruuelſ* magiſter ciuitatis, nomine *Baſilienſiū conſtantia* vniuerſitatis vulgariter corā tabellione propoſuit in hæc verba: Domine Bambergensis, ſciatis, quod nec fateri nec credere volumus, quod quondam dominus noſter Lu-

- 30 douicus Romanorum Imperator vnquā fuerit hæreticus. Quemcunq; etiam nobis dederint Principes Electores, vel maior pars ex eis, pro Romanorum rege vel Imperatore, illum pro tali habebimus, etiamſi nunquā Papam requireret: nec quicq̃ aliud faciemus, quod fit contra iura Imperij quouis modo. Sed ſi habetis poteſtatem à domino Papa, quod vultis nobis remittere omnia peccata noſtra, placet. Et conuertens ſe ad populum, dixit: Datis mihi & Chunrado Monacho poteſtatem petendi, vt abſol uamini à peccatis veſtris? Qui dicebant: Placet nobis: nec aliud procuratoriū habuerunt. Qui duo milites ſeorſum corā Secretario Papæ, Ioanne de piſtorio præſente, iurauerunt ſecundum mandati formam: ſicq; relaxatis proceſſibus diuina publicè ſunt reſumpta, ciueſq; regi ſolitus præſtiterunt iuramentum, ſc. quod ius ſuz aduocatiæ
- 20 ſeruarent. Baſilienſis quoq; epiſcopus Ioannes Sennæ, & Abbas Morbacenſis de regalibus ſuis ſolenniter inueltiti ſunt. Ciuitates autem, præſertim Argentina, exasperatæ fuerunt propter formā huiusmodi. Rex quoq; cum mulieribus Baſilienſib. in choreis ſatis ſatuos geſtus habebat. In die quoq; ſancto natiuitatis Domini, rex cōmunicatus fuit, legiſq; in Miſſa galli cantu alta voce, habēs in manu euaginatū gladiū, euangelii: *Exijt editum à Caſare Auguſto*. In die Stephani autē à Baſilea recedens, cū crederetur cum ſua gente iturus, clam ingreſſus nauiculam, cū paucis in Rheno deſcendens, in caſtro *Burdſheim* pernoctans, craſtino tranſiens verſus *Eſenheim* quaſi latenter. Cū autē gens ſua deſcenderet per terram, eiſq; in Alſatia & in Baſilea multa fuiſſent abſtracta: quidam valentes Bohemi ſe poſtremo ponentes in inſidijs, præmi-
- 30 ſerunt duos, quorum vnus ſpadonem duxit ad manum. Ipſi verò tranſiuerunt per ſyluam, in loco qui dicitur *Sattelſſe*. Et venerunt quidā nobiles Baſilienſes, aſcendētes econtrā, q̃ credebant, ducētē ſpadonem alicui abſtuliffe, ipſum abſtulerunt eidem. Altera verò fugiens, dixit Bohemis: qui inſequentes, alios captiuarunt, & *Wernherum* de *Eptingen* Hoſpitalarium eis reſiſtentem grauiter vulnerauerunt. A quo recepta cautione, de præſentando ſe regi, alios *Wülſuſen* oppidum imperiale ſecū duxerunt. Amici autem captorum, cū noctu ſe circa *Wülſuſen* poſuiſſent, ac genti Regis tranſitus non eſſet ſecurus, dimiſſi ſunt captiui ad gratiam regis: Bohemiq; regē cecleriter verſus *Hagenowe* ſunt ſequuti. Dedit autē & obligauit rex ſeruitorib. ſuis omnes vtilitates Alſatiæ, ita quod in ibi per diem non haberet expenſas. Deſcendit etiam per
- 40 *Wiſenberg* verſus *Spiram*, vbi ſub quibuſdam pactis exitit intromiſſus. Lectis autē ibi quibuſdam proceſſibus ex parte Gerlaci prouiſi Moguntini, cōtra H. archiepiſcopum & ſuos fautores, quorum aliqui domicilium *Spiræ* habebant, de hoc populus ibidem eſt commotus.

Locus inſſa Baſileam duobus miliaribus, Mulhuſium verſus.

Caſar Wormatiæ ſe. mo 1349.

- Postea rege veniente Wormatiam circa vesp̄as, conuenerunt clerus & conſules ciuitatis, & quaſitum eſt à clero, num vellent abſolui: quid ſentirēt de proceſſibus: Qui cū econtrā quaſerent à conſulibus, quid ipſi ſentirent: illiſq; dicentibus, Se de illis nihil ſentire, clerusq; diceret idipſum, animo nihil faciendi ab inuicem receſſerunt. In crepuſculo verò Collegia conſtituentes procuratores, ſingulares verò curati & clerici per ſe ipſos, & religioſi per procuratores, iuramentis præſtitis, per Bambergensem abſoluti fuerunt. Et cū mane populus more ſolito vellet audire diuina, clerusq; nollet coram populo celebrare, factus eſt tumultus: clauſiſq; portis omnibus, populus ad hoſpitiū regis, ad quod Bambergensis conſugerat, armatus acceſſit: Ipſeq; Bambergensis mandante rege terro, omnem clerum & populum Wormatiensem ſine omni conditione & iuramento abſoluit: & ſtatim omnis clerus, religioſus & ſecularis, contra iuramentum ſerò præſtitum, publicè diuina reſumpſit.
- 50

*Eduardus
Anglus ad-
uersus Caro-
lum Cesar
reuerencia-
tum.*

Post hæc rex iuit Moguntiam, vbi sub pacto ne introduceret Gerlatum prouisum Papæ, vel aliquas legi-literas permitteret, honorificè est receptus. Vbi ad eum vene-
runt Balduinus Treuerensis, quasi latenter, cum paucis, vbi & noua receperant, quod
feria quinta præcedenti, sc. proxima post Epiphaniam Domini, anno M. CCC. XLVIII,
procuratores & secretarii Ludouici Marchionis in Brandenburg, item ducum Pala-
tinorum Rheni, Erici ducis Saxoniz, & H. archiepiscopi Maguntini per Papam, tan-
quam electores principes maiorem partem facientes, in Eduardum regem Angliz,
habentem cum eis procuratorem & secretarium suum, in Romanum regè, ex oppo-
sito villæ Rens super Rhenum, sub castro *Lonstein*, concordauerunt eligendū, de hoc
quoq; confectæ sub sigillis eorundem principum literæ, in præsentia omniū inibi con-
uenientium, publicè legebatur, & quod ipse Anglus se vellet intromittere, dicebatur,
de quo & literæ à principibus ciuitatibus sunt directæ: ex quo in Germania turbatio
magna est suborta. Nuncij autem Francofurtensium, à rege, inquirente eos super sui
receptione, infecto negotio recesserunt: Sicq; rex cum timore Wormatiam à Mo-
guntia est reuersus. Maneq; volens recedere, expectante omni gente sua armata ante
hospitium suum, non pagatis hospitibus Curiz & coquinæ suæ: & diu expectante tota
gente, iterum ad querelam vnus carnificis, regem arrestantis, ne discederet, factus est
in populo tumultus. Promittentibus autem pluribus ne discederent hospitibus non
pagatis, rex Spiram perrexit. Proscripto autem carnifice à Wormatia, ipse Spira ad
gratiam regis veniens, ad preces regias est resumptus.

*Ensusque-
stru Roten-
burgi ad
Neccarum.*

Ascendente autem episcopo Argentinensi & baronibus Alsatiz, qui descende-
rant, rex Sueuiam perrexit, animo fidelitatem à ciuitatibus Sueuiz recipiendi, in qua-
dragesima. Pergens autem *Rotenburg* comitum de *Hohenberg*, vbi hatiludiorū cu-
ria est indicta, & latenter sub armis Schilhardi de *Neckberg* hatiludens, per N. de la-
pide militem fuit in terram prostratus. Intelligens autem miles regem esse, equū sibi
adtraxit: quem rex L. X. marcis redemit. Mane autē volentib. illis diuidere per galeas
torneamentū, & reperta casside sine signo, intellectoq; quod regis esset, consilio iniro
per milites, à torneamento cessarunt. Dicebant enim, si periclitaretur nobiscū, posset
dici in futurū, regem traditū fuisse per Sueuos. Veniens autem Vlmam ibidē à XXXIII
Sueuicū oppidis, sub quibuscūq; pactis iuramentis per ea p̄stitis, est receptus. Volens autē
ite *Norberg*, & deinde Bohemiā, positis sibi insidijs per marchionē de Brandeburg,
reuerfus est Vlmā, & deinde per aliā viam veniens *Norenberg*, Bohemiā est reuersus.

*Sueuia Gr-
bes Caroli
regem agno-
scunt.*

Eodem anno de mense Martio, misit magnam gentem de Bohemia, quæ terram
Ruperti ducis Bauariz, Palatini, plurimū deuastauit. Constantia autem Thure-
gum, & quædam alia oppida vicina, ipsum recipere noluerunt.

Interea Engelmarus miles, qui comitatu Tirolis tradidit marchioni Brande-
burgensi, cum vxore ex quadā suspitione per Marchionē capitur, & ante castrū suum
forte, quod tenuit frater eius, decollatur, & successiue omnia sua, per Marchionem,
mediante duce Conrado de Teck, sibi fidelissimo, occupantur.

*Mulhusum
à præsidi-
Alsatice oc-
cupatum.*

Eodem tempore oppidani in *Mulhusen* Alsatiz, vsurpantes sibi regimen oppidi, 40
nobiles eiecerunt, manente cum eis Happono Monachi, nouo Sculteto. Venientem
autem Io. de Vinstingen præsidem Alsatiz, nisi cum paucis intromittere voluerunt.
Ille verò iratus recedens, cū multa gente reuertitur. Oppidanis verò discordantibus,
& præsidem sub quibuscūq; pactis intromitentibus, cū paucis vt credebant, ipse cū mul-
tis de auxilio generis de *Domo*, ingrediens, multos populares banniuit, occupas res eorū.
Veniens autē Columbatiā, & cum cautione ingrediens, videns populū in eum com-
morum, propter factum in *Mulhusen*, repente recessit, nam & ipsi Columbarienses
Henricum de *Widertsheim* & suos, qui diu inibi rexerant, excluderunt.

*Vom Hanß-
ingenus Al-
satia.*

** al Wit-
tenberg.
Brisacum.*

Brisacum quoq; Australi per olim Ludouicum principem obligatū, eo mortuo se
ab Australi retraxit, dicens se ultra vitā illius obligari non posse. Rege autē nolente eos
recipere, tenuere se ipsos: qui postea mēse Octobri, mandate rege, duci denuo iurātū.

*Lituanorum
elades.*

Eodem anno, scilicet XLVIII, de mense Ianuarij, Magister ordinis Teutonicorum
Sueuus, cum XXII milibus equitum ingressus terram regis Lituaniæ gentilis, sex heb-
domadis terram vastauit, quem in reuersione, vsq; ad glaciem fluuij reuertentem,
rex Lituaniæ cum XL milibus insequitur, animo eos cum simul ad glaciem venissent,
submer-

submergendi. At Christiani, qui iam super glaciem partim venerant, videntes illos, reuerſi de glacie, ad campum iniere conflictum, illosque trudentes ad glaciem, ipsorum circa sex milia submerſerunt, & circa duodecim milia occiderunt, reliquos vero fugientes ad sylvas Lituaniæ inſequuntur. Duo autem Regis fratres non valentes effugere, arbores aſcenderunt: quas cum Christiani ſuccidere vellent, illi videntes ſe non poſſe euadere, ne de Christianorum morerentur manibus, cum cingulis ſuis ad ramos arborum ſe ſuſpenderunt. Christianorum etiam electorum occiſi ſunt quinquaginta, vel circa.

- Eodem anno, menſe Februario, Conradus de *Kirckel*, miniſter Moguntinenſis eccleſiæ, à Ioanne iuniore Comite de *Naffawe*, cū multis armatis capitur, & Cuno de *Valkenſtein* Canonicus Moguntinenſis in miniſterio per Capitulum ſubrogatur, qui ſurrogatus nullis paſſis Conradum liberare valens. Auditio etiam quòd captor etiam eum captum optabat, Gerlacum patrem de *Naffawe*, natum quondam Adolphi regis Romanorum, ignis incendio & omni inquietudine inſeſtauit, eidem ultra 100 villas comburens: Carolone rege in Bohemia exiſtente, nec eundem Comitem in aliquo adiuuante, quanuis Conradum captum duriùs tenuerit, propter regem. Emiſſo autem capto ad tempus, ſub cautione aut dandi 111 millia florenorum, vel ſe repreſentandi: non minùs idem Comes per miniſtros Moguntinenſes, & oppida in *Wederugia* exiſtit inſeſtatus, ita quod tandem captos dimiſit, & cum H. archiepſcopo concordauit. At H. archiepſcopus & prædictus miniſter de *Valkenſtein*, Conradum de *Kirckel*, etiam petentem, non ultra ad miniſterium admiſerunt: timentes eum conueniſſe clam de aliquibus munitionibus archiepſcopatus tradendis cum capto: propter quod inter ipſos Conradum & Cunonem diſſenſio fuit ſuborta, propter impenſas & damna, quas & quæ Conradus de *Kirckel* in miniſterio ſe aſſeruit ſuſtinuiſſe. Mortuo interim Io. de Columna Cardinali, præpoſito eccleſiæ Moguntinenſis, prædictus Cuno de *Valkenſtein* & Reinhardus de *Spanheim* Canonici eccleſiæ Moguntinæ, in diſcordia ſunt electi.

- Rex autem ipſe Carolus licet Comites de *Wittenberg* & *Burggrauium* de *Norenberg* in parte promiſſorum expedierit, alioſ tamen multos pluribus menſibus Bohemiæ expectantes, grauiter pagati de promiſſis, minime expediuit. Vxor enim eius & Ioannes frater, alique Bohemi, ne per tantas erogationes terram Bohemiæ deſtrueret, maximè ei reſiſterunt: collecta enim inibi impoſita, quæ Vrfus dicitur, & de nouo regi creato debita, apud Bohemos remanſit,

Vrfus tributa nouo regi Bohemo pendit ſolus.

- Mortuo autem, vt ſupra, Ludouico Principe, Beatrix de Holandia reliſta eius, cum priuignis ſuis amicabiliter concordans, ipſos in agendis ſuis plurimùm confortauit. Diſcordantibus autem Rodolpho & Ruperto fratribus, ac Ruperto eorum fratri ueli, duabus Bauariæ, & Palatinis Rheni, cum filiis deſuncti Principis, per eo quod dicebant, ſibi in inferiori Bauaria ſimiliter cum illis ius hæreditarium competere, daraque & promiſſa eis certa pecunia, & huiusmodi diſſenſione ſopita: ecce H. Moguntinus, Ludouicus marchio Brandenburgienſis, Rupertus Palatinus, cui in hoc alij duo conſenſerant, & Ericus Dux Saxoniz, cui ex ſucceſſione patris ſui ſenioris, Rodolpho duci ius eligendi competere dicebatur, quanuis Rodolphus Caroli elector quædam dominia, quibus principatum annexum aſſerit, ſe habere prætendat, de eligendo rege alio, cum electione Caroli irritam aſſerant, concordarunt. Miſſique per eos pluries ſolennibus nuntiis ad Eduardum Angliæ Regem, ſibi que electione oblata, remiſſique per eum nuntiis literiſque, ſibi ſub caſtro Lonſtein, de non variando, ſub ſigillis ipſorum Principum aſſignatis, eo que deliberationem ſuam diutius protrahente, eò quòd inter ipſum & Francum tractabatur de treugis: Francoque ſciente, Anglum electionem Romani regni appetere, & ob hoc (ne creſcat eius potentia) treugas alias ſibi gratiſſimas, recuſante: Angloque propter litem cum Franco in feſto beati Ioannis Baptiſtæ renouatam, de electione de ipſo facta intromittere ſe nolente: cum literis ſibi de ſuper datis, remiſſis, principibus reſcripſit, ſe iſdem Principibus fauoris ſui auxilium polliceri. Quo facto, iſdem Principes Electores vocato Friderico marchione Miſſenſi, ab nepote quondam Friderici Imperatoris ex filia eius, genero prædicti Ludouici Principis deſuncti, in principio menſis Iunii in *Kans*

Eduardus Anglus imperatorem electioni deſtinauit.

Fridericus marchio Miſſenſis rex Rom. declaratus.

Bavariz conuenerunt, ubi inter eos actum est, quod idem Marchio prædictam Beatricem, olim Imperatricem, in uxorem duceret, & de Romano regno ad eorum electionem intromittere se deberet. Oppidum quoque Nuremberg ecclesiis potentioribus Regis fautoribus, dicente populo, se non consensisse in regem, Marchionem de Brandenburg, pro rege acceptauit.

*Idem ele-
gionem suam
resignat.*

Post hæc Marchio Missenensis desistens à proposito, receptis à rege Carolone x millibus marcis, facto sibi homagio, & excepto ne contra filios defuncti Principis faceret, à rege ipso feudorum Imperialium inueltituram accepit: quanuis enim iuuenis, arthriticò tenebatur, & infra biennium moritur.

*C. Comes de
Medeburg.*

Interea inter Bohemiam & Austriam, Carolone rege prædicto & Alberto Australi, pro perficiendis nuptiis inter eorum liberos, conuenientibus in vicino, & dicente Australi tractatoribus, quod scire vellet, quod rex non assisteret Comiti C. de Medeburg, in confinio Austriæ, Vngariæ & Bohemiæ residenti. Rex verò eundem Comitem, tanquam seruitorem, diceret se relinquere non posse: ambo sic infecto negotio sunt reuersi. Idem enim Comes iuuenis & elegatis formæ tempore obsidionis in Kales, in seruitio Franci existens, & relictam quondam domini de Kuffs, filiam quondam Lupoldi ducis Austriæ visitans, & præhabitis pluribus internuncijs, cum ea infcio patruo matrimonium contrahens, ipsius Alberti patruui (dolentis eam cum impare contraxisse, & forsantimentis se per ipsum Comitem super hæreditate vexari) indignationem incurrit.

10

Postea tamen reuersi ipsi rex & Dux, liberorum nuptias perfecerunt: Duce tamen in huiusmodi amicitia excipiente liberos quondam Ludouici Principis, quibus in vita Principis extitit alligatus.

*Conuenim
Patauia.*

Reuerso autem de partibus Apuliz Vngaro propter pestilentiam: Albertus Dux Carolum Bohemum, Ludouicum Bavarum, marchionem in Brandenburg & alios multos in Patauia, ad dominicam post Iacobi, pro tractanda concordia, conuocauit. Interea fama euolauit, quod tractante duce Brabantiz, ac Treuerensi & Marggrauii Iuliacensi, Bohemus nomine Romani regis terras Holandiz & Selandiz, quas Wilhelmus filius quondam Ludouici Principis tenet, filijs Regis Angliæ & Iuliacensis contulit, amicitia inter Bohemum & Anglum contracta: in qua tamen Bohemus Francum excepit. Propter quæ Bohemus & Brandenburgensis, à Patauia, ad quam Marchio cum duobus millibus equitum venerat, infecto negotio recesserunt: Marchione quod nunquam Bohemum pro Rege Romano ex prædicta electione habeat, asserente. Bohemus autem & Australis nauigio Austriam descenderunt. Signa autem Imperialia aquilarum, Patauiz hospitij Bohemi in picta, per familiam Marchionis, præsertim Hugonem Comitem de Hohenberg, stercorebus sunt deleta, & barræ in vicubus hospitiorum Bohemi violenter apertæ. Factis autem & alijs terminis minime concordarunt.

*Frundes-
berg castrum,
forte Frundes-
berg.*

Obiit autem eo tempore de Francia vxor regis.

40

Eo tempore in principio Augusti, liga pacis Alfatiz, castrum Frundesberg, propter quosdam Mercatores Sueuos, in terminis ligæ inibi captos, destruxit, captiuos absoluens.

Treuerensis archiepiscopus cum magna gente castrum Ilsenburg obsedit, & laxis pluribus de suis, parante quoque H. Moguntino se ad obuiandum ei, quasi confusus recessit.

*Bellum in
Marchia
Brandenburgensi
à Sere-
ratore exor-
tatum.*

Rodolphus autem dux Saxoniz quendam in terra sua, similem quondam Wolmaro marchioni in Brandenburg, inueniens, eumque Marchionem fingens esse (prætextis multis figmentis, qualiter olim Marchio se fingens mortuum, a terra clam recesserit, ex causâ penitentiz, alio nomine ipsius defuncti) multas ciuitates Marchiz ad recipiendum eundem induxit. Et veniens rex repente cum magno exercitu Bohemorum, quasi totam Marchiam, à Ludouici marchionis ditione retraxit. Gens enim terræ luxuriam cum filiabus & vxoribus suis, & quod liberi sui

non

non sint legitimi, nec digni tanto principatu, impingere dicebatur. Ipse verò <sup>Francosur-
tum ad O.
deram.</sup> Marchio celeriter cum exercitu suo ingrediens, in oppido terra Franckfordensi se recepit, quem Carolus ibidem obsedit, sed factis pluribus insultibus hinc inde recessit.

Post hæc venit Dux Rupertus Bauariz iunior, filius quondam Adolphi Palatini, habens vxorem Siculam, cum Comite de Schwartzenburg, & multis alijs, ex parte patruelis sui Ludouici Marchionis, in Marchiam, viriliter se tenens. Visaque in campo multitudine inimicorum, dixit Comes: Domine, expedit nos abire. At ille: Valentissime Comes, ne loquaris ita, quod in primo conflictu meo recedam. Quo ¹⁰ audito, aggressi sunt inimici, ipsos vincentes. Confortatus itaque Rupertus progressus nimis in partes inimicorum, temereque quærens conflictus, tandem captus est, & per Rudolfum, Ducem Saxoniz multis annis detentus.

Reuerso autem propter pestilentiam Vngaro, Ioanna relicta Andreæ fratris sui, vxor Ludouici Ducis Thoraciz de auxilio Papæ Neapolim reuertitur, & cunctis Vngari fidelibus, terra sibi iterum subiugatur: Wernhero de *Vrselingen*, Sueuo (qui primò Vngaro adhæsit, & ab eo propter quandam suspicionem falso sibi impactam, ut dixit, licentia fuit) eidem Ioanna propter pecuniam assistente. Nicolaus enim tribunus vrbis, fautor Vngari, disparsens, sede inibi quasi præualente, eo tempore non erat potens in Vrbe.

²⁰ Vendidit autem ipsa Ioanna, quantum in ipsa fuit, Papæ ciuitatem Auinionensem, pro multa pecuniz quantitate.

Eodem anno M. CCC. XLVIII. mense Ianuarij, in conuersione Sancti Pauli, factus est terræmotus generalis & magnus, ex qua homines patri syncopam perierunt, & in aliquibus locis multis diebus durauit, præsertim in Carinthia, vbi oppidum grande *Villach* cum multis castris & villis eiusdem vallis corruerunt & perierunt, & in multis locis ex hoc incredibilia eueniunt.

Facta est & Pestilentia mortalitatis hominum præsertim in partibus vltimarum ³⁰ rinis & maritimis & alijs, qualis à tẽpore diluuij non est facta, aliquibus terris hominibus penitus euacuatis, multisque triremibus in mari cum mercibus habitatoribus extinctis, sine rectore repertis. Marfiliz episcopus: cum toto Capitulo, & quasi omnes Prædicatores & Minores cum dupla parte inhabitantium perierunt. Quot verò in Montepessulano, in Neapoli, & alijs regnis & ciuitatibus mortui sint, nemo posset enarrare: Auinione in curia per contagionem morbi infecta, ex quo multi sine sacramento perierunt. Nec curam habebant parentes de filiis, nec e contra, nec socij sociorum, nec famuli dominorum, quòd domus cum omni suppellectile vacuæ fuerunt, quas nullus ingredi audebat. Horror est scribere vel narrare: Nulla fuit tibi causarum agitatio. Papa inclusus cameræ habenti ignes magnos continuè, ⁴⁰ nulli dabat accessum, terrasque hæc pestis transibat: nec poterant philosophantes, quamuis multa dicerent, certam de his dicere rationem, nisi quòd Dei esset voluntas. Hæcque nunc hic, nunc alio loco, per integrum annum & plures annos durabat.

Et infamati sunt Iudæi, quod huiusmodi Pestilentiam fecerint, vel auxerint, ⁵⁰ fontibus & puteis iniecto veneno: & cremati sunt à mari vsq; ad Alemanniam, præterquam Auinione, vbi eos papa Clemens sextus defendit.

Post hæc tortis quibusdam in Berna, in comitatu Friburgensi & alibi, & reposito in Zofingen veneno, extinctisque Iudæis in pluribus locis, scriptoque de hoc consilijs Basiliensis, Friburgensis & Argentinensis ciuitatum, maioribusque ad defensionem intendentibus Iudæorum, ac quibusdam etiam nobilibus Basilez, ob quandam iniuriam Iudæis illatam ad longum tempus bannitis: ecce irruit populus cum Baneris ad Palatium Consulum. Quibus territis, & quærente Magistro, quid vellet: responderunt: se nolle redire, nisi bannitis reueris: pro quib. illicò est transmissum, Consulibus non audentibus egredi, quousque banniti venirent. Adiecitque

populus, se nolle quòd inibi ampliùs remanerent Iudæi. Et iuratum est per consules & populum; quod in c. c. annis ibi nunquam Iudæi residerent. Conueneruntque pluries nuntij meliores earundem trium ciuitatum, quibus cordi erat retentio Iudæorum, sed populi timuerunt clamorem. Capti sunt autem vndique Iudæi in partibus illis.

*Iudæi in
Germania
cremati,
1349.*

Indictus est autem terminus in *Bennefels* Alsatiz, vbi conuenerunt episcopus, Domini & Barones & nuntij comitum, nuntijs Argentinensibus dicentibus, se nil mali scire de Iudæis suis: quæsitum est ab eis, cur vrnz de eorum puteis fuerint sublataz, omnis enim populus clamabat contra eos. Conuenerunt autem episcopus Argentinensis, Domini Alsatiz, & ciuitates Imperij, de non habendis Iudæis, & sic modò in vno loco, & postea in alio, sunt cremati. Alicubi autem sunt expulsi: quos vulgus apprehendens, hos cremauit, alios interfecit, alios in paludibus suffocauit. Cremati sunt igitur absque sententia, ad clamorem populi, omnes Iudæi Basilienses, in vna insula Rheni, in domo noua eis facta, feria sexta ante Hilarij, anno Domini M. CCC. XLIX, & sequenti feria sexta in Friburgo, duodecim ditioribus retentis, vt per illos possent eorum debitores artare.

Basilea.

Spira.

Spiræ autem Iudæi in domibus suis congregati, seipsos combusserunt, aliqui per populum interfecti fuerunt, sabbato post Epiphaniam Domini, anno prædicto, & in plateis mortui iacuerunt: aliqui etiam effugerunt cremationem, qui reseruebantur ac baptisabantur. Populus etiam Spirensis, timens acrem infici ex fetore cadauerum in plateis iacentium, etiamsi comburentur, fecerunt eadem cadauera in vasis vacuis vinosis includi, & in Rhenum deduci. Consules etiam ciuitatis edictum fecerunt publicum, ne quis de populo domos Iudæorum ingrederetur, & vi-
cos Iudæorum firmarunt, ne quis introire posset, & totum thesaurum per Iudæos absconditum quæsierunt, & reperiunt conseruarunt: ferebatur enim magnum thesaurum in auro & argento se inuenisse. Wormatienses etiam Iudæi, vt Spirenses, Oppenheimenses & Maguntini, se ipsos combusserunt. Quidam etiam inuenti sunt, quasi omnia maleficiorum genera commisisse, sed in Hispania habito per eos dudum consilio, de veneficijs, conuenisse: item de multorum puerorum nece, defalsis literis, de corruptione monetarum, furtis, & alijs multis, in quibus offende-
bant Altissimi maiestatem.

*Wormatia.
Oppenhe-
mij.*

Argentina.

Aliqui etiam Argentinæ vt sedarent clamorem populi, super rotis sunt positi statimque necati, ne super rotis viuentes quid dicere possent: ex quo contra maiores ciuitatis maior suspicio est suborta. Fuerant autem quidam Iudæi diuites Argentinæ ad domum vnā super Bruscā ducti, quasi vt abduci possent, qui postea ducti sunt ad Cæmiterium eorum, in domum combustioni paratā, & in ducendo per vulgum, vestibus sunt omnino nudati, in quib. magnus thesaurus florenorum est re-
pertus, quem secum cum vestibus volebant comburi.

Pauci autem defensi sunt in ciuitatibus baptismum eligentes, vt combustionem euaderent, & plures Iudææ pulchræ quasi inuitæ, multique pueri erepti, ab inuitis sunt baptizati, multique profluentes de igne & per plateas currentes sunt interfecti. Pluresque Duces & Barones & milites propria castra habentes, suos tenuerunt, qui per Iudæos baptizatos & Christianos multa intoxicasse dicuntur, multique talium fatentes ea, postea sunt cremati. Pluresque Christiani torti, fassi sunt, se recepta à Iudæis pecunia, & dictis quibusdam verbis super eos per Iudæos, promissoque per eos de intoxicando, in tantam peruenisse dementia, quòd libenter omnes Christicolos occidissent. Vnde successiue omnes quasi baptisati Iudæi sunt cremati: quia fatebantur, eos omnes culpabiles. Indignatæ sunt autem ciuitates Alsatiz contra omnes, tenentes in suis partibus Iudæos. Vnde minister Ducum Austriæ vix obtinuit, ne obsideretur, quòd eapris omnibus Iudæis Ducum in Ensis-
heim, nuncium in Austriam destinarer.

Rupertus

Rupertus etiam Dux Bauariz in oppido *Heidelberg*, & alijs munitionibus, & *Heidelberg*
 Engelhardus de *Hirzenhorn* miles in oppido *Semesheim* Iudæos tenuerunt, qui de ci-
 uitatibus *Spiræ* & *Wormatiz* effugerant, propter quod contra ipsos mustitatio à Ci-
 uitatibus fuit: quia magnam pecuniam ab eis habuerunt. Insultu quoque in eos fa-
 cto in *Frankfurt*, post regis *Caroli* recessum, se & omnes domos suas, & sibi vicinas
 cremarunt. *Frankfurt*

In fine autem Augusti, *Moguntiz* multis fidelibus se flagellantibus aduenis,
 facto rumore ex abscissione vnus burzæ, & credente populo, quod rumor esset
 contra Iudæos: ecce omnis populus irruit in Iudæos, & oculis multis Christianis
 per eos, videntes se non posse euadere, combusserunt domos suas, & seipsos cum
 rebus in eisdem. Iudæi etiam omnium ciuitatum Imperialium & aliorum lo-
 corum, quia quondam Ludouicus Princeps, ipsis dum vixit, tanquam seruis suis,
 satis fuerat fauorabilis, & ergo ante cremationem & ipsorum interemptionem
 mortuo Principe, multum fuerant de nece sua dolorosi: quia talem spem ha-
 buerunt, ex quo in tantum populus *Israel* creuit, quod de suo auxilio in breui o-
 mnes Christicolæ debebant occidisse. Ciuitates autem domorum Iudæorum
 interemptorum fractorum cum lapidibus super sepulcris constitutis, & Cœmire-
 riorum suorum, & thesauro reperto, turres nouas in suis ciuitatibus construxe-
 runt, ac cum lapidibus muros refecerunt, & thesauros repertos in vñs Reipublicæ
 conuenerunt. Facta sunt hæc & multa alia de Iudæis, anno Domini M. CCC.
 XLIX. dominica ante Valentini.

Cum autem indictus fuisset dudum confliktus, ad diem beati Ioannis Ba-
 ptistæ prædicti, vt supra anno M. CCC. XLIX, inter Angliæ & Franciæ Reges:
 tanta fuit vtriusque regni pestilentia, quod vix tertia pars hominum dicebatur re-
 mansisse, propter quæ confliktus est prorogatus. Comesque Flandriæ, qui recusa-
 ta filia Angli, quæ ducturum se promiserat, à terra recedens, ducis Brabantiz filiam
 duxit, & ambo Franco fauerunt, reuersus Flandriam, in populi fauorem Anglo ad-
 hæsit.

Incipiente autem paulatim Pestilentia, in *Alemannia*, cœperunt se populi fla-
 gellare, transeuntes per terram, & venerunt c. de Sueuia *Spiram*, anno prædicto
 XLIX, in medio Iunij, habentes inter se vnum Principalem, & duos alios magistros,
 quorum mandatis omnino parebant. Ex eum hora primæ *Rhenum* transissent, ac-
 currente populo, fecerunt Circulum in ciuitate *Spira* ante monasterium latum val-
 de, in cuius medio se exuentes, depositis vestibus & calceamentis, habentes in mo-
 dum braccæ camisas à femore ad talos prætensas, circumiuerunt, vnusque post a-
 lium in circulo se in modum crucifixi prostrauit: quilibetque eorum super quosli-
 bet transeuntes passibus, & leniter prostratos flagellis tangentes, vltimi qui se primò
 strauerunt, primò surgentes se flagellauerunt, flagellis habentibus nodos cum qua-
 tuor aculeis ferreis, transeuntes cum cantu vulgari inuocationis Dominicæ, ha-
 bente multas inuocationes: & steterunt tres in medio circuli sonori valde, præ-
 cinentes, flagellando se, post quos alij caneant in quo diu immorantes, ad vnum
 prætentum omnes genui flexi, in modum crucifixi in facies suas corruerunt, cum sin-
 gultu orantes, & transierunt iuxta circulum Magistri, monentes eos, vt orarent ad
 Dominum pro clementia super populum, item super omnes eorum benefactores & in-
 malefactores, & omnes peccatores, & in Purgatorio existentes, & pluribus alijs.
 Post hæc se leuantes, extensis manibus in cælum, genu flexi caneant: & iterum sur-
 gentes, diu se flagellabant, euntes vt prius, quibus se induentibus alia pars eorum,
 quæ indumenta & substantiam suam custodierat, se exuens, idem fecit. Post hæc
 surrexit vnus sonorus, legens literam, quia aliqui fuerant inter eos sacerdotes & lite-
 rati, nobiles & ignobiles, mulieres & pueri, cuius literæ tenor similis in sententia esse
 dicebatur, in ecclesia S. Petri in Hierusalem per angelum præsentata, in qua narrat
 Angelus: Christum offensum contra mundi prauitates plurima exprimens crimina,
 violationum diei Dominicæ, & quod non ieiunetur feria sexta, blasphemias, vsuras,
 adulteria. Christuq; rogatu per beatā virginē & angelos pro misericordia, respōdise:

quemlibet per triginta quatuor dies se debere exulando flagellare, ut misericordiam Dei consequantur.

Tantus erat Spirensium affectus ad eos, quod citò omnibus inuitatis, non inueniebantur, qui inuitari possent: non enim recipiebant cuiusvis eleemosynam in specie, sed in genere, pro parandis contortis cereis & vexillis. Habebant enim pretiosissima vexilla de serico & purpura, & ornate depicta, cum quibus processionibus transibant: sed inuitati de Magistrorum suorum licentia ibant, vocati, nec audebant inuitare per ditiores vocati. Hocque faciebant bis in die, aut in ciuitate, vel in campis, & quilibet clam semel in nocte: non loquebantur mulieribus, nec super plumis iacebant: omnes gestabant cruces, ante & retro in veste & pileo, habentes flagella vestibus appensa, nec in vna parochia ultra vnā noctem manserunt.

Ingressi sunt fraternitatem eorum humillime, centum & plures de ciuitate Spirensi circa mille Argentinensium, promittentes per prædictum tempus obedientiam prædictis Magistris. Nullus recipiebatur, nisi promitteret seruare prædicta, per prædictos dies, & nisi haberet expendere in die ad minus quatuor denarios, ne mendicaret, & nisi promitteret se esse confessum & contritum, & remisisse omnem iniuriam inimicis, & habere vxoris suæ assensum. Diuiseruntque se Argentinæ, pars enim descendit, altera pars ascendit, Magistros inter eos similiter diuidentes. Magistri quoque Argentinis repentinam castigationem nimiam prohibebant. Tantæque ad omnes confluebant multitudines, ascendentium, descendentium & transfusaliū, quod nemo poterat numerare.

Post hæc in ciuitate Spira penè ducenti pueri, duodecim annorum ætate, colligationem fecerunt, & se flagellauerunt. In ciuitate Argentinensi tanto confluebant multitudines flagellantium, quod nemo poterat numerare.

Flagellantium concursus altissimus.

De quo Carolus rex & plures Ordinum Mendicantium, & multi sacerdotum dolebant, & propter aliquas colligationes & nimias multitudines, & quia volebant fraternitates facere durabiles, desistere sunt coacti.

De Basilea enim ciuitate de melioribus centum vel circa colligationem fecerunt, & secundum modum prædictū se flagellauerunt, & ex deuotione Auinionem iuerunt: ubi cum venissent & se flagellassent, relatum fuit Clementi papæ de modo poenitentium, ipse pro eo quod sub ipsi huiusmodi afflictionem & poenitentiam iniungebant, volebat eos in carcerasse. Sed quidam Cardinales eos excusabant, quod non credidissent malè in hoc fecisse. Et papa sub poena excommunicationis lætæ sententiæ ipsis & omnibus Christianis prohibuit, ne de cætero flagellationibus publicis vterentur, sed poenitens solus in Camera posset carnem suam sic flagellare.

Gunterus Schwartzburgensis magnanimus & pius.

Gunterus Comes de Schwartzenburg Thuringiæ, ætatis circa XLV annorum, virrobustus, bellicosus, strenuus & prudens in bellis: qui in seruicio Heinrici Moguntini & quondam Ludouici Principis plurimum laborauit, quique in pluribus conflictibus feliciter præualens proprijs, capiendò & talliando Barones, plurimum est ditatus, à Principibus, Carolo contrarijs, ut se intromitteret de regno, rogatur. Qui primò renuens, tandem eo pacto annuit, si in Franckfurt per Principes & nobiles sententiatum fuerit, vacare Regnum & Imperium, maiorque pars Principum, qui similiter per sententiam declarati fuerint ius habere, ipsum absque omni Simonia elegerint propter Deum, dicens: se expositurum periculis pro Deo & imperio corpus suum. Hoc facto, cum exercitu suo in campo se posuit iuxta Franckfurt, feria sexta post Hilarij, anno M. CCC. XLIX.

Gunterus aduersus Carolū Caesarem venientem.

Conuenientibusque inibi Principibus quatuor, & multis alijs Baronibus, & per sententiam decretò, Imperium vacare, & eisdem quatuor competere ius eligendi: electus est in Purificatione, per Henricum archiepiscopum Moguntinum, Ludouicum marchionem de Brandenburg, Rudolphum de Bauaria palatinum Rheni, annuente Ruperto suo fratre, & captum Ruperto fratrueli eorum, & Ericum Ducem Saxonie, in rege Romanorum. Huic etiam Erico, tanquam filio fratris senioris Rudolphi Ducis, electoris Caroli, decernebatur ius eligendi habere.

Cumque

Cumq; idem Guntherus per sex hebdomadas potenter iacuisset in campis *Grandisfurt*/more regio per eandem ciuitatem est receptus. Aliq; ciuitates imperij in *Wederburgia*, cum similiter receperunt.

Intelligens autem Carolus Guntherum iacere in campo, ad Rhenum se transferens, *Treuerensem*, & *Coloniensem* archiepiscopos *Leodiensem* episcopum, *Ducem Brabantie* & alios Principes amicos alloquitur. Scribens etiam Baronibus & ciuitatibus quæ eum receperant pro subsidio, & quod in villa *Castel*, ex opposito *Moguntie*, castrametari vellet, dominica *Estomihi* ad quos locū & terminum Guntherus quasi in derisum torneamentum indixit.

- 10 Carolus autem quia fuerat viduus, tractauerat cum *Rudolfo* de *Bauaria Palatino*, qui Guntherum elegerat, de sponſalibus cum filia *Rudolfi Palatini*, quæ vnica fuerat filia ex matre de *Carinthia*, & duxit eam vxorem: quamuis ipsi duo *Carolus* & *Rudolfus*, quondam *Rudolfi* regis pronepotes fuerant, ipſeque *Rudolfus* & quondam vxor eius mater sponſæ, similiter fuerunt eiusdem *Rudolfi* regis pronepotes, super quo nunquam dicitur fuisse dispensatum: materque sponſæ & sponſus similiter liberi duarum sororum fuere. Cum autem *Carolus* pro tunc Guntherum præ potentia sua & sibi adhaerentium, inuadere non posset: indixit *Colloquium Spire*, ad dominicam *Letare* tunc sequentem, de villa *Castel* recedendo. Cumque *Spiram* venisset, conuenientibus ibidem *Treuerensi*, *Gerlaco Moguntinensi*, *Eberhardo Comite de Wirttemberg* / multisque baronibus & ciuitatum nunciis, cum speraretur Guntherum in vicino venturum, pro concordia inter electos tractada, prout Principes ipsi Gunthero scripserant: ipſe scriptum spernens, castrum *Frideberg* obsedit, cuius caſtrenſes sibi rebellabant: & tandem vicit. Post hæc in principio Maii infirmante Gunthero in *Grandisfurt* / magister *Fridanckus* famoſus medicus, & Comitibus de *Nassowe* antiquitus familiaris, cum Gunthero potionem dedisset, quam aſseruit eidem expedire, eam (licet inuitus) ad mandatum Guntheri primo tentauit & probauit, ipſo præſente. Post hæc Guntherus eam sumpsit. Statim Medicus in facie inceperat decolorari, & infra triduum moriebatur. Guntherus inflatus, quod ad valentiam corporis statim inutilis est effectus, & creditur famulum Medici inieciſſe potioni venenum.

- 30 Mortuo autem illis diebus *Luca* de *Mediolano*, occupatoſe quaſi *Lombardia*, ac *Ioannes* fratre ſuo, ſcilicet archiepiscopo *Mediolanenſi*, ſe intromittentē de dominio: mittitur pro *Marchione de Brandenburg* / qui vadens ad *Comitatum Tyrolis*, *Tridentum* & quædam alia ibi obtinuit, quæ in *Bohemi* deuotione fuerunt: Quod audiens *Ioannes* de *Pistorio* prouilius *Tridentinus* ſedis, clero & populo *Tridentino* exoſus, reſceſſit. Cui papa poſtea de *Episcopatu Spoletano* prouidit.

- Eo tempore ad preces *Ioannis*, filij quondam *Ioannis Bohemi*, quem *Comitem Tyrolis* nominauit, Papa commiſit episcopo *Curienſi* captiuitate liberato, vt ſupueniret conſanguinitatis vel affinitatis, vel aliud impedimentū inter eum & *Margaretham*, quondam *Hainrici* ducis *Carinthie* filiam, *Ludouico* de *Bauaria*, nominanti ſe *Marchionem Brandenburgenſem*, de facto copulatam fore, quod ob maleficiū diuortium celebraret: quod ſi non inuenerit cum x annis & interim per continuū triennium cohabitauerint, operam copulæ dantes, nec poterint commiſceri, nō poſſet ſibi reddi ſine ſtrage & ſcandalo, ipſeq; ſe habilem aſſerit ad alias mulieres, & cupiat eſſe pater, quod iuſtum fuerit decernat. Qui *Curienſis* inter eos diuortium propter maleficiū quod inuenit, celebrauit.

- Intenderat autem *Rex* & *Marchio* ſimul pro perficienda concordia ſe transferre ad Papam, ſed quia archiepiscopus *Mediolanenſis* ſcripſit Papæ, literam quandam ſibi directam, in qua narrabatur, Regem *Aquiſgrani* ex nouo conſenſu Principum, electum & coronatum in Regem, ex vacatione quondam *Ludouici* Principis: de hoc Papa commotus ſcripſit Regi, ſicque ambo manſerunt. *Marchio* autem cum *Maſtino Veronenſi* ligam contraxit, eiſque filio, ſuam ex prædicta *Margaretha* filiam, deſponſauit.

Reuerſi autem ſunt Mediolanum poſt mortem Lucæ tres filij ſrattris ſui quondam Stephani Marchionis, Mathæus, Barnabas & Galeatius, quos Lucas eiecerat de terra, ne dominaretur loco patris, quos quondam Aimo comes Sabaudie nutriuit, cum filio ſuo nunc Comite: qui tenentes ſingulariter Palatium, ſtrenuè ſe tenent, quos & archiepiſcopus Mediolanus abhorret. Reliquit autè Lucas duos filios, quos prædictus Galeatius ſuos eſſe prætendit, cum vxorem Lucæ, eo viuente, clam cognouiſſet adultere frequenter.

*Nundina
Francofurt
tenſum ab
lata, ſed
maxiſſi-
tata.*

Conuocauit autem rex Carolus exercitum ad Moguntiam, in Maio anni prædicti. Moguntini enim ſibi in odium Heinrici archiepiſcopi qui eos læſerat, & Franckfurtenſium, à quibus rex obſtulerat nundinas, danſcas Moguntinis, firmi-
ter ad hæſerant. Intentio autem Moguntinorum fuit, expugnare oppidum cum caſtro Altruiſſ, conſtructum per Moguntinum ſuper Rhenum, ad duas leucas diſtans à Moguntia. Guntherus autem legaliter infirmus, cum gente ſua ſe in Altruiſſ apud Henric. Moguntinum tunc collocauit. Tranſeunte autem Carolo rege Rhe-
num, ducenti equites Guntheri impetum facientes, Carolum terruerunt. Accelerantes autem equites Eberhardi de Wirtemberg, & quidam alij fugarunt eodem: de qua fugatione multi milites noui ſunt creati.

*Guntherum
cedit impe-
rio & paulo
poſt morat-
ur.*

Veniens autem marchio de Brandenburg ſine gente, habitis tractatibus cum rege Carolo de concordia, videns etiam Guntherum factum inualidum: negotium inter eos comportauit, ita quod Gunthero pro renuntiatione iuris ſue electionis, data ſunt viginti duo millia marcarum argenti, & duo oppida Thuringie imperialia, pro tempore vite ſue. Quod ipſe Guntherus, licet infirmus, difficulter conſenſit: ſi ſanus fuiſſet nullatenus conſenſiſſet, de Principum ſuorum electorum, ſpecialiter Bauarorum, perfidia multa conquerendo. Obiit autem ipſe Guntherus poſt comportationem huiusmodi, infra menſem, in Franckfurt, & in eccleſia parochiali ibidem, præſente rege Carolo, fuit cum lamentatione ſepultus. Quo ſepulto, Francofordenſes in perpetuam memoriam, ſolenne ut decet regem, fecerunt ſepulchrum. Rex Carolus ex tunc Franckfurtenſibus omnia ſua priuilegia conſirmauit & nundinas reſtituit, datis ſibi viginti millibus marcarum, quæ recepta ſunt à Iudæis crematis ibidem.

*Nundina
Francofurt
reſtit.*

Deſcendit autem circa finem Iulij rex cum vxore verſus Aquigranum, ſed præ multitudine peregrinorum ſe flagellantium, inibi recipi non poterat: ſed expectauit in Bonna, ubi Aqueſibus omnia antiqua & plura noua priuilegia ſigillauit.

Deſcenderat autem Ludouicus marchio cum rege. Interim autem Romanus, frater Ludouici, in terra Brandenburg conſlictum iniens cum aduerſariis, ubi miles viriliter eſt effectus, feliciter triumphauit: captis pluribus & occiſis, alii autem ſe acrius firmantes, pluſimum Marchionem inſeſtant.

Reuerſus eſt autem rex Spiram,

vocatique Baronibus & ciuitatibus tractans cum eis, de pace generali circa Rhenum, ſed non perficiens. Conquerebantur enim ciuitates Rhenenſes, quod Rupertus Dux Bauariæ habere Caſtrum dictum noua Curia, diſtans ad vnam leucam à ciuitate Spira, in qua latitarent latrones, qui Mercatores, tranſeuntes publicè viam verſus Wormatiam, in nemore dicto Reſchhofſi deſpoliarono. Rex hoc audito, ſtatim bannerium ſuum, quod dicitur *Gum-ſahn*, ſuper turrim eccleſie Spirenſis conſtituit, & populo ciuitatis ad arma mandati per Magiſtros ciuium præcepit: & egreſſus ciuitatem cum ſua gente armatus, populo eum ſequentem cum Bannerio ante caſtrum prædictum, ipſum funditus deſtruxit.

*Neſtadiu
Palatium
deſtruitur.*

Poſtea reuerſus ad ciuitatem Spitam, conquerens Dominis & Ciuitatibus de Metenſibus, eum pro rege habere nolentibus, vel ſcribere regem Romanum: ſed non habens reſponſum ab eis ſuperſcripto ſuo, & in expenſis Spire deficientem, iuit ad Nurenberg, ubi nolente Marchione regi reformato cum Gunthero eis aſſiſtere, ſub gratia eſt receptus, & quodam dolo receptis ciuium armis, & extorta ab eis pecunia, Bohemiam eſt reuerſus, circa finem Septembris

prembri, male terra regni pacata. Reliquit autē in Sueuia præsidem Eberhardum de *Eberhardum Wirtenberg. regium imperialis præses Suevia.* Wirtenberg.

Eberhardus autē de Wirtenberg, præses Sueuiæ, cum oppida imperialia, Nordlingen, quod consuevit respicere Comites de *Dettingen*, & *Werde* super Danubio, quod in dominio Bauarorum ab antiquo steterat, ad suam nomine regis obediētiā assumpsisset: tunc inter duces Bauariæ, Comitesque de *Dettingen* / contra ipsum Eberhardum odium est subortum. Ciuitates autem Sueuiæ ipsi præsidi vicinæ, aliis quantum audebant fauentes, præsidem, sicut & patrem & auum, habuerunt exosum. Ipse Eberhardus oppidum *Ladenburg* super Neccaro, episcopi Wormatiensis *Ladenburg ad Neccarum.* 10 quod antē Rupertum ducem Bauariæ defensorio nomine episcopi respexit, sibi de episcopi consensu attraxit. Ex quo inter Ducem & Comitē exercitus congregantur & remittebantur. Tandem oppidum ipsum Comes propter bonum pacis diuinit, & sic permanfit in Ducis defensione. Quem etiam Ducem incolæ oppidi a sua potestate excluserunt, & Walramum Comitem de *Spanheim* pro defensore elegerunt & assumpsērunt, Salmanno Episcopo patiente & sciente.

Rupertus autē dux in Bohemia Carolo regi nimis familiaris est effectus, qui *Palatinum Carolo Cuj. reconciliatum.* & vicarius Regis effici dicebatur: postquam fratrualem suum Rupertum, quem & Arnestum nominant, de captiuitate redemit. Postquam in Brandenburg pro pace laborauit plurimū, ciuitates Sueuiæ contra Comites de Wirtenberg acriter incitauit: ac multi episcopi & Comites, qui Eberhardum de Wirtenberg habere credebantur exosum, propter eius virtutes, & quia malam timuerunt consequentiam, si aduersus illum oppida præualerent, se mutuo colligarunt, sicque furor vulgi quieuit.

Interea anno Domini millesimo trecentesimo quadagesimo nono moritur Walramus de Iuliaco, archiepiscopus Colonienfis & postea de mense Decembri, frater eius marchio Iuliacensis a filiis suis capitur, de vitio Sodomiz suspectus. Decanus verò Olmuncensis Cancellarius regis, ad petitionem eius apud Papam pro archiepiscopatu laborat. Sed Papa Wilhelmo præposito de *Tust*, vni *Wilhelmus de Genepe archiepiscopus Colonienfis.* 30 prouidit. De quo rex (cui Papa de omnibus Episcopatibus Alemanniæ, tempore quo se de regno contra Ludouicum Principem intrinmisit, promiserat prouidere personis per regem præsentatis) plurimum est commotus, de hoc Cardinalibus & alibi conquerendo. Papa autem, mortuo Comite Conuenarū sine maculis, vnā de filiabus Comitit, filio fratris sui, matrimonio copulauit, cum pecunia per Colonienfes sibi data: omnes redditus sedecim millia florenorum annuos, reliquæ & aliis filiabus Comitit assignauit, Comitatu eidem fratris filio remanente.

Humbertus verò Delphinus, vitæ quodammodo tædiosus, terram suam, *Delphinatum Galliam fundam ab imperio.* 40 retentis aliquot munitiōibus, nepoti regis Franciæ, ex filio primogenito, vendens, frater Prædicatorum est effectus. Breue tamen tempus stans in ordine, egressus, factus est Cardinalis, & postmodum Patriarcha. Rex autem Carolus Romanus eundem nepotem Franci, filium sororis sue, de ipso Delphinatu, qui est feudum ab imperio, inuestiuit.

Baldewinus autem archiepiscopus Treuerensis, cum quadraginta duobus annis ecclesiam suam laudabiliter rexisset, ac propter senium & tenacitatem nihil amplius proficeret, cum frequenter solitarius vitam quasi Cartusienfium duceret: Ioannem de *Lichtenberg*, qui & in Argentinensi ecclesia præposituram, decanatum, Cātoriam & Pincernatum simul tenebat, valentem & prouidum, in spiritualibus & 50 temporalibus administratorem & vicarium ecclesiæ suæ deputauit, qui tamē assumpta administratione illico discessit abinde.

Cuno verò de *Salenstein* Canonicus & minister Heinrici Moguntini, inuito Papa, Carolo rege, & Gerlaco prouiso sedis, viriliter administrat, omnesque fructus & redditus, quos ecclesiæ collegiatæ, siue personæ priuatæ, siue Monasteria

Religiosorum, & omnium indifferenter Henrico Moguntino non parentium extra ciuitatem Moguntinam existentes, siue confisterent in blado, vel in vino, recepit, & ad castrum & munitiones sibi subiectas, deduxit: tenens semper familiares tot & tantos, quod in his Gerlacum prouisum nec suos formidabat. Gessit enim suam administrationem tam viriliter, quod in ciuitate Moguntina familiares sui ipso Cuno (vt ferebatur) annuente, Conrad. de *Zinsbruch* concanonicum occiderunt. Henricus etiam Moguntinus, quod in quondam Gunthero de *Schwarzenburg* electo, fideliter egerit, ab omnibus laudatur, Bauari verò de perfidia diffamatur.

Alb. de Hohenberg episcopus Frisingensis. *Principum multorum obitu.* *Bellum inter Anglos Gallos, re-nouatum.* *Anno 1350.* *Iohannes Valentinus Gallus, Comes de Guines.* *10*
 Eisdem temporibus in Curia Auinionensi Ioanne de *Göttingen* Episco-
 po Frisingensi, Medico famosissimo mundi mortuo, Papa Alberto de *Hohenberg*
 (cui dudum de Episcopatu Herbipolensi prouiderat, quem tamen propter poten-
 tia N de *Hohenloß* detentoris eius obtinere nequiuuit) de ipso episcopatu Frisingen-
 si prouidit. Rex enim Carolus ipsum detentorem, propter seruitia sibi per eum
 & fratrem eius Episcopum Babenbergensem in negotio regni impensa quantum
 potuit promouit: vnde Albertus ipse de *Hohenberg* in facto suo difficilem proces-
 sum habuit.

Moriuntur quoque eodem quadagesimo nono, circa finem in pestilentia fi-
 lia Caroli Romani regis, & Bohemiar, regina Hungaria; & soror eiusdem regis, v-
 xor Ioannis primogeniti Franci: item vxor Franci de Burgundia, qui Francus filiam
 regis Nauarraz pulcherrimam, de suo genere, duxit vxorem. Item primogenitus
 Ducis Brabantia, gener prædicti Ioannis: item & domina de *Couzin*, filia quon-
 dam Lupoldi Ducis Austria, & Conrad. de *Medeburg* maritus eius. Item filia re-
 gis Sicilia, vxor Stephani Ducis Bauaria, relictis sibi pluribus liberis. Qui Ste-
 phanus filiam Burgrauij in *Nuremberg* duxit vxorem: tantaque fuit in Francia
 & Anglia pestilentia, vt Parisiis & in pluribus locis vix nonus homo dicitur re-
 mansisse.

Anglus quoque, qui durante pestilentia quieuit, non inquietando Fran-
 cum, iterum cessante pestilentia in Vasconia per suos Francum inuadit, ali-
 quas munitiones expugnans, & terram quasi vsque ad Tholosam suæ subiici-
 ens ditioni.

Circa principium anni Domini, quinquagesimi, Francus clam vni seruatorum
 regis Angliæ Lombrado, tenenti custodiam vnus portæ in Cales, pro traditione
 munitionis pecuniam maximam pollicetur: at ille breui termino deliberandi rece-
 pto, velociter Anglum alloquitur. Iussusque recipere pecuniam ipsam à Franco re-
 cepit, & gentem Franci venire iubet hora ad hæc assignata. Angelus autem cum fi-
 lio suo & suis nocte veniens per mare, gentem Franci, intromissamque multitu-
 dinem videlicet nobilium maximam, interfecit, & aliquos captiuauit, confi-
 ctum nimis dubium iniendo. Habita autem victoria, sciscitatus, quis ab vtra-
 que parte valenior fuerit in conflictu, & nominato sibi quodam milite Fran-
 ci capto sibi coronam destinauit in turri, prolem eius liberatione pacifcens.
 Postea mense Iunio, cum iterum congredi vellent, missis per Papam nuntiis
 & data Anglo pecunia, induciæ firmantur ad annum. Angelus autem dicens, pa-
 cem violatam fore, misit gentem in Britanniam contra Francum, quos Fran-
 cus per suos inuadens, præualuit Anglis, multis occisis. Breuiter Francus mori-
 tur, circa finem Augusti, anno Iubileo, & Ioannes eius filius primogenitus co-
 ronatur.

Hic Ioannes Francus Comitem de *Gines* valentissimum, patris sui capitaneum
 fidelissimum, & inter Francos excelsum, qui dudum in seruitio Franci caprus per
 Anglum, & sæpe sub cautione emissus, cum nullum liberationis adiutorium pos-
 set habere à Francis, patre vel filio, pro 1 x millibus aureorum, tandem Anglo pro li-
 beratione sua, duas de suis munitionibus assignantem, pro eo improbe decollauit.
 Hic Ioannes anno domini m.c.c.c.l.i, de mense Ianuario, Curiam Romanam acce-
 dens duodecim Cardinales procurauit promoueri per Papam. Angelus verò super
 promo-

promotione vnus solius scribens Papæ, non est exauditus: propter quod omnes in regno suo per Papam ad beneficia quæcunque promotos expulit, sub pena submerſionis, ne quis inibi literas apostolicas qualcunq; & cuiuscunq; tenoris exequatur inhiibendo. Francus autem timens de vxore ſua, duos terræ magnates decapitat, propter colloquium habitum cum eadem.

Cum autem Clemens papa vi quinquageſimum annum perpetuò ſtatueret Iubileum, quem bonifacius octauus centeſimum ſtatuerat, quaſi nouum inchoans, timorofus, dicente ipſo Clemente, quinquageſimum magis Leuitico conuenire: ecce inchoante eodem anno, & per totum quinquageſimum, tanta Romam Chriſti-
 10 colarum conſluit multitudo, qualis non illic ab Vrbe condita conſluebat.

Requiſitus autem Papa per Carolum regem Romanorum, proceſſum dedit, quo Flagellatorum ſectam deteſtans, eos inhiberi præcepit, & religioſos eis fauenteſ, per epiſcopos capiuari: caſtigations tamen occultas in hoſpitijs bona intentione permittens. Prætendit quoque in proceſſu, quod ſicut manus in necem Iudæorum, quos pietas Chriſtiana defendit, laxarunt: ſimiliter de eis contra probos alios ſit timendum.

Natus eſt autem iſdem diebus Carolo regi in Bohemia, ex noua vxore, ſi-
 lia Rudolphi Ducis Bauariæ, filius. Wencellaus ex proauo nominatus, qui rex
 20 Ioannes fratri ſuo Marchionatum Morauiz, vt iuri ſuæ hæreditatis in Bohemia ce-
 deret, aſſignauit. Quamuis autem modicam pacem Germanis, magnam tamen pro-
 curat Bohemis, omnes indifferenter decapitatio raptoreſ, vnde inibi potens eſt, ple-
 biq; acceptus, qui & Pragam magnificauit in duplo.

Eodem anno quinquageſimo, de menſe Martij, Thuricenſes, qui anto pa-
 cos annos Ioannem Comitem de Habſpurg occiderant in conſpectu (vbi B. a. ga-
 rius de Landenberg miles fortiſſimus oculum poſt magnum laborem amiſit) Ioan-
 nem eiſdem Ioannis filium, ex perſuaſione quorundam intrinſecorum nocte cum
 multis armatis ingredientem, animo capiendi ciuitatem, ceperunt: Berengario
 prædicto multisque bonis occiſis. Qui multos ciuitatenſes decapitarunt, multos-
 que flexerunt ſuper rotas. Egreſſi ſunt autem ante oppidum Napprethſwiler ipſius
 30 Comitis: quod fratres eiſus iuuenes, occidi captum timentes, aperuerunt eiſdem:
 in quo itinere Rodolphus Bruno Magiſter ciuitatis, diuque potior ibidem, quamuis
 plebecius, eſt miles effectus.

Antea autem habentibus Waldenariis de Suſſæ Alſatiæ litem, cum Molito-
 re milite Thuricenſi, & nolentibus Thuricenſibus aliquam illis facere iuſtitiam co-
 ram ciuitatibus vel alibi, niſi coram Sculteto ipſorum, illisq; pignorantibus Thu-
 ricenſes: ecce centum ciues Baſilienſes, & ſeptuaginta Argentinenſes in peregrina-
 tione euntes ad monaſterium Heremitarum, captiuati ſunt in Thurego, &
 induciati ad tempus ſub maxima cautione. Et cum à Thuricenſibus intolerabilia
 peterentur, ſunt in captiuitatem reducti: & conſœderati ad quinquennium cum
 40 Ducibus Auſtriæ, Argentinenſi, Baſilienſi, Friburgenſi & Briſacenſi ciuitatibus,
 indiſctisque exercitiibus, omnibusque paratis & volentibus Argentinenſi & Ba-
 ſilienſi epiſcopis cum illis in perſonis propriis proficiſci, captiui ciuitatum ſunt
 reſtituti.

Eodem anno quinquageſimo cum rex Carolus Romanus pluribus ciuita-
 tibus & alijs Rheni noua contulit thelonia, per quæ traducentes vina & alias mer-
 ces, plurimum ſunt turbati. Argentinenſes verò tamdiu Rhenū obſtruxerunt, quod
 tandem obmiſſis nouis theloniis in Maio, ſub anno 11, Rheni aperto magna cum
 vino nauium multitudo deſcendit.

Eodem anno quinquageſimo primo, medio Iunij, vineis dudum efflorescen-
 50 tibus, grana communiter ſufficiebant ad agreſtam: ira quod non eſt memoria,
 blada & vina adeo flourerunt tempeſtiuè: & aperto Rheno, cum crederetur
 precium bladi & vini aſcendere, ipſum valde deſcendit, & circa Spiram & Wor-
 matiam ante diem Ioannis Baptiſtæ blada ſunt collecta, vinaque optima ipſo anno
 creuerunt.

*Commutum
Augustini
norum Ba
filea.*

Eodem anno, in festo Pentecostes, fuit Capitulum generale Augustinensium in Basilea, ubi fuerant x i x Magistri Theologiæ. Papa quoque omnibus fratribus ibidem venientibus, dedit eam gratiam, quam in Lubilæo habuissent in vrbe. Quibus fuit per Papam, Basil. & Argentinensem Episcopos, aliosque contribuentes, egregie ministratum, & concordauit Capitulum in M. Thomam de Sarburg, priori anno generalem electum, vita & scientia excellentem.

Eo tempore Treuerensis episcopus castrum *Mundlar* fortissimum diu oblidens, expugnauit.

Eodem anno l i, quidam Carmelita lector, faciens sermonem in Missa Papæ, eum & Cardinales de eorum vitiis adeo reprehendit; quod omnes qui aderant terre-
bantur, qui exiitit propter hoc à statu honoris rotatus.

*Pasquillus
palatio Pa-
pa affixum.*

Affixa quoque fuit quedam clausa litera ostio Cardinalis, Papæ & Cardinalibus directæ: qua aperta, reperitur; quod Leuiathan princeps tenebrarum salutem vicarium suum Papam & Cardinales seruitores suos; quorum opem iam vincat Christum, nitentem exaltare pauperes & humiles contra Rempublicam mundi, & introductis Prophetis, eos de omnibus commendat vitiis; & salutem eos mater eorum Superbia, & sorores eorum Auaritia, Luxuria, & cæteræ, quæ se iactant eorum adiutorio bene stare, & multa talia; Et scribitur: *Datum in centro inferni, præfente cæteris Daemonum.* Et commotus Papa perquirere nititur, & postea statim in infirmitate grauissima detinetur, de qua tamen conualuit, sed scriptor literæ prædictæ certificari non valuit.

Anno 1351.

Anno quinquagesimo secundo, Anglus munitionem fortem nepotis Papæ iuxta Tholosam obtinuit, de quo Papa plurimum conturbatur.

Infirmatus autem Papa obiit in die S. Nicolai; anno l i i, & positus in calce pro destructione carnis, in monasterio Casæ Dei, in quo olim Abbas fuerat, iussit se sepeliri.

*Innocentius
sextus.*

Mortuo Clemente Papa infra x i i i dies electus est concorditer, Stephanus de prino Claremontensis Francus, qui fuerat summus poenitentarius Clementis, & Hostiensis Episcopus, & vocatus est Innocentius sextus; qui in die Epiphaniæ Domini postmodum coronatus, statim reuocat omnes reservationes factas per priorem Papam Clementem, exceptis maioribus Prælaturis; & in omnibus ostendit se rigidum, qui antea in magna clementia fuerat constitutus erga etiam Cardinales. In die Conuersionis Pauli, facit gratiam pauperibus cum rigida examinatione, & reuocauit omnes gratias prædecessoris non consequutas ius in re. Hic iustus est reputatus. Nicolaum quoque Laurentij, olim Tribunalum in Vrbe, captum per Clementem, absolutum dimisit: qui reuersus ad Urbem, resumptus est honorifice in Tribunalum. Qui postea Innocentio Papæ commendans se resumptum in Tribunalum cum obsequij exhibitione.

*Ludouicus
iunior, di-
gitus Roma-
nim præ-
chio Bran-
denburgen-
sis.*

Ludouicus quoque Marchio, mediante Carolo Rege, anno l i cum Duce Saxoniz & Episcopo Magdeburgensi comportatur, promissis eisdem x v i i millibus marcarum, vt Arnestus Palatinus, dux de Bauaria, liberaretur.

Postea anno l i i i in Februario, actum est inter Marchionem & fratres suos quod Romanus Marchio efficitur, & fratri suo Alberto pars Marchiz datur, & filia Comitissæ de *Reichelberg* copulatur: Ludouico autem olim Marchioni, cedit tota superior Bauaria, attingens ad Comitatum Tirolis, & tertia pars inferioris Bauariz: Wilhelmus autem remaneret comitatus Holandiz, Selandiz & Hermegoiæ; quæ nolabant diuidi: constituto matri annuo redditu multorum millium florenorum, pro tempore vitæ suæ. Ludouicus autem Marchio de mense Decemb. cum Mediolanensi & sororio suo Martino Veronensi, parlamentum habuit in Tridento.

*Insignia im-
perij ad Ca-
rolum.*

Conuenerant autem rex Carolus & Ludouicus marchio in *Nuremberg* de mense Aprili concordantes omnino. Et cum Rex non posset concordare occupatores Marchionatus cum Marchione, quod cederent: ipse Marchioni adhærens, alios coram se citauit, sicutumque Marchionem cum suis banniuit. Marchio quoque lanceam, clauos, partem crucis Christi, & alia insignia, quæ imperio dicuntur per Ludouicum Imperatorem patrem suum relicta, regi præsentauit, recepta cautione de reducendis infra triduum, vel in *Nuremberg*, vel in *Frankfurt*, per regem: quod non fuit impletum,

impletum, sed ea Pragam perduxit, de quo Bohemia nimium gratulatur.

Ioannes autem frater regis, filiam Ducis Poloniæ, quam de Tropo we nominant, in scio rege traduxit vxorem, de quo (cum multi sint eorundè Poloniæ Ducum, attingentes versus Bohemiam) vtique rex perturbatur.

Postea anno quinquagesimo secundo, mense Martij, Wenceslao fratri regis ex Francigena, inuito rege, filia Ducis Brabantie copulatur, & terra Lutzburg in Comitum assumpsit eundem.

Ludouicus autem marchio, de mense Iulij & Augusti, ingreditur Marchiam, cum m. c. galeatis, plurima reacquirens, cui per totum annum præteritum rex Dacia cum trecentis galeatis & quingentis scutiferis aderat in Marchionatu, cum Romano, fratre Marchionis virili: qui rex ad priorem gentem suam ducentos galeatos, & quingentos scutiferos de nouo transmisit. Marchio quoque Milenenfis, filius sororis Marchionis, similiter ad gentem per annum ibidem habitam, tantundem transmisit. Recepta autem multa pecunia, idem Ludouicus filio Mastini Veronensis, sororem suam, quondam Ludouici Principis filiam, matrimonio copulauit: ex quo rex Vngariæ, cuius frater similiter eius sororius est, plurimum, nec immerito, conturbatur.

Peregrini quoque Iubilæi, licet vndiq; competenti pace potirentur: circa partes Rheni plurimum periclitati fuerunt, tam in submersione nauium circa Brisacum & Rhinagiam, ex quo plurimi perierunt, quam in uasione prædonum. Bertoldus enim Comes de Eberstein, Baldemarum militem dictum der rote Baldemar, de Westreich/ de Vrbe redientem, cepit, & in aureorum grossorum sex milibus talliauit. De quo tamen multi nobiles sunt gauisi, quia idem miles multo diebus tuis, post etiam cruciatus magnus, excoriavit ad vnguem.

Idem temporibus, de mense Decembri, Hannemānus dominus in Lichtenberg, qui spernens dominam de Liningen, sororem Emiconis comitis de Liningen, coniugem suam legitimam & probam, cuidam Lise mulieri adhaesit adulterinæ, ex qua plures liberos procreauit, quarum vnam filio Gotzonis de Grostein militis Argentinensis, matrimonio copulauit, in castro suo Lichtenberg: per Henric. filium suum & Emiconem prædictum captiuatur, & Lysa præcipitur ab alto: prius enim fuerat capta, & per multas petitiones dimissa, iterum ipsi Hannemanno adhaesit, & post reditum ab Vrbe, in vxoris & filii mortem machinando. Qui Hannemannus data cautione de non exheredando filio, liberatur.

Anno Domini, millesimo trecentesimo quinquagesimo primo, venit Nicolaus Laurentii, de mense Iulij, olim tribunus Romanus, Pragam, incognitus inibi: qui propter quosdam eius sermones, à Pragensi Episcopo detinetur diu captiuus, quem postea de mense Iulij, Carolus rex Papæ transmittit. Rex quoque tunc infirmitate grauissima & durabili detinetur, quod multi ex toxico factum fuisse crediderunt. Multos enim Dominorum Bohemiar, munitionibus & bonis suis, per partem regis eisdem obligatis, spoliauit: dicens, eos recepiſſe plurima vltra sortem. Conualuit autem competenter, ac sub anno millesimo trecentesimo quinquagesimo primo, de mense Maii Ducem Austriæ visitat, inter alia fratrem suum Patriarcham Aquilegiensem reconciliando cum rege, amicè etiam se gerens cum Marchione de Brandenburg, eius aduersariis aduersatur. Quilibet etiam eorum barones alterius, qui tempore eorum inimicitie de tradendo dominum suum, cum altero vias quæſierant, patefecit. Marchio etiam quauis se exinanierit in expensis, in Marchia tamen feliciter triumphauit, victisque quibusdam munitionibus, inhabitantes cremauit.

Romanus autem frater eius, venit ad matrem in Holandiam, assistens matri contra fratrem suum Wilhelmum, quem terra illa pro Domino ad mandatū matris recepit, quam mater aspirans ad cuiusdam imparis matrimonium, vt dicitur, nititur rehabere: at illi Wilhelmo assistit, & inter ipsos discrimina oriuntur. Scripsit autem mater filio, si eum obtinuerit, ipsum in quatuor partes diuideret: ipso e contra, si eam obtinuerit, vt matrem tractaturum benignè, scribente, inito conflictu in lacu, ex parte matris perierunt c. c. viriles, & vltra, multiq; Anglorum.

Eodem anno 1. r. de mense Iunij, marchio Iuliacensis, quem filii biennio tenebant captiui, penitus liberatur. Dominus enim de *Schöneste*, qui postea in obsidione *Münster* iactu perijt, filios liberos infestauit, cui tandem Colonienſis & Treuerensis archiepiscopi aſſiſtebant; Filii. n. capto patre (quamuis antiquior haberet Comitatum Montium) in ſubſtantia & ſumptibus deſecerūt, debitis oneratis: vnde pater cum filiis bene concordat, vt dominium reſtauretur. Dux quoque Gelrix à iuniore fratre ſuo, dicente, cum inutilem, de adiutorio Comitis Marchie impugnavit.

Angli ſu-
ceſſum in
Gallia.

Anglus eodem anno 1. r. de mense Aprili, cum vxore & liberis veniens in Calles, terram prædicti Comitis de Gines inuadens, obtinuit ferè totam, & contra Comitem Lemouicensem, eum cum Franci auxilio aggredientem, conflictu obtinens; & postea cum Comite Beloniensi pari modo conflixit, Comitem cepit, multis occiſis, & pluribus captiuatis, diuerſis inſultibus feliciter triumphando. Comitatu quoque Bellifortis, quem frater Papæ tenuit, omnino quaſi deſtruxit. Fræcus aut fratri & nepoti Papæ, vt cum expreſſis armatorum multitudinibus ad eum venirent, ſub priuationis feudorum, marſchalco verò Papæ, ſub capitis poenis, mandauit.

Erat autem eo tempore lis duriffima in Weſtrania, Episcopo & ciuitate Merenſi ac Comitiffa Barrenſi ex vna: Duciffa Lotharingæ, Comitibus de Sarbrug & Geminopore, dominis de Vinſtingen & plurib. aliis, ex parte altera, ſe omni diſcordia vaſtantibus hinc inde, quos Francus, vt ab eis mutuò, more ſolito haberet auxilium ſuo tempore, pacare conatur. Deſtructis autem mutuo aliquibus munitionibus & conuenientibus vtrinque circa Metim in Auguſto ambarum partium armatura, habentibus extrinſecis circa duo millia & quadringentos galeatos, factisque multis militibus, negotium comportatur. Inter Francum quoque & Anglum factò conflictu, in quo pars Franci præualuit, ad annum induciæ confirmatur. Et poſt hæc anno Domini milleſimo trecentefimo quinquageſimo ſecundo, de mense Iulij, Francus caſtrum Gines obſedit.

Xinfelden
oppidum.

Anno Domini M. CCC. LI, de mense Auguſti, venit Albertus Dux Auftriæ ad partes Rheni, redimens à Comite de *Nidowe* oppidū imperiale *Xinfelden*, dudum Ducibus ab imperio obligatum: ſicq; habuit de oppidis imperialibus ſuper Rheno, 30 *Schaffuſen*, *Xinfelden*, *Nuenburg* & *Briſacum*.

Tigurnum ab
Alberto Au-
ſtro obſe-
ſum.

Obſedit autem Tigurnum, cum duobus millibus galeatorum, & x x millibus peditum, de auxilio Baſilienſis episcoporum & ciuitatum: item Friburgenſium, Bernenſium, de *Wirttemberg* Comitum, de *Hoſenberg*, & aliorum multorum. Conſederati autem erant Turicenſibus valles Suitiæ, *Wraß*, & *Uderwald*, & oppidū *Lutern* ipſius ducis, quod ſe ab eius ditione retraxit: & cõpromiſſum eſt in quatuor arbitros, Agnete olim regina Vngariæ, ſorore Ducis, pro ſuperiore electa. Qua concordante cum arbitris Ducis, poſt reſeſſum exercitus, illiusque Turicenſibus pronuntiationi parere nolentibus, ſed x v i obſides meliorum Turicenſium in *Brucke* & in *Baden* poſitos in obſtagio, in obſeruacione obſtagii quaſi perpetuò dimittentibus, qui turribus ſunt incluſi: Dux ergo in mense Nouembri, ciuitatum hominibus dimiſſis, equites & ſagittarios pro cuſtodia munitionum ſuarum & pro inſeſtandis illis, & ne eis adduci poſſent victualia, deſtinauit. Vxor eius Ioanna de Ferreto interim, relictis quatuor filiis & duabus filiabus, mortua, Auftriam eſt reuerſus, Ioanne de *Habſpurg* captiuo manente.

Auftriaci
prope *Baden*
ſuſſi.

Suitenſes autem vallem Ducis *Glariæ*, deſtructo inibi caſtro Hermannii de *Landenberg*, ſubegerunt. Burkardus autem de *Ellerbach* capitaneus Ducis, equites Argentinenſis, Baſilienſis & Friburgenſis ciuitatum, circa ducentos poſuit in locum Balnearum, extra oppidum *Baden*. Turicenſes autem in die ſancto natiuitatis Domini de nocte cum quatuor millibus peditum armatorum, duobus millibus bragantum, & ducentis equitibus armatis, latenter egreſſi, cum poſt caſtrum Balnearum deſcendentes, viam arboribus inueniſſent obſtructam: in tollendo obſtaculo vſque circa ortum Solis fuerunt impediti. Equites verò ciuitatum cum equitibus Ducis diſpoſuerunt, poſt Miſſam, ipſo die Stephani, viſitare Tigurnum, & ob hoc equos & arma paratos haberent. Illis venientibus, dimiſſis

missis omnibus suis, vix cum equis & armis ad oppidum euaserunt. Turicenses vero tollentes spolia, locum Balnearum & quædam alia, incendio vastauerunt.

Et cum circa occasum solis reuerterentur, alii cum ccc equitibus, & dccc peditibus de *Brucke & Baden* eos sequerentur: Turicenses se de sylua montis trahentes ad planum conglutinauerunt. Et appropinquantibus istis, equites Turicenses dixerunt eis: Vah vos non audetis. Alii verò dixerunt: Vah, vos fugitis. Et ecce sub banerio Basiliensi, qui hoc illa vice fortè obtinuerunt, in crepusculo iniungere constitum, & cecidere de parte Ducis centum & vltra. Ex parte Thuricensium ceciderunt cccc, & præ nocte ab inuicem discesserunt. Interea ante reditum Ducis in
10 Austriam, Thuricenses & sui successiue omnia Ducum & suorum in illis partibus extra munitiones incendio vastauerunt, oppidum Zuge, sæpe tentantes expugnare, sed propter Argentinenses nequieverunt.

Anno Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo secundo, de mense Aprili, promisit dux ccc Astrales in Baden contra eos, & ipse subsequitur de mense Iulii, omnibus quos habere poterat conuocatis. At Suintenses Zuge machinis, catitis & iaculis igneis adeò infestarunt, quòd oppidani emissis extraneis, Suintensibus se dederunt. Dux verò cum duobus millibus galeatorum equitum, & x millibus peditum armatorum Thuregum obsedit: inter quos erat Lud. marchio de Brandenburg, multi Comites & Barones. Constituto autem Eberhardo de Wirttemberg intito
20 quasi per multas preces capitaneo, cum alii familiares Ducis, eo inscio omnia tractarent, & res esset in spe compositionis, pro duce, Eberhardo recedente: totus exercitus negotio infecto recessit. Et est tandem compositum, quòd Thuricenses & sui, nullum de hominibus Ducis reciperent in Burgenfes. Et liberatus est Ioannes de Habsburg, restituta sibi Marchia & oppido *Naprechtswiler* / restitutaque sunt Duci *Glaris, Zuge, & Lucerna ac Thune*, cum pertinentiis in *Swize*, & nihilominus ligà contraxere iuratam. Post hæc finita liga Bernensium cum Ducibus, ipsi se Suintensib. & Thuricensibus colligarunt.

Tigorum ab Austria denuò obfessum 1352.

Berna Helueticis conuincitur. Lituanis in Poloniam effusi.

Item eodem anno quinquagesimo secundo, rex Litouiz cum auxilio Tartarorum innumerabili, per Russiam (quã quasi destruxit) transiens, animo destruedi Cracouiã, cum rehausisset fratrem suum Ludouicum captiuum dudum, & cum omnes vicinæ terræ ad eius resistentiã properarent, recessit, in pristina perfidia perseverans.

Item eodem anno Liga pacis generalis Alfatiz finita festo Martini, Rodolphus Palatinus, nominans se Vicarium imperii, & Hugo de *Hohenberg* cum ciuitatibus Imperii Alfatiz, noluerunt prorogare ligam pacis, nisi nonus cognitor, qui ante fuit Argentinensium, detur ciuitatib. Imperialibus: Episcopo autem & ciuitate Argentinensi nolentibus mutare in hoc morem antiquum, liga expirat. Quo facto, Rodolphus de *Vegerstheim* armiger Argentinensis, qui dominis de *Vinsingen* multum seruiet, de multorum auxilio, Hagenowenses (pro eo quòd in anno Iubileo Ioannem fratrem suum decapitauerant) hostiliter inuadens, ipsos ad magnã artauit emendam. Anno enim Iubileo Ioannes de *Vegerstheim* prædictus valens & robustus in sacra foresta, in inuasiõe quorundam Angliæ peregrinorum, captus cum famulo, euadente Ioanne de *Wolfgangstheim* adiutore suo, licet probationes pro eo offerrentur, quòd pignora re voluerit regem Angliæ, in cuius seruitio plurima expenderit, post preces innumerabiles nobilium Argentinensium, virorum & mulierum & dominorum Alfatiz, in *Hagenowe* decollatur.

Anno Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo tertio, rex Carolus egreditur de Bohemia, mense septembri & veniens Vlmam, ligam pacis generalis fecit omni Sueuiz imperii ciuitatum. Et cum iussisset Eberhardum de Wirttemberg
50 præsidẽ huiusmodi ligam iurare, & ille diceret, se velle deliberare cum fratre: Rex indignatus dixit: delibera quantum velis. Tunc territus Comes, iurauit. Venit autem rex Constantiam, vbi cum inuenisset ciues quasi omnes armatos, & catenas per vicos, omnia tolli iussit. Erant autem omnia paramenta mensæ suæ ad comedendum & bibendum, & nauicula continens elemosynam illius ruenis, omnia de auro puro, nec quicquam inibi apparebat argenti: omnia autem inferiorum

Ferdus Sueuicum Caesari austriacitate iunctus 1353

*Carolus
quartus Ti-
gerius Venet.*

menſarū paramenta, etiā pro garrionibus, & currus ducens nauem, continētē eleemoſonam, de argento fuerunt. Conuenitque ad eum multitudo Baronum, & miſſum eſt pro Thuricenſibus, pro diſcordia cum Duce ſedanda. At illi cum val- libus Suiſſæ nolentes duci ſubiici, ſe ad ſeruendum regi & imperio obtulerunt: ſic- que venit Thuregum, & oſtendūtur priuilegia Imperatorū pro Vallibus antiqua. Et cum per miniſtros Ducis dieeretur, cur ea nō antea monſtraſſent: reſponderūt: quōd pro nullo motu ea alteri, quā eorum Domino principi Romanorum, monſtra- rent. Et obedierunt regi valles, quæ in xxxvi annis nulli parebant. Et deſcen- dens rex per Baſileam & Briſacum, venit Argentinam, vbi honorificè eſt re- ceptus.

10

*Vini ſer-
pmentum.*

*Fadus Rhe-
niſe.*

Decubuit autem infirmitate durabili in *Mollesheim*, Berchtoldus Epiſco- pus Argentinenſis, qui Ioannem de *Lichtenberg* (qui in eccleſia Argentinenſi præ- poſituram & decanatum in lite, Cantoriam verò & Pincernatum ſine lite tenebat) Regis ſecretarium, vicariū conſtituit, in ſpiritualibus & temporalibus, & pro eo præ- ficando eccleſiæ, Epiſcopum cum capitulo, & rex, Papæ literas dirigunt ſerioſas. Eo Autumno tanta fuit vini abundantia, quōd bona meſura vini communi- ter pro Obulo, vas autem vacuum pro triginta ſolidis Argentinenſibus vendebatur. Multitudo quoque agrorum in Alſatia incoleſta remanſit, & etiam circa feſtum Lucie, in bonis vineis erant adhuc botri. Et venit rex Hagenouiæ, vbi in die Omni- um ſanctorum communicatus fuit. Facta eſt etiam liga pacis ibidem ad triennium, in qua quindecim Iudices ſunt ſtatuti, duo per Epiſcopum, & duo per ciuitatem Argentinenſem, tres per oppida Imperij, vnus per inferiorem Landgrauium, vnus per Dominos de *Lichtenberg*, de *ſchſenſtein* & *Beroltſeck* in Voſago, vnus per Abba- tem Morbacenſem, dominos de *Kapoltſtein*, de *Beroltſeck* in *Mortenowe*, & de *ſſenberg*, vnus per Epiſcopum, & vnus per ciuitatem Baſilienſem, & quindecimus per regem. Receſſit autem *Weckerius* Marchio de Baden, nolens eſſe in liga, cuius frater *Fridericus*, & *Hermannus* partruus, in breui ſunt ante deſuncti.

*ſ Florentij
corpus.*

*Ando.
Erſtein.*

Concordauit etiam *Sletztſtatenſes*, introducens expulſos, & inſtituit telonia ſuper Alſa quæ breuiter reuocauit. Aſcendens quoque rex viſitat Bertoldum epi- ſcopum Argentinenſem, in *Mollesheim* decumbentem, & craſtino, caſu in die Flo- rentij, veniens Haſelabe, aperit tumbam Florentij, trecentis annis auro & argento re- cluſam, & inuenit caput & corpus eius. Et faciens ibi tabelliones, inſtrumenta ſibi dari iuſſit, de inuentione huiuſmodi, quia Canonici Argentinenſes S. Thomæ, vbi ſepulcus fuit, aſſerunt ſe caput & corporis maiorem partem habere: & aderant ibi Moguntinus, & plures Epiſcopi. Viſitat etiam rex Monafterium de Andelæ, v- bi eſt corpus beati Lazari, & monafterium in *Erſtein*, vbi eſt corpus beati Vr bani, tunc & ante nunquam apertum. Et de his omnibus & aliis multis ibi & alibi reliquiis partes accepit, animo Bohemiam traducendi. Et deponit Hugonem de *ſſenberg* præſidem.

30

*C. de Pal-
ckenſtein
res apud
Moguntia-
ui goſſa.*

Reuerſus autem rex Argentinā per Hagenouiā, *Wiſſenburg*, & *Landawe*, venit Spiram, vbi ad eum venit cum euatione Cuno de *Walſenſtein*, miniſter Henrici de *Wirnenberg*, archiepiſcopi Moguntini depoſiti. Qui Cuno dominum ſuum contra Papam & regem, ac dominum de *Naffawe* & ſuos, manu tenens, in tantum præ- ualuit, quod pluribus annis omnia bona quorumuis Clericorum, ciuitatis & diocēſis Moguntinæ beneficialia & matrimonialia, Gerlaco prouiſo ſedis adhaerentium, ſine lite recepit, multisque qui mandatis Apoſtolicis paruerant, trucidatis, & exe- quentibus aliquibus ſubmerſis, multisque exulare coactis, literas quoque apoſtoli- cas gratioſas vel alias repertas apud quoslibet, laniauit. Nouum telonium apud *ſpenheim* inſtituit, & empta Curia Monachali ſuper Mogano, ad vnum miliare à Moguntia, ibidem caſtrum conſtruxit. Seruantes mandata Apoſtolica vndique per diocēſim tanquam excommunicatos vitare coegit, fauorem quaſi omnium habuit, pro eo quod Domino ſuo & Ludouico Principi adhæſit depoſito, tantæ conſtan- tiæ fidelitatem oſtendit: & reputatus eſt animoſior Alemannus. Plura eccleſiæ Ma- guntinæ bona obligata redemit. Hoc anno quinquageſimo tertio, quatuor millia paulſtra vini, & x l. millia maltera bladi collegit; ſeruitores habuit prudentiſſimos & conſtantes,

50

constantes, quibus omnia regenda commisit, ipse venationibus & iocunditatibus assistebat. Cui cum rex Spitz plura commissâ cōtra imperium obieciisset: ipse se super his non deliberasse respondit. Et quantumcunq; sibi magna exhiberentur, ipse nil se auditurum, per quod Dominus suus cederet, respondendo, recessit.

Et descendit rex Moguntiam, comportans cum Gerlaco Moguntino & Capitulo potētium, quod restituta sunt sibi nomine Imperij *Opyenheim, Odersheim* oppida Imperialia super Rhenum, cum castris & villis attinentibus, quæ obligata fuerant ecclesiæ Moguntinæ pro x c millibus florenorum. Et feria quarta ante Thomæ in atrio ecclesiæ *Opyenheim*, ipse Gerlacus absoluit vniuersitatem ibidem, ipsaque nomine Imperij regi iurauit.

In die verò beati Thomæ, rex cum Principibus & Baronibus Moguntinæ præsidens, declarauit, Cunonem in multis contra Imperium fecisse, super quibus respondere & iustitiam facere renuit coram rege: inhibens omnibus auctoritate regine quis assistat eidem. Et declaratum est per Principes & Imperij fideles, quòd quicumque scienter contra hoc fecerit, corpus & res ad gratiam regis amississet.

Eodem die venit Treuerensis notans Cunonem, moriturq; Henricus de *Birnenberg* Archiepiscopus depositus, paralysi, quem fingunt viuere tractatores Cunonis. Et componit eos rex amicè de consilio & auxilio Ioannis de *Siechtenberg*, electi Argentinensis, quòd Cunoni remanet castrum *Wogtsperg* pro tempore vitæ, & quòd sibi & hæredibus remanet pignus *Ermsfels*, cum multa terra vicina, quoulsque redimantur per Archiepiscopum pro quadraginta millibus florenorum. Item quòd remoto *Wilhelmo Pinschon* Gallico, sedis prouiso, præpositura Cunoni permaneat in quiete, ipseque Cuno in blado & vino retinebit collecta, & quòd archiepiscopus contracta debita per quinque administratores, dudum per Henricum archiepiscopum & Capitulum electos, solueret teneatur, & quòd collecta & facta per quondam Henricum etiam post depositionem rata manebunt, & ipsius & suorum fiat per papam, vel eius auctoritate, absolutio & relaxatio generalis: sicut expeditis omnibus, statim factus est Cuno regis & Archiepiscopi intimus & dilectus. Datæque sunt suis fidelibus, præsertim *Herbotoni*, humili seruitoricus & prudentissimo, prouisiones & munera ab eisdem. Qui Cuno postmodum factus est Archiepiscopus Treuerensis. In die verò beati Stephani, rex præsidens Moguntinæ coronatus.

Hac hyeme anni *LIII*, Marchalcus Prussiæ, cum multis aduenis glaciem transiens cum quinquaginta millibus, in terram regis Litouinæ veniente pluuiâ (ne fracta glaciè reditus præcludatur) illico est reuersus, & fratrum exercitus est dispersus. Interim rex conuocatis duobus fratribus suis, cum multa gente venit illis insciis, ad confliktum paratus. Et intelligens illos transisse, confortata noctibus glaciè, per viam illorum Prussiam ingreditur, & per integrum diem vastâs & cōburens, multa millia hominum captiua traduxit, illico reuertendo, filius autem regis cum multis, a perta & fracta in parte illa glaciè, est submersus.

Anno Domini *M. CCC. LIII*, in Ianuario, reuersus à rege Balduinus Treuerensis Archiepiscopus moritur, & statim Comes de *Sarbrugge* archidiaconus concorditer eligitur, & breuiter confirmatur & consecratur à Papa. Post hæc venit rex ad ciuitatem Metensem, vbi honorificè receptus, multis ibi diebus permanit, faciens ibi ex Comitatu Lutzelburgensi Ducatum, & ex Comitatu Barrensi Marchionatum. Non tamen eum receperunt tanquam regem, dicentes, se soli imperatori ad plura iura teneri. Deinde in hebdomada sancta *Reifersberg* Alsatia reuersus, ibi Pascha peregit. Et venit in monasterium *Spothenberg*, quinto nonas Maii, & tumbam beatæ Ouliz, vnâ cum Ioanne Episcopo Argentinensi paulisper aperuit, tollens ex integro corpore ibi reperto, partem brachii dextri fideliter ipsam recludens.

Cum autem Albertus Australis scire vellet, an rex manu forti sibi vellet assistere contra Thuricenses & valles Suintiz, & confederatos eis: rex in Aprili ascendens Thuregum, libenter induxisset eos: quòd Duci reliquissent sua, scilicet Lucernam, *Zuge & Glaris*. Illi responderunt, sibi placere, quòd duci darent ea, ad quæ tene-

rentur eidem: sed nolebant sinere, quòd Dux vel sui, munitiones in sua potestate tenerent, prætendentes, quitasse cum illis. Rege verò dicente, eos tanquam Imperii homines non potuisse sine rege talia iurare, cum eius autoritas sit excepta: illi verò dicentes: se simplices talia non intelligere, omnino suo proposito inharebāt. Sicque rex factis inter eos treugis ad prædicendum per vnum mensem, negotio infecto recessit. Interim autem tractauerat cum Thuricensibus, de emendo pro Imperio Lucernan & Zugæ munitiones, Australis, ratione quarum tot scandala sunt suborta. Dicens etiam rex, se illidaturum plures & meliores circa Austriam, pro lite sedanda: quæ Dux intelligens, nimium est commotus, dicens: se melius posse emere bona regis.

Conueniunt autem in Ratispona, Rex, Dux & Marchio Brandenburgensis, extra ciuitatem tamen manens, accedere nolens regem: & irato Duci dixit rex: Se credidisse ei complacere in tractatibus prædictis: sed ex quo ei displicent, se in propria persona, cum omni gente Imperii, cum Duce, in Thuricensium obsidionem iturum. Et egressus est Dux de Austria, anno prædicto de mense Iulii, cum innumerabili pecunia, & gente magna Australium & Sueuorum, monens omnes ciuitates sibi colligatas, ac fideles quoscumque. Rex quoque monebat omnes ciuitates & fideles Imperij in Ducis subsidium contra illos.

Dux autem descendit in *Brucke*, cum c. galeatis, & mittuntur ei secunda die milis Augusti, ab Argentina centum galeati meliores & nobiliores ciuitatis, & trecenti 20 pedites, quorum quilibet sex habuerat currum sex equorum ab Argentina, præter alios currus & bigas, omnia eis necessaria deferentes: quorum florēs Ioannes Zornius miles in *Brucka* moritur.

*Tigurnum
tertio ob-
fessum.*

Similiter & aliae ciuitates & domini Sueuicæ & Rheni fecerunt. Confluit autem ad Duceum contra Thuricenses nimia multitudo. Rex verò veniens iuxta *Regensperg*, distans per vnum miliare a Thurego, castra metatur. Graue autem erat ciuitatibus imperialibus obsidere Thuregum imperiale, nisi & illorum sermone audito. Obtulit autem rex ciuitatibus, quòd ex parte Ducis & sui, omnia committerentur: dummodo & illi facerent, arbitrio ciuitatum. Et missis in Thuregum cuiuslibet ciuitatum nunciis, & exposito Thuricensibus ciuitatum fauore, & oblato eis tali compromisso: illi, quòd omnia libenter in ciuitates compromitterent, excepta liga, cum aliquibus Ducis munitionibus, responderunt. Et obiecto eis, quòd si contingeret Regem eis aduersari, an eis assistere vellont, petebant, ne intricaretur eorum iuramentum, & sic ciuitates infecto negotio sunt egressæ.

Meilan.

Vincitur autem villa *Meilan* magna, Thuricensium, & multi occiduntur, horumque deliciarum inter *Raprechtswitz* & Thuregum vastatur omnino. In progressu autem ad Thuregum, vbi iuxta vallum quod Thuricenses & Suiuzenses non longè ante ciuitatem fecerant, & se ibi in campo posuerant, vbi timebatur conflictus: Ioannes *Windloch* Episcopus Constantiensis, Ducis Cancellarius, voluit, quòd Vexillum suum & omnes Sueui sub illo, iuxta antiquum ius Sueuorum, præire deberent. Quod cum Dux nollet, sed suum præire Vexillum: Episcopus cum suis recessit, nolens minuere ius Sueuorum, de quo Dux nimium est commotus. Gens namque Sueuorum à tempore Caroli & aliorum Principum, quod in expeditionibus primum confictum habere debeant, viribus & virtutibus meruerant.

*Sueuorum
privilegium
in inuendo
confictu.*

Postquam autem Dux septem hebdomadis circa Thuregum vastauit, dimisso exercitu (quia rex manere noluit) reliquit Equites in munitionibus circumquaque, qui impediētes illis adduci victualia captionibus & interfectionibus semutud infestant. Dux autem cum R. filio suo Austriam est reuersus, animo breuiter reuertendi.

*Pugna in
lacu Tigur-
no.*

Et in Decembri, cum afferretur bladum Thuricensibus, & cum viginti quatuor nauibus armatorum, bladum deducere voluissent: Hermannus de *Landenberg* hæc præintelligens, absconsis nauibus suis cum armatis, illos retro inuadit. At illi fugientes de nauibus, occisis pluribus, pedes euadunt, nauibus Hermannō relictis. Dux autem post Pascha dirigit multo plures.

Iisdem

Iisdem temporibus... de *Hohenloß*, episcopus Herbipolensis, de auxilio Mo-
guntini & comitum de *Wittenberg* & aliorum, ciuitatem Herbipolensem potenter
obsedit, pro eo quod vnus Ciuitatenfis præbendam ecclesiæ Herbipolensis contra
ecclesiæ consuetudinem, quæ nunquam ciuitatenfes receperat, impetrauit à sede.
Et non obstante appellatione Capituli, ad inuocationem executoris, bona Capituli
occuparunt. Et veniens Rex illic negotium reformauit: ita quod ciues curias Cano-
nicorum, quas interim destruxerant, reedificare deberent, & quælibet pars in suis
libertatibus remanere.

Eodem anno de mense Septembri, moritur Ioannes archiepiscopus Mediola-
10 nensis: & tres fratruales eius, Matheus, Barnabas & Galeatius, filij quondam Stephani,
dominia occuparunt. Dederat autem ipse archiepiscopus pecuniam dudum *Wern-
hero de Vrslingen* capitaneo societatis, quod in patriâ est reuersus, & breuiter in Sue-
uia sepultus.

Post cuius obitum alia surrexit societas x millium equitum & vltra, in partibus
Lombardiæ, quibus primò præfuit frater Memorialis hospitalarius, apostata prouin-
cialis, strenuus & prudens in armis, qui recedens cum societate sua, & per Vrbem
de conductu Tribuni transitum faciens, propter quandam suspicionem decollatus
est à Tribuno. Qui Nicolaus Laurentij tribunus in breui postea facto insultu, occi-
ditur à Romanis, præcipuè à Columnensibus, quibus & in hoc fauebant Vrsini. Po-
20 puli autem videntes eum mortuû, ne viderentur illis suspecti, ipsum conciderunt in
frusta. Societas autem, recedente Prouinciali R. de Landawe Sueuum, de genere
comitû, pro Capitaneo, tanquam virilem recepit. Hæc societas semper morabatur
in campis ad dandum sibi victualia Dominos & ciuitates coercens. Hæc societas
diu stipendiata est à Veneris, in regis fauorem. Et iacebant iuxta ciuitates Mediola-
nensibus subditas, à quibus ne infestarent eas, victualia receperunt. Tenebant autem
inter se maximam pacem & iudicium, & afferentibus venalia, securissimus daba-
tur conductus. Post hæc se transferebant ad partes Rauennæ, & postea in Apu-
liam.

Rex eodem anno 1111, mense Septembri, quasi occultè cum paucis ingreditur
30 Lombardiam, & veniens Mantuam, mittit ad ciuitates Alemanniæ, & episcopos &
ad alios, vt sibi gentes armatas dirigant, iuxta morem. Et Robertum seniore Baua-
rum Palatinum Rheni, tempore absentia vicarium regni constituit generalem. Rex
quoque in Decembri, factis treugis inter Venetos & Mediolanenses, cum tribus fra-
tribus Mediolanensibus reformatur, recepta ab eis grandi pecunia, & promissis sibi
annuis redditibus de terra, ita quod illi nomine regis ministri terræ maneant, sicut an-
te: sicque Mediolani honorificè est receptus, & in palatium episcopi traductus, ab ar-
chiepiscopo Mediolanensi, quem de genere prædictorum Vicecomitum papa præ-
fecerat, corona ferrea coronatur.

Anno Domini m. ccc. lv, in Ianuario, Rex oblati sibi portarum clauis-
40 bus à Pisanis & Senensibus, Pisas perrexit, vbi ad eum in Febuario Regina per-
uenit, & habuit mille galeatos Bohemos & paucos Alemannos. Hostiensis verò
episcopus Cardinalis, crastino Purificationis flens, animo coronandi regem à papa,
recessit, associatis omnibus Cardinalibus ad duas leucas, dicens, se timere, se am-
plius non visurum. Rex autem in festo Paschæ coronatus à Cardinalibus, Pisas re-
uertitur, quia fe non mansurum in Vrbe promissit. Imperatore autem ab Vrbe in
die coronationis recedente, factis multis militibus super ponte, & eoque quinque
diebus ante Pascha latitante in vrbe, templaque visitante latenter, & in reuersione à
Senensibus & aliis gloriose recepto, duorum fratrum filiorum, quondam Principis
50 Moregiæ, quos Vngarus à captiuitate reliquit, vnus iunior in Apulia manens, sibi
societatem aliquâ assumens, & Ludouicum patrualem, scribentem se regem Siciliae,
& habentem Ioannem quondam coniugem Andree regis iugulati & eius dominia,
dilectû nimis sedi Apostolicæ vehementer infestabat. Alter vero maior, qui & antea
dudum forsan simulatè coram Franco patrueli suo Vngaro, duellum indixit,

castrum fortissimum Prouinciæ, in quo idem Ludouicus thesaurum suum habuit, obtinens, militem, de quo prædictus Ludouicus confidit, custodientem castrum, qui & Clementis papæ habuit filiam, cum vxore deiecit, omnibus per eum occupatis in castro repertis. De quo cum papæ Petragoricensem Cardinalem, ipsorum fratrum auunculum, & quosdam alios Cardinales sibi fauentes, de fautoria haberet suspectos, vt eis ablationem pilei, ipsi verò sibi diuisionem capitis minarentur: nimia Auinioni scandala sunt suborta. Papaque conquisitis stipendiarijs ad custodiendum se in palatio, cum Petragoricensis cum suis, plures Cardinalium assistentes papæ, de suis curiis eiecisset, papa Rhodanum in tuitionem Franci transiuit.

His diebus Veneti Ducem suum, cum quibusdam alijs, decollarunt.

10

*Basilica terramotu 1566
eide 1566.*

Anno Domini M. CCC. LXI, in festo beati Lucæ Euangelistæ, corruit ciuitas Basilea, ex vehementi terremotu, & plura castra & alia ædificia corruerunt. Ille tremotus venit circa vespertas. Et in sequenti nocte fiebant plus quam decem, ex quibus etiam plus quam x l. castra circa Basileam sunt subuersa: per plures etiam dies sequentes, fiebant plures terræmotus.

Imperialis curia Metu celebrata.

Eodem anno venit Carolus imperator ad ciuitatem Metensem in aduentu Domini, celebrans ibidem natalem Domini: fueruntque ibi Principes Electores, & Officiales seu ministræ Imperij, quorum quilibet ministrabat Imperatori sedenti in mensa, in officio seu ministerio suo proprio. Quilibet autē veniebat super equo, vsque ad mensam. Descendente verò de equo coram mensa, iustitionibus & mimis dabatur equus: & alix plures solennitates fiebant ibi, de quibus longum esset scribere. Erat enim solennior curia, quā de aliquo Imperatore scribitur temporibus retroactis multis.

Carolus 4. Argentinæ Genes 1565.

Anno domini M. CCC. LXV, crastino Georgij, venit Imperator Carolus Argentinam, & susceptus fuit cum magna solennitate, tanquam Imperator: dudum enim receptus erat, tanquam rex Romanorum. In festo verò sancti Marci, recessit versus Auinionem ad papam. In festo autem Petri & Pauli reuersus fuit Argentinam per nauigium: inde recedens iuit in Seltze.

Britannorum in Alsatiam irruptio.

Feria sexta sequenti, quæ erat festum Valrici, intrauit quidam Capiteanus, cuiusdam societatis Anglicanorum, qui dicebatur Archipresbyter, cum sua societate, videlicet populo innumerabili, habens secum x i i millia equorum, vt æstimabatur, in Alsatiam, & de nocte combusserunt quā plurimas domos in Rünigeshofen apud Iobium ibidem situm. Sequenti Sabbato eadem multitudo ipsius societatis infra prandium vel circa meridiem, apparuit impetuose ante muros ciuitatis Argentinensis, offerrens se ad bellandum. Ex cuius terrore & horrore omnes forenses & incolæ villarum & camporum circumquaque, ad ciuitates & munitiones seu fortaltia fugerunt.

Periculum urbi Friburgi 1566.

Eodem tempore venit Carolus de Auinione, vt dictum est, & morabatur per aliquot dies in oppido Seltze. Hic congregauit exercitum magnum ad expulsionem societatis. Quod percipiens archipresbyter cum suis, fugit ex partibus Alsatix, & dixit se illuc venisse ex iussu Imperatoris, culpans Imperatorem, quod iniquè circa se egisset, eo quod exercitum ad expellendum eum congregasset.

Clades ad Endingen Brisgæ 1567.

Anno Domini M. CCC. LXVI, vigilia annunciationis beatæ Mariæ, Egeno comes in Friburg, cum suis fautoribus voluit fraudulenter cepisse ciuitatem seu oppidū Friburg: sed ciues præmoniti parum, clauserūt portas suas, & exteriores fraudati sunt desiderio suo. Postea intra Pascha & Pentecosten destructum fuit castrum Friburg, per ciues Friburgenses: ex hoc oritur briga inter comitem & ciues.

Anno Domini M. CCC. LXVII, in die beati Lucæ, bellatum seu pugnatum fuit à comite & ciuibus prædictis apud Endingen, & præualuit comes, ciuibus grauitur succumbentibus: ita quod ex parte ciuium & eorum fautorum, plus quam mille occisi sint, & plurimi captiui abducti. Cæteri fugerunt à facie comitis. Hæc acciderunt eis propter superbiam eorum, quia ita elati erant, quod nolebant Dominum suum prædictum recognoscere pro domino suo, & quia tenuerunt habere ligam pacis cum Argentinensibus, quā prius plus quam x l. annis cum eis habuerant. Quam si tenuissent cum eis, hæc nullatenus contra eos attentata fuissent. Post hæc subdiderunt

diderunt se Duci Austriæ, magna summa pecuniarum data comiti, pro iure suo, quod habuit infra muros seu territorium, iure extraneo sibi reservato: & sic propter superbiam eorum iura Dei ascendit super eos, & occidit pingues eorum, & omnem eorum actum impediuit, ita quod nunc non seruiunt Domino suo, sed diis alienis.

Anno Domini M. CCC. LXVIII, post Pascha, circa Calend. Maij transtulit se Urbanus v papa de Auinione ad urbem Romanam, quasi ibi iugiter manendo, quia curia Romana vel sedes Apostolica permultos annos steterat in Auinione, & sequenti anno reuersus est Auinionem. Iterum intentionem habuit reuertendi Romanam, sed morte peruentus fuit.

Anno Domini M. CCC. LXXIII, captum erat castrum *Herlesheim* per præsidem Alsatiæ, & oppida Imperij, & Argentinenses, & comprehensi sunt in eo quinquaginta prædones, & alij pessimi nequam, quorum aliqui capitibus truncati sunt, reliqui verò patibulis sunt suspensi.

Anno M. CCC. LXXVIII, venerunt tres inundationes aquarum succedentes se, infra festum Epiphaniæ, & festum sancti Valentini: ita quod interim non erat transitus per fluuium dictum *Snelling*, nisi mediante nauigio.

Anno prædicto, scilicet LXXVIII, circa festum Martini, ciuitas Argentina cepit ampliari, id est suburbia nouis muris circumdari. Et inchoatum fuit an der stein strassen/bey dem weissen thurn, licet eadem turris & alia turris eiusdem nominis apud sanctam Aureliam, multis ante annis constructæ fuissent. Tertia verò turris, dicta *Kronenburg an dem Bruch* prope capellam, etiam prius constructa erat, sub anno Domini M. CCC. LXIX. Prædicti verò muri per has tres turres perducti fuerunt, usque ad flumen *Brusch*, apud fratres Teutonicos. Et hæc est tertia ampliatio ciuitas Argentinensis.

Primitus enim ipsa ciuitas protracta fuerat, à monasterio sancti Stephani, vsque ad hospitalem antiquum, scilicet capellam sancti Erhardi: ita quod ecclesia sancti Martini erat extra muros. Nam vallum sartorum, iam comprehendens cloacas multas, transiens tunc temporis per vicum *Sporergas*, & per locum ubi iam sunt Prædicatores, in vallum dictum *Xunt schneider grabe*, tunc temporis non fuit omnino in tali loco, vt iam est. Nam forum annonæ, scilicet *der Hoftweg vnd Oberstrasse*, hoc tantum fuit extra muros Argentinenses. Etiam patibulum & locus supplicij malefactorum, fuerat tunc ubi iam est collis & capella sancti Michaelis, apud domum Augustinensium, ubi etiam beatus Arbogastus, pontificum Argentinensium sanctissimus, Christi volens sequi vestigia, sibi sepulturam elegit. Igitur sanctus Arbogastus apud patibulum, vt viuens disposuit, sepultus, multis signis & virtutibus ab eodem loco deportatur, & in memoria sanctæ sepulturæ & deuotionis loci, capella sancti Michaelis ibidem ædificatur, in qua retro altare sepulchrum eius eleuatum adhuc cernitur, ac patibulum ad locum, ubi iam est, transferitur. In cuius etiam sancti Arbogasti honore, Dagobertus rex Francorum, cuius filius à morte suscitatur à sancto Arbogasto, construxit duo cœnobita: vnum super Alsam fluuium prope Argentinam, & aliud in *Sarburg*, quæ largissimè dotauit, in quibus & corpus sancti præsulis requiescit. Deinde idem locus pratis amœnus, fontibus irriguus, & variis commoditatibus vilis & opportunus, à multis hominibus cepit inhabitari. Igitur ciuitas Argentinensis prima vice ampliatur, & protrahitur vsque ad sanctum Petrum seniore, circa annum Domini M. CCC. L.

Deinde secunda vice, processo aliquantulum temporis spatio, ampliatur & protrahitur à sancto Petro seniore, vsque ad sanctum Petrum iuniorem, vsque ad turrin versus Pœnitentes, circa annum Domini M. CCC. Deinde cum ciuitas Argentinensis haberet versus Rhenum nisi vnum vallum, & vnum murum: tunc construit *Meger thurn* exterior, cum suo muro & vallo, tendente à sancta Agnete,

vsque ad *Wtengasse*, anno M. CCC. XXI. III. reliqua verò pars eiusdem muri, vsque ad turrim prope sanctam Catharinam, cum ipsa turri, quæ tendit vsq; ad Torrentem, fluentem de sancto Ioanne, construitur, anno M. CCC. XLIII. Dein mcenia muri antiquitatis prædictæ, exaltata sunt, cum peribulo seu deambulacro nouo, anno M. CCC. LXX. Postea verò anno domini M. CCC. LXXIII, ampliatur ciuitas tertio, & incipitur, *An der steinstraßen*, vt patet supra.

*Wenceslaus
Rom. rex.
Anno 1376.*

Anno Domini M. CCC. LXXVI, feria tertia, infra hebdomadam festi Pentecostes, electus est *Wenceslaus*, filius Caroli Bohemi Imperatoris, in Romanorum regem, patre suo adhuc viuente, & eandem electionem fieri procurante per omnes Imperij electores concorditer, non sine magna pecunia. Quæ facta & celebrata est in Franckfort, in ecclesia sancti Bartholomæi apostoli.

*Prista stirps
Landgrauio
rui Alfatæ,
deficit.*

Item eodem anno, nono Cal. Augusti, obiit Domicellus Ioannes Landgrauius Alfatæ, in quo cessauit progenies Landgrauiorum Alfatæ. Licet idem Ioannes ipsum dominiũ prius vendiderit Ioanni de Liechtenberg episcopo Argentinensi, sub anno Domini M. CCC. LVIII. Ipsi etiam domini Landgrauij quondam dicti sunt, comites de *Werde*.

*Clades Wir-
tembergica
apud Ruten-
burga 1378.*

Anno Domini, M. CCC. LXXVII, facta est exdes seu conflictus inter ciuitates Imperiales Sueuicæ, per dominum Eberhardum de Wirtemberg, qui succubuit, & ex parte eius occisi sunt comites & barones tres, scilicet dominus de *Schwarzenberg*, dominus de *Zolre*, & dominus de *Tuswigen*; nobiles. Filius autem prædicti domini de Wirtemberg per fugam euasit, cum aliis quam pluribus. Facta sunt hæc apud oppidum Rutelingen, pridie Idus Maij.

*Processus Ca-
roli 4.*

Anno Domini M. CCC. LXXVIII. Obiit Carolus quartus Romanorum Imperator & Rex Bohemiz, in vigilia Andreæ apostoli.

FINIS.

DE BERTOLDI A BVCH- ECKE, EPISCOPI ARGENTINENSIS, REBUS GESTIS COMMENTARIUS:

AVCTORE, M. ALBERTO ARGENTINENSI.

Ex quo superius sermo processit, de Berchtoldo de Buchecke, episcopo Argentinensi, de progenie ipsius, & origine, & de gestis eius, atque tempore ipsius, scribere nitendo, sic incipiendo.

HENRICVS comes de Buchecke, Landgravius in *Burgunden*, ex *Soboles H. comitis de Bucheck.* lia comitis de *Strasberg* coniuge sua, hos reliquit liberos: spectabilem Hugonem comitem in *Buchecke*, Bertoldū commendatorem & prouincialē *Alemannia*, ordinis sanctæ Mariæ *Theutonicorū*, qui sapiens valde & mitis in omni *Germania* in vulgari sermone eloquentior dicebatur: Mathiam custodem monasterij *Morbacensis*, Dominam in *Klingen*, olim comitissam in *Friburg*, liberis carentem, Dominam in *Sigenowe*, Dominam in *Munsingen*, & Abbatissam in *Frauenburne*, quæ tandem ex humilitate, abbatiz renuntians, in ipso Monasterio, vitam duxit quietam.

Hugo autem in armis miles strenuus (quod in exercitiis Alberti regis Romanorum, cuius & consanguineus extitit, in *Bohemia* & in obsidione *Pinguæ*, & alibi, cum magnanimitate ostendit) cum *Henrico Imperatore*, nato de *Lutzelburg*, in *Italiam* proficiscens, in illius gloriosissimis expeditionibus, & strenuissimis actibus (quibus quasi omnibus interfuit) adeo virilem se ostendit, quod idem Imperator de *Roma* recedens, ipsum Capitaneum, & vrbs senatorem reliquit. Hic Hugo per quotidianos quasi conflictus, *Romam* quasi totam obtinuit, quam ipse Cæsar habere nequiuit. Cæsari autem in obsidione diuina *Florentiæ*, per mortem & recessum *Alemannorum*, adeo gens parua remansit, quod de se ipso diffidens, eundem Hugonem cum quadringentis galeatis, quos *Romæ* habuit, postposita vrbe, ad se celeriter venire præcepit. Qui cum omni multitudine *Gelforum*, qui se apud *Perusium*, ad impediendum ipsius Hugonis transitum congregauerant, cum prædictis quadringentis *Alemannis* conflictum iniens inuitabilem, turbam multorum millium equitum armatorum & peditum, viriliter inuadens, multis occisis, aliisque fugatis, ultra trecentos ex ipsis captos, Cæsari apud *Florentiam* præsentauit.

Hic Hugo, intoxicato Imperatore in calice per quendam prædicatorem, ipsum communicante post *Missam*, & *Pis*is sepulto: dominam *Catharinam*, filiam prædicti regis *Alberti*, quæ eidem Imperatori, si vixisset, nuptura erat, de *Austria* *Duci Calabria*, filio *Roberti* regis *Siciliæ*, in vxorem traduxit: cum qua *Neapoli* & in partibus illis manens, eiusdem *Roberti* (cognoscentis eius strenuitatem in seruitio Imperatoris peractam, cuius idem *Robertus* aduersarius extitit principalis) Princeps militiæ & familiaris dilectissimus est effectus. In cuius seruitio *Genuam* quæ tunc ipsi *Roberto* adhæsit, assumpto eius exercitu, ab obsidione, qua eam *Gibellini* obsederant, liberauit: in omnibus eiusdem regis *Roberti* expeditionibus se fidelissimum & animosum ostendens. Eodem autem *Roberto*, qui & comes *Prouinciæ* est, cum domino papa *Ioanne* *XII*, tunc nouiter creato, in *Auinione* ciuitate sua *Prouinciæ* (in qua idem papa cum sua residebat curia) commorante, duobusque in habilibus pro episcopatu *Constantiensi* in curia litigantibus, dictoque *Roberto* (quem dictus papa olim eius existens *Cancellarius*, fauore prosequabatur, pro cunctis mundi principibus gratiofo) eidem Hugoni spem faciente, de promotione fratris sui *Mathiæ* prædicti, ad episcopatum *Constantiensem*, post exclusionem litigantium in breui futuram: ecce vacauit *Archiepiscopatus Maguntinus*, de quo ipse papa prædicto domino *Mathiæ*, custodi *Morbacensi*, ad preces ipsius *Roberti*, & ob cognitam ipsius Hugonis fidem, prouidit.

Mathiam & Bucheck, Hugoni fratrem archiepiscopum Maguntinum.

Hic Mathias terram Maguntinam sine obstaculo potenter ingressus, vitam duxit castissimam. Ignoranti ei cum Camerarij sui quandam pulchram sceminam intromississent in cameram suam, credentes, iuxta dictum medicorum, continentiam eius sanitati obesse: ipse sceminam pulchre alloquens, prout bene sciuit, post eius recessum, Camerarios redarguit iracundè, iurans, eos: si amplius facerent, in sui familia non manuros. In largitate quoque & potentia omnes qui in illa sede ante eum fuerant, antecessit, extinctisque multis illius terræ Nobilibus sibi rebellibus, tandem Landgraviū Hassiæ iniuriarum Ecclesiæ suæ, super quibudam dominis, cum exercitu validissimo persequitur, cum quo decem hebdomadis in terra Hassiæ copiosissime manens, factis conflictibus, combusta terra, captisque aliquibus munitio-

Landgraviū Hassiæ bello persequitur.

M. 120. Hic filiam sororis suæ de Signowe, Eberhardo comiti vnicō de Kyburg tradidit in uxorem, qui licet antea impotens crederetur, multos ex ipsa filios & filias procreavit.

Iste Mathias Rudolphum Marchionem de Baden affinem suum, ab obsidione Vrlici comitis de Wirtemberg, viriliter liberavit. In cuius Marchionis favorem, captum Conradum Risen militem strenuum Marchionis inimicum, tandem nolente Marchione dimisit, qui miles in ipsius archiepiscopi servitio in Ruffberg fideliter magna peregit. Hunc Mathiam papa Iohannes valde diligens, sibi & consanguineis suis multas fecit gratias.

Joann. Sen de Munfingen nepos archiepiscopi Moguntini.

Inter alia Iohannem Sennem de Munfingen, filium sororis suæ, Canonicum Maguntinum, & præpositum S. Victoris Maguntini, creando.

Viricus de Lentzburg monachus, fuit episcopus Curienfis.

Habuit autem ipse Mathias confessorum fratrem Vrlicum de Lentzburg, lectorem ordinis Heremitarum ordinis sancti Augustini, qui in magnam familiaritatem ratione ipsius domini Mathiæ assumptus, tandem post multos labores, post domini Mathiæ obitum per ipsum papam in Curiensem episcopum est promotus. Hic Augustinensis strenuè se tenens, dominum de Vatz, antiquum ecclesiæ Curienfis persequutorem, usque ad ipsius de Vatz mortem, persequi & destruere non cessavit, qui antea episcopos Curienfes & dominos eis assidentes destruxit.

Bertholdus de Bucheck episcopus Spirensis.

Vacante quoque episcopatu Spirensi per obitum domini Emicoris de Leningen, prædictus dominus Mathias, fratri suo domino Bertholdo commendatori prædicto quasi invito, cum armata militum strenuus fuerit, per dominum papam de ipso episcopatu procuraverat prouideri: Hic Bertholdus, qui semper in ordine vixit egregiè, sibi que Basileæ, domum, sui ordinis domui contiguam, construxerat speciosam, in qua egitavit vitam habere quietam, cum difficultate & dubio barbam rasis, in vestitu & aliis, pro episcopo degerendo. Et ecce Rhenum descendens, fratrem in Miltenberg decumbentem inuenit. Qui in omni virtute honoris & corporis, castitatis natiuitatis beatæ virginis, anno domini, M. CC. XXI. X, ab hac luce subtractus, in medio Moguntinensis ecclesiæ est sepultus. Hugo autem frater eorum qui & ipse interfuit, ad curiam illico est profectus.

Archiepiscopus Moguntinus moritur. Anno 1329.

Audita verò morte archiepiscopi, comes de Wirtemberg & alij Barones munitiones ecclesiæ Spirensis occupantes, eidem Bertholdo, ne episcopatu Spirensi posset ingredi, resisterunt. Qui Bertholdus diu stans in Wormatia sumptuose, ab amicis & aliis extitit desolatus. Conradus autem de Kirkel thesaurarius Argentinensis se de ipso fideliter intromittens, initis cum prædictis Baronibus quibudam compositionibus, ipsum Bertholdum ad ecclesiam Spirensi & eius munitiones traduxit, promissis inter alia domino de Wirtemberg, & post Argentinæ solutis, maris mille trecentis.

Stante autem ipso Bertholdo in Luterburg, Hugo sibi apud papam, pro Moguntino archiepiscopatu insteterit, quod papa ob dilationes & scripta magistri Iohannis Vnderchopff de Constantia, Decani Moguntinensis, quem prædictus quondam Mathias pauperem clericum suum, ad Canonicatum & decanatum promouit, tam diu distulit, quousque ipse decanus & Capitulum Maguntinense, dominum Baldwinum Treuerensem archiepiscopum, contra reservationem sedis Apostolicæ, in administratorem Maguntinæ ecclesiæ receperunt, sibi castris & munitionibus præsentatis.

Quem

Quem archiepiscopatum, hoc factò prædictus Hugo, à papa volente pro fratre suo, tanquam ineuincibilem, tenuit acceptare. De quo ipse papa Henrico præposito Bunnensi, fratri comitis de Firnenberg, repente prouidit. Qui tenente prædicto Baldeuino violenter multis annis ipsum archiepiscopatū penurias, tribulationes, & angustias est perpeſſus. Prædictus quoque Ioannes Decanus, fratrib. domini sui Mathiaz, & aliis consanguineis suis, se post hæc infidelem ostendit.

Decumbente autem Ioanne episcopo Argentinensi & de eius morte ad curiam rumore delato, papa Ioannis prædicto Bertholdo Spirensi electo, de Argentinensi episcopatu prouidit. Et quanuis cum ille viueret, doluerit se delusum, ac irascetur
^{Henricus de Virmenbe & archiepiscopus pum Mogis.}
 10 Hugoni: intellecta tamen veritate mortis illius, nihilominus in memoriam defuncti Mathiaz, inuitis pluribus Cardinalibus, ipsi Bertholdo iterato prouidit. Geberhardo autem de Friburg præposito Argentinensi habente in se magnam partem Capituli, & ad episcopatū Argentinensem aspirante, ipsi Bertholdo obstaculū faciente: ipse Bertholdus acquisitis pro maxima pecunia dominis & Baronibus terræ, & melioribus in ciuitate Argentinensi, mediante dicto thesaurario, sibi fideliter adhærenti, desistente etiam dicto præposito: Argentinam cum sexcentis galeatis potentissimè est ingressus, in festo sancti Thomæ, anno Domini, M. C. C. X. V. I. I. I. iura & munitiones ecclesie obtinendo quietè.

Hic Bertholdus duas filias sororis suæ de Sigenowe, vnam Conrado comiti Friburgensi: alteram Ulrico domino in Schwartzenberg, & filiam sororis suæ de Munsingen, Dieterico de domo, solutis per eum dotibus, tradidit in vxores. Hæc omnes filiaz, quasi ex quadam simplicitate faciāt, viris suis sciunt se amabiles ad amplexus veneros exhibere, & idè liberis sunt felices. Hic Bertholdus ex nimis debitis anxius, cum à Iudæis suis trecentas marcas mutuo habere non posset, de concordii consilio
^{Bertholdus de Bucherb ex Spirensi sit Argentinensis episcopus pum 13 & 4.}
 suorum, dicentium Iudæos excoriasse populum suū, vna fabbato hora prima, omnes Iudæos suos capiens sex millia marcarum recepit ab ipsis. Iudæi autè non minùs sub ipso manentes, in preui postea in oppido suo Mutziche, clam masculum annorū x. i. necauerunt, qui post clamorem populorum contra Iudæos, sub rota molendini inuentus est, in vno latere habens vulnera infinita: & tortis quibusdā ex Iudæis, & confitentibus maleficium, & ex perspicuis indicis, contra eos sententia est prolata. Et post istis tribus super rotis, alij diuites Iudæi, qui die illo, quo masculus disparuit, inibi fuerant, sunt proscripti: & capti aliquibus, aliis Columbariam fugientibus, contra quos, Officialis Basiliensis ad requisitionem iudicij in Mutziche, eorum exequendo sententiam, sua iurisdictione processit: à quibus etiam dictus episcopus, duo millia
^{Episcopus Argentinensis, multas Iudæos.}
 30 marcarum extorsit.

Hic Bertholdus diu Spirensis & Argentinensis Episcopatus tenuit, Spirensis gubernatorem se scribens, quouſque Ioannes papa Walramo de Veldentze decano ecclesie Argentinensis & præposito Spirensis, de episcopatu Spirensi prouidit. Contra quem ipse Bertholdus ratione grauium expensarum, diu munitiones Spirensis
^{Episcopus Argentinensis, à Iudæis 2000 marcarum emungit.}
 40 tenuit cum magno scandalo, ipsas super turribus de Argentina cibando. Familia autem comitis de Wirtemberg Walramo assistentes, oppidum Bruchsal fraude ceperunt. Castrum verò Rottenburg vi ab ipso Bertholdo, captis qui ex parte sui deserper fuerant, est euictum. Kislowe verò & Luterburg tenuit, quouſque sibi à Iohanne papa, quòd hæc dimitteret, est præceptū. De quo ipse papa pœnitens (audito, quòd ipse Walramus, Ludo wico Principi à se damnato, obedientiam fecerat) ipsi Bertholdo, vt munitiones retineret, quas iam resignauit, rescripſit.

Creuit autem magna inuidia inter Bertholdum & comitem supradictos. Cum autem idem comes de Wirtemberg, tempore Iohannis episcopi, eo inuito, à Waltero & Burcardo dominis de Horburg, carentibus liberis, dominium de Horburg
^{Dominium Horburg Gensdiner.}
 50 (cuius magna pars, ab ecclesia Argentinensi tenebatur, in Feudum) pro septem millibus marcis emisſet, relicto vsu fructu eorum, cuiuslibet suæ partis, & partem iam mortui Waltheri teneret: ipse Bertholdus conuocatis suæ ecclesie Vassallis, & ad requisitionem sui in genere factam, pronunciato per eos, quòd Feudum alienatum à Vassallo sine domini consensu, ad dominum deuolueretur: congregato exercitu, se

*Episcopus
Argent. seu
di Horbur-
genfis sym-
den.*

posuit in Ofteim, prope Cellenberg, volens totum dominium in Horburg euincere. Et habito tractatu, cum dictus comes & Burckardus de Horburg, resistere non possent, concordati sunt, quod datis per episcopum comiti sexcentis marcis, comes de omnibus cederet, quæ prædicti fratres in feudum ab ecclesia tenuerunt, scilicet Zellenberg castrum oppidum, villam, cum omnibus bannis & attinentiis. Item Benwiltre: item redditus viginti marcarum de Egensheim. Item curiam in Wettelsheim, cum hominibus suis: Item ius quod dicitur, die Scheffa, cum quibusdam aliis, quorum suam partem dictus Burekardus pro vita sua tenere deberet, post eius obitum ad Argentinensem ecclesiam deuoluendam, non obstante etiam si liberos procrearet: & sic posito vexillo episcopi ad castrum Zellenberg, ipsum possedit per suos, 10 per sex hebdomadas & tres dies. Licet autem ipsi episcopus & comes, sic reformati fuerant: comes tamen episcopo inuidebat.

*Castrum
Stauffen-
berg ener-
sum 1329.*

*Episcopus
Argentini-
Marchionis
Badensi bel-
lum mouet.*

*Colloquium
Ludauense,
inter regem
Bohemiam
Ducem Au-
stria.*

*Colloquium
Ludauense,
inter regem
Bohemiam
Ducem Au-
stria.*

*Columba-
ria obfissa
1331.*

Post hæc cum Reinboldus miles de Stouffenberg Albertum militem de Owe, episcopi seruitorem, in sua parte castri Stouffenberg molestaret, nec in ipsa parte sine ret commorari. Episcopus monitis Argentinensibus, sibi tunc coniuatis, idem castrum potenter obsedit, & funditus demoliiuit: propter quod Rodolphus Marchio de Baden, dictus de Pfortzheim, cuius seruitor exiit Reinboldus prædictus, de auxilio comitis de Wirtemberg, per dominium Rodolphi Marchionis senioris de Baden, dilecti affinis episcopi, ex alia parte Rheni, terram ecclesiæ Argentinensis & eius homines, inuasit. Requistus autem sæpè per episcopum, prædictus Marchio ne talia fieri sineret per terram suam, respondit: se non esse episcopi ianitorem: propter quod ipse episcopus monitis Argentinensibus, terram Marchionis potenter ingressus, ipsam præter munitiones, ignis incendio deuastauit, comite de Wirtemberg cum quadringentis galeatis existente cum Marchione prædicto, ita quod episcopus Stollhoffen & Baden quæ obsederat, euincere non valebat. Relicto autem exercitu in terra Marchionis, episcopus cum ducentis armatis ad villam Hergesheim prope Landawe, rogatus per Ottonem ducem Austriæ, ad colloquium, quod idem Dux cum rege Bohemiarum habuerat, est profectus. In qua villa Rex & Dux prædicti, & cum Duce prædictus Argentinensis, & Rodolphus Constantiensis episcopi: Cum rege verò Walramus Spirensis prouisus, & frater eius comes de 30 Veldenze, & prædictus de Wirtemberg, ytrinque cum multis comitibus & Baronibus, conuenerunt. Vbi idem Otto in crepusculo noctis iurauit, eiusdem regis filiam se ducturum: ipsaque nocte nimis tenebrosa, idem episcopus per syluam cum suis non sine cura ad oppidum Luterburg, quod adhuc tenuit, est profectus, in ipso egressu, se quasi ad conflictum disponens: cum prædicti, prouisus Spirensis, & duo comites, eius capitales existerent inimici: & crastino ad exercitum rediens, terra Marchionis combusta recessit. Prædictus autem Dux, cuius & suorum Marchiones ab antiquo fuerant seruitores, conuenientibus ad eum in Bischoffsheim iuxta Rhenum, episcopo, comite, Marchionibus & Reinboldo prædictis, ipsos, data Reinboldo per Ducem certa summa, & concessio ut Stouffenberg rez disticaret, totaliter 40 reformauit.

His autem temporibus mortuis successiue Magnificis Principibus, Henrico, & postea strenuissimo Lupoldo, & tertio serenissimo, Friderico, qui pro rege se gessit, Austriæ ducibus, ac domino Ludouico de Vrbe (vbi à Populo Romano in Imperatorem coronatus fuit: vbi filium ex vxore sua genuit: vbi Antipapam creauit in odium Domini Ioannis Papæ, quem è contra Hæreticum asseruit) in Alemanniam reuerso: Iohannes papa pro impediendo eodem Ludouico, apud Duces Austriæ & per se creatos episcopos, feruenter instetit. Et ecce Dux Otto de Austria, cum auxilio prædicti Bertholdi Argentinensis, & Rudolphi Constantiensis episcoporum sibi vnitorum, Columbariam diu potenter obsedit, eodem domino Ludouico cum 50 rege Bohemiarum, comite de Wirtemberg, & multis potentibus è contrario Hagenoiæ veniente. Prædictus autem Berchtoldus episcopus habens circa Muntziche armatos multos, apud Ducem, ut contra dominum Ludouicum descenderet incessanter instetit. Egreidente autem dicto Berchtoldo, vno dierum de oppido suo Bene-

fuo Benefelt verſus Molleſheim, comes de Wirtemberg credens epiſcopum verſus Argentinam iturum, cum ducentis armatis verſus Benefelt ad inſidiandum epiſcopo, eſt profectus. Cumque quatuor præcedentes appropinquantes portæ Benefelt, ibi neminem inueniſſent (erant enim omnes incolæ pro habendo cõſilio ſub Lobio congregati) vnum miſerant qui x, eos ſequentes, ſuſtinere præcepit. Qui vno miſſo pro ſequentibus, portam celeriter ſunt ingreſſi, certantes cum incolis, quouſq; & cæteri aduenerūt. Et ſic comes obtento oppido multis ſeptimanis, eiectis incolis, omnia ſibi uſurpauit. Credente autem papa & epiſcopis, quod Dux veller Domino Ludouico, more fratrum, viriliter aduerſari, iam enim papa nuntius Ducis reſpoderat, quod ci l, milia florenorū dare veller, & ad ſuā voluntatem cõſerre epiſcopatus Alemanniæ vacaturos: ecce Dux reformatus eſt cum domino Ludouico, ſibi Briſaco Nuenburg, & quibuſdam aliis munitionibus: Regi verò Bohemiæ Keiſersberg & multis aliis munitionibus, pro certis pecuniæ quantitatibus assignatis: epiſcopo Benefelt vacuo reſtituto, & pro damnis quatuor millib. marcis promiſſis, & raro ſolutis. Sicq; deluſo papa & epiſcopis, princeps cum prædictis, rege & Duce, per Alſatiam, Baſileam, & (vt ſupra) receptis homagiis, potenter tranſiuit.

Post hæc Conradus & Ioannes de Schouwenburg dicti de Winterbach de auxilio quorundam ſeruitorum electi Spirensis & comitis de Wirtemberg, oppidum Oberkirche, poſitis ſcalis de nocte ſurtum apprehendere tentauerat, ſed ruptis ſcalis & audita ruptura, vigiles clamantes, incolæ vocauerunt, ita quod conatus non habebat effectum. Propter quod idem Bertholdus epiſcopus, non ſolum dictos duos ſed omnes de Schawenberg quorum aliquos olim Ioannes epiſcopus delicatè fouerat, depauperauit quantum potuit & deſtruxit: Conrado Rifen tunc aduocato ſuo in Vlemburg ipſos perſequente ad vnguem: caſtrum autem Schouwenburg habere nequibat. Econtra autem homines eccleſiæ illius diſtrictus, per multos dominos, illis aſſiſtentes, damna & in corpore & in rebus plurima ſunt perpeſſi. De Schmalſtein autem miles, ſuper optimo caſtro Winſtein, ſuſtinens Conradum de Winterbach, epiſcopum ad multas coegit expenſas: propter quod ipſe epiſcopus & Hagenowenſes, quos etiam idem miles læſerat, idem caſtrū x hebdomadis potenter obſiderunt, quatuor machinis, duobus catiſ; & lxxx foſſoribus ipſum funditus deſtruxerunt. Et antequam diſcederet de loco epiſcopus, obiit Burckardus dominus de Horburg: & aduocatus Rubiacenſis caſtrum Zellenberg obſidens, ipſum & oppidum cum villa Bebelnheim & omnibus attinentiis, apprehendit. Nam dominus altræ Rapoltzſteinæ, cuius ſororem habuit dictus Burckardus, prædicta omnia, nomine infantis prædictæ ſororis, detinere volebat: quem infantem prædictus Burckardus de Horburg, cum natus iam eſſet, poſt prædictam compositionem, Tardum ſeu Spaten vocauit, dicens quod in duobus annis nunquam cognouerit matrem eius. Et ſic hodie eccleſia Argentinenſis tenet illam partem domipij in Horburg quietè.

Illis diebus Waltherus de Tuwingen, dominus in Gerolſecke, in Swannowe & in Schuttera, quique oppidum Erſtein tenuit nomine pignoris, in quibuſdam læſit Argentinenſes. Regnabant autem tunc Argentinæ populares, excluſis nobilibus, propter magnam cædem multorum nobilium, inter Zornones & Mulnheimneſes, & eorum partes factam. Et ecce in die Paraſceue mane venientes Argentini oppidū Erſtein expugnantes cœperunt, cuius muros & turres poſt deſtructionem caſtri Swannowe, funditus deſtruxerant. Ipſi quoque & epiſcopus prædictus, item Baſilienſes & Friburgenſes, & omnes ciuitates imperij harum partium, caſtrum Swannowe fortiſſimum, & in omni Alemannia, propter nimia mala inde facta, famoſum, illico vigoroliſſimè, & cum omnib. paramētis, quæ excogitari quaſi poterant, obfederunt: facientes pontem cū nauibus vltra Rhenū. Tranſeuntibus quoque de obſidione oppidum Schutter & ſolenne monaſterium, ignis incendio vaſtauerunt, muris oppidi funditus demolitis: quibus poſtea reparatis, denuò ab Argentinenſibus demoluntur, anno domini, m. ccc. xxxiiii in autumno. Viſto etiam caſtro Swannowe, & radicitus demolito, vnus miles & alij xlix,

qui ipsum custodierant, capite sunt truncati. Magistri quoque carpentarii, & fabri qui intus fuerant, ligati tanquam lapides versus castrum machinis sunt proiecti. Episcopus autem cum suis equitibus, & omni multitudine gacionum de Swanowe transcendens, villam Steinbach sub castro Yberg, quod tum tenuerunt pignore comites de Oetingen, aduersarii episcopi, & tres domus vallatas in ipsa villa, quarum domini auxiliares fuerunt eorundem de Schowenberg, ignis incendio demoluit.

*Richenwilro
oppid.*

Incitabant autem illis diebus prædicti comites de Wirtemberg & de Oetingen dominum Ludouicum Principem contra episcopum. Qui princeps episcopum, ut ei faceret homagium de regalibus suis, indicto exercitu infestauit. episcopus autem e contra de auxilio episcopi Metensis & Ducis Lotharingæ, qui sibi coniurauerant, exercitum congregauit. Manente autem pro tunc Principe, episcopus oppidum Richenwilro comitis de Wirtemberg expugnauit, de ipso oppido, sibi fidelitatem præstante, plurima vina traducens. Nitebatur autem exercitum suum traducere Rhenum, ad obsidendum Offenburg & Gengenbach oppida imperij: sed in Gallicis maxime propter auram mutatam, habere nequiuuit. Reuersis autem Gallicis positisque multis armigeris in oppida Reineken & Oberkirche, pro eorum custodia, quæ oppida prædicta Imperij plurimum infestabant, episcopus ad pratum iuxta Vinstingen, ubi indictum fuit duellum, inter Ioannem fratrem comitis de Sarwerde, & Henricum dominum de Vinstingen, ad eundem Henricum feruitorem & vallum suum, cum ccc galeatis accessit. Expectante autem in termino eodem Henrico armato intra circulum, aduersarius qui in eo loco duellum obtulit, præ multitudine quæ ad Henricum venerat, (habuit enim circa quatuor millia galeatorum, exceptis peditibus) accedere non audebat. Plures autem quibus oppidum Reineken commissum fuerat cum ad duellum accessissent: Ecce prædicti comites de Wirtemberg & de Oetingen oppidum Reineken viriliter expugnarunt, duodecim armigeros, & rusticos qui ibi remanserant capientes, qui tamen se quantum poterant viriliter tenuerunt. Henricum de Lapide militem comitis de Wirtemberg validissimum, occidentes. Vnus autem captiuorum incola oppidi euadens, circa meridiem, cum esset intentus calor, oppidum in pluribus locis incendit, ita quod comes de Oetingen & sui, qui in oppido remanserant, vix euadentes, in equis & armis damnificati sunt.

*Reineken
oppidum
argenti-
pi a Wir-
burgensi
occupatur.*

Venit autem Princeps quasi latenter repente Hagenogiam, cum magna multitudine armorum. Episcopus autem quasi perplexus cum gentes præsertim Gallicas, quæ nuper ab eo recesserant, adeo celeriter rehabe non posset: cum suis equitibus quos habere poterat, in castrum suum Kochersberg, collocauit. Intrusus autem per Principem in ecclesia Herbipolensi contra prouisionem papæ, scilicet dominus de Liechtenberg in Sueuia, scholasticus Spirensis, cæcellarius Principis, cum valde circa Herbipolim Principis indigeret, concordiam inter Principem & episcopum ordinauit, scilicet, quod ipse episcopus Principis officiatos in Alsatia non impedire, sed promouere deberet. Pro tunc autem homagium renuit exhibere.

Erat autem liga pacis illis diebus, inter Argentinenses, Basilienses, & Friburgenses quibus episcopus (nisi & ipse contra eos cognoscere deberet, quando sibi assistere tenerentur, sicut quælibet prædictarum ciuitatum in suo facto cognouit) vniri volebat, sed cum terra ducum Austræ ligam contraxit.

*Clerum à
Berchtoldo
da episcopo
Argentini
offensus.*

Tempore autem Benedicti papæ, cum Bertholdus episcopus Argentinensis monuisset omnes rectores ecclesiarum, & alios ad sacerdotium adstrictos, ut ad sacros ordines ascenderent, & ob hoc conspirantibus contra eum Geberthardo de Friburg præposito: Conrado de Kinkel thesaurario, & quasi toto Capitulo, multisque de clero, multisque appellationibus interpositis, ad sedem Apostolicam, factisque per episcopum absolutionibus ad cautelam, renouatisque processibus & iterum appellato, inter episcopum & clerum graue nimis scandalum est subortum.

Mortuo autem illis diebus Ioanne de Chabilone episcopo Lingonensi, & administratore Basiliensis ecclesiarum, qui & eo tempore castrum Pfefingen, Walrami comitis

rami comitis de Tierstein, potenter obsedit: capitulum Basiliense Ioannem Sennen, *Iohannes Senn nepos episcopi Argent. sit praesul, Basili.* filium sororis praedicti Argentinensis episcopi, in pastorem elegit. Quem cum archiepiscopus Bisuntinus, ob scripta papae, non confirmaret: Idem electus cum auunculo suo Hugone comite de Buchecke, ac pluribus comitibus, Canonis, & magistro ciuitatis Basiliensis, ad curiam proficiscens, ac per annum post renunciationem in consistorio per se factam (eò quod Capitulum Basiliense olim fuit perpetuo iure eligendi priuatum) in curia manens: tandem ob fauorem ipsius Hugonis, per Benedictum papam prouisus extitit, & in curia consecratus. *Nota.*

Mortuo autem Gebehardo praeposito Argentinensi, anno Dn. M. CCC. XXXVII, *Bertholdus episcopus Argentin. capitur, 1337.* in die sanctae Petronellae, ac Ioanne de Liechtenberg, & Vlrico de Sygenowe, filio sororis praedicti Bertholdi episcopi, in discordia ad praeposituram electis, ac Vlrico per ipsum episcopum: Ioanne verò postea per Henricum archiepiscopum Maguntinum in discordia confirmatis: habentibus etià Conrado de Kirkel, Nicolao de Kagenecke praeposito sancti Petri Argentinensis & pluribus aliis rancorem & odium contra episcopum: ecce ipse episcopus in villa Haselach, in curia praepositi, circa mediam noctem, per Rhodolphum de Hohenstein, & complices suos, & alios, praedictorum Conradi à Kirkel, & Iohannis de Liechtenberg familiares, captus, primum ad castrum Waldecke, & postea ad castrum Kirkel adductus, honorifice sed tutissimè est detentus. Eductus autem fuit nudo corpore, sub anno domini M. CCC. XXXVII,

quarto idus Septembris. Quod intelligens Benedictus papa, illico praedicto Basiliensi episcopo, Argentinæ ecclesiae administrationem commisit, ac contra praedictum Conradum de Kirkel, & alios culpabiles processus durissimos destinauit. Rodolphus autem *Basili. episcopus sit administrator Argentin.* de Andelah Vicedominus episcopi, crastino captiuitatis, inceptit ab officiatis episcopi & munitionibus, quòd sibi parerent tempore captiuitatis, recipere iuramenta.

Venit autem illis diebus Argentinam Albertus Dux Austriae, episcopi confederatus de Aquisgrani, qui in peregrinatione descenderat, cuius intentio ad obsidendum Nuwiler, & alias munitiones Ioannis de Liechtenberg & Sigismundi fratris sui, omnimodè versabatur: sed officii re habere dominum quibuscum pactationibus nitebantur. Quamuis autem notorium fuerit, praedictum thesaurarium fuisse principalem detentorem, & habuit domicilium Argentinæ: quamuis etiam Vicarius episcopi decreuerit interdictum seruandum, iuxta Consilium prouinciale, quod & Augustinensibus placuisset: Praedicatores tamen & Minores, ac Clerus maioris ecclesiae, non veritate, sed affectum priuatum considerans, celebrant.

Fuit autem liga pacis illis diebus inter Argentinenses, Basilienses, & Friburgenses: item alia liga inter Argentinenses & oppida Imperij: item alia inter episcopum & Ducem Austriae & terras ipsorum. Noluit enim episcopus esse in liga Argentinensium, nisi & ipse cognoscere posset in suo sibi illato, sicut & ipsi habebant. Et ob hoc, & quia episcopus confirmauit Sigellinum de Mulnheim contra Vlricum Sussen, ad praeposituram sancti Thomae, Argentinensis, & ob hoc pars Zornonum prouocata fuerat *Federata.* contra ipsum: à ciuitate Argentina auxilium aliquod non habebat. Habuit autem ab ipso episcopo Conradus de Kirkel officialatum Argentinensem, cum sigillo & cum emolumento & potestate ponendi officiatos: Itē Cantoriā Spirensē, & scholastiā Argentinensem cum Thesauraria, cum multis officiis & praebendis, ad suā voluntatē collatis. Venit autē episcopus Basiliensis ad castrum Dachenstein ecclesiae Argentinensis, constituens Ioannē Erlinī scholasticū S. Thomae vicariū priorē episcopatus, autoritate apostolica vicariū generalē. Qui facta autoritate Conradi praedicti penitus reuocauit, latis hinc inde mutuis excommunicationum sententiis & appellationibus interiectis. *Episcopus Argentin. suum auxilium destituit.*

Tandē post multos tractatus amicorū episcopi, episcopus cum xvi hebdomadis captus iacuisset in Kirkel, cum multis fideiussoribus & obsidibus, cum variis pactis, in scitis *Episcopus Argentin. liberatur.* amicis, extitit liberatus, quorum fideiussorum aliqui in fauorem episcopi, aliqui se in fauorem Conradi strinxerunt. Inter alia autem pacta actum fuit, quòd dare deberet mille quingentas Marcas argenti: item procurare praeposituram Argentinensem Ioanni de Liechtenberg: item multas ecclesias certis personis procurare: item praedictum Conradum cum viginti personis ab omni iurisdictione episcopi eximere: item quòd ecclesiam Argentinensem in spiritualibus & temporalibus regetet, iuxta

consilium & consensum prædicti Conradi, & omnium amicorum eius amicitiam procuraret.

*Episcopus
Basil. pactū
dimissū a-
municulis
vritum red-
dere com-
tur.*

Episcopus autem Basiliensis & plures consanguineorum videntes episcopum sine eorum cautione dimissum, promiserunt inter se, nolle conuenire cum illis nisi de communi eorum placito, & specialiter, quod nollent Vtricum de Sigenowe desistere à præpositura. Prima autem die captiuitatis episcopi, inclusa fuerunt eius Sigilla, & pluribus sigillis signata. Basiliensis autem etiam post liberationem episcopi, dicens eum non plenè restitutum, per se & vicarium prædictum, iurisdictionem aliquandiu exercebat: prohibens episcopo restitui Sigilla vel prædicto Conrado in officialatu parere. Verùm tandem episcopus omnino volens rehabere sigilla, & re-¹⁰ habens, prædictum Conradum in omnem potestatem iurisdictionis restituit, in qua erat, & prædicto Ioanni de Liechtenberg, tanquam præposito pareri præcepit. Expleis autem pluribus liberationis articulis, ac episcopo valde laborante, vt Basiliensis & cæteri amici reformationis literas sigillarent, sed non proficiente, eoque se offerente ad dandam in promptu prædictam pecuniam, & ad explendum illico omnes liberationis articulos sibi possibiles, & ad cauendum sufficienter de aliis articulis seruandis, & quàm primum posset explendis, & quod sibi obsidum libera redderetur, nec aliquo modo apud prædictum Conradum posset liberationem obsidum obtinere: ipsos pro toto sicut pro parte obstagium seruare promisit. Offerens se tamen ad liberandum eos totaliter, non in parte, prout aliqui sapientes & ²⁰ probissimi eum posse & debere decernerent, iuxta literam cautionis. Propter quòd iterum inter prædictos Conradum & Ioannem & eorum complices, graue scandalum est subortum.

*Ludouicus
Imp. Colum-
baria venit.*

*Consensum
Spiritus can-
sa Ludouici
Bavarii.*

*Fodis Al-
ticū autho-
ritate Lud-
Imp. auctū.
Hohenstein
enersum.*

Veniente autem illis diebus Ludouico Principe Columbariam, prædicti Argentinenfis & Basiliensis episcopi, ipsum cum magna armatorum multitudine accesserunt, qualiter circa Argentinensem actum est enarrantes. Ille autem simulans se dolere, ad attrahendum eos suo seruitio insisteret: Argentinensis autem congregationem episcoporum prouincie Maguntinæ persuasit. Quibus ferè Spira congregatis, ac Henrico Archiepiscopo Moguntino similiter sedis Apostolicæ prouiso (qui & ipse Principi se colligauerat) ad inducendum in id ipsum Argentinensem, pluri-³⁰ mum laborante: communi consilio missi sunt, Vtricus episcopus Curienfis, & Gerlacus comes de Nassowe, ex parte episcoporum Maguntinæ prouincie, ad papam & Cardinales, pro reformatione Principis laborantes, quibus prout timore regis Franciæ annuere non audebat: sicque infecto negotio celeriter sunt reuersi. Interim autem facta est liga pacis generalis, de autoritate Principis in Alsatia, tam per episcopum, quam ciuitates, & cognitoribus desuper constitutis. Rodolphus autem & alij de Hohenstein, Castrum Hohenstein, cuius maior pars fuit episcopi Argentinensis, pro tenentes, ab ipso castro custodes episcopi excluderunt. Restituto autem episcopo ad mandatum nouem cognitorum, episcopus asserens ipsos de Hohenstein infregisse pacta castri: idem castrum fortissimum funditus demoluit. ⁴⁰ Papa autem Benedictus denuntians iuramenta episcopi & obsidum nulla, & relaxans, dedit executores, qui contra prædictum Conradum & sibi assistentes multipliciter procedendo, ipsum Conradum, Ioannem de Schwartzenberg decanum, & plures Canonicos, & alios prælatos, & Clericos, suis ecclesiis & prælatis ordine iudiciario denunciando priuatos, ac ipsorum beneficiorum redditus colligendo, prædictum quoque Vtricum de Sygenowe in præposituram restituens, fructus collegit eiisdem, prædicto Ioanne de Liechtenberg etiam fructus præposituræ quos colligere potuit, colligente. Prædicti quoque Conradus & Ioannes eorumque complices villam Gugenheim episcopi, & quasdam adiacentes, in incendio deuastarunt. ⁵⁰

*Episcopus
Argent. apud
confederati
accusa-
tur.*

Cum autem Princeps & Maguntinus prædictum Bertholdum episcopum ad cõcordandum cum ipsis & ad recognoscendū sua regalia à dicto Principe, precibus, munerib. vel minis inducere nequiuissent: ipsi principes asserentes, ipsum episcopum asseruisse, si nuntij prædicti infecto negotio reuorterentur à papa, se velle concordare cum illis, quod ipse negauit, & quòd ipse pro liberatione episcopi fideiussores, & obfides

obsides restituerint, & quod eos liberare nolle: ligę pacis generalis Rheni inferioris acriter sunt conqueſti. Produxerant enim inſtrumentum ſub ſigillo Curię Argentinensis, quod prædictus Conradus detentor habebat, in quo apparuit, Episcopum eisdem Conrado, rogandi fideiuſſores, & ad liberandum eos ſe obligandi poteſtatem dediſſe: & aliud, in quo ipſos Principes ſe aſtrinxiſſe pro Episcopo liquebat. Episcopus autem ſibi nunquam de eiſdem Principibus factam fuiſſe mentionem, dicebat: unde iudices inferioris ligę pro dictis Principibus decernentes, diffidant.

Præmiſerat autem Episcopus aliquoties Papę & Cardinalibus nuntios & literas pro conſilio & auxilio, vel quodd ſibi indulgeretur, quod poſſet Principi homagium exhibere, cum non præſumeret ſe poſſe finaliter reſultari. Papa autem dicens, illum coronam Imperialem non accepiſſe, reſpondit: quod ſi in eiſmodi conſentiret Homagium, per hoc poſſet Romanę eccleſię præiudicium generari: & quodd iſpe Episcopus in reſiſtendo illi, ſine iactura Eccleſię, faceret poſſe ſuum. Licet autem multi Cardinalium ad ſubueniendum Episcopo ſeruent inſtanter, papa perpendens factum, dixit: Iſti vellent quod facerem perire iſtum bonum hominem, quem ſcio reſultari non poſſe.

Monuit autem Princeps ciuitates Imperiales Alſatię contra Episcopum. Sletziſtarenſes autem, quorum Ioannes de Eckerich & plures alii fuerunt prædictorum Conradi & Ioannis ſeruitores, primò Episcopum diffidant, ipſum ignis incendio inuadentes, quos Episcopus potenter obſedit. Aderant autem ſibi homines Ducum Auſtrię, item Episcopus Baſilienſis, cum quatuor millibus peditum, & ducentis galeatis. Item Abbas Morbacenſis, miſerat etiam ſibi Ulricus comes de Wirtemberg trecentos galeatos, ita tamen, quodd nil contra oppida Imperii attentarent, cum quibus & cum Zaberneniſibus, oppidum *Nawilre* eiſdem diebus obſedit, & hi Sueui nemini pepercerunt. Episcopus quoque recedens de Sletzſtat, vallem *Läberachſal*, in odium Ioannis de Eckerich, cum exercitu eſt ingreſſus, omnia inibi reperta deuſtans. Diſpoſuit autem in ſero, mane ſub caſtro Eckerich caſtrametari, verum quidam de exercitibus Ducum & Baſilienſis ſummo mane comburētes villam *Läberachſ* direxerunt cornu exercitus extra vallem: de quo turbatus Episcopus egrediebatur cum illis. Equitibus autem Baſilienſibus cuſtodiam poſtremam habentibus, cum veniſſet ad locum nimis arctum, ecce Equites de Eckerich ſagittis & lanceis inſequentes, ruſticos etiam lapidib. aciem Episcopi inſtantibus de montanis, terruere poſtremos. Et volente regredi Episcopo, Iacobus Erberter fecit vexillum Episcopi cum acie progredi ſeſtinanter, ita vt vltimi ipſos qualiſ fugere æſtimabant. Cumq; per viam arctam tranſiſſent, inimicis conſtitutis in arcto, dixit Iacobus, modò reuertamur in illos: hiſque irruentibus in illos, vnus inimicorum proſtutus in via arcta, totam aciem impediuit, alijs multi eorum capti fuiſſent. Quidam etiam aſcendentes montana, ruſticos fugauerunt, ſicque in obſidione Sletzſtat Episcopus reuertens, vineas deuſtauit, remittensque Ducum & Baſilienſium acies, repente ad obſidionem *Nawilre* acceſſit, vbi Ioannes de *Turckelſtein*, & alii aliqui occiſi & capti fuerunt: quod cum aliquandiu obſediſſet, receſſit. Oppida quoque Columbaria & *Ehenheim* Episcopum diffidant. Venientes quoque Conradus de Kirckel, & Nicolaus de Salmis, *Ehenheim* cum pluribus equitibus, aliquas villas Episcopi inſcenderunt. Episcopus verò cum ducentis galeatis ad locum *Ehenheim* accedens, & aliqua comburens, cum multi de *Ehenheim* egreſſi ſagittarent, irruente in eos Ioanne domino de *Lichtenberg* ſerē vſque ad muros oppidi, aliſque repente ſequentibus, multos illorum vulnerauit & captiuauit. Eodem autem die Columbarienſes & Sletzſtarenſes, villas *Waffenheim* & *Geblorowilre* incendio vaſtauerunt. Erat autem tota gens Episcopi ſuperioris *Mundat* & Abbas Morbacenſis cum eis ad coſſiſtum præparata: ſed Bertholdus Waldener aduocatus Episcopi grauis gentem retrahens, factum confudit. Poſt hæc Rodolphus de *Ochſenſtein*, & quidam alij de gente Episcopi, auferentes quosdam equos iuxta Sletzſtat, omnes qualiſ de Sletzſtat (quibus ex parte Principis aderant Albertus & Hugo de *Hohenberg* præſides) exire & agitare fecerunt. Cum autem prædictus Rodolphus, equitibus Episcopi, qui fuerunt in *Aprimonalterio* & in *Thambach*, huiuſmodi agitationem intimare debuifſet, vt

Argentinenſis Episcopus bello poſſet.

Leberſthal.

Brakum Alſaticę curia Episcopi Argentinensis Imperatori rebellem.

Duſidia Sletziſtarenſis. Fruſtra poſſet. Eberſheim muſter.

prosperare egisset: solus cum paucis deducere spoliū credidit versus Tanbach. Sletzenstatenſibus autem repente inſequentibus, multos de Tanbach vulnerauerūt, occiderunt & captiuarunt.

Cumque huiusmodi dura commotio diu durasset, nec fuisset aliqua villa ex utraque parte, quæ non fuisset incensa, vel cum aduersariis de pecuniarum summis pacilicē coacta, Ducesque Austriæ genti suæ, ne Episcopo contra Principem assisterent, inhiherent, Argentinenſesque in immensum damnificati fuissent: Ecce Argentinenſes inuito consilio, nisi concordaret eū Princepe, diffidant. Tunc Episcopus in expensis exhaustus, & à suis derelictus, metuensque se à suis oppidis excludi, propter fauorem Argentinenſ. anxius, licet paulo ante in Capitulo suo respōdens consulisbus Argent. dixerit, potius se velle reuerti in ordinem suū Teutonicorū, quam Principi homagium exhibere: de communi consilio omnium suorum fidelium, Spiræ Principem accedens, sibi que homagium faciens, regalū suorum ab eo tanquam Imperatore inuestiturā accepit: protestans in Principis præsentia, eo consentiente, quod non minùs domino suo papæ vellet in omnibus obedire: protestans etiam ante accessum in præsentia multorum Comitum & Baronum, quod huiusmodi homagium faceret, non voluntarius, sed coactus. Sicq; in Choro maioris ecclesiæ Spirenſis cum Principe & cum Maguntino Miſſas audiuit. De omni quoque controuersia Episcopi ac Conradi, & Ioannis prædictorum in ipsum Principem ac in Ulricum de Wirtemberg, & Ludouicum & Fridericum, de Dettingen Comites, Episcopi fideles, exiit compromissum: qui Princeps, post plures tractatus in Monaco Bauariæ habitos coram eo, cum non possent partes concordari, ratione præposituræ Argentinenſ. tandem pronuntiavit cum aliis, quod Episcopo omnia quæ promiserat prædictis Conrado & Ioanni ante captiuitatē, in captiuitate vel post captiuitatem, seruare deberet, & ipsi è contra. Quicquid autem partes desuper haberent inter se experiri, ipsis saluum esse deberet, quàm pronuntiationē pars utraq; commendauit. Comes enim Ulricus qui Episcopo in prædictis itineribus multos honores exhibuit, ipsam pronuntiationem sigillare noluit, nisi Episcopo placuisset. Cum autem eorū Consulibus Argentinenſibus super prædictis verbis fuisset plurimum disputatum, tandem Princeps omnia interpretaretur contra Episcopum, de quo & Maguntino liquere incepit, quod captiuitatis Episcopi fuerunt consilii & authores, Argentinenſes omnes destitutos à beneficiis restituerunt, & Episcopum ad restituendum prædictum Conradum ad officialatum, quodammodo coegerunt. Tandem post multa discrimina, datis per Episcopum mille marcis prædicto Conrado, ac mille marcis prædicto Ioanni, ac trecentis marcis Rodolpho de Hohenſtein, pro sua parte caſtri, & multis aliis eidem Conrado factis cautionibus, & specialiter de annuis CCC. l. libris denariorum sibi dandis, de sigillo curiæ, ac restituto iudicio ipsi Episcopo; & Ulrico de Sigonæ præposito remanēte, ipsiq; Episcopo Conrado, & Ioanne ligam iuratam contrahentibus, fuerunt in simul reformati.

Post hæc mortuo Ludouico de Strasberg Cantore Argentinenſi, Episcopus prædicto Ioanni de Sickingen contulit Cantoriam. Spectat autem ad solum Cantorem capituli conseruare sigillum. Papa autem ob hoc Episcopum pto excommunicato non habuit, nec eò minus ei causas ſcienter commiſit. Ligam etiam prædicti Ludouici Principis ac regis Franciæ, dissimulans ægrè tulit. Rogatus etiam ipse Benedictus super promotione suorum respondit: Si mei non fuerint damnati, tunc immaculatus ero.

Clemens VII
papa.

Mortuo autem Benedicto, successit ei Clemens VII, per quem Bertoldus Episcopus est absolutus, præstito iuramento, quod eidem Ludouico de cætero non assistat, nisi fuerit cum ecclesia reformatus.

Terramotus.
Carinthia.

Huius etiam Episcopi temporibus scilicet anno M. CCC. XLVII, in mense Ianuario, in die conuerſionis S. Pauli factus est terramotus generalis & magnus, ex quo homines pati ſyncopem putabantur, qui & in aliquibus locis multis diebus durauit. Præsertim in Carinthia multa caſtra ſubuerſa ſunt. Nam in valle Stintz caſtrum Oſterburg cecidit: Lemburg & Roſach ceciderunt: Orttemberg/Waldbenberg/Schellenburg/Schwarzenburg ceciderunt: ciuitas magna nomine Willach cum

cum omnibus muris, claustris & ecclesiis suis cecidit, ibiq; duodecim homines perierunt. Item Waldenstein / Wildenburg / Hohenburg / Wartenburg / Kemmege / Tranburg / Krautke / Lûmburg / omnia ceciderant cum hominibus & rebus. Item mons quidam in eadē prouincia, qui iacet prope castrum Lûwenburg / cecidit, transferens se per dimidium miliare à loco proprio, vnde maximus fumus exiuit, ibique lacus factus est per duo miliaria, qui submersit villas xvi, item castrum Landenburg / situatum super quodam monticulo, in eadem valle, per impetum aquæ portatum est per dimidium miliare, & tunc primo cecidit mons & castrum Nûwenburg / Gutenoire / Gutenburg / Domburg / Seilenstein / ibi cecidit mons super montem, cum arboribus, lapidibus, & domibus. In multis etiam locis aliis hoc incredibilia euenerunt.

Facta est autem pestilentia mortalitatis hominû, præsertim in partibus ultra marinis & maritimis, & aliis vicinis, qualis à tempore diluuii non est facta, aliquibus terris hominibus penitus euacuatis, multisque nauibus in mari cum mercimoniis, habitatoribus extinctis, sine rectore repertis. Marsilize episcopus cum toto Capitulo & quasi omnes Prædicatores, & Minores cum dupla parte inhabitantium, perierunt. Quid in monte Pessulano, in Neapoli, & in aliis regnis & ciuitatibus actum sit, quis narraret? Multitudinem morientium Auinione in curia contagione morbi, ex qua sine sacramentis perierant homines, vt nec parentes filiorum, nec e contra, nec focii sociorû, nec famuli dominorum curâ habuerint? quòd domus cum omni supellectile vacuæ fuerint, quas nullus ingredi audebat? Horror est scribere, vel narrare. Nulla fuit ibi causarum agitatio, papa inclusus Cameræ, habenti ignes magnos continuè, nulli dabat accessum, terrasque hæc pestis transibat, nec poterant Philosophis, quamuis multa dicerent, certam de his dicere rationem, nisi quòd Dei esset voluntas: hoc nunchîc, tunc ibi per integrum annum, imo plures, durabat.

Peruenit autem ad ciuitatem Argentinam hæc pestilentia, anno Domini m. cccxlix, in æstate, & moriebantur ibi (vt dicebatur) xvi millia hominum. Iudæi autem propter pestilentiam præcedentis anni infamati sunt, quòd eam fecerint vel auxerint, fontibus & puteis iniecto veneno, & cremati sunt à mari vsq; ad Alemanniam: præterquam Auinioni, vbi ipsos papa defendit.

Post hæc tortis quibusdam in Berna, in Comitatu Froburg & alibi, & reperto in Zofingen veneno, extinctisque Iudæis in pluribus locis, scriptoque de hoc Consulibus Basiliensibus, Friburgensibus & Argentinensibus ciuitatium, maioribusque ad defensionem nitentibus Iudæorum, ac quibusdam etiam Nobilibus Basileæ, pro quadam iniuria Iudæis illata, ad longum tempus bannitis: ecce irruit populus cum banneris ad Palatium Consulum. Quibus territis & quærente Magistro quid vellent? Responderunt, se nolle abire, nisi bannitis reuerfis: pro quibus illico est transmissum, consulibus non audentibus egregi, quousque venerunt. Adiecitque populus, se nolle quòd inibi amplius remanerent Iudæi. Et iuratum est per consules & populum, quòd in ducentis annis inibi nunquam residerent Iudæi. Conuenerantq; plureis, nuntii meliores earundem trium ciuitatum, quibus cordi erat retentio Iudæorum, sed populi timuerunt clamorem, capti sunt autem vndique in partibus illis Iudæi.

Indictus est autem terminus in Benefelt Alsatiz, vbi conuenerunt, episcopus, domini, ac Barones, & nuntii ciuitatum. Nuntii autem Argentinensium dicentibus, se nil mali scire de Iudæis suis: quæsitum est ab eis, cur vnæ de eorum puteis sunt sublatæ. Omnis enim populus clamabat contra eos. Conuenerunt autem Episcopus, domini Alsatiz, & ciuitates Imperii de non habendis Iudæis. Et sic modò in vno loco postea in alio sunt cremati. Alicubi autem sunt expulsi. Quos vulgus apprehendens, hos cremauit, aliquos interfecit, alios in paludibus suffocauit. Nitebatur autem Petrus Swarber magister scabinorum & aliqui alii Argentinenses adhuc defendere eos, dicentes populo: Si Episcopus & Barones in hoc eis præualuerint, nisi & in aliis præualeant, non quiescent. Sed nihilominus inualuit vulgi clamor. Cremati sunt igitur absque sententia ad clamorem populi omnes Iudæi Basilienses in vna insula Rheni, in domo noua eis facta, feria sexta post Hilarii, anno Domini m. cccxlix, & sequenti feria sexta Friburgi, duodecim ditioribus retentis, vt per illos possent eo-

Pessini ingi.

Indeorum
persequen-
tia.Conuenerunt
ordinem
Alsatia.Iudæi cre-
mati.

rum debitores, arctare. Spirz autem & Wornatiz Iudæi in vna domo congregati combusserunt se ipsos, & inuenti sunt quasi omnia malefactorum genera comississe, scilicet in Hispania habito per eos dudum consilio, de beneficiis conuenisse. Item de nece multorum puerorum, de falsis literis & corruptione monetarum, furtis & aliis multis, quæ offendeabant altissimi maiestatem. Aliqui autem Argentinz, vt sedaretur clamor, sunt positi super rotis, statimq; necati, ne super rotis viuentes quid dicere possent. Ex quo contra maiores, maior suspitio est suborta. Factus est autem exosus propter potentiam suam, Petrus magister Argentinensis prædictus, tam Nobilibus quam plebeis, & reformata est dura dissensio meliorum; cupientium habere quatuor magistratos, quemlibet per quartam partem anni regentem, sicut seruatum est ab antiquo, præterquam xvi annis, post cedem magnam inter partes factam, quibus duo magistri, & vnus magister scabinorum perpetui, præfuerant ciuitati.

*Unum
Argentinensium
Iudæorum
causa.*

Anno autem Domini, m. ccc. xlii, Dominica ante Valentini, conuenientibus Episcopo & dominis Argentinæ in negotio Iudæorum, & crastino venientibus quibusdam carnificibus ad domum Petri prædicti, petentibus aliquid dari mechanice de pecunia Iudæorum. Illoque commoto & aliquos in curia retinere volente, illi excepto vno, vi sunt egressi per vicos, clamantes ad arma. Veneruntq; mechanici cum panariis ante ecclesiam maiorem, armatique sunt Nobiles & eorum fautores. Cumque plura paneria fuerint cum magistro, ipse terribus, omnes ad hospitium redire mandauit: manentibus autem carnificibus & timentibus se banniri, illis primi pellifices assisterunt. Relato autem aliis plebeis qui recesserant, illos mansisse: illi illico sunt reuersi, carnificibus assistentes. Mandantibus autem Magistris vt abirent, ipsos cum cuspidibus petierunt. Abente autem Petro in domum suam, alii duo iuerunt ad stubam societatis prope monasterium, vbi iussi per populum, officium resignarunt. Et euntes simul in domum Petri, se absolui à iuramento, eumque resignare officium, & dare claues portarum, Campanæ, sigilla & omnia talia, petierunt: quibus cum timore factis, & illo disparète, quatuor magistratos, & vnum carnificem magistrum scabinorum, annales & nouos consules creauerunt: multis recitatis latisque sententiis contra Petrum. Sicque sabbato sequenti, Iudæi, qui per priores magistratos ducti fuerant ad domum super Bruscam infimam, dictam *Stolzenste*, quasi vt ab-
30
duci possent, ducti sunt ad eorum cimiterium, in domum combustioni præparatam, & in ducendo per vulgum vestibus sunt omnino nudati, in quibus multa pecunia est reperta. Defensi sunt autem pauci baptismum eligentes, & plures mulieres pulchras, quasi iniuxit, multiq; pueri repleti ab iniuxis, sunt baptizati. - Omnes alii sunt cremati, multiq; proficientes de igne sunt interfecti. Duces autem Austriæ, & Maguntini tenuerunt suos, qui per Iudæos baptizatos & Christianos multa intoxicasse dicuntur, multiq; alii talium faciētes ea, postea sunt cremati, pluresq; Christiani torti, fassi sunt se recepta à Iudæis pecunia, & dictis quibusdam verbis super eos per Iudæos, promissosq; per eos de intoxicando, in tantam deuenisse mentem, quod libenter omnes Christicolos occidissent. Vnde successiue omnes quasi baptizati Iudæi sunt cremati, &
40
& fatebantur eos omnes culpabiles.

*Iudæi Ar-
gentinæ cre-
mantur.*

Indignate sunt aut ciuitates Alsatiæ contra omnes tenentes Iudæos: vnde minister Ducum Austriæ, vix obtinuit, ne obsideretur, quod captis omnibus Iudæis Ducum in *Enschheim*, nuncium Austriam destinaret. Vtrius verò de *Hafenburg* experta perfidia, per se seruatos cremauit. Post hæc in fine Iulii Iudæi in *Oppenheim* sunt occisi. Insultu quoq; in eos facto in *Grandfort*, post regis recessum, se & omnes domos suas & vicinas cremauerunt. In fine autem Augusti, Maguntiz flagellantibus se multis aduenis, facto rumore ex abscissione burse, & credente populo quoddam rumor esset contra Iudæos: ecce omnis populus irruit in Iudæos, & occisis multis Christianis per eos, videntibus se non posse euadere, combusserunt domos suas, & seipsos
50
cum rebus suis.

*Amandus
Waldner
occisus.*

ORTA sunt autem iisdem diebus, scilicet anno Domini m. ccc. l., contentio inter partes in *Gewilre* & vicinia, & Abbatem Morbacensem, qui partem sculceti tenuit: postquam sopitam, *Küter de Stouffenburg* & alii quidam, Hannemannum Waldener nepotem Argentinensis & Basiliensis Episcoporum, in oppido Lore, in
mensa

mensa sedentem, nocte occidentes, ultra muros fugerunt. Quapropter Bertholdus Episcopus Argentinensis qui & ante castrum *Stouffenberg* destruxit, totaliter, iterum in anno Iubileo de mense Augusti, pro parte prædicti *Küter* funditus demolivit. Hic *Keuter* postea anno Domini LVI in Iulio à Conrado de *Wachsenstein*, duobus de *Hadestat*, Ioanne Waldener, & aliis de nocte intromissis, per quosdam famulos traditores, in ipso castro crudeliter est occisus.

Bertholdus quoque Episcopus Argentinensis redemit à Marchionibus de Baden, de consensu regis, oppida *Offenburg* / *Gengenbach* / *Zelle* cum attinentiis, obligans pro hiis telonium Argentinense: Item constituit Ioannem de *Lichtenberg* præpositum Argentinensem administratorem Episcopatus, post mortem, & iurauerunt ei ut sit minister, etiam de consensu & ordinatione consulum. Quæ Conrado de *Kirkel* thesaurarius & Lodouicus de *Tierstein* Camerarius, & quidam alii papæ scribentes, scandalum suscitauerunt. Decubuit autem infirmitate durabili in *Mollersheim* Bertholdus Episcopus prædictus, qui Ioannem de *Lichtenberg* prædictum regis secretarium, vicarium constituit, in Spiritualibus & temporalibus, & pro eo perficiendo Ecclesiæ, ipse Episcopus cum Capitulo, & rex, papæ literas dirigunt seriosas.

Mortuus est autem venerabilis Bertholdus Episcopus Argentinensis in *Mollersheim* anno Domini MCCCXII, in vigilia sanctæ Catharinæ, in nocte: & in die Catharinæ in Ecclesia Argentinensi in Capella, per se in honorem beatæ Catharinæ præciosissime constructa, & pro quatuor presbyteris laudè dotata, cum veneratione maxima sepelitur. Cuius progeniei Langrauiorum de *Buchse* nullus de genere masculino remansit. Et vacat Clypeus aureus cum tribus rotis rubeis, à summo deorsum, de *Buchse*. Et statuitur Ioannes de *Lampertshaim* officialis per Capitulum vicarius in Spiritualibus & temporalibus generalis. Et quarto nonas Decemb. eligitur conconditer, Ioannes de *Lichtenberg* prædictus, & quarta Ianuarii per Abbatem *Albani* Maguntini, auctoritate Gerlaci Mogunt. Archiepiscopi, in ecclesia Argent. solenniter confirmatur, & sibi inscio per sedem similiter prouidetur. Quod audiens cessat ab administrando, non habitis adhuc literis. Et curiam ingrediens, sabbato quo cantatur *Intret*, Diaconus & presbyter, & craftino Episcopus, ordinatur. De prepositura verò Lutoldo de *Strenchingen*, præsentis Argentinensi Canonico, prouidetur. Episcopus autem sequenti feria quarta in ecclesia Cathedrali celebrat primam missam: & in die Palmarum reuersus, in cœna Domini *Chrisma* conficit, & poenitentes introducit in nouillari & mille homines communicat. Zuberni verò festum Pascale peragès, ordines celebrat, magnamq; Baronum, & militum solennitatem habens, nimis se religiosum ostendit. In qua religione vsq; ad mortem perdurauit.

FAMILIA BVCHECKIANA, CVIVS SEDES IN EA PARTE

Burgundia minoris seu Cisteriana fuisse, qua olim pagus Auenticensis, nunc verò Nuistblandia dicitur, & Heluctijs patet.

	Hugo comes de Bucheck 1315, heros rerum gestarum gloria clarus.
	Bertholdus, ordinis Teutonici, Spirensis primum, dein Argentinensis Episcopus 1336.
	Mathias, ordinis Benedicti Episcopus Moguntinus.
	Filia à Bucheck. N. de Clingen baro maritus.
Henricus comes in Bucheck, Langrauius Burgundia. N. comitissa de Stralsberg, coniunx 1590.	Viricus de Signowe canonicus Argentinensis.
	Anna de Signowe, Conradus comes Friburgensis maritus.
	Hugo de Signowe, monachus Murbacensis.
	Filia, de Signowe, Eberhardus comes Wirtembergensis.
	Filia, de Signowe, Viricus baro in Suarzenburg.
	Ioannes Sena Episcopus Basil. 1356.
	Ioanna de Bucheck. Burkardus Sen de Münzingen, baro & eques.
	Benignola Senia, Fridericus com. habs. eques, Alisa, maritus.
	Filia de Bucheck, abbatissa in <i>Frauenthrun</i> prope Bernam.

SERENISSIMO PRINCIPI DOMINO K. REGI

Francorum illustri, consanguineo carissimo, Wenceslaus D.C. Romanorum rex, salutem, & fraternæ dilectionis mutuum incrementum.

SERENISSIME Princeps, consanguinee carissime. Venientibus ad nos proximè honorabilibus ambasiatoribus vestris, in factò sanctæ matris ecclesiæ hucusq. miserabiliter laniata, deliberauimus ad serenitatem nostram, serenissimos principes & dominos, Sigismundum regem Vngariæ, fratrem nostrum carissimum, ac W. regem Polonia, Marchiones Morauia patruos nostros carissimos, ac Duces Polonia, nostro regno Bohemia subiectos aliosq. nostros Imperij sacri regniq. Bohemia principes ecclesiasticos & seculares, prelatos & nobiles aduocatos. Verum dictorum regum imminens necessitas & occupatio grandis natalium sedium, eorum aduentum ad nos, quanquam nobis inuisu, pertraxit. Verumtamen cum eisdem regibus & Principibus tali sumus intentione concordēs, quod ulteriori mora postposita, apud nos in ciuitate nostra Vrasislauia, intra festum natalis Domini debebunt finaliter conuenire. Quibus auspice Deo nobiscum conuenientibus, ipsorumq. consilio, in factò sanctæ matris ecclesiæ, & signanter super via cessionis, sicut expedit, communicato: serenitati vestræ in huiusmodi factò per ambasiatores nostros solennes finale responsum volumus destinare. Presertim cum etiam à Domino nostro apostolico, domino Bonifacio, de intentione & desiderio vestro nondum obtinemus responsum. Ideoq. eandem serenitatem vestram studiosius exoramus, quatenus vestra dilectio serenitati nostræ regie non impuet, quod hucusq. vobis, absque dictorum regum & Principum, quorum in hac parte res agitur, quorumque consilia vitare non possumus, ne videantur esse consenti, quodq. omnes tangit, debet ab omnibus approbari: & quod à pluribus queritur, facilius inuenitur, responsum non valuimus exhibere, singularis in eo vobis amoris gaudium ostensuri. Si enim à dictis regibus, quorum hucusque aduentum, confecti radio, præstolati sumus, responsum & consilium participassemus, dudum dilectioni vestræ responsum debitum dedissemus. Datum in Burgelins, die sextæ decimæ mensis Octobris Anno &c. M. CCC. XC VII.

SENTENTIA EXAVTORATIONIS ET PRIVATIONIS DOMINI WENCESLAI RO-

manorum regis, lata ab Imperij Electoribus, anno
Domini M. CCCC.

& Chronico
Jacobi Kem-
gelibonij
translata.

Nomine Domini, Amen. Nos Ioannes Dei gratia sanctæ Moguntinensis ecclesiæ archiepiscopus, sacri Romani Imperij per Germaniam archicancellarius, notum facimus vniuersis, præsentibus & futuris. Quàm varia, multiplicia & grauiæ cum incommodatum dissidia multis abhinc annis, in factam ecclesiæ inuecta sint, etiamnum durantia, atque indies vberius pullulancia, in sacri Romani imperij (quod ecclesiæ Dei & orbi Christiano præsidio esse debebat) grauissimam conuulsionem, imminutionem & dissipationem: id omne ut scribi nequit, sic mala indies ingruentia, manifestè satis doceant atque comprobant. Eamque ob rem sacri Romani imperij domini Electores, interuenientibus sacre ecclesiæ, Principum, dynastarum, ciuitatum, prouinciarum & subditorum sacri imperij, prudentem moderatorem expetentium, ardentibus precibus, illustrissimum Principem dominum Wenceslaum Bohemæ regem, tum sua, tum amicorum opera, literis denique, iam pridem, per sepe & seriò nobiscum admonuere, eique diligenter ob oculos posuere, priuatim ac publicè, indecentes ac detestabiles eius in imperando mores & actiones, nec non eiusmodi ecclesiæ orbisque Christiani defectus, incommoda atque dissidia, grauissimas item membrorum sacri Imperij auulsiones, diminutionesque, contranominis sui dignitatem damnosè factas, fierique permissas, nempe quòd pacem in ecclesià non promouerit, quanquam id summa orbis Christiani necessitas, nec non ipsius, ceu aduocati & defensoris ecclesiæ inunus flagicaret, & ad id faciendum sæpius rogatus, requisitus & admonitus esset.

esset: ipso nihilominus imperiū membris aliquot perniciosè mutilante, & mutilum reddi permittente. In quorum numero sunt Mediolanum & provincia Longobardiarū, quæ iuris facti Romani imperij fuerant, redeuntibus inde ad imperium amplissimis emolumentis: in qua ditione Mediolanensis, veluti minister, sacri imperij partibusungebatur: eum is, contra quàm eius sublimitatem & dignitatem decebat, accepta pecunia Mediolani ducem & comitem, Papiensem creauit. Complures insuper vrbes terrasq̃, tam in Germania quàm Italia, ad imperium pertinentes, quarum quedam ad idem redierant, alienauit: parum pensi habens, vt eas sacro imperio retineret.

Præterea, membranas per plures nudas, rasasq̃, suæ tamen maiestatis sigillo munitas, amicis pecunia vendidit, in quibus cum illis, tum aliis, in quorum manus istiusmodi membranz venerunt, sub regio sigillo quæ scribere vellent, licuit. Quæ ex re, ob sacri Romani imperij iurium & emolumentorum damnosam immisionem & dissipationem, graues curæ subortæ sunt. Controuersias porò bellaq̃, quæ (proh dolor) Germaniam, aliasq̃ sacri imperij terras miserè afflixerunt & pessunderunt, atq̃ etiamnum pessundant, nil vnquam curæ habuit. Hinc prædationes, incendia & latrocinia orta, adeo funestis vel hodie incrementis, vt nulli neq̃ clerici, neque laici, neq̃ agricolæ neq̃ mercatores, neq̃ viri neque mulieres, siue terra siue mari, tuti versentur: templa, cœnobiaz, & domus sacræ, quas sacrum imperium manu asserere atq̃ tueri decebat, rapinis & incendiis pateant & ad interitum redigantur. Eò res abiit, vt
 10 quiuis contra iuris & æqui rationem, alium pro arbitrio tractarit, ac etiamnum tractet, absq̃ vlla sacræ, spretæq̃ diu, imperialis auctoritatis reformidatione: sic vt & locus conueniendi quempiam, vbi nomine imperij iuris defensio & patrociniū suscipiatur, planè ignoretur. Denique, quod horrendum & immane dictum, cum propria, tum aliorum facinorosorum quos secum habet, manu, reuerendos sacrorum antistites, sacerdotes & spirituales personas, alios item plures honestæ notæ homines, contra iuris normam, secus quàm Romanorum regem decebat, neci dedit, aquis submersit, igne cremauit, miserabiliter ac truculenter peremit. Quæ quidem memorata, aliæq̃ multa grauiora facinora atq̃ damna adeo diuulgata sunt & palam nota, vt excusari vel celari nullatenus queant. Nos igitur, vt præscripsimus, sapius eum perquam
 20 studiosè orauimus, admonuimus & requisuimus, vt indecenti hac vitæ ratione repudiata, id sibi studij & laboris sumeret, quò sacræ ecclesiæ, opem eius veluti Romanorum regis & aduocati sui multoties implorantis, pacem & tranquillitatem, sacro autem imperio pristinum honorem, terras, ditiones, emolumenta deniq̃ sua recuperaret, in subsidium & consolationem orbis Christiani, hoc nomine grauius debilitati atq̃ oppressi.

Et si verò prædicto domino Wenceslao, hos aliosq̃ grauiore defectus, ipsum tanquam Romanorum regem imperiumq̃ concernentes, clarissimè explicauerimus; ac scriptis exhibuerimus: auditis tamè illius responsis, reiteratisq̃ seriis nostris exhortationibus, communicato quinetiam sacræ sedi Romanæ negotio, nunquam adhuc
 30 deprehendimus, eum, sic vt Romanorum regem decet mores composuisse, scilicet ad ecclesiæ pacem, orbi Christiano summè necessariam, sacro item imperio dignitates, terras ac ditiones suas, recuperandas, & fructuosè conseruandas: id quod per vniuersas imperij prouincias est notissimum.

Quoniam igitur commemoratos pluresq̃ alios defectus, sacram ecclesiam & imperium, graui cum damno gemituq̃ tangentes, ob instantes prædictorum preces, maxime verò sacramenti ratione, quo nos, ceu sacri Imperij proximè superiora membra, eidem obstringimur, nec reticere nec sustinere diutius potuimus: idcirco ex officio debito cogitandum annitendumq̃ nobis fuit, vt sacro imperio, cuius v
 40 cordi & negligentī administratione incommoda isthæc irrepperunt, in orbis Christiani præsidium & consolationem, rectius & salubrius provideretur. Et sanè vt is parendo nobis rem gratam præstitisset, sic eum sufficienter & seriò vocauimus atque citauimus, adeo vt ei significauerimus, nisi loco & die definitis præto esset, fore, vt cum exhibitarum nobis precum, tum iuramenti nostri respectu, eiusmodi consilia capere & inire cogeremur, quibus sacrum imperium melius constitueretur: literis id nostris clarissimè attestantibus. Eapropter loco & tempore præscriptis, vnā cum Coelectori-

bus nostris sufficēter exoratis, cæteris item sacri imperij principibus & vrbibus, compa-
 paruimus, de die in diem expectantes, num præfatus dñs Wenceslaus comparitūrus
 esset, morbis p̄dictis remediū adhibiturus: ac S. Imperij rebus rectius deinceps cōsul-
 turus. At is nec cōparere nec quenq̄ procuratorio nomine ad nos destinare dignatus
 est. Quare cum tot prægnantium & perniciosorum, defectuum causa, cum crebrius
 priuatim & benignè, inde verò, cum nil proficeremus, coram principibus, optimati-
 bus & vrbibus imperij, in diuersis conuentibus, non sine magnis grauibsq̄; expensis,
 absq̄; tamē vllō fructu, admonuerimus & redarguerimus: idē cōmemorata omnia,
 ad sacram sedem Romanā detulimus. Ceterum cum nectum cuncta hæc quicquam
 pensi habuerit: nil aliud inde conicere potuimus, quā eum & ecclesiæ & Christi-
 ani orbis, in primis autem sacri Imperij, curā deposuisse. Idcirco malum hoc, toti Chri-
 stianæ reip. exitiale minime diutius ferendum & tolerandum censentes, animo bene
 confirmato, post multos variosq̄; tractatus consultationesq̄, tum inter nos ipsos, tum
 etiam cum aliis principibus & optimatibus sacri Imperij seriō habitos, pro ecclesiæ
 salute, Christiani orbis consolatione, sacri Imperij honore & vtilitate, præfatum do-
 minum Wenceslaum, tanquam negligentem & destructorem Imperij, eoq̄; indi-
 gnum, à sacro Romano imperio, omniq̄; eius dignitate hoc tempore penitus remo-
 uendum esse, duximus.

Nos itaq; Ioannes archiepiscopus, nomine prædictorum dominorum sacri Rom.
 imperij Coelektorum, nostroq̄; tum commemoratis, tum pluribus aliis insignibus
 defectibus causisq̄; moti, hac nostra sententia, quam præfenti scripto damus atq; se-
 rimus, prædictum dominum Wenceslaum, ceu inutilem, negligentem, dissipatorem
 & indignum sacri Romani imperij defensorem, eodem Rom. imperio, omniq̄; eius
 gradu, dignitate ac ditione ad idem pertinente, priuamus & submouemus: cunctis
 principibus, optimatibus, equitibus, ingenuis, vrbibus, p̄uinciis & subditis sacri Ro-
 mani imperij denunciantes, eos ab omni homagio & iuramēto, personæ Wenceslai,
 nomine imperij, præfatis, prorsus esse liberos: requirentes atq; monentes eos, sub iu-
 risiurandi fide, qua sacro imperio adstricti tenētur, ne prædicto domino Wenceslao,
 tanquam Rom. regi deinceps obediant & obsequantur, neq; illi ius vllum, obsequiū,
 censum, redditum, aut vllam aliam obuentione, quocunq; nomine tandē appellāda
 veniat, ceu Rom. regi pendant, exhibeāt, aut exhiberi permittāt: sed eiusmodi debita
 vili & idoneo Rom. regi, diuino fauente numine deinceps sufficiendo, asseruent.

In quorum omnium fidē & testimonium, nos Ioannes archiepisc. Moguntinus,
 præfens instrumentum, per subscriptos Notarios, hac forma patente, confici, & maius
 nostrum sigillū appendi curauimus. Lecta & renunciata fuit sententia præmissa, per
 nos Ioannem archiep. Moguntinum, nostro & dominorū Coelektorum nostrorum
 ante memoratorum nomine, sub castro Lonstein ad Rhenum, Treuerēsis diocesis,
 Brubachium versus progressi, è publico folio, in tribunali vsu erecto, dominis Co-
 elektoribus nostris ibidem iudicio assidentibus: anno dominicæ incarnationis 1406,
 indictione octaua, feria sexta, die 20 mensis Augusti, paulū ante Nonarum tem-
 pus: Pōtificatus sanctissimi in Christo patris ac domini, domini Bonifacij noni, diuina
 prouidentia papæ, anno x 1: præsentibus illusterrimis principibus ac dominis, Ioāne,
 illustriss. principis ac domini Ruperti ducis Bavariz, & comitis Palatini ad Rhenum
 filio, Friderico Burggraui Norimbergēsi, nobili Philippo, domino in Nassau & Sar-
 brucke, Emichone de Liningen, Ioanne de Zigenheim, Cunrado Burggraui, cano-
 nico nostro Moguntino, comitibus: Bernhardo à Westerburch, Ioanne à Limpurg,
 Reinhardo de Hanowe baronibus. Domino Nicolao Browin sacre paginæ, Ioanne
 à Witenburg & Nicolao Burgman decretorū, domino Hermannō præposito S. Ge-
 reonis Colonien. legum Doctoribus. Item, strenuo equite Sigfrido de Lindowe vicē-
 domino nostro in Ringaugia, Ioāne Boslen à Waldeck, burggraui nostro Beckeln-
 heim, & fidelibus Henrico Rulmanno à Dadenberg, Gerardo ab Emēberg, domino
 in Lantferon, Friderico de Sachsenheim, Kulmāno à Coneren, Ioanne de Dalburg,
 Rudolfo de Zeissikon, nec non pluribus aliis dominis, equitibus & ingenuis, spiritua-
 libus & secularibus, magno numero astantibus, ad suprascripta vocatis atq; rogatis.

Et ego Nicolaus Berchtoldi Fridberg. clericus, Moguntinæ diocesis pontificia & impe-

imperiali auctoritate Notarius publicus, ac prædicti clementissimi domini mei, domini Ioannis archiepiscopi Moguntini scriba iuratus, quoniam tum temporis cum iudicialis isthæc, quæ præscriptimus sententia lata & renunciata fuit, vna cum subscriptis publicis tabellionibus, testibusq; commemoratis, præfens interfui, eaq; omnia fieri vidi atq; audiui: ideo iubente atq; petente prædicto Moguntino, domino meo clementissimo publicum hoc instrumentum bona fide perscriptum, in publicam redegi formam, illudque confecto mei Notariatus signo ac nomine, appenso etiam prædicti Moguntini, domini mei clementissimi, maiore sigillo, in fidem & testimonium prædictorum omnium, sub-signavi atque muniui.

Nomina Notariorum sunt.

Nicolaus Berchtoli Fridbergenfis.

Ioannes Meier iunior Gasterueldensis.

Conradus à Leiborn, clericus, Padebornensis diocesis.

Henricus Stalberg Rothenbergenfis.

Tilmannus à Honberg.

Conradus Coler Zustenfis, Colonienfis diocesis.

RERVM ET VERBORVM, QVÆ IN HOC II GERMANIÆ HISTO- RICORVM TOMO MEMORABILIA AVT ALIO- quin notatu digna occurrunt, INDEX.

A

Abbas Morbacensis cum suis monachis vendit regi Rudolpho Luceriam 25, 33
Abbas Perleus ab officio remouetur 28, 32 caput 27, 33
Adelhausen prope Friburgum 18, 19
Adolfus rex Rom. Colubarium obfider 28, 32 expugnata terra dominorum Milfenium iter suum versus Alsatiam dirigit, ut Francie regem reb. propriis spoliaret 29, 3 in Milfeniensi terram stipendiarios transfudit 29, 3 Colmarium recuperaturus præficitur 10, 46 Rapperschulter obfider ibid. 50. eius copie 51, 17, 18 recuperata Colmaria porro in Alsatia quid egerit 33, 37 Gallos infestat 54, 45 Albertum Argentina progressum insequitur 32, 45 in acie cadit vincente Alberto 60, 39 Austrium transitu prohibere conatur 38, 28 inter Adolfum Caesarem & Henricum Anglie regem foedus 54, 50 Adolphi regis filius Moguntino episcopo seopponit 32, 50 regis in Gallos expeditio 27, 6 in Flandriam expeditio 10, 48 Alsatia defecit 33, 37 interficitur 32, 5 Alsatia comes de Nassou Roman. rex 26, 42, 109, 38 Aquilgrani coronatur ibid. 50 marchionum Milfenie erit 109, 48 in conflictu occumbit 110, 38
Adrianus papa moritur 33, 17
Æstus tantus quod per Iulium & Augustum ova in sabulo coquerentur 6, 15
Agilaulodus rex Africa Hispaniam sibi subiugat 79, 39 eius cum Carolo magno conflictus ibid. 45 in fugam vertitur 80, 14
Aimocomes Sabaudia 112, 3
Albertus magnus lector Colonie 14,

17 eius obitus 17, 33
Albertus dux Austrie 18, 49 Turonicus obsider 27, 33 Teutonicus princeps 4, 46 contra Adolfum arma capit 110, 14 rex Rom. electus ibid. 55 eius liberi ibid. 31 regnum Boemie afficit 112, 24 electores ad Rheum bello petit ibid. 34 voo oculo captus 109, 16 ad flumen Ruram crudeliter occiditur 114, 23, 27 in monasterio Konigsfeld sepelitur ib. Spiram postea deportatur ib. 31
Albertus comes de Habbpurch 37, 1 rex Rom. Mogunzie designatur 38, 31 59, 12 eius res gestæ 60, 44, 49 ad Imperium vocatus armatus comitis petit 57, 40 fuga sibi consult 58, 43 p. incipit Rheini teloniis graues arguit 61, 22 Moguntinum episc. bello petit ibid. 31 restrium archiepiscopus & aliorum episcoporum decastrat 62, 28 electoribus spiritualibus infestus 33, 27 Boemiam intrat 36, 44 rex curiam Fracofurti celebrat 32, 36 Colonienfis & Treurenfis episcopus bellum infert 35, 4 eius liberi 105, 10
Albertus de Haigerloch 106, 4 sustentaculum Romani imperij dictus ib. 23 iuxta castrum Lintheten a suis derelictus occiditur ibid. 106, 22
Albertus comes de Hohenberg 110, 20 episcopus Frising. 114, 11
Albertus de Valchintsein Morbacensis abbas moritur 32, 35
Albrechtshall, vallis Alsatie 29, 32, 106, 8
Alcinache castellum obfeditum 59, 16
Alemannie ducatus sedes 75, 31
Alemania pars Germanie tantum 84, 23
Alenspach cœnobium prope Keiserpergum 59, 9
Alexander Macedo complexu matris Olympic draconisq; genitus, & id

eo Hammon appellatus 64, 18
Alia congelata 8, 13 Alie inditatio 25, 35
Alsatie in Ludouici partes transiens 123, 44
Alsatia inferior incendio & rapina vastatur 86, 41 Alsatie conuentus ordinum 122, 41 Alsatie Lantgrauij deficiunt 91, 32 Alsatie foedus auctoritate Ludouici imp. initum 174, 37 Alsatium bellum contra episcopum Argent. Imperatori rebellem 175, 46
Andreas rex Sicilie iugulatus per Ioannam uxorem & patrem 105, 55
Andreas Ruperti Vngarie regis F. in spem regni Apulie vocatus 129, 46 dolose interimitur 110, 29
Angelicum castellum 71, 27
Angli in Gallia successus 158, 9 inter Anglos & Francos inducit 118, 37 bellum renouatur 154, 20 funestis belli causis 137, 33
Anglie rex in Flandriam venit cum quingentis nauibus, & cum sex milibus equis 30, 42
Animal à ciugulo mulieris imaginem habens 47, 10
Anna de Hohenberg Sueua, vxor Rudolphi regis 40, 20 moritur 104, 13
Annoa magna 128, 39
Anselmus de Rapoltstein fratrem bonis spoliat 28, 2 bonis omnibus multatus 125, 55 Anselmi Rapoltsteinij parentes & liberi 33, 8, eius malitia ibid. 15
Anticarum apparatus bellicus 121, 47
Apri-monasterium 123, 3, 175, 35
Aquigranum vnde dictum 78, 6 sedes regie vactionis 78, 25 caput omniū ciuitatum & provinciarum Gallie dict. 31 sanctorum reliquiis à Carolo magno ornatur 79, 10
Aquitanicum bellum 77, 20
Audo cœnobium Alsatie 81, 13

Arboris insignis descriptio **15,32**
 Arduenna filia **33,36**
 Arclatense regnum a Francis occupatum **54,35**
 Argentina, totaq; Alsatia in fidem Caroli concedit **145,11** Argensu pons khenni cedit **1,35** Argentinensis episcopus bellum gerit contra Marchiones Barlenfes **17,31** obsidet Columbariam **16,39** Argentinense monasterium combustum **8,57,86**
 12 Argentinenses pro Ertseino apud Czarlem intercedunt **33,30** Argentinensis episcopi superiores diones vastata **56,36** Czarli prae stare homagium a papa prohibetur **113,37** vicus officium facit, ibid.
 17 Feudi Horburgenses vindict **170,32** Argentinensibus vrbis ampliatio nes **165,20** Argentinense bellum contra Gerolozekium **171,41** Argentinensis clerus a Bertholdo episcopo offensus **173,46** tumultus Indorum causa **17,85**
 Armatura prisca **17,44**
 Arnulphus Metensis episcopus Dagoberti consiliarius **72,43**
 Atrogonum rex moritur **27,5**
 Ats panii serici texendi ex Graecia in Italiam eraducta **85,13**
 Astensium dissidia summa cura Henrici composita **68,16**
 Augia maioris excochia **76,33**
 Augustinenses Basilicenses edificant **12,58,116,1**
 Augustalis funeris exequiz Basilow **47,36**
 Augustini Hipponensis episcopi corpus de Sardinia in Italiam a Luprardo rege Longobardorum transferret Ticinum **76,31** de omnipotentia Dei testimonium **64,10**
 Aultra ducatus ad domum Habpurgicam **101,10** Aultriaci filici praeses in vincula coniecit **36,2** Aultriaci Bauarii populanter **121,35** a vicinis regibus frustra bello petiti **126,45** prope Baden fusi **158,15** elades ad Moregaru montem **119,46** expeditio contra Ludouicum Bauarium **120,36** Aultriorum principu nuptia Basilicenses celebrata **119,33**
 Auaritia idolorum seruitus **330,8**
 Auinionensis ciuitas papae vedita **147,38**

B

Balduinus Treuironum archiepiscopus **71,3**
 Barbauff capella ordinis Cisterciensis **35,39**
 Baronissa de Rapoltstein fit monialis **16,29**
 Baronis de Clingen somnium **40,11**
 Basilica a Rudolfo obiecta **10,32,39,34** terrae motu concidit **164,15** Basilicenses domus exultat **38,38** Basilicenses tumultus luduorum causa **142,53** pons a Rheno destructus **115,42** Basilienfis episcopus emi a comite Goffrido cognato suo ceteris maris castrum **Bredertan** **9,5** fit administrator Argentinensis **173,21** pactum dimissi auunculi irritu reddere conatur **174,8** coactus fidem dai imperatori **176,10** Basilienfis consilii occisus **12,39** Basilienfium ingenuorum factiones **22,39** constantia de Ludouico Imperator non fuisse haereticum **143,7**

Baurus, id est nesciens tergere barbam **133,15**
 Bauaria dux uxorem interficit **7,37**
 Bauari a vicinis regib. bello frustra petiti **126,45**
 Beatrix de Holandia Ladouici regis coniunx Genux moritur **117,35**
 145,34
 B. Iacobus Carolo magno apparuit **72,33**
 B. Nicolaus archiepiscopus 71,41 moritur, ibid.
 B. Thomas Cantuariensis episc. martyrium patitur **85,30**
 Beda presbyter Anglus moritur **76,39**
 Begga, Anglio S. Arnulphi filio nubit **74,34**
 Bellum inter Rudolfum Habpurgu & episc. Bafil. **9,55** comitatus Hollandiae causa **60,44** Bellum inter Bertholdum de Tecke episcopum Argentinensem & praeside **Alia** **90,16** inter Angli & Francie regem recrudescit **134,43** inter comitem Friburgensem & ciues Friburgenses **31,6** B. illi funesti in Gallia & Anglia reges causa **54,18,20,30**
 Benedictus 111 papa **11,2,6** eius mors **113,52**
 Benteldea a Wirtembergico occupatur **171,3**
 Bertholdus abbas Morbacensis natus & dynastis a Steinenbrun **21,31**
 Bertholdus episcopus Argentinensis capitur **131,46,173,14** Argentinensium auxilio destruitur, ibid. **42** liberatur, ibid. **50** apud confederatos accusatur **174,12** bello petitur **175,17** moritur **179,17**
 Bertholdus de Buebeck episcopus Spirensis **168,34** ex Spirensi fit Argentinensis episcopus **169,14** luduox multat, ib. **25** Marchioni Badensi bellum mouet **170,33**
 Berecbarius, statura pusillus, maior domus palatii constituitur **75,37** occisus ab inimicis, ibid. **43**
 Berna a Rudolfo rege obiecta **23,31,47,24,5** seip. dedit, ib. **20** Heluetis coniungitur **159,36**
 Bertrinda filia sororis S. Leodegarii **75,32**
 Berta Caroli magni filia **77,32** ducissa Polonoorum **84,37**
 Bertholdus dux Carinthiorum qui & Zeringen, moritur **84,37**
 Bertoldus de Liebestein Morbacensis abbas **12,36**
 Bertoldus dux de Zeringen in Mollenheim occiditur **84,5**
 Bertoldus episcopus Argentinensis castru Berenstein obsidet **20,14,6,1** homines in Bladelsheim imperatori deuincit, ibid. **4**
 Bertrandus de Pogeto Hostiensis episcopus, legatus papae **125,3**
 Bingz opidi ad Rhenum fiti descriptio **61,34** expugnatur, ibid. **11**
 Bladolsheim aulst dux Hart **64,38,32**
 Blancus cardinalis, electus, vocatusque papa x 11 **115,40** Tholose natus, filius pistoris, ibid. **48**
 Blizberg castellum **58,42,132,6**
 Blumberg opidum cum castro **115,20**
 Boemia regni titulo decorata **86,49**
 Boemundus Sarapontinus archiepiscopus Treuirensis moritur **161,43**
 Boetius poeta occisus a Theodorico **82,7**

Bonifacius papa pacem inter reges Francie & Angli conciliat **14,9**
 Bonifacius vi 111 pontifex maximus **64,39** Romae synodum celebrat **65,6** Pulcro hostes conciliat, ibid. **12** moritur **35**
 Bottini vigilia S. Iohannis martiris **38**
 Brifacum ad Rhenum **38,54,14,49**
 Brifacum & Neuwenberg ad Aultriacos **173,15**
 Britannoru in Alsatia irruptio **164,39**
 Britanenses licetius euagantes a Carlanis, fugantur **70,11**
 Brixia ad Imper. Henrico vi 11 Czarare obiecta **69,41** deditur **70,18**
 116,48,117,12
 Broka flumen ab occidente versus orientem fluu **20,18**
 Bruck, opidum Ergoix prope Habpurgum **37,37**
 Bruno filius Ottonis ducis Alemannia papa eligitur, & Gregorius v vocatur **81,35**
 Bucephalus Alexandri magni equus **72,48**
 Bulfores cum piscibus caelo ceciderunt **82,42**
 Burgundi bello a Czarare petiti **23,45**
 Burgundiae comes feudum a rege Adolpho accipit **11,13**
 Burkartus Argentinensis episc. **86,35**
 Bulebachem castrum adificatur **10,39**

C

Caluariz habentes piffitudinem duorum digitorum **72,20** Caluariz ferpentis magni & lingua eius datus Rudolfo pro cleo odio, cuius vis toxicum prodere **115,54,55**
 Campani corrupti auro Henrico abhaerent **61,28**
 Cancer, bellicum instrumentu **61,42**
 63,3
 Canonici de Hanoe in Rhinogium se transferunt **53,18**
 Cappadocier notarius Alberti de Hohenberg **107,39** eius ioci, ibid. **46**
 Carentanus ducatus **84,17**
 in Carinhia famae magna **15,12** Carinthiae ducatus ad domum Aultriacam **125,14**
 Carlomanus rex Bauariz apud villam Oxingem moritur **81,8**
 Caro cum sanguine pluit **39,45**
 Carolus Rudolfi F. nascitur **12,35** moritur, ibid. **46**
 Carolus magnus ex Francigenis primus Rom. Imper. **74,24** eius genealogia, ibid. **38** Pipini filius rex Francorum **72,36** Eius filij tres, Carolus, Pipinus & Ludouicus, ibid. **28** filiz, ibid. **31** Occidentis Imperator creatus **77,40** a Leone papa consecratus & inuinctus, ibid. **44** thesmas Aquefens vestuaria defertat, pede equi in quo sedit, reperit **78,11** Saracenos in Hispania perdomat **79** Caroli magni Hiofolymitana expeditio **79,4** conficius cum rege Agiolando **79,46**
 Carolus magnus post Valentianu Romae primus imperator augustus exstitit **77,55** mors **80,51**
 Carolus frater regis Francie, rex Siciliae, rex Arragonum & rex Francie confederantur **35,18**
 Carolus Sicilia rex secundus Gallicis originis moritur **67,42** contra Ludouicum Czarare renunciat **131,49**
 Caroli

INDEX.

- Caroli 1111 inauguratione Bonae facta 138,31 Carolus comitatus Tirolis occupare conatur 139,21 Bauariam vastat 140,14
- Carolus rex Boemiarum regem Rom. electus 143,33 promittit se relaxationem processuum papalium curaturam 143,3 Basilicam venit ibid,11 Wormatiam 143,44 Spira arrestatus 44,17 Tigurum venit 160,3 eius cum Heluenis tractatus 161,15 secundae nuptiae 171,13 in Italia expeditio 163,30 coronatur ibid,45 moritur 166,23
- Carolus Martellus Provinciae comes Siciliæ rex ab Innocentio 1111 papa constituitur 98,2 Germanis semper infestus ibid,12
- Carolo, nepos Alberti ex fore rege Vngarie 115,5 filii regis Cracovii in matrimonium duci, ibid,11
- Castellæ regis arma, castra 28,21
- Castinetum igne crematur 31,48
- Castra duorum hostilium exercituum prope Kentzingam 11,25 Castrum Ermilbuche D. comitis Phiretardi 24,27 Castrum Bononiense 135,4 Castrum apud S. Amerinum destruitur 7,11 Rubicenis 15,9 Plumbarense 27,26 Hagencæ 31,18 Viennense 42,30
- Catalogus procerum in exercitu Cæsaris 71,3
- Catus instrumentum ad muros diruendos aptum 114,61,48
- Celestinus papa voluntarie papatum resignat 29,3
- Censura de historia Melusina 64,37
- Christiani Hierosolymis oppressi 78,40 Christiani milites hastas suas in terram figentes, manes corticibus & frondibus inveniunt vestitus 72,14,55,80,1
- Cisterciensis ordinis initium 83,55
- Clades ad Endingam Brilgoie 164,48
- Clarissimum plantatio in minore Basilica 16,17
- Clemens v. Vascio Rom. pont. Benedicto x1 succedit 111,28 eius erga Cæsarem Henricum inconstantia 68,5 moritur, cui Celestinus qui & Iacinctus, succedit 86,30
- Clementia, regina Francie 100,10
- Clingentalis cœnobij prope Basilicam primordia 11,22
- Clodoveus rex omni spurcitie deditur, gulæ & ebrietati inentus 25,4
- Cœnobium sub-tilia 14,38 Cœnobium Hugeshofen in valle Wileriana 51,41 Cœnobium in Americh Weier 23,48 Cœnobium S. Crucis 31,41 Cœnobium paradisi 51,12 Cœnobium a S. Pirmino inchoata 76,25,26 Cœnobium recentiora e Hirsaugiensi nata 83,32
- Colmaria obfessa & ad officium redacta 21,10 a Cæsare obfessa 110,4 a Rapoliteinio tradita 2,8,7 Adolfratitur 5,23 Colmaria Cæsari se opponunt 11,5 Colmarienfis urbis proditio 50,28,29
- Coloniensis civis & clerici ab archiepiscopo suo excommunicantur 35,48 Coloniensis archiepiscopus capitur 23,39 liberatur 24,36 moritur 63,36,16
- Columbaria a Rudolfo obfideitur 48,24 Columbarienfes D. marces re-
- gi Rudolfo dederunt 25,55 res episcopi Argentinensises deuantur 31,12 in gratiam cum quibuldam conditionibus recipiuntur 48,28 ex vernaculis viginti mittunt Wilrensis subsidio 50,52
- Columna gens Romæ opibus & clientelâ insignis 64,47 Octavo suffragii iure nelegeretur obtinet, ib,48 a Bonifacio v. 1111 papa perfectionem patiuntur 109,38
- Comes Iuliacensis Aquigrani oculis 14,18 Comes de Weide moritur 14,43 Comes de Kapref Wir moritur 19,19 Comes Wittenbergicus Rudolfo regi supplet 23,2 Comes de Hegiloch procurator ducis occiditur 31,36 Comes de Winegk, filius sororis domini de Horburg 48,11 Comes de Hollandia toxico perit 60,43 Comes de Kuffenberg forem Rudolphi de Habspurg in matrimonium duxit 92,5 ditiones eius ad quos deuoluitur ibid,3 Comes de Katzenlenbogen hastiludii prostratus Basilicæ moritur 119,12 C. Comes de Medeburg 14,6,12 Comes de Tokinburck 18,7 Comitum de Huringen ditiones Alfaricæ 106,4 Comitissa de Reichenberg moritur 17,49 Comitissa de Rapolitein moritur 17,49 Comitatus Hollandiæ causa bellum 60,42 Comitatus Conuenarum 153,33 Cometes 8,18
- Confluentini episcopo Treuirensi inebedientes 17,10 ab archiepiscopo Moguntino obfessi 16,15
- Conradus de Marburg prædicat 6,8 occiditur, ibid,18,90,35
- Conradus Wernherus de Hadstat 8,34,35,47 aduocatus Alfaricæ in miliciam Austriacam abiit 45,32 moritur 19,22 Conradi Wernheri de Hadstat filius occumbit 14,39
- Conradus frater Frederici ducis Alemannici Imperat. 1111 81,4
- Conradus Saliquus Rom. rex 31,6
- Conradus de Leichtenberg episcopus Argentinensis 35,12,14,5
- Côradus Salzeburgensis archiep. 84,35
- Constantinus Rom. Imper. 74,27
- Constantia imperatrix in Sicilia moritur 86,50
- Constantienfes m. c. c. marces regi Rudolfo dederunt 25,51 Constantienfis episcopi mors 11,4
- Constantinopolis v. 11 obfessa 74,40
- Conuentus Imperialis Norimbergæ 60,33
- Cornua cerui longitudine trium pedum 31,44
- Cremoua rebellis Henrico efficitur 69,22 Guelphos vrbe eiiciunt, ib,23 Cremouæ dedito, ibid,38 Cremonenses Henrico Cæsari se dedunt 116,47
- Cumani in exercitu regis Boemiarum 46,7
- Cuno de Horburg comes 81,34
- Cunonis de Falkenstein res apud Moguntios gestæ 160,42 Cuno filius archiepiscopus Treuirensis 161,30
- Guntzo texor Senben vixit c. x. annis 12,22
- Cunradus Argentinensis episcopus moritur 87,31
- Cunradus de Berenuels magister ciuitatis Basilicæ 144,7
- Cunradus comes Friburgensis moritur 29,23 filij ibid,
- Cunradus Sueuicæ dux capite multatus 28,11
- Cunradus Frederici F. rex eligitur 21,28 curiam Francofurti præfigit 23,3 moritur ibid,42
- Cunradini, Conradi regis filius, contra Carolum de Sicilia, bellum gerit 21,16 eius fatum lacrymabile, ib,27
- Curia pontificia in Galliâ traslata 111,38
- Curienfis episcopus a regis Rudolphi filio capitur 24,2 moritur 25,50
- Curii populi 141,19
- Curracense prælium 20,23
- Cyprus insula 131,33
- D
- Dagebertus rex 74,16 Francorum nutritor securissimus, ibid,18 moritur, ibid,47
- Decretum imperiale cœtra pontificia in Cæsarem diras 139,4
- Delphini Viennenses fratres 130,33
- Delphinatus Galliarum feudum ab imperio 133,42 regno Galliarum attributus 131,14
- Diadema imperiale solumque 69,35
- Dido Pictauensis episc. 71,16 exilio damnatur, ibid,36
- Diffidium inter fratres Bauariorum duces 61,17
- Dockenberg castrum expugnatum 24,30
- Domellus Ioannes Langrauius Alfaricæ moritur 166,12
- Dominus de Baldeck nuptias Basilicæ celebrat 23,30
- Dominus de Veldenræ conferbit militibus cœtra dominum de Rapolitein 25,20
- Dominus de Girsperc grauius conditionibus a captiuitate liberatur 16,1
- Dominus de Hunna Wilr a Columbarienfis interfecit 26,14
- Dominia de Horburg foror comitis Friburgensis moritur 31,11
- Dominicani fratres honoribus aucti 98,35
- Dornberg mons 110,29
- Dubis fluuius congelatur 31,10
- Durlacum marchionis Badenensis 15,43
- E
- Eberhardus comes de Habspurg 19,31
- Eberhardus Wirtenbergicus imperialis præfes Sueuicæ 152,3
- Eberheim munster 175,51
- Ebroinus a Frâcis accusatur, & in Luxouienfi Burgundici monasterio recluditur 75,8,9 de Luxouio egressus, thesauros regales apprehendit 75,18 eius perfidia & immanitas, ibid,33,24 ab Ermenfrido occisus ibid,31
- Ecclesia Aquigranensis in honorem B. Mariæ virginis a Carolo magno fundata 78,12 a trecentis & sexaginta episcopis solennizata, ibid,20
- Eckrich castrum in valle Leboriana in Alfaria 14,48
- Eclipsis solis 64,3,8,13
- Eduardus Anglus imperialem electionem detractat 145,46 aduersus Carolum Cæsarem renunciat 144,40 infesto exercitu Galliâ inuasit 136,30 cû Cæsare aduersus Gallos fedus pangit 127,42 infesto exercitu Galliâ petit 128,31 Tornacum

sem ciuitatem obfider, bid. 33
 Eginio comes Friburgensis 151,11
 Egra ciuitas prope boemiam 24,2
 Ebingen oppidū iuxta Neccard 107,10
 Eliaabethæ Boemæ, vidæ: Rudolphi ducis obitus 112,6
 Elia Alberti Auftriaci, regis filia duci Lotharingæ nubit 114,6
 Elia filia Wencelai regis Boemie loani Lucelburgeni nupti collocatur 114,13
 Eliza fl. 110,13
 Engelmarus miles ante castrum decollatur 14,4,36
 Equi insignis altitudo 11,14
 Erltein castrum 172,45
 Ertenheim cœnobium 76,2,4
 Exactionis noua adinuentio 14,3
 Expeditio fecunda in Ierufalem lub Conrado rege Romanorum 25,18
 F
 Fabula de quadam Alberti comitis de Hohenberg 107,28 de rege Rudolfo 108,31
 Falanus monæx coctus in caldano Columbarie 12,10
 Fames magna 19,49
 Fatina apud Columbarienfes caritas 51,14
 Fautor diuinus ficuti rectis institutis ardet, ita improbe confulta funeftis inlequitur exitus 66,45
 Ferrum, aqua 86,15
 Feudum alienatum a vafallo fine domini confensu, ad dominum deuoluitur 108,54
 Flagellantium habitus, ritus & fupersitio 142,31 eorum concussus abrogatus 130,27,28
 Flandrenfes dominum de Henrici & episcopū Traiectensem capiunt 16,18 Gallorum iugum detrahant 65,13 cum fuperioribus Germanis amicitiam coniungunt, ibid. 15
 Filicæ cardinalis 61,18
 Florentini contra Henricum 91,14, rebelles 68,22 cum Roberto Siculo fœdus ferunt, ibid. 18
 Forma abfolutionis fautorum Imper. Ludouici defuncti 142,44
 Francie regni arma, filia 98,22 rex cum Flandrenfibus belligerauit 35,31 tres abbates capit, ibid. 52 a papa excommunicatur 35,53 cum Flandrenfibus pacem init 16,7
 Franciscanorum ordo honoribus insignitus auctus 98,35
 Francofurtum ad Oderam 147,3
 Francofurtenses expensas a rege electo petunt 26,46 Francofurtensibus nuandæ ablata, fed mox restituta 152,9
 Friburgum Neithonum a Rudolfo eorum 135,10
 Friburgum Brisgoia a Bertoldo de Zeringen conditum 81,47 obfeffum a rege Rudolfo 18,16 ad domum Auftriacam 165,2 Friburgenses Bernenses bello laceffunt 31,72 fugiunt, ibid. 20 Friburgensis vrbs periculum 164,45 Friburgensis bellum 112,47
 Friburg obfeffum 151,11
 Fredericus Barbarossa Imperator 85,21
 Mediolanum capit & destruit, ib. 27
 Fredericus Aragonum rex fœdus cum Cæfare 101,71,72 Mellana Rhegū trahit 72,19

Fredericus dux Auftriæ filius Alberti regis ad regnum aspirat 118,17
 Fredericus Imperator a Gregorio 1x papa excommunicatur 6,32
 Fredericus dux Auftriæ occiditur 6,55
 Fredericus rex in conflictu Ludouico captus 122,17 in castris Traulfoit detinetur, ibid. 40 liberatur 124,8
 Fredericus Marchio Milnefis rex Rom. declaratus 145,54,146,1,2 electio nem suam resignat, ibid. 2
 Fredericus dux Alemannie, frater Imper. in obfidione Achari obiit 86,23
 Fredericus comes Phirratum a filio dicto Grummel occiditur 6,30
 Fredericus 1 moritur 86,18
 Fredericus 11 Cæsar curiam Aquilgranicelibrat 89,11 Rudolph Habspurgensis aucto 27,26 contra ipsum Cæfates electi, ibid. 35
 Frederici Imperator inter papam Gregorium diffidium 21,37 excommunicatur, ibid. 11 contra ipsum Henricum Langrauius Thuringie eligitur 92,1 moritur, ibid. 41
 Fritorum insignis clades 19,3
 Frosbach castrum destruitur 100,3
 Fro Wenfeld monasterium 110,45
 Frundelberg castrum 146,41
 Fui Parisius 8,7
 Fuldenfe cœnobium 76,17
 Furstenstein castrum obfeffum 111,50
 Furi astuta indagatio 108,55,109,1
 G
 Galeus cognomen Brutatus, obfefforum tribunus a Cæfariis capitur 70,14 perfidia peccata dar, ibid. 15
 Gallina quotidie duo oua ponens com duobus vitellis 9,54
 Gallorum elades ad Cresciaci 116,46
 Gansfeld, capus prope Viennam 46,54
 Gargani mons 82,39
 Gebhardus Argentinenfis episcopus cœtra Fredericū Alemannie imperat. bellum gerit 85,1 eius mors, ibid. 2
 Gebhardus de Friburg præpositus Argentinenfis 131,41
 Gebwiler opidū ditionis Morbacensis 9,32 fuperioris Altiæ 19,13
 Geirperg castrum reedificatur 29,13
 Gemar castrum ligneum 20,24, igne deletur 31,6
 Genuefium claffis tiremum feptuaginta 73,16
 Gerardus de Senar episcopus Conftantienfis 121,8
 Gerardus de Wippingen Bafil. episcopus 114,31
 Gerardus de Eppenftein Moguntinus episcopus 110,51
 Gerlacus F. Ger. comitis de Naffaw in archiepisc. Mogunt. p. motus 135,8
 Gertruda virgo, filia Pipini ducis Niuellenfis cœnobii mater 74,31
 Gibellini violentia Guidotti Turriti in exilium acti 68,43 Brizia pelluntur 69,26
 Giganea offa inuenta 8,7
 Glibertus Corregius Parmæ præfes 70,34
 Glibertus Zanillius vice comes 68,8
 Gines castrum obfeffum 118,27
 Girberg castrum 36,33
 Girpergenes a Rudolfo proferpit 24,14 eife dedunt, ibid. 13
 Græla Caroli magni filia 72,31
 Glouithal infra Friburgum 31,5

Gotfridus de Lauffenberck Fauenculi Rudolphi Habspurgensis regis 17,31
 Gotfridus comes de Habspurch dominus in Lauffenberg 2,16 moritur, ib. 38
 Guidottus Turritus, sapientia aque opibus clarus, Mediolani præfes 68,40 fœdus aque hofpitum cum toto Guelphorum genere habuit, ibid. 45 præfatus Maphæi fortum am vindicare molitur 69,5,6 ad Guelphos confugit, ibid. 19
 Guelli a Planis fuperantur 118,46
 Guelphorum factio in Heutrua fempiternitatis felicitas aduersa 48,20
 Guido Namurceus, Flandri comitis frater ad Clementem papam legatus 66,28 eius mors 70,31
 Guldin hæretici eternatus 6,7
 Gundeb. Schuitzenburgensis magnanimus & pietas 10,37
 Guocofuri aduersus Carolum Cæfare nunciatur, ibid. 14 a ciuibus Francofartendibus recipitur 151,13
 Guntrannus de Girsper capitur fraudulenter 172,29
 Gutto W cœnobii mulierū iuxta Neuburg kringoia deualatur 10,15
 Grando portentoſa, canis lapides duorum vel trium parum magnitudinem fuperabat 35,18
 Granus Rom. princeps, frater Neronis & Agrippæ, a quo Aqueñes theatri constructæ 78,10
 Gregorius pape & Cæſaris congreffus Lauanæ 12,1 Gregory mors, ib. 31
 Grimoaldus filius Pipini a Francis capitur, carcerem mancipatur 74,14
 Grus, miles insignis, ductus Kianch 20,1 eius facinus, ibid. 1
 H
 Hafburgensis stirpis origo 27,5
 Hæredes ditionis dū Zeringi 99,18
 Hagenoia ab Argeneuclibus obfidia 16,30
 Hagenoenses ciues villas oēs ciuium Argeneuclium delent 31,46
 Hanogogæ comes comitatum Halandæ fibi vfurpat 60,44
 Haugrichus exaugurationis Adolphi caula Romæ miſſus 17,20 moritur 18,21
 Haſtfulphus Longobardorum rex 77,12 Carolum Magnū & Carlomanum Parisius reges iungit, ibid. 1
 Hammon cur Alexander Macedo dicitur 64,39
 Hannoemannus Waldorf occiſus 176,55,179,1
 Hannoemannus de Liechtenberg baro 152,16
 Hartmannus filius regis in Rheno ſubmerſus 18,16
 Hartmannus ſenior comes de Kiburck filiam comitis de Sabaudia ducit vxorē 37,40 dignitates fuas episc. Argentinēſi tradit, ibid. 43
 Hechingen opidum 141,4
 Henricus dux Bauariz rex Rom. electus 81,5 episc. cōſtituit, ibid. 7 imperiali benedictione a Benedicte papa 8 coronatur, ibid. 9 moritur, ib. 35
 Henricus de Iſena Suecus, & minoris episcopus Baſilienſis 101,37,38. mortuarius, ibid. cum Cæſare Rudolfo contra Ottacacum regē Boemiz proficiſcitur 111,47
 Henricus Trecentis episcopus 81,5
 Henricus

I N D E X.

Henricus dux Carinthiae gener, Wen-
ceslai, & auunculus Alberti 112, 2, 7
Henricus Anglie rex Adolfo Cafari
triginta milita marcham misit 14, 2
Henricus episcopus Basiliensis in mil-
itiam Austriacam abiit 45, 11, eius
rescripta 101, 20, 30
Henricus de Stahellegge episcopus Ar-
gentinensis 98, 12, mors 86, 9
Henricus Flandræ comitis filius 71, 5
Henricus Austriacus in Lögobardiam
missus 121, 43
Henricus Frau Wencolob 108, 20, mors
& sepultura ibid. 31
Henricus Lautgravius Turingie in re-
gē Rom. electus 6, 51, moritur ib. 55
Henricus Flander magnus equitū Ce-
saris Pisanum agrum deualtat 72, 9
Henricus v. i. Rom. rex 80, 17
Henricus comes a Virmenberg archi-
episcopus Moguntinus 127, 1, 6
Henricus de Virmenberg archiepiscopus
Mogunt. Cafari laus officio
priuatur 135, 6, 7
Henricus Lutzelburgenſis Rom. rex
Francofurti electus 114, 23, Aquig-
tani coronatus ibid. 25, eius in Ita-
liā expeditio 116, 13, Komam venit
117, 33, Laterani honorifice recipi-
tur ibid. 55, ipſi in lynxii toxicū mi-
ſcetur 118, 36, Pisis honorifice ſe-
peliunt ibid. 40
Henricus Gurtelknopf archiepiscopus
Moguntinus moritur 11, 20
Henricus de Blanckenberg 117, 45
Henricus Schorlini facinus 103, 18
Henricus de Thun episcopus Basiliens-
is moritur 63, 4
Henricus Frederici II filius, rex 89, 38,
moritur 91, 6
Henrici v. i. electio 66, 13, eius electio
a pontifice comprobatur ibid. 16, A-
quigiani coronatur ibid. 40, Itali-
cam expeditionem indicit 68, 12,
eius ætatum virtute magis quam
nummis instructus ibid. 13, Laufen-
na in Italiam mouet ibid. 34, per bi-
ſentium Alze moratur ibid. 37, Medi-
olani coronatur ibid. 52, per Lon-
gobardiam præſides cõſtituit 70, 33
Genuum peruenit 70, 44, 1. 1. 1. ad-
uenit ibid. 53, ei in Italia tenduntur
71, 10, Komam contendit ibid. 18,
Vrinos vertit in fugam ibid. 21, eius
Auguſtalis in inauguratione ibid. 38, Ro-
ma difcedit ibid. 44, Peruſinum a-
grum deualtat ibid. 46, Apulum ho-
ſtem bello perſequitur 72, 12, Pifiſ
decedit ibid. 18, Bonocomenſi mo-
ritur ibid. 26, fortitudo ibid. 35
Heraclius Rom. Imperator 74, 27
Herbipolenſis episcopus urbem obſi-
dione premit 163, 2
Herckheim ad Illam 36, 30
Hercken 23, 55
Hertſheim opidū Alſatiæ capitur 161, 1
Hermaphroditus natus in valle Kei-
ſersberg 47, 42
Hertſein caſtellum 13, 33
Hertſberg caſtrum prope Herttenau,
euerit 38, 37
Hertſcarū vrbū ſocius aduerſus Hen-
ricum imperatorem 70, 12
Hildericus rex cū vxore ſua prægnan-
te perimitur 71, 33
Hildegardis Caroli magni cõiunx 77, 31, mors 80, 82
Hiems mire calida 24, 47, 86, 2

Hierofolyma capta 25, 37
Hildebrandus dapifer a Bappenheim
fraudeſcente occiditur 11, 23, 58, 33
Hinderlappen in Heluetia 11, 9
Hohenac caſtrum 15, 18, 34, 10, 106, 37
Hohenburg monaſterium Alſatiæ 83, 21
combultum 87, 22, Hohenbergenſis
familia 106, 30
Hohenſteinus Alſatiæ præſes 12, 17
Holoandz comes Wilhelmus reuerſus
a Pruſſia Traiectum inferius obſi-
det 131, 16, Holandz eominatus ad
Imperatricem deuoluitur 135, 14
Honorius papa moritur 24, 22
Horburg Alſatiæ caſtrum deſtruitur
8, 138, venditur 168, 50, ad Argen-
tinenſem eccleſiam reuocatum 171, 31, 31, Horbungenſis domini cogna-
to ſuo reconciliatur 14, 45
Hughenſen monaſterium S. Benedi-
cti 106, 9, Hugo de Bacheſe Romæ
ab Henrico Cæſare relictus 118, 5,
eius fortia facta 167, 12
Humbertus Delphini 141, 12
Huſeren prope Pfaffenheim in Alſatia
7, 23
I
Iacobus Muller, miles 18, 10
Iacobus episcopus Carturenſis in pa-
pam eligitur, vocaturq; Ioannes vi-
geſimus ſecundus 12, 7, 4
Ierusalem a gente Francorum, & a Go-
defrido duce capitur 81, 51
Imperii vrbes in fidelitate Ludouici
conſtantes 139, 5, Imperii ordinum
ad pontificem literæ 134, 35
Innocentius papa Lugduni moritur 6,
49, 61 ſuccedit Honorius 89, 33
Interdictum eccleſiaſticum Colmarie
16, 45
Inundationes 165, 15
Ioannes miles de Lanſere a ſeruſ oc-
ciditur 9, 52
Ioanna papa 82, 7
Ioannes miles filius Sifridi ſcuteli Co-
lumbarienſis interficitur 30, 21
Ioannes Liechtenbergius aduocatus
Alſatiæ 32, 30
Ioannes de Wiſſenburc ordinis fratrum
Prædicatorum 33, 36
Ioannes Roſſelman Waltheri filius
47, 28, Columbarienſes prædi-
2, 10 vas vacuum ſe abſcondit, & Co-
lumbariam clam ingreditur ibid. 5
Ioannes Toletanus aſſennomus 85, 45,
homines metu pauidos reddit ib. 50
Ioannes x. i. pontifex 72, 6, eius de-
ceſſus 135, 18
Ioannes dux Auſtritz capitali odio in
patrum accenſus 113, 54, Ioannis
ducis Auſtritz percuſſoris Alberti re-
gis mors 117, 17
Ioannis Boemiz regis proſectio Itali-
ca 12, 50, liberi 125, 7
Ioannes Sen nepos episcopi Argentien-
ſis ſitæſul Baſil. 123, 2, nepos ar-
chiepiscopi Moguntini 168, 21, mo-
ritur ibid. 39
Ioannes Valeſius rex Galliz 154, 48
Ioan. de Liechtenberg adminiſtrator
Treuerenſis 153, 48
Ioannes Windſloch episcopus Cõſtan-
tinenſis 162
Irene Conſtanti v. i. mater Græcorum
imperatrix 80, 32
Ita, Marchioniſſa de Monteferrato
84, 37
Italica ſocietas 163, 35

Iubilai præmulgatio 31, 20, 110, 11
Iudei Anglia expulſi 25, 47, de liber-
tate ſua exultant 82, 11, pueros ne-
cant 25, 4, veneficiis inſimulant 147, 45, cremati 177, 31, 78, 30, Iudæo-
rum perſecutio 177, 31, in Germania
cremati 148, 8, Baſileæ ibid. 14,
Spire ibid. 18, Wormatiz ibid. 26,
Oppenheim ibid. 26, Argentinz ibid. 1,
Heidelberge 149, 1, Francofurti ibid. 6, Moguntiz ibid. 7
Iuditha filia Henrici ducis Noricorum
84, 30
Iura mons 84, 24
K
Kalis cinis obſeſſa ab Angliſ 137, 28,
140, 45
Kimerou Weringeni Boemiz 141, 12
Keiſersberg opidum obſeſſum 127, 3
Kentzinga opidum 18, 29
Kiburgum Brigoiz 29, 12
Kochersberg caſtrum 172, 36
Konigsfeld cornubium Ergoiz 114, 30
L
Ladenberg opidū ad Neccarū 112, 9
Landeck caſtrum obſidetur 32, 15
Landgrauiorum priſca ſtirps Alſatiæ
deſinit 166, 11
Landsperg caſtrum obſidetur 18, 29
Lapidea arca inuenta 80, 15
Laudanſenſis colloquium inrer regem
Boemiz & ducem Auſtritz 170, 30
in Laurenberck gallus magnus ex ita-
lia, ſub cuius ventrem gallina tranſi-
bat 124, 2
Laurentii Tribuni contra papam in-
ſolentia 142, 31, vide Nicol. Laureti,
Lecherthal 157, 26
Lech filia xta Auguſtani 159, 29
Lemmanns fl. 84, 19
Leo papa oculis captus, & lingua præ-
cilia ad Carolum magnum ducitur
77, 34, ſedi ſux teſtitur ibid.
Leodegarius Auguſtinoſenſis episcopus
75, 10, interimitur ibid. 26
Leodienſis bellum 140, 18, Leodiienſis
episcopus contra eius ſuos infeli-
ciſſime dimicat 136, 8, occumbit
71, 26
Leonhardi cornubium Baſileæ reform-
atur 112, 23
Lieſtal opidum 113, 31
Lithuaniz rex fratres Teutonicos in
Pruſſia & Liuania inſeſtat 115, 16,
Lituaniz regis fratres ne moreſcer-
tetur de Chriſtianorū manibus, cin-
gulo ſe de arboribus ſuſpendiū 145, 6, 7, Lituaniz in Polonia effuſi 159, 28, Pruſſiam populantur 16, 18, Li-
thuanorum clades 144, 13
Lotharingie dux a comite Gemini pō-
tiſ victus 12, 24
Lothariz dux Saxonum in regem eli-
gitur 84, 42, in Lateranenſi mona-
ſterio ab Innocentio papa Romæ
conſecratur ibid. 50, moritur, cui
Conradus tertius ſuccedit 85, 4
Lucas de Mediolano moritur 151, 31
Luceburgia olim Treuitorum portio
61, 14, duarum dignitatū inſignit-
as exornata ab Henrico v. i. Imp.
ibid. 35
Lucelburgeſis regionis chorographia
63, 34, 35, 36, 38, 40
Lucrea a Rudolfo emta 25, 53
Lucius in cellario inuentus 34, 23
Ludouicus de Hinnberg comes a Ber-
nenſib; occiſus 24, 16, 90, 49, 104, 21
Q iij

Ludouicus Cæsar piotum communione motus 113,32. oppidum Lupoldi Burgowe obsidet ibid. 10. in Italiam mouet ib. 15. coronatur ib. 23. pōtificias diras deprecatur 124,6. regi Boemopolignatitia Alfariz opida eripit 127,4. reconciliatur Eduardo regi Anglorum 128,40. inferiori Bāuatia potitur 119,20. a pōtifice contumaci damnatur 133,2. Ludouici Cæsaris execrationes a Clēmente papa repetit 134,55. Caroli fautores persequitur 145,1. luxura Monacū paralyti percussus, moritur 145,27. Ludolfus comes Froburgēsis cedit bonis 119,12. Ludouicus comes Turingie iter transitarium atripit 6,2. Ludouicus Basilienfis episcopus Romę deponitur 83,37. Ludouicus iunior, dictus Romanus marchio Brandenburgensis 16,43. Ludouicus & Fridericus in discordia Cæsares electi 119,15. Lupoldus frater Fridericum arte magica e vinculis eximere conatur 123,9,10,10,11. Spirā obsidet 124,15. Lulus equellitis Hagenoiz 17,31. ad aquas Helueticas 130,17. Lueria 8,10. Luerpurg opidum 21,18. Lutherici maior domus palati constituitur 75,10. Ludoldus de Neufchastel episcopus Bāsilienfis moritur 6,7. Lutzelburgēsis ducatus 161,45.

M

Maceratanę balneę 72,25. M. Fridanck medicus 151,24. M. Wigkerus protonotarius archiepiscopi Treuerensis 133,9. M. Rudigerus de Consheim, præpositus Columbarienfis 15,29. Manegoldus de Luttenbach 33,45. Manus perituri in Hadstir iuncti 15,44. Mantuanus apostolicus sedis legatus 85,43. Maphzi Vicecomitis Mediolani calli diras 69,10. Maibach cœnobium superioris Alfariz 83,40. in Marchia Brandeburgēsi bellum a veteratore excitatum 146,10. Margraui de Missen mors 26,22. Marmocinus numus 106,14. Marquardus de Randecke præpositus Badenbergensis 142,33. Marfiliz episcopus cum toto capitulo peste moritur 177,16. Martelli Caroli Sicilię regis obitus 67,50. Mathias a Bacheck archiepiscopus Moguntinus 12,13. Spiræ honorifice suscipitur ibi. 17. Lantgrauū Hassiæ bello persequitur 168,9. Mediolanenfis patriarchę interficiunt 18,16. in Henricum Cæsarem conspirant 116,27. principes Mediolanenses Imperii ministri 163,16. Meilan villa Thuriensium 163,35. Mel in Alfariz finibus pluit 19,14. Melusina de Lucelburgēti familia 43,1. quibus in locis orta 64,32. in quorundam familiarum insignibus 64,23. Melyssina fœmina octauo quoque die pabre tenus in anguem commutari

solita 63,47. Merouingorum regum extrema ignia 76,40. Metis imperialis curia celebrata 164,20. Metensis episcopus contra Barensem comitem 22,43. capit dominos de Luningen 24,39. Metensis & Argentinenfis episcopi ducem Lotaringie impugnant 14,7. moritur 26,37. Messina ciuitas 86,29. Milites Stelliferi Basileę expulsi 9,36. Milo de Angularis dux moritur 80,8. Minera auri Heidelbergę inuēta 27,37. Minoritę Seckingenfis monialibus insidiantur 17,10. Minsia bello perita 28,14. Moguntinę provincię episcopi pro Ludouico apud pontificem intercedūt 132,6. Moguntini archiepiscopi repentina mors 32,43. de Moguntino archiepiscopatu consilio 139,45. Monachi duo in aere viū pugnantes 28,23. Monasterium Basiliensē combustum 7,45. Monasterium S. Petri in Nigra silua 83,11. Monasterium Nouum castrum in fundo Reinaldi comitis de Lutzelburg constructum 84,52. Monasterium Grandis valis comburitur 9,40. Moneta noua Rapolstēica 26,16. Monialis in Rotwilre vno die tres pueros peperit, & quarto die quatuor puerum prioribus addebat 33,4. Mons Catinus 118,45. Mons Castili 808,77,6. Mons louis 84,24. Mons Beligardi a Rudolfo obfessus 23,40. Mons apertus 72,25. Mons transerens se per dimidium miliare a loco proprio 177,4. Montisfortis comes capit episcopus Basiliensē 26,31. Morganticum ius 115,4,2,113,54. Mos vngendi reges 77,48. Mofella fl. ab Antonio Burdegalensi celebratus 63,38. Mulberg nobile castrum obfideretur 23,19. Mulhusium a præfide Alfariz occupatum 144,40. Mures frumenta deuastant 2,45. Munckler castrū expugnatum 116,7. Murten opidum ad Imperium reitatum 104,6. Mylan castrum 19,1. Vide Meilan.

N

Nanus tripedalis, nomine Ritter Conrad 19,40. Nebeling factio nobilium 24,44. Necarus sanguineus propter occisionem equorum 120,16. Nellenburg castrum obfideretur 37,9. Neoburgum ad Rheum 19,14. inter Neoburgenses ad Rheum & Henricum opidi dominum bellum 22,55. Neostadium Palatiborū destructum 155,42. Nicolaus papa dictus Caietanus 14,31. Nicolaus 1111 papa 33,28. Roma pellicur 24,33. Nicolaus Laurentii per Clēmentē papam captus ab Innocentio papa dimittitur 156,5. tribunus Rom. Prægræ victus papę traditur 157,35,8. Romanis oculis 163,18. Nicolaus Prætenfis pontificis consilia-

rius 66,5. ingenio ad subitaque dexterrimo, ibid. 6. cius de Gallo nati. exiungendis consiliū ibi. 46. Nidermunster 16,31. Nix prodigiosa 18,41. Norberg sita 22,23. Imperii conuentus habetur 32,21.60,32. Noua ciuitas fœ Neulstar, vrbis Austrię astu capta 43,30. Nouum castrum 48,37. Nugatoria expeditio 88,24. Nundinæ Francofurtenses 153,57.

O

Obrendorf 141,3. Occasionis neglectus 69,13,14. Ochsenstein castrum 19,41. Odilia illustris virgo nata cæca, in facio fonte visum recipit 75,31. Odnaet & Torchingorum 81,12. Odokarus a Iheodorico captus & interretus 82,6. Olseper monasterium 22,10. in Olipere ordinis Cisterciensīs locor extitit quæ sine potu vndecim annis permansit 13,18. Onotz Weier prope Waldenburg sub lura monte 29,13. Opicinus Spinali ab exilio reuocatur. 70,47. ciuius eundem monet ab Henrico imperatore traditur 72,3. Opifices serici texendi gnari a Rogero Sicilia rege ex Græcia in Italiam traditi 85,14. Origo dynastarū a Fursenberg 22,33. Ortberg castrum 17,34. Othmarsheim castrum igne deletur 10,13. Otto de Ochsenstein 26,13. aduocatus Alfariz a Rudolfo constituitur 48,37. mortuo Kullenbergio marito fororis de Habsburg, eā in matrimonium ducit 27,1. Otto primus imperator regales nuptias cum Adelheide Rudolphi regis filia Papie celebrat 81,26. eius cetera ibi. 33,36,18. papam constituit ibid. 39. Komam obfideri ibid. 40. moritur & Aquis sepelitur 83,4. Otto II cognomento Mirabilis 83,31. in montem Gargani proficiscitur ibid. 40. moritur, ibid. 10. Otto Cæsar excommunicatur 88,15. Thuringię bellū inferi ibid. 18. moritur 89,33. Otto magnus imperator apud Paribonopolim moritur 28,30. Otto dux Austrię concedit in partes Ludouici Bauari 171,8. Otto Argentinensīs episcopus schismatis moritur 84,3. Otto comes Pictauiz ab vna parte principum in regem Rom. eligitur, Colonizę vngitur 86,34. Otto de Grandifone in episcopum Basiliensē promotus 13,33. ciuius aduocari consilium ibid. 42. Ottocari vxoris formium 41,3. Ottocarus regio Boemie filius cuius celebrat, qualem nunquam aliquis regum nec Alfryus, nec Salomon credidit celebrasse 30,27. propriis armis spoliatur 46,24. interficitur ibid. 26. Ottocari filius a Rudolfo in generum adfiscitur 47,6. de feudis a Rudolfo Habsburgēti inuestitur 101,7. Rudolfo bellum inferi ibi. 47. Ottocarus nascitur 41,5. Boemiez regnum occupat ibid. 4. contra Rudolpum

I N D E X.

dolum de Habspurch se munis ib. 35
 Austria cedit 44,30 iusturandi fidem mutas ibid.46
 Palatinus de Wittelsbach occisus 37,43
 Palatinus Carolo Cæsari reconciliatur 37,16
 Papalis curia simoniae nomine diffamata 33,6
 Parmensis obsequii liberantur 63 Guelphos vrbe pellunt 69,13
 Palcarinus Bonopolo Mitras pfer 70,35
 Paquillus palatio papæ affixus 37,63
 Patavini Cæsari se dedunt 69,31 Patavienus concensus 14,6,26
 Paterniacum Sabaudis comitis opidi obsequium a Rudolfo rege 19,14
 Percussoribus Alberti Cæsaris fata 14,33,35,40
 Perlarum motus 82,46
 Persepolis 81,31
 Perusinus ager vastatus 71,47
 Pestis seu Plaga 147,10 pestis in Anglia & Francia 145,11,17,23
 Petragoricensis Cardinalis 30,16
 Petrus de Tarantasio ordinis Prædicatorum, archiepiscopus Lugdunensis, in papam eligitur 13,33
 Petrus rex Arragonum 19,16. Cuntadini proavoculus Carolo Martello cum exercitu fugato Siciliæ regnū occupat 98,14 moritur 31,14
 Petrus Sabaudus senator Vrbis in vincula conicitur 71,15
 Petrus de Alphel medicus, episcopus Basiliensis 13,16
 Petrus de Corbano antipapa creatus 12,4,33
 Petrus Rogerij, ordinis S. Benedicti, cardinalis in papam eligitur, Clemens que v. vocatur 13,45 interrogatus an pauperes clenci bene examinari deberent, respondit, quod mores ipsos examinauerit 133,12 eius indigna postulata Ludouico Cæsari proposita 133,40 capita reconciliationis dictata imperij decreto repudiatur 134,6
 Petrus Reich, episcopus Bas. 31,45 præpositus Argenti. 102,42,30
 Petterlingen opidum versus Laufranc obsequit 104,1
 Philippi Galliz regis in pontificem Bonifacium octauum odium 64,39 a papa excommunicatur 65,10 pontifici infamia struit ib. 20 a Clemente v. censuris exsoluitur ib. 47 Viennæ concenatum celebrat 66,14 Auiationem in Roberti regis provincia se confert ib. 17 imperio inhiat 6,37 illudum se a Clemente animaduersit, domumq. iteritus spei repetit 67,30,31 Philippi regis Franciæ ad nouum pontificem legato 125,13 alia legato e conuenit Spir. 127,33
 Philippus dux Sueviz Francofurti ab vna parte principum in regē Rom. electus 86,32 Aquigranum obsequit ib. 34 episcopo Argenti. infestus 86,32 Coloniam obsequit 87,26 fedelitate intererunt ibid. 45
 Philtratorum comes capit abbatem de Luxouio 11,8 ipse a domino de Rothelheim captus 33,13 defendit eū multitudine bellatorū, ad regem 35 claustrū S. crucis destruxit 35,43 Pinguis obsequit 113,45 expugnatur ibid. 46
 Pinus Angli filius acie contra Theodericum & Berecharium dirigit 75,41,42 res gestæ ib. 45 mors ib. 42
 Pinus dux Dageberti regis consiliarius 74,32 maior domus rex Franc. 76,33 ex præfecto palatii res consilii 77,7 eius obitus ibid. 32,80,12
 Pisani Henrico vi imp. donū aureorum milia x. mittunt 68,31
 Poma perituri vna donati 28,19
 Pœnitentium mulierum collegia instituta 31,36
 Pourretutrum obsequit 19,1 ad ecclesiam Basil. reuocatur 103,25
 Pragenis episcopus archiepiscopi dignitate donatur 33,35
 Prædicatores in Weissenburg 33,34
 Prælium atrox inter Rudolphum Cæsarem & Otocarium regē Boemiar. 46,30
 Præfides imperiales ab utraque kheni parte 26,31
 Proditores etiam hostibus inuisti 14,32
 Progenies filiarū Rudolphi regis 107,24
 Pstiaci Basilienfes Stelliferos expellunt 100,17
 Pseudomagus in Vrania 13,46
 Puer duobus capitibus in Scelestrat natus 105,30,36 puer natus habens quatuor dentes 33,44 puer inter lupos nutritus 27,21
 Puella octo annorū puerū peperit 13,13
 Pugna auffs der Hard 90,22 prope Pourretutrum 23,17 in lacu iugurino 163,51
 Pulliculus quatuor pullos habes ex oue gallinae 9,7

Lint Wardo Verellenis episcopo asculata 81,2 vigne se probat ib. 13
 Richen Wiler oppidum 26,18
 Richenberg castrum obsequit 123,1
 Rinfelda opidum Imperiale 118,32
 Rinfelentes Rudolfo Imper. xenia mittunt 40,23
 Robertus Siciliæ rex 67,15 Romanodiocles comes a Clemente factus 68,8 maiestatis reus 72,4
 Rodolfus de Habspurg ab vrbe Roma traxit originem 55,1 Vide Rudolphus.
 Rogerius Siciliæ rex classis in Fraciā declinat 81,10
 Roma a quo, & quando condita 78,4
 capta primum a Gallis, duce Brenno 81,47 iecundo sub Alarico rege Gothorum 81,50 tertio a Genesio cotegere Afincæ ibid. 51 quarto ab Odazare rege Toclingorum & Rugonum ibid. 51 sub Iustiniano Imperatore a Toulia rege Gothorum quinto capta 81,9 scato ab Ottone magno imperatore ibidem, 51 Roma toties capta, nec tamen duce ibidem, 11 penuria magna afflicta 81,16,17 Romæ geocritas synodus celebrata, præside papa Innocentio 89,33 Romanum Leonem papam expellunt 81,38 Romanorum regnum a x. 11 annis vacat 93,6
 Rodolmanus & fuga retractus 12,33
 perfidus potas dar ibid. 43 Vide Waltherus Koffel.
 Rotenbardi ad Neccarum lufus equos stru 14,4,33
 Rotwalensis ciuitas exuritur 24,19
 Rudolfus Habspurgensis de progenie ducis Zeringæ natus 17,13 eius propogographia ibid. 33 Rudolfi Habspurgensis ante regiam dignitatem res geste 37,40,20,30,36,110,10,30 castrum Tullentien obsequit, ad funditus destruit 2,49 Basileam obsequit 10,13 cum ciuibus Colmarienfis ciuitatis Reichensien expugnat 2,4 a nobilibus Boemiar. excisus 41,45 ad occupandam imperij terras proficiscitur 42,3 inter ipsum & Otocarium reges pacis articuli 44,18 auxilia corrogat 45,8 fortunam prælio tentandam statuit ibid. 48 licet cum abbate S. Galli habet 8,41 amici inter se fiunt ib. 46 Rudolfi fororij ib. 55 cum Steliferia & eorum fautoribus iuxta campellam Binningen Basileam obsequit 100,12 Romæ electus ib. 33 eius liberi, eorumque progenies 100,49
 Peterlingen opidum obsequit 104,6
 Burgundis bello petit pro episcopo Basili. 104,3 liberorum eius enumeratione 101,13,10,36 in regem eligitur Rom. 10,40 Basili. honorifice recipitur ib. 10 Rud. regis quendam acta apud Mogon. 47,34 carbonib. a pistrice perculus ib. 49 Rud. regis coniunx moritur 67,27 exenteratur ib. Basili. 103,13 Rud. regis obitus 109,11 epitaphium ib. 4
 Rudolfus Argentinensis episc. Romæ deponitur 81,37
 Rudolfus de Rhein eques Basili. 102,14
 Rudolfus de Warle vnus ex Cæsaris Alberti percussoribus, fractus dorso & membris in rotam ponitur 114,15

inter Rudolphum comitem & episcopum
Basil. Henricum belli causæ **32,24**
Rudolphus Monfortis episcopus Con-
stantiensis **121,20**
Rudolphus dux Alfatze Cæsaris filius
moriatur **25,6**
Rudrudia Caroli magni filia **77,32** eius
mors **80,31**
Rulassingen famulus Rudolphi de Wart
in rota, membris fractis, ponitur
114,44
Rupertus Apulus à Cæsare hostis de-
claratus **115,18**
Rufia fl. **114,21**
Ruficus nuda manu candens ferrum
portans **14,44**
Sacconium opidum ad Rheum igne
cōsumitur **109,38,40**
Sacerdos publici Basilæ **castratus 10,2**
S. Ametius inter montana Volagi **7**
S. Arbogastus pontificum Argentinæ
filius **sanctissimus 69,36** filiam Da-
geberti à morte suscitavit **74,44**
S. Blasii cœnobium in Nigrasylva **38**
S. Bonifatius primus archiepiscopus Mo-
guntienensis **76,14**
Sancta crux oppidum **56,43** destrui-
tur **21,0**
S. Dionysij monasterium **104,18**
S. Elisabetha comitissæ Thuringiæ mo-
nasterium **91,2**
S. Florentius filium Dageberti regis à
demonio vexatam liberat **74,45**
S. Florentij corpus **160,30**
S. Fridolius **38,42** eius reliquie ibid.
48 comiti de Habsburg commit-
tuntur **39,11**
S. Hippolytus Alfatze oppidum **22,19**
124,10
S. Immerij vallis **108,33**
S. Marci corpus **80,40**
S. Oswaldus rex contra Pendamum re-
gem pugnans occumbit **74,29**
S. Othmarus, sancti Galli primus ab-
bas **77,14** moritur **119,12**
S. Pirminius in Augia insula serpentes
fugat **76,21**
S. Valericus Augustæ episcopus **81,20**
S. Willibrordus **75,53**
Sapientia & strenuitas diuinitis prefe-
renda **100,24**
Sarra Columinus dux Gallie multitu-
dinis pontificem Anaginx capit, li-
beraque custodiæ tradit **65,20** ab
opidanis triduo elapso eximitur ib.
33 Romæ moritur **ibid. 25**
Sarraceni Constantinopolim obsident
76,11 in Hispania à Carolo magno
victi **79,29**
Scherwiler castrum **22,45**
Schloßberg castrum **103,37**
Schuttern opidum crematur **171,51**
Schwarzenburg castrum **123,34**
Scipio Africanus **64,20**
Scommia in archiepiscopum Franciscum
iactum **106,10**
Seditio plebis Colmarienfis contra pri-
mores vrbe detinentes **115,13,14**
Sēhlf cœnobium constructum super
litus Rheini ab Adelheide impera-
trice **82,34** Sēhlf ad cœnobium frustra
infidie positæ **175,52**
Selz, opidum imperiale **122,45**
Senifus mons **68,35**
Sermerheim opidum Alfatze destrui-

tur **109,50**
Serpentes pluit qui Walferkalb vocan-
tur **34,16**
Sexus in homine mutatus **14,27**
Sicilie regnum ad Gallos **translatū 98,2**
Siddonius Cōstantiensis episcopus **77,51**
Sigebertus rex Austrie Dageberti fi-
lius **74,10**
Sigismundus rex Burgundie **71,28**
Sitzenkilch castrum destruitur **10,14**
Soldanus Babylonie Accon & Hieru-
salem expugnat **25,27**
de Sole patris Basilienfis **35,6**
Solodorum oblesum **112,43**
Sorores Penitentes fratribus Prædic.
committuntur regendum **22,10**
Sougeri castrum antiquum ad Bursam
102,28
Spitz eius clericos vrbe pellunt **34,6**
conuentus imperialis **115,2** Spiren-
sis conuentus causa Ludouici impe-
ratoris **174,28**
Stameheim sculterus in Colmaria
constitutus **48,29** **(172,2)**
Stauffenberg castrum euersum **170,17**
Stemmatis diligentissima cura fuit ve-
teribus **64,16**
Stephanus papa **77,8**
Stephanus de Columna **117,28**
Stochilinus, qui se dicebat esse Contra-
dinum filium Conrad, Basilæ de-
collatur **21,0**
Suevia provincia à Lemania fluuio
Alemannia dicta **84,19** Sueuiæ vr-
bes Carolum regem agnoscunt **14,4**
Sueuicum foedus Cæsaris Caroli
auctoritate iniurum **159,46** Sue-
uorum privilegium in inuadendo con-
fictum **162,40,42**
Sulzbach castellum in Alfatia **12,17**
Supplicationes pestis causa **10,7**
Symmachus patritius **22,7**

T

Tartari Vagariam tribus annis deuas-
tant **6,40**
Teia fl. Hispaniæ **72,42**
Terræ motus **6,38,24,40,29,27,176**
terra motus magnus in Carin-
thia **147,33**
Teutonica domus in Sueheim **16,41**
Theobaldus comes in Pfort præfectus
Cæsaris Alfatze **14,38,113,10** eius
castra **104,40**
Theodoricus Italice Zenoni cum Go-
this militat **82,3**
Theodosius Rom. Imperator **74,27**
Thegandus Treuerensis archiepiscopus
42 ecclesiastica dignitate priuatus
à papa **ibid. 10**
Thuricenses MD marcas regi Rudol-
fo dant **25,10**
Tigurū ab Alberto Austrio oblesum
158,32 denuo oblesum **159,18** ter-
tio oblesum **162,24** Tiguriuorum
nox feralis **155,26** Tigurum con-
flagrat **21,12**
Tirolis comitatus ad Brädeburgicum
Cæsaris filium **129,13**
Tonitrua calen. Februarij audita **25,38**
Tonla rex Gothorum sub Iustiniano
Romani obsequio cingit **82,10** cap-
it **ib. 33** interficitur **ib. 35**
Tyrborck instrumentum bellicum **88,23**
Tuffenstein, castrum **9,44**
Tuffensteinus baro fraudulenter à fa-
miliaribus suis interficitur **37,10**
Tumba S. Ouliz in Hohberg **162,49**
Turckheim **162,2,29,21**

Turegam nobilissimum Sueuia oppi-
dum **84,17**

V

Valckenstein castrum **114,38**
Valentinianus 111 nouissimus Augu-
storum in vrbe Roma **27,51**
Vallis S. Gregorij à comite Rudolphi
deuastatur **10,34**
Valconius mos **108,7**
Valgoia **48,5**
Valericus comes Phitretarum mori-
tur **121,25**
Veneti ducem suum decollant **164,10**
Vicentia capta **69,30**
Vienna à Rudolphi oblesia **42,47** in
potestatem Rudolphi concedit **44,10**
Vigenenfe concilium contra Hen-
ricum Cæsarem à Clemente V papa
119,14 villa Viennensis Gallie **131,6**
Vinicopia **6,28,160,14**
Virgo hæresin spargens cremata **33,31**
Viridarium S. Petri Basilæ **24,13**
Vlricus comes de Phitretis moritur
11,22
Vlrici comitis Neocomensis soboles
ad lacum seu Iyram montem **22,48**
Vlricus episcopus Curienfis **131,15**
Vlricus de Lentzburg monachus, sic-
piscopus Curienfis **168,28**
Vinctio & coronatio imperialis **127,53**
Vnderinden cœnobium **7,17**
Vogariæ rex Christianam vxorem re-
pudiatur **37,39**
Vobas ingenui Alfatze **56,23,144,41**
Vrbes ad Rheum Cæsari denuo iuræ
39,24
Vrbs vallis **10,48**
Viznaburgum Toggiuū demolium
38,9
Vuanus dynasta Vogariæ supplicio af-
ficiatur **102,44**

W

Waldeck castra in Sueuia demolita
19,34
Waldermarus marchio Brandeburgen-
sis **111,47**
Waldishtur opidum **17,14,18,35**
Walderci ingenui Alfatze **155,33**
Waldrada soror Guntheri Colonienfis
archiepiscopi **80,47**
Walramus frater Henrici VII Imp. in
obsidenda Britia, ictu sagitte per-
cussus, interit **70,89**
Walramus de Lutzelberg miles egre-
gius **116,16**
Walramus de Veldentz episcopus Spiren-
sis **168,38**
de Walfse dominorum incrementa
103,31
Waltherus de Geroltseke episcopus
Argentinensis moritur **8,55**
Waltherus dominus de Horburg 111,
10 à suis consanguineis fraudulenter
interficitur **74,8**
Waltheri Rossmanni scultei Colma-
riensis parentes & incrementa **47**
Waltherus rege Rudolphi scultei
officium per violentiam occupat **48**
36 dominum de HunneWilr sine
occasione & causa interficit **ibid. 38**
miles de Norrgassen, Ulrich & do-
minus Ruslarii ciuitate exire
compulsi **ib. 39** Columbariam Ans-
helmo de Rapoltstein tradidit **48**
40 ab officio suo remouetur **64,8**
18 capitur **110,4**
Waranto maior domus à Theodorico
constituitur **75,36**
Wat-

INDEX.

- W**iler castrum 27,48
Welphimanni militis castrum in villa
 Bara à demone destructum 29,6
Welpho Noricorum ducis Henrici filii,
 princeps Sardiniae, dux Spoleti,
 marchio Tusciae 84,47
Wéceslai Boemi ortus 155,18 in Rom.
 regem Francofurti eligitur 166,8
Weinstein castrum destruitur 171,27
Werde castrum expugnatur 28,27
Wernbatus primus Argent. episcopus
 moritur 81,18
Wernhartus episcopus Argent. secun-
 dus moritur, cui successit Otto schi-
 smaticus 83,28,29
Wernherus de Argentina miles à rusti-
 cis interfectus 2,41
Wernherus à Falckenstein archiepisco-
 pus Moguntinus Rudolphi Habsbur-
 gi promotor 100,10 Francofurti
 curiam celebrat ibid. 16
Wernherus de Honberg comes 116,43
 iaculo occisus ibid. 50
Wernherus de Eptingen Hofspiritalis
 vulneratur 143,34
Werra castrum Hercyniae sylvarum re-
 dificatur 9,50 Rudolfo comiti tradi-
 tur 10,24
Wesela & Popardia bis mille marchis
 à Rudolfo Cæsare multatur 10,15
Wilhelmus comes Hollandiae reuerius
 à Prussia Traiectu inferius obsidet
131,16 eius interitus ib.31 Antie-
 far Coloniam eligitur 92,31 eius res
 gestae ibid. 32,33,34 occisus ib.49
Wilhelmus Argentini episcopus mori-
 tur, cui Herzog succedit 81,25
Wilhelmus Hirsaugienis abbas 82,11
Wilhelmus de Genepo archiepiscopus
 Colonienfis 151,28
Wintzenheim 16,2
Wittenbergica clades apud Ruteburg
 Wissenloch 112,38 (166,37)
Wilfridus de Nellenburg magister
 ordinis Teutonicorum 139,35
Wolmari marchionis Brandeburgensis
 obitus 121,3

Z

Zacharias papa 76,34
Zeringa proxime Friburgum Brisgoiae
 1,2 Zeringense castrum conditur
29,33 (19)
Zohngen oppidum Ergoiae obsidum 39,
 Zulleheim castrum 27,48

FINIS.

CORRIGENDA.

P.9,v.1,pro Phistretarum lege Phistretarum sic & in aliis nonnullis locis memineris scribendum. P.16,v.13,cr-
esisti. P.44,v.37,destruasi. P.58,v.15,post miscebatu pone distinctionem periodicam. P.84,v.39,Henrici. P.
150,v.14,canis. P.152,v.10,abfunderat. P.160,v.2,plecomofynam. P.179,v.35,concorditer.

